

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍՈՒԼԻ ԱՎՈՒՄԲ
YEREVAN PRESS CLUB
ЕРЕВАНСКИЙ ПРЕСС-КЛУБ

ԲԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
OPEN SOCIETY INSTITUTE
ИНСТИТУТ ОТКРЫТОГО ОБЩЕСТВА

**ՋԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
2003 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՅԱԿԱՆ ԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱԲԱՆՄԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ**

**MONITORING OF ARMENIAN MEDIA COVERAGE OF RA
PRESIDENTIAL AND PARLIAMENTARY ELECTIONS IN 2003**

**МОНИТОРИНГ ОСВЕЩЕНИЯ СРЕДСТВАМИ МАССОВОЙ
ИНФОРМАЦИИ ПРЕЗИДЕНТСКИХ И ПАРЛАМЕНТСКИХ ВЫБОРОВ
2003 ГОДА В АРМЕНИИ**

Ե Ր Ե Վ Ա Ն Y e r e v a n Е р е в а н

2 0 0 3

Մոնիտորինգն ու գրքի հրատարակությունն իրականացրել է Երեւանի մամուլի ակումբը՝ Բաց հասարակության ինստիտուտի աջակցությամբ:

Monitoring and publication of the brochure are implemented by Yerevan Press Club with the support of Open Society Institute.

Мониторинг и издание брошюры осуществлены Ереванским пресс-клубом при поддержке Института Открытого Общества.

Երեւանի մամուլի ակումբը շնորհակալություն է հայտնում Հայաստանի «Ինտերնյուս» հասարակական կազմակերպությանը, Գյումրիի լրագրողների «Աստաբեզ» ակումբին, Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակին՝ մոնիտորինգին աջակցելու համար:

Yerevan Press Club expresses gratitude to Internews Armenia public organization, “Asparez” Gyumri Journalists’ Club, and Vanadzor branch of Helsinki Citizen’s Assembly for assistance in conducting the monitoring.

Ереванский пресс-клуб выражает благодарность общественной организации “Интерньюс” Армения, гюмрийскому Клубу журналистов “Аспарез” и Ванадзорскому отделению Хельсинкской Гражданской Ассамблеи за содействие, оказанное в осуществлении мониторинга.

Գիրքը նախապատրաստել են՝ Բորիս Նավասարդյանը, Էլինա Պողոսբեկյանը եւ Մեսրոպ Հարությունյանը (տեքստեր եւ խմբագրում), Աննա Սիմոնյանը եւ Աննա Ստեփանյանը (թարգմանություն), Արմինե Սուքիասյանը եւ Նարա Մենդելյանը (ծեւավորում եւ էջադրում):

The brochure was prepared by: Boris Navasardian, Elina Poghosbekian, Mesrop Harutyunyan (text and editing); Anna Simonian, Anna Stepanian (translation); Armineh Sukiasian, Nara Mendelian (design and make-up).

Брошюру подготовили: Борис Навасардян, Элина Погосбекян, Месроп Арутюнян (тексты и редактura); Анна Симонян, Анна Степанян (переводы); Арминэ Сукиасян, Нара Менделян (оформление и верстка).

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

Տեղեկատվություն մոնիտորինգի մասին	6
Monitoring Information	8
Информация о мониторинге	10
Հայաստանն ընտրությունների նախօրյակին	12
Armenia on the Eve of Elections	15
Армения накануне выборов	17
Հայաստանի ՁԼՄ-ները 2003 թվականի ընտրություններից առաջ	19
Armenian Media Prior to 2003 Elections	21
СМИ Армении перед выборами 2003	22
Հետազոտված լրատվամիջոցների ցանկը եւ համառոտ բնութագիրը	24
List and Summary of Studied Media	26
Список и краткая характеристика исследованных СМИ	28

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ - 2003

PRESIDENTIAL ELECTIONS 2003

ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ 2003

Համառոտ տեղեկություններ ՀՀ նախագահի թեկնածուների մասին	31
Summary of RA Presidential Candidates	41
Краткая информация о кандидатах в президенты РА	50
ԵՄԱ հաշվետվությունը՝ Հայաստանի ՁԼՄ-ներում ՀՀ նախագահի 2003թ. ընտրությունների նախընտրական քարոզչության լուսաբանման մոնիտորինգի արդյունքների վերաբերյալ	59
YPC Report on Monitoring Results of the Armenian Media Coverage of Campaigning for RA Presidential Elections in 2003	67
Отчет ЕПК о результатах мониторинга освещения СМИ Армении кампании по выборам президента РА 2003	74
Աղյուսակներ եւ գրաֆիկներ	82
Tables and Charts	82
Таблицы и графики	82

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ - 2003

PARLIAMENTARY ELECTIONS 2003

ПАРЛАМЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ 2003

Համառոտ տեղեկություններ կուսակցությունների (դաշինքների) մասին	149
Summary of Electoral Blocs/Parties	186
Краткая информация об избирательных блоках/партиях	218
ԵՄԱ հաշվետվությունը՝ Հայաստանի ԶԼՄ-ներում ՀՀ ԱԺ 2003թ. ընտրությունների նախընտրական քարոզչության լուսաբանման մոնիտորինգի արդյունքների վերաբերյալ	253
YPC Report on Monitoring Results for Armenian Media Coverage of RA National Assembly Election Campaign 2003	255
Отчет ЕПК о результатах мониторинга освещения СМИ Армении кампании по выборам в Национальное Собрание РА 2003	257
Աղյուսակներ եւ գրաֆիկներ	259
Tables and Charts	259
Таблицы и графики	259

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

APPENDICES

ПРИЛОЖЕНИЯ

Հավելված 1. ՀՀ Ընտրական օրենսգրքի դրույթները՝ նախընտրական քարոզչության վերաբերյալ	279
Appendix 1. RA Electoral Code Provisions on Pre-Election Promotion	282
Приложение 1. Положения Избирательного кодекса РА о предвыборной агитации	285
Հավելված 2. ՀՀ ԿԸՀ որոշումը՝ նախագահի թեկնածուների կողմից ԶԼՄ-ներով նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու կարգի մասին	288
Appendix 2. RA CEC Resolution on the Procedure for Pre-Election Promotion of Presidential Candidates in Media	291
Приложение 2. Постановление ЦИК РА о порядке ведения предвыборной агитации в СМИ кандидатами в президенты	294

Հավելված 3. ՀՀ ԿԸՀ որոշումը՝ կուսակցությունների (դաշինքների) եւ պատգամավորության թեկնածուների կողմից ՁԼՄ-ներով նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու կարգի մասին	297
Appendix 3. RA CEC Resolution on the Procedure for Pre-Election Promotion in Media of Parties/Blocs and Candidates for Deputies	300
Приложение 3. Постановление ЦИК РА о порядке ведения предвыборной агитации в СМИ партиями/блоками и кандидатами в депутаты	303
Հավելված 4. ԵՄԱ մեկնաբանությունները՝ ընտրարշավների լուսաբանման օրենսդրական կարգավորման եւ հարակից խնդիրների վերաբերյալ	306
Appendix 4. YPC Comments on Legislative Regulation of Election Campaign Coverage and Related Issues	310
Приложение 4. Комментарий ЕПК к законодательному регулированию освещения избирательных кампаний и смежным вопросам	313
Հավելված 5. Հայաստանի ժուռնալիստների միության, Երեւանի մամուլի ակումբի եւ Հայաստանի «Ինտերնյուս» ՀԿ դիմումը	317
Appendix 5. Address by Journalists Union of Armenia, Yerevan Press Club and Internews Armenia Public Organization	318
Приложение 5. Обращение Союза журналистов Армении, Ереванского пресс-клуба и общественной организации “Интерньюс” Армения	319
Հավելված 6. Հայաստանի ՁԼՄ-ներում 2003 թվականի նախագահական ընտրությունների լուսաբանման մոնիտորինգի իրականացման հրահանգ	320
Appendix 6. Methodology for Conducting Monitoring of Armenian Media Coverage of Presidential Elections 2003	322
Приложение 6. Инструкция по проведению мониторинга освещения СМИ Армении президентских выборов 2003	324
Հավելված 7. Հայաստանի ՁԼՄ-ներում 2003 թվականի խորհրդարանական ընտրությունների լուսաբանման մոնիտորինգի իրականացման հրահանգ	326
Appendix 7. Methodology for Conducting Monitoring of Armenian Media Coverage of Parliamentary Elections 2003	328
Приложение 7. Инструкция по проведению мониторинга освещения СМИ Армении парламентских выборов 2003	330

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Երկրորդ փուլի դիտարկումն ընդգրկել է 15 ՁԼՍ. 5 հեռուստաընկերություն՝ Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն, «Պրոմեթեոս», «Կենտրոն», «Շանթ», «Ցայգ», 1 ռադիոընկերություն՝ Հայաստանի հանրային ռադիո եւ 9 թերթ՝ Հայաստանի Հանրապետու-

թյուն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», «Առավոտ», «Ազգ», «Հայկական ժամանակ», «Գոլոս Արմենիի», «Իրավունք», «Երկիր», «Օրրան»:

2003 թ. փետրվարի 18-19-ին եւ մարտի 4-5-ին ՁԼՄ-ներն ուսումնասիրվել են առանձին: Փետրվարի 18-19-ին դիտարկումն ընդգրկել է 9 հեռուստաընկերությունների եւ 1 ռադիոընկերության բոլոր լրատվական-քաղաքական հաղորդումները եւ բոլոր 17 թերթերն ամբողջ ծավալով: Իսկ մարտի 4-5-ին՝ 5 հեռուստաընկերությունների եւ 1 ռադիոընկերության բոլոր լրատվական-քաղաքական հաղորդումները եւ բոլոր 7 թերթերն ամբողջ ծավալով: Դիտարկման առարկա էր այն ծավալի (եթերային ժամանակ/թերթային տարածք) հաշվարկը, որ տրամադրվել է նախագահի թեկնածուներին՝ սեփական դիրքորոշումները, կարծիքները եւ դատողությունները ներկայացնելու համար, ինչպես նաեւ՝ նրանց մասին այլ անձանց պատմություններին: Դիտարկման երկրորդ նյութը թեկնածուների հիշատակումների հաշվարկն էր, այդ թվում՝ դրական, բացասական եւ չեզոք համատեքստում:

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ Ազգային ժողովի ընտրությունների լուսաբանման մոնիտորինգի *նպատակն էր* ստացված քանակական տվյալների վերլուծության հիման վրա պարզել հեռարձակվող (ամենից առաջ հանրային) լրատվամիջոցներում ընտրարշավների լուսաբանման անաչառության մակարդակը, ինչպես նաեւ ընտրությունների մասնակիցների՝ ՁԼՄ-ների գովազդային հնարավորություններն օգտագործելու շահագրգռվածության աստիճանը:

Մոնիտորինգն ընդգրկել է պաշտոնական քարոզչության ժամանակաշրջանը՝ 2003 թվականի ապրիլի 21-ից մինչեւ մայիսի 23-ը ներառյալ:

Հետազոտության մեթոդոլոգիան ներառում էր՝ 1) համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման ծավալի հաշվարկը, ինչպես նաեւ նրանց հիշատակումների քանակն ու բնույթը հեռուստաընկերությունների եւ ռադիոյի լրատվական ու վերլուծական ծրագրերում, 2) հեռուստատեսային բանավիճային ծրագրերին մասնակցած անձանց կազմի արձանագրումը, 3) կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) նախընտրական գովազդի ծավալը էլեկտրոնային ՁԼՄ-ներում (ժամը 18:00-ից մինչեւ 01:00) եւ ամբողջությամբ տպագիր ՁԼՄ-ներում:

Դիտարկման առարկա էր 18 ՁԼՄ. *4 համազգային հեռուստաընկերություն*. Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն, «Պրոմեթեւս», ԱԼՄ, «Արմենիա», *3 տեղական հեռուստաընկերություն*. «Կենտրոն» եւ «Շանթ» (Երեւան), «Ցայգ» (Գյումրի), *1 համազգային ռադիոընկերություն*. Հայաստանի հանրային ռադիո եւ *10 համազգային թերթ*. «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», «Առավոտ», «Ազգ», «Այբ-Ֆե», «Օրրան», «Նովոյե վրեմյա», «Գոլոս Արմենիի», «Հայկական ժամանակ», «Հայոց աշխարհ»:

ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԽՈՒՄԲԸ

Մոնիտորինգի խմբի ղեկավար եւ վերլուծաբան՝ Բորիս Նավասարդյան

Մոնիտորինգի համակարգող՝ Էլինա Պողոսբեկյան

Մոնիտորինգի խմբի ադմինիստրատոր՝ Արմինե Սուքիասյան

Մոնիտորներ՝ Աստղիկ Հովհաննիսյան, Գեորգի Հլաթյան, Գոհար Հովսեփյան, Էդգար Խաչատրյան, Էդուարդ Հակոբյան, Լեւոն Բարսեղյան, Լեւոն Դայան, Կարեն Գրիգորյան, Հասմիկ Ղարսյան, Մարինե Հովհաննիսյան, Նադեժդա Հակոբյան, Նաիրա Բուլղադարյան, Ռուբեն Շխիկյան, Սեդա Շիգանյան, Սոնյա Գրիգորյան, Սուսաննա Ջաքոյան, Սուսաննա Մելիքյան, Վահե Ավանեսյան:

MONITORING INFORMATION

In the period of presidential and parliamentary elections Yerevan Press Club conducted monitoring of Armenian media coverage of election campaigns.

PRESIDENTIAL ELECTIONS

The objective of monitoring the media coverage of presidential elections was producing quantitative data through analysis of:

- how freely and impartially the media of the country informed the voters about elections and candidates;
- to what extent the media-related legislation and the state structures contributed to the mission of the media (primarily, public and state-owned ones) to ensure free, fair and transparent elections;
- specifying the extent to which the Armenian broadcast media during election campaign ensured the compliance of Armenia with its international commitments (in particular, those to the Council of Europe) with regard to election coverage;

Monitoring covered the period of official election campaign of the first (21 January - 17 February, 2003) and second (26 February - 3 March, 2003) rounds, as well as ballot days and preceding days (18-19 February - 4-5 March 2003) - i.e., when pre-election promotion was prohibited by law.

In the first round research methodology included: 1) calculation of the volume (air time/newspaper space, allocated by media to the presidency candidates to express attitudes, opinions and judgments, as well as for narrations about them made by other individuals - including pieces pertaining to editorial coverage, free and paid political advertising; 2) count of the mentionings of candidates in a media outlet, with a specification of the contexts - positive, negative and neutral.

During the first round the air and newspaper space of 27 media were the object of monitoring: 9 TV companies, 1 radio company and 17 newspapers, namely: *4 national TV companies* - Public Television of Armenia, "Prometheus", "ALM", "Armenia"; *5 local TV companies* - "Kentron" and "Shant" (Yerevan), "Tsayg" and "Shirak" (Gyumri, Shirak region), "Interkap" (Vanadzor, Lori region); *1 national radio company* - Public Radio of Armenia; *14 national publications* - "Hayastani Hanrapetutian", "Respublika Armenia", "Hayastani Communist", "Ayzhm", "Yerkir", "Iravunk", "Ayb-Feh", "Novoye Vremya", "Golos Armenii", "Azg", "Aravot", "Haikakan Zhamanak", "Orran", "Hayots Ashkhar"; *3 local publications* - "Kumayri" (Gyumri), "Loru Marz" (Lori region), "Syunyats Ashkhar" (Kapan, Syunik region)

This volume was studied in Armenia for the first time.

In the second round methodology underwent certain changes: the main object of the research remained the same, however, it did not include political advertising this time. And if the newspapers were studied, as during the first round, in full volume, as for broadcast media, only main newscasts and weekly information analytical programs were considered.

In the second round monitoring covered 15 media: *5 TV companies* - Public Television of Armenia, "Prometheus", "Kentron", "Shant", "Tsayg"; *1 radio company* - Public Radio of Armenia and *9 newspapers* - "Hayastani Hanrapetutian", "Respublika Armenia", "Aravot", "Azg", "Haikakan Zhamanak", "Golos Armenii", "Iravunk", "Yerkir", "Orran".

On February 18-19 and March 4-5, 2003 media were studied separately. On February 18-19, monitoring covered all information and analytical programs of 9 TV, 1 radio channel and 17 newspapers in full; on March 4-5 - all information and analytical programs of 5 TV, 1 radio channel and 7 newspapers in full. The monitoring was aimed at calculation of the volume (air time/newspaper space), allocated to the presidency candidates to express attitudes, opinions and judgments, as well as for narrations about them made by other individuals. Along with this, the mentionings of candidates were counted, with a specification of the contexts - positive, negative and neutral.

PARLIAMENTARY ELECTIONS

The objective of monitoring of media coverage of RA National Assembly elections was determining, through analysis of quantitative data received, the degree of objectivity in the media coverage by broadcast media (primarily - public service broadcasters), as well as the interest of the election race participants in the use of advertising potential of media.

The monitoring covered the period of official election campaign from April 21 to May 23, 2003 inclusive.

The methodology included: 1) calculation of the volume of editorial coverage of the parties/party blocs, participating in the elections by proportional representation system, as well as the number and the context of their mentionings in the newscasts and analytical programs on TV and radio; 2) recording the composition of the participants in discussion TV programs; 3) calculating the volume of pre-election advertising of parties/party blocs in the electronic media (from 18.00 to 01.00) and in print media in full.

Monitoring covered 18 media: *4 national TV channels* - Public Television of Armenia, "Prometheus", "ALM", "Armenia"; *3 local TV channels* - "Kentron" and "Shant" (Yerevan), "Tsayg" (Gyumri); *1 national radio channel* - Public Radio of Armenia; and *10 national newspapers* - "Hayastani Hanrapetutian", "Respublika Armenia", "Aravot", "Azg", "Ayb-Feh", "Orran", "Novoye Vremya", "Golos Armenii", "Haikakan Zhamanak", "Hayots Ashkhar".

MONITORING GROUP

Head of monitoring group and analyst: Boris Navasardian

Coordinator of monitoring: Elina Poghosbekian

Administrator of monitoring group: Armineh Sukiasian

Monitors: Astghik Hovhannisian, Edgar Khachatryan, Edward Hakobian, Georgy Hlghatian, Gohar Hovsepian, Hasmik Karslian, Karen Grigorian, Levon Barseghian, Levon Dayan, Marineh Hovhannisian, Nadezhda Hakobian, Naira Bulgadarian, Ruben Shkhikian, Seda Shiganian, Sonya Grigorian, Susanna Melikian, Susanna Zakoyan, Vahe Avanesian.

ИНФОРМАЦИЯ О МОНИТОРИНГЕ

В период президентских и парламентских выборов Ереванский пресс-клуб проводил мониторинг освещения армянскими СМИ избирательных кампаний.

ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ

Целью мониторинга медиа-освещения президентских выборов было выявление посредством анализа полученных количественных данных:

- насколько свободно и беспристрастно СМИ страны информировали электорат о выборах и кандидатах;
- насколько законодательная база и госструктуры способствовали выполнению медиа (в первую очередь, общественными и государственными) своей миссии по обеспечению свободных, справедливых и прозрачных выборов;
- в какой степени СМИ обеспечивали в течение избирательной кампании выполнение Арменией международных обязательств (в частности, перед Советом Европы) в вопросах освещения выборов.

Мониторинг охватил период официальной избирательной кампании первого (21 января - 17 февраля 2003) и второго (26 февраля - 3 марта 2003) туров, а также дни голосования и предшествующие дни (18-19 февраля и 4-5 марта 2003) - т.е., когда предвыборная агитация запрещена законом.

В первом туре методология исследования включала в себя: 1) подсчет объема эфирного времени/газетной площади, выделенного средством массовой информации кандидатам в президенты для выражения позиций, мнений и суждений, рассказа о них со стороны других лиц - в том числе, в редакционных материалах, платной и бесплатной политической рекламе; 2) подсчет упоминаний кандидатов в средстве массовой информации, в том числе в позитивном, негативном и нейтральном контекстах.

Объектом мониторинга в первом туре стали весь эфир и вся газетная площадь 27 СМИ - 9 телекомпаний, 1 радиокompании и 17 газет. А именно: *4 общенациональных телекомпаний* - Общественное телевидение Армении, "Прометей", "АЛМ", "Армения"; *5 местных телекомпаний* - "Кентрон" и "Шант" (Ереван), "Цайг" и "Ширак" (Гюмри, Ширакская область), "Интеркап" (Ванадзор, Лорийская область); *1 общенациональной радиокompании* - Общественное радио Армении; *14 общенациональных изданий* - "Айастан Анрапетутюн", "Республика Армения", "Айастан коммунист", "Айжм", "Еркир", "Иравунк", "Айб-Фэ", "Новое время", "Голос Армении", "Азг", "Аравот", "Айкакан жаманак", "Орран", "Ай-оц ашхар"; *3 местных изданий* - "Кумайри" (Гюмри), "Лору марз" (Лорийская область), "Сюняц ашхар" (Капан, Сюникская область).

Такой объем исследовался в Армении впервые.

Во втором туре методология претерпела некоторые изменения: основной предмет исследования остался тот же, однако из него была исключена политическая реклама. И если газеты исследовались, как и во время первого тура, в полном объеме, то в вещательных СМИ - на сей раз только основные выпуски информационных программ и еженедельные информационно-аналитические программы.

Объектом мониторинга во втором туре стали 15 СМИ: *5 телекомпаний* - Общественное телевидение Армении, "Прометей", "Кентрон", "Шант", "Цайг"; *1 радиокompания* - Общественное радио Армении и *9 газет* - "Айастан Анрапетутюн", "Республика Армения", "Аравот", "Азг", "Айкакан жаманак", "Голос Армении", "Иравунк", "Еркир", "Орран".

18-19 февраля и 4-5 марта 2003 СМИ исследовались отдельно. 18-19 февраля мониторинг охватил все информационно-политические программы 9 теле-, 1 радиоканалов и полностью 17 газет. А 4-5 марта - все информационно-политические программы 5 теле-, 1 радиоканала и полностью 7 газет. Предметом мониторинга являлся подсчет объема эфирного времени/газетной площади, выделенного кандидатам в президенты для выражения позиций, мнений и суждений, рассказа о них со стороны других лиц. А также - подсчет упоминаний кандидатов, в том числе в позитивном, негативном и нейтральном контекстах.

ПАРЛАМЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ

Целью мониторинга медиа-освещения выборов в Национальное Собрание РА было выявление посредством анализа полученных количественных данных уровня объективности в освещении выборов вещательными (прежде всего, общественными) средствами массовой информации, а также степени заинтересованности участников выборов в использовании рекламных возможностей СМИ.

Мониторинг охватил период официальной избирательной кампании: с 21 апреля по 23 мая 2003 включительно.

Методология исследования включала в себя: 1) подсчет объема редакционного освещения партий/партийных блоков, участвующих в выборах по пропорциональной избирательной системе, а также определение количества и характера их упоминаний в информационных и аналитических программах телекомпаний и радио; 2) фиксирование состава участников дискуссионных телепрограмм; 3) подсчет объема предвыборной рекламы партий/партийных блоков в электронных СМИ (с 18.00 до 01.00) и полностью в печатных СМИ.

Объектом мониторинга стали 18 СМИ: *4 общенациональных телеканала* - Общественное телевидение Армении, "Прометей", "АЛМ", "Армения"; *3 местных телеканала* - "Кентрон" и "Шант" (Ереван), "Цайг" (Гюмри); *1 общенациональный радиоканал* - Общественное радио Армении и *10 общенациональных газет* - "Айастан Анрапетутюн", "Республика Армения", "Аравот", "Азг", "Айб-Фэ", "Орран", "Новое время", "Голос Армении", "Айкакан жаманак", "Айоц ашхар".

ГРУППА МОНИТОРИНГА

Руководитель группы мониторинга и аналитик: Борис Навасардян

Координатор мониторинга: Элина Погосбекян

Администратор группы мониторинга: Арминэ Сукиасян

Мониторы: Асмик Карслян, Астгик Ованесян, Ваге Аванесян, Георгий Глхатян, Гоар Овсепян, Карен Григорян, Левон Барсегян, Левон Даян, Маринэ Оганесян, Надежда Акопян, Наира Булгадарян, Рубен Шхикян, Седа Шиганян, Соня Григорян, Сусанна Закоян, Сусанна Меликян, Эдгар Хачатрян, Эдуард Акопян.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԸՆԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽՕՐՅԱԿԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի եւ Ազգային ժողովի նախկին ընտրությունները, որ կայացել էին համապատասխանաբար 1998 եւ 1999 թվականներին, երկրի ներքաղաքական կյանքի դրական տեղաշարժեր ակնկալելու հիմքեր էին տալիս:

1998 թվականին երրորդ հանրապետության պատմության մեջ առաջին անգամ տեղի ունեցավ իշխանափոխություն՝ նախագահ ընտրվեց Լեւոնային Ղարաբաղի ներկայացուցիչ եւ ԼՂ նախկին ղեկավար Ռոբերտ Քոչարյանը: Եվ թեպետ այդ ամբողջ գործընթացը Սահմանադրության տառը պահպանելու տեսակետից միանշանակ չէր*, Հայաստանը որոշակի առումով ցուցաբերեց քաղաքական պայքար վարելու քաղաքակիրթ ձեւերին ապավինելու պատրաստակամություն:

1999 թվականի խորհրդարանական ընտրությունները նշանավորվեցին իրական ուժի՝ ի դեմս այդ ժամանակվա պաշտպանության նախարար (ընտրություններից հետո վարչապետ) Վազգեն Սարգսյանի եւ ժողովրդի մեջ հատուկ հեղինակություն վայելող հանրապետության նախկին (1974 - 1988) կոմունիստական առաջնորդ եւ 1998 թվականի նախագահական ընտրություններում Քոչարյանի գլխավոր մրցակից Կարեն Դեմիրճյանի (ընտրություններից հետո՝ Ազգային ժողովի նախագահ) քաղաքական ալյանսով: Սարգսյանի եւ Դեմիրճյանի գլխավորած Հանրապետական եւ ժողովրդական կուսակցությունները ձեւավորեցին «Սիսնություն» դաշինքը, որը խորհրդարանում գրավելով գերակշիռ մեծամասնություն եւ չլինելով ընդդիմություն, այսուհետեւ դարձավ նախագահական իշխանության հզոր հակակշիռ:

Զնայած դիտորդների արձանագրած խախտումներին, իշխանությունների կողմից վարչական ռեսուրսների ավանդաբար ինտենսիվ օգտագործմանը, 1998 - 1999 թվականներին արձանագրվեց մեկ քայլ առաջ դեպի ազատ, ժողովրդավարական ընտրությունները: Երեւան եկավ նախորդ 2-3 տարիների սոցիալ-քաղաքական եւ տնտեսական ստագնացիայի հաղթահարման հնարավորություն: Նոր առաջնորդները ձեռնարկեցին տարբեր քաղաքական ուժերի միջեւ երկխոսություն հաստատելու, կոմսեսուսի հասնելու, հայկական սփյուռքի հետ մերձեցման մի շարք փորձեր, պատերազմ հայտարարեցին կոռուպցիային: Իբրեւ այդ տարիների քաղաքական գործընթացների արդյունք ՀՀ ղեկավարության մեջ ձեւավորվեցին մրցակցող բեւեռներ, ինչը կարող էր ինչպես իշխանության իրական ժողովրդավարական բաժանման, այնպես էլ կլանայնությունն արմատախիլ անելու, ներքին կատակիզմներ առաջացնելու հիմք դառնալ:

Տարբեր ուղղվածության երկու միտումների հակամարտության ելքի վրա նշանակալի ազդեցություն ունեցավ օգոստոսյան (1998 թ.) տնտեսական ճգնաժամը Ռուսաստանում, որը նկատելիորեն կրճատեց այդ երկրում ապրող եւ աշխատող հայերից ստացվող ներդրումային հոսքերն ու նյութական օգնությունը: Այն պայմաններում, երբ Հայաստանի տնտեսությունը շարունակում էր տուժել Հյուսիսային Կովկասի հակամարտությունների հետ կապված տրանսպորտային շրջափակումից, այդ գործոնը չէր կարող չազդել իրենց կյանքը բարելավելու մարդկանց հույսերի, իշխանության նկատմամբ նրանց վերաբերմունքի վրա: Սակայն երկրի կայունությանն ու առաջընթացին առավել մեծ հարված էր 1999 թվականի հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովում իրականացված ահաբեկչությունը, որի հետեւանքով զոհվեցին խորհրդարանի եւ կառավարության ղեկավարներն ու օրենսդիր եւ գործադիր իշխանության եւս 6 ներկայացուցիչներ:

* Մասնավորապես, ելնելով քաղաքացիության ցենզի հակասական մեկնաբանությունից, մինչեւ այժմ էլ, հիմնականում նախկին իշխանությունը ներկայացնող մի շարք քաղաքական գործիչներ կասկածի տակ են առնում բարձրագույն պետական պաշտոնի համար քվեարկվելու նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի իրավունքը:

Այս ողբերգական իրադարձությունը ոչ միայն մի քանի ամսով կազմալուծեց երկրի ողջ կառավարման համակարգը, այլև հանգեցրեց հասարակության մեջ փոխադարձ կասկածանքության մթնոլորտի, անպաշտպանության եւ անհեռանկարայնության զգացումների առաջացման: Հետեւանք եղան քաղաքական խարդավանքների, կլանային դիմակայության ակտիվացումը, քաղաքական հակամարտության վտանգը, մի շարք տնտեսական ծրագրերի սառեցումը, արտագաղթի նոր ալիքը: Թեպետ նախագահին եւ նրա շրջապատին հաջողվեց 2000 թվականի կեսերին վերականգնել իշխանական ուղղահայաց կառույցը եւ վերահսկողությունը երկրում, հոկտեմբերի 27-ի արձագանքները շարունակում էին ազդել քաղաքական իրավիճակի վրա:

2001 թվականին, ճգնաժամային երեք տարիներից հետո, երկրի տնտեսության աշխուժացում նկատվեց: Հայաստանը մի շարք ցուցանիշներով նախկին խորհրդային երկրների թվում առաջատարներից մեկը դարձավ, ավելացավ ներդրումների ծավալը: Սկսվեցին մայրաքաղաքի եւ մի շարք շրջանների բարեկարգման ինտենսիվ աշխատանքներ: Միաժամանակ, տնտեսական աճն ուղեկցվում էր հարուստների եւ աղքատների միջեւ ճեղքվածքի խորացմամբ, բիզնեսի առավել շահութաբեր ոլորտների մոնոպոլացմամբ: Բնակչության մեծամասնությունը գործնականում իր կյանքի բարելավում չէր գգում եւ պահպանում էր իշխանության նկատմամբ քննադատական վերաբերմունքը: Հասարակական կարծիքը հիմնականում բացասաբար արձագանքեց արտասահմանյան ընկերությունների կողմից այնպիսի նշանակալի տնտեսական օբյեկտների սեփականաշնորհմանը, ինչպիսիք են Երեւանի կոնյակի գործարանը, «Արմենտելը», բաշխիչ էներգացանցերը, ինչպես նաեւ՝ «Գույք» պարտքի դիմաց» ծրագրով մի շարք խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունները Ռուսաստանին իբրեւ սեփականություն հանձնելուն:

Տնտեսական զարգացումը շարունակում էր դանդաղել դարաբաղյան հակամարտության կարգավորված չլինելու, Ադրբեյջանի հետ հարաբերություններում «ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղություն» իրավիճակի եւ Թուրքիայի հետ նորմալ հարաբերությունների բացակայության պատճառով: Չնայած այդ խնդիրների հրատապությանը, առաջատար քաղաքական ուժերից ոչ մեկն ընտրություններից առաջ դրանց լուծման հստակ ծրագիր չառաջարկեց: Մի շարք դիտորդներ հակված են այս հանգամանքը բացատրել երկրում քաղաքական լեգիտիմիության պակասով եւ բարդ հարցերի լուծումն իրենց վրա վերցնելու կուսակցությունների եւ նրանց առաջնորդների ցանկության բացակայությամբ:

Ջուտ քաղաքական դաշտում ուժեղ խաղացողների բացակայությունը, կուսակցությունների թուլությունը փոխկապակցված էին տնտեսական կլանների ուժեղացման գործընթացի, նրանց՝ իշխանության արդյունավետ ձգտման հետ: Իսկ վերջինը ոչ մի ձեւով չէր հիմնավորվում քաղաքական հստակ նպատակներով եւ խնդիրներով, սակայն, դրա փոխարեն, ապահովվում էր հզոր ընտրազանգվածով:

Հայաստանը 2003 թվականի նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրությունների շեմին հայտնվեց Ազգային ժողովում սպանդ իրականացրած հանցագործների անավարտ դատավարությամբ: Հետաքննությունն այդպես էլ չհայտնաբերեց ահաբեկչության պատվիրատուների հետքը: Միաժամանակ, պատվիրատուների մասին ոչ պաշտոնական վարկածները ընտրարշավի կարելի էր քննադարձան: Ընդդիմությունը մեղադրում էր նախագահին ու նրա մերձավոր շրջապատին խորհրդարանի անվտանգությունը չապահովելու եւ հանցագործությունը բացահայտելու ուղղությամբ անգործություն դրսևորելու մեջ: Ակտիվորեն շահարկվում էր բնակչության մի մասի մոտ տարածված այն տեսակետը, թե հենց նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն ու անվտանգության նախկին նախարար (ներկայումս պաշտպանության նախարար) Սերժ Սարգսյանն են ահաբեկչության կազմակերպիչները: Հենց այս համատեքստն էլ ընդդիմության ճամբարում առաջին դիրքեր մղեց ոչ թե փորձառու եւ ստաժավոր քաղաքական գործիչներին, այլ «Միասնության» սպանված առաջնորդների որդուն եւ եղբորը՝ Ստեփան Դեմիրճյանին եւ Արամ Սարգսյանին:

ARMENIA ON THE EVE OF ELECTIONS

Previous elections of RA President and National Assembly, that took place in March 1998 and May 1999 respectively, allowed expecting positive changes in the internal political life of the country.

In 1998, for the first time in the history of the Third Republic, a change of supreme power occurred: a native of the Mountainous Karabagh and former head of MK, Robert Kocharyan was elected President. And although the whole process was not that simple as regards its compliance with the letter of the Constitution*, Armenia to a certain extent demonstrated willingness for civilized patterns of conducting political struggle.

The parliamentary elections of 1999 were marked by a political alliance of real force in the person of then Defense Minister (after the elections - Prime Minister) Vazgen Sargsyan with Karen Demirchyan, former (1974-1988) communist leader of the republic (after the elections - Chairman of the National Assembly) and main rival of Kocharyan in 1998, enjoying great popularity with the nation. The Republican and Popular Parties, presided by Sargsyan and Demirchyan, formed "Unity" bloc. Having won the overwhelming majority in Parliament and not allying with the opposition, the bloc nevertheless became a powerful counterbalance to the presidential power.

Despite the violations registered by the observers, the traditionally intensive usage of the administrative resource by the authorities, in 1998-1999 a step ahead towards free, democratic elections could be traced. A chance for overcoming the social, political and economic stagnation of the previous 2-3 years finally emerged. The new leaders made a number of attempts for establishing a dialogue, reaching the consensus among various political forces, greater integration with the Armenian Diaspora, declared a war against corruption. As a result of the political processes of these years, competing poles were formed within RA authorities, which might serve as a basis for either a real democratic separation of power or for strengthening of clanship, emergence of internal cataclysms.

The August (1998) economic crisis in Russia, considerably reducing the flow of investments and material aid provided by the Armenians working and living in that country, largely impacted the outcome of the confrontation between these two opposite tendencies. Under the conditions in which the Armenian economy kept suffering from transportation blockades, engendered by the conflicts in the South Caucasus, this factor could not but influence people's hopes for improving their lives, their attitude towards the authorities. However, the most severe blow to the stability and progress of the country was the terrorist act in the National Assembly on October 27, 1999, leaving the heads of Parliament, Cabinet of Ministers and 6 more representatives of legislative and executive power dead.

This tragic event not only paralyzed the whole governing system in the country for several months, but also resulted in an atmosphere of mutual suspicions, feeling of insecurity and frustration in the society. Its consequence was activation of political intrigues, clan confrontation, menace of civil conflict, freezing of a number of economic programs, new wave of emigration. Despite the fact that President and his entourage managed to restore the power vertical and control in the country by mid-2000, the echoes of October 27 kept influencing the political situation.

In 2001, after three crisis years, revival of the country's economy became evident. According to a number of indicators, Armenia became one of the leaders among former Soviet republics; the volume of investments increased. Intensive work on developing the cap-

* In particular, due to the controversial interpretation of the citizenship requirement, until present a number of politicians, mainly representing previous authorities, question the right of President Robert Kocharyan to run for the highest governmental position.

ital and a number of regions started. At the same time, the economic growth was accompanied by the deepening of the gap between the rich and the poor, monopolization of most profitable business branches. The majority of the population experienced little tangible improvement of life conditions and preserved a critical attitude towards the authorities. Public opinion most negatively reacted to the privatization by foreign companies of such significant economic entities as Yerevan Brandy Factory, "ArmenTel", energy distribution networks, as well as to Russia's ownership of several industrial enterprises as a payment for the debt.

Economic development has continued to slow down because of the suspended resolution of the Karabagh Conflict, the situation of "neither peace, nor war" with Azerbaijan and absence of normal relations with Turkey. Despite the urgency of these problems, none of the leading political forces proposed a clear program for their solution before the elections. A number of observers are inclined to explain this circumstance by the lack of political legitimacy in the country and unwillingness of the parties and their leaders to take the responsibility in complex issues.

The absence of powerful players in the purely political field, the weakness of the parties appeared to be intertwined with the process of strengthening the economic clans, their effective aspiration for power that was not supported by a clear vision of political goals and tasks but instead was maintained with powerful electoral resources.

Armenia stepped into the parliamentary and presidential elections of 2003 with an incomplete trial over the criminals who organized the massacre in the National Assembly. The investigation has not tracked down the organizers of that act of terrorism up to present. At the same time, unofficial versions concerning the orderers have become a hot topic of the election campaign. The opposition accused President and his close entourage in the failure to provide security to the Parliament and inaction as regards the disclosure of the crime. The suspicion common for a part of the population to view President Kocharyan and former Minister of National Security (currently Minister of Defense) Serge Sargsyan as the organizers of the act of terrorism was actively exploited. It is this context that brought to the forefront in the opposition camp not the politicians of standing and experience but the son and the brother of the assassinated leaders of "Unity", Stepan Demirchyan and Aram Sargsyan.

One more murder made the pre-election atmosphere still more acute. On December 28, 2002, the Chairman of the Council of RA Public TV and Radio Company, Tigran Naghdalian was shot. His being well-known in the political and journalistic circles and affiliation with President's closest entourage generated multiple versions, widely used in the pre-election presidential race. Before the elections, investigating bodies detained the perpetrators and, according to their testimony, the orderer of the murder is Armen Sargsyan, brother of the Prime Minister Vazgen Sargsyan, killed in 1999, and Aram Sargsyan, one of the opposition leaders in 2003 campaigns.

The political situation, aggravated in 1999, led to the weakening of the democratic tendencies, suspension of the constructive dialogue between the authorities and the opposition, pressure on media. The authorities, just as in 1998, again alienated themselves from the society. And the opposition preferred slogans of "the criminal governing regime" type to the political arguments and alternative programs.

As an important factor, promoting democratic reforms in Armenia, its accession to the Council of Europe in January of 2001 was considered. Honoring of the commitments as regards the country's membership in this reputable international organization considerably lagged behind the fixed schedule for the past two years preceding the elections. One of the reasons was the contradiction of the drafts on a number of legislative amendments to the current RA Constitution. Therefore, alongside the political will of the authorities and the society's willingness for reforms, constitutional amendments are also necessary. The referendum for these amendments is scheduled for the same day as the parliamentary elections.

АРМЕНИЯ НАКАНУНЕ ВЫБОРОВ

Предыдущие выборы президента и Национального Собрания Республики Армения, состоявшиеся соответственно в марте 1998 и мае 1999, давали основания рассчитывать на позитивные изменения во внутривнутриполитической жизни страны.

В 1998 впервые в истории третьей республики произошла смена верховной власти, президентом был избран выходец из Нагорного Карабаха и бывший глава НК Роберт Кочарян. И хотя весь процесс не был однозначным с точки зрения соблюдения буквы Конституции*, Армения в определенной степени продемонстрировала готовность к цивилизованным формам ведения политической борьбы.

Парламентские выборы-99 ознаменовались политическим альянсом реальной силы в лице тогдашнего министра обороны (после выборов - премьер-министра) Вазгена Саркисяна с Кареном Демирчяном, пользующимся особой популярностью в народе бывшим (1974-1988) коммунистическим лидером республики (после выборов - председателем Национального Собрания) и главным конкурентом Кочаряна в 1998. Возглавляемые Саркисяном и Демирчяном Республиканская и Народная партии сформировали блок "Единство", который, завоевав подавляющее большинство в парламенте и не будучи в оппозиции, стал представлять тем не менее мощный противовес президентской власти.

Несмотря на зафиксированные наблюдателями нарушения, традиционно интенсивное использование властями административного ресурса, в 1998-1999 был отмечен шаг вперед к свободным, демократическим выборам. Появился шанс на преодоление социально-политической и экономической стагнации предшествовавших 2-3 лет. Новые лидеры сделали ряд попыток для налаживания диалога, достижения консенсуса между различными политическими силами, сближения с армянской диаспорой, декларировали войну с коррупцией. Как результат политических процессов этих лет в руководстве РА сформировались конкурирующие полюса, что могло стать основой как реального демократического разделения властей, так и укоренения клановости, возникновения внутренних катаклизмов.

На исход противоборства двух разнонаправленных тенденций значительное влияние оказал августовский (1998) экономический кризис в России, существенно сокративший инвестиционные потоки и материальную помощь, которые поступали от армян, проживающих и работающих в этой стране. В условиях, когда экономика Армении продолжала страдать от транспортных блокад, связанных с конфликтами на Южном Кавказе, этот фактор не мог не отразиться на надеждах людей улучшить свою жизнь, на их отношении к власти. Однако наиболее сильным ударом по стабильности и прогрессу страны стал террористический акт в Национальном Собрании 27 октября 1999, в результате которого погибли главы парламента, кабинета министров и еще 6 представителей законодательной и исполнительной властей.

Это трагическое событие не только парализовало на несколько месяцев всю управленческую систему в стране, но и привело к формированию в обществе атмосферы взаимных подозрений, чувства незащищенности и бесперспективности. Как следствие - активизация политических интриг, кланового противостояния, угроза гражданского конфликта, замораживание ряда экономических программ, новая волна эмиграции. Несмотря на то, что президенту и его окружению удалось восстановить к середине 2000 властную вертикаль и контроль в стране, отзвуки 27 октября продолжали сказываться на политической ситуации.

В 2001 после трех кризисных лет наметилось оживление в экономике страны. По ряду показателей Армения вышла в число лидеров среди бывших советских республик, увеличился объем инвестиций. Начались интенсивные работы по благоустройству столицы и ряда регионов. Вместе с тем, экономический рост сопровождался углублением пропасти между богатыми и бедными, монополизацией наиболее прибыльных отраслей бизнеса.

* В частности, в связи с противоречивой интерпретацией ценза гражданства ряд политиков, представляющих главным образом прежнюю власть, по настоящее время ставят под сомнение право президента Роберта Кочаряна баллотироваться на высший государственный пост.

Большинство населения практически не ощутило на себе улучшения качества жизни и сохранило критический настрой по отношению к власти. В основном негативно отреагировало общественное мнение на приватизацию иностранными компаниями столь значимых экономических объектов, как Ереванский коньячный завод, “АрменТел”, распределительные энергосети, а также на передачу взамен долга в собственность России ряда крупных промышленных предприятий.

Экономическое развитие продолжало сдерживаться из-за неурегулированности карабахского конфликта, состояния “ни мира, ни войны” с Азербайджаном и отсутствия нормальных отношений с Турцией. Несмотря на актуальность этих проблем, ни одна из ведущих политических сил не выдвинула перед выборами четкой программы их решения. Это обстоятельство ряд наблюдателей склонен объяснять дефицитом политической легитимности в стране и нежеланием партий и их лидеров брать на себя ответственность в сложных вопросах.

Отсутствие сильных игроков на чисто политическом поле, слабость партий оказались взаимосвязанными с процессом усиления экономических кланов, их эффективным стремлением к власти, которое не подкреплялось ясным видением политических целей и задач, зато обеспечивалось мощными электоральными ресурсами.

Армения подошла к парламентским и президентским выборам 2003 с незавершенным судебным процессом над преступниками, устроившими бойню в Национальном Собрании. Следствие так и не вышло на след организаторов теракта. В то же время неофициальные версии относительно заказчиков стали важной темой избирательной кампании. Оппозиция обвиняла президента и его ближайшее окружение в необеспечении безопасности парламента и бездействии в раскрытии преступления. Активно эксплуатировалось распространенное у части населения подозрение в том, что именно президент Роберт Кочарян и бывший министр национальной безопасности (ныне министр обороны) Серж Саркисян являются организаторами теракта. Именно этот контекст вывел на первые роли в лагере оппозиции не политиков со стажем и опытом, а сына и брата убитых лидеров “Единства” Степана Демирчяна и Арама Саркисяна.

Дополнительную остроту предвыборной атмосфере придало еще одно убийство. 28 декабря 2002 был застрелен председатель Совета Общественной телерадиокомпании Тигран Нагдалян. Его широкая известность в политических и журналистских кругах, принадлежность к ближайшему окружению президента обусловили множество версий, интенсивно использовавшихся в предвыборной президентской гонке. Еще до выборов следственные органы задержали исполнителей и - согласно их показаниям - заказчика убийства, Армена Саркисяна, брата убитого в 1999 премьер-министра Вазгена и одного из лидеров оппозиции в кампаниях-2003 Арама Саркисянов.

Обострившаяся в 1999 политическая ситуация привела к ослаблению демократических тенденций, прекращению конструктивного диалога между властью и оппозицией, давлению на средства массовой информации. Власть вновь, как и до 1998, отделилась от общества. А оппозиция политическим аргументам и альтернативным программам вновь предпочла лозунги о “преступном правящем режиме”.

В качестве важного фактора, способствующего демократическим реформам в Армении, рассматривалось ее принятие в Совет Европы в январе 2001. Выполнение обязательств, связанных с членством страны в этой авторитетной международной организации, за прошедшие до президентских выборов два года существенно опаздывало от установленного графика. Одной из причин было противоречие проектов ряда законодательных изменений действующей Конституции РА. Поэтому помимо политической воли властей и готовности общества к реформам необходимы конституционные поправки, референдум по которым намечен на тот же день, что и парламентские выборы.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԼՄ-ՆԵՐԸ 2003 ԹՎԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ԱՌԱՋ

1998 եւ 2003 թվականների նախագահական ընտրությունների միջեւ ընկած ժամանակաշրջանը նշանավորվեց զանգվածային լրատվության միջոցների շուկայի կտրուկ փոփոխություններով: Այդ հիմնդ տարիների ընթացքում սրընթաց աճեց էլեկտրոնային ՁԼՄ-ների, ամենից առաջ՝ հեռուստաընկերությունների թիվը: Միայն Երեւանում հեռարձակում են մոտ մեկուկես տասնյակ հեռուստակայաններ, մոտավորապես այդքան էլ աշխատում են Հայաստանի մարզերում:

Ռադիոընկերությունները չդիմացան քաղաքական ծրագրերի, օպերատիվ լրատվության շուկայի մրցակցությանը եւ ուժերը կենտրոնացրին երաժշտական-զվարճալի ծրագրերի վրա:

Տպագիր մամուլի համար եւս դժվարացավ հեռուստատեսության հետ մրցակցելը, եւ թերթերի տպաքանակները վերջին տարիներին շարունակեցին կրճատվել. անցյալ դարի 90-ական թվականների սկզբի համեմատ պարբերականների իրացումը նվազել է 10 անգամ: Թերթերն ավելի ու ավելի են կողմնորոշվում ոչ թե դեպի լայն լսարանը, այլ դեպի հասարակության՝ քաղաքական կյանքով ակտիվորեն հետաքրքրվող եւ դրան անմիջականորեն մասնակցող նեղ մի շերտը: Դա էլ հենց որոշում է տապագիր ՁԼՄ-ների գերակշռող թեմատիկան. ներքաղաքական խնդիրներ, միջկուսակցական եւ միջկլանային փոխհարաբերություններ:

Հեռուստաշուկայի զարգացումը եւ թերթերի լսարանի սահմանափակությունը հանգեցրին դեպի հեռարձակողները գովազդի արտահոսքին, եւ ցածր տպաքանակների պայմաններում տպագիր մամուլի եկամուտների գլխավոր աղբյուր է դառնում քաղաքական դոտացիան՝ լինի դա կառավարության, կուսակցությունների, թե օլիգարխական կլանների կողմից (բացառություն են հեռուստածրագրերի սակավաթիվ հանդեսներն ու զուտ զվարճալի բնույթի այլ հրատարակությունները): Սա, իր հերթին, կանխորոշում է թերթերի բեւեռացումն ու նրանց տարանջատումը թշնամի ճամբարների:

Ռոբերտ Քոչարյանի նախագահության առաջին տարիները ժողովրդավարական կառույցների, այդ թվում մամուլի հետ իշխանությունների «քնքուշ» հարաբերությունների ժամանակաշրջան էին: Սակայն ազդեցության ոլորտների համար տարբեր քաղաքական խմբավորումների պայքարի սրման հետ, մամուլը դարձավ հարձակումների եւ ճնշումների թիրախ: 1999 թվականին «Օրագիր» թերթի եւ նրա գլխավոր խմբագրի դեմ մի շարք դատավարությունները հանգեցրին այդ թերթի փակմանը:

Իսկ 1999 թվականի հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչությունը խորհրդարանում հայկական ՁԼՄ-ներում իսկական տեղեկատվական պատերզմների պատճառ դարձավ: Լրագրողների, որոնց անունները կապվում էին ահաբեկչությանը, դրան հետեւած ձերբակալությունները, հակամարտող քաղաքական խմբավորումների փորձերը՝ ուժեղացնելու իրենց ազդեցությունն այս կամ այն հեռուստաընկերության եւ թերթի վրա այնքան շիկացրին մթնոլորտը, որ խոսքի ազատության եւ անկախ մամուլի զարգացման հույսերի մասին լրագրողները ստիպված էին մոռանալ:

Հակասական իրավիճակ էր եւ ՁԼՄ մասին օրենսդրության բնագավառում: Մի կողմից՝ եվրոպայի խորհրդի առջեւ Հայաստանի պարտավորությունները ենթադրում էին զանգվածային լրատվության միջոցների մասին նոր առաջադիմական օրենքի ընդունում եւ պետական հեռարձակման փոխարինում հանրայինի, մյուս կողմից՝ քաղաքական վերնախավերի դաժան հակամարտության պայմաններում իշխանությունը ձգտում էր եթերի եւ թերթերի վրա հուսալի վերահսկողություն հաստատել: Ի հետեւանք՝ 2000 թվականի հոկտեմբերին

ընդունվեց «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքը, որը երկրի նախագահին հնարավորություն էր տալիս միանձնյա եւ առանց որոշեւէ մեկի կարծիքը հաշվի առնելու ձեւավորել հեռարձակողների գործունեությունը կարգավորող մարմիններ եւ հիմնականում հակասում էր եւս չափանիշներին: Իսկ 2002 թվականի փետրվարին կառավարությունը հավանության արժանացրեց «Ձանգվածային լրատվության մասին» օրինագիծը, որը ենթադրում էր ՁԼՍ-ների լիցենզավորում եւ փաստորեն վերականգնում էր գրաքննությունը, այսինքն՝ նոր օրինագիծը գործող օրենքի համեմատ մեկ քայլ նահանջ էր:

Եվ եթե լրագրողական հանրության բողոքների շնորհիվ «Ձանգվածային լրատվության մասին» օրինագիծը հետագայում լուրջ վերամշակումների ենթարկվեց, ապա «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքը, չնայած 2001 թվականի հունվարին հեռարձակողների գործադուլին, սկզբունքային փոփոխություններ չկրեց եւ էլեկտրոնային լրատվամիջոցների շուկայի զարգացման բացասական գործոն դարձավ:

Այսպես, նոր օրենքով ձեւավորված Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի կողմից 2002 թվականի սկզբներին կազմակերպված հեռարձակման առաջին իսկ մրցույթն ավարտվեց իշխանությունների ազդեցության տակ չգտնվող միակ հեռուստաընկերության՝ «Ա1+»-ի լիցենզիայի կորստով: Դիտորդների մեծամասնությունը սա գնահատեց առաջիկա ընտրությունների եւ եթերը որեւէ մեկի հետ «չկիսելու» նախագահամետ ուժերի ցանկության համատեքստում: Մի ամբողջ շարք միջազգային կազմակերպությունների, այդ թվում ԵԱՀԿ, Եվրոպայի խորհրդի եւ Եվրամիության ներկայացուցիչների բացասական արձագանքը հայկական հեռուստատեսությունը բազմակարծության անբավարարության մասին ոչինչ չփոխեց:

Ընտրությունների նախօրյակին զանգվածային լրատվամիջոցների մթնոլորտի վրա բացասական ազդեցություն ունեցան նաեւ 2002 թվականին հաճախացած լրագրողների հանդեպ բռնությունների եւ ճնշման դեպքերը: 2002 թվականի դեկտեմբերի 28-ին հետխորհրդային Հայաստանի պատմության մեջ առաջին անգամ սպանվեց լրագրող՝ Հանրային հեռուստառադիոընկերության խորհրդի նախագահ Տիգրան Նաղդալյանը: Ինչպիսին էլ լինեին այդ սպանության դրդապատճառները, այն այս կամ այն կերպ կապված էր Նաղդալյանի մասնագիտական գործունեության հետ:

Պատահական չէ, որ 2002 թվականի արդյունքներով «Ֆրիդոմ հաուս» միջազգային կազմակերպության կողմից Հայաստանն առաջին անգամ դասվեց «ոչ ազատ ՁԼՍ-ներ ունեցող» երկրների շարքին, մինչ այդ երկիրը դասվում էր «մասնակի ազատ ՁԼՍ-ներ ունեցող» կատեգորիային:

ARMENIAN MEDIA PRIOR TO 2003 ELECTIONS

The period between the presidential elections of 1998 and 2003 was marked by radical changes on the market of mass communication. The number of electronic media, primarily TV companies, sharply increased in the past five years. Only in Yerevan over a dozen TV channels broadcast, approximately the same number operates in the regions.

Radio companies failed to survive the competition on the market of political programs and up-to-date information, so they focused on music and entertainment programs.

The print media also encountered difficulties competing with television, and thus newspaper circulations continued to drop in the past few years: compared with early 1990s, the sale of periodicals decreased approximately 10 times! The newspapers mostly target not the audience at large but a narrow layer of society, actively interested and directly participating in the political life. This also determined the dominating subject matter of print media: inner political problems, interparty and interclan relations.

The development of TV market and the limited number of newspaper readers led to the shift of advertising towards the broadcasters, and under the conditions of low circulation, the main source of incomes for the press are political contributions - either from government, parties or oligarchic clans (with the exception of scarce TV reviews and other publications of solely entertaining nature). The latter, in its turn, presupposes polarization of newspapers, their division into hostile camps.

The first months of Robert Kocharian's presidency became a period of "tender" relations of the authorities with democratic institutions, including the press. However, alongside the increase of the struggle among various political groups for spheres of influence, the press was becoming an object for criticism and pressure. In 1999, a number of litigations against "Oragir" newspaper and its Editor led to closure of this publication.

The act of terrorism in Parliament on October 27, 1999 and the aggravated political confrontation have provoked real information wars in Armenian media. Subsequent arrests of journalists, whose names were mentioned in connection with the attack, the attempts of conflicting political groups to increase their influence on certain TV companies and newspapers heated the atmosphere to such an extent that the journalists had to forget about the hopes for development of freedom of speech and independent press.

The situation was also controversial in the sphere of media legislation. On the one hand, Armenia's commitments to the Council of Europe presupposed adoption of the new progressive legislation on media and transformation of state broadcasting into a public one. On the other - the severe opposition of political elites preconditioned the intention of authorities to establish stable control over the air and press. As a result, in October 2000, the Law "On Television and Radio" was adopted that entitled the President of the country, alone and without consideration of any opinion, to appoint bodies regulating broadcasters' activity, and generally contradicted CE standards. In February 2002, the government approved the draft law "On Mass Communication", proposing media licensing and factually restoring the institution of censorship, thus meaning a step backwards compared with the law in force.

And if, as an outcome of the protests by the journalistic community, the draft law "On Mass Communication" was later thoroughly amended, still despite the broadcasters' strike in January 2001, the Law "On Television and Radio" did not undergo any significant amendments and became a negative factor in the development of electronic media market.

Thus, the first broadcast competition, organized in early 2002 by the National Commission on Television and Radio, which was created in accordance with the new law, ended with the loss of license by "A1+", the only TV channel of the capital that was free from

the influence of authorities. The majority of the observers evaluated this fact in the context of the coming elections and the unwillingness of pro-presidential forces to “share” the air with the opposition. Negative reaction towards the lack of pluralism in Armenian TV broadcasting by a number of international organizations, including representatives of OSCE, the Council of Europe and European Union, did not change anything.

The cases of violence and pressure against journalists, occurring more frequently in 2002, also produced a negative impact on media atmosphere on the eve of elections. On December 28, 2002, for the first time in the history of post-Soviet Armenia, a journalist was killed - Tigran Naghdalian, the Chairman of the Council of RA Public TV and Radio Company. Whatever the motives of that murder, it was nevertheless provoked by the professional activity of Naghdalian.

It is not by accident that according to the results of 2002, Armenia for the first time was ranked by “Freedom House” international organization as a country having “not free media”. In previous years, the country was placed under the category of countries with “partially free media”.

СМИ АРМЕНИИ ПЕРЕД ВЫБОРАМИ 2003

Период между президентскими выборами 1998 и 2003 ознаменовался резкими изменениями на рынке средств массовой информации. За эти пять лет стремительно выросло число электронных СМИ, прежде всего телекомпаний. Только в Ереване вещают около полутора десятка телевизионных каналов, примерно столько же работают в регионах Армении.

Радиокомпании не смогли выдержать конкуренцию на рынке политических программ, оперативной информации и сосредоточились на музыкально-развлекательных передачах.

Печатной прессе также стало трудно конкурировать с телевидением, и тиражи газет все последние годы продолжали снижаться: по сравнению с началом 90-х реализация периодики снизилась примерно в 10 раз! Газеты все в большей степени ориентируются не на широкую аудиторию, а на узкий слой общества, активно интересующийся и непосредственно участвующий в политической жизни. Это определило и доминирующую тематику печатных СМИ: внутривластные проблемы, межпартийные и межклановые взаимоотношения.

Развитие телерынка и ограниченность аудитории газет привели к оттоку рекламы к вещателям, и при низких тиражах главным источником доходов печатной прессы являются политические дотации - будь то от правительства, от партий или олигархических кланов (исключение составляют немногочисленные телерадио и другие издания сугубо развлекательного характера). Что, в свою очередь, предопределяет поляризацию газет, их разделение на враждебные лагеря.

Первые месяцы президентства Роберта Кочаряна стали периодом “нежных” отношений власти с демократическими институтами, в том числе с прессой. Однако по мере нарастания борьбы различных политических группировок за сферы влияния пресса становилась объектом нападков и давления. В 1999 ряд судебных дел против газеты “Орагир” и ее редактора привели к закрытию этого издания.

А теракт в парламенте 27 октября 1999 и обострившееся политическое противостояние спровоцировали в армянских СМИ настоящие информационные войны. Последовавшие аресты журналистов, имена которых связывались с терактом, попытки противостоящих политических группировок усилить свое влияние на те или иные телекомпании и газеты настолько накалили атмосферу, что о надеждах на развитие свободы слова и независимой прессы журналистам пришлось забыть.

Противоречивая ситуация создалась и в области законодательства о СМИ. С одной стороны, обязательства Армении перед Советом Европы предполагали принятие нового прогрессивного закона о средствах массовой информации и трансформацию государственного вещания в общественное. С другой стороны, жесткое противостояние политических элит обусловило стремление власти установить надежный контроль над эфиром и прессой. Как следствие, в октябре 2000 был принят Закон “О телевидении и радио”, который предоставлял президенту страны единолично и без учета чьего бы то ни было мнения формировать органы, регулирующие деятельность вещателей, и в целом противоречил стандартам СЕ. А в феврале 2002 правительство одобрило законопроект “О массовой информации”, предполагавший лицензирование СМИ и фактически восстанавливавший институт цензуры, т.е., представлявший из себя шаг назад по сравнению с действующим законом.

И если в результате протестов журналистской общественности законопроект “О массовой информации” был в дальнейшем серьезно переработан, то, несмотря на забастовку вещателей в январе 2001, Закон “О телевидении и радио” не претерпел принципиальных изменений и стал негативным фактором в развитии рынка электронных медиа.

Так, первый же конкурс на вещание, организованный в начале 2002 Национальной Комиссией по телевидению и радио, которая была создана в соответствии с новым законом, завершился утратой лицензии единственным не находящимся под влиянием властей столичным телеканалом “А1+”. Большинство наблюдателей оценило этот факт в контексте с предстоящими выборами и нежеланием пропрезидентских сил “делить” эфир с оппозицией. Негативная реакция на недостаток плюрализма в армянском телеэфире целого ряда международных организаций, в том числе представителей ОБСЕ, Совета Европы и Европейского Союза, ничего не изменила.

Отрицательное воздействие на атмосферу в средствах массовой информации накануне выборов имели также случаи насилия и давления в отношении журналистов, участвовавшие в 2002. 28 декабря 2002 впервые в истории постсоветской Армении был убит журналист, председатель Совета общественной телерадиокомпании Тигран Нагдалян. Какими бы ни были мотивы этого убийства, оно так или иначе было связано с профессиональной деятельностью Нагдаляна.

Не случайно по итогам 2002 Армения впервые была отнесена международной организацией “Фридом Хауз” к странам с “несвободными СМИ”. В предыдущие годы она относилась к категории с “частично свободными СМИ”.

ՀԵՏԱԶՈՏՎԱԾ ԼՐԱՏՎԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ԵՎ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Հեռարձակվող ՁԼՄ-ներ

«ԱԼՄ» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 2000 թվականին: Հիմնադիրը - մասնավոր անձ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 22 ժամ:

«Արմենիա» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1998 թվականին: Հիմնադիրները - «Գաֆեսյան» ընտանեկան ֆոնդ եւ «Սարգսյանների ընտանիք» ֆոնդ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 18 ժամ:

«Ինտերկամ» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Հիմնադիրը - «Լուռու Միգ» ՍՊԸ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 16-18 ժամ:

«Կենտրոն» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 2002 թվականին: Հիմնադիրը - «Շարմ» ՓԲԸ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 18 ժամ:

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն - հանրային հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 2001 թվականին: Ղեկավար մարմինը - Հանրային հեռուստառադիոընկերության խորհուրդ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 18 ժամ:

Հայաստանի հանրային ռադիո - հանրային ռադիոընկերություն: Հիմնադրվել է 2001 թվականին: Ղեկավար մարմինը - Հանրային հեռուստառադիոընկերության խորհուրդ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 24 ժամ:

«Շանթ» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1994 թվականին: Հիմնադիրը - մասնավոր անձ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 18 - 19 ժամ:

«Շիրակ» - հանրային հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Ղեկավար մարմինը - Հանրային հեռուստառադիոընկերության խորհուրդ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 4 ժամ:

«Պրոմթեկ» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1998 թվականին: Հիմնադիրը - «Անդրկովկասնավթագազին - Պրոմթեկ» ԲԲԸ: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 18 ժամ:

«Ցայգ» - մասնավոր հեռուստաընկերություն: Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Հիմնադիրը - մասնավոր անձինք: Եթեր դուրս գալու պարբերականությունը - օրական 10 - 12 ժամ:

Տպագիր ՁԼՄ-ներ

«Ազգ» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Հիմնադիրը - «Ազգ» օրաթերթ» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 3000 - 5000 օրինակ:

«Այր-Ֆե» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 2002 թվականին: Հիմնադիրը - «Մելտեքս» ՍՊԸ եւ խմբագրական խորհուրդ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 1500 - 2000 օրինակ:

«Այժմ» - թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երկու անգամ): Հիմնադիրը - Ազգային ժողովրդավարական միություն: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 1000 օրինակ:

«Առավոտ» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 1994 թվականին: Հիմնադիրը - «Առավոտ» օրաթերթ» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 5000 օրինակ:

«Գոլոս Արմենիի» - ռուսերեն թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երեք անգամ): Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Հիմնադիրը - «Գոլոս» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 4 տպագրական մամուլ (A2 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 3500 օրինակ:

«Երկիր» - շաբաթաթերթ: Հիմնադրվել է 1991 թվականին: Հիմնադիրը - ՀՀԴ Հայաստանի գերագույն մարմին: Հիմնական ծավալը - 4 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 16 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 2500 օրինակ:

«Իրավունք»/«Իրավունք + Հարց ու պատասխան» - թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երկու անգամ): Հիմնադրվել է 1989 թվականին: Հիմնադիրը - «Սահմանադրական իրավունք» միություն: «Իրավունքի» հիմնական ծավալը - 4 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 16 էջ), հայտարարված տպաքանակը - 17000 օրինակ: «Իրավունք. Հարց ու պատասխան» - ի հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ, հայտարարված տպաքանակը - 8000 օրինակ:

«Լոռու մարզ» - թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երկու անգամ): Հիմնադրվել է 1996 թվականին: Հիմնադիրը - «Լոռու մարզ» թերթի խմբագրություն» ՓԲԸ: Հիմնական ծավալը - 1 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 4 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 1000 օրինակ:

«Կումայրի» - շաբաթաթերթ: Հիմնադրվել է 1921 թվականին: Հիմնադիրը - խմբագրական խորհուրդ: Հիմնական ծավալը - 1 տպագրական մամուլ (A4 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 1400 - 1600 օրինակ:

«Հայաստանի կոմունիստ» - թերթ (լույս է տեսնում ամիսը երկու անգամ): Հիմնադրվել է 1992 թվականին: Հիմնադիրը - Հայաստանի կոմունիստական կուսակցություն: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A2 չափսի 4 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 2000 օրինակ:

«Հայաստանի Հանրապետություն» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 1990 թվականին: Հիմնադիրը - «Հանրապետություն» ՓԲԸ: Հիմնական ծավալը - 4 տպագրական մամուլ (A2 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 6000 - 19000 օրինակ:

«Հայկական ժամանակ» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 1997 թվականին: Հիմնադիրը - «Դարեսկիզբ» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 3500 - 4500 օրինակ:

«Հայոց աշխարհ» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 1997 թվականին: Հիմնադիրը - «Հայոց աշխարհ» օրաթերթի խմբագրություն» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 3500 օրինակ:

«Նովոյե վրեմյա» - ռուսերեն թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երեք անգամ): Հիմնադրվել է 1992 թվականին: Հիմնադիրը - «Նովոյե վրեմյա» թերթի խմբագրություն» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 4 տպագրական մամուլ (A2 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 5000 օրինակ:

«Ռեսպուբլիկա Արմենիա» - ռուսերեն թերթ (լույս է տեսնում շաբաթական երկու անգամ): Հիմնադրվել է 1990 թվականին: Հիմնադիրը - «Հայաստանի Հանրապետություն - Ռեսպուբլիկա Արմենիա» ՓԲԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 2200 - 3000 օրինակ:

«Սյունյաց աշխարհ» - շաբաթաթերթ: Հիմնադրվել է 2000 թվականին: Հիմնադիրը - «Կապանի մեքենաշինական գործարան» ԲԲԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 1350 - 5000 օրինակ:

«Օրան» - օրաթերթ (լույս է տեսնում շաբաթական հինգ անգամ): Հիմնադրվել է 2002 թվականին: Հիմնադիրը - «Լոկուս սթանդի» ՍՊԸ: Հիմնական ծավալը - 2 տպագրական մամուլ (A3 չափսի 8 էջ): Հայտարարված տպաքանակը - 3000 օրինակ:

LIST AND SUMMARY OF STUDIED MEDIA

Broadcast Media

“ALM”: private TV company, founded in 2000 by a private person. On air: 22 hours daily.

“Armenia”: private TV company, founded in 1998 by “Cafesjian” Family Foundation and “Sargsian Family” Foundation. On air: 18 hours daily.

“Interkap”: private TV company, founded in 1991 by “Loru Mig” LLC. On air: 16-18 hours daily.

“Kentron”: private TV company, founded in 2002 by “Sharm” CJSC. On air: 18 hours daily.

“Prometheus”: private TV company, founded in 1998 by “ZakNefteGazStroy-Prometheus” OJSC. On air: 18 hours daily.

Public Radio of Armenia: public radio company, founded in 2001. Governing body: Council of Public TV and Radio Company. On air: 24 hours daily.

Public Television of Armenia: public TV company, founded in 2001. Governing body: Council of Public TV and Radio Company. On air: 18 hours daily.

“Shant”: private TV company, founded in 1994 by a private person. On air: 18-19 daily.

“Shirak”: public TV company, founded in 1991. Governing body: Council of Public TV and Radio Company. On air: 4 hours daily.

“Tsayg”: private TV company, founded in 1991 by private persons. On air: 10-12 hours daily.

Print Media

“Aravot”: daily newspaper (five times a week), founded in 1994 by “Aravot Daily Newspaper” LLC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 5,000 copies.

“Ayb-Feh”: daily newspaper (five times a week), founded in 2002 by “Meltex” LLC and editorial board. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 1,500 -2,000 copies.

“Ayzhm”: newspaper (twice a week), founded in 2002 by National Democratic Union. Standard volume: 12/A3 pp. Registered circulation: 1,000 copies.

“Azg”: daily (five times a week), founded in 1991 by “Azg Daily” OJSC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 3,000-5,000 copies.

“Golos Armenii”: Russian-language newspaper (three times a week), founded in 1991 by “Golos” LLC. Standard volume: 8/A2 pp. Registered circulation: 3,500 copies.

“Haikakan Zhamanak”: weekly newspaper (five times a week), founded in 1997 by “Dareskizb” LLC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 3,500-4,500 copies.

“Hayastani Hanrapetutiun”: daily newspaper (five times a week), founded in 1990 by “Hanrapetutiun” CJSC. Standard volume: 8/A2 pp. Registered circulation: 6,000-19,000 copies.

“Hayastani Communist”: newspaper (twice a month), founded in 1992 by Communist Party of Armenia. Standard volume: 4/A2 pp. Registered circulation: 2,000 copies.

“Hayots Ashkhar”: daily newspaper (five times a week), founded in 1997 by “Hayots Ashkhar Daily’ Editorial Office” LLC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 3,500 copies.

“Iravunk”/“Iravunk+Question and Answer”: newspaper (twice a week), founded in 1989 by “Constitutional Right” Union. Standard volume of “Iravunk”: 16/A3 pp, registered circulation: 17,000 copies. Standard volume of “Iravunk”/“Iravunk+Question and Answer”: 8/A3 pp. Registered circulation: 8,000 copies.

“Kumayri”: weekly newspaper, founded in 1921 by the editorial board. Standard volume: 8/A4 pp. Registered circulation: 1,400 -1,600 copies.

“Loru Marz”: newspaper (twice a week), founded in 1996 by “‘Loru Marz’ Newspaper Editorial Board” CJSC. Standard volume: 4/A3 pp. Registered circulation: 1,000 copies.

“Novoye Vremya”: Russian-language newspaper (three times a week), founded in 1992 by “Novoye Vremya’ Newspaper Editorial Board” LLC. Standard volume: 8/A2 pp. Registered circulation: 5,000 copies.

“Orran”: daily newspaper (five times a week), founded in 2002 by “Locus Standi” LLC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 3,000 copies.

“Respublika Armenia”: newspaper in the Russian language (twice a week), founded in 1990 by “Hayastani Hanrapetutiun-Respublika Armenia” CJSC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 2,200-3,000 copies.

“Syunyats Ashkhar”: weekly newspaper, founded in 2000 by “Kapan Machine Building Plant” OJSC. Standard volume: 8/A3 pp. Registered circulation: 1,350-5,000 copies.

“Yerkir”: weekly newspaper, founded in 1991 by governing body of ARF “Dashnaktsutyun” of Armenia. Standard volume: 16/A3 pp. Registered circulation: 2,500 copies.

СПИСОК И КРАТКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ИССЛЕДОВАННЫХ СМИ

Вещательные СМИ

“АЛМ” - частная телекомпания. Основана в 2000. Учредитель - частное лицо. Периодичность выхода в эфир - 22 часа ежедневно.

“Армения” - частная телекомпания. Основана в 1998. Учредитель - Семейный фонд “Кафесджян” и Фонд “Семья Саркисян”. Периодичность выхода в эфир - 18 часов ежедневно.

“Интеркап” - частная телекомпания. Основана в 1991. Учредитель - ООО “Лору Миг”. Периодичность выхода в эфир - 16-18 часов ежедневно.

“Кентрон” - частная телекомпания. Основана в 2002. Учредитель - ЗАО “Шарм”. Периодичность выхода в эфир - 18 часов ежедневно.

Общественное радио Армении - общественная радиоккомпания. Основана в 2001. Руководящий орган - Совет Общественной телерадиоккомпанияи. Периодичность выхода в эфир - 24 часа ежедневно.

Общественное телевидение Армении - общественная телекомпания. Основана в 2001. Руководящий орган - Совет Общественной телерадиоккомпанияи. Периодичность выхода в эфир - 18 часов ежедневно.

“Прометей” - частная телекомпания. Основана в 1998. Учредитель - ОАО “Закнефтегазстрой-Прометей”. Периодичность выхода в эфир - 18 часов ежедневно.

“Цайг” - частная телекомпания. Основана в 1991. Учредитель - частные лица. Периодичность выхода в эфир - 10-12 часов ежедневно.

“Шант” - частная телекомпания. Основана в 1994. Учредитель - частное лицо. Периодичность выхода в эфир - 18-19 часов ежедневно.

“Ширак” - общественная телекомпания. Основана в 1991. Руководящий орган - Совет Общественной телерадиоккомпанияи. Периодичность выхода в эфир - 4 часа ежедневно.

Печатные СМИ

“Азг” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 1991. Учредитель - ООО “Ежедневная газета “Азг”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 3,000-5,000 экз.

“Айастані Анрапетутюн” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 1990. Учредитель - ЗАО “Анрапетутюн”. Стандартный объем - 4 п.л. (8 стр. формата А2). Заявленный тираж - 6,000-19,000 экз.

“Айастані коммунист” - газета (два раза в месяц). Основана в 1992. Учредитель - Коммунистическая партия Армении. Стандартный объем - 2 п.л. (4 стр. формата А2). Заявленный тираж - 2,000 экз.

“Айб-Фэ” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 2002. Учредитель - ООО “Мелтекс” и редакционный совет. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 1,500-2,000 экз.

“Айжм” - газета (два раза в неделю). Основана в 2002. Учредитель - Национально-демократический Союз. Стандартный объем - 3 п.л. (12 стр. формата А3). Заявленный тираж - 1,000 экз.

“Айкакан жаманак” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 1997. Учредитель - ООО “Дарескизб”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 3,500-4,500 экз.

“Айоц ашхар” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 1997. Учредитель - ООО “Редакция ежедневной газеты “Айоц ашхар”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 3,500 экз.

“Аравот” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 1994. Учредитель - ООО “Ежедневная газета “Аравот”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 5,000 экз.

“Голос Армении” - русскоязычная газета (три раза в неделю). Основана в 1991. Учредитель - ООО “Голос”. Стандартный объем - 4 п.л. (8 стр. формата А2). Заявленный тираж - 3,500 экз.

“Еркир” - еженедельная газета. Основана в 1991. Учредитель - Верховный орган АРФ “Дашнакцутюн” Армении. Стандартный объем - 4 п.л. (16 стр. формата А3). Заявленный тираж - 2,500 экз.

“Иравунк” / “Иравунк+Вопрос и ответ” - газета (два раза в неделю). Основана в 1989. Учредитель - Союз “Конституционное право”. Стандартный объем “Иравунк” - 4 п.л. (16 стр. формата А3), заявленный тираж - 17,000 экз. Стандартный объем “Иравунк+Вопрос и ответ” - 2 п.л. (8 стр. формата А3), заявленный тираж - 8,000 экз.

“Кумайри” - еженедельная газета. Основана в 1921. Учредитель - редакционный совет. Стандартный объем - 1 п.л. (8 стр. формата А4). Заявленный тираж - 1,400 -1,600 экз.

“Лору марз” - газета (два раза в неделю). Основана в 1996. Учредитель - ЗАО “Редакция газеты “Лору марз”. Стандартный объем - 1 п. л. (4 стр. формата А3). Заявленный тираж - 1,000 экз.

“Новое время” - русскоязычная газета (три раза в неделю). Основана в 1992. Учредитель - ООО “Редакция газеты “Новое время”. Стандартный объем - 4 п.л. (8 стр. формата А2). Заявленный тираж - 5,000 экз.

“Орран” - ежедневная газета (пять раз в неделю). Основана в 2002. Учредитель - ООО “Локс Станди”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 3,000 экз.

“Республика Армения” - русскоязычная газета (два раза в неделю). Основана в 1990. Учредитель - ЗАО “Айастани Анрапетутюн-Республика Армения”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 2,200-3,000 экз.

“Сюняц ашхар” - еженедельная газета. Основана в 2000. Учредитель - ОАО “Капанский машиностроительный завод”. Стандартный объем - 2 п.л. (8 стр. формата А3). Заявленный тираж - 1,350-5,000 экз.

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

PRESIDENTIAL ELECTIONS

ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ

ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

2003 թվականի հունվարի 20-ին Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը հրապարակեց նախագահի թեկնածուների գրանցման արդյունքները: Գրանցվել էր 11 թեկնածու:

2003 թվականի փետրվարի 19-ի ընտրություններում քվեարկվեց 9 թեկնածու. փետրվարի 8-ին Հայաստանի կոնունիստական կուսակցության առաջնորդ Վլադիմիր Դարբինյանը եւ փետրվարի 9-ին՝ «Հանրապետություն» կուսակցության առաջնորդ Արամ Սարգսյանը հայտարարեցին իրենց թեկնածությունները հանելու մասին:

Փետրվարի 25-ին ԿԸՀ-ն ներկայացրեց քվեարկության վերջնական արդյունքները: ՀՀ նախագահի թեկնածուներին կողմ տրված ձայները բաշխվել էին հետևյալ կերպ.

1. Ավագյան Ռուբեն - 0,41%
2. Գեղամյան Արտաշես - 17,66%
3. Դեմիրճյան Ստեփան - 28,22%
4. Կարապետյան Արամ - 2,95%
5. Հարությունյան Արամ - 0,09%
6. Մանուկյան Վազգեն - 0,91%
7. Սարգսյան Գառնիկ - 0,06%
8. Սարգսյան Արամ - 0,21%
9. Քոչարյան Ռոբերտ - 49,48%

Փետրվարի 25-ին ՀՀ ԿԸՀ նիստում որոշում ընդունվեց 2003 թվականի մարտի 5-ին անց կացնել ՀՀ նախագահի ընտրությունների երկրորդ փուլի քվեարկությունը, որին մասնակցեցին Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճյանը եւ գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը:

Մարտի 11-ին ԿԸՀ-ը ներկայացրեց երկրորդ փուլի քվեարկության վերջնական արդյունքները: ՀՀ նախագահի թեկնածուներին կողմ տրված ձայները բաշխվել էին հետևյալ կերպ.

1. Դեմիրճյան Ստեփան - 32,56%
2. Քոչարյան Ռոբերտ - 67,44%

Ռուբեն ԱՎԱԳՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Միավորված հայեր» կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1943 թ. օգոստոսի 13-ին՝ Ռուսաստանի Կրասնոդարի երկրամասում: Ավարտելով Կամիշինի ռազմական հրամանատարա-տեխնիկական ուսումնարանը, Մոսկվայի Ձեր-ժինսկու անվան ռազմական ակադեմիայի մեկամյա բարձրագույն դասընթացները, 1965-1972 թվականներին ծառայության է գործուղվել Բայկոնուր: Ավարտել է նաեւ Տաշքենդի կապի էլեկտրատեխնիկական ինստիտուտը եւ 1981 թվականին Մոսկվայում պաշտպանել գիտական թեզ՝ ստանալով տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի աստիճան: Այնուհետեւ ավարտել է ԵԳՆ Ակադեմիան եւ 1991 թվականին Մոսկվայում պաշտպանել գիտական թեզ՝ ստանալով իրավաբանական գիտությունների դոկտորի աստիճան:

1973-2000 թթ. ծառայել է իրավապահ մարմիններում, բացառությամբ 1993-1995 թթ., երբ ծառայել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության համակարգում: 1997 թվականից

Մոսկվայի նոր իրավաբանական ինստիտուտի Երեւանի մասնաճյուղի պրոռեկտորն է: Դասավանդում է «Աշխատանքային իրավունք», «Միջազգային իրավունք», «Քրեաբանություն», «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն» եւ այլ առարկաներ: 2002 թվականին ստեղծել եւ ղեկավարում է Երեւանի «Մանց» համալսարանը: 2000 թ. օգոստոսին ընտրվել է «Միավորված հայեր» կուսակցության վարչության նախագահ:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՍՆ ԷՐ. «Ճշմարիտ սոցիալ-իրավական պետություն եւ օրենքի գերակայություն»:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԵՒՆ՝

Ներքին քաղաքականության ոլորտում - Սահմանադրական փոփոխություններ, նախագահի իրավասությունների հստակեցում, ԱԺ պատգամավորների թվաքանակի նվազեցում, անձեռնմխելիության ինստիտուտի վերացում եւ պատգամավորի հետկանգնման կարգի ապահովում:

Տնտեսության ոլորտում - Արտադրության կարելորագույն ճյուղերի պետական վերահսկողության իրականացում (Հայկական ատոմակայան, էլցանց, կապ, ռազմաարդյունաբերական համալիր եւ այլն): Ազգային արդյունաբերողի շահերի պաշտպանություն:

Արտաքին քաղաքականության ոլորտում - կոմպլեքսնապար մոտեցում, հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչում:

Արտաշես ԳԵՂԱՄՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Ազգային միաբանություն» կուսակցության կողմից:

Ծնվել է 1949թ. դեկտեմբերի 2-ին, Երեւանում: 1971թ. ավարտել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը եւ ընտրվել ֆակուլտետի կոմերիտական կազմակերպության ազատված քարտուղար: 1972թ. հունիս-սեպտեմբերին աշխատել է Կարելական Ինքնավար Հանրապետությունում որպես Հայաստանի ուսանողական շինջոկատի հրամանատար: 1972թ. հոկտեմբերին ընդունվել է ԽՄԿԿ շարքերը: 1974-76թթ. ընտրվել եւ աշխատել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի կոմերիտական կազմակերպության կոմիտեի քարտուղար: 1976-78թթ. եղել է ՀԼԿԵՄ Կենտկոմի ուսանող երիտասարդության բաժնի վարիչ: 1979-86թթ. աշխատել է Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի ապարատում (հրահանգիչ, սեկտորի վարիչ, տեսուչ, Կենտկոմի առաջին քարտուղարի օգնական, կուսակցական-կազմակերպական աշխատանքի բաժնի վարիչի առաջին տեղակալ): 1987-89թթ. ընտրվել եւ աշխատել է Երեւանի Մաշտոցի կուսընկերության առաջին քարտուղար: 1988-90թթ. եղել է ԽՄԿԿ ԿԿ առընթեր հասարակական գիտությունների ակադեմիայի (Մոսկվա) ունկնդիր: 1989-90թթ. ընտրվել եւ աշխատել է Երեւանի քաղաքապետ: 1990թ. հունիսին կասեցրել է ԽՄԿԿ անդամությունը: 1991-95թթ. եղել է «Պրոմեթեոս» հայկական ունիվերսալ բորսայի եւ ապա «21-րդ դար» ՍՊԸ-ի գլխավոր տնօրեն: 1995 եւ 1999 թվականներին ընտրվել է ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավոր: 1999 թ.-ից Ազգային ժողովի «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության ղեկավարն է: 1997թ. ապրիլին հիմնադրել է «Ազգային միաբանություն» կուսակցությունը, որի 1-ին համագումարում ընտրվել է կուսակցության նախագահ: 1998թ. փետրվարին «Ազգային միաբանություն» կուսակցության արտահերթ համագումարում Արտաշես Գեղամյանի թեկնածությունն առաջադրվել է ՀՀ նախագահի ընտրություններում:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՍՆ ԷՐ. «Փետրվարի 19-ին միասին փրկենք Հայրենիքը»

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԴԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷԻՆ՝

Ընդհանուր դրույթները ներկայացված են «Համընդհանուր ճգնաժամի հաղթահարման գաղափարախոսությունը եւ քաղաքականությունը» վերնագրված ծրագրի առաջին մասում, այնուհետեւ ըստ բաժինների տրված են ծրագրի մանրամասները:

«**Ներքին քաղաքականության հիմնական ուղղությունները**» բաժնում ներկայացված են Գեղամյանի ծրագրերը հակակոռուպցիոն քաղաքականության, տնտեսության, սոցիալական, կրթության, գիտության եւ մշակույթի, առողջապահության, ազգամիջյան հարաբերությունների, երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքների բնագավառներում:

Մասնավորապես տնտեսության բնագավառում նշվում է, որ Հայաստանում հասունացել է սկզբունքորեն նոր՝ նպատակային ու ծրագրային մակրոտնտեսական քաղաքականության անցնելու անհրաժեշտությունը: Հարկային քաղաքականության բնագավառում առաջնահերթ է համարում հարկային բեռի արմատապես թեթևացումը, ինչը կխթանի տնտեսական աճը: Անհրաժեշտ է ատեղծել այնպիսի հարկային օրենսդրություն, որը կխթանի ներդրումները, կսահմանի հարկային արտոնություններ եւ կայունության երաշխիքներ կապահովի խոշոր ներդրումների համար՝ պահպանելով տեղական ներդրողների առաջնահերթությունը:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում կարելի է ընդհանուր ասել, որ ՀՀ-ին հարող տարածաշրջաններում լարվածության եւ կոնֆլիկտների պոտենցիալ օջախների առաջացումը կանխելու եւ եղածների վերացմանը ցույց տրվող աջակցությունը, հայկական սահմանների պարագծով բարիդրացիության գոտու ձեւավորումը: Համակովկասյան կայունացման առանցքը պետք է լինեն միայն եւ բացառապես Ռուսաստանը, Հայաստանը, Ադրբեյջանը եւ Վրաստանը: Մյուս շահագրգիռ պետությունները կարող են ներգրավվել Կովկասում առկա վիճահարույց հարցերի կառուցողական, խաղաղ կարգավորման պրոցեսի մեջ՝ չհավակնելով, սակայն, թելադրել իրենց կամքը:

Վերջինիս ԳԱՐԲԻՆՅԱՆ

Առաջադրվել էր Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1931թ-ի ապրիլի 10-ին, Իջեւանի շրջանի Աջաջուր գյուղում: ՀՀԿ անդամ է 1954թ-ից: 1954թ. ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը, 1976թ-ին՝ իրավաբանական ֆակուլտետը: 1954-1957թթ. ընտրվել եւ աշխատել է ՀԼԿԵՄ Իջեւանի շրջկոմի առաջին քարտուղար, 1957-1963թթ. ՀԼԿԵՄ Կենտկոմի երկրորդ, այնուհետեւ առաջին քարտուղար: 1963 - 1969թթ. ընտրվել եւ աշխատել է ՀՀԿ Հոկտեմբերյանի շրջկոմի առաջին քարտուղար: 1969 - 1975թթ. նշանակվել եւ աշխատել է ՀԽՍՀ ներքին գործերի նախարար, ունի գեներալ-մայորի զինվորական կոչում: 1975-1991թթ. աշխատել է ՀԽՍՀ արդարադատության նախարարի տեղակալ, 1991-1994թթ. ՀՀ իրավաբանների միության նախագահ: 1998-ից մինչեւ 2002թթ. օգոստոսն աշխատել է Սարդարապատի հուշահամալիրի գլխավոր տնօրեն: Եղել է ՀԽՍՀ ԳԽ եւ ԽՍՀՄ ԳԽ տարբեր գումարումների պատգամավոր: 1995 եւ 1999 թվականներին ընտրվել է ԱԺ պատգամավոր ՀՀԿ ընտրացուցակով: Եղել է ՀՀԿ խմբակցության անդամ, ԱԺ պաշտպանության, ազգային անվտանգության եւ ներքին գործերի մշտական հանձնաժողովի անդամ: Սարդարապատի հուշահամալիրի գլխավոր տնօրեն նշանակվելու կապակցությամբ (26.08.99թ.) պատգամավորական լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցրել է: 2000թ. հունվարից ՀՀԿ Կենտկոմի առաջին քարտուղարն է:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԴԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷԻՆ՝

Ներքին քաղաքականության ասպարեզում կարելի էր բազմակուսակցական ժողովրդավարության հաստատումը, անցումը նախագահական հանրապետությունից խորհրդարանականի՝ ապագայում ուղղակի ժողովրդապետական համակարգի վերականգնում խորհուրդների տեսքով:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում հիմնականն էր՝ Հայաստանը պետք է ակտիվ մասնակցի նախկին ԽՍՀՄ տարածքում կատարվող ինտեգրացիոն գործընթացներին, ընդհուպ մինչև «Ռուսաստան-Բելոռուս» միությանն անդամակցելը:

Տնտեսական քաղաքականության հիմքում բազմակացությամբ է կոնոմիկան է՝ պետական սեփականության գերակայության պայմաններում: Պետական սեփականության իրավունքի վերականգնում պաշտպանական, քիմիական, սարքաշինական, հաստոցաշինական եւ ծանր արդյունաբերության այլ ճյուղերի նկատմամբ: Մասնավոր սեփականության իրավունքը պետք է ապահովվի հիմնականում մանրածախ առևտրի, կենցաղսպասարկման, թեթև արդյունաբերության ոլորտներում: Անհրաժեշտ է արգելել հողի առուվաճառքը:

Ստեփան ԳԵՄԻՐՃՅԱՆ

Առաջադրվել էր Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1959 թվականին, Երեւան քաղաքում: 1981 թվականին ավարտել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի էլեկտրատեխնիկական ֆակուլտետը: Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու է: Աշխատանքային գործունեությունը սկսել է էլեկտրատեխնիկական գործարանում որպես վարպետ, այնուհետեւ ավագ վարպետ, արտադրամասի պետի տեղակալ, արտադրամասի պետ, «Հայէլեկտրաշարժիչ» արտադրական միավորման գլխավոր ինժեների տեղակալ: 1986թ-ից աշխատել է ծրագրավորվող հրահանգասարքերի («Մարս») կառուցվող գործարանի գլխավոր ինժեներ, ապա՝ տնօրեն, 1988թ-ից «Մարս» արտադրական միավորման գլխավոր տնօրեն: Ներկայումս «Մարս» փակ բաժնետիրական ընկերության տնօրենն է: 1999 թվականին ընտրվել է Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության նախագահի պաշտոնակատար, 2001 թվականին՝ կուսակցության նախագահ:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՍՆ ԷՐ. «Համախմբված ժողովուրդը կհաղթի»

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Ներքին քաղաքականության բնագավառում՝ քաղաքացիական հասարակության եւ իրավական պետության կայացում եւ ժողովրդավարության զարգացում, պետության կարգավորիչ դերի բարձրացում: Վարչատարածքային կառավարման համակարգի բարեփոխում՝ իշխանությունը քաղաքացուն մոտեցնելու եւ տարածքային կառավարման բոլոր մարմինների ընտրելիությունն ապահովելու միջոցով:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում՝ համապարփակ դոկտրինի մշակում: Գլխավոր ուղղություն ընտրել Ռուսաստանի հետ ռազմավարական դաշինքը՝ ակնկալելով նոր, ավելի սերտ ու արդյունավետ համագործակցություն: ԱՊՀ շրջանակներում ինտեգրացիոն գործընթացների զարգացում եւ ամրապնդում:

Տնտեսական քաղաքականության բնագավառում՝ հրաժարում պետական ունեցվածքի ապապետականացման դոգմատիկ քաղաքականությունից՝ ենթարկելով այն տնտեսության արդյունավետության, հասարակության բարեկեցության բարձրացման չափանիշներին: Ժամանակակից բարձր տեխնոլոգիական, գիտատար եւ արտահանմանն ուղղված արտադրությունների առաջնահերթ զարգացում, մտավոր գործունեության խրախուսում:

Արամ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Առաջադրվել էր ֆաղափացիական նախաձեռնությամբ, աջակցող ֆաղափական ուժը «Սահմանադրական իրավունք» միությունն էր:

Ծնվել է 1964 թ. փետրվարի 1-ին, Երեւանում: 1985 թ. ավարտել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի տեխնիկական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը: 1986-88 թթ. սովորել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի Մոսկվայի ռադիոֆիզիկայի եւ էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում, 1990 թ. ստացել է ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածուի աստիճան: Աշխատել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի եւ էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում, որպէս գիտաշխատող, հետո՝ ավագ գիտաշխատող: 1992-1996 թթ. մասնակցել է Մոսկվայում գործող «Ռուս-հայկական համագործակցության հիմնադրամի» հիմնադրմանը: 1996-1999 թթ. սովորել է Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի սոցիալ-քաղաքական հետազոտությունների ինստիտուտի դոկտորանտուրայում եւ թեզը պաշտպանելուց հետո՝ 1999 թ. ստացել է քաղաքական գիտությունների դոկտորի աստիճան: Այնուհետեւ աշխատել է Ռուսաստանի Պետդումայում, Պետդումայի ազգային անվտանգության խորհրդում, Ռուսաստանի Դաշնային խորհրդում: Եղել է ՌԴ Պետդումայի ազգային անվտանգության խորհրդի հարավային ուղղության ղեկավար: 2002 թ. հիմնել է «Հեռանկար» ռազմավարական նախաձեռնությունների կենտրոնը:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԽՈՍՆ ԷՐ. «Գալիս եմ նոր ժամանակներ»

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում անդրադառնում է Հայաստանի եւ իր անմիջական հարեւանների, ինչպէս նաեւ՝ Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի հետ հարաբերություններին, Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրին, Սփյուռքի հետ հարաբերություններին:

Ներքին քաղաքականության ոլորտում՝ կուսակցությունների վերագրանցում, խորհրդարանի համալրում միայն համամասնական ընտրակարգով, մարզպետարանների վերացում եւ վերադարձ երկրի շրջանային բաժանմանը, պայքար կաշառակերության դեմ:

Տնտեսական քաղաքականության բնագավառում՝ ա) հայտարարել ֆինանսական համաճեղքում, բ) կառուցվող ձեռնարկությունների 10 տարով, իսկ վերաթողարկվողների՝ 3-ից 5 տարով հարկերից ազատում, գ) տնտեսության «լոկոմոտիվային» 7 ճյուղերի զարգացում: Այդ ամենի իրագործման համար երկրի նախագահի աշխատակազմում ստեղծել տնտեսական զարգացման կենտրոն, որը կզբաղվի 5, 10, 20 տարվա կտրվածքով տնտեսական ռազմավարական ծրագրերի մշակմամբ:

Արամ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Ազգային համաձայնություն» կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1958թ. փետրվարի 18-ին Արտաշատում: 1975թ-ին ոսկե մեդալով ավարտելով դպրոցը, ընդունվել է եւ 1980թ-ին կարմիր դիպլոմով ավարտելով Երեւանի պետական համալսարանի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը, ընդունվել է ԵՊՀ ասպիրանտուրա եւ գործուղվել Մոսկվայի Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարան: 1983թ-ին ավարտել է ասպիրանտուրան: 1984թ-ից մինչեւ այսօր դասավանդում է ԵՊՀ-ում: 1991-99թթ. եղել է ԱԻՄ-ի անդամ: 1996-99թթ. եղել է ԱԻՄ խորհրդարանի խոսնակ: 1998-99թթ. եղել է ՀՀ նախագահին առընթեր Սահմանադրության փոփոխություններ նախապատրաստող հանձնաժողովի անդամ:

դովի անդամ: 2000թ-ի ապրիլին մի խումբ համախոհների հետ հիմնել է «Ազգային համաձայնություն» կուսակցությունը, որի նախագահն է մինչ այսօր:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԴԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՒՆ՝

Հենվելով ազգային համաձայնության հասարակության՝ որպես առաջնային ժողովրդավարական արժեքի վրա աջակցել **հասարակական համագործակցության** գործընթացներին:

Տնտեսական քաղաքականության ոլորտում՝ լիբերալ-պահպանողական գաղափարախոսություն: Պետության կարգավորիչ դերի ուժեղացում, ինչը կմեղմի հարկային քաղաքականության բացասական հետեւանքները եւ կնպաստի մասնավոր հատվածի ակտիվ դրսևորումներին: Կարելի է տեղ է հատկացվում հակամենաշնորհային քաղաքականությանը:

Արտաքին քաղաքականության ոլորտում՝ ճկուն, բազմակետորային ուղղություն, որը ներառում է քաղաքական երկխոսության հիման վրա բարիդրացիական հարաբերությունների ամրապնդում բոլոր, ու նախ եւ առաջ՝ հարեւան պետությունների հետ, կառուցողական մասնակցություն տարածաշրջանային գործընթացներին, փոխշահավետ համագործակցություն միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում:

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի լուծման արդյունավետության համար՝ արցախյան կողմի մասնակցություն:

Վազգեն ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Ազգային ժողովրդավարական միություն» կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1946 թվականին: Ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանը, ֆիզմաթ. գիտությունների թեկնածու է: Քաղաքական գործունեությունն սկսել է ուսանողական տարիներից: 1967թ. ապրիլի 24-ին Մոսկվայում՝ Թուրքիայի դեսպանատան առջև ցույց կազմակերպելու պատճառով ստիպված է եղել թողնել Մոսկվայի համալսարանը եւ վերադառնալ Երեւան: Մինչեւ 1988թ. եղել է զանազան քաղաքական կազմակերպությունների անդամ եւ կազմակերպիչ: 1988թ. փետրվարից «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ էր, 1988թ. հունիսից՝ «Ղարաբաղ» կոմիտեի կոորդինատորը: 1988թ. դեկտեմբերի 10-ին «Ղարաբաղ» կոմիտեի մյուս անդամների հետ ձերբակալվել է եւ 6 ամիս անցկացրել Մոսկվայի «Մատրոսսկայա տիշինա» բանտում: Հայոց համազգային շարժման վարչության առաջին նախագահն էր: Նա 1990թ. մայիսին ընտրվել է Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, 1990թ. օգոստոսի 13-ին ԳԽ-ի կողմից նշանակվել է Հայաստանի Հանրապետության նախարարների խորհրդի նախագահ: 1991թ. սեպտեմբերի 26-ին հրաժարական է տվել: 1991թ. դուրս գալով ՀՀ-ի շարքերից՝ նախաձեռնել է ԱԺ կուսակցության հիմնադրումը: 1992թ. սեպտեմբերին նշանակվել է ՀՀ պետնախարարի, այնուհետեւ պաշտպանության նախարարի պաշտոնակատար՝ միաժամանակ ղեկավարելով ՀՀ ռազմարդյունաբերական համալիրը: 1993թ. օգոստոսին ազատվել է պաշտպանության նախարարի պաշտոնից: 1995թ. ընտրվել է Ազգային ժողովի պատգամավոր: 1996թ. ՀՀ նախագահական ընտրություններում եղել է ազգային համաձայնության միասնական թեկնածու: 1998թ. ՀՀ նախագահական արտահերթ ընտրություններում եղել է ԱԺ-ի կողմից ներկայացված թեկնածու: 1999թ. ԱԺ ընտրություններից հետո դարձել է ԱԺ-ում ԱԺ ֆրակցիայի նախագահ: ԱԺ նախագահն է, ղեկավարում է ստրատեգիական հետազոտությունների կենտրոնը:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԽՈՍՆ ԷՐ. «Համարձակվեք դառնալ երկրի տերը, եւ այն կունենա ապագա»:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Ներքին քաղաքականության բնագավառում՝ հետեւողականորեն իրականացնել կառուցվածքային փոփոխություններ եւ երկու տարվա ընթացքում հանրաքվեի միջոցով ընդունել նոր սահմանադրություն, որը որակապես կբարեփոխի կառավարման համակարգը՝ ապահովելով օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանությունների տարանջատման եւ հակակշռելիության սկզբունքները, իրական կդարձնի գործադիր իշխանության պատասխանատու, արդյունավետ եւ վերահսկելի գործունեությունը, մարդու իրավունքների պաշտպանությունը, անկախ եւ միայն օրենքի հիման վրա գործող դատարանների կայացումը: Համաժողովրդական քննարկման ներկայացնել խորհրդարանական կառավարման ձեւ նախատեսող սահմանադրության նախագիծ:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում՝ քաղաքական բանակցությունների միջոցով հասնել Ղարաբաղի անկախ կարգավիճակի ճանաչմանը՝ կանխելով ռազմական գործողությունների վերսկսման հնարավոր փորձերը: Ըստ ծրագրի, պահպանելով խաղաղությունը հարեւանների հետ՝ ակտիվորեն մասնակցել համաշխարհային համագործակցությանը:

Տնտեսության բնագավառում՝ Հայաստանը նորից դարձնել արդյունաբերական երկիր՝ նախապատվությունը տալով արդյունաբերության առավել բարձր տեխնոլոգիական ճյուղերին: Ապահովել ընդերքի ռացիոնալ օգտագործումը: Կիրառել պարզեցված հարկային համակարգ: Պայքարել ստվերային տնտեսության դեմ: Ապահովել հավասար եւ արդար մրցակցության պայմաններ:

Գառնիկ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Սոցիալիստական Հայաստան» միավորման կողմից

Ծնվել է 1945 թվականին: Ավարտելով միջնակարգ դպրոցը Երեւանում՝ զորակոչվել է ԽՍՀՄ բանակ, որից հետո շարունակել է ուսումը սահմանապահ զորքերի բարձրագույն ուսումնարանում: Այնուհետեւ ընդունվել եւ 1982թ.-ին ավարտել է ԽՍՀՄ ՆԳՆ Ակադեմիան՝ ստանալով բարձրագույն իրավաբանական կրթություն: Ազգային անվտանգության ծառայության եւ ներքին գործերի գնդապետ է: Երկրին մատուցած ծառայությունների համար բազմիցս ստացել է պետական պարգևներ: Արժանացել է «Անձնական արիության համար» շքանշանի: 1993թ. հունվարին ազատվել է ՆԳՆ Գլխավոր վարչության պետի պաշտոնից: 1995թ., ընտրությունների նախօրեին ենթարկվել է կալանքի, սակայն հանցակազմի բացակայության պատճառով գործը կարճվել է: «Հայրենիք եւ պատիվ» կուսակցության փոխնախագահն է, «Սոցիալիստական Հայաստան» միավորման քաղխորհրդի անդամ:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՍՆ ԷՐ. «Կուսակցությունները բազում են, Հայրենիքը՝ մեկը»:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Ներքին քաղաքականության բնագավառում՝ երկրում ներքին բզկտվածության եւ թշնամանքի մթնոլորտի հաղթահարում:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում՝ Ռուսաստանի հետ իրական դաշնակցային հարաբերությունների հաստատում: Ակտիվ կովկասյան քաղաքականությամբ տարածաշրջանային ինտեգրացիայի գործընթացներում առաջնային դիրքերի նվճում:

Սփյուռքի հետ հարաբերություններում՝ առաջնային է երկքաղաքացիության սահմանումը:

Արամ Գասպարի ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Առաջադրվել էր Հայաստանի դեմոկրատական կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1949 թվականին, Երեւանում: 1972 թվականին ավարտել է Վ. Բրյուսովի անվան ռուսաց եւ օտար լեզուների ինստիտուտը: 1972-1974 թվականներին ուսումը շարունակել է Մոսկվայում՝ ստանալով նաեւ լրագրողի բարձրագույն կրթություն: 1974 թվականին Մոսկվայում աշխատել է «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի թղթակից: 1976 թվականին աշխատանքի է հրավիրվել որպէս ՀԼԿԵՄ Կենտկոմի բաժնի վարիչ, իսկ 1978 թվականին նշանակվել է ՀԿԿ Կենտկոմի կուսակցական-կազմակերպական բաժնի հրահանգիչ: 1979 թվականին վերադարձել է մասնագիտական աշխատանքի՝ շուրջ 10 տարի աշխատելով որպէս Հայաստանում «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի, իսկ 1989 թվականից՝ «Պրավդայի» սեփական թղթակից: 1990 թվականի նոյեմբերին ընտրվել է ՀԿԿ Կենտկոմի քարտուղար, իսկ 1991 թվականի հունիսին՝ Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմի առաջին քարտուղար: 1991 թվականի սեպտեմբերին ստեղծվեց Հայաստանի դեմոկրատական կուսակցությունը: ՀԴԿ հիմնադիր ժողովը Արամ Սարգսյանին ընտրեց կուսակցության նախագահ: 1998 թվականի մայիսի 1-ից աշխատել է ՀՀ նախագահի խորհրդական՝ արտաքին քաղաքականության հարցերով: 1999 թվականի հունիսին հրաժարական է ներկայացրել՝ ազատվելով այդ պաշտոնից:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ՝

Արտաքին քաղաքականության ասպարեզում՝ հայ-ռուսական հարաբերությունների զարգացում՝ ռազմավարական գործընկերության սկզբունքով: ՆԱՏՕ-ի, դեպի արեւելք նրա վտանգավոր առաջխաղացման, կովկասյան տարածաշրջանի պետությունները ՆԱՏՕ-ի մեջ ընդունելու եւ Ռուսաստանին տարածաշրջանից արտաքսելու դեմ պայքարին Հայաստանի մասնակցություն:

Ղարաբաղյան հարցը՝ Հայ Դատի բաղկացուցիչ մասն է: Պայքարել Արցախի անկախությունը միջազգայնորեն ճանաչելու, իսկ հեռանկարում՝ Արցախի ու Հայաստանի միավորման համար:

Տնտեսական քաղաքականության բնագավառում՝ սեփականության բոլոր ձևերի (պետական, կոոպերատիվ եւ մասնավոր) իրավահավասարություն: Հողը, որպէս պետական սեփականություն, պետք է մնա իբրեւ ազգային հարստություն եւ հանձնվի իշխանության տեղական մարմիններին՝ այն վարձակալելու հիմունքներով տնօրինելու:

Արամ Զավենի ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Առաջադրվել էր «Հանրադատություն» կուսակցության կողմից

Ծնվել է 1961թ., Արարատ գյուղում: 1980թ. ավարտել է Երեւանի գեղարվեստի ուսումնարանը: 1980-1982թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1989թ. ավարտել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ճարտարապետաշինարարական ֆակուլտետը՝ ստանալով ինժեներ-շինարարի որակավորում: 1989-1993թթ. աշխատել է «Արարատշին» տրեստում՝ հաջորդաբար զբաղեցնելով տասնապետի, լաբորատորիայի վարիչի, գլխավոր ինժեների տեղակալի եւ գլխավոր ինժեների պաշտոններ: Զուգահեռ դասավանդել է Արարատի ինդուստրիալ տեխնոլոգիական տեխնիկումում: 1993թ., Արարատի ցեմենտի գործարանի նոր տեխնոլոգիական գծի շահագործման հանձնելու հետ, աշխատանքի է անցել «Արարատցեմենտ» միավորումում՝ որպէս գլխավոր տնօրենի օգնական: Հետագա տարիներին զբա-

դեցրել է գլխավոր տնօրենի տեղակալի, ադմինիստրատիվ տնօրենի, նոր տեխնոլոգիական գծի տնօրենի, իսկ 1998թ.-ից՝ գլխավոր տնօրենի պաշտոնները: 1999թ. նոյեմբերից մինչև 2000թ. մայիս ամիսը զբաղեցրել է ՀՀ վարչապետի պաշտոնը: 2000թ. մայիսին վերանշանակվել է «Արարատցեմենտ» ՊԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն: 2002թ.-ին իր դիմումի համաձայն ազատվել է զբաղեցրած պաշտոնից: ԵԿՄ անդամ է:

1999-2001թթ. եղել է ՀՀԿ անդամ: 2001թ. մարտին հիմնադրել է «Հանրապետություն» կուսակցությունը:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԽՈՍՆ ԷՐ. «Կամք, հաղթանակ, արդարություն»

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Ներքին քաղաքականության ասպարեզում՝ ժողովրդավարական արժեքների, ինստիտուտների եւ մեխանիզմների սահմանադրական, օրենսդրական եւ գործնական ամրապնդում: Ազատ եւ արդար ընտրությունների ապահովում:

Տնտեսության բնագավառում՝ ռազմավարական ճյուղերի ընտրություն ու գերակա զարգացման ապահովում, դրանց նկատմամբ արտոնությունների համակարգի կիրառում:

Արտաքին քաղաքականության ասպարեզում՝ հարեւան բոլոր երկրների հետ բնականոն հարաբերությունների հաստատում, Ռուսաստանի հետ դաշնակցային հարաբերությունների ամրապնդում ու խորացում, ԱՄՆ-ի եւ Եվրամիության անդամ երկրների հետ փոխհարաբերությունների զարգացումը:

Ռոբերտ ՔՈՉԱՐՅԱՆ

Առաջադրվել էր ֆաղափացիական նախաձեռնությամբ, աջակցում էին մի շարք կուսակցություններ եւ միավորումներ (Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն, ՀՀԴ, «Օրինաց երկիր», ՀՈԱԿ եւ այլն)

Ծնվել է 1954 թվականի օգոստոսի 31-ին: Միջնակարգ դպրոցն ավարտել է Ստեփանակերտում: 1972-74 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում: 1982-ին ավարտել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի էլեկտրատեխնիկական ֆակուլտետը: 1980-ից տարբեր պաշտոններ է զբաղեցրել Լեռնային Ղարաբաղի կոմերիտական եւ կուսակցական մարմիններում: 1989 եւ 1990 թթ. ընտրվել է Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, Գերագույն խորհրդի նախագահության անդամ: 1991 թ. ընտրվել է ԼՂՀ առաջին գումարման Գերագույն խորհրդի պատգամավոր: 1992 թ. օգոստոսին ստանձնել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Պաշտպանության պետական կոմիտեի նախագահի պաշտոնը: ԼՂՀ-ում նախագահական կառավարման համակարգն ընդունելուց հետո, 1994 թ. դեկտեմբերի 24-ին՝ ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի որոշմամբ, իսկ 1996 թ. նոյեմբերին՝ համաժողովրդական ընտրություններով, ընտրվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առաջին նախագահ: 1997 թ. մարտին նշանակվում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ: 1998 թ. մարտի 30-ին ընտրվել է Հայաստանի Հանրապետության նախագահ:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԽՈՍՆ ԷՐ. «Աշխատենք միասին»:

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ՝

Ներքին քաղաքականության բնագավառում՝ ավարտին հասցնել սահմանադրական բարեփոխումները եւ ըստ այդմ հիմքեր ստեղծել օրենքի իշխանության համար: Պետական

մարմինների գործունեության հրապարակայնության ապահովում: Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների ընդլայնում:

Արտաքին քաղաքականության բնագավառում՝ Հայաստանն արտասահմանյան երկրների հետ իր հարաբերությունները կառուցելու է գործընկերության եւ փոխլրացման հիմքի վրա: Հայաստանի արտաքին քաղաքականության նպատակը մեր երկրի եւ ժողովրդի անվտանգության, տնտեսական բարգավաճման հաստատուն երաշխիքներ ստեղծելը, տարածաշրջանում կայունության եւ տեւական խաղաղության ամրապնդմանը նպաստելն է:

Ղարաբաղյան հիմնահարց. Հավատարիմ մնալով Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման սկզբունքին՝ բանակցությունների միջոցով հասնել Լեռնային Ղարաբաղի ժողովրդի քաղաքականորեն, իրավականորեն ու պատմականորեն հիմնավորված ինքնորոշման իրավունքի միջազգային ճանաչմանը՝ երաշխավորելով նրա գոյությունն անվտանգ սահմաններում եւ մայր հայրենիքի հետ մշտական աշխարհագրական կապով:

Տնտեսական քաղաքականության բնագավառում՝ համախառն ներքին արդյունքի աճի բարձր տեմպերի (միջին տարեկան ցուցանիշը՝ 8 - 12 տոկոս) պահպանում, ֆինանսական կայունության ապահովում, վարկային քաղաքականության առավել արդյունավետություն, փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրությանն աջակցություն: Ծրագիրն այս բնագավառում առանձին-առանձին անդրադարձել է բոլոր ճյուղերի (արդյունաբերություն, գյուղատնտեսություն, ենթակառուցվածքներ, հարկաբյուջետային քաղաքականություն եւ այլն) խնդիրներին:

SUMMARY OF RA PRESIDENTIAL CANDIDATES

On January 20, 2003 Central Electoral Commission of the Republic of Armenia announced the results of the presidency candidate registration. 11 candidates were registered.

9 candidates participated in the elections of February 19, 2003: the leader of Communist party of Armenia Vladimir Darbinyan and the leader of "Republic" party Aram Sargsyan announced the rejection of their nominations on February 8 and 9 respectively.

On February 25, CEC presented the final results of the voting. The votes for the RA presidency candidates were distributed as follows:

1. Avagyan Ruben - 0.41%
2. Demirchyan Stepan - 28.22%
3. Geghamyan Artashes - 17.66%
4. Harutyunyan Aram - 0.09%
5. Karapetyan Aram - 2.95%
6. Kocharyan Robert - 49.48%
7. Margaryan Garnik - 0.06%
8. Manukyan Vazgen - 0.91%
9. Sargsyan Aram - 0.21 %

On February 25 at the session of RA CEC a decision was passed on holding the second round of the RA President election on March 5, 2003 in which the leader of People's party of Armenia Stepan Demirchyan and the incumbent President Robert Kocharyan participated.

On March 11 CEC presented the final results of the second round of RA presidential elections. The votes cast for RA presidency candidates were distributed as follows:

1. Demirchyan Stepan - 32.56%
2. Kocharyan Robert - 67.44%

AVAGYAN Ruben

Nominated by "United Armenians" party

Ruben Avagyan was born on August 13, 1943 in Krasnodar Region, Russia.

Having graduated with honors from the Military Commandment Technical School of Kamishin as well as the one-year higher courses of Military Academy named after Dzerzhinski in Moscow, in 1965-1972 he did his military service in Baykonur.

Ruben Avagyan graduated also from the Electrotechnical Institute of Communications of Tashkent and in 1981 defended a thesis getting a candidate degree in technical sciences.

He subsequently graduated with honors from the Academy of the Ministry of Interior Affairs and in 1991 defended his thesis in Moscow getting a doctor degree in USSR law.

In 1973-2000 he served in the law and order system, except for the period of 1993-1995, when he was employed by the RA Ministry of Defense. Since 1997 he has been the pro-rector of Yerevan branch of Moscow New Institute of Law. He delivers lectures on "Labour Law", "International Law", "Criminal Law", "Operative Investigation" and other subjects. In 2002 Mr. Avagyan established and is heading "Mants" University in Yerevan. In August, 2000 Ruben Avagyan was elected the chairman of the "United Armenians" party board.

PRE-ELECTION SLOGAN: "Genuinely social legal state and rule of law"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - constitutional reforms, a clear distinction of the President's functions, decrease in the number of the National Assembly deputies, elimination of the deputy immunity institution and provision for the structure of the deputy recall.

In the **economic sphere** - exercising state control over the primary branches of industry (Armenian nuclear power plant, electricity network, communication, military industry complex, etc.). Defense of the interests of domestic producers.

In the sphere of **foreign policy** - complementary approach, international recognition of the Armenian Genocide.

DARBINYAN Vladimir

Nominated by the "Communist Party of Armenia"

Vladimir Darbinyan was born on April 10, 1931 in Achajur village, region of Ijevan.

He has been a member of the CPA (Communist Party of Armenia) since 1954.

In 1954 Vladimir Darbinyan graduated from Yerevan State University, History Department, and in 1976 - Law Department. In 1954-1957 he was elected to the position of the first secretary of Young Communist Union of Armenia in the region of Ijevan; in 1957-1963 was the second, and afterwards the first secretary of the Central Committee of Young Communist Union of Armenia. In 1963-1969 he was elected to the position of the first secretary of the Hoktemberian regional committee of the CPA.

In 1969-1975 he was appointed to the position of Interior Affairs Minister of Armenia, had a military rank of Major-General. In 1975-1991 he was the Vice Minister of Justice of Soviet Armenia; in 1991-1994 was the chairman of the RA Union of Lawyers.

In 1998-August, 2002 he was appointed to the position of the general director of the Sardarapat Memorial Complex. In 1995 and 1999 Mr. Darbinyan was elected a deputy of the RA National Assembly by the party list of CPA; has been a member of the CPA faction, member of the NA Standing Committee on Defense, National Security and Interior Affairs. Due to his appointment as the general director of the Sardarapat Memorial Complex (26.08.99) Mr. Darbinyan filed an early resignation of his deputy mandate.

Since January 2000 Vladimir Darbinyan has been the first secretary of the Central Committee of the CPA.

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - establishment of multi-party democracy, transformation from presidential republic to the parliamentary one having in the prospect restoration of the system of direct people's rule through Councils (Soviets).

In the sphere of **foreign policy** - Armenia's active participation in the integration processes underway on the territory of former USSR up to its accession to the union "Russia-Belarus."

The basis of **economic policy** - economy based on combination of different types of property with predominance of state property. Restoration of the right for state property in the spheres of defense, chemical, electronic, machinery-building, heavy and other branches of industry. The right of private property should be primarily implemented in the spheres of retail

trade, public services and light industry. It is essential to put an end to the process of purchase and sale of land.

DEMIRCHYAN Stepan

Nominated by People's Party of Armenia

Stepan Demirchyan was born in 1959 in Yerevan. In 1981 he graduated from the Electrotechnical department of Yerevan Polytechnic Institute. He holds a candidate degree in technical sciences. Stepan Demirchyan started his career at the electrotechnical plant as a foreman, later - senior foreman, then workshop superintendent's assistant, workshop superintendent, deputy chief engineer of "ArmElectroMotor" plant. Since 1986 Stepan Demirchyan worked as a chief engineer of the factory of programmed robotics ("Mars"). Since 1988 he was the general director of "Mars" Plant. Currently he is the director of "Mars" closed joint stock company. In 1999 he was elected acting chairman of the People's Party of Armenia. In 2001, he was elected chairman of the party.

PRE-ELECTION SLOGAN: "United People Will Win"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - building civil society and legal state, development of democracy, increase of the regulatory role of the state. The reform of the system of administrative-territorial government through achieving proximity of the citizen with power and through election of all administrative-territorial bodies.

In the sphere of **foreign policy** - development of a comprehensive doctrine. Strategic alliance with Russia as the main direction, foreseeing a closer and more effective cooperation. Development and consolidation of integrating processes within the framework of CIS.

In the sphere of **economic policy** - rejection of the dogmatic policy of denationalization of state property directing it at the increase of effectiveness of economy, improvement of population's living standards. Development of modern technical, scientific and export industries, promotion of mental activity as priorities.

GEGHAMYAN Artashes

Nominated by "National Unity" party

Artashes Geghamyan was born on December 2, 1949, in Yerevan. In 1971 he graduated from Yerevan Polytechnic Institute and was elected a full-time secretary of the Young Communist Organization (Komsomol) of the faculty. In June-September 1972 he worked in the Autonomous Republic of Karelia as the chief of a student construction detachment. In October, 1972 he joined the Communist Party of the Soviet Union. In 1974-1976 he was elected to the position of first secretary of the Young Communist organization. In 1976-78 Artashes Geghamyan was the head of the studying youth department of the Central Committee of the Young Communist Union of Armenia. In 1979-1986 he worked in the apparatus of the Central Committee of the Communist Party of Armenia (instructor, head of the sector, inspector, assistant of the first secretary of the Central Committee, the first assistant of the head of the party organization department). In 1987-1989 Mr. Geghamyan was elected and worked as the first

secretary of the Communist Party Committee of Mashtots district in Yerevan. In 1988-90 Artashes Geghamyan was the listener of the Academy of Social Sciences (Moscow). In 1989-1990 he was elected to the position of Yerevan Mayor. In June 1990 he terminated his membership of the Communist Party. In 1991-1995 he was the general director of the "Prometheus" Armenian universal exchange and later - of "21st Century" Ltd. In 1995-1999 he was elected deputy of the RA National Assembly. Since 1999 he is the head of the "Right and Unity" deputy group of the RA National Assembly. In April 1997 Artashes Geghamyan established the "National Unity" party, at the first congress of which was elected the chairman of the party. In February 1998, at an extraordinary congress of the "National Unity" party the candidacy of Artashes Geghamyan was proposed as a RA presidency candidate.

PRE-ELECTION SLOGAN: "Let us save the Homeland together on February 19"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

General provisions are presented in the first part of the election campaign - "Ideology and Policy of Overcoming the General Crisis" - further on, the details of the program are stated in corresponding sections.

The section "**Basic Directions of Interior Policy**" is devoted to Geghamyan's programs in the spheres of anticorruption policy, economic, social sphere, education, science and culture, health care, international relations, activities conducted with the young.

In the **economic sphere** - an entirely new need for the transformation to the goal and program-oriented macroeconomic policy has matured in Armenia. In the sphere of taxation, he gives priority to lessening of the tax burden, which will contribute to economic growth. It is essential to create such tax legislation, which will promote investments, will formulate tax privileges and will create guarantees for the stability of big investments preserving the priority of local investors.

In the sphere of **foreign policy** - prevention of the emergence of potential hotbeds of tension and conflicts in the regions adjacent to Armenia, and contribution to the elimination of already existing ones, the creation of a friendly zone along Armenian borders. The primary pivots of stability of the entire Caucasian region should be Russia, Armenia, Azerbaijan and Georgia. Other interested countries may be involved in the process of effective peaceful resolution of controversial issues in the Caucasus without however trying to impose their will.

HARUTYUNYAN Aram

Nominated by "National Accord" party

Aram Harutyunyan was born on February 18, 1958 in Artashat. In 1975, having graduated from school with honors, he entered the department of mechanics and mathematics at Yerevan State University and graduated from it with honors in 1980, entering the graduate school of YSU, from where he was assigned for study at the Moscow State University named after Lomonosov. In 1983 Mr. Harutyunyan completed his graduate studies. Since 1984 he has been a professor of YSU, has numerous publications. In 1991-99 Mr. Harutyunian was a member of NSDU ("National Self-Determination" Union). In 1996-1999 Aram Harutyunyan was the speaker of NSDU Parliament. In 1998-1999 Mr. Harutyunyan was a member of the commission at the RA President in charge of developing amendments to Constitution. In April 2000 with a group of associates he established "National Accord" party, chaired by him up to day.

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

Taking as a basis the national accord of the society, the primary democratic value, to contribute to the processes of social cooperation.

In the sphere of **economic policy** - liberal conservative ideology. Strengthening regulatory role of the state, which will soften the negative consequences of tax policy and will contribute to the active demonstration of the private sector. An important role is attributed to anti-monopolistic policy.

In the sphere of **foreign policy** - flexible and multilateral course which includes consolidation through political dialogue of the relations with all, and first of all neighboring countries, fruitful participation in regional processes, mutually profitable cooperation within the framework of international organizations.

In the effective resolution of the **Karabagh issue** - participation of the Artsakh side.

KARAPETYAN Aram

Nominated on civil initiative, the supporting political power is "Constitutional Right" Union

Aram Karapetyan was born on February 1, 1964 in Yerevan. In 1985 he graduated from the department of technical cybernetics of Yerevan Polytechnic Institute. In 1986-1988 studied at Moscow Institute of Radiophysics and Electronics of the USSR Academy of Sciences. In 1990 got a degree of exact science candidate. He worked at the Institute of Radiophysics and Electronics of the Armenian Academy of Sciences as a researcher, later - as a senior researcher. In 1992-1996 he was actively engaged in establishing "Foundation of Russian-Armenian Collaboration". In 1996-1999 Mr. Karapetian made doctoral studies at Social and Political Research Institute of Russian Academy of Sciences and having defended his doctoral thesis in 1999 got the degree of doctor of political sciences. After that he worked in the State Duma of Russia, in the Council of National Security of the State Duma, the Russian Federal Council. He was the head of the Council of National Security in the Southern Direction of the RF State Duma. In 2002 Aram Karapetyan founded "Perspective" center of strategic initiatives.

PRE-ELECTION SLOGAN: "New times are coming"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **foreign policy** - Armenia's relations with its immediate neighbors, as well as with Russia and USA, the problems of Mountainous Karabagh Republic, the relations with the Diaspora.

In the field of **interior policy** - re-registration of parties was proposed, the entrance to parliament only through the system of proportional representation, elimination of regional administrative bodies and restoration of previous district administrative division, fighting corruption.

In the sphere of **economic policy** - a) announcement of financial amnesty, b) tax-free activity of industries in the process of construction for 10 years, and those undergoing reconstruction for the period from 3 to 5 years, c) development of 7 "locomotive" fields of economy. For the realization of all of this he foresees establishment of the center of economic development within the President's office, the primary goal of which must be development of economic strategic programs for the period of 5, 10, 20 years.

KOCHARYAN Robert

Nominated on civil initiative and supported by a number of political parties and unions (Republican Party of Armenia, Armenian Revolutionary Federation "Dashnaktsutiun", "Orinats Yerkir" party, Ramkavar-Azatakan).

Robert Kocharyan was born on August 31, 1954. He graduated from a secondary school in Stepanakert. In 1972-1974 he did his military service in the Soviet Army. In 1982 he graduated with honors from the Electrotechnics Department of Yerevan Polytechnic Institute. Since 1980 he was holding various positions in the Young Communist and Communist structures of Mountainous Karabagh. In 1989 and 1990 he was elected a deputy to the Supreme Council of Armenia, was a member of the Supreme Council Presidium. In 1991 he was elected the deputy of MKR Supreme Council of the first convocation. In August 1992 Robert Kocharian took the position of the Chairman of the State Committee for Defense of the Mountainous Karabagh Republic. After the adoption of presidency as a state administration system in MKR, on December 24, 1994, by the decision of the MKR Supreme Council, and in November 1996 by general ballot, Robert Kocharyan was elected the first President of the Mountainous Karabagh Republic.

In March 1997 Robert Kocharian was appointed the Prime Minister of Republic of Armenia. On March 30, 1988 Robert Kocharyan was elected President of Republic of Armenia.

PRE-ELECTION SLOGAN: "Let's work together"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - to complete constitutional reforms and lay foundation for a legitimate state. To ensure transparency of government bodies activity. Enlargement of the functions of local self-government bodies.

In the sphere of **foreign policy** - Armenia's building its foreign relations on the basis of partnership and complementary approach. The goal of Armenian foreign policy - ensuring the security of our country and the people, guarantee of economic prosperity, contribution to the strengthening of stability and peace in the region.

The Karabagh issue - keeping to the principle of peaceful resolution of the Mountainous Karabagh conflict, through negotiations to achieve international recognition of the political, legal and historical right of Mountainous Karabagh people for self-determination, ensuring its security and its constant geographical connection with the Homeland.

Economic policy - maintaining high GDP growth rates (8-12% annually), ensuring financial stability, achieving more efficiency in tax policy, support of the small and middle-size business. In this field, the program has separately addressed the problems of all the main branches (industry, agriculture, infrastructures, budget and tax policy etc.).

MANUKYAN Vazgen

Nominated by "National-Democratic Union" party

Vazgen Manukyan was born in 1946. He graduated from Yerevan State University, a candidate of exact sciences. He started the political activities since his years at the University as a student. Having organized a rally in Moscow in front of the Embassy of Turkey on April 24, 1967, he had to leave the Moscow University and return to Yerevan. Till 1988 he was a member and founder of various political organizations. Since February 1988 - member of "Karabagh" committee, since June 1988 - a coordinator of "Karabagh" committee. On December 10, 1988 together with other members of "Karabagh" committee he was arrested and spent 6 months in "Matrosskaya Tishina" prison in Moscow. Vazgen Manukyan was the first Chairman of the Board of Armenian National Movement. In May 1990 he was elected a deputy to the Supreme Council of Armenia, on August 13, 1990, he was appointed by the Supreme Council to be the Chairman of the Ministers' Council of the Republic of Armenia. He resigned on September 26, 1991. Having quit the ANM, in 1991 Vazgen Manukyan initiated the establishment of National Democratic Union (NDU) party. In September 1992 he was appointed to the position of the RA State Minister, subsequently - was the acting Defense Minister of Armenia, at the same time heading the military industry of Armenia. In August 1993 Vazgen Manukyan was dismissed from the position of the Defense Minister. In 1995 he was elected a deputy to the National Assembly. In 1998 during the early presidential election he was running for presidency from the NDU. In 1999 after NA elections he became the head of NDU faction at the RA National Assembly. Today he is the chairman of NDU, RA National Assembly deputy, head of a center of strategic research.

PRE-ELECTION SLOGAN: "Let's take the risk of becoming the rulers of the country and it will have a future"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - to consistently realize structural changes and, in the two years' period, to adopt through referendum a new constitution which will qualitatively alter the system of governance: will ensure the principles of division and balancing of the legislative, executive and judicial powers, responsible, effective and controllable activity of the executive power, protection of human rights, creation of independent courts governed by the rule of law. To put to public vote constitutional draft law on the parliamentary form of government.

In the sphere of **foreign policy** - through political negotiations, to achieve recognition of independent status for the Mountainous Karabagh preventing possible attempts at restarting military operations. Maintaining peaceful relations with the neighbors, to actively participate in international cooperation.

In the **economic sphere** - Armenia should be made an industrial country again giving preference to most developed technological branches, to ensure most rational use of natural resources. To introduce simplified tax system. To struggle against shadow economy. To ensure equal and fair conditions for competition.

MARGARYAN Garnik _____

Nominated by "Socialist Armenia" union

He was born in 1945. Having graduated from a secondary school in Yerevan, he did his military service in the USSR army, after which he continued his studies at the Supreme College for Frontier Troops. Afterwards he was admitted to the academy of the USSR interior Affairs Ministry, from which he graduated in 1982, having received higher legal education. Colonel of National Security Service and Interior Affairs, Garnik Margaryan for the services to the country has repeatedly been awarded by the state. He has an order "For personal courage". In January 1993 he was dismissed from the position of the head of Main Department of the RA Interior Ministry. In 1995, on the eve of elections for his unbending and uncompromising attitude was illegally arrested, however due to the absence of corpus delicti, the proceedings against him were stopped. He is the vice-president of the party "Homeland and Honor" and he is also a member of the city council of the union "Socialist Armenia."

PRE-ELECTION SLOGAN: "There are a lot of parties but Homeland is one"

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - prevention of the atmosphere of internal discord and enmity in the country.

In the sphere of **foreign policy** - establishment of real partner relations with Russia. Through active Caucasian policy, reaching leading positions in the processes of regional integration.

In the relations with **the Diaspora** - adoption of dual citizenship as a priority.

SARGSYAN Aram G. _____

Nominated by the Democratic Party of Armenia

Aram Sargsyan was born in 1949, in Yerevan. In 1972 he graduated from the Institute of Russian and Foreign Languages named after Brusov. In 1972-1974 he continued his studies in Moscow, receiving also professional journalistic education. In 1974 he worked as a correspondent of "Komsomolskaya Pravda" daily in Moscow. In 1976 he was invited to work as a head of department of the Central Committee of Union of Young Communists of Armenia, and in 1978 he was appointed to the position of instructor at the party organization department of the Central Committee of CPA. In 1979 he resumed professional activities and for about 10 years was correspondent of "Komsomolskaya Pravda" newspaper in Armenia and since 1989 - correspondent of "Pravda" daily in Armenia. In November 1990 he was elected secretary of the Central Committee of CPA, and in June, 1991- the First Secretary. Chairman of the Democratic Party of Armenia since its establishment in September 1991. Since May 1, 1998 he was the Foreign Policy Councilor of the RA President. In June 1999 he resigned from this position.

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **foreign policy** - development of Armenian-Russian relations on the principle of military and strategic cooperation. Struggle against Armenia's membership in NATO, against its dangerous advance further into the east and involvement of South Caucasus countries in NATO, as well as against its attempts at ousting Russia from the region.

The Mountainous Karabagh issue is an integral part of “Hay Dat.” To struggle for international recognition of Artsakh’s independence, and in the prospect - also for the unification of Artsakh and Armenia.

In the sphere of **economic policy** - equality of all the types of property (state, cooperative and private). Land, as state property, should remain national property, and be rented to the local self-government bodies.

SARGSYAN Aram Z. _____

Nominated by “Republic” party

Sargsyan Aram Z. was born in 1961 in Ararat village. In 1980 he graduated from the Yerevan Fine Arts College. In 1980-1982 he did my military service in the air defense troops of the Soviet Army. In 1989 he graduated from the department of architecture and construction of Yerevan Polytechnic Institute, majoring in construction engineering. In 1989-1993 he worked for “AraratArtShin” trust as a foreman, head of laboratory, deputy chief engineer and chief engineer. Along with this, he lectured at the industrial technology school of Ararat. In 1993, upon the commissioning of the new technological line in Ararat cement plant, he started to work at “Araratcement” enterprise as an assistant to the general director. During the subsequent years he assumed the positions of deputy general director, administrative director, director for new technology line and of general director in 1998. From November 1999 till May 2000 he held the position of RA Prime Minister. In May 2000 he was re-appointed to the position of general director of “Araratcement” SCJSC. In 2002 he resigned. In 1999-2001 he was a member of the RPA (Republican Party of Armenia). In March 2001 he founded “Republic” party.

PRE-ELECTION SLOGAN: “Will, victory, justice”

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM:

In the sphere of **interior policy** - constitutional, legislative and practical consolidation of democratic values, institutions and mechanisms, guarantees of free and fair elections.

In the **economic sphere** - selecting strategic branches and ensuring their further development, application of the system of privileges to them.

In the sphere of **foreign policy** - establishment of normal relations with all neighbor countries, strengthening and deepening of partner relations with Russia, development of relations with USA and member countries of the European Union.

КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ О КАНДИДАТАХ В ПРЕЗИДЕНТЫ РА

20 января 2003 Центральная избирательная комиссия Республики Армения огласила результаты регистрации кандидатов в президенты. Было зарегистрировано 11 кандидатов.

В выборах 19 февраля 2003 приняли участие 9 кандидатов: 8 и 9 февраля соответственно лидер Коммунистической партии Армении Владимир Дарбинян и лидер партии “Республика” Арам Саркисян объявили о снятии своих кандидатур.

25 февраля ЦИК представила окончательные результаты голосования. Голоса, поданные за кандидатов в президенты РА, распределились следующим образом:

1. Авакян Рубен - 0.41%
2. Гегамян Арташес - 17.66%
3. Демирчян Степан - 28.22%
4. Карапетян Арам - 2.95%
5. Арутюнян Арам - 0.09%
- 6, Манукян Вазген - 0.91%
7. Маргарян Гарник - 0.06%
8. Саркисян Арам - 0.21%
9. Кочарян Роберт - 49.48%

25 февраля на заседании ЦИК РА было принято решение о проведении 5 марта 2003 второго тура выборов президента РА, в котором приняли участие лидер Народной партии Армении Степан Демирчян и действующий президент Роберт Кочарян.

11 марта ЦИК представила окончательные результаты голосования по второму туру. Голоса, поданные за кандидатов в президенты РА, распределились следующим образом:

1. Демирчян Степан - 32.56%
2. Кочарян Роберт - 67.44%

АВАКЯН РУБЕН

Был выдвинут партией “Объединенные армяне”

Родился 13 августа 1943 года в Краснодарском крае России. Окончив с отличием Камышинское военное командно-техническое училище, высшие годичные курсы Московской военной академии им. Дзержинского, в 1965-1972 гг. был командирован на службу в Байконур. Окончил также Ташкентский электротехнический институт связи и в 1981 году в Москве защитил диссертацию, получив степень кандидата технических наук. В дальнейшем, с отличием окончив Академию МВД и защитив в 1991 году в Москве докторскую диссертацию, получил степень доктора юридических наук СССР. В 1973-2000 гг. служил в правоохранительных органах, за исключением 1993-1995 гг., когда служил в системе Министерства обороны РА. С 1997 года является проректором Ереванского филиала Московского нового юридического института. Преподает “Трудовое право”, “Международное право”, “Криминалистику”, “Оперативно-следственную деятельность” и другие предметы. В 2002 году создал и руководит Ереванским университетом “Манц”. В августе 2000 года был избран председателем правления партии “Объединенные армяне”.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “Истинное социально-правовое государство и верховенство закона.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - конституционные изменения, четкое разграничение полномочий президента, сокращение числа депутатов Национального Собрания, устранение института неприкосновенности и обеспечение механизма отзыва депутата.

В сфере **экономической политики** - осуществление государственного контроля за важнейшими отраслями промышленности (Армянская атомная электростанция, энергосети, связь, военно-промышленный комплекс и пр.) Защита интересов отечественных производителей.

В сфере **внешней политики** - комплементарный подход, международное признание геноцида армян.

АРУТЮНЯН АРАМ

Был выдвинут партией "Национальное согласие"

Родился 18 февраля 1958 года в Арташате. В 1975 году, окончив школу с золотой медалью, поступил на механико-математический факультет Ереванского государственного университета и, окончив его с красным дипломом в 1980 году, поступил в аспирантуру ЕГУ и был командирован в Московский государственный университет им. Ломоносова. В 1983 году окончил аспирантуру. С 1984 года по настоящее время преподает в ЕГУ. В 1991-1999 гг. был членом Объединения "Национальное самоопределение" (ОНС). В 1996-1999 гг. был спикером парламента ОНС. В 1998-1999 гг. был членом Комиссии по подготовке изменений в Конституцию РА при президенте РА. В апреле 2000 года с группой единомышленников основал партию "Национальное согласие", председателем которой является по настоящее время.

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Основываясь на национальное согласие общества как на первостепенную демократическую ценность, способствовать процессам **общественного сотрудничества**.

В сфере **экономической политики** - либерально-консервативная идеология. Усиление регулирующей роли государства, что смягчит негативные последствия налоговой политики и активизирует частный сектор. Важная роль отводится антимонопольной политике.

В сфере **внешней политики** - гибкий и многосторонний курс на укрепление на основе политического диалога дружественных отношений со всеми и, прежде всего, соседними странами, плодотворное участие в региональных процессах, взаимовыгодное сотрудничество в рамках международных организаций.

В эффективном разрешении **карабахского вопроса** - участие арцахской стороны.

ГЕГАМЯН АРТАШЕС

Был выдвинут партией “Национальное единение”

Родился 2 декабря 1949 года в Ереване. В 1971 году окончил Ереванский политехнический институт и был избран освобожденным секретарем комсомольской организации факультета. С июня по сентябрь 1972 года работал в Карельской Автономной Республике в качестве командира студенческого стройотряда Армении. В октябре 1972 года был принят в ряды КПСС. В 1974-1976 гг. был избран и работал секретарем комсомольской организации Ереванского политехнического института. В 1976-1978 гг. был заведующим отделом учащейся молодежи ЦК ЛКСМ Армении. В 1979-1986 гг. работал в аппарате ЦК КП Армении (инструктором, заведующим сектором, инспектором, помощником первого секретаря ЦК, первым заместителем заведующего партийно-организационным отделом). В 1987-1989 гг. был избран и работал первым секретарем Маштоцкого райкома партии Еревана. В 1988-1990 гг. был слушателем Академии общественных наук при ЦК КПСС (Москва). В 1989-1990 гг. был избран и работал мэром Еревана. В июне 1990 г. прекратил свое членство в КПСС. В 1991-1995 гг. был генеральным директором армянской универсальной биржи “Прометей”, а затем - ООО “21 век”. В 1995 году и в 1999 году избирался депутатом Национального Собрания Республики Армения. С 1999 года - лидер фракции “Право и единение”. В апреле 1997 года основал партию “Национальное единение”, на первом съезде которой был избран ее председателем. В феврале 1998 года на внеочередном съезде партии “Национальное единение” кандидатура Арташеса Гегамяна была выдвинута для участия в президентских выборах РА.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “19 февраля спасем Родину вместе.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Общие положения представляются в первой части предвыборной программы “Идеология и политика преодоления всеобщего кризиса”, далее, по разделам, излагаются ее подробности.

Раздел **“Основные направления внутренней политики”** посвящен программам Гегамяна в сферах антикоррупционной политики, экономической, социальной, образования, науки и культуры, здравоохранения, межнациональных отношений, работ, проводимых с молодежью.

В сфере **экономической политики** - в Армении созрела принципиально новая потребность перехода к целевой и программной макроэкономической политике. В области налоговой политики первостепенное значение отводится облегчению налогового бремени, что окажет содействие экономическому росту. Необходимо создание такого налогового законодательства, которое стимулирует инвестиции, установит налоговые льготы и создаст гарантии стабильности для крупных инвестиций, сохранив при этом приоритет местных инвесторов.

В сфере **внешней политики** - предупреждение разгорания потенциальных очагов напряженности и конфликтов в соседних с Арменией регионах и содействие снятию уже существующих, создание зоны добрососедства на армянских границах. Главной осью стабильности всего Кавказского региона должны быть Россия, Армения, Азербайджан и Грузия. Другие заинтересованные страны могут быть вовлечены в процесс результативного, мирного решения существующих на Кавказе спорных вопросов, при этом не должны диктовать свою волю.

ДАРБИНЯН ВЛАДИМИР

Был выдвинут Коммунистической партией Армении

Родился 10 апреля 1931 года в селе Ачаджур Иджеванского района. С 1954 года - член КПА. В 1954 году окончил исторический факультет Ереванского государственного университета, а в 1976 - юридический факультет. В 1954-1957 гг. был избран и работал первым секретарем Иджеванского райкома ЛКСМ Армении, в 1957-1963 гг. - второй, а затем первый секретарь ЦК ЛКСМ Армении. В 1963-1969 гг. был избран и работал первым секретарем Октемберянского райкома КПА. В 1969-1975 гг. был назначен и работал министром внутренних дел АрмССР, имеет звание генерал-майора. В 1975-1991 гг. работал заместителем министра юстиции АрмССР, а в 1991-1994 гг. - председателем Союза юристов РА. С 1998 г. по август 2002 г. был назначен и работал генеральным директором Сардарпатского мемориального комплекса. Был депутатом Верховного Совета АрмССР и Верховного Совета СССР разных созывов. В 1995 году и 1999 году был избран депутатом Национального Собрания по пропорциональным избирательным спискам КПА. Был членом фракции КПА, членом постоянной Комиссии НС по обороне, национальной безопасности и внутренним делам. В связи с назначением на должность генерального директора Сардарпатского мемориального комплекса (26.08.99) досрочно приостановил депутатские полномочия. С января 2000 года - первый секретарь ЦК КПА.

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - установление многопартийной демократии, переход от президентской республики к парламентской, в перспективе - восстановление системы прямого народовластия в форме советов.

В сфере **внешней политики** - активное участие Армении в интеграционных процессах, происходящих на территории бывшего СССР, вплоть до членства в Союзе "Россия-Беларусь".

В основе **экономической политики** - многоукладная экономика с преобладанием государственной собственности. Восстановление права государственной собственности в оборонной, химической, приборостроительной, станкостроительной, тяжелой и других отраслях промышленности. Право частной собственности должно реализовываться в основном в сферах розничной торговли, бытового обслуживания и легкой промышленности. Покупка и продажа земли должна быть запрещена.

ДЕМИРЧЯН СТЕПАН

Был выдвинут Народной партией Армении

Родился в 1959 году в городе Ереване. В 1981 году окончил электротехнический факультет Ереванского политехнического института. Кандидат технических наук. Трудовую деятельность начал на электротехническом заводе в качестве мастера, затем старшего мастера, заместителя начальника цеха, начальника цеха, заместителя главного инженера производственного объединения "Армэлектродвигатель". С 1986 года работал главным инженером строящегося завода программируемых роботов ("Марс"), с 1988 - генеральным директором производственного объединения "Марс". В настоящее время является директором закрытого акционерного общества "Марс". В 1999 году был избран исполняющим обязанности председателя Народной партии Армении, в 2001 был избран председателем партии.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “Сплоченный народ победит.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - построение гражданского общества и правового государства, развитие демократии, повышение регулирующей роли государства. Реформа системы административно-территориального управления посредством сближения гражданина с властью и избрания всех административно-территориальных органов.

В сфере **внешней политики** - разработка комплексной доктрины. Стратегический союз с Россией как основное направление, предполагающее более тесное и эффективное сотрудничество. Развитие и укрепление интеграционных процессов в рамках СНГ.

В сфере **экономической политики** - отказ от догматической политики разгосударствления имущества, ориентировав ее на повышение эффективности экономики и жизненного уровня. Приоритетное развитие современных высокотехнологических, научных и экспортных производств, поощрение интеллектуальной деятельности.

КАРАПЕТЯН АРАМ

Был выдвинут по гражданской инициативе, поддержавшая политическая сила - Союз “Конституционное право”

Родился 1 февраля 1964 года в Ереване. В 1985 году окончил факультет технической кибернетики Ереванского политехнического института. В 1986-88 гг. учился в Московском институте радиофизики и электроники Академии наук СССР. В 1990 году получил степень кандидата физико-математических наук. Работал в Институте радиофизики и электроники Академии наук Армении научным сотрудником, затем - старшим научным сотрудником. В 1992-1996 гг. активно участвовал в создании “Фонда русско-армянского сотрудничества”. В 1996-1999 гг. учился в докторантуре Института социально-политических исследований Академии наук России и после защиты докторской диссертации в 1999 году получил степень доктора политических наук. Затем работал в Госдуме России, в Совете Национальной Безопасности Госдумы, в Совете Федерации России. Был руководителем Совета Национальной Безопасности Госдумы РФ по южному направлению. В 2002 году основал центр стратегических инициатив “Перспектива”.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “Приходят новые времена.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внешней политики** - затрагивает отношения Армении с ее непосредственными соседями, а также с Россией и США, проблему Нагорного Карабаха, отношения с Диаспорой.

В сфере **внутренней политики** - перерегистрация партий, формирование парламента лишь по пропорциональному принципу, упразднение областных администраций и восстановление прежнего регионально-административного деления, борьба с коррупцией.

В сфере **экономической политики** - а) объявление финансовой амнистии; б) освобождение строящихся предприятий от налоговых выплат сроком на 10 лет, а вновь запущенных - от 3 до 5 лет; в) развитие семи “локомотивных” отраслей экономики. С этой целью создание при президенте страны центра экономического развития, занимающегося главным образом разработкой стратегических программ в области экономики на 5, 10, 20 лет.

КОЧАРЯН РОБЕРТ

Был выдвинут по гражданской инициативе, поддержан рядом политических партий и объединений (Республиканская партия Армении, АРФ “Дашнакцутюн”, партия “Оринац еркир”, партия Рамкавар-Азатакан Армении и др.)

Родился 31 августа 1954 года. Среднюю школу окончил в Степанакерте. В 1972-74 гг. служил в Советской армии. В 1982 окончил электротехнический факультет Ереванского политехнического института. С 1980 года занимал различные должности в комсомольских и партийных органах Нагорного Карабаха. В 1989 и 1990 гг. избирался депутатом Верховного Совета Армении, членом президиума Верховного Совета. В 1991 году был избран депутатом Верховного Совета НКР первого созыва. В августе 1992 года занял пост председателя Государственного комитета обороны Нагорно-Карабахской Республики. После принятия президентской системы правления в НКР 24 декабря 1994 года решением Верховного Совета НКР, а в ноябре 1996 года в результате всенародных выборов был избран первым президентом Нагорно-Карабахской Республики. В марте 1997 года был назначен премьер-министром Республики Армения. 30 марта 1998 года был избран президентом Республики Армения.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “Будем работать вместе.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - завершение конституционных реформ и тем самым заложение основ правового государства. Обеспечение прозрачности деятельности государственных органов. Расширение полномочий органов местного самоуправления.

В сфере **внешней политики** - построение Арменией своих отношений с зарубежными странами на основе партнерства и комплементарности. Цель внешней политики Армении - обеспечение безопасности страны и народа, гарантия экономического процветания, содействие укреплению стабильности и мира в регионе.

В **карабахском вопросе** - оставаясь верным принципу мирного урегулирования Нагорно-карабахского конфликта, добиться посредством переговоров международного признания политического, юридического и исторического права народа Нагорного Карабаха на самоопределение, гарантируя его существование в границах безопасности и постоянную географическую связь с родиной.

В сфере **экономической политики** - сохранение высоких темпов роста ВВП (средний ежегодный показатель 8-12%), обеспечение финансовой стабильности, достижение большей эффективности налоговой политики, поддержка малого и среднего бизнеса. Программа в этой сфере затронула отдельно проблемы всех основных отраслей (промышленность, сельское хозяйство, инфраструктуры, бюджетно-налоговая политика и другие).

МАНУКЯН ВАЗГЕН

Был выдвинут партией Национально-демократический Союз

Родился в 1946 году. Окончил Ереванский государственный университет, кандидат физико-математических наук. Политическую деятельность начал со студенческих лет. 24 апреля 1967 года в Москве из-за организации митинга перед посольством Турции был вынужден оставить Московский университет и вернуться в Ереван. До 1988 года был организатором и членом ряда различных политических организаций. С февраля 1988 года - член комитета "Карабах", с июня 1988 - координатор комитета "Карабах". 10 декабря 1988 года вместе с другими членами комитета "Карабах" был арестован и 6 месяцев провел в московской тюрьме "Матросская тишина". Первый председатель правления Армянского Общенационального Движения. В мае 1990 года был избран депутатом Верховного Совета Армении, 13 августа 1990 года Верховным Советом был назначен председателем Совета министров Республики Армения. 26 сентября 1991 года ушел в отставку. В 1991 году, покинув ряды АОД, инициировал создание партии Национально-демократический Союз (НДС). В сентябре 1992 года был назначен госминистром РА, затем - исполняющим обязанности министра обороны, одновременно руководил военно-производственным комплексом РА. В августе 1993 года был освобожден с поста министра обороны. В 1995 году был избран депутатом Национального Собрания. В 1996 году во время президентских выборов стал единым кандидатом от блока Национальное согласие. В 1998 году во время внеочередных президентских выборов был кандидатом, выдвинутым от НДС. В 1999 году после выборов в НС стал лидером фракции НДС в НС. Сегодня он - лидер НДС, депутат НС РА, руководит центром стратегических исследований.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: "Осмелимся стать хозяевами страны - и у нее будет будущее."

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - последовательно осуществлять структурные изменения и в течение двух лет посредством референдума принять новую Конституцию, которая качественно изменит систему управления: обеспечит принципы разделения и сбалансирования законодательной, исполнительной и судебной властей, ответственную, эффективную и контролируемую деятельность исполнительной власти, защиту прав человека, создание независимых и действующих только на основе закона судов. Вынести на всенародное голосование конституционный законопроект о парламентской форме правления.

В сфере **внешней политики** - посредством политических переговоров добиться признания независимого статуса Карабаха, предотвращая возможные попытки возобновления военных действий. Поддерживая мир с соседями, активно участвовать во всемирном сотрудничестве.

В сфере **экономической политики** - вновь превратить Армению в промышленную страну, отдавая предпочтение наиболее высокоразвитым технологическим отраслям. Обеспечить рациональное использование полезных ископаемых. Внедрить упрощенную налоговую систему. Борьбаться против теневой экономики. Обеспечить равные и справедливые условия для конкуренции.

МАРГАРЯН ГАРНИК

Был выдвинут объединением "Социалистическая Армения"

Родился в 1945 году. Окончив среднюю школу в Ереване, был призван в Советскую армию, после чего продолжил учебу в высшем училище пограничных войск. Затем поступил и в 1982 году окончил Академию МВД СССР, получив высшее юридическое образование. Полковник службы национальной безопасности и внутренних дел. За заслуги перед Отечеством неоднократно получал государственные награды. Удостоен ордена "За личную храбрость". В январе 1993 года был освобожден от должности начальника Главного управления МВД. Накануне выборов 1995 года был арестован, однако дело было прекращено за отсутствием состава преступления. Является заместителем председателя партии "Родина и честь", членом политсовета объединения "Социалистическая Армения".

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: "Партий много, Родина одна."

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - преодоление атмосферы внутреннего раздора и враждебности в стране.

В сфере **внешней политики** - установление реальных партнерских отношений с Россией. Достижение посредством активной кавказской политики первых позиций в процессах региональной интеграции.

В отношениях с **Диаспорой** - принятие в первую очередь двойного гражданства.

САРКИСЯН АРАМ ГАСПАРОВИЧ

Был выдвинут Демократической партией Армении

Родился в 1949 году в Ереване. В 1972 году окончил институт русского и иностранных языков им. В.Брюсова. В 1972-1974 гг. продолжил учебу в Москве, получив также высшее журналистское образование. В 1974 году работал в Москве корреспондентом газеты "Комсомольская правда". В 1976 году был приглашен на работу в ЦК ЛКСМ Армении заведующим отделом, а в 1978 году - назначен инструктором партийно-организационного отдела ЦК КПА. В 1979 году вернулся к работе по специальности и около 10 лет был собственным корреспондентом "Комсомольской правды" в Армении, а с 1989 года - собкором газеты "Правда" в Армении. В ноябре 1990 года был избран секретарем ЦК КПА, а в июне 1991 года - первым секретарем ЦК Коммунистической партии Армении. Председатель Демократической партии Армении с момента ее создания в сентябре 1991 года. С 1 мая 1998 года работал советником президента РА по вопросам внешней политики. В июне 1999 года подал в отставку с этой должности.

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внешней политики** - развитие армяно-российских отношений по принципу военно-стратегического сотрудничества. Борьба против членства Армении в НАТО, опасного продвижения этой организации на восток, вовлечения стран Южного Кавказа в НАТО и попыток изгнать Россию из региона.

Карабахский вопрос - является составляющей частью “Ай Дата”. Борьба за международное признание независимости Арцаха, а в перспективе - за объединение Армении и Арцаха.

В сфере **экономической политики** - равноправие всех видов собственности (государственной, кооперативной и частной). Земля, как государственная собственность, должна остаться национальным достоянием и быть передана в аренду органам местного управления.

САРКИСЯН АРАМ ЗАВЕНОВИЧ

Был выдвинут партией “Республика”

Родился в 1961 году в селе Арарат. В 1980 году окончил Ереванское художественное училище. В 1980-1982 гг. служил в войсках Советской армии. В 1989 году окончил архитектурно-строительный факультет Ереванского политехнического института, получив квалификацию инженера-строителя. В 1989-1993 гг. работал в тресте “Араратпромстрой”, занимая должности десятника, заведующего лабораторией, заместителя главного инженера и главного инженера. Одновременно преподавал в Араратском индустриально-технологическом техникуме. В 1993 году со сдачей в эксплуатацию новой технологической линии на Араратском цементном заводе начал работать в объединении “Араратцемент” в качестве помощника генерального директора. В последующие годы занимал должности заместителя генерального директора, административного директора, директора новой технологической линии, а с 1998 года - должность генерального директора. С ноября 1999 по май 2000 занимал должность премьер-министра РА. В мае 2000 года был вновь назначен генеральным директором ГЗАО “Араратцемент”. В 2002 году был освобожден от должности по собственному желанию. В 1999-2001 гг. был членом Республиканской партии Армении (РПА). В марте 2001 года основал партию “Республика”.

ПРЕДВЫБОРНЫЙ ЛОЗУНГ: “Воля, победа, справедливость.”

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

В сфере **внутренней политики** - конституционное, законодательное и практическое укрепление демократических ценностей, институтов и механизмов. Гарантии свободных и справедливых выборов.

В сфере **экономической политики** - выбор стратегических отраслей и гарантирование их дальнейшего развития, применение к ним системы льгот.

В сфере **внешней политики** - установление нормальных отношений со всеми соседними странами, укрепление и углубление партнерских отношений с Россией, развитие отношений с США и странами-членами Евросоюза.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍՈՒԼԻ ԱԿՈՒՄԲԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԼՄ-ՆԵՐՈՒՄ ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ 2003 ԹՎԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉՉՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒՍԱՔԱՆՄԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Թեպետ խմբագրական նյութերի քանակական մոնիտորինգի մեթոդոլոգիան հնարավորություն չի ընձեռնում միանշանակ կերպով բացահայտել ընտրարշավի լուսաբանման ժամանակ թույլ տրված հնարավոր օրինախախտումները, կարելի է փաստել, որ նախագահական ընտրությունների առաջին փուլի ընթացքում քաղաքական քարոզչության համար եթերաժամանակ եւ թերթային տարածք տրամադրելու, գովազդային նյութերի մատուցմանն առնչվող օրենսդրության էական խախտումներ չեն արձանագրվել: Առանձին դեպքերը, որոնք կարող էին որակվել իբրեւ խախտումներ, տեղի են ունեցել տեխնիկական պատճառներով եւ էական բացասական հետեւանքներ չեն ունեցել: Միեւնույն ժամանակ, երկրորդ փուլի մոնիտորինգի արդյունքները թույլ են տալիս պնդել, որ մասնավորապես Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության կողմից, խախտվել է «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքը, որն արգելում է հեռարձակվող հաղորդումներում այս կամ այն քաղաքական դիրքորոշման գերակշռությունը:

2. Մոնիտորինգի տվյալները թույլ էին տալիս եզրակացնելու ընտրարշավների ընթացքում ԶԼՄ-ների գործունեությունը կարգավորող ՀՀ օրենսդրության, ինչպես նաեւ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հունվարի 15-ի համապատասխան որոշման մեջ առկա մի շարք բացթողումների եւ հակասությունների մասին: Այս թերությունները վերացնելը օրախնդիր էր՝ հաշվի առնելով Ազգային ժողովի՝ 2003 թվականի մայիսին կայանալիք ընտրությունները (*սեւ՝ ԵՄԱ մեկնաբանությունը, էջ 306*):

3. Էլ ավելի շատ, քան նախորդ ընտրությունների ժամանակ, երեւաց հեռարձակվող լրատվամիջոցների, ամենից առաջ հեռուստատեսության հատուկ դերն ու ազդեցությունը: Տպագիր ԶԼՄ-ներն այս առումով նշանակալիորեն զիջում էին առաջիններին:

4. Հեռարձակվող ԶԼՄ-ներն ընդհանուր առմամբ չապահովեցին ընտրարշավի հավասարակշռված լուսաբանումը: Այս եւ նախկին ընտրությունների մոնիտորինգի տվյալների համեմատությունը ցույց է տալիս, որ հեռուստատեսությունը բազմակարծության մակարդակն ավելի ցածր էր, քան 1998 եւ 1999 թվականներին: Միեւնույն ժամանակ, հեռուստաալիքների բազմաքանակությունը եւ հեռարձակման ծավալների աճը առնվազն 5 թեկնածուների (Ռոբերտ Քոչարյանին, Ստեփան Դեմիրճյանին, Արտաշես Գեղամյանին, Վազգեն Մանուկյանին եւ Արամ Կարապետյանին) առաջին փուլում հնարավորություն տվեցին լիարժեքորեն ընտրողներին հասցնելու իրենց նախընտրական ծրագրերի բովանդակությունը: Երկրորդ փուլում հինգ հեռուստաալիքներից երկուսի (ՀՀՀ, «Պրոմթեւս») հիմնական լրատվական ծրագրերում ինչպես տրամադրված եթերային ժամանակով, այնպես էլ նշանային (դրական եւ բացասական) հիշատակումների հարաբերակցությամբ ակնհայտ առավելություն ունեն ՀՀ գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: «Շանթ», «Կենտրոն» եւ «Ցայգ» հեռուստաալիքներում հաշվեկշիռը հիմնականում պահպանվել էր, ընդ որում՝ «Շանթում» եւ «Կենտրոնում» նշանային հիշատակումների քիչ ավելի բարենպաստ հարաբերակցություն ունեն Ռոբերտ Քոչարյանը, իսկ «Ցայգում»՝ նրա մրցակիցը՝ Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճյանը:

5. Տպագիր ԶԼՄ-ներն ամբողջությամբ ապահովեցին նախընտրական արշավի լուսաբանման պլուրալիզմը: Սրա հետ մեկտեղ, նրանցից յուրաքանչյուրը հանդես էր գալիս որոշակի քաղաքական դիրքերից:

6. Ջանգվածային լրատվամիջոցների (ինչպես հեռարձակող, այնպես էլ տպագիր) նշանակալի մասը ընտրարշավը պասիվ էր լուսաբանում: Այս հանգամանքը, ինչպես նաեւ քաղաքական գովազդի՝ մի շարք մասնավոր հեռուստաընկերությունների սահմանած չարդարացված բարձր սակագները, նվազեցրին հայկական լրատվամիջոցների ընդհանուր տեղեկատվական ներուժը:

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԻԼ

2003 թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 21 - ՓԵՏՐՎԱՐԻ 17

Նախընտրական պայքարի լուսաբանման հիմնական ծանրությունը բաժին էր ընկել հեռարձակվող լրատվամիջոցներին: Ընդ որում, նրանց մեջ եղան ընտրությունների թեմային առավել ուշադրություն դարձնելու առումով առաջատարներ. Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունը, «Պրոմեթեոս», «Արմենիա», «Շանթ», «ԱԼՄ» եւ «Կենտրոն» մասնավոր հեռուստաընկերությունները, ինչպես նաեւ Հայաստանի հանրային ռադիոն: Ինչպես մայրաքաղաքի, այնպես էլ տեղական մյուս հեռարձակվող լրատվամիջոցները ավելի հազվադեպ էին անդրադառնում ընտրարշավին եւ թեկնածուների կողմից քարոզչության համար քիչ էին օգտագործվում:

Ընտրարշավի լուսաբանման առաջին երեք շաբաթների ընթացքում Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունը թեկնածուներին ուշադրության էր արժանացրել (այստեղ խոսքը խմբագրական լուսաբանմանն է վերաբերում)՝ սոցիոլոգիական հարցումների արդյունքներով նրանց վարկանիշներին մոտ հարաբերակցությամբ: Ամենաշատ եթերաժամանակը՝ մոտավորապես երկու անգամ ավելի, քան մերձակա մրցակիցներին, տրամադրվել էր գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին: Նրան, մոտավորապես հավասար ցուցանիշներով, հետեւում էին Ստեփան Դեմիրճյանն ու Արտաշես Գեղամյանը: Սակայն ընտրարշավի վերջին ութ օրերին Քոչարյանի առավելությունն ավելի ակնհայտ դարձավ: Ի վերջո նա 3,5 անգամ ավելի շատ խմբագրական լուսաբանում ունեցավ, քան մերձակա մրցակիցները (նույն Դեմիրճյանն ու Գեղամյանը):

Հանրային հեռուստատեսության անվճար գովազդի հնարավորություններից թեկնածուներն օգտվեցին մոտավորապես հավասար եւ առաջին երեք շաբաթներին համարյա սպառեցին օրենքով նախատեսված չափաբաժինը: Այսպիսով, նրանց քարոզչական ակտիվությունը եզրափակիչ՝ որոշիչ օրերին կախված էր ՀՀ-ի վճարովի գովազդային եթերն օգտագործելու հնարավորությունից եւ ցանկությունից: Եվ միայն երեք թեկնածուներ՝ Ռոբերտ Քոչարյանը, Արտաշես Գեղամյանը եւ Արամ Կարապետյանը մոտեցան լիմիտին, իսկ Ստեփան Դեմիրճյանը նույնիսկ մի քիչ գերազանցեց այն:

Հանրային հեռուստատեսությունում նախընտրական արշավի լուսաբանման առանձնահատկությունը գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի նշանային (դրական եւ բացասական) հիշատակումների բարձր տոկոսն էր: Քոչարյանի հիշատակումների մոտ 80 տոկոսը (սա նման մոնիտորինգների համար շատ մեծ բաժին է) դրական կամ բացասական համատեքստում էր (հիմքը մեկի հարաբերությամբ՝ հօգուտ դրականի), ինչը, թերեւս, բնութագրում է եւ գործող նախագահի ընտրարշավը լուսաբանելուն ՀՀ-ի մոտեցումները, եւ նախընտրական պայքարի յուրահատկությունը՝ կենտրոնացումը առաջին հերթին իշխանություն ունեցող անհատների գնահատականին, այլ ոչ թե թեկնածուների ծրագրերին: Այս իմաստով հասարակական հարցումների մյուս առաջատարների՝ Ստեփան Դեմիրճյանի եւ Արտաշես Գեղամյանի ցուցանիշներն ավելի համեստ են. համապատասխանաբար՝ նշանային հիշատակումների 36 եւ 42 տոկոսը: Թեպետ այս թվերն էլ բավականին մեծ են:

Բացառությամբ գործող նախագահի, մյուս թեկնածուների դրական եւ բացասական հիշատակումները Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունում հարաբերականորեն հաշվեկշռված են (Արամ Կարապետյանի դրական հաշվեկշիռը ամենաբարձրն է, իսկ Արտաշես Գեղամյանինը ամենացածրը): Այստեղ պետք է նկատի ունենալ, որ քանակական մոնիտորինգը հաշվի չի առնում այս կամ այն նյութի մատուցման ոճը, հեղինակային կամ հաղորդավարական ինտոնացիաները, հաշվառվել է միայն բովանդակային համատեքստը: Իսկ հայկական հեռուստատեսությունում, այդ թվում Հանրայինում, ռեպորտաժներն ավանդաբար տարբերվում են իրենց տոնով: Հեզմանքը կամ ընդհակառակը՝ հարգալից, նույնիսկ հիացական տոնը երեւան են գալիս կախված լրագրողի եւ հեռուստաընկերության համակարանքներից եւ հակակարանքներից:

Մասնավոր հեռուստաընկերությունների եթերում գործող նախագահի առավելությունը, ուշադրության արժանանալու առումով, կամ նույնական, կամ ավելի մեծ է, քան ՀՀ-ում:

Այսպես, «Պրոմեթեուս» եւ «Արմենիան» Ռոբերտ Քոչարյանին 8-15 անգամ ավելի շատ խմբագրական եթերաժամանակ են հատկացրել, քան այս ցուցանիշով նրա մոտակա մրցակիցներին: Ընդ որում, մասնավոր հեռուստաեթերում, ընդհանուր առմամբ, նախագահի մոտակա մրցակիցը Արամ Կարապետյանն է, որի ընտրարշավը հատկապես ինտենսիվ էին լուսաբանում «ԱԼՄ»-ն, «Պրոմեթեուս» եւ «Շանթը»: Այս թեկնածուն բավականին շատ տեղ է ստացել խմբագրական նյութերում եւ ակտիվորեն օգտվել է վճարովի եթերից: Հաշվի առնելով, որ Արամ Կարապետյանը լայն հասարակությանը հայտնի է դարձել ընտրություններից մի քանի ամիս առաջ՝ նրա ընտրարշավը կարելի է բավականին արդյունավետ գնահատել:

Ի տարբերություն 1998 եւ 1999 թվականների ընտրությունների, թեկնածուներն այնքան էլ ակտիվորեն չեն օգտվել մասնավոր հեռուստալայանների վճարովի գովազդի հնարավորություններից: Մոնիտորինգի խմբի կարծիքով, դրա գլխավոր պատճառներից մեկը հինգ առաջատար մասնավոր հեռուստաընկերությունների («Պրոմեթեուս», «Արմենիա», «Շանթ», «ԱԼՄ», եւ «Կենտրոն») կողմից քաղաքական գովազդի համաձայնեցված բարձր գներ սահմանելն էր: Նախ՝ մետրային ալիքներում մեկ րոպեի համար 130 ԱՄՆ դոլարը, դեցիմետրային ալիքներում՝ 120 ԱՄՆ դոլարը նշանակալիորեն գերազանցում էին նախորդ ընտրությունների ժամանակ առաջարկվող սակագները: Երկրորդ՝ զուտ առևտրային տրամաբանության տեսակետից անհասկանալի է, թե ինչպես կարող էին միեւնույն սակագները լինել եւ գովազդային շուկայի ավանդական առաջատարներ «Պրոմեթեուս» ու «Արմենիա» հեռուստաընկերություններում, եւ այդ ոլորտ նոր-նոր ոտք դրած «ԱԼՄ»-ում ու «Կենտրոնում»: Երրորդ՝ սահմանելով գործնականում նույն սակագները, ինչ համարյա հանրապետության ամբողջ տարածքում հեռարձակվող Հանրային հեռուստաընկերությունը, մասնավոր կայանները, որ ունեն ավելի քիչ կամ նշանակալիորեն քիչ ընդգրկում, կանխավ հաստատեցին իրենց անմրցունակությունը:

Մոնիտորինգի խմբի կարծիքով, արդարացված չէր նաեւ քաղաքական գովազդի ծավալն ընտրարշավի ժամանակ 80 րոպեով սահմանափակելու՝ վերոհիշյալ մասնավոր կայանների նախաձեռնությունը: Եվ ի՞նչ իմաստ կարող է ունենալ տվյալ ինքնասահմանափակումը, ասենք, «Արմենիա» հեռուստաընկերության համար, եթե միայն մեկ օր՝ փետրվարի 17-ին, այն Ռոբերտ Քոչարյանին հատկացրել է ավելի քան 200 րոպե խմբագրական եթերաժամանակ:

Փաստորեն առաջատար մասնավոր հեռուստաընկերությունների «հնգյակի» նախաձեռնությունը, ինչն ընտրարշավի լուսաբանման ինքնակարգավորմանն էր միտված, հանգեցրեց նրան, որ մի կողմից փոքրացան գովազդի շնորհիվ խմբագրական լուսաբանման մեջ գործող նախագահի ունեցած ակնհայտ եւ նախապես հայտնի առավելությունը փոխհատուցելու՝ ընդդիմադիր թեկնածուների հնարավորությունները, մյուս կողմից՝ քաղաքական գովազդից հեռուստաընկերությունների եկամուտները նվազագույնը եղան (այստեղ եւ հետագայում հնարավոր թաքնված գովազդը չի դիտարկվել):

Այս առումով հետաքրքիր են Գյումրիի «Ցայգ» հեռուստաընկերության տվյալները, որը բարձր սակագներ չէր սահմանել եւ չէր սահմանափակել գովազդի ծավալը: Դրա շնորհիվ «Ցայգը», չլինելով մայրաքաղաքային կայան, ընտրարշավի շրջանակներում վճարովի գովազդային ծառայություններ մատուցելու առումով առաջատարներից մեկն էր մասնավոր հեռուստաընկերությունների մեջ: Ընդսմին, Ստեփան Դեմիրճյանի շտաբը այս ալիքում երկու անգամ ավելի շատ գովազդային ծավալ է օգտագործել, քան Ռոբերտ Քոչարյանի շտաբը: Սրանով որոշակի չափով փոխհատուցվել է գործող նախագահի խմբագրական լուսաբանման առավելությունը:

Իրավական կարգավորման անորոշությունը ազդեց «Շիրակ» (Գյումրի) հանրային հեռուստաալիքի գործունեության վրա: Ընտրարշավի լուսաբանման համար թեկնածուներին հավասար հնարավորություններ տրամադրելը, ընտրությունների ժամանակ քաղաքացիների գիտակցված որոշում ընդունելուն աջակցելը հանրային հեռարձակման խնդիրներից են: Այդ խնդիրների լուծմանն օգնում է նաեւ անվճար քաղաքական գովազդը: Սակայն ոչ «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքում, ոչ «Շիրակի» հիմնադիր փաս-

տաթղթերում, չկա ընտրարշավին նրա մասնակցությունը կարգավորող դրույթ: Այս հարցում պարզություն չմտցրեց նաեւ ԿԸՀ հունվարի 15-ի համապատասխան որոշումը: Որպես հետեւանք՝ այս ալիքում չի եղել ոչ վճարովի, ոչ անվճար քաղաքական գովազդ, իսկ խմբագրական լուսաբանման շրջանակներում անհրաժեշտ ուշադրություն չի դարձվել թեկնածուներից եւ ոչ մեկին, բացի Ռոբերտ Քոչարյանից: «Շիրակ» հեռուստատեսությանն առնչվող եւս մի հանգամանք չի կարող տարակուսանք չառաջացնել: Խմբագրական եթերում օգտագործվում էին Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության հեռարձակած գովազդային նյութերի առանձին կադրեր, եւ դրանով իսկ հեռուստադիտողները թյուրիմացության մեջ էին լինում:

Նախընտրական արշավի լուսաբանմանը պասիվ էր մասնակցում Վանաձորի «Ինտերկապ» մասնավոր հեռուստաընկերությունը: Հունվարի 21-ից 25-ը նախագահի 11 թեկնածուներից 9-ին ոչ մի րոպե եթերաժամանակ չէր տրամադրվել իրենց տեսակետները արտահայտելու կամ նրանց մասին այլոց կարծիքները հնչեցնելու համար: Հունվարի 26-ից փետրվարի 1-ը նման թեկնածուների թիվը 6-ն էր, փետրվարի 2-ից 8-ը՝ 5-ը: Այդ ժամանակահատվածներում երեք թեկնածուներ նույնիսկ չեն հիշատակվել «Ինտերկապում»: Եվ միայն ընտրարշավի վերջին օրերին մինչ այդ ուշադրության չարժանացած թեկնածուներին վերաբերող լուսաբանումներ եղան (Ճիշտ է քիչ):

Ինչ վերաբերում է մասնավոր հեռուստաընկերություններում դրական եւ բացասական հիշատակումների հաշվեկշիռին, ապա թեկնածուների մեծ մասի դեպքում այն հավասար էր: Բացառություն են Ռոբերտ Քոչարյանի հիշատակումները, որոնց մեջ դրականն ակնհայտորեն գերակշռում էր (համարյա նույն պատկերն է ՀՀ-ում, սակայն այստեղ հաշվի է առնվում նաեւ գովազդային քարոզչական նյութերի մեծ ծավալը, այն դեպքում, երբ մասնավոր հեռուստաընկերություններում դրականն առկա է հիմնականում խմբագրական նյութերում):

Սույն մոնիտորինգի շրջանակներում դիտարկվող բոլոր հեռարձակողների մեջ թեկնածուների միջեւ եթերաժամանակն ու հիշատակումներն առավել հավասարաչափ են բաշխվել Հայաստանի հանրային ռադիոյում:

Դիտարկված տպագիր ԶԼՄ-ները կարելի է բաժանել երեք հիմնական խմբի. 1) նրանք, որ պաշտպանում էին գործող նախագահին, 2) նրանք, որ ունեին սեփական թեկնածու, սակայն դա Ռոբերտ Քոչարյանը չէր, 3) ոչ մեկին չպաշտպանած լրատվամիջոցներ: Թերթը այս կամ այն խմբում դասակարգելու համար ցուցանիշ է հանդիսացել թեկնածուների նշանային (դրական կամ բացասական) հիշատակումների հարաբերակցությունը:

Առաջին խմբի մեջ ավանդաբար երկու պաշտոնաթերթերն են՝ «Հայաստանի Հանրապետությունը» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիան»: Այս թերթերը նախագահին շատ ավելի թերթային տարածք էին հատկացնում, քան մյուս թեկնածուներին, եւ Քոչարյանի հիշատակումների համարյա կեսից ավելին դրական համատեքստում էր: Մյուս թեկնածուները հիշատակվում էին, հիմնականում, չեզոք: Ոչ բոլոր թեկնածուները օգտվեցին «ՀՀ»-ում եւ «ՌԱ»-ում իրենց հասանելիք (նույնիսկ անվճար) գովազդային տարածքից, ինչը կարող է վկայել քաղաքական գործիչների կողմից այդ թերթերի քարոզչական ներուժը ցածր գնահատելու մասին:

Պրոքոչարյանական ուղղվածության մյուս (մասնավոր եւ կուսակցական) թերթերն, իրենց հերթին, կարելի է բաժանել երկու ենթախմբի. ա) նրանք, որ համակրանք արտահայտելով գործող նախագահին, համեմատաբար չեզոք էին նրա մրցակիցների նկատմամբ («Ազգ», «Գոլոս Արմենիի», «Նովոյե վրեմյա», «Երկիր»), եւ բ) «Հայոց աշխարհ», որը, ընդամենի, խիստ քննադատաբար էր վերաբերվում (դատելով բացասական հիշատակումների թվից) մյուս բոլոր թեկնածուների նկատմամբ (բացառություն էին կազմում միայն Վազգեն Մանուկյանը եւ Արամ Հարությունյանը, որոնք այս թերթում հիշատակումների աննշան դրական հաշվեկշիռ ունեին):

Դիտարկվածներից երկրորդ խումբը կազմում են երեք կուսակցական թերթերը՝ «Իրավունքը» (պաշտպանում էր Արամ Կարապետյանին), «Այժմը» (պաշտպանում էր Վազգեն Մանուկյանին) եւ «Հայաստանի կոմունիստ»-ը (առաջին փուլում պաշտպանում էր Վլադիմիր Դարբինյանին, իսկ վերջինիս՝ թեկնածությունը հանելուց հետո վերակողմնորոշվել էր, ինչպես եւ այն հրատարակող Կոմկուսը, դեպի Արտաշես Գեղամյանը), ինչպես նաեւ՝ «Օրրանը», որը փետրվարի 11-ից հետո բացահայտորեն պաշտպանում էր Ստեփան Դեմիրճ-

յանին: Հիշատակված թերթերից երեքն ակնհայտ հակաքոչարյանական դիրքորոշում էին որդեգրել, իսկ «Այժմն» ավելի չափավոր էր:

Երրորդ՝ «Հմիավորվածների» խումբն աչքի էր ընկնում գործող նախագահի նկատմամբ քննադատական վերաբերմունքով: Ընդ որում, «Այբ-Ֆե»-ն, «Օրրանը» (որին այս խմբին կարելի է վերագրել մինչև փետրվարի 11-ը) եւ «Հայկական ժամանակ»-ը Քոչարյանի նկատմամբ հակակրանքն արտահայտում էին բավականին կտրուկ տոնով, իսկ այս խմբում չորրորդը՝ «Առավոտը», ավելի զուսպ էր: Բացի այս, պետք է նշել, որ ընտրարշավի վերջնամասում այս խմբի թերթերը (առավել քիչ «Առավոտը») սկսեցին հակվել Ստեփան Դեմիրճյանին աջակցելուն:

Խոսելով այդ ընտրարշավի ժամանակ մասնավոր եւ կուսակցական թերթերի գործունեության մասին՝ հարկ է գնահատել նրանց բացահայտ (որոշ դեպքերում նույնիսկ հայտարարված) կողմնորոշումը դեպի (կամ ընդդեմ) այս կամ այն թեկնածուն: Սա ապահովում էր տպագիր ՁԼՄ-ների շուկայի պլուրալիզմը, ինչն էլ իր հերթին օգնում էր ընթերցողներին ավելի լավ կողմնորոշվելու հակասական տեղեկատվության հոսքում:

Տեղական թերթերի մասին կարելի է միայն ասել, որ ընտրարշավին նրանք համարյա թե չէին մասնակցում: Այսպես, Գյումրիի «Կումայրի» նախընտրական քարոզչության առաջին երեք շաբաթների ընթացքում անդրադարձել էր ընդամենը 4 թեկնածուի, ընդ որում՝ նրանցից մեկը հետագայում դուրս է եկել «մրցարշավից», իսկ երկրորդը, դատելով հարցումների արդյունքներից, առաջատարների թվին չէր դասվում: Ընտրարշավի վերջին շաբաթում ընդգրկումը մի քիչ ընդլայնվեց, ինչը, սակայն, հազիվ թե մեծացրեց այդ թերթի ընթերցողների տեղեկացվածությունը: Ռոբերտ Քոչարյանն այս եւ մյուս տեղական թերթերում, իբրեւ կանոն, հիշատակվում էր դրական համատեքստում: Սակայն նախագահի գործունեության նման լուսաբանումը նրանց բնորոշ է անկախ ընտրություններից:

Միեւնույն ժամանակ, Կապանում հրատարակվող եւ Սյունիքի մարզում տարածվող «Սյունյաց աշխարհ» թերթը հունվարի 30-ին լույս տեսավ հատուկ կրկնակի համարով (NN2,3) եւ ամբողջովին կազմված էր Ռոբերտ Քոչարյանի մարզային նախընտրական շտաբի տրամադրած նյութերից: Նյութերի գովազդային կամ քարոզչական բնույթի մասին թերթում ոչ մի հիշատակում չկար: Այս փաստից կարելի է եզրակացնել, որ այն մարզերում, ուր գործող նախագահի շտաբները տեղական թերթերի հետ համագործակցության նախաձեռնություն էին հանդես բերում, վերջիններս դառնում էին Ռոբերտ Քոչարյանի կարելու քարոզչական միջոցներ: Իսկ մնացած դեպքերում տեղական մամուլը գերադասում էր չներքաշվել քաղաքական պայքարի մեջ:

Վճարովի քաղաքական գովազդ եղել է միայն «Հայաստանի Հանրապետություն»-ում, «Առավոտում», «Իրավունքում» եւ «Կումայրիում», այն էլ ոչ մեծ չափով: «Իրավունքում» գովազդի ծավալն ավելի մեծ էր, քան մյուսներում, սակայն այն ամբողջովին այդ թերթի պաշտպանած թեկնածուինը՝ Արամ Կարապետյանին էր: Իսկ «Հայաստանի Հանրապետություն» պաշտոնաթերթում վճարովի գովազդ էր տեղադրել միայն գործող նախագահի շտաբը: Եթե անգամ ենթադրենք, թե կիրառվում էր թաքնված գովազդը, ապա եզրակացությունը, որ թեկնածուները ցածր էին գնահատում տպագիր ՁԼՄ-ների (եւ ոչ միայն պաշտոնաթերթերի) քարոզչական ներուժը, առաջանում է ինքնաբերաբար:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈՒԼ

2003 թ. ՓԵՏՐՎԱՐԻ 26 - ՄԱՐՏԻ 3

Երկրորդ փուլի առանձնահատկություններից մեկը մի շարք ՁԼՄ-ների անցումն էր դրական քարոզչությունից հակաքարոզչության: Քանակային դիտարկման շրջանակներում հեռարձակողների տակտիկայի նման փոփոխության ցուցանիշ է կոնկրետ թեկնածուին տրված եթերային ժամանակի ավելի մեծ ծավալի եւ նույն թեկնածուի հիշատակումների բացասական հարաբերակցության համադրությունը: Դա մասնավորապես դրսևորվեց Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության «Օրակարգ» լրատվական-վերլուծական ծրագրի մարտի 2-ի թողարկման մեջ, որտեղ Ստեփան Դեմիրճյանին գրեթե երեք անգամ ավելի շատ ժամանակ

էր տրամադրվել, քան Ռոբերտ Քոչարյանին: Բայց վեց սյուժեներից եւ լրատվական նյութերից, որտեղ հիշատակվել էր Դեմիրճյանը, հինգում նրա նկատմամբ վերաբերմունքի համատեքստը բացասական էր եւ միայն մեկում էր չեզոք: Մինչդեռ Քոչարյանի դեպքում իրավիճակը հակառակն էր. սյուժեներից հինգում համատեքստը դրական էր, իսկ մեկում՝ չեզոք:

«Ցայգ», ՀՀՀ եւ «Պրոմեթեոս» հեռուստաընկերությունների լրատվական եւ լրատվական-վերլուծական ծրագրերում թեկնածուների նշանային հիշատակումների բաժինը բավականին մեծ էր. համապատասխանաբար՝ մոտավորապես 80, 70 եւ 65 տոկոս: Այս ցուցանիշը վկայում է հիշյալ հեռարձակողների նյութերում չափից ավելի ընդգծված գնահատականների մասին: «Շանթի», «Կենտրոնի» եւ Հայաստանի հանրային ռադիոյի նյութերն ավելի չեզոք էին:

Հայաստանի հանրային ռադիոն, ինչպես եւ առաջին փուլի ժամանակ, իր հիմնական լրատվական թողարկումներում առավելագույն անաչառություն հանդես բերեց. թեկնածուների ոչ մի նշանային հիշատակում չի արձանագրվել: Միեւնույն ժամանակ թեկնածուներին տրամադրված եթերային ժամանակի ծավալով ՀԱՌ-ում մեծ առավելություն է ունեցել գործող նախագահը. 395 վրկ.՝ Ստեփան Դեմիրճյանի 30 վրկ.-ի դիմաց:

Ընդհանուր առմամբ հեռարձակվող ՁԼՄ-ների աշխատանքը (նկատի ունենք դիտարկման օբյեկտ դարձած հաղորդումները) երկրորդ փուլում երկակի տպավորություն էր թողնում: Մի կողմից՝ լրատվական լուսաբանումն ալիքների մեծ մասում առավել հավասարակշռված էր, մյուս կողմից՝ ընդդիմության թեկնածուի նկատմամբ հակազուլավորող որպես մեթոդ կիրառելը եւ մի շարք ալիքներում նշանային հիշատակումների մեծ բաժինը թույլ չեն տալիս ընտրարշավի երկրորդ փուլի լուսաբանման մեջ առաջին փուլի համեմատությամբ առաջընթաց արձանագրել:

Եթե առաջին փուլում հինգ առաջատար մասնավոր հեռուստաընկերությունները որոշել էին սահմանափակել քարոզչական նյութերի ծավալը եւ բարձր գներ սահմանել, ապա երկրորդ փուլում՝ որոշեցին ընդհանրապես բացառել նման նյութեր հեռարձակելը: Նման մոտեցումը փոքրացրեց հիմնականում ընդդիմության՝ հեռարձակող ընկերությունների խմբագրական նյութերում գործող նախագահի նկատմամբ առավել մեծ ուշադրությունը փոխհատուցելու հնարավորությունը: Դրանով իսկ բաց թողնվեց մասնավոր հեռարձակողների նյութական-ֆինանսական դրությունը օրինական ճանապարհով բարելավելու առավել արդյունավետ եւ հետխորհրդային տարածքում ակտիվորեն կիրառվող հնարավորություններից մեկը:

Ինչպես եւ առաջին փուլի ժամանակ, դիտարկված տպագիր լրատվամիջոցները կարելի է պայմանականորեն բաժանել երեք հիմնական խմբի. 1) ՁԼՄ-ներ, որ պաշտպանում էին Ռոբերտ Քոչարյանին. 2) ՁԼՄ-ներ, որ պաշտպանում էին Ստեփան Դեմիրճյանին, 3) Ոչ մեկին չպաշտպանող, սակայն գործող նախագահի նկատմամբ ընդդիմադիր դիրքորոշում ունեցող ՁԼՄ-ներ:

Երկրորդ փուլում դիտարկված 9 թերթերից ավանդաբար առաջին խմբում էին երկու պաշտոնաթերթերը՝ «Հայաստանի Հանրապետությունը» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիան», ինչպես նաեւ մասնավոր թերթեր «Ազգը», «Գոլոս Արմենիին» եւ կուսակցական «Երկիրը» (ՀՀԴ): Բոլոր այս թերթերը Ռոբերտ Քոչարյանին հիմնականում գնահատում էին դրական կամ չեզոք, իսկ Ստեփան Դեմիրճյանին՝ բացասական կամ չեզոք տեսանկյունից:

Հետազոտված թերթերից երկրորդ խումբն են կազմել մասնավոր «Հայկական ժամանակը» եւ «Օրրանը»: Թեկնածուների նկատմամբ վերաբերմունքն այստեղ առաջին խմբի ճիշտ հակադարձն էր:

Երկու թերթեր՝ մասնավոր «Առավոտը» եւ կուսակցական «Իրավունքը» («Սահմանադրական իրավունք» միություն) ավելի շուտ կարելի է դասել երրորդ խմբում: Ընդ որում, հետաքրքիր է, որ ՄԻՄ-ի կողմից նախագահի թեկնածու Արամ Կարապետյանը, ինչպես նաեւ այդ կուսակցության առաջնորդ Հրանտ Խաչատրյանը հայտարարել էին երկրորդ փուլում Ստեփան Դեմիրճյանին պաշտպանելու մասին: Սակայն երկրորդ փուլում ընդդիմության թեկնածուին պաշտպանությունը ՄԻՄ-ի պաշտոնաթերթում դրսևորվեց միայն Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ քննադատական վերաբերմունքի մեջ: Իսկ Ստեփան Դեմիրճյանն ինքը հիշատակվել է միայն չեզոք համատեքստում:

«Իրավունքի» օրինակը վկայում է այն մասին, որ երկրորդ փուլում շատ ՁԼՄ-ներ հույսը դրել էին ոչ այնքան «իրենց» թեկնածուների օգտին քարոզչության, որքան մրցակցի նկատմամբ հակաքարոզչության վրա: Սա առանձնապես վառ դրսևորվեց քոչարյանամետ «Գոլոս Արմենիի», «Երկիր» եւ դեմիրճյանամետ «Հայկական ժամանակ» եւ «Օրրան» թերթերում: Այս թերթերում դրական տեսանկյունից լուսաբանված թեկնածուներն ավելի քիչ ուշադրության են արժանացել (նրանց տրամադրված թերթային տարածքից դատելով), քան բացասական տեսանկյունից լուսաբանված նրանց մրցակիցները:

Երկրորդ փուլում դիտարկված թերթերում լիովին բացակայում էր բացահայտ քաղաքական գովազդը, ինչից հետեւում է, որ եթե 2003 թվականի նախագահական ընտրությունների ընթացքում թերթերն ինչ-որ բան էին հանել շուկա, ապա դա ոչ թե լրագրային տարածքն էր, այլ իրենց դիրքորոշումը:

2003թ. ՓԵՏՐՎԱՐԻ 18-19

Ձանգվածային լրատվության միջոցները հիմնականում ընդգծված հարգանքով վերաբերվեցին քվեարկության եւ դրան նախորդող օրը քաղաքական գովազդի եւ քարոզչության օրենսդրական արգելքին: Սա առաջին հերթին վերաբերում է տպագիր ՁԼՄ-ներին: Դիտարկվող որոշ թերթեր այդ օրերին ընդհանրապես լույս չտեսան, իսկ մյուսների մեծամասնությունը փետրվարի 18-ի եւ 19-ի թողարկումներում ոչ մի անգամ չհիշատակեց թեկնածուներից որեւէ մեկին, կամ ունեցավ նվազագույն թվով հիշատակումներ: Սա նշանակալիորեն նպաստեց, որ ընտրողները կարողանան մտորել եւ կատարել գիտակցված ընտրություն: ՁԼՄ-ների նման պահավածքն առավել եւս կարելի է, որովհետեւ փետրվարի 18-19-ին անմիջականորեն նախորդած օրերին բոլոր լրատվամիջոցներն ընտրազանգվածի գիտակցության վրա ինտենսիվ գրոհ էին ձեռնարկել:

Ինչպես եւ նախընտրական քարոզչության առաջին փուլի վերջին օրերին, փետրվարի 18-19-ին հեռարձակվող լրատվամիջոցների ուշադրությունը կենտրոնացված էր այն հինգ թեկնածուների վրա, ովքեր վերջնական արդյունքում ստացան ամենաշատ քվեներ՝ Ռոբերտ Քոչարյան, Ստեփան Դեմիրճյան, Արտաշես Գեղամյան, Արամ Կարապետյան եւ Վազգեն Մանուկյան: Բացառություն է միայն «Կենտրոն» հեռուստաալիքը, որում խմբագրական լուսաբանման ամենամեծ ծավալը բաժին ընկավ «Միավորված հայեր» կուսակցությունից առաջադրված թեկնածու Ռուբեն Ավագյանին:

Վերն իբրեւ ընտրարշավի ընթացքում առավել ակտիվ նշված վեց հեռուստաընկերություններից հինգը (Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն, «Պրոմեթեւս», «Արմենիա», «Շանթ» եւ «ԱԼՄ») փետրվարի 18-19-ին ընտրությունների թեմայի լուսաբանմանը նույնակերպ մոտեցում ցուցաբերեցին: Նրանք հիմնականում խուսափեցին թեկնածուներին ընդարձակ ներկայացնելուց, սակայն ընդսմին նրանց նկատմամբ ուշադրության անհավասարաչափությունը պահպանվեց: Այսպես, հիշյալ ալիքները միասին գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին հատկացրեցին 2378 վայրկյան, Արտաշես Գեղամյանին՝ 912 վրկ., Վազգեն Մանուկյանին՝ 664 վրկ., Ստեփան Դեմիրճյանին՝ 355 վրկ., Արամ Կարապետյանին՝ 198 վայրկյան: Ընդհանուրը՝ 4507 վայրկյան (համեմատության համար ասենք, որ միայն «Արմենիա» հեռուստաընկերությունը եւ միայն մեկ օր՝ փետրվարի 17-ին գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին հատկացրել էր 12381 վայրկյան խմբագրական լուսաբանման եթերաժամանակ): Առավել ակտիվ հեռուստաընկերություններից վերցրորդը՝ «Կենտրոնը» թեկնածուների նկատմամբ իր ուշադրությունը առավել հավասարաչափ է բաշխել, եւ հատկացված եթերաժամանակով Ռոբերտ Քոչարյանը թեկնածուների մեջ չորրորդն է: Ճիշտ է՝ Ստեփան Դեմիրճյանն այստեղ էլ գործող նախագահից հետ է մնում (համապատասխանաբար՝ 209 եւ 175 վայրկյան):

Հայաստանի հանրային ռադիոն, ինչպես եւ նախընտրական քարոզչության շրջանում, փետրվարի 18-19-ի իրադարձությունները բոլոր հեռարձակվող ՁԼՄ-ների համեմատ լուսաբանել է առավել հավասարակշիռ: Ռոբերտ Քոչարյանին հատկացվեց խմբագրական

լուսաբանման ամենամեծ ծավալը (405 վրկ.), իսկ եւս վեց թեկնածուներ անմիջականորեն մոտ էին նրան՝ ստանալով 140-310 վայրկյան միջակայքով եթերաժամանակ: Իսկ Ստեփան Դեմիրճյանը հիշատակումների թվով ամենամոտն էր Ռոբերտ Քոչարյանին (համապատասխանաբար՝ 11 եւ 12, ընդ որում՝ Դեմիրճյանի բոլոր հիշատակումները չեզոք են, իսկ Քոչարյանն ունի 2 բացասական հիշատակում):

Տեղական թերթերը փետրվարի 18-19-ին ընտրությունների թեմային հազվադեպ են անդրադարձել:

Թեկնածուները մեծամասամբ հիշատակվել են չեզոք համատեքստում, ընդսմին՝ հեռարձակվող լրատվամիջոցները նրանց հիմնականում եթերաժամանակ էին տրամադրում փետրվարի 19-ին իբրեւ քվեարկության եկած ընտրողների: Հայաստանի հանրային ռադիոյից բացի գործող նախագահի նշանային հիշատակումներ (այս դեպքում՝ դրական) են արձանագրվել Հայաստանի հանրային եւ «Ցայգ» հեռուստաընկերություններում: «Շիրակ» հեռուստաընկերությունը դրական համատեքստում հիշատակել է Վազգեն Մանուկյանին: Իսկ «Իրավունք» եւ «Օրրան» թերթերում արձանագրվել են Ռոբերտ Քոչարյանի բացասական հիշատակումներ: Մոնիտորինգի խմբի կարծիքով, նման լուսաբանումն այն ժամանակաշրջանում, երբ նախընտրական քարոզչությունն արգելված է, անցանկալի է:

2003թ. ՄԱՐՏԻ 4-5

Ձանգվածային լրատվության միջոցների մեծ մասի մարտի 4-5-ի գործունեության վրա ազդել է քվեարկության երկրորդ փուլից առաջ քաղաքական դիմակայության սրումը: Նրանք այդ օրերին էլ, հիմնականում, բաժանված էին երկու ճամբարի՝ քոչարյանամետ եւ դեմիրճյանամետ: Միաժամանակ, ՁԼՄ-ներն իրենք իրենց ապահովագրեցին օրենքը խախտելու համար մեղադրանքներից եւ օգտագործեցին իրենց պաշտպանած թեկնածուի օգտին եւ նրա ընդդիմախոսի դեմ քարոզչության քողարկված ձեւը:

Դա, մասնավորապես, արտահայտվեց թերթերում երկու հակամարտող ճամբարների՝ մարտի 3-ի նախընտրական հանրահավաքների լուսաբանումներում: Մի կողմից՝ գործնականում բացակայում էին թեկնածուների դրական կամ բացասական հիշատակումները, մյուս կողմից՝ նյութերը մատուցվում էին իրենց աջակցությունը վայելող թեկնածուի համար շահեկան ձեւով, եւ շեշտադրումներն էլ նույն կերպ էին:

Գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն առավել ուշադրության էր արժանացել «Ազգ» թերթում եւ Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության հաղորդումներում: Մյուս լրատվամիջոցներում (ներառյալ հանրային ռադիոն) ուշադրությունը համեմատաբար հավասարաչափ էր բաշխված: «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում ընդդիմադիր թեկնածու Ստեփան Դեմիրճյանը երկու օրում ոչ մի անգամ չի հիշատակվել, թեպետ Ռոբերտ Քոչարյանն էլ հիշատակվել է ընդամենը երկու հրապարակումներում, ընդ որում՝ մեկը պաշտոնական առիթով (ընդունել էր Բելառուսի դեսպանին):

Ամենից շատ նշանային (միանշանակ դրական կամ բացասական համատեքստում) հիշատակումները արձանագրվեցին նաեւ Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության հաղորդումներում: Գործող նախագահն այստեղ 6 անգամ հիշատակվել է դրական համատեքստում: Մնացած ՁԼՄ-ներում չեզոք հիշատակումներն զգալիորեն գերակշռում են: Մոնիտորինգի խումբը Ռոբերտ Քոչարյանի մեկական դրական հիշատակում է արձանագրել «Պրոմեթեւս» հեռուստաընկերությունում եւ «Ազգ» թերթում: Միանշանակ բացասական հիշատակումներ չեն արձանագրվել: Այսպիսով, մարտի 4- 5-ին ընտրողը կարող էր մի քիչ «ուշքի գալ»՝ հակաքարոզչության այն հեղեղից հետո, որ նրա գլխին էր թափվում երկրորդ փուլին նախորդող արշավի վերջին օրերին:

YEREVAN PRESS CLUB REPORT ON MONITORING RESULTS OF THE ARMENIAN MEDIA COVERAGE OF CAMPAIGNING FOR RA PRESIDENTIAL ELECTIONS IN 2003

GENERAL CONCLUSIONS

1. Although the methodology of quantitative monitoring of editorial material does not allow to directly disclose cases of law infringements in election campaign coverage, one may state that during the first round of presidential elections no serious violations of laws on provision of air and newspaper space for political promotion, or the allocation of advertising material were traced. Separate cases, that might be qualified as violations, occurred due to technical reasons and did not have any serious negative consequences. Alongside this, monitoring results in the second round provide ground to assert that, in particular, Public Television of Armenia (PTA) violated the provision of RA Law "On Television and Radio" prohibiting domination of any political position in broadcasted programs.

2. Monitoring results allowed making an inference about the presence of a number of shortcomings and contradictions in RA legislation regulating media activity during election campaigns, as well as in the relevant decision of Central Electoral Commission on January 15, 2003. Removal of these shortcomings is viewed as urgent considering the coming elections to the National Assembly of Armenia in May 2003 (*see YPC Comments, page 310*).

3. To a much greater extent than during previous elections, the significant role and influence of broadcast media, primarily television, became evident. In this respect, print media lagged quite behind.

4. Broadcast media in general have failed to provide balanced coverage of election campaign. The comparison of the data of monitoring during current and previous elections show that the level of pluralism on TV appeared to be lower than in 1998 and 1999. Besides, the increased number of TV channels and volume of broadcasting in the first round enabled at least five candidates (Robert Kocharyan, Stepan Demirchyan, Artashes Geghamyan, Vazgen Manukyan and Aram Karapetyan) to fully inform the voters about the contents of their pre-election platforms. During the second round, in two main newscasts of the two (PTA, "Prometheus") out of five channels monitored - both as regards volume of the airtime allocated, and the correlation of connotationally colored (positive and negative) mentionings - incumbent President Robert Kocharyan had apparent advantage. On "Shant", "Kentron" and "Tsayg", the balance was mostly kept, alongside this, on "Shant" and "Kentron", Robert Kocharyan had a more favorable correlation of connotationally-colored mentionings, and on "Tsayg" - his rival, Stepan Demirchyan, leader of Popular Party of Armenia.

5. Print media have fully ensured pluralism of election campaign coverage. Besides, each of them has separately come forward with a definite political stance.

6. A considerable part of media, both broadcast and print, have demonstrated a passive coverage of election campaign. This circumstance, as well as the unfairly high tariffs on political advertising, fixed by a number of private TV companies, have decreased the information potential of Armenian media as a whole.

FIRST ROUND

JANUARY 21 - FEBRUARY 17, 2003

The main weight in election campaign coverage has been placed on the broadcast media. Besides, among them there were apparent leaders based on the attention devoted to the

election topic: Public Television of Armenia, private TV companies "Prometheus", "Armenia", "Shant", "ALM" and "Kentron", as well as Public Radio of Armenia. The rest of the broadcast media of both the capital and the periphery covered the election campaign and were used by the candidates for promotion less frequently.

In the first three weeks of the campaign, the Public Television of Armenia has distributed its attention among the candidates (here editorial coverage is meant) in the proportion close to the results of the social surveys on their popularity. The greatest volume of airtime, approximately twice larger than the closest rivals, was allocated to the incumbent President, Robert Kocharyan. He was followed by Stepan Demirchyan and Artashes Geghamyan with approximately equal indicators. However, in the past eight days of the campaign, Kocharyan's advantage has become much more evident. As a result, he got almost 3.5 times more editorial coverage than his closest rivals (Demirchyan and Geghamyan).

The candidates almost equally used free advertising opportunities on Public TV and in the first three weeks they almost fully exhausted the limit stipulated by law. Thus, their promotion activity in decisive final days hinged on the possibilities and desire to use the limit on paid advertising on the air of PTA. Three candidates - Robert Kocharyan, Artashes Geghamyan and Aram Karapetyan - have approached the limit, while Stepan Demirchyan has even exceeded it to a certain degree.

A significant feature of election campaign coverage on Public Television has become a high percentage of connotationally colored mentionings of the incumbent President Robert Kocharyan. Approximately in 80% of the cases (it is a very large share for monitoring of similar type) Kocharyan is mentioned in the positive or negative contexts (the five to one proportion is in favor of positive ones). It evidently characterized both the approach of PTA to the coverage of presidential campaign, and the distinctive features of the pre-election struggle - focus in the first place on the evaluation of personalities in power and not the programs of the candidates. In this sense, the indicators of other leaders of the opinion polls - Stepan Demirchyan and Artashes Geghamyan - are quite modest: 36% and 42% of connotationally colored mentionings respectively. Yet these figures are high enough by themselves.

For the exception of the incumbent President, the balance of positive and negative mentionings of the candidates on PTA was relatively even (the most favorable one went to Aram Karapetyan, the least favorable - to Artashes Geghamyan). But here one has to consider the fact that quantitative monitoring does not include the style of presenting any material, author or presenter's intonation - only the content, while traditionally, TV reports on the Armenian television, the Public TV inclusive, strongly differ in their intonation. Irony or vice versa respect and even admiration are expressed depending on likes/dislikes of the journalists and the TV channels.

On the air of private TV companies, the advantage of the incumbent President, based on the attention paid, was either the same or even greater than on PTA. Thus, "Prometheus" and "Armenia" allocated to Robert Kocharyan 8-15 times more of editorial airtime than to his close rivals by this indicator. Besides, in private broadcasting as a whole President's closest rival appeared to be Aram Karapetyan, whose campaign was most intensively covered by "ALM", "Prometheus", and "Shant". This candidate received sufficient space in editorial materials and actively used paid advertising opportunities. Considering the circumstance that Aram Karapetyan became popular among general public only a few months prior to the elections, his campaign may be evaluated as quite effective.

In contrast to the elections of 1998 and 1999, the candidates did not so actively use paid advertising opportunities on private channels. One of the main reasons, according to the monitoring group, have become mutually accorded high tariffs for political advertising fixed by five leading private TV companies ("Prometheus", "Armenia", "Shant", "ALM" and "Kentron"). Firstly, \$130 for a minute on VHF channels and \$120 - on UHF's considerably exceeded the tariffs proposed during previous elections. Secondly, as far as commercial logic goes, it is not

clear how tariffs may be the same for the traditional favorites of the advertising market - "Prometheus" and "Armenia" - and for the beginners in this sphere like "ALM" and "Kentron". Thirdly, fixing tariffs equal with the Public Television, broadcasting throughout the whole territory of Armenia, private channels, with a smaller zone of broadcasting, have predetermined their inability to compete.

According to the monitoring group, the initiative of the above mentioned private TV channels to limit the volume of political advertising during the campaign to 80 minutes was also unfair. But what sense could this limitation have for example in case of "Armenia" TV, if only for one day, February 17, it allocated to Robert Kocharyan more than 200 minutes of editorial coverage?

Actually, the initiative of the "group of five" leading private TV companies, directed at self-regulation of election campaign coverage, has produced certain results. On the one hand, the opportunities of opposition candidates to compensate for the predetermined and obvious advantage of the incumbent President in editorial coverage by means of advertising have decreased, on the other hand, the political advertising incomes of the TV companies themselves proved minimal. (In this case and elsewhere possible implicit advertising was not taken into consideration).

The data of Gyumri "Tsayg" TV company, which did not fix high tariffs and did not limit the volume of advertising in contrast to the mentioned Yerevan channels, proved exemplary. As a result, "Tsayg", not a capital channel, appeared to be one of the leaders among private broadcasters according to the volume of paid advertising services within the framework of the electoral campaign. At the same time, Demirchyan's staff was allocated twice larger advertising volume on this channel than that of Robert Kocharyan. Through this, the advantage of the incumbent President in editorial coverage has to a certain extent been compensated.

The uncertainty of the legal regulation impacted the activity of "Shirak" (Gyumri) public TV channel. Ensuring equal conditions for the candidates to cover their pre-election campaign, assisting the citizens in making a deliberate decision during elections is one of the aims of public broadcasting. The solution of this problem is achieved also by means of free political advertising. However, neither RA Law "On Television and Radio", nor the relevant documents of "Shirak" contain provisions regulating the channel's participation in election campaign. The corresponding decision of the Central Electoral Commission of January 15 also failed to clarify this issue. As a result, there was neither paid nor free political advertising on this channel, and in editorial coverage, no proper attention was allotted to any of the candidates except Robert Kocharyan. One more circumstance related to "Shirak" TV channel could not but provoke misunderstanding. Separate fragments from advertising materials, aired by the Public Television of Armenia, were used in the editorial broadcasting, and the TV audience thus were disoriented.

"Interkap" private TV company of Vanadzor was quite passive in pre-election campaign coverage: from January 21 to 25, nine out of eleven presidential candidates did not get even a minute of airtime for expressing their views or narrations about them by other individuals. From January 26 to February 1, there were six such candidates, from February 2 to 8 - five. Three candidates were not as much as mentioned during those periods by "Interkap". And only during the last days of the campaign, the candidates previously deprived of attention got coverage, although a minimal one.

As regards the balance of positive and negative mentionings on different private TV channels, it was even as regards the majority of the candidates. The mentionings of Robert Kocharyan, among which positive ones apparently prevailed, constituted an exception. (Approximately the same situation is on PTA, but with a large volume of advertising-promotional materials, while the private companies demonstrated "positive connotation" mostly in editorial materials.)

The most even distribution of airtime and candidates' mentionings among all the broadcasters, studied by the given monitoring, is with Public Television of Armenia.

The print media, as an object of monitoring, may be divided into three main groups: 1) Those supporting the incumbent President; 2) Those having their own candidate (but not Robert Kocharyan); 3) Those supporting none of the candidates. The classification of the newspapers was based on the proportion of connotationally colored (positive and negative) mentionings of the candidates.

Two official newspapers are traditionally included in the first group - "Hayastani Hanrapetutian" and "Respublika Armenia". President was allocated much more newspaper space than other candidates, besides he was positively mentioned in almost half of the total number of cases. The rest of the candidates were mostly mentioned in the neutral context. Not all of the candidates have used the space allocated for them (even free of charge) in "HH" and "RA", which may testify to the assessment of the promotional potential of these newspapers by the politicians as quite poor.

Other (private and public) newspapers of pro-Kocharyan orientation in their turn may be divided into two subgroups: a) those who were relatively neutral to his rivals when expressing sympathy to the incumbent President ("Azg", "Golos Armenii", "Novoye Vremya", "Yerkir"); and b) "Hayots Ashkhar", that at the same time is very critical (judging from the number of mentionings in the negative context) to all the other candidates (for the exception of Vazgen Manukyan and Aram Harutyunyan, having a little positive balance of mentionings).

The second group among those under study comprised three partisan newspapers: "Iravunk" (supporting Aram Karapetyan), "Ayzhm" (supporting Vazgen Manukyan) and "Hayastani Communist" (at the initial stage supporting Vladimir Darbinyan and after removal of his candidacy turning towards Artashes Geghamyan in analogy with its publisher - the Communist Party), as well as "Orran", having openly joined the supporters of Stepan Demirchyan starting from February 11. Alongside this, three out of four mentioned newspapers adhered to obviously anti-Kocharyan positions and one of them, "Ayzhm", seemed more reticent.

The third group - "non-aligned newspapers" - was however characterized by a critical attitude to the incumbent President. At the same time, "Ayb-Feh", "Orran" (belonging to that group up to February 11) and "Haikakan Zhamanak" expressed antipathies to Kocharyan in a rather sharp form, and "Aravot" showed restraint. Besides, by the end of the election campaign, the newspapers from this group ("Aravot" in the least degree) started to lean to the support of Stepan Demirchyan.

Speaking about the activity of private and partisan newspapers in the course of this election campaign, one should evaluate their open (in certain cases even declared) orientation in the favor or against certain candidates. It ensures pluralism of the print media market, and in its turn, helps the audience not to be lost in the flow of controversial information.

As to the regional newspapers, they can be described as having practically no involvement in the election campaign. Thus, "Kumayri" newspaper of Gyumri during the first three weeks of pre-election campaign referred to the activities of only four candidates, one of them subsequently "leaving the race", and the second, as the opinion polls show, was not among the leaders of the race. During the last week the coverage was somewhat broader, however this would have hardly made the readers of this publication more aware of the situation. As a rule, Robert Kocharyan was mentioned by this and other regional newspapers in positive context. However, this manner of covering President's activity is characteristic for them outside the elections, too.

At the same time, "Syunyats Ashkhar" newspaper, published in Kapan and disseminated in Syunik region, was published on January 30 as a special double issue (##2,3) and consisted only of materials of the regional campaign staff of Robert Kocharyan. No notes on the advertising and promotional nature of the materials were made in the newspaper. This fact allows concluding that in the regions where the campaign staffs of the incumbent President initiated

cooperation with local newspapers, they became an important propaganda tool of Robert Kocharyan. In all other cases the regional press preferred to keep out of the political debate.

The paid political advertising during the campaign period appeared only in "Hayastani Hanrapetutun", "Aravot", "Iravunk" and "Kumayri" newspapers, in very small volumes. In "Iravunk" the advertising volume proved to be larger than in other media but it all was utilized by Aram Karapetyan supported by this newspaper. Only the staff of the incumbent President placed paid advertising in official "Hayastani Hanrapetutun". Even if one assumes that implicit advertising is practiced, the conclusion about the low assessment that the candidates have for the promotional potential of print media (not necessarily official ones) is evident.

SECOND ROUND

FEBRUARY 26 - MARCH 3, 2003

One of the distinguishing features of the second round was the replacement of positive promotion with anti-advertising by a number of media. For quantitative monitoring this change in broadcasters' tactics is signaled by a combination of a greater airtime allocated to a candidate, his balance of connotationally colored mentionings being negative. This, in particular, was manifest in the "Orakarg" ("Agenda") information and analysis program of Public Television of Armenia on March 2, where the time allocated to Stepan Demirchyan was almost three times as much as that allocated to Robert Kocharyan. In five out of six stories and reports, where Demirchyan was mentioned, the context was negative, and only in one - neutral. While the situation is reverse for Robert Kocharyan: in five stories the context is positive and in one - neutral.

In the newscasts and analytical programs of "Tsayg", PTA and "Prometheus" the share of the connotationally colored mentionings turned out to be quite high: about 80, 70 and 65%, respectively. This is a very high indicator proving the excessive evaluative coloring of the pieces by these broadcasters. The pieces of "Shant", "Kentron" and Public Radio of Armenia were more neutral.

Public Radio of Armenia, similarly to the first round, displayed the greatest degree of impartiality in its main newscasts: not a single connotationally colored mentioning of a candidate was recorded. At the same time, in terms of the airtime volume allocated to the candidates, the incumbent enjoyed a far greater advantage: 395 seconds versus 30 seconds of Stepan Demirchyan.

In general, the work of the broadcast media in the second round (that is, the programs monitored) made a dubious impression. On the one hand, the news coverage on the majority of the channels was more balanced. On the other, the use of anti-advertising as a method against the opposition candidate and the big share of connotationally-colored mentionings on a number of TV channels do not allow to state there was a progress in the coverage of the second round campaign as compared to the first one.

If in the first round, five leading private TV companies decided to restrict the volume and quite high tariffs on promotional materials in the first round, they completely excluded such materials in the second one. This approach restricted the opportunities of the opposition to compensate the greater attention paid to the incumbent in the editorial coverage of the broadcasters. Thus, one of the possibilities, most actively used in post-Soviet space to improve the financial situation of the private broadcasters by legal means, was missed.

Similarly to the first round, the print media monitored can be conventionally subdivided into three major groups: 1) those supporting Robert Kocharyan; 2) those supporting Stepan Demirchyan; 3) those supporting no one, while opposing the incumbent.

Out of the nine newspapers studied in the second round the first group traditionally included two official newspapers "Hayastani Hanrapetutun" and "Respublika Armenia", as well as

the private “Azg”, “Golos Armenii” and partisan (“Dashnaktsutyun” party) “Yerkir”. They all mainly assessed Robert Kocharyan either positively or neutrally, while Stepan Demirchyan received negative or neutral judgments.

The second group among the studied newspapers was composed of the private “Haikakan Zhamanak” and “Orran”. In these, the attitude to the candidates was reverse to the attitude of the first group.

Two newspapers - private “Aravot” and partisan (“Constitutional Right” Union) “Iravunk” must apparently be classed into the third group. Notably, the presidency candidate Aram Karapetyan, nominated by the CRU as well as the leader of the party Hrant Khachatryan announced their support to Stepan Demirchyan in the second round. However, the support of the opposition candidate by the organ of the CRU was manifest only in the critical approach to Robert Kocharyan. Stepan Demirchyan was mentioned only in neutral context.

The situation with “Iravunk” testifies that in the second round many media made a stake not so much on the promotion of “their” candidates but rather on the anti-advertising against the rival. This was especially vivid in the pro-Kocharyan “Golos Armenii”, “Yerkir” and pro-Demirchyan “Haikakan Zhamanak”, “Orran”. The candidates who received positive coverage in these media enjoyed much less attention (in terms of newspaper space allocated), than their rivals covered in negative context.

During the second round open political advertising was completely absent from the print media in question. This leads to a conclusion that if there was anything newspapers tried to sell during the presidential elections of 2003 it was their position rather than the newspaper space.

FEBRUARY 18-19, 2003

The media in general displayed respect for the legislative ban on promotion and political advertising on the ballot day and the day prior to it. This is especially true for the print media. A number of newspapers under study were not issued on these days at all and the majority of others in the issues of February 18 and 19 made no or very few mentionings of the candidates. This largely helped the voters to think the situation over and make a deliberate choice. This media behavior was all the more important, as on the days directly preceding February 18 and 19 the whole media spectrum started an intense attack on the voters’ mind.

Similarly to the last days of pre-election campaign of the first round, the attention of the broadcast media on February 18 and 19 was focused on five candidates who eventually gained most of the votes - Robert Kocharyan, Stepan Demirchyan, Artashes Geghamyan, Aram Karapetyan and Vazgen Manukyan. An exception to this is constituted by “Kentron” TV company only, where the biggest proportion of editorial coverage was allocated to Ruben Avagyan, the candidate nominated by “United Armenians” party.

Five out of the six TV channels noted above as the most active ones in the course of the election campaign (Public Television of Armenia, “Prometheus”, “Armenia”, “Shant” and “ALM”) on February 18-19 revealed a similar approach to the election subject coverage. They mostly avoided the extensive coverage of the candidates, however, the disbalance in the attention to them was retained. Thus, the incumbent President Robert Kocharyan received 2,378 seconds on all these TV companies in total, Artashes Geghamyan - 912 seconds, Vazgen Manukyan - 664 seconds, Stepan Demirchyan - 355 seconds, Aram Karapetyan - 198 seconds, totaling for all of them at 4,507 seconds. (For comparison: only “Armenia” TV company only on one day - February 17 - allocated 12,381 seconds of editorial air time to the incumbent President.) The sixth among most active TV companies, “Kentron”, made a more uniform distribution of its time among the candidates, and by the airtime allocated, Robert Kocharyan found himself only in the fourth place among the candidates. Yet, here, too, Stepan Demirchyan was behind the incumbent (209 and 175 seconds, respectively).

The Public Radio of Armenia, similarly to the pre-election campaign period, gave most balanced coverage of all the broadcast media to the events of February 18-19. Robert Kocharyan received the biggest volume of editorial coverage (405 seconds), however, 6 other candidates were quite closely placed, having been allocated a range of 140-310 seconds. Stepan Demirchyan was actually the closest to Robert Kocharyan in terms of number of mentionings (11 and 12, respectively, the mentionings of Demirchyan being purely neutral while Kocharyan has two negative mentionings).

The regional media seldom addressed the subject of elections on February 18-19.

In the vast majority of cases the candidates were mentioned in neutral context, and on February 19 the broadcast media mostly spoke of them as voters who have come to precincts. Besides the Public Radio of Armenia, the connotationally colored mentionings of the incumbent, this time positive, are recorded on the Public Television of Armenia and "Tsayg" TV channel. "Shirak" TV company made a positive mentioning of Vazgen Manukyan, while negative mentionings of Robert Kocharyan were present in "Iravunk" and "Orran" newspapers. In the opinion of the monitoring group, this coverage during the period, when the pre-election promotion is prohibited, is undesirable.

MARCH 4-5, 2003

The activities of the majority of media on March 4-5 were affected by the intensification of the political discord in the period between the two rounds of voting. During these days, the media mostly remained divided into two major wings - those of pro-Kocharyan and pro-Demirchyan standing. At the same time, the media secured themselves against the possible charges of law violations and used the implicit forms of promoting their chosen candidate while diminishing his opponent.

This was manifest, in particular, with regard to the newspaper coverage of the pre-election rallies held on March 3 by the two rivaling parties. On the one hand, positive or negative mentionings of candidates were practically non-existent, but on the other - the stories were presented in a manner that benefited one of the candidates with relevant accentuation made.

The incumbent President Robert Kocharyan received the most attention in "Azg" daily and the programs of Public Television of Armenia. In the other media (including the Public Radio) the attention was rather equally distributed. In "Hayastani Hanrapetutiun" daily the opposition candidate Stepan Demirchyan was never mentioned during the two days, yet, Robert Kocharyan was mentioned only in two publications himself, one of them being an official communication (the meeting with Belarus Ambassador).

The majority of connotationally colored mentionings (either in definitely positive or negative context) was also recorded in the programs of the Public Television of Armenia. The incumbent was mentioned here positively six times. The other media had a significant prevalence of neutral pieces. One positive mentioning of Robert Kocharyan is recorded by the monitoring group on "Prometheus" TV company and "Azg" newspaper, each. No definitely negative mentionings were registered. Thus, March 4 and 5 gave the voters certain time "to recover" - after the flows of anti-advertising pouring on them on the last days preceding the second round campaign.

ОТЧЕТ ЕРЕВАНСКОГО ПРЕСС-КЛУБА О РЕЗУЛЬТАТАХ МОНИТОРИНГА ОСВЕЩЕНИЯ СМИ АРМЕНИИ КАМПАНИИ ПО ВЫБОРАМ ПРЕЗИДЕНТА РА 2003

ОБЩИЕ ВЫВОДЫ

1. Хотя методология количественного мониторинга редакционных материалов не позволяет однозначно выявить нарушения законов при освещении избирательной кампании, можно констатировать, что в ходе первого тура президентских выборов существенных нарушений законов, связанных с предоставлением эфира и газетной площади для политической агитации, с подачей рекламных материалов, зафиксировано не было. Отдельные случаи, которые могли быть квалифицированы как нарушения, произошли по техническим причинам и не имели существенных негативных последствий. Вместе с тем, результаты мониторинга во втором туре дают основания утверждать, что, в частности, Общественным телевидением Армении (ОТА) было нарушено положение Закона РА “О телевидении и радио”, запрещающее доминирование той или иной политической позиции в транслируемых передачах.

2. Данные мониторинга позволили сделать вывод о наличии ряда упущений и противоречий в законодательстве РА, регулирующем деятельность СМИ в период избирательных кампаний, а также в соответствующем постановлении Центральной избирательной комиссии от 15 января 2003. Устранение этих упущений виделось актуальным с учетом предстоявших в мае 2003 выборов в Национальное Собрание Армении (*см. “Комментарий ЕПК...” - стр. 313*).

3. В еще большей, чем в ходе предыдущих выборов, степени проявились особые роль и влияние вещательных средств массовой информации, прежде всего, телевидения. Печатные СМИ в этом смысле им значительно уступали.

4. Вещательные СМИ в целом не обеспечили сбалансированное освещение избирательной кампании. Сравнение данных мониторинга СМИ в ходе настоящих и предыдущих выборов показывает, что уровень плюрализма в телевизионном эфире оказался ниже, чем в 1998 и 1999. Вместе с тем, возросшее число телевизионных каналов и объем вещания позволили в первом туре по меньшей мере пяти кандидатам (Роберту Кочаряну, Степану Демирчяну, Арташесу Гегамяну, Вазгену Манукяну и Араму Карапетяну) полноценно довести до избирателей содержание своих предвыборных платформ. Во втором туре в основных информационных программах двух (ОТА, “Прометей”) из пяти исследованных телеканалов - как по объему уделенного эфирного времени, так и по соотношению знаковых (позитивных и негативных) упоминаний - явное преимущество имел действующий президент РА Роберт Кочарян. В “Шант”, “Кентрон” и “Цайг” баланс, в основном, был соблюден, при этом в “Шант” и “Кентрон” несколько более благоприятное соотношение знаковых упоминаний имел Роберт Кочарян, а в “Цайг” - его конкурент, лидер Народной партии Армении Степан Демирчян.

5. Печатные СМИ в полной мере обеспечили плюрализм освещения предвыборной кампании. Вместе с тем, каждое из них в отдельности выступало с определенных политических позиций.

6. Значительная часть средств массовой информации, как вещательных, так и печатных, освещала избирательную кампанию пассивно. Это обстоятельство, равно как и неоправданно высокие расценки на политическую рекламу, установленные рядом частных телекомпаний, снизили общий информационный потенциал армянских медиа.

ПЕРВЫЙ ТУР

21 ЯНВАРЯ - 17 ФЕВРАЛЯ 2003

Основная нагрузка в освещении предвыборной борьбы легла на вещательные средства массовой информации. Причем среди них были явные лидеры по вниманию, уделенному теме выборов: Общественное телевидение Армении, частные телекомпании “Прометей”, “Армения”, “Шант”, “АЛМ” и “Кентрон”, а также Общественное радио Армении. Остальные вещательные СМИ как столицы, так и периферии обращались к избирательной кампании и использовались кандидатами для агитации значительно реже.

В первые три недели кампании Общественное телевидение Армении распределило свое внимание между кандидатами (здесь имеется в виду редакционное освещение) в соотношении, близком к результатам социологических опросов об их популярности. Наибольший объем эфирного времени, примерно вдвое больший, чем ближайшим конкурентам, был отведен действующему президенту Роберту Кочаряну. Следом с примерно равными показателями шли Степан Демирчян и Арташес Гегамян. Однако в последние восемь дней кампании преимущество Кочаряна стало гораздо более очевидным. В итоге он получил почти в 3.5 раза больше редакционного освещения, чем ближайшие конкуренты (те же Демирчян и Гегамян).

Возможностями бесплатной рекламы на Общественном ТВ кандидаты воспользовались примерно в равной степени и в первые три недели почти полностью исчерпали предусмотренный законом лимит. Таким образом, их агитационная активность в решающие заключительные дни зависела от возможностей и желания воспользоваться лимитом на платную рекламу в эфире ОТА. Трое кандидатов - Роберт Кочарян, Арташес Гегамян и Арам Карапетян - приблизились к лимиту, а Степан Демирчян даже несколько превысил его.

Особенностью освещения предвыборной кампании на Общественном телевидении стал высокий процент знаковых упоминаний действующего президента Роберта Кочаряна. Примерно в 80% случаев (это очень большая доля для мониторинга подобного рода) Кочарян упоминался в позитивном или негативном контекстах (соотношение пять к одному в пользу позитивных), что, видимо, характеризовало и подход ОТА к освещению кампании президента, и специфику предвыборной борьбы - фокус на оценку личностей, прежде всего, находящегося у власти, а не на программы кандидатов. В этом смысле показатели других лидеров соцопросов Степана Демирчяна и Арташеса Гегамяна значительно скромнее: соответственно 36% и 42% знаковых упоминаний. Хотя и эти цифры достаточно высоки.

За исключением действующего президента, баланс позитивных и негативных упоминаний кандидатов на ОТА был относительно равный (наиболее благоприятный у Арама Карапетяна, наименее - у Арташеса Гегамяна). Правда, здесь надо иметь в виду, что количественный мониторинг не учитывает стиль подачи того или иного материала, авторские или дикторские интонации - только содержательный контекст. Тогда как по традиции телевизионные репортажи на армянском ТВ, в том числе, на Общественном сильно отличаются по тону. Ирония или, наоборот, уважительность, даже восторженность проявляются в зависимости от симпатий/антипатий журналистов и телеканалов.

В эфире частных телекомпаний преимущество действующего президента по уделяемому ему вниманию было либо таким же, либо даже больше, чем на ОТА. Так, “Прометей” и “Армения” отвели Роберту Кочаряну в 8-15 раз больше редакционного эфирного времени, чем ближайшим конкурентам по этому показателю. Причем в частном телеэфире в целом ближайшим конкурентом президента оказался Арам Карапетян, кампания которого особенно интенсивно освещалась “АЛМ”, “Прометей” и “Шант”. Этот кандидат получал достаточно много места в редакционных материалах и активно пользовался возможностями

платной рекламы. Учитывая, что широкой публике Арам Карапетян стал известен за несколько месяцев до выборов, его кампанию можно признать весьма результативной.

В отличие от выборов 1998 и 1999, кандидаты не столь активно пользовались возможностями платной рекламы на частных телеканалах. Одной из главных причин, по мнению группы мониторинга, стали согласованные единые высокие цены на политическую рекламу, установленные пятью ведущими частными телекомпаниями (“Прометей”, “Армения”, “Шант”, “АЛМ” и “Кентрон”). Во-первых, \$130 за минуту на метровых каналах и \$120 - на дециметровых значительно превосходили расценки, предложенные во время предыдущих выборов. Во-вторых, с точки зрения коммерческой логики не понятно, как одни и те же расценки могут быть у традиционных фаворитов рекламного рынка “Прометей” и “Армении” и в то же время у новичков в этой сфере “АЛМ” и “Кентрон”. В-третьих, устанавливая те же расценки, что и Общественное телевидение, вещающее практически на всю территорию Армении, частные телеканалы, имеющие меньшую или значительно меньшую зону вещания, предопределили свою неконкурентоспособность.

Неоправданной, на взгляд группы мониторинга, была также инициатива вышеназванных частных телеканалов ограничить объем политической рекламы на время кампании 80 минутами. Но какой смысл могло иметь данное самоограничение, скажем, для телеканала “Армения”, если только за один день, 17 февраля, он отвел Роберту Кочаряну более 200 минут редакционного освещения?

Фактически, инициатива “пятерки” ведущих частных телекомпаний, направленная на саморегулирование в вопросе освещения избирательной кампании, привела к тому, что, с одной стороны, уменьшились возможности оппозиционных кандидатов компенсировать за счет рекламы заведомое и явное преимущество действующего президента в редакционном освещении, с другой стороны, минимальными оказались доходы самих телекомпаний от политической рекламы. (Здесь и далее возможная скрытая реклама не учитывалась.)

Показательными в этом плане стали данные гюмрийской телекомпании “Цайг”, которая не устанавливала высоких расценок и не ограничивала, в отличие от упомянутых ереванских каналов, объем рекламы. В результате, “Цайг”, не будучи столичным каналом, оказался одним из лидеров среди частных вещателей по объему платных рекламных услуг в рамках избирательной кампании. При этом штаб Степана Демирчяна воспользовался на этом канале вдвое большим объемом рекламы, чем штаб Роберта Кочаряна. Тем самым, в определенной степени компенсированным оказалось преимущество действующего президента в редакционном освещении.

Неопределенность правового регулирования сказалась на деятельности общественного телеканала “Ширак” (Гюмри). Предоставление кандидатам равных условий для освещения их предвыборной кампании, содействие гражданам в принятии осознанного решения в период выборов является одной из задач общественного вещания. Решение этой задачи достигается, в том числе, за счет бесплатной политической рекламы. Однако ни в Законе РА “О телевидении и радио”, ни в учредительных документах “Ширак” нет положений, регламентирующих участие канала в избирательной кампании. Не внесло ясности в этот вопрос и соответствующее постановление Центральной избирательной комиссии от 15 января. В результате, на этом канале не было ни платной, ни бесплатной политической рекламы, а в рамках редакционного освещения не было уделено должного внимания ни одному из кандидатов, кроме Роберта Кочаряна. Еще одно обстоятельство, связанное с телеканалом “Ширак”, не могло не вызвать недоразумения. В редакционном эфире использовались отдельные кадры из рекламных материалов, транслируемых Общественным телевидением Армении, и телезрители тем самым были введены в заблуждение.

Пассивно вела себя в освещении предвыборной кампании ванадзорская частная теле-

компания “Интеркап”: с 21 по 25 января 9 из 11 кандидатов в президенты не получили ни минуты эфирного времени для выражения своих взглядов или высказываний о себе со стороны других лиц. С 26 января по 1 февраля таких кандидатов было 6, со 2 по 8 февраля - 5. Трое кандидатов ни разу за те же периоды не были даже упомянуты “Интеркап”. И лишь в последние дни кампании, обделенные до этого вниманием кандидаты получили освещение, правда, минимальное.

Что касается баланса позитивных и негативных упоминаний на частных телеканалах, то в отношении большинства кандидатов он был ровным. Исключение составили упоминания Роберта Кочаряна, среди которых явно преобладали позитивные. (Примерно такая же картина и на ОТА, но это с учетом большого объема рекламно-агитационных материалов, тогда как у частных компаний “позитив” содержался, в основном, в редакционных материалах.)

Наиболее равномерное распределение времени и упоминаний среди кандидатов из всех вещателей, исследуемых в рамках данного мониторинга, отмечается у Общественного радио Армении.

Печатные СМИ, ставшие объектом мониторинга, можно разделить на три основные группы: 1) Те, что поддерживали действующего президента; 2) Те, которые имели своего кандидата, но не Роберта Кочаряна; 3) Никого не поддерживавшие. Показателем, в соответствии с которым определялось отнесение газет к той или другой группе, было соотношение знаковых (позитивных и негативных) упоминаний кандидатов.

К первой группе относятся по традиции две официальные газеты “Айастан Анрапетутюн” и “Республика Армения”. Президенту отводилось намного больше газетной площади, чем другим кандидатам, и упоминался он почти в половине случаев в позитивном контексте. Остальные кандидаты упоминались, главным образом, нейтрально. Не все кандидаты воспользовались полагающейся им площадью (даже бесплатной) в “АА” и “РА”, что может свидетельствовать о низкой оценке политиками агитационного потенциала этих газет.

Другие (частные и партийные) газеты прокочаряновской ориентации, в свою очередь, можно разделить на две подгруппы: а) те, которые, выражая симпатии к действующему президенту, были относительно нейтральны к его конкурентам (“Азг”, “Голос Армении”, “Новое время”, “Еркир”); и б) “Айоц ашхар”, которая при этом была очень критична (судя по числу упоминаний в негативном контексте) ко всем другим кандидатам (исключение составили лишь Вазген Манукян и Арам Арутюнян, имевшие в этой газете небольшой плюсовой баланс по упоминаниям).

Вторую группу среди исследуемых составили три партийные газеты: “Иравунк” (поддерживала Арама Карапетяна), “Айжм” (поддерживала Вазгена Манукяна) и “Айастан коммунист” (на первом этапе поддерживала Владимира Дарбиняна, а после снятия им кандидатуры переключилась, как и издающая ее Компартия Армении, на Арташеса Гегамяна), а также “Орран”, открыто переключившаяся с 11 февраля на поддержку Степана Демирчяна. При этом три из четырех упомянутых газет придерживались к тому же откровенно антикочаряновских позиций, а одна, “Айжм”, выглядела более умеренно.

Третья группа, “неприсоединившихся”, отличалась, однако, критическим отношением к действующему президенту. При этом “Айб-Фэ”, “Орран” (относившаяся к этой группе до 11 февраля) и “Айкакан жаманак” выражали антипатии к Кочаряну в довольно резкой форме, а “Аравот” проявляла сдержанность. Кроме того, надо отметить, что к концу избирательной кампании газеты из этой группы (в наименьшей степени “Аравот”) стали склоняться к поддержке Степана Демирчяна.

Говоря о деятельности частных и партийных газет в ходе этой избирательной кампании, следует оценить их открытую (в отдельных случаях даже декларируемую) ориентацию

в пользу или против тех или иных кандидатов. Это обеспечивает плюрализм рынка печатных СМИ и, в свою очередь, помогает аудитории лучше ориентироваться в потоке противоречивой информации.

О периферийных газетах можно сказать только, что в избирательной кампании они почти не участвовали. Так, гюмрийская “Кумайри” за первые три недели предвыборной агитации коснулась деятельности только четырех кандидатов, причем один из них впоследствии “сошел с дистанции”, а второй, судя по соцопросам, к числу лидеров гонки не относился. В последнюю неделю кампании охват несколько расширился, что, однако, вряд ли серьезно повысило информированность аудитории этой газеты. Роберт Кочарян упоминался этой и большинством других периферийных газет, как правило, в позитивном контексте. Впрочем, подобное освещение деятельности президента свойственно им вне зависимости от выборов.

В то же время газета “Сюняц ашхар”, издаваемая в Капане и распространяемая в Сюникской области, 30 января вышла специальным сдвоенным номером (##2,3), который был полностью составлен из материалов областного избирательного штаба Роберта Кочаряна. Никаких пометок о рекламно-агитационном характере материалов в газете не содержалось. Из этого факта можно заключить, что в тех регионах, где избирательные штабы действующего президента проявляли инициативу к сотрудничеству с местными газетами, те становились важным агитационным инструментом Роберта Кочаряна. А в остальных случаях периферийная пресса предпочитала не ввязываться в политическую борьбу.

Платная политическая реклама за время кампании появлялась лишь в “Айастані Анрапетутюн”, “Аравот”, “Иравунк” и “Кумайри”, да и то в небольших объемах. В “Иравунк” объем рекламы оказался больше, чем в других, но вся она поступала от Арама Карапетяна, поддерживаемого этой газетой. А в официальной “Айастані Анрапетутюн” платную рекламу разместил лишь штаб действующего президента. Если даже предположить, что практиковалась скрытая реклама, вывод о низко оцениваемом кандидатами агитационном потенциале печатных СМИ (и не только официальных) напрашивается сам собой.

ВТОРОЙ ТУР

26 ФЕВРАЛЯ - 3 МАРТА 2003

Одной из отличительных черт второго тура стал переход ряда средств массовой информации от позитивной агитации к антирекламе. В рамках количественного мониторинга показателем подобной смены тактики у вещателей является сочетание большего объема эфирного времени, уделенного конкретному кандидату, с отрицательным балансом его же знаковых упоминаний. Это, в частности, проявилось в информационно-аналитической программе “Оракарг” (“Повестка дня”) Общественного телевидения Армении от 2 марта, где Степану Демирчяну было уделено почти втрое больше времени, чем Роберту Кочаряну. Но в пяти из шести сюжетов и информационных материалов, где упоминался Демирчян, контекст по отношению к нему был негативный и лишь в одном - нейтральный. Тогда как у Кочаряна ситуация обратная: в пяти сюжетах контекст позитивный, а в одном - нейтральный.

В информационных и информационно-аналитических программах компаний “Цайг”, ОТА и “Прометей” доля знаковых упоминаний кандидатов оказалась весьма высокой: около 80, 70 и 65 процентов соответственно. Этот показатель, свидетельствовал о чрезмерной оценочной окрашенности материалов этих вещателей. Материалы “Шант”, “Кентрон” и Общественного радио Армении оказались более нейтральными.

Общественное радио Армении, как и во время первого тура, проявило наибольшую беспристрастность в своих основных информационных выпусках: не было зафиксировано ни одного знакового упоминания кандидатов. Вместе с тем, по объему уделенного кандидатам эфирного времени большое преимущество на Общественном радио имел действующий президент: 395 сек. против 30 сек. Степана Демирчяна.

В целом работа вещательных СМИ во втором туре (имеются в виду передачи, ставшие объектом мониторинга) оставила двойственное впечатление. С одной стороны, информационное освещение на большинстве каналов оказалось более сбалансированным. С другой - использование антирекламы как метода в отношении кандидата от оппозиции и большая доля знаковых упоминаний на ряде каналов не позволили констатировать прогресс в освещении второго тура кампании, по сравнению с первым.

Если в первом туре пять ведущих частных телекомпаний решили ограничить объем и установить высокие цены на агитационные материалы, то во втором они полностью исключили подобные материалы. Такой подход сузил возможности оппозиции компенсировать большее внимание к действующему президенту в редакционных материалах вещательных кампаний. Тем самым была упущена одна из наиболее эффективных и активно используемых на постсоветском пространстве возможностей улучшить материально-финансовое положение частных вещателей легальным путем.

Как и во время первого тура, печатные СМИ, ставшие объектом мониторинга, можно условно разделить на три основные группы: 1) Те, что поддерживали Роберта Кочаряна; 2) Те, которые поддерживали Степана Демирчяна; 3) Никого не поддерживавшие, но при этом оппозиционно настроенные в отношении действующего президента.

Из 9 исследованных во втором туре газет к первой группе относились по традиции две официальные газеты "Айастан Анрапетутюн" и "Республика Армения", а также частные "Азг", "Голос Армении" и партийная (АРФ "Дашнакцутюн") "Еркир". Все они в основном оценивали Роберта Кочаряна с позитивных или нейтральных, а Степана Демирчяна с негативных или нейтральных позиций.

Вторую группу среди исследуемых составили частные газеты "Айкакан жаманак" и "Орран". В них отношение к кандидатам было зеркально противоположным позиции первой группы.

И две газеты - частная "Аравот" и партийная (Союз "Конституционное право") "Иравунк" - скорее всего, относились к третьей группе. При этом интересно, что кандидат в президенты от СКП Арам Карапетян, а также лидер этой партии Грант Хачатрян заявили о поддержке во втором туре Степана Демирчяна. Однако поддержка кандидата от оппозиции со стороны официоза СКП выразилась лишь в критическом отношении к Роберту Кочаряну. Сам же Степан Демирчян упоминался исключительно в нейтральном контексте.

Ситуация с "Иравунк" свидетельствует о том, что во втором туре многие СМИ сделали ставку не столько на агитацию в пользу "своих" кандидатов, сколько на антирекламу конкурента. Особенно ярко это проявилось в прокочаряновских "Голосе Армении", "Еркир" и продемирчяновских "Айкакан жаманак", "Орран". Кандидаты, которые освещались в этих газетах с позитивных позиций, пользовались гораздо меньшим вниманием (согласно выделенной им газетной площади), чем их соперники, освещавшиеся в негативном свете.

Во втором туре открытая политическая реклама в исследуемых печатных СМИ полностью отсутствовала. Из чего можно сделать вывод, что если газеты и выставили что-то на рынок во время президентских выборов 2003, то не газетную площадь, а свою позицию.

18-19 ФЕВРАЛЯ 2003

Средства массовой информации в целом подчеркнуто уважительно отнеслись к законодательному запрету на агитацию и политическую рекламу в день голосования и предшествующий ему день. В первую очередь, это относится к печатным СМИ. Ряд исследуемых газет в эти дни вообще не выходил, а большинство остальных в своих выпусках 18 и 19 февраля либо ни разу не упомянули ни одного из кандидатов, либо число упоминаний было минимальным. Это в значительной мере способствовало тому, чтобы избиратели могли собраться с мыслями и совершить осознанный выбор. Такое поведение СМИ было тем более важным, что в непосредственно предшествовавшие 18-19 февраля дни все средства массовой информации предприняли интенсивную атаку на сознание электората.

Как и в последние дни предвыборной агитации первого тура, внимание вещательных СМИ 18-19 февраля было сосредоточено на пяти кандидатах, которые в конечном итоге и набрали наибольшее число голосов - Роберте Кочаряне, Степане Демирчяне, Арташесе Гегамяне, Араме Карапетяне и Вазгене Манукяне. Исключение составил лишь телеканал "Кентрон", где наибольший объем редакционного освещения достался Рубену Авакяну, кандидату от партии "Объединенные армяне".

Пять телеканалов из шести, отмеченных выше как наиболее активные по ходу избирательной кампании (Общественное телевидение Армении, "Прометей", "Армения", "Шант" и "АЛМ"), продемонстрировали 18-19 февраля схожий подход к освещению темы выборов. Они, в основном, избегали пространного освещения кандидатов, но при этом дисбаланс во внимании к ним сохранился. Так, действующему президенту Роберту Кочаряну упомянутые каналы суммарно уделили 2,378 сек., Арташесу Гегамяну - 912 сек., Вазгену Манукяну - 664 сек., Степану Демирчяну - 355 сек., Араму Карапетяну - 198 сек. Все вместе - 4,507 сек. (Для сравнения: только телеканал "Армения" и только за один день 17 февраля отвел действующему президенту 12,381 сек. редакционного эфирного времени.) Шестая же из наиболее активных телекомпаний, "Кентрон", распределила свое внимание между кандидатами значительно ровнее, и по объему отведенного ему эфирного времени Роберт Кочарян оказался лишь на четвертом месте среди кандидатов. Правда, Степан Демирчян и здесь оказался позади действующего президента (соответственно 209 и 175 сек.)

Общественное радио Армении, как и в период предвыборной агитации, освещало события 18-19 февраля наиболее взвешенно из всех вещательных СМИ. Роберту Кочаряну был уделен наибольший объем редакционного освещения (405 сек.), однако еще 6 кандидатов расположились в непосредственной близости, получив в диапазоне 140-310 сек. А Степан Демирчян оказался ближе всех к Роберту Кочаряну по числу упоминаний (соответственно 11 и 12, при этом у Демирчяна все упоминания нейтральные, а у Кочаряна - 2 негативных).

Периферийные СМИ 18-19 февраля к теме выборов обращались крайне редко.

В подавляющем большинстве случаев кандидаты упоминались в нейтральном контексте, причем вещательные СМИ уделяли им эфирное время в основном 19 февраля - как избирателям, пришедшим голосовать. Помимо Общественного радио Армении знаковые упоминания действующего президента, правда на этот раз позитивные, отмечены на Общественном телевидении Армении и телеканале "Цайг". Телекомпания "Ширак" упомянула в позитивном контексте Вазгена Манукяна. А в газетах "Иравунк" и "Орран" зафиксированы упоминания Роберта Кочаряна в негативном контексте. По мнению группы мониторинга, подобное освещение в период, когда предвыборная агитация запрещена, нежелательно.

4-5 МАРТА 2003

На деятельности большинства средств массовой информации 4-5 марта отразилось обострение политического противостояния перед вторым туром голосования. И в эти дни они, в основном, остались разделенными на два лагеря: прокочаряновский и продемирчяновский. Вместе с тем, СМИ подстраховались от формальных обвинений в нарушении закона и использовали завуалированные формы агитации в пользу поддерживаемого ими кандидата и против его оппонента.

В частности, это проявилось в освещении газетами предвыборных митингов, проведенных 3 марта обоими противоборствующими лагерями. С одной стороны, практически отсутствовали позитивные или негативные упоминания кандидатов, но с другой - материалы подавались в ключе, выгодном для одного из кандидатов, и акценты расставлялись соответствующим образом.

Наибольшего внимания действующий президент Роберт Кочарян удостоился в газете "Азг" и передачах Общественного телевидения Армении. В остальных СМИ (включая Общественное радио) внимание было распределено относительно равномерно. В газете "Ай-астани Анрапетутюн" оппозиционный кандидат Степан Демирчян за два дня не был упомянут ни разу, хотя и Роберт Кочарян упоминался лишь в двух публикациях, причем в одной из них - по официальному поводу (прием посла Беларуси).

Больше всего знаковых (однозначно в позитивном или негативном контекстах) упоминаний также было зафиксировано в передачах Общественного телевидения Армении. Действующий президент 6 раз упоминался здесь в позитивном контексте. В остальных СМИ существенно преобладали нейтральные материалы. По одному позитивному упоминанию Роберта Кочаряна отмечено группой мониторинга на телеканале "Прометей" и в газете "Азг". Однозначно негативных упоминаний зафиксировано не было. Таким образом, 4-5 марта избиратель мог в некоторой степени "прийти в себя" - после потоков антирекламы, которые выливались на него в последние дни кампании перед вторым туром.

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐ

TABLES AND CHARTS

ТАБЛИЦЫ И ГРАФИКИ

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն

Public Television of Armenia

Общественное телевидение Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

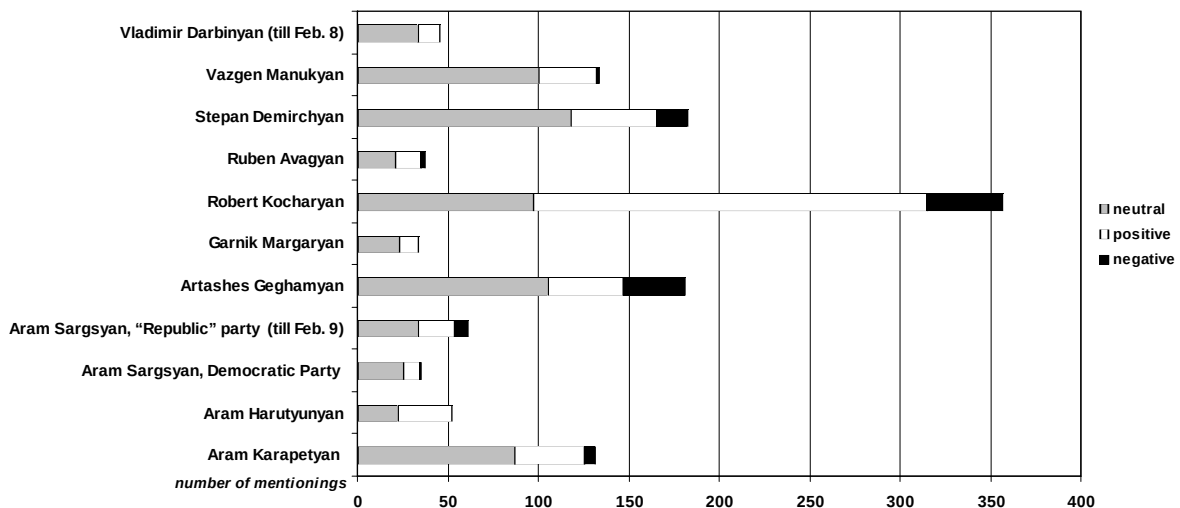
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	4307	6630	3600	14537
Aram Harutyunyan	2140	855	3600	6595
Aram Sargsyan, Democratic Party	687	0	2280	2967
Aram Sargsyan, "Republic" party (till February 9)	888.58	2150	3600	6638.58
Artashes Geghamyan	12202	6300	3600	22102
Garnik Margaryan	412	0	3180	3592
Robert Kocharyan	41880	7140	3600	52620
Ruben Avagyan	751	145	3600	4496
Stepan Demirchyan	11827	7410	3600	22837
Vazgen Manukyan	6428	1890	3600	11918
Vladimir Darbinyan (till February 8)	1050	0	3540	4590

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

ԱՐԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

Հայաստանի հանրային ռադիո

Public Radio of Armenia

Общественное радио Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

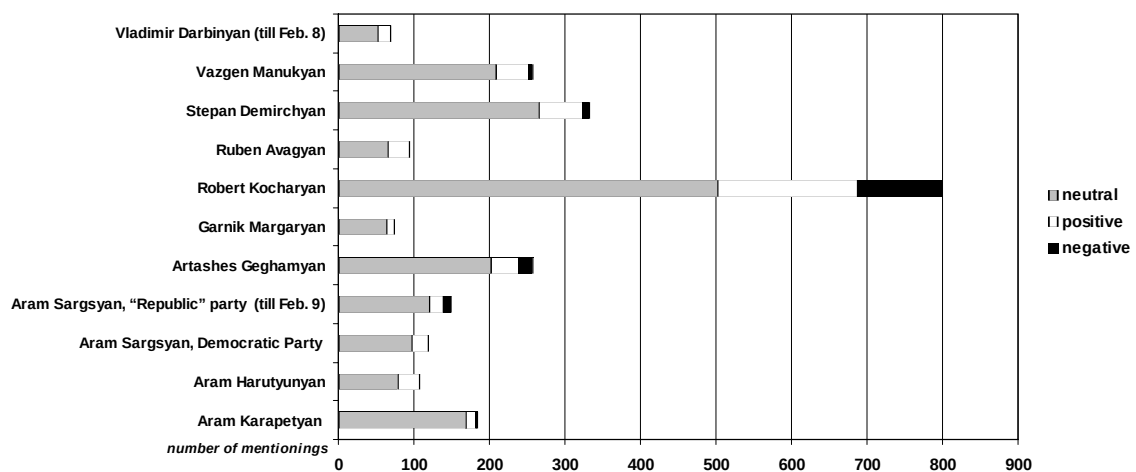
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	5547	0	1627	7174
Aram Harutyunyan	1315	0	4530	5845
Aram Sargsyan, Democratic Party	2312	0	5885	8197
Aram Sargsyan, "Republic" party (till February 9)	6089	0	2005	8094
Artashes Geghamyan	7330	0	2790	10120
Garnik Margaryan	1624	0	2315	3939
Robert Kocharyan	42831	7556	7563	57950
Ruben Avagyan	1208	0	6535	7743
Stepan Demirchyan	10984	0	5102	16086
Vazgen Manukyan	10291	0	6538	16829
Vladimir Darbinyan (till February 8)	631	0	4220	4851

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Պրոմեթեյ» հեռուստաընկերություն
 “Prometheus” TV Company
 Телекомпания “Прометей”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
 Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

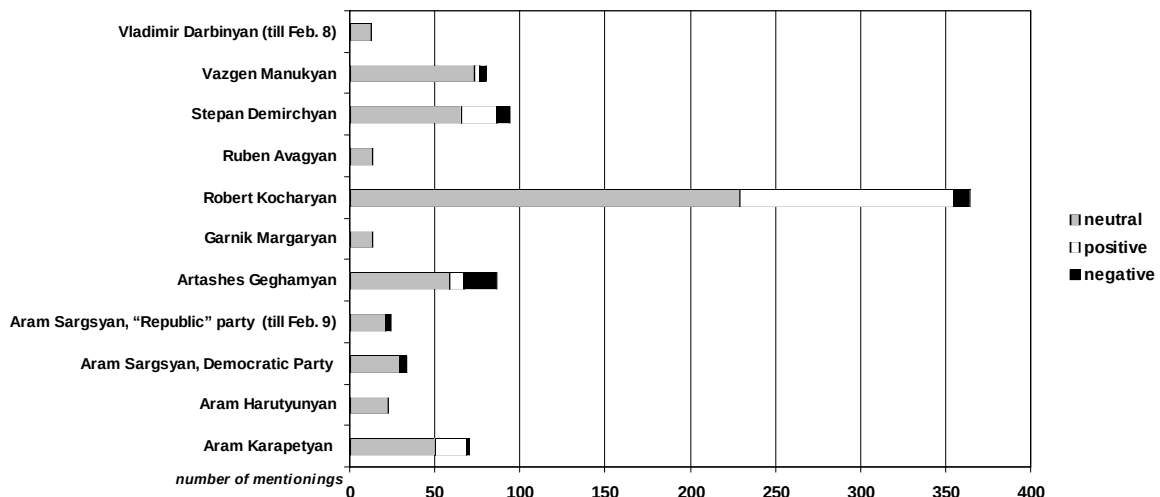
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	2970.6	3889	0	6859.6
Aram Harutyunyan	2235	0	0	2235
Aram Sargsyan, Democratic Party	1335	0	0	1335
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	869	0	0	869
Artashes Geghamyan	2518.6	0	0	2518.6
Garnik Margaryan	560	0	0	560
Robert Kocharyan	39327	4597	0	43924
Ruben Avagyan	948	0	0	948
Stepan Demirchyan	2484.6	2328	0	4812.6
Vazgen Manukyan	4237	0	0	4237
Vladimir Darbinyan (till February 8)	383	0	0	383

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
 by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«ԱԼՄ» հեռուստաընկերություն
“ALM” TV Company
Телекомпания “АЛМ”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

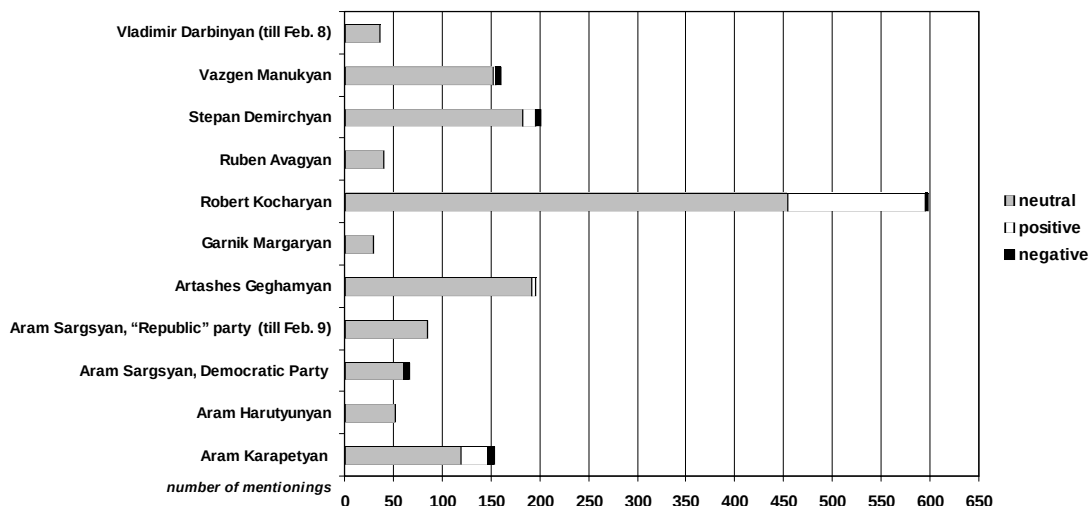
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	8300	4897	0	13197
Aram Harutyunyan	1125	0	0	1125
Aram Sargsyan, Democratic Party	2080	0	0	2080
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	873	0	0	873
Artashes Geghamyan	965	3480	0	4445
Garnik Margaryan	500	0	0	500
Robert Kocharyan	42836	4465	0	47301
Ruben Avagyan	970	980	0	1950
Stepan Demirchyan	1580	4740	0	6320
Vazgen Manukyan	7159	600	0	7759
Vladimir Darbinyan (till February 8)	0	0	0	0

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Արմենիա» հեռուստաընկերություն
“Armenia” TV Company
Телекомпания “Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

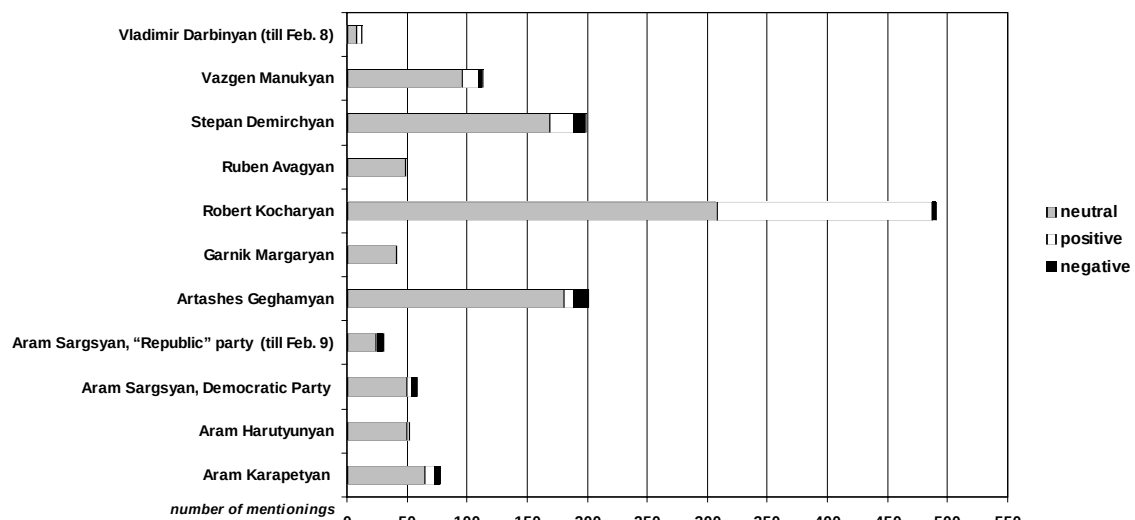
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	4351	0	0	4351
Aram Harutyunyan	5369	0	0	5369
Aram Sargsyan, Democratic Party	6241	0	0	6241
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	1887	0	0	1887
Artashes Geghamyan	5743	68	0	5811
Garnik Margaryan	1922	0	0	1922
Robert Kocharyan	89407	4726	0	94133
Ruben Avagyan	2732	0	0	2732
Stepan Demirchyan	7314	68	0	7382
Vazgen Manukyan	11455	0	0	11455
Vladimir Darbinyan (till February 8)	1755	0	0	1755

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն
 “Kentron” TV Company
 Телекомпания “Кентрон”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
 Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

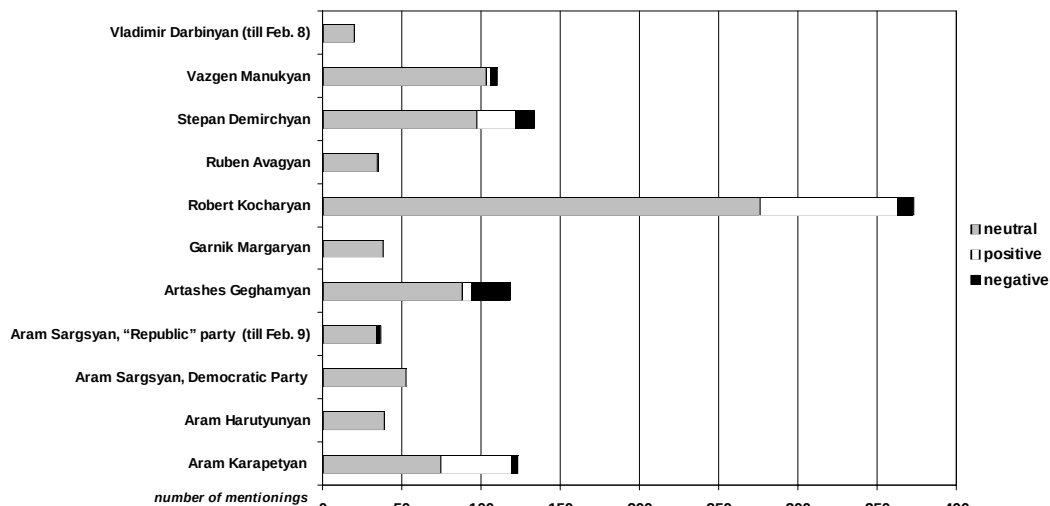
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	5785	2705	0	8490
Aram Harutyunyan	457.5	0	0	457.5
Aram Sargsyan, Democratic Party	879	0	0	879
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	169	0	0	169
Artashes Geghamyan	2639	0	0	2639
Garnik Margaryan	237	0	0	237
Robert Kocharyan	15072	3357	0	18429
Ruben Avagyan	763	0	0	763
Stepan Demirchyan	1696.5	2171	0	3867.5
Vazgen Manukyan	6455	0	0	6455
Vladimir Darbinyan (till February 8)	8	0	0	8

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
 by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Շանթ» հեռուստաընկերություն

“Shant” TV Company

Телекомпания “Шант”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
խմբագրական լուսաբանում, վճարովի և անվճար գովազդ, վարյույաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

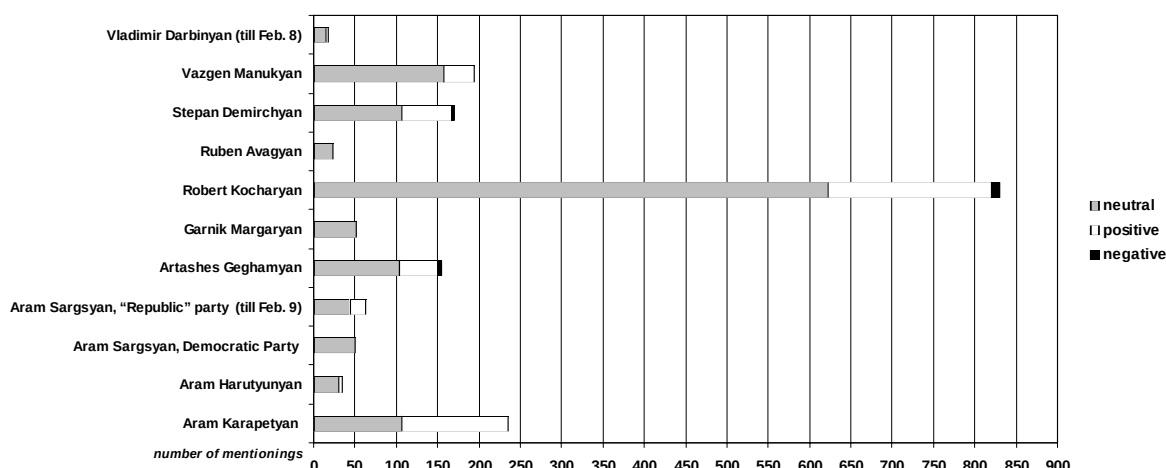
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	20951	3572	0	24523
Aram Harutyunyan	1700	0	0	1700
Aram Sargsyan, Democratic Party	3369	0	0	3369
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	4304	25	0	4329
Artashes Geghamyan	8689	0	0	8689
Garnik Margaryan	1811	0	0	1811
Robert Kocharyan	69066	3675	0	72741
Ruben Avagyan	1428	0	0	1428
Stepan Demirchyan	7032	1954	0	8986
Vazgen Manukyan	8753	0	0	8753
Vladimir Darbinyan (till February 8)	2554	0	0	2554

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը և բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Շիրակ» հեռուստաընկերություն
 “Shirak” TV Company
 Телекомпания “Ширак”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
 Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

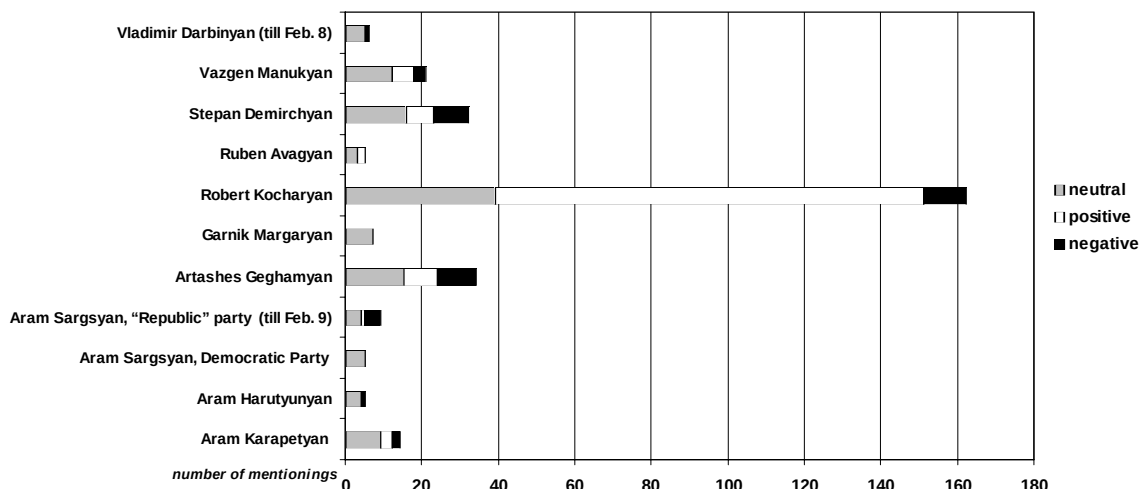
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	497	0	0	497
Aram Harutyunyan	25	0	0	25
Aram Sargsyan, Democratic Party	22	0	0	22
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	245	0	0	245
Artashes Geghamyan	1714	0	0	1714
Garnik Margaryan	51	0	0	51
Robert Kocharyan	18172	0	0	18172
Ruben Avagyan	266	0	0	266
Stepan Demirchyan	1501	0	0	1501
Vazgen Manukyan	921	0	0	921
Vladimir Darbinyan (till February 8)	10	0	0	10

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
 by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Ցայգ» հեռուստաընկերություն
 “Tsayg” TV Company
 Телекомпания “Цайг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
 Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

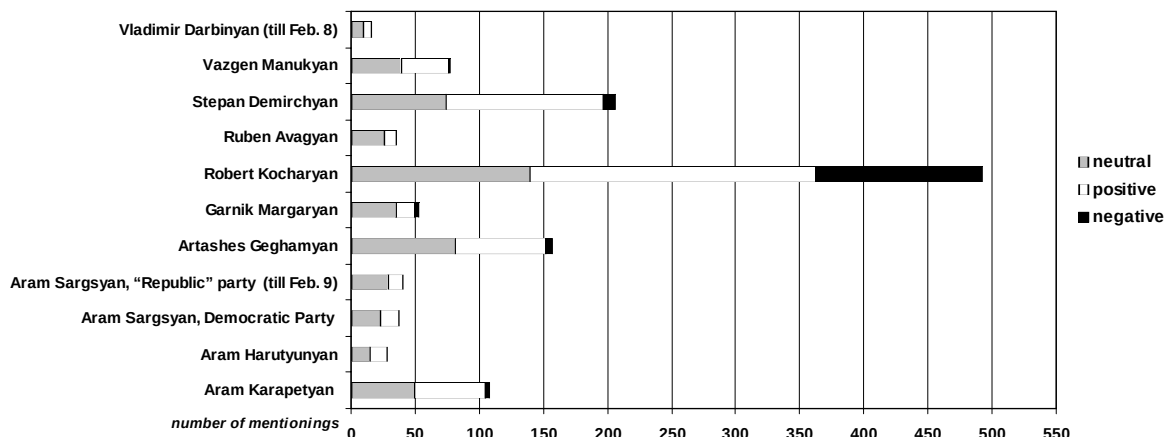
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	6797	1698	0	8495
Aram Harutyunyan	4319	0	0	4319
Aram Sargsyan, Democratic Party	1545	0	0	1545
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	2551	1080	0	3631
Artashes Geghamyan	6883	917	0	7800
Garnik Margaryan	1833	0	0	1833
Robert Kocharyan	22388	3053	0	25441
Ruben Avagyan	3558	0	0	3558
Stepan Demirchyan	4463	6644	0	11107
Vazgen Manukyan	2554	361	0	2915
Vladimir Darbinyan (till February 8)	339	0	0	339

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
 by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Ինտերկապ» հեռուստաընկերություն

“Interkap” TV Company

Телекомпания “Интеркап”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր եթերաժամանակը (այդ թվում՝
խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, վայրկյաններով)

Total Airtime (including editorial coverage, paid and free advertising)
Allocated to RA Presidency Candidates (in seconds)

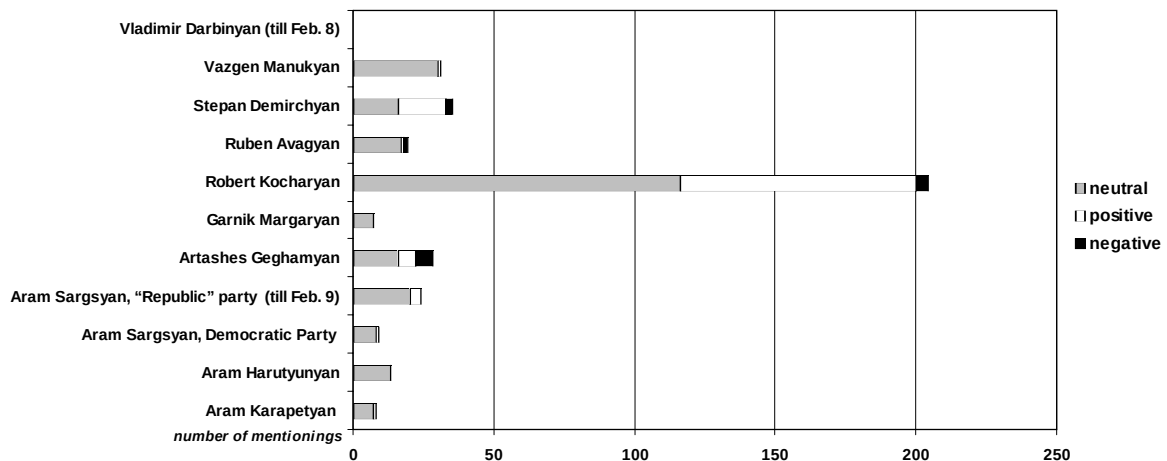
Общее эфирное время (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
предоставленное кандидатам в президенты РА (в секундах)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total airtime
Aram Karapetyan	186	0	0	186
Aram Harutyunyan	536	0	0	536
Aram Sargsyan, Democratic Party	38	0	0	38
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	2380	48	0	2428
Artashes Geghamyan	145	50	0	195
Garnik Margaryan	0	60	0	60
Robert Kocharyan	15134	60	0	15194
Ruben Avagyan	880	0	0	880
Stepan Demirchyan	2338	0	0	2338
Vazgen Manukyan	1140	180	0	1320
Vladimir Darbinyan (till February 8)	0	0	0	0

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative)
by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ
 “Hayastani Hanrapetutian” daily
 Газета “Айастани Анрапетутюн”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA
 Presidency Candidates (in sq.cm)

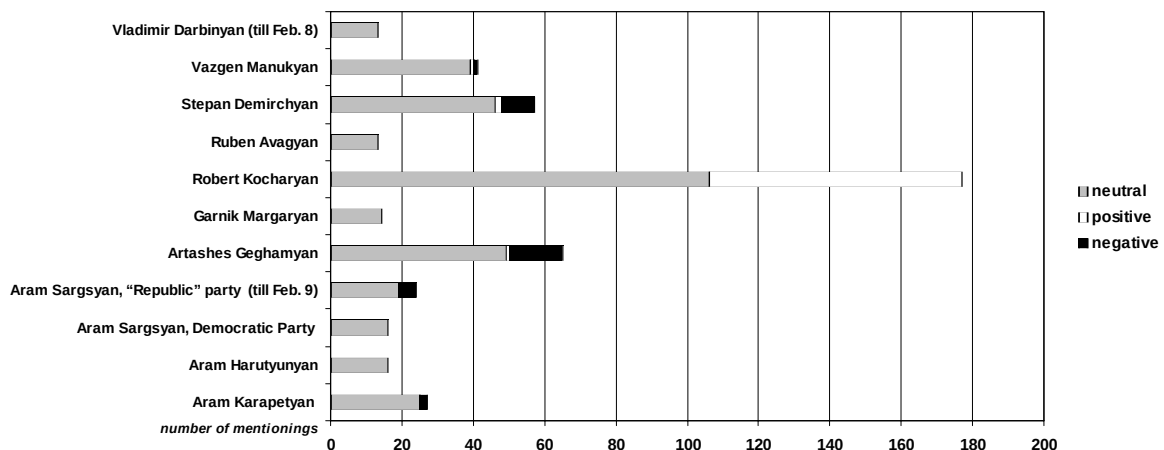
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	3984.13	0	0	3984.13
Aram Harutyunyan	1619.35	0	0	1619.35
Aram Sargsyan, Democratic Party	799.59	0	0	799.59
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	2038.45	0	0	2038.45
Artashes Geghamyan	3715.91	0	765.64	4481.55
Garnik Margaryan	503.02	0	0	503.02
Robert Kocharyan	43913	1912.08	0	45825.08
Ruben Avagyan	416.22	0	769.3	1185.52
Stepan Demirchyan	3817.14	0	0	3817.14
Vazgen Manukyan	4174.79	0	216.59	4391.38
Vladimir Darbinyan (till February 8)	350.8	0	0	350.8

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթ
 “Respublika Armenia” newspaper
 Газета “Республика Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

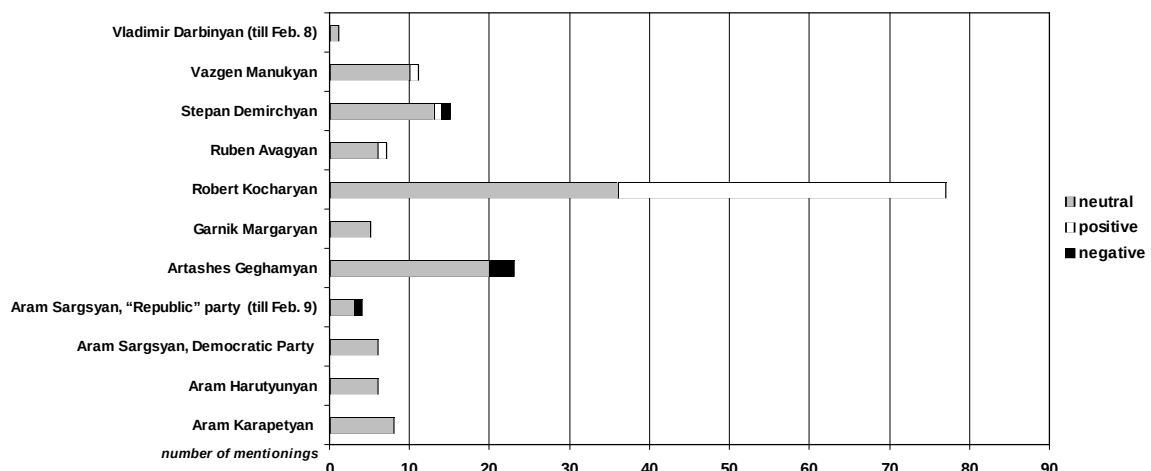
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	632.47	0	0	632.47
Aram Harutyunyan	490.77	0	0	490.77
Aram Sargsyan, Democratic Party	653.65	0	0	653.65
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	252.04	0	0	252.04
Artashes Geghamyan	921.95	0	1190.12	2112.07
Garnik Margaryan	356.77	0	49.5	406.27
Robert Kocharyan	17176.36	0	0	17176.36
Ruben Avagyan	974.47	0	289.5	1263.97
Stepan Demirchyan	1222.91	0	0	1222.91
Vazgen Manukyan	1237.11	0	0	1237.11
Vladimir Darbinyan (till February 8)	66.36	0	0	66.36

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Ազգ» օրաթերթ
“Azg” daily
Газета “Азг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

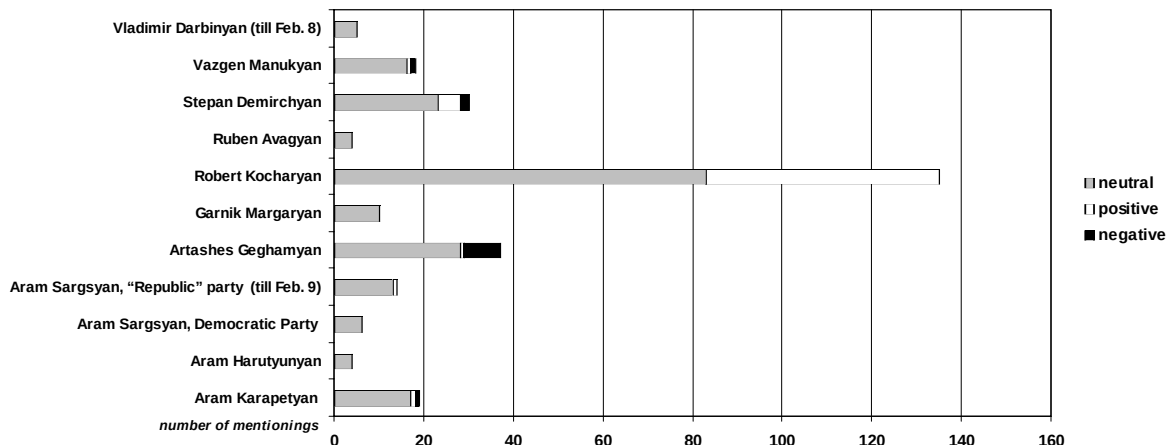
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	1063.95	0	0	1063.95
Aram Harutyunyan	356.2	0	0	356.2
Aram Sargsyan, Democratic Party	272.45	0	0	272.45
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	535.7	0	0	535.7
Artashes Geghamyan	2374.64	0	0	2374.64
Garnik Margaryan	411.08	0	0	411.08
Robert Kocharyan	22670.03	0	0	22670.03
Ruben Avagyan	228	0	0	228
Stepan Demirchyan	2582.48	0	0	2582.48
Vazgen Manukyan	1433.37	0	0	1433.37
Vladimir Darbinyan (till February 8)	138.24	0	0	138.24

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Այբ-Ֆե» օրաթերթ
“Ayb-Feh” daily
Газета “Айб-Фэ”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

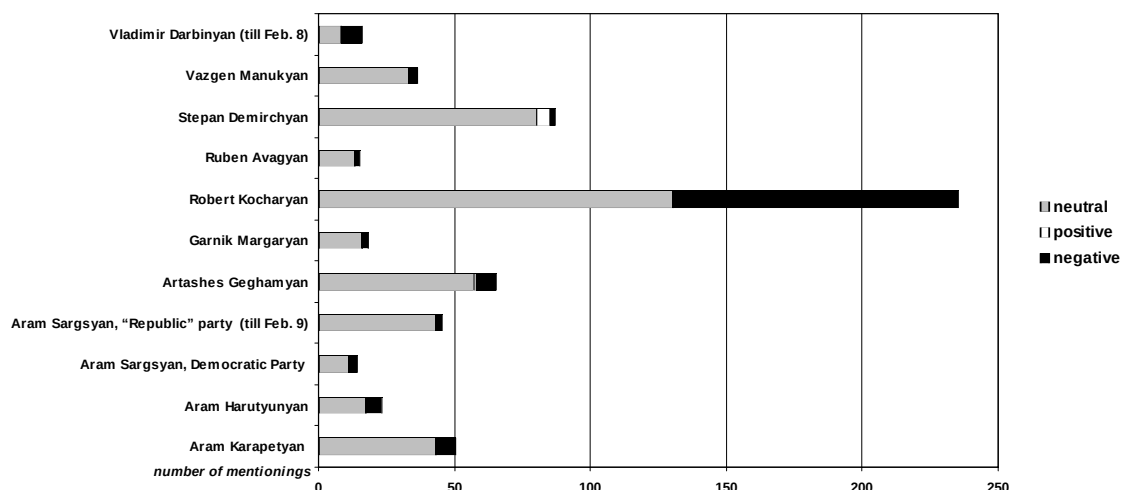
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	2745.1	0	0	2745.1
Aram Harutyunyan	747.9	0	0	747.9
Aram Sargsyan, Democratic Party	893.7	0	0	893.7
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	3109.02	0	0	3109.02
Artashes Geghamyan	2505.46	0	0	2505.46
Garnik Margaryan	653.07	0	0	653.07
Robert Kocharyan	14524.76	0	0	14524.76
Ruben Avagyan	873.87	0	0	873.87
Stepan Demirchyan	7183.67	0	0	7183.67
Vazgen Manukyan	2323.51	0	0	2323.51
Vladimir Darbinyan (till February 8)	655.68	0	0	655.68

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Առավոտ» օրաթերթ
“Aravot” daily
Газета “Аравот”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

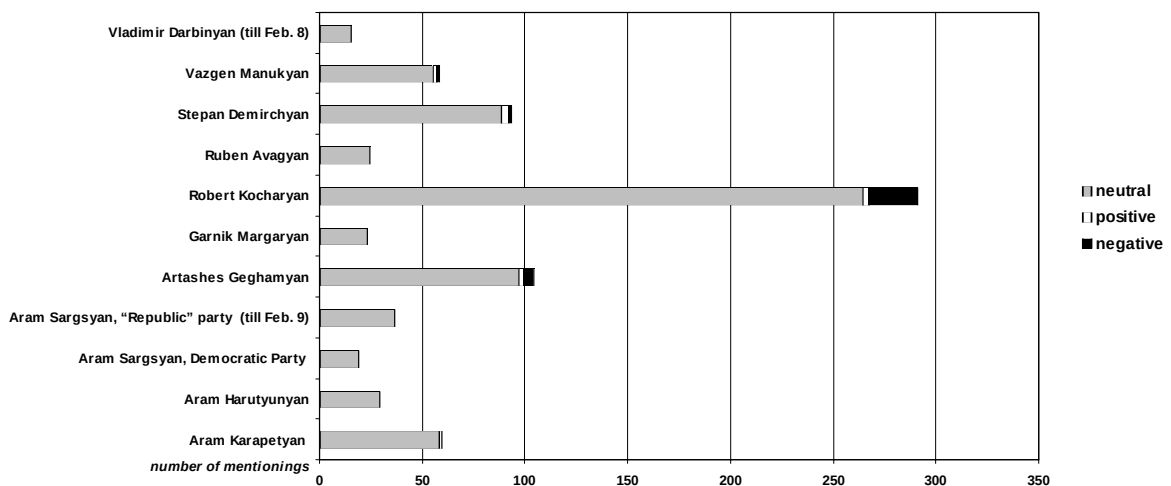
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	3536.06	995.16	0	4531.22
Aram Harutyunyan	1372.14	0	0	1372.14
Aram Sargsyan, Democratic Party	2469.66	0	0	2469.66
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	3168.91	0	0	3168.91
Artashes Geghamyan	2370.7	0	0	2370.7
Garnik Margaryan	1152.92	0	0	1152.92
Robert Kocharyan	11798.79	0	0	11798.79
Ruben Avagyan	850.48	0	0	850.48
Stepan Demirchyan	5695.41	0	0	5695.41
Vazgen Manukyan	4098.03	728.28	0	4826.31
Vladimir Darbinyan (till February 8)	337.69	0	0	337.69

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Հայկական ժամանակ» օրաթերթ
“Haikakan Zhamanak” daily
Газета “Айкакан жаманак”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

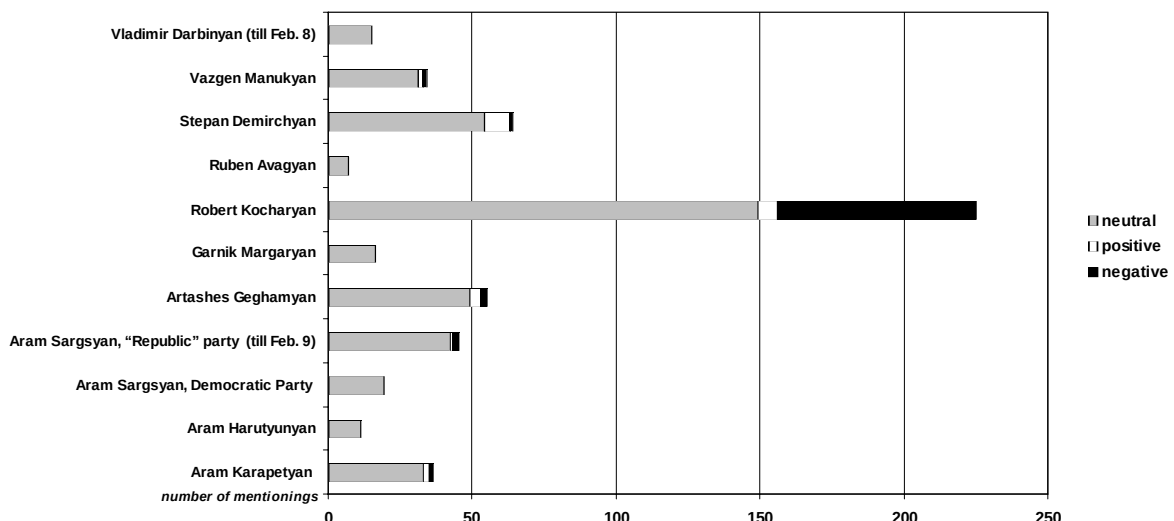
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	1166.71	0	0	1166.71
Aram Harutyunyan	988.86	0	0	988.86
Aram Sargsyan, Democratic Party	592.7	0	0	592.7
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	1489.26	0	0	1489.26
Artashes Geghamyan	2360.37	0	0	2360.37
Garnik Margaryan	649.59	0	0	649.59
Robert Kocharyan	19613.11	0	0	19613.11
Ruben Avagyan	96.16	0	0	96.16
Stepan Demirchyan	6349.7	0	0	6349.7
Vazgen Manukyan	1750.27	0	0	1750.27
Vladimir Darbinyan (till February 8)	245.03	0	0	245.03

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Հայոց աշխարհ» օրաթերթ
“Hayots Ashkhar” daily
Газета “Айоц ашхар”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

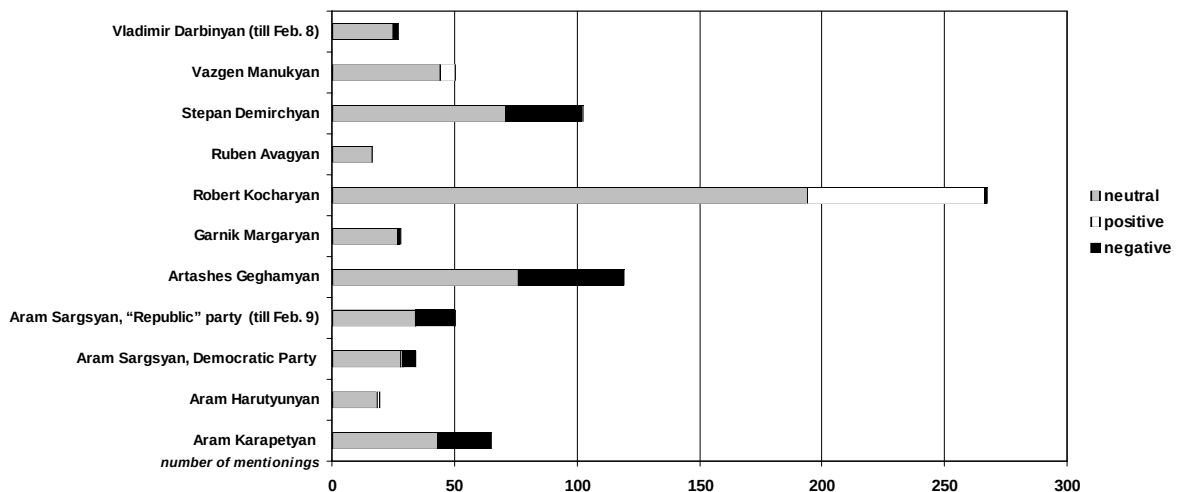
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	2766.7	0	0	2766.7
Aram Harutyunyan	813.65	0	0	813.65
Aram Sargsyan, Democratic Party	1793.65	0	0	1793.65
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	1186.62	0	0	1186.62
Artashes Geghamyan	4330.93	0	0	4330.93
Garnik Margaryan	1265.72	0	0	1265.72
Robert Kocharyan	32921.04	0	0	32921.04
Ruben Avagyan	806.05	0	0	806.05
Stepan Demirchyan	5297.9	0	0	5297.9
Vazgen Manukyan	1120.24	0	0	1120.24
Vladimir Darbinyan (till February 8)	484.43	0	0	484.43

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Օրրան» օրաթերթ
 “Orran” daily
 Газета “Орран”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

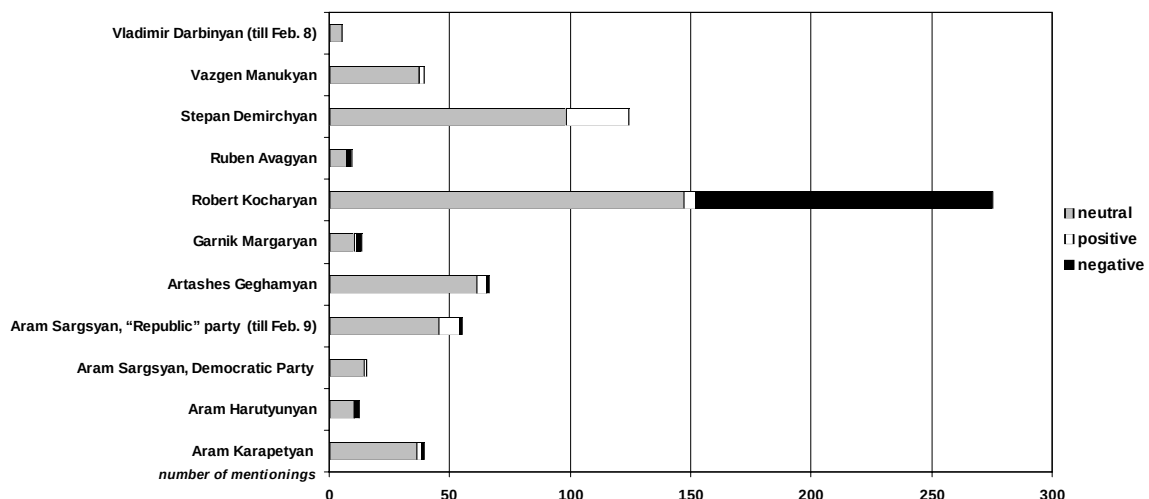
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	2625.4	0	0	2625.4
Aram Harutyunyan	656.2	0	0	656.2
Aram Sargsyan, Democratic Party	643.39	0	0	643.39
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	5767.81	0	0	5767.81
Artashes Geghamyan	3203.13	0	0	3203.13
Garnik Margaryan	132.17	0	0	132.17
Robert Kocharyan	27272.2	0	0	27272.2
Ruben Avagyan	552.59	0	0	552.59
Stepan Demirchyan	8708.2	0	0	8708.2
Vazgen Manukyan	2042.52	0	0	2042.52
Vladimir Darbinyan (till February 8)	65.85	0	0	65.85

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Գոլոս Արմենիի» թերթ
“Golos Armenii” newspaper
Газета “Голос Армении”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

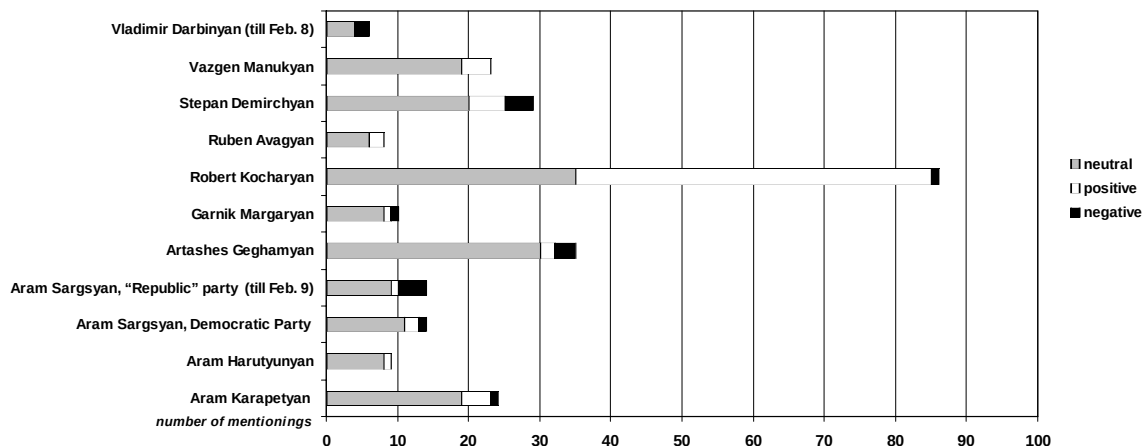
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	193.41	0	87.5	280.91
Aram Harutyunyan	687.41	0	143.5	830.91
Aram Sargsyan, Democratic Party	701.41	0	102.5	803.91
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	381	0	0	381
Artashes Geghamyan	755.16	0	97	852.16
Garnik Margaryan	217.66	0	152	369.66
Robert Kocharyan	7756.55	0	157.5	7914.05
Ruben Avagyan	658.91	0	155	813.91
Stepan Demirchyan	1580.66	0	100	1680.66
Vazgen Manukyan	1180.41	0	145	1325.41
Vladimir Darbinyan (till February 8)	78.4	0	0	78.4

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Նովոյե վրեմյա» թերթ
“Novoye Vremya” newspaper
Газета “Новое время”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

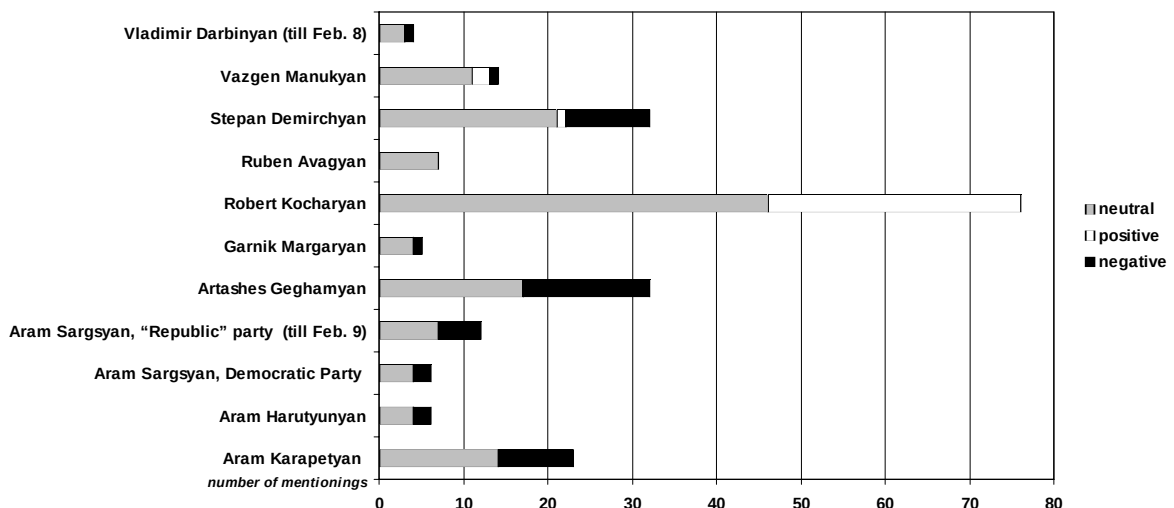
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	1585.39	0	0	1585.39
Aram Harutyunyan	282.03	0	0	282.03
Aram Sargsyan, Democratic Party	325.34	0	0	325.34
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	635.22	0	0	635.22
Artashes Geghamyan	3229.24	0	0	3229.24
Garnik Margaryan	255.96	0	0	255.96
Robert Kocharyan	7429.72	0	0	7429.72
Ruben Avagyan	354.66	0	0	354.66
Stepan Demirchyan	3739.54	0	0	3739.54
Vazgen Manukyan	544.28	0	0	544.28
Vladimir Darbinyan (till February 8)	54.82	0	0	54.82

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Իրավունք» թերթ
 “Iravunk” newspaper
 Газета “Иравунк”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

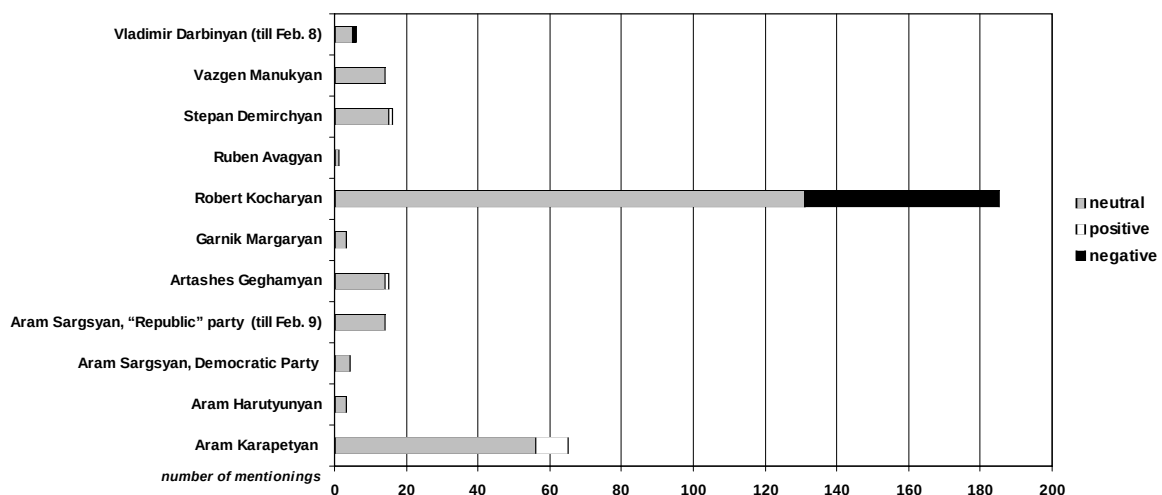
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	3622.39	8025.6	587.68	12235.67
Aram Harutyunyan	237.88	0	0	237.88
Aram Sargsyan, Democratic Party	314.92	0	0	314.92
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	73.42	0	0	73.42
Artashes Geghamyan	395.11	0	0	395.11
Garnik Margaryan	229.2	0	0	229.2
Robert Kocharyan	5054.06	0	0	5054.06
Ruben Avagyan	229.2	0	0	229.2
Stepan Demirchyan	261.41	0	0	261.41
Vazgen Manukyan	277.06	0	0	277.06
Vladimir Darbinyan (till February 8)	116.65	0	0	116.65

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Այժմ» թերթ
“Ayzhm” newspaper
Газета “Айжм”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

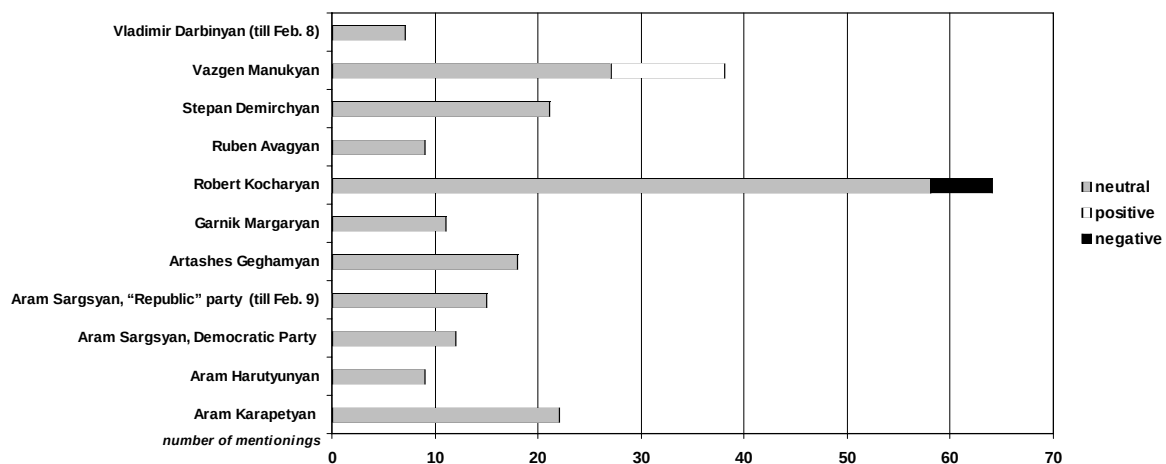
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	1072.35	0	0	1072.35
Aram Harutyunyan	40.27	0	0	40.27
Aram Sargsyan, Democratic Party	719.27	0	0	719.27
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	549.95	0	0	549.95
Artashes Geghamyan	168.96	0	0	168.96
Garnik Margaryan	63.2	0	0	63.2
Robert Kocharyan	4797.6	0	0	4797.6
Ruben Avagyan	79.22	0	0	79.22
Stepan Demirchyan	870.23	0	0	870.23
Vazgen Manukyan	13520.27	0	0	13520.27
Vladimir Darbinyan (till February 8)	14.76	0	0	14.76

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Երկիր» շաբաթաթերթ
“Yerkir” weekly
Газета “Еркир”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

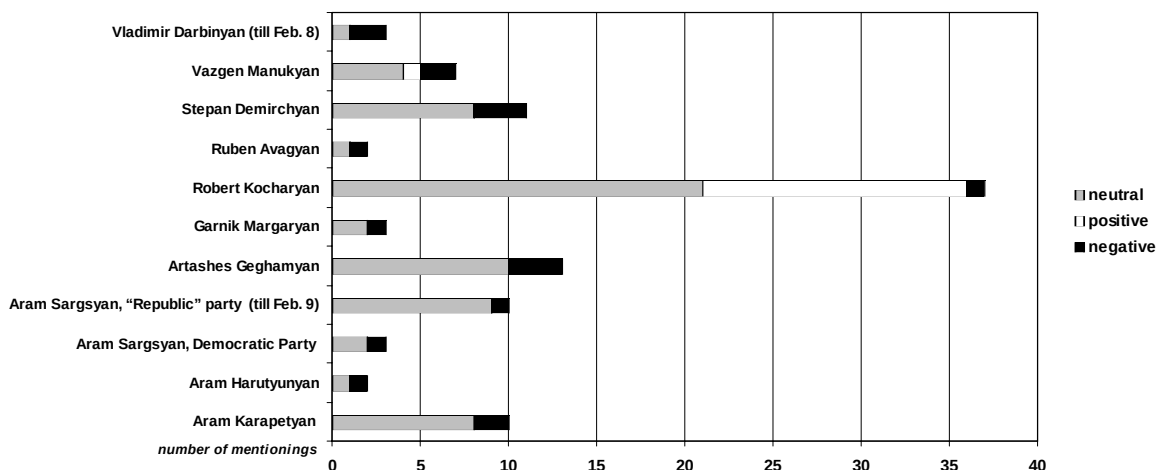
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	229.28	0	0	229.28
Aram Harutyunyan	0	0	0	0
Aram Sargsyan, Democratic Party	0	0	0	0
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	182.38	0	0	182.38
Artashes Geghamyan	781.41	0	0	781.41
Garnik Margaryan	0	0	0	0
Robert Kocharyan	4977.85	0	0	4977.85
Ruben Avagyan	0	0	0	0
Stepan Demirchyan	728.99	0	0	728.99
Vazgen Manukyan	1256.97	0	0	1256.97
Vladimir Darbinyan (till February 8)	235	0	0	235

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Հայաստանի կոմունիստ» թերթ
“Hayastani Communist” newspaper
Газета “Айастани коммунист”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

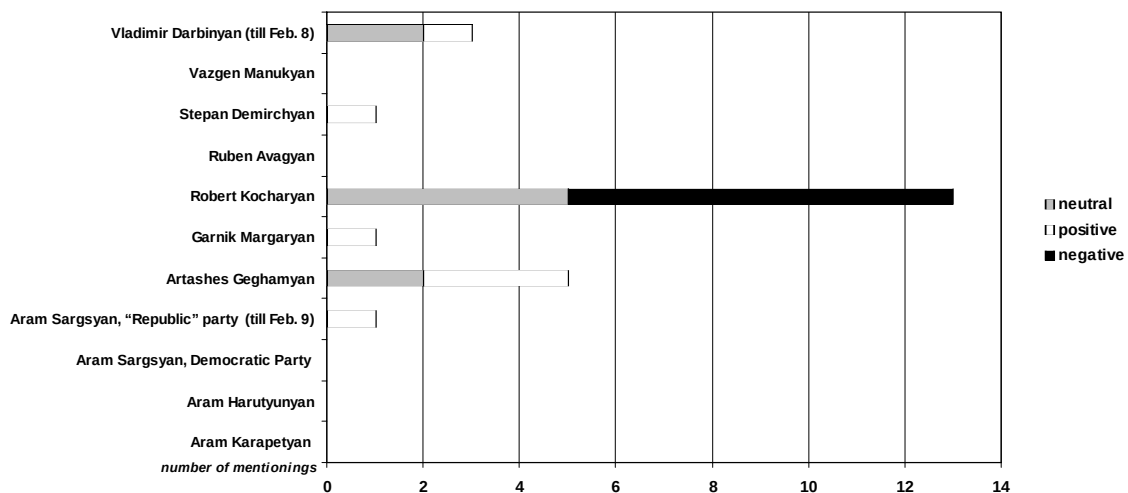
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	0	0	0	0
Aram Harutyunyan	0	0	0	0
Aram Sargsyan, Democratic Party	0	0	0	0
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	0	0	0	0
Artashes Geghamyan	770.62	0	0	770.62
Garnik Margaryan	0	0	0	0
Robert Kocharyan	1720.41	0	0	1720.41
Ruben Avagyan	0	0	0	0
Stepan Demirchyan	0	0	0	0
Vazgen Manukyan	0	0	0	0
Vladimir Darbinyan (till February 8)	914.64	0	0	914.64

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Լոռու մարզ» թերթ
 “Loru Marz” newspaper
 Газета “Лору марз”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝
 խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA
 Presidency Candidates (in sq.cm)

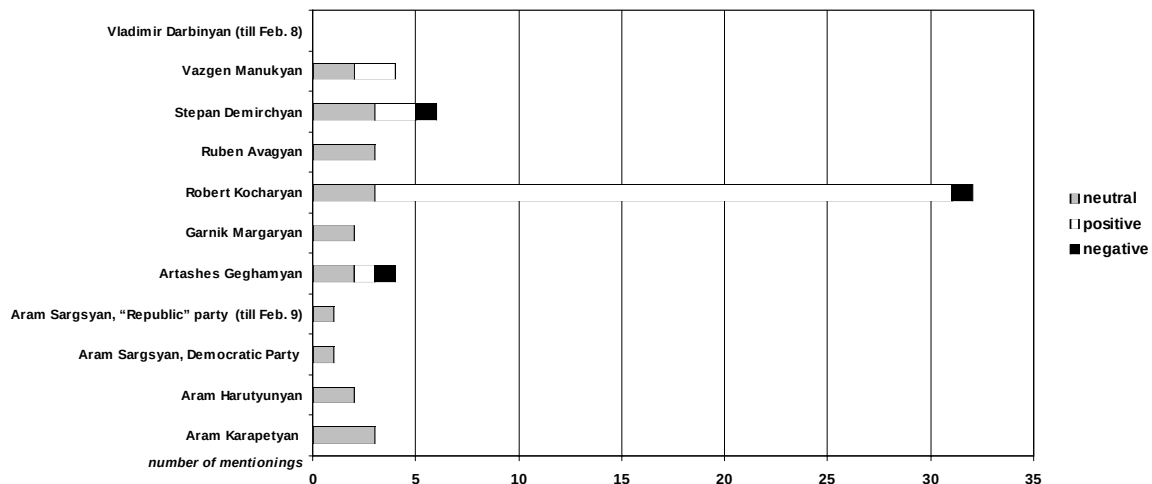
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама),
 предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	72	0	0	72
Aram Harutyunyan	201.25	0	0	201.25
Aram Sargsyan, Democratic Party	0	0	0	0
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	227.7	0	0	227.7
Artashes Geghamyan	409.25	0	0	409.25
Garnik Margaryan	0	0	0	0
Robert Kocharyan	5303.56	0	0	5303.56
Ruben Avagyan	256.5	0	0	256.5
Stepan Demirchyan	341.25	0	0	341.25
Vazgen Manukyan	268.75	0	0	268.75
Vladimir Darbinyan (till February 8)	0	0	0	0

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Կումայրի» շաբաթաթերթ
“Kumayri” weekly
Газета “Кумайри”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, բառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

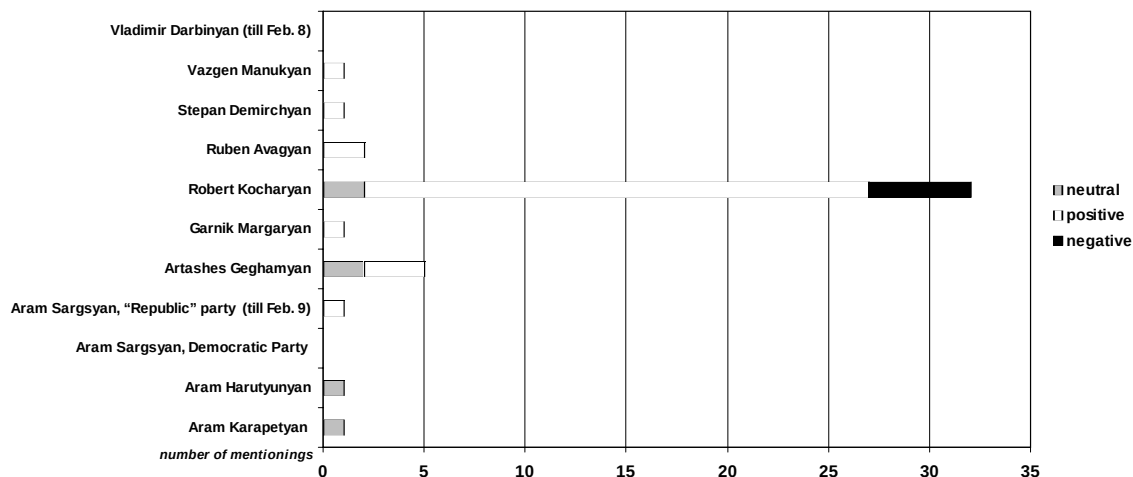
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	7	0	0	7
Aram Harutyunyan	16.45	0	0	16.45
Aram Sargsyan, Democratic Party	0	0	0	0
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	142	0	0	142
Artashes Geghamyan	93.23	0	0	93.23
Garnik Margaryan	25.85	0	0	25.85
Robert Kocharyan	3638.54	0	0	3638.54
Ruben Avagyan	215	703	0	918
Stepan Demirchyan	240.21	0	0	240.21
Vazgen Manukyan	26	0	0	26
Vladimir Darbinyan (till February 8)	0	0	0	0

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Սյունյաց աշխարհ» շաբաթաթերթ
 “Syunyats Ashkhar” weekly
 Газета “Сюняц ашхар”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին տրամադրված ընդհանուր թերթային տարածքը (այդ թվում՝ խմբագրական լուսաբանում, վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառակուսի սանտիմետրերով)

Total Newspaper Space (including editorial coverage, paid and free advertising) Allocated to RA Presidency Candidates (in sq.cm)

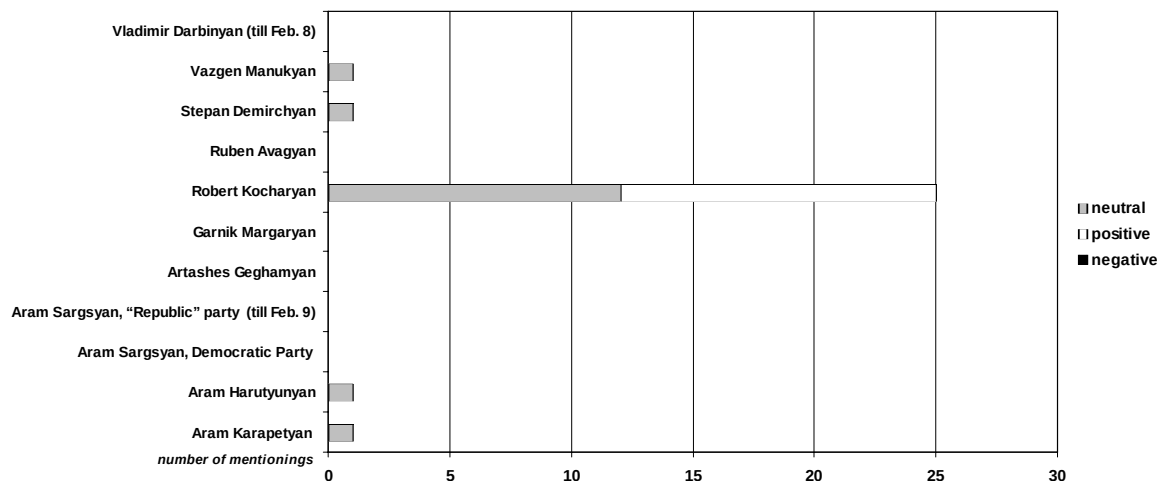
Общая газетная площадь (в том числе редакционное освещение, платная и бесплатная реклама), предоставленная кандидатам в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage	Paid advertising	Free advertising	Total space
Aram Karapetyan	66.74	0	0	66.74
Aram Harutyunyan	50.76	0	0	50.76
Aram Sargsyan, Democratic Party	0	0	0	0
Aram Sargsyan, “Republic” party (till February 9)	0	0	0	0
Artashes Geghamyan	0	0	0	0
Garnik Margaryan	0	0	0	0
Robert Kocharyan	8568.57	0	0	8568.57
Ruben Avagyan	0	0	0	0
Stepan Demirchyan	69.56	0	0	69.56
Vazgen Manukyan	69.68	0	0	69.68
Vladimir Darbinyan (till February 8)	0	0	0	0

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն

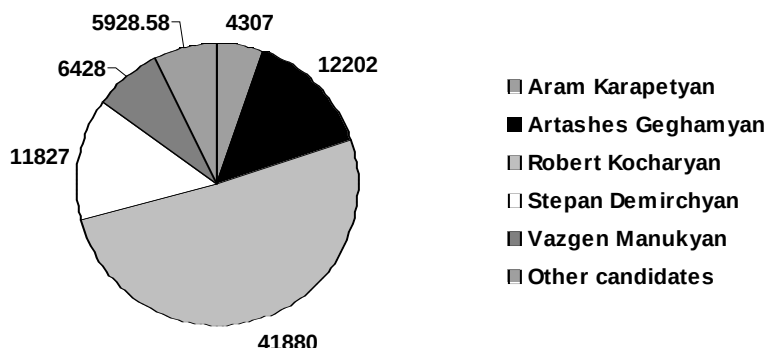
Public Television of Armenia

Общественное телевидение Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ զումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest – in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов, и остальным - суммарно)

Հայաստանի հանրային ռադիո

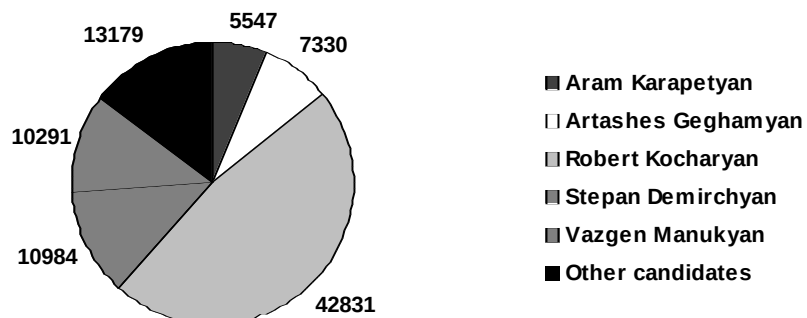
Public Radio of Armenia

Общественное радио Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ զումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest – in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов, и остальным - суммарно)

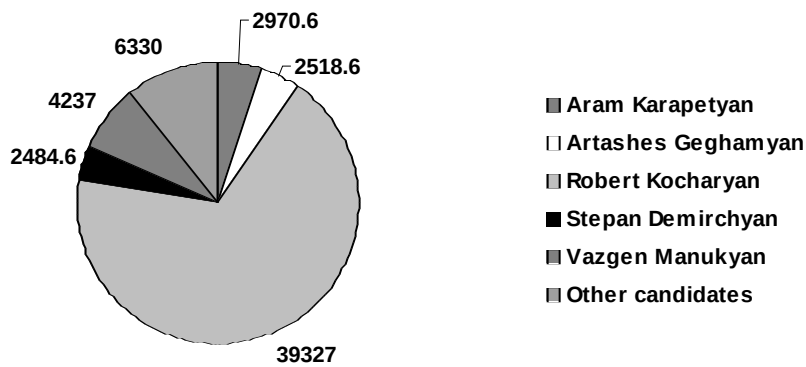

«Պրոմեթեյս» հեռուստաընկերություն
“Prometheus” TV Company
Телекомпания “Прометей”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
 (five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
 РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
 и остальным - суммарно)

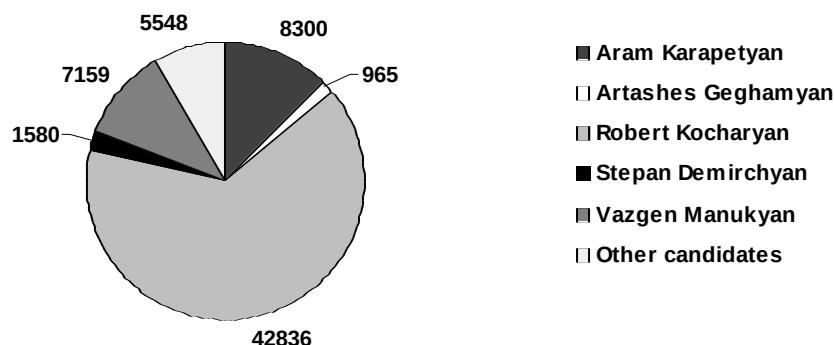

«ԱԼՄ» հեռուստաընկերություն
“ALM” TV Company
Телекомпания “АЛМ”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
 (five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
 РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
 и остальным - суммарно)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

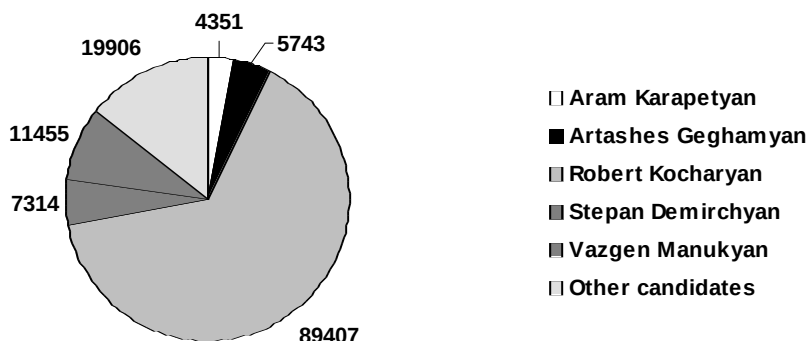
21.01 - 17.02 2003

«Արմենիա» հեռուստաընկերություն
“Armenia” TV Company
Телекомпания “Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

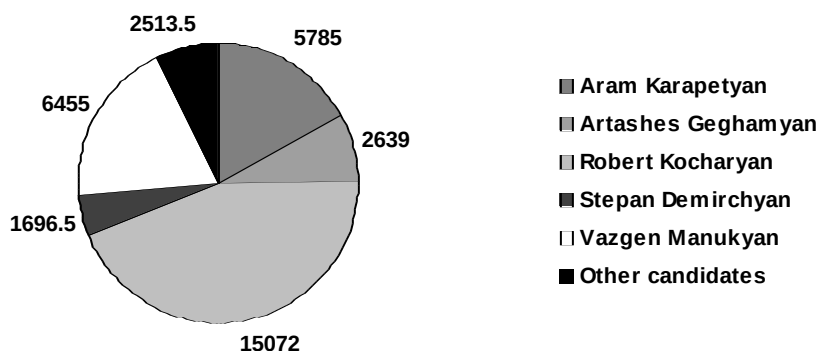

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն
“Kentron” TV Company
Телекомпания “Кентрон”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

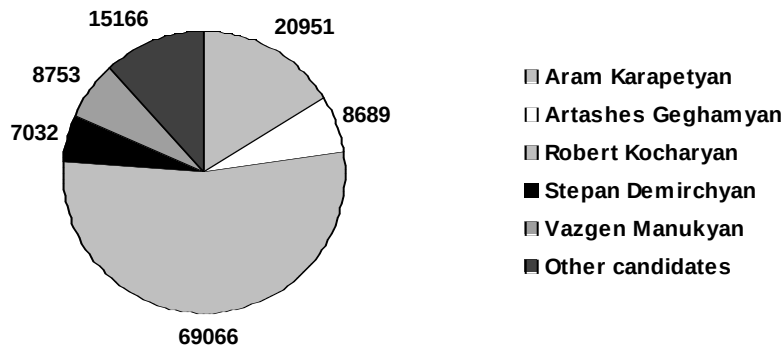

**«Շանթ» հեռուստաընկերություն
“Shant” TV Company
Телекомпания “Шант”**

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

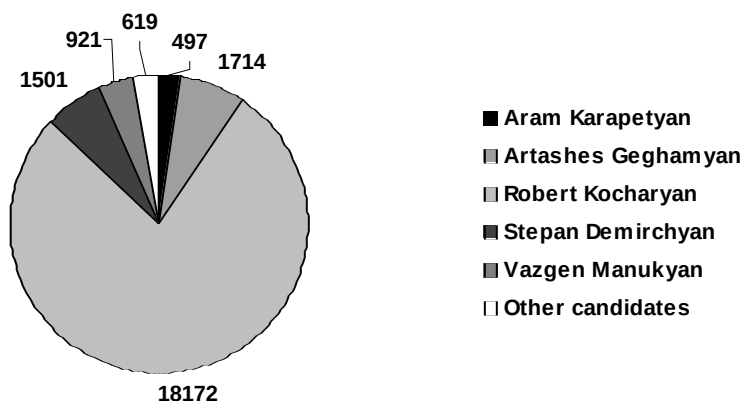

**«Շիրակ» հեռուստաընկերություն
“Shirak” TV Company
Телекомпания “Ширак”**

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest — in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

21.01 - 17.02 2003

«Ցայգ» հեռուստաընկերություն

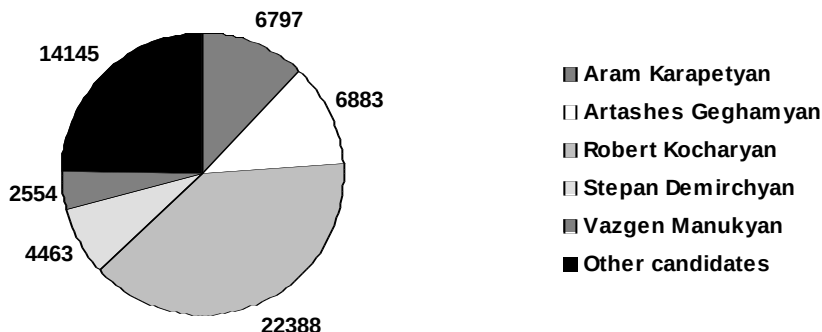
“Tsayg” TV Company

Телекомпания “Цайг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest – in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

«Ինտերկապ» հեռուստաընկերություն

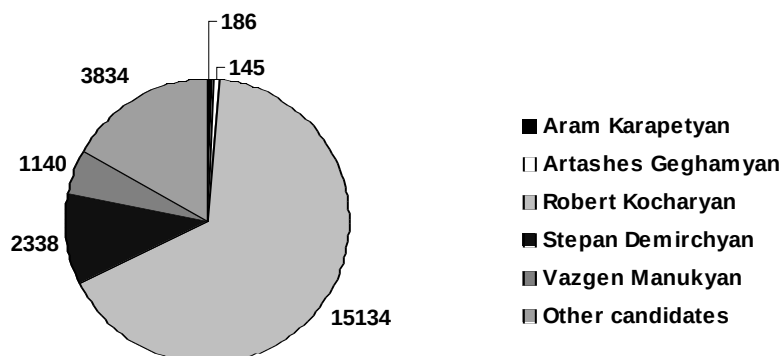
“Interkap” TV Company

Телекомпания “Интеркап”

ՀՀ նախագահի թեկնածուներին (առավել շատ ձայներ ստացած հինգին, մյուսներին՝ գումարային) տրամադրված եթերաժամանակը (խմբագրական լուսաբանում, վայրկյաններով)

Airtime (editorial coverage in seconds) Allocated to RA Presidency Candidates
(five of them with the majority of votes and the rest – in total)

Эфирное время (редакционное освещение, в секундах), предоставленное кандидатам в президенты
РА (пятерым, получившим наибольшее количество голосов,
и остальным - суммарно)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

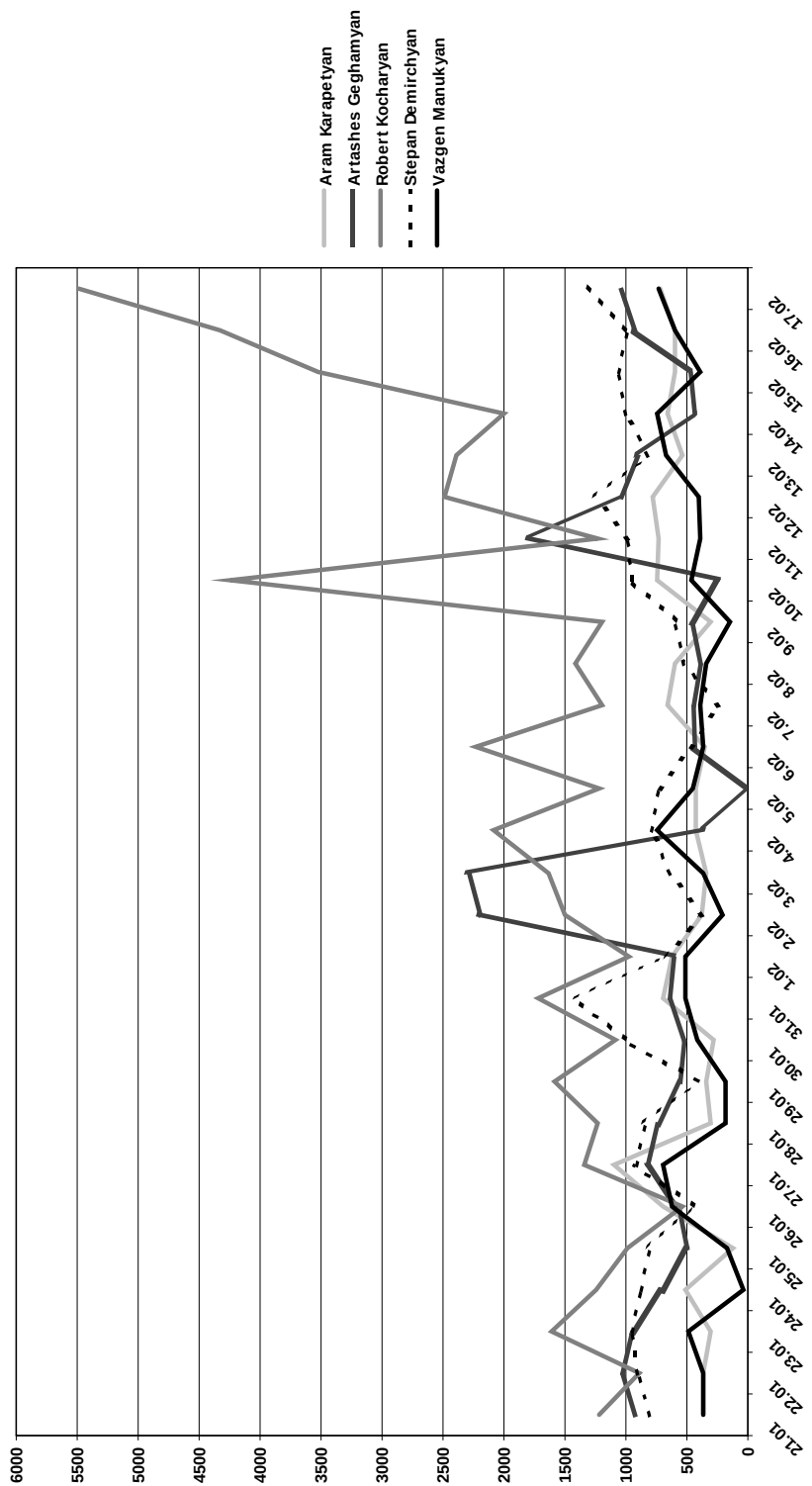
ПЕРВЫЙ ТУР

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն
Public Television of Armenia
Общественное телевидение Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (արավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրարշավների լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

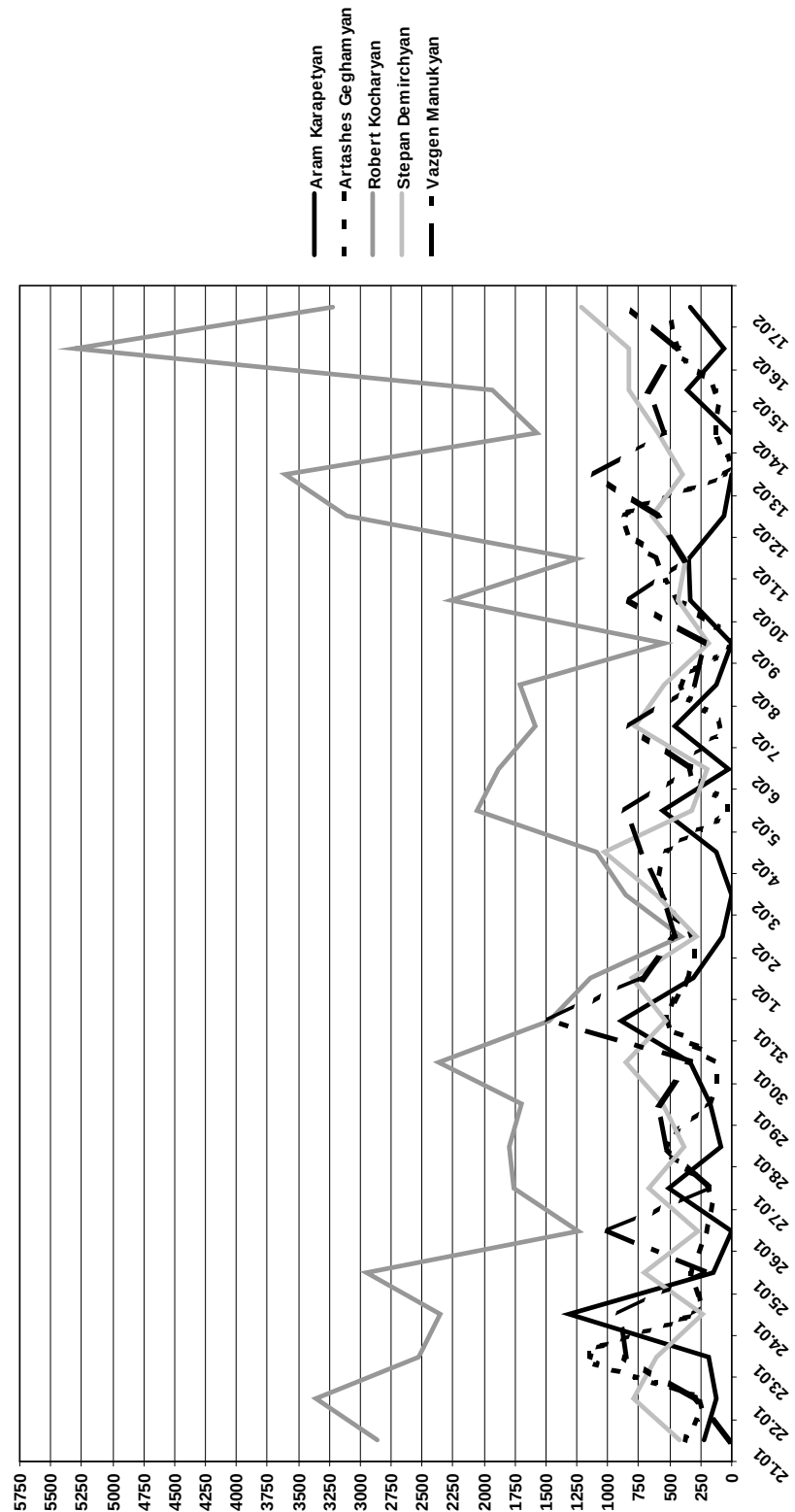
ПЕРВЫЙ ТУР

Հայաստանի հանրային ռադիո
Public Radio of Armenia
Общественное радио Армении

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել 2 ատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրարշավների լուսարձանն դիմադրված ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятирых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

ԱՐԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

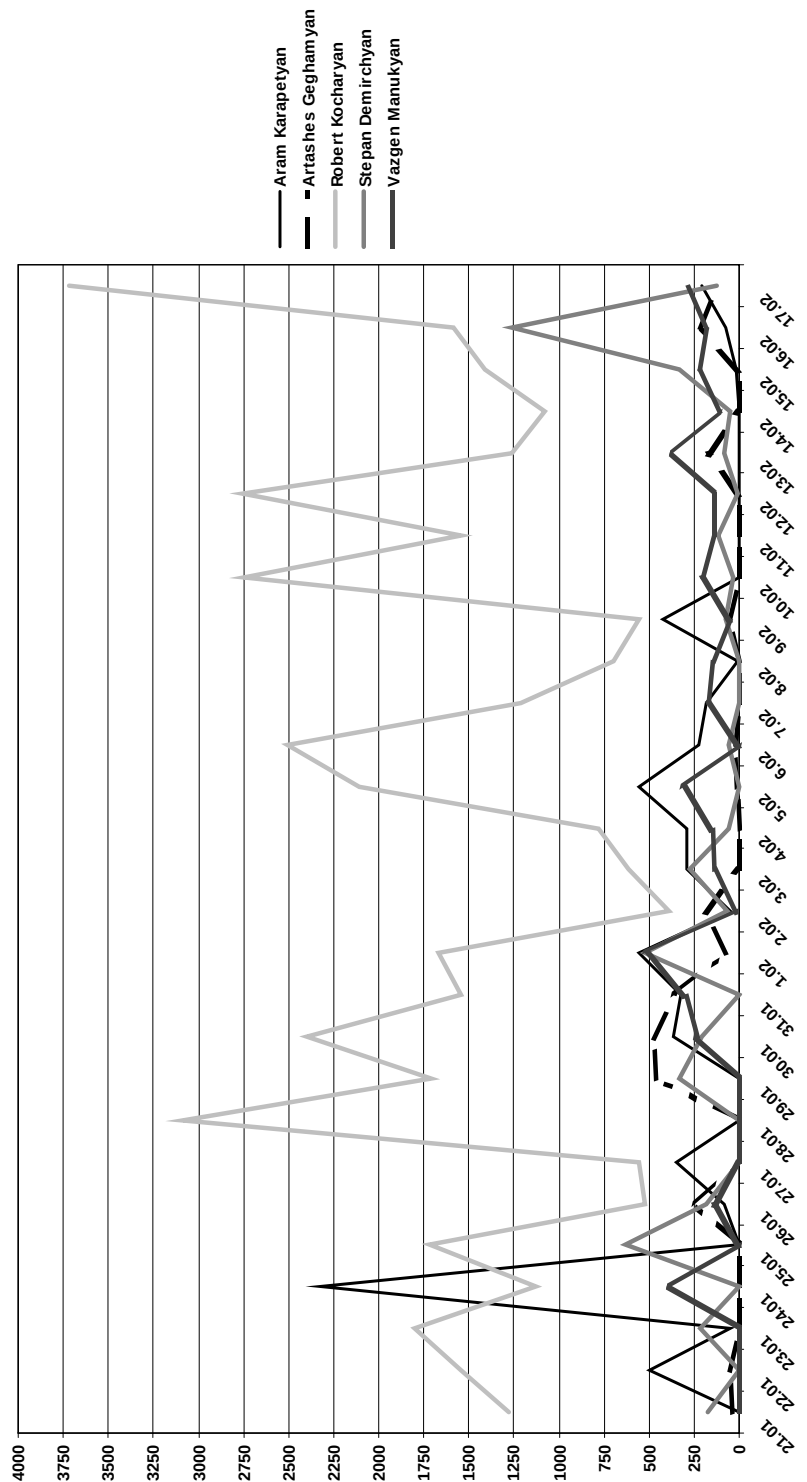
ПЕРВЫЙ ТУР

«Պրոմեթեուս» հեռուստաընկերություն
“Prometheus” TV Company
Телекомпания “Прометей”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաշաղկների լուսարժանան դիմաձևերը՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

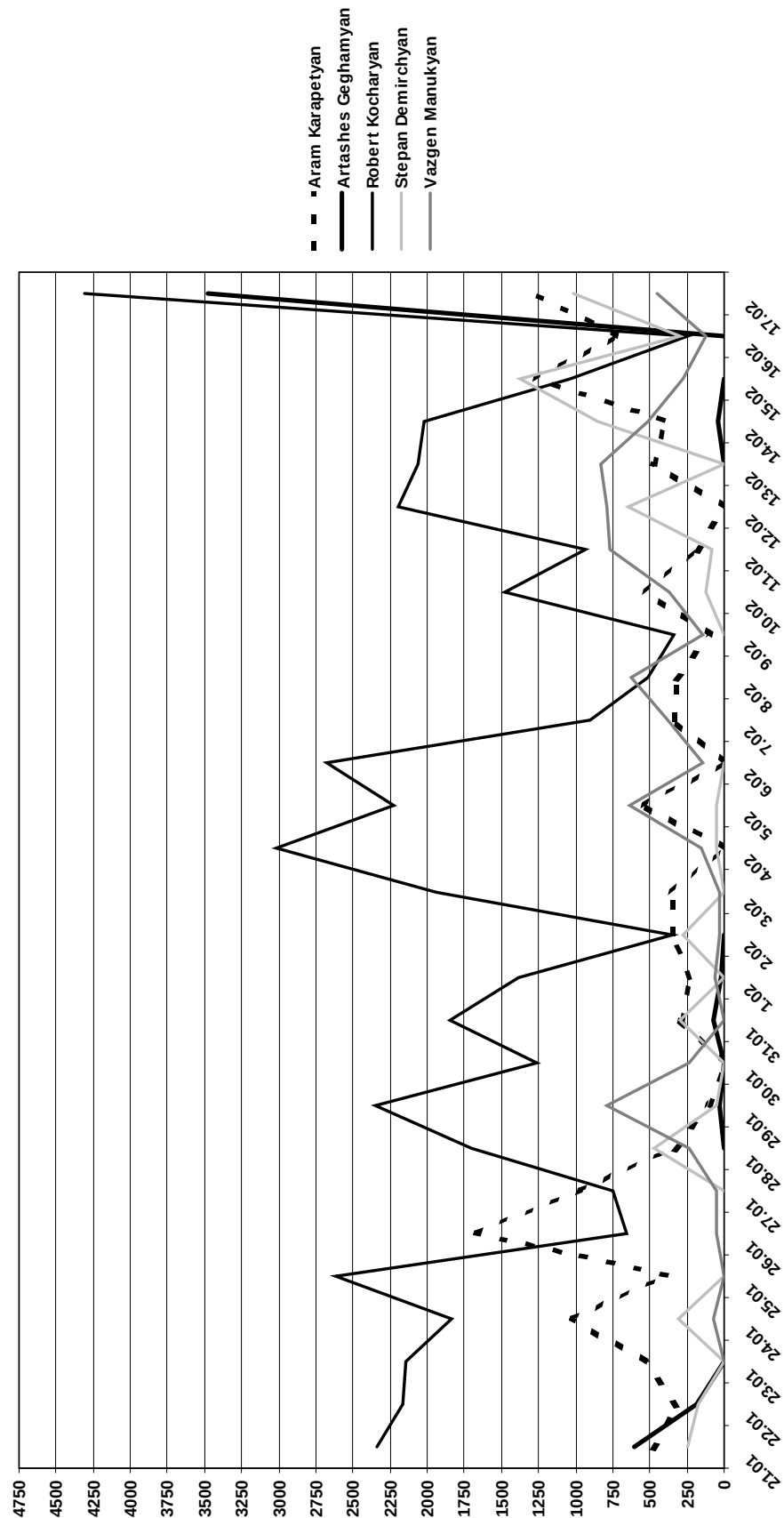
ПЕРВЫЙ ТУР

«ԱԼՄ» հեռուստաընկերություն
“ALM” TV Company
Телекомпания “АЛМ”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընկերության լուսարժեքի դինամիկան՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

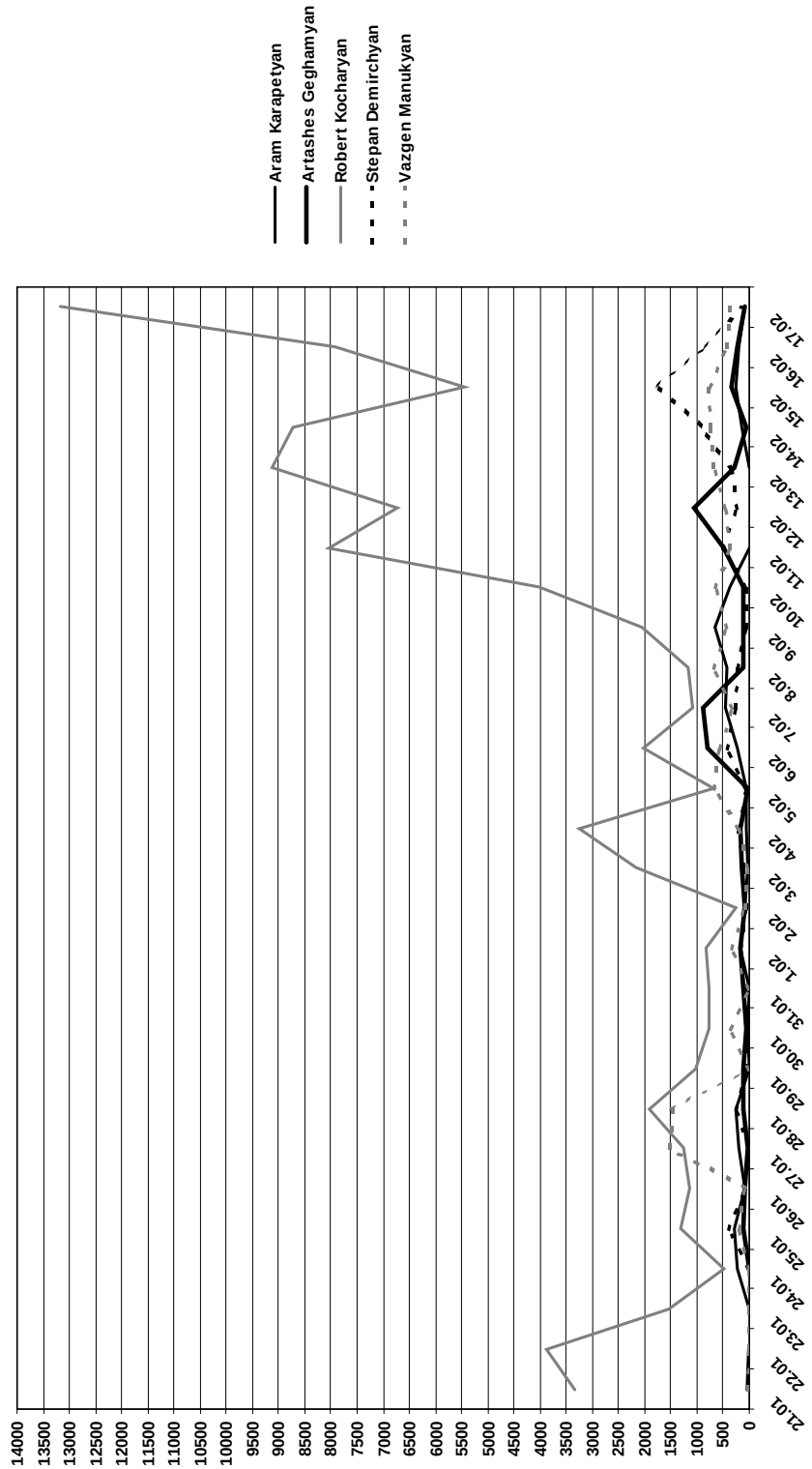

«Արմենիա» հեռուստաընկերություն
“Armenia” TV Company
Телекомпания “Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընկերների լուսարժեքի դինամիկան՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

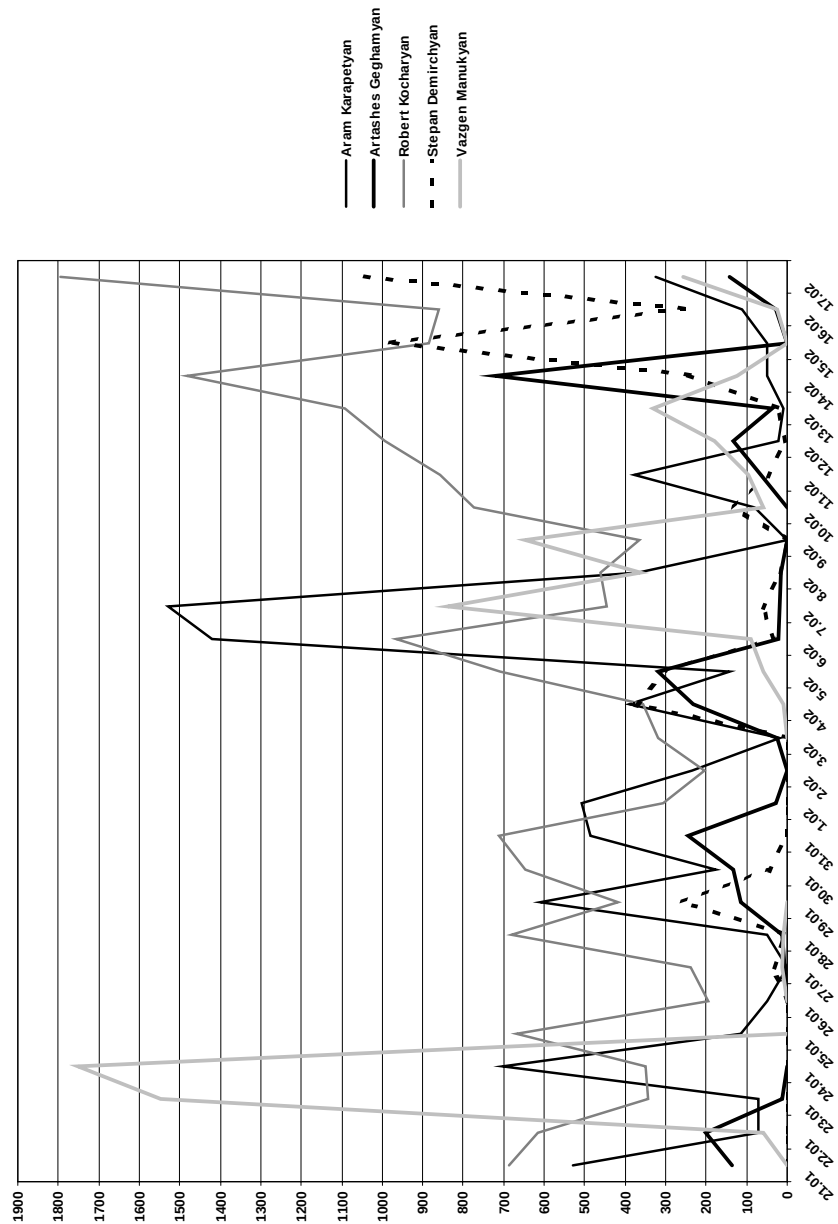
ПЕРВЫЙ ТУР

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն
“Kentron” TV Company
Телекомпания “Кентрон”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել 2ստ ձայներ ստացած հինգի) ընտրարշավների լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

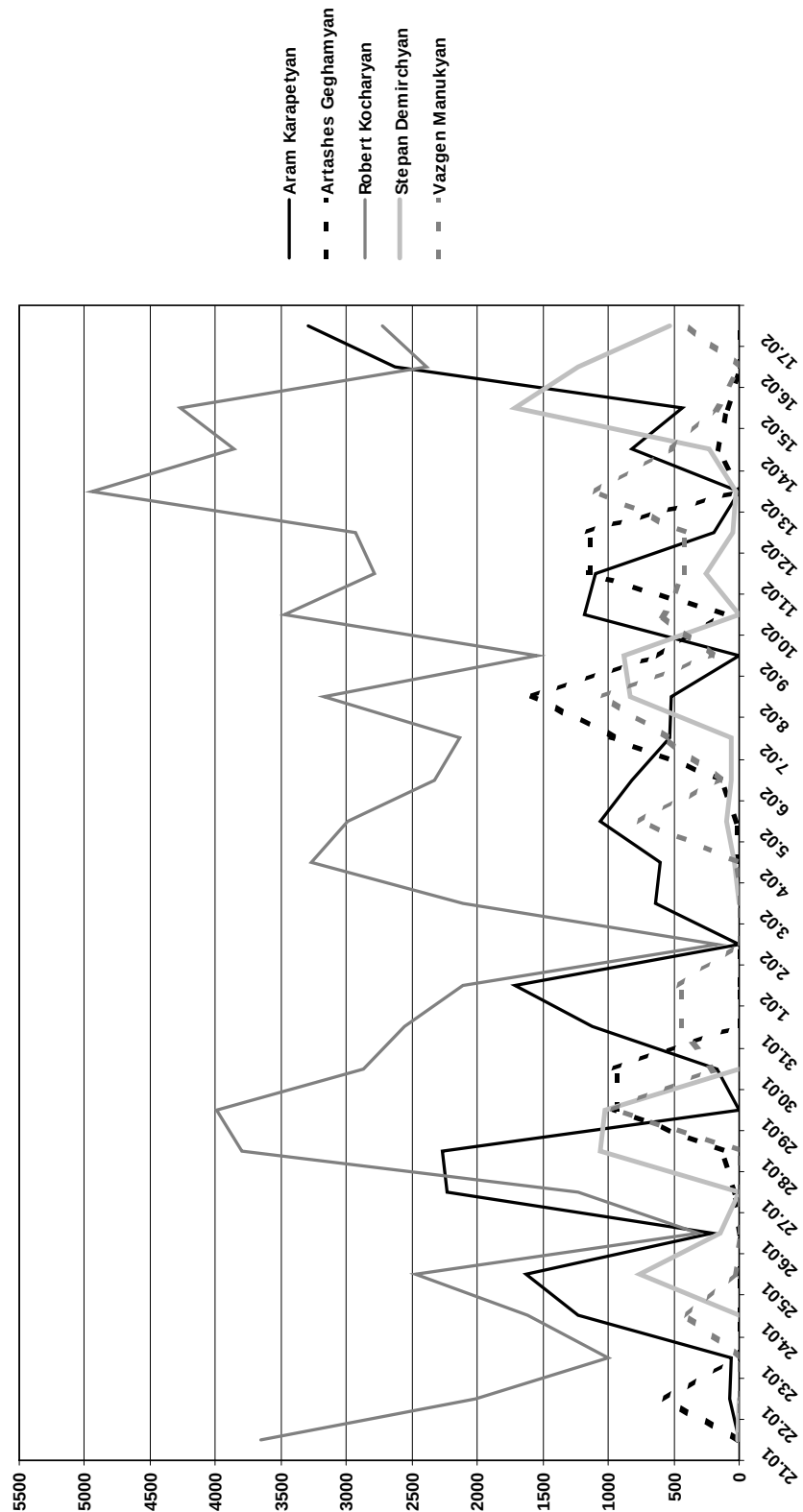

«Շանթ» հեռուստաընկերություն
“Shant” TV Company
Телекомпания “Шант”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընկերների լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված եթերաժամանակի (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Airtime Allocated (in seconds)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленному эфирному времени (в секундах)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

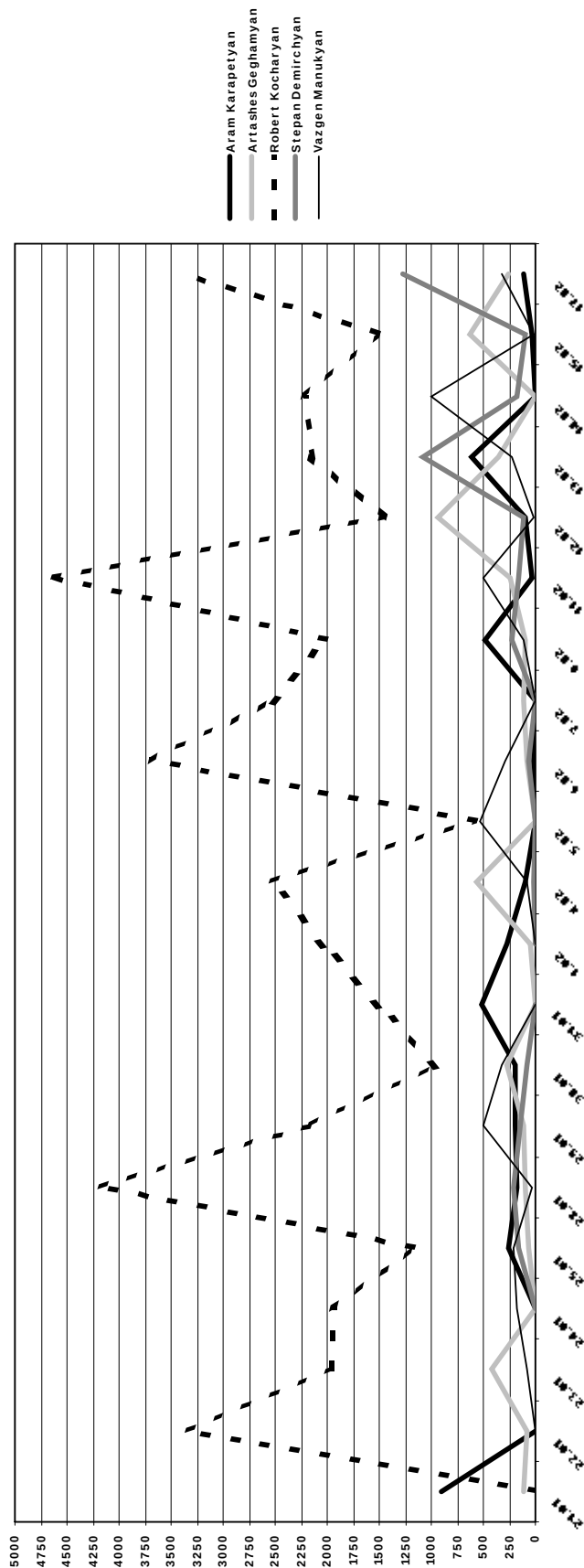
ПЕРВЫЙ ТУР

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ
 “Hayastani Hanrapetutian” daily
 Газета “Айастани Анрапетутюн”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընթացների լուսարժանն հիմնական ըստ տրամադրված
 թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленной газетной
 площади (в кв. см.)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

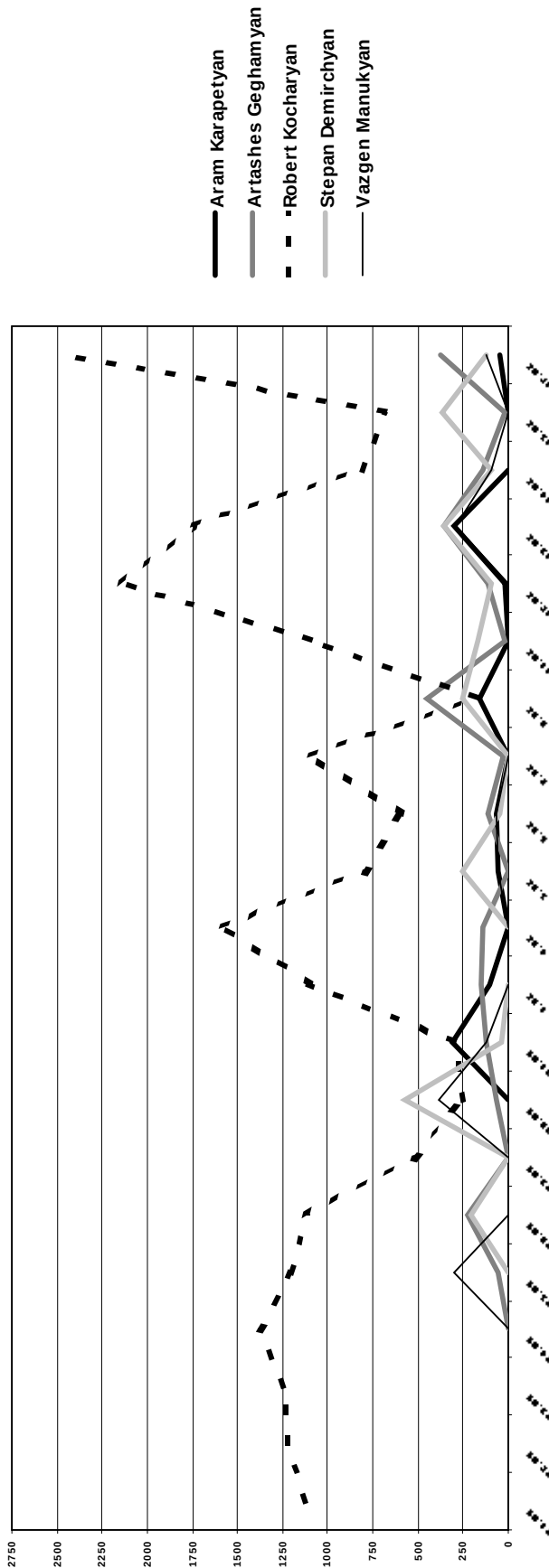
ПЕРВЫЙ ТУР

«Ազգ.» օրաթերթ
“Azg” daily
Газета “Азг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընթացի լուսաբանման դիմանկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

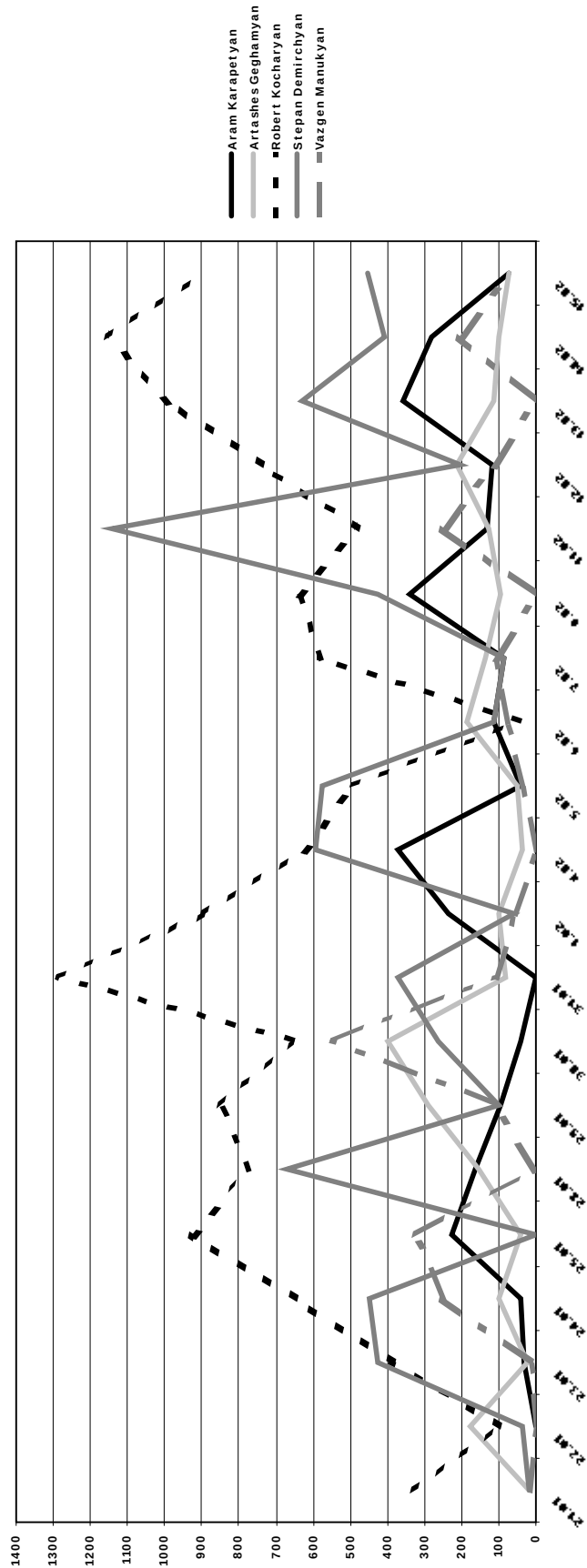
ПЕРВЫЙ ТУР

«Այր-Ֆեհ» օրաթերթ
 «Ayb-Feh» daily
 Газета «Айб-Фэ»

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել 2առ ձայներ ստացած հինգի) ընտրարշավների լուսարանն ան դիմաձիկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

ПЕРВЫЙ ТУР

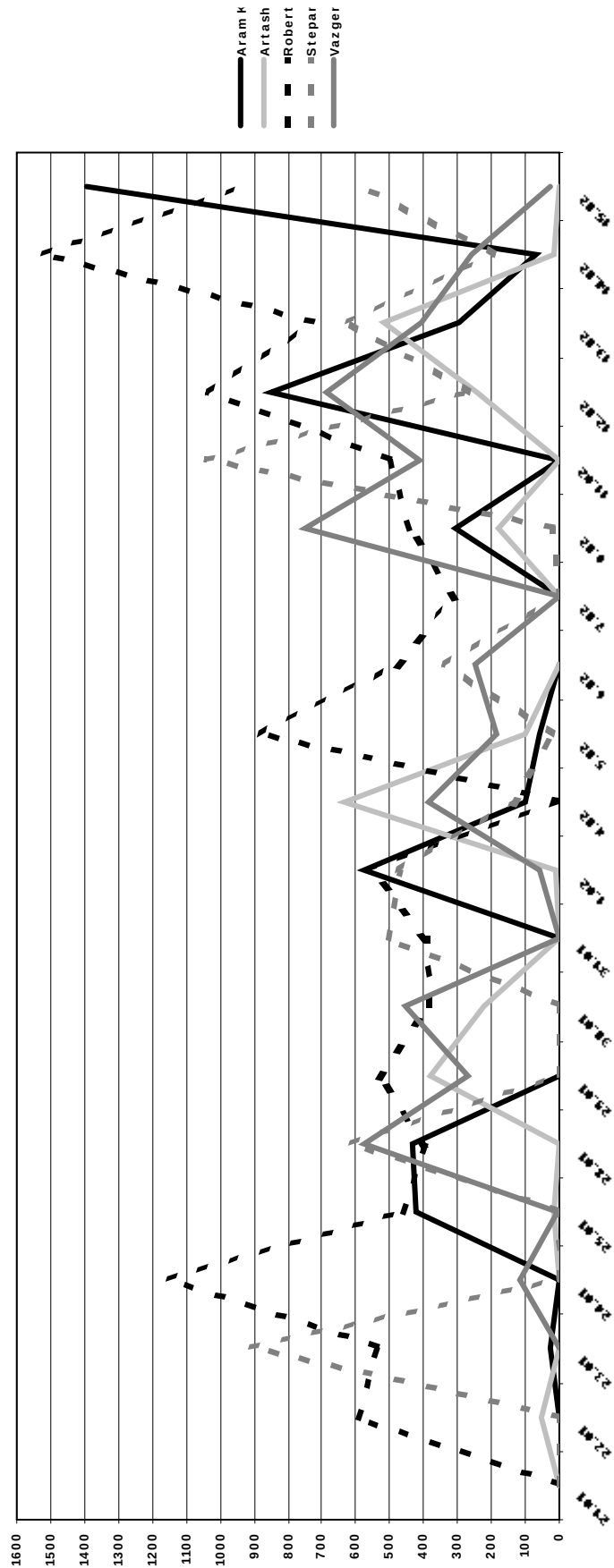
21.01 - 17.02 2003

«Առավոտ» օրաթերթ
“Aravot” daily
Газета “Аравот”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել շատ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընթացի լուսարժանի հիմնի վրա՝ ըստ տրամադրված
թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленной газетной
площади (в кв. см.)

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼ

FIRST ROUND

21.01 - 17.02 2003

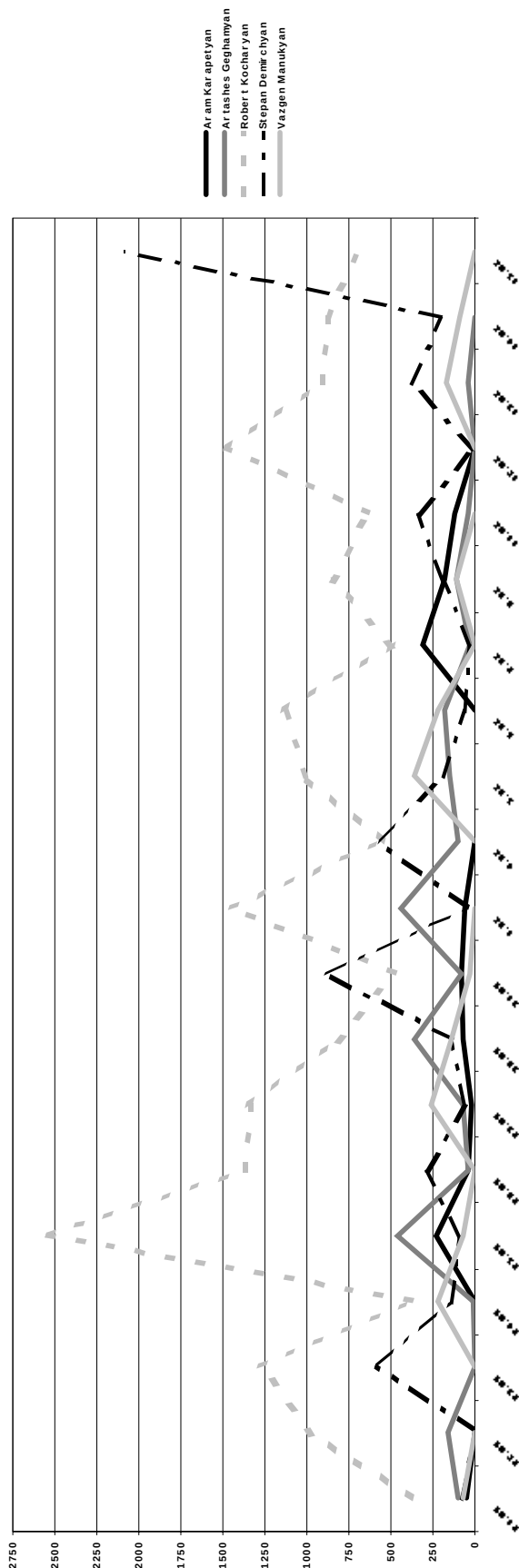
ПЕРВЫЙ ТУР

«Հայկական ժամանակ» օրաթերթ
“Haikakan Zhamanak” daily
Газета “Айакан жаманак”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների (առավել 2առ ձայներ ստացած հինգի) ընտրաընթացի լուսարանման դիմադրական ըստ տրամադրված
թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Coverage (five with the majority of votes) on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика освещения кандидатов в президенты РА (пятерых, получивших наибольшее количество голосов) по предоставленной газетной
площади (в кв. см.)

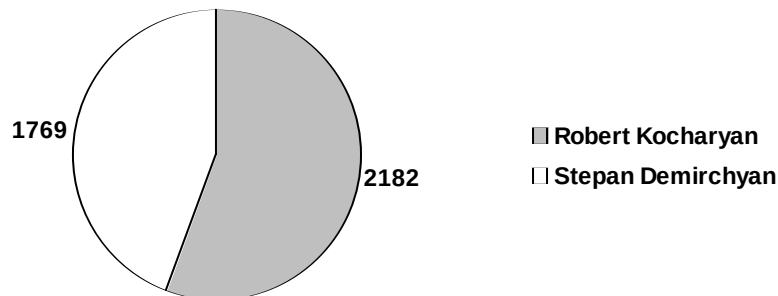
Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն («Հայլուր» լրատվական ծրագիր/«Կիրակնօրյա Հայլուր» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)
Public Television of Armenia (“Haylur” newscast/“Sunday Haylur” weekly news analytical program)

Общественное телевидение Армении (информационная программа “Айлур” / еженедельная информационно-аналитическая программа “Воскресный Айлу́р”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

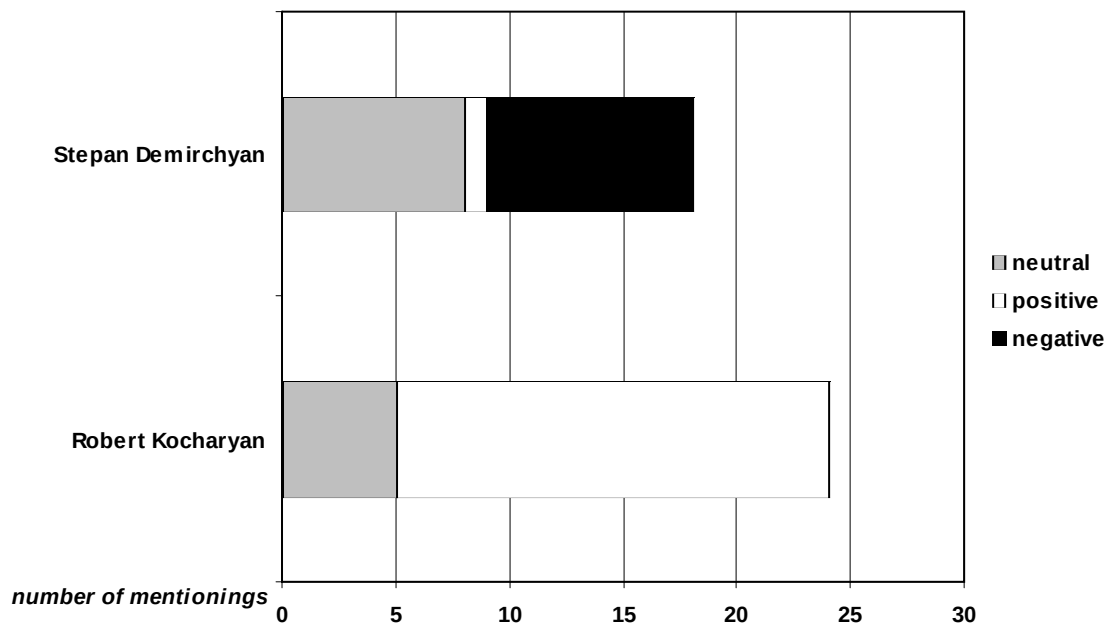
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈԽԼ

SECOND ROUND

ВТОРОЙ ТУР

26.02 - 03.03 2003

Հայաստանի հանրային ռադիո (Լուրեր)

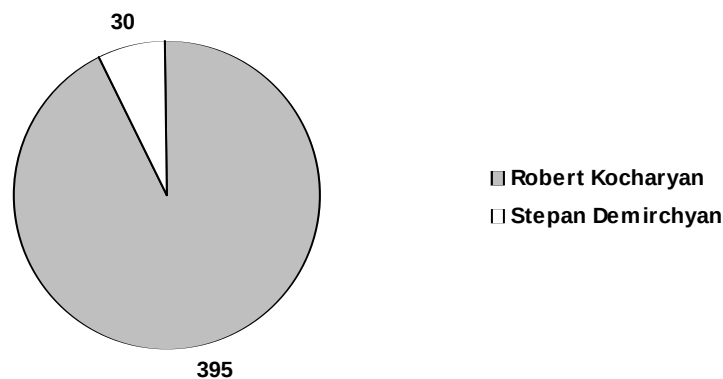
Public Radio of Armenia (News)

Общественное радио Армении (Новости)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

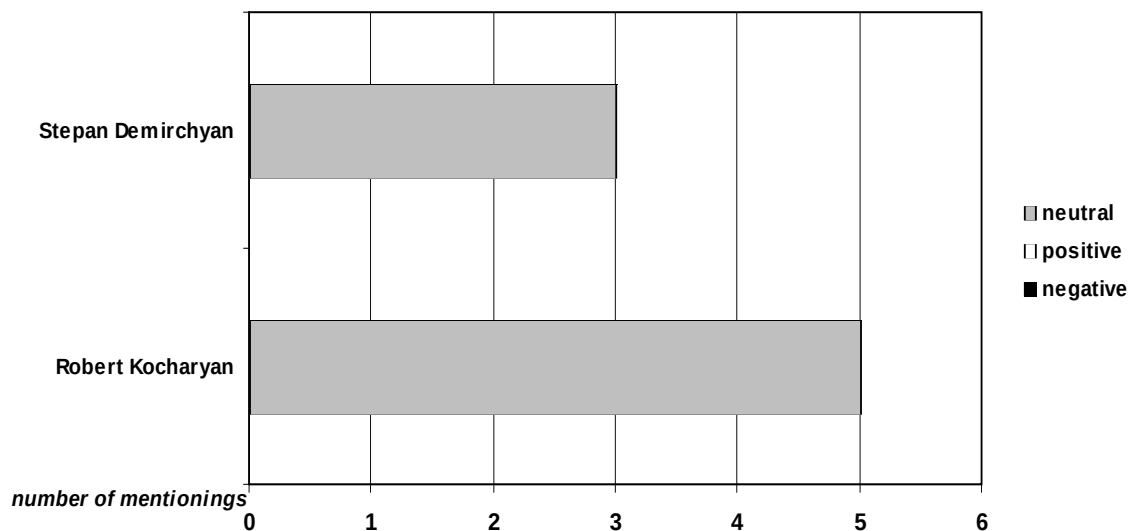
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Պրոմեթեյ» հեռուստաընկերություն («Լրաբեր» լրատվական ծրագիր)

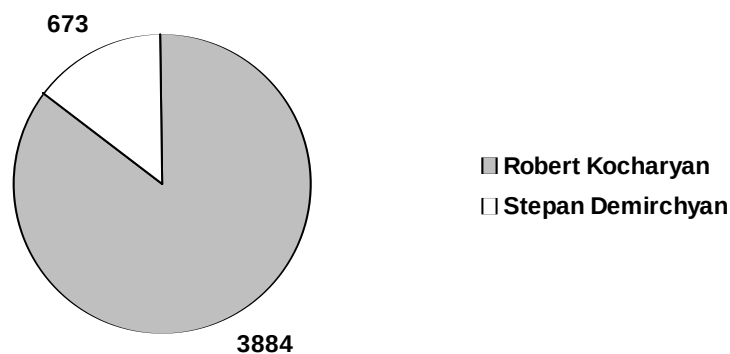
“Prometheus” TV Company (“Lraber” newscast)

Телекомпания “Прометей” (информационная программа “Лрабер”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

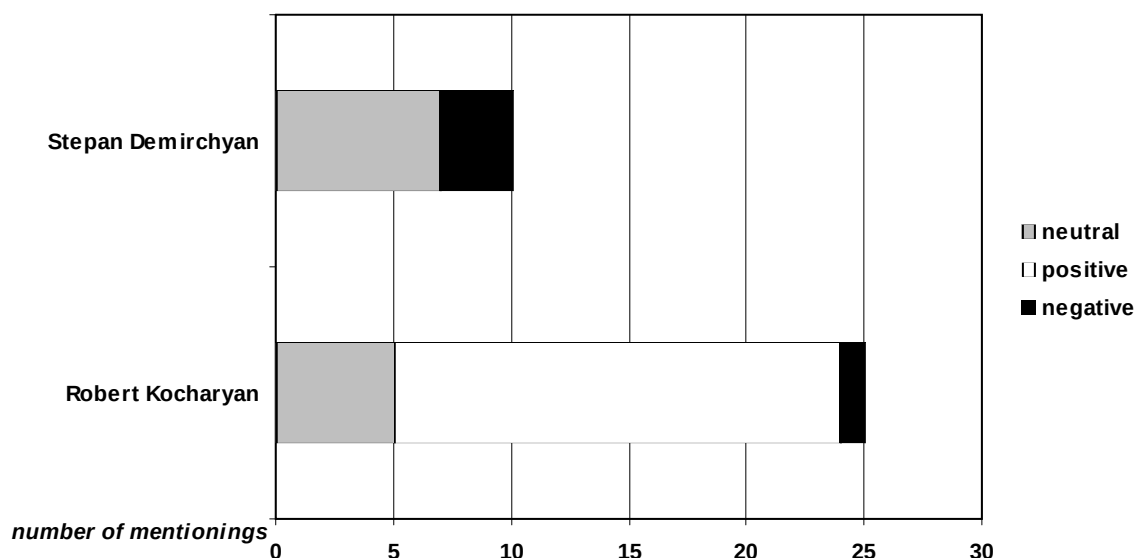
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

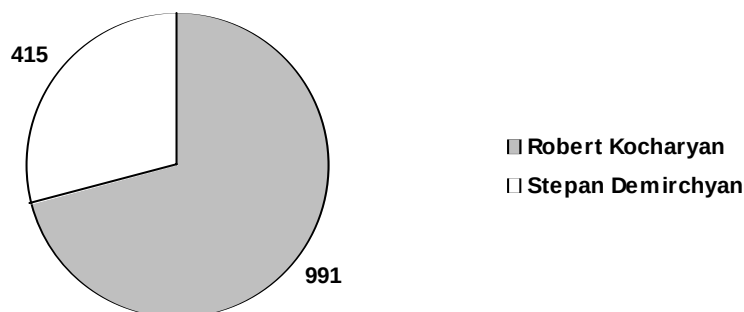

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն («Էպիկենտրոն» լրատվական ծրագիր)
“Kentron” TV Company (“Epikentron” newscast)
Телекомпания “Кентрон” (информационная программа “Эпикентрон”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

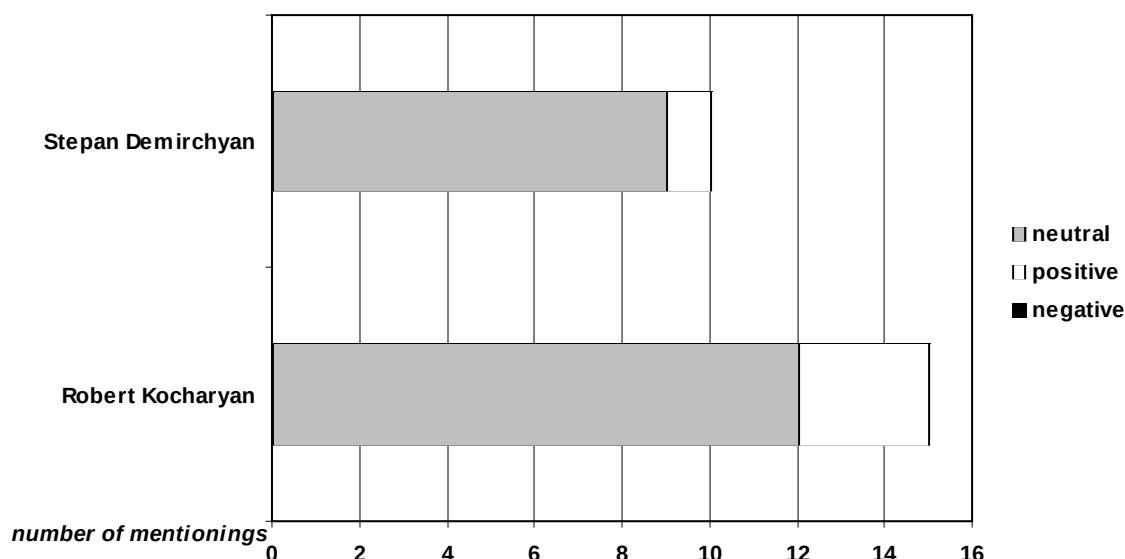
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Շանթ» հեռուստաընկերություն («Հորիզոն» լրատվական ծրագիր/«Հեռանկար» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)

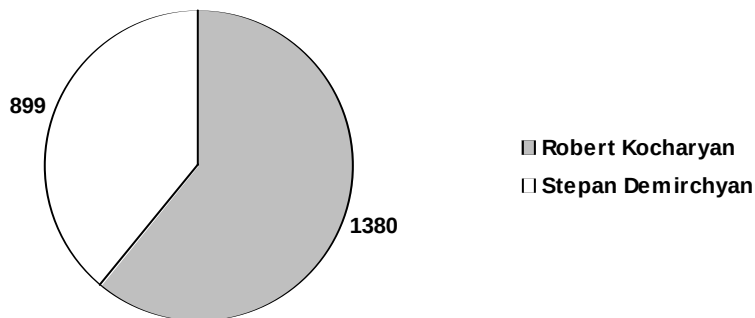
“Shant” TV Company (“Horizon” newscast/“Perspective” weekly news analytical program)

Телекомпания “Шант” (информационная программа “Горизонт” / еженедельная информационно-аналитическая программа “Перспектива”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

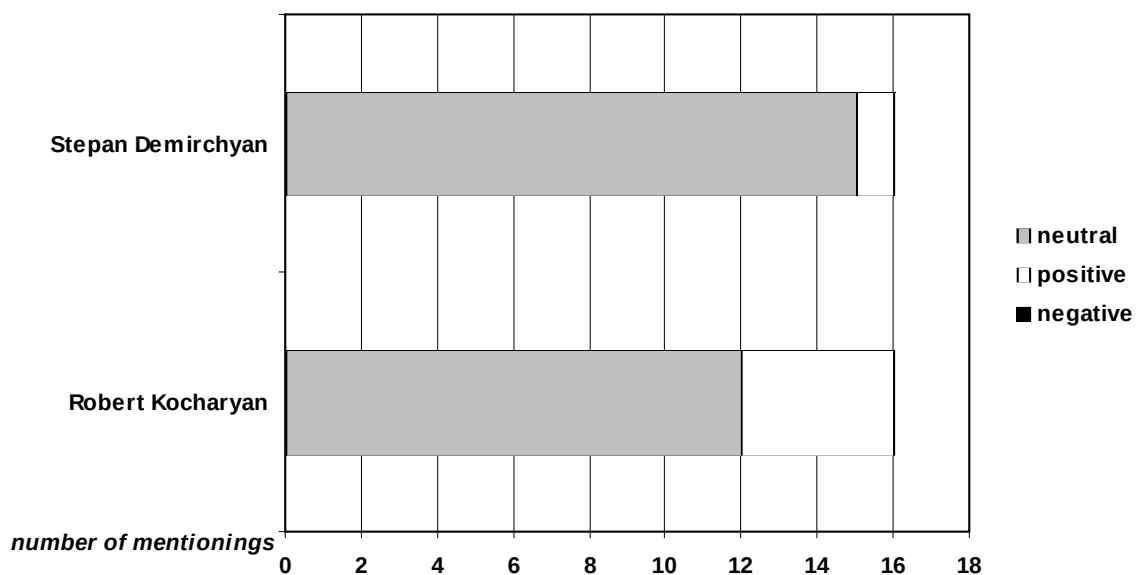
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Ցայգ» հեռուստաընկերություն («Ազդարար» լրատվական ծրագիր/«Ամփոփագիր» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)

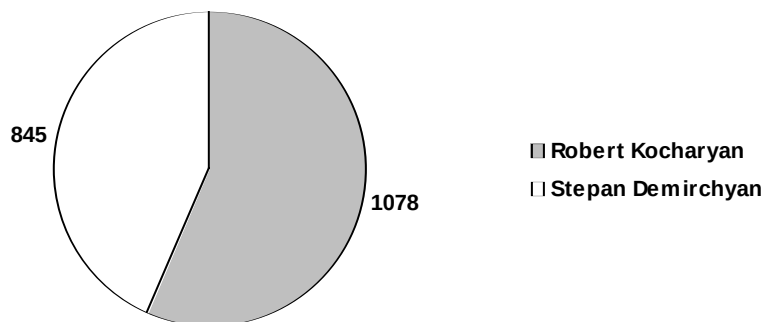
“Tsayg” TV Company (“Azdaran” newscast/“Ampopagir” weekly news analytical program)

Телекомпания “Цайг” (информационная программа “Аздарар” / еженедельная информационно-аналитическая программа “Ампопагир”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

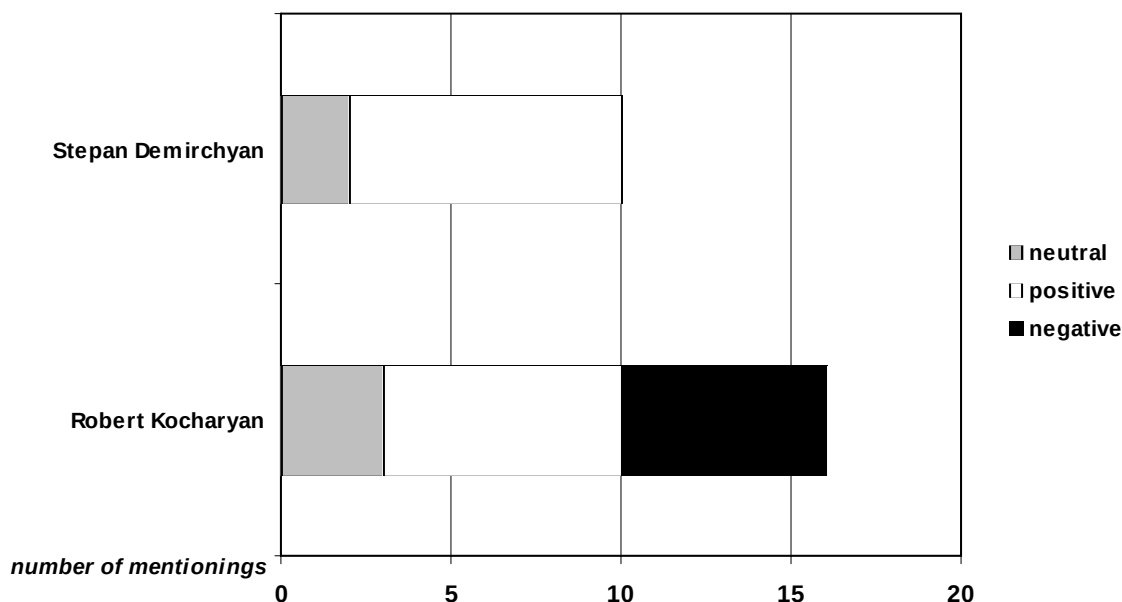
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов в президенты РА

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ

“Hayastani Hanrapetutian” daily

Газета “Айастани Анрапетутюн”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

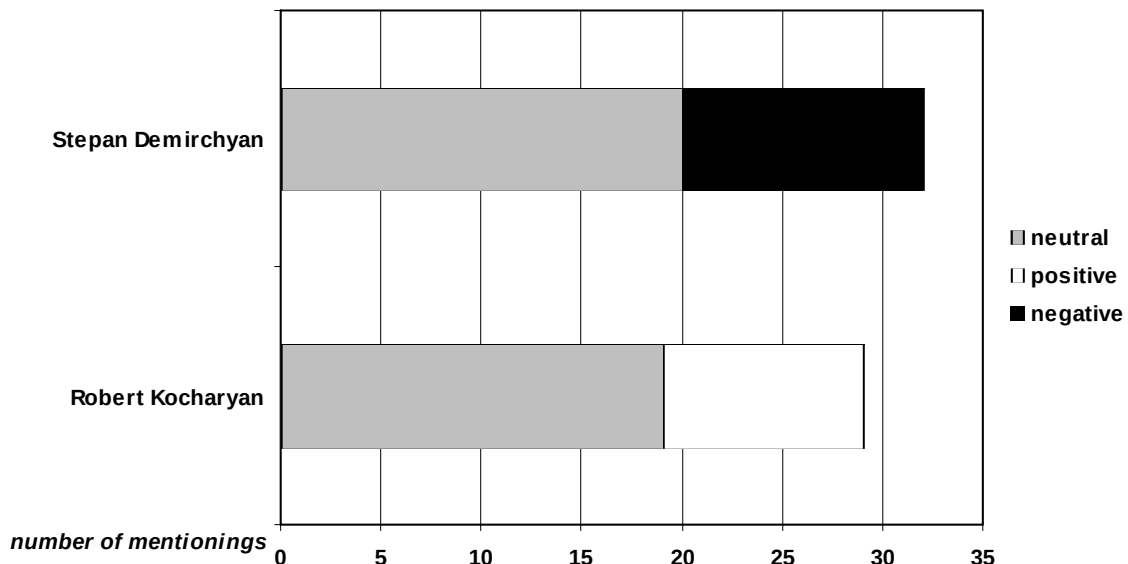
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	2369.31
Stepan Demirchyan	1524.3

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթ
 “Respublika Armenia” newspaper
 Газета “Республика Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

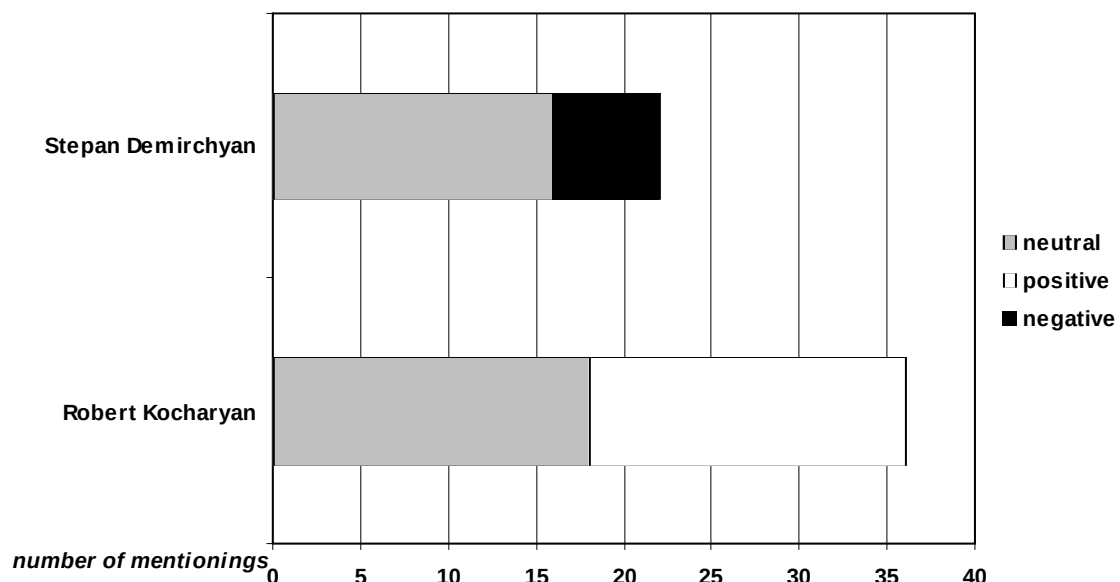
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	5885.71
Stepan Demirchyan	2840.81

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

«Ազգ» օրաթերթ
“Azg” daily
Газета “Азг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

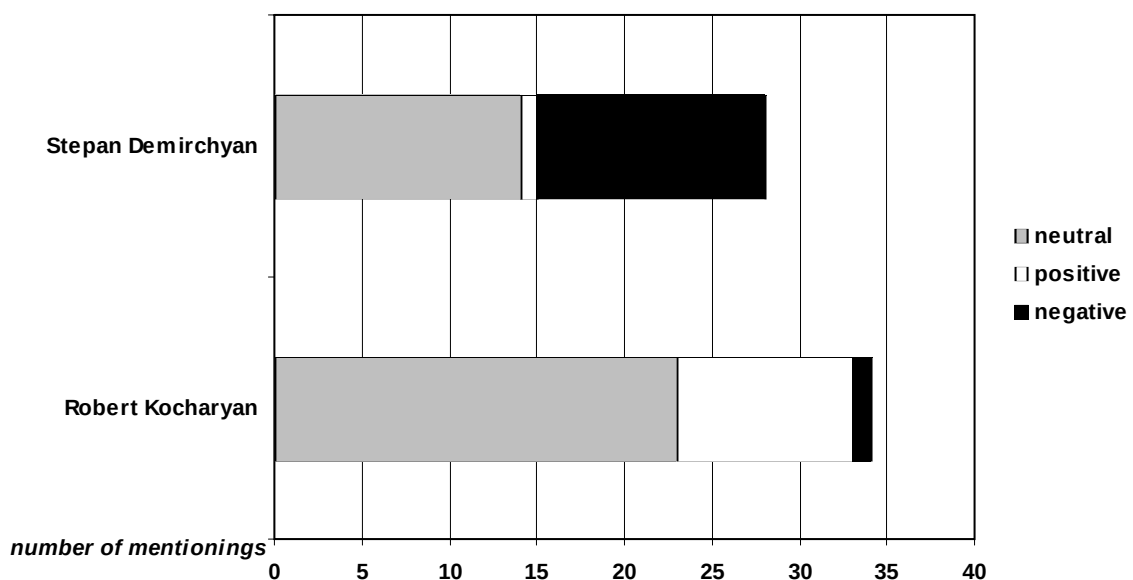
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	2221.63
Stepan Demirchyan	738.96

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Առավոտ» օրաթերթ
“Aravot” daily
Газета “Аравот”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

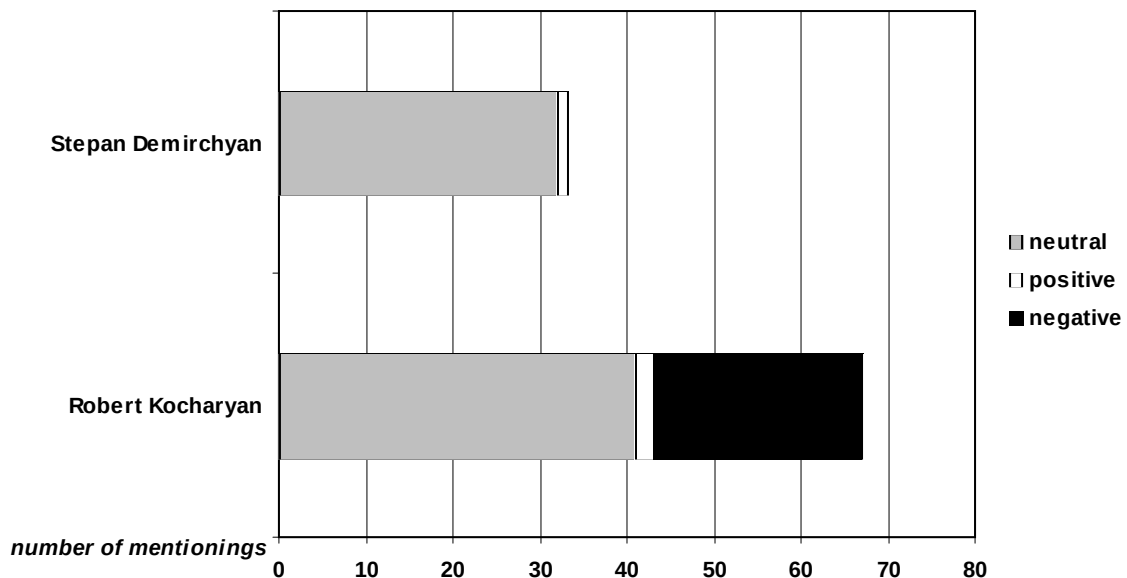
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	2435.42
Stepan Demirchyan	768.14

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Հայկական ժամանակ» օրաթերթ
 “Haikakan Zhamanak” daily
 Газета “Айкакан жаманак”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

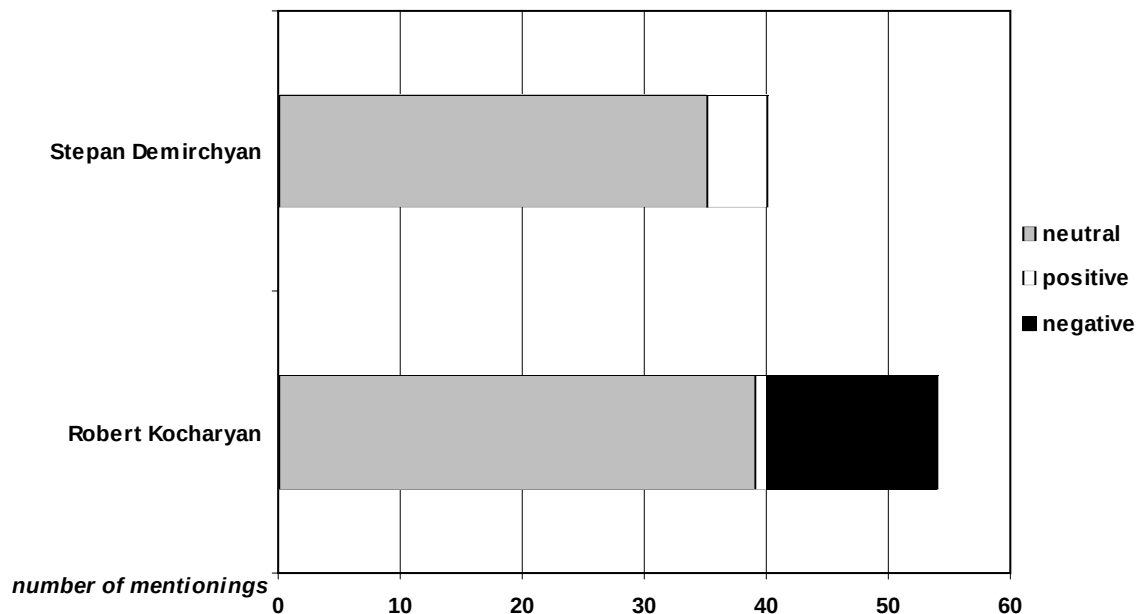
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	3487.23
Stepan Demirchyan	675.01

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
 (չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
 в президенты РА

«Օրրան» օրաթերթ
“Orran” daily
Газета “Орран”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

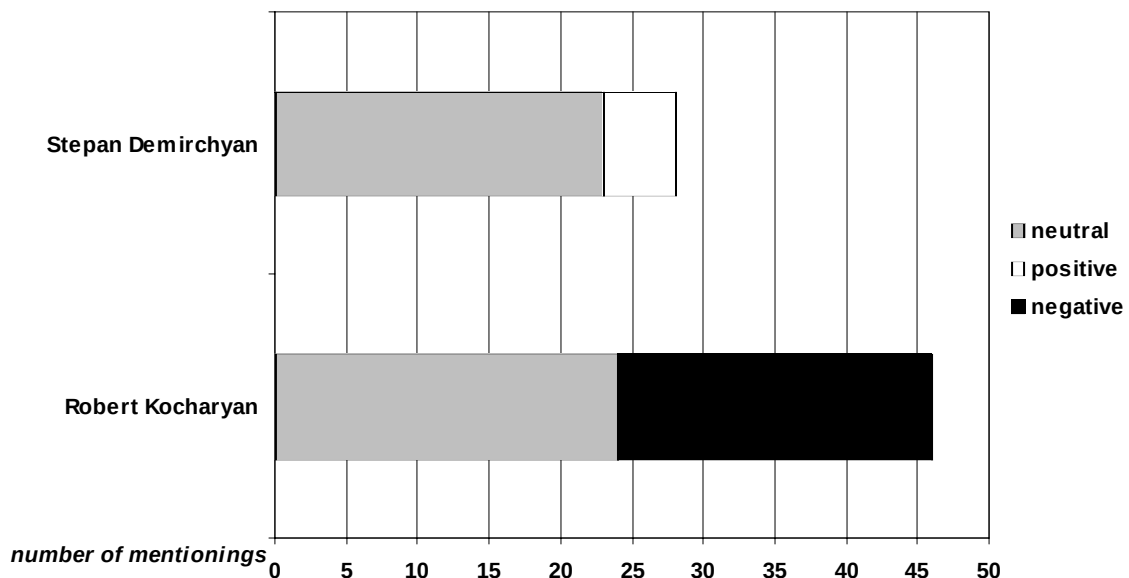
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	5392.85
Stepan Demirchyan	1603.41

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Գոլոս Արմենիի» թերթ
“Golos Armenii” newspaper
Газета “Голос Армении”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

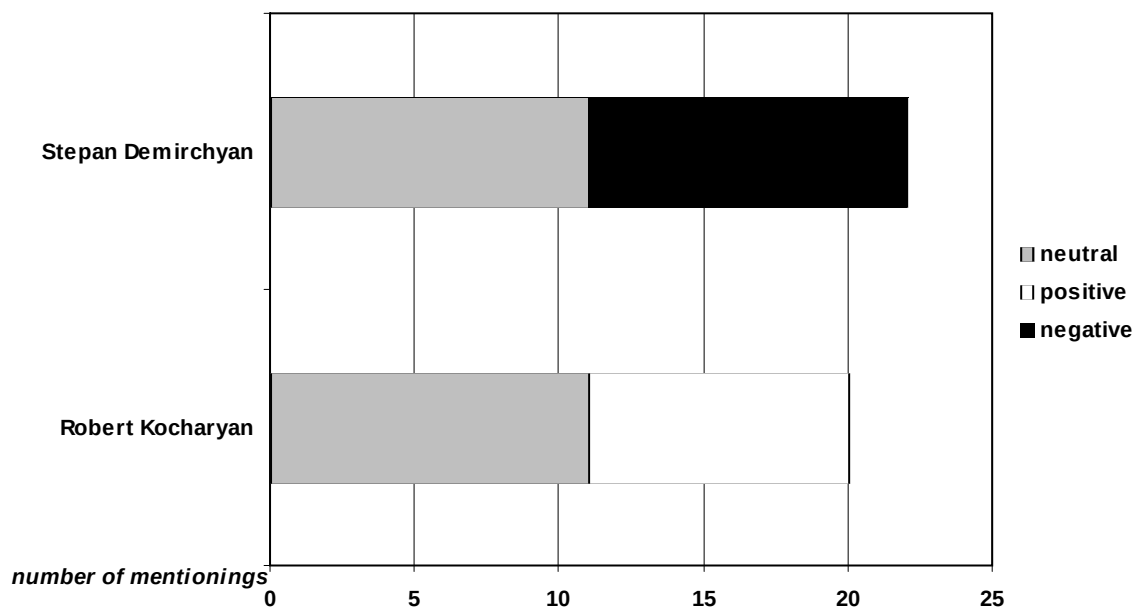
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	2188
Stepan Demirchyan	3825

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Իրավունք» թերթ
“Iravunk” newspaper
Газета “Иравунк”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

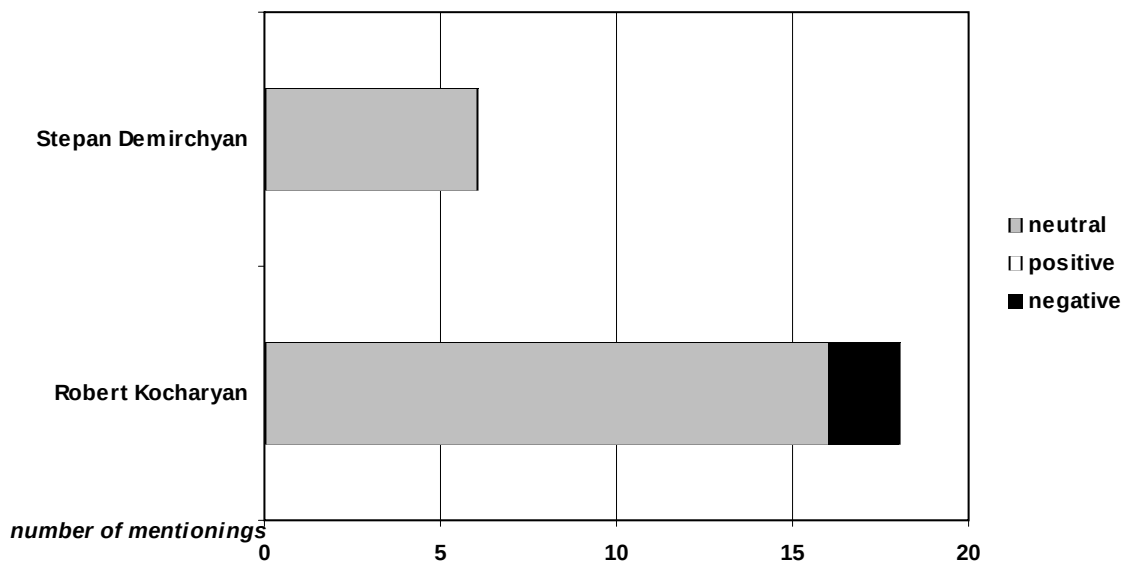
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	428.26
Stepan Demirchyan	111.76

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

«Երկիր» շաբաթաթերթ
“Yerkir” weekly
Газета “Еркир”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (քառ. սմ.-ներով)

Editorial Coverage of RA Presidency Candidates (in sq. cm)

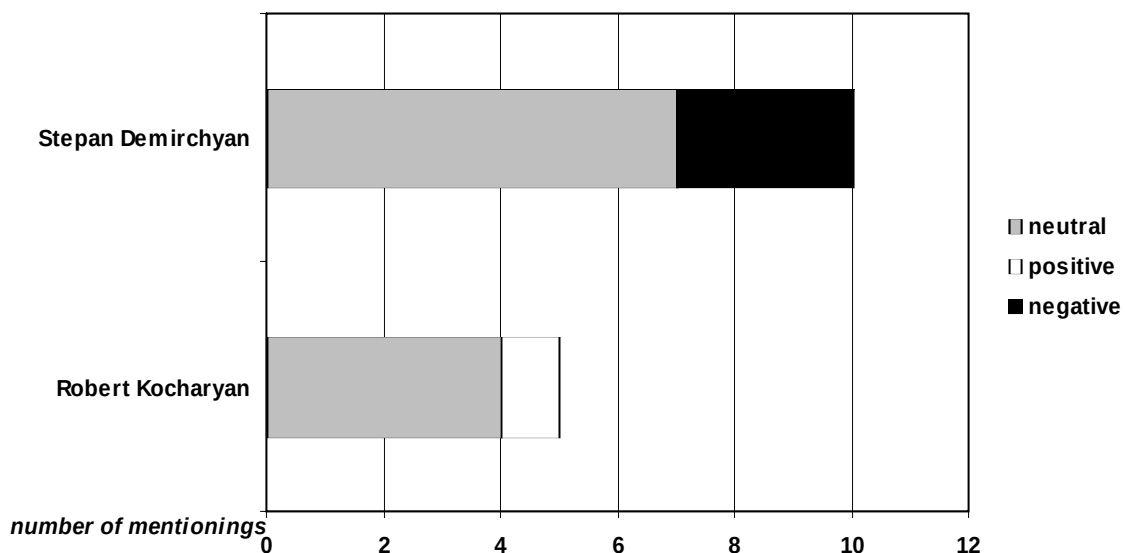
Редакционное освещение кандидатов в президенты РА (в кв. см.)

Candidate	Editorial coverage
Robert Kocharyan	48.3
Stepan Demirchyan	307.99

ՀՀ նախագահի թեկնածուների հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը
(չեզոք, դրական, բացասական)

Mentioning Frequency and Context (neutral, positive, negative) by RA Presidency Candidates

Частота и характер (нейтральный, позитивный, негативный) упоминаний кандидатов
в президенты РА

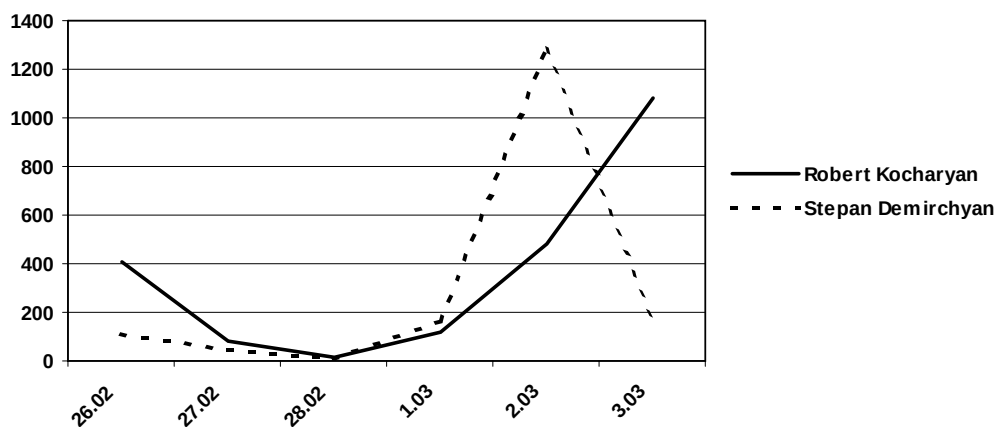

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն («Հայլուր»/«Կիրակնօրյա Հայլուր»)
Public Television of Armenia (“Haylur”/ “Sunday Haylur”)
Общественное телевидение Армении (“Айлур”/“Воскресный Айлур”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան
 լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի
 հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News
 Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках
 информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

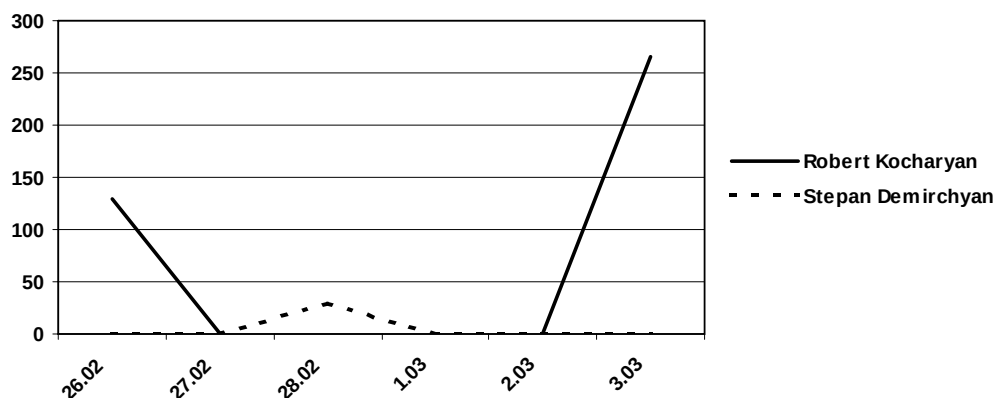

Հայաստանի հանրային ռադիո (Լուրեր)
Public Radio of Armenia (News)
Общественное радио Армении (Новости)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան
 լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի
 հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News
 Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках
 информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

«Պրոմեթեյ» հեռուստաընկերություն («Լրաբեր»)

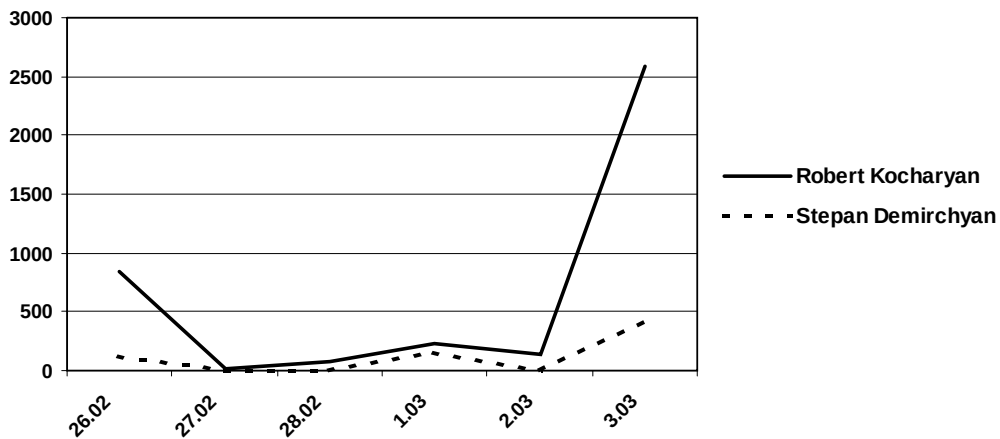
“Prometheus” TV Company (“Lraber”)

Телекомпания “Прометей” (“Лрабер”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դիմամիկան լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն («Էպիկենտրոն»)

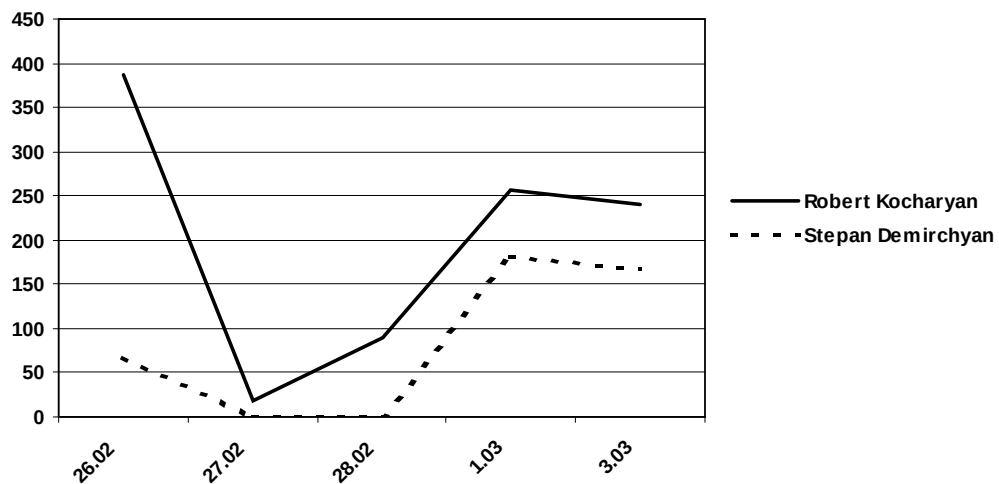
“Kentron” TV Company (“Epikentron”)

Телекомпания “Кентрон” (“Эпикентрон”)

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դիմամիկան լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

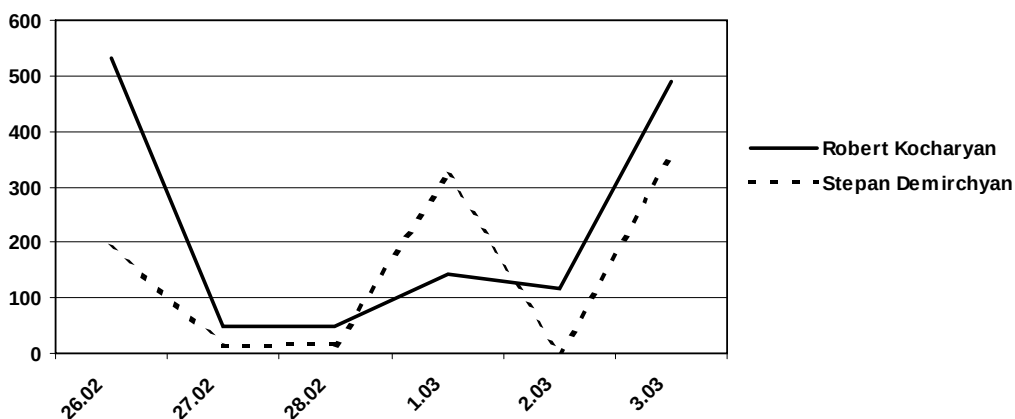

**«Շանթ» հեռուստաընկերություն («Հորիզոն»/«Յեռանկար»)
“Shant” TV Company (“Horizon”/“Perspective”)
Телекомпания “Шант” (“Горизонт”/“Перспектива”)**

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան
լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի
հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News
Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках
информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

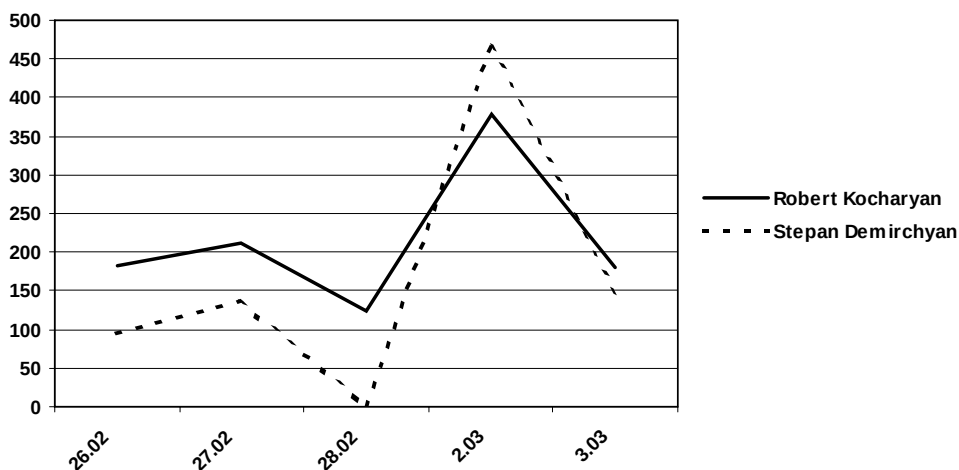

**«Ցայգ» հեռուստաընկերություն («Ազդարար»/«Ամփոփագիր»)
“Tsayg” TV Company (“Azdarar”/“Ampopagir”)
Телекомпания “Цайг” (“Аздарар”/“Ампопагир”)**

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան
լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի
հիմնական թողարկումներում (վայրկյաններով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage in Main Newscasts and Weekly News
Analytical Programs (in seconds)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА в основных выпусках
информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (в секундах)

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ

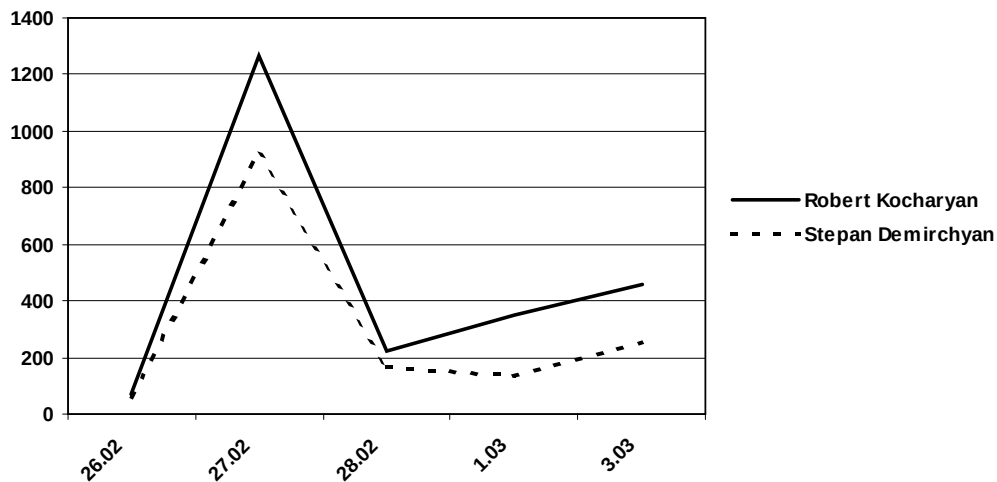
“Hayastani Hanrapetutian” daily

Газета “Айастани Анрапетутюн”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

«Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթ

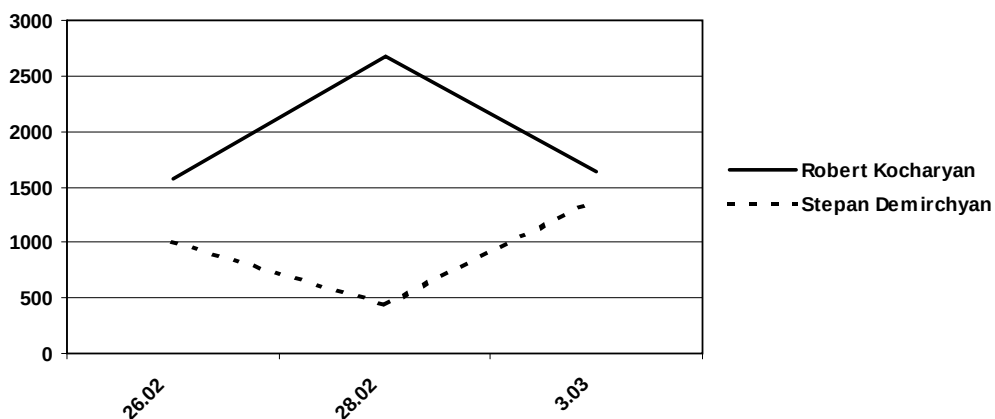
“Respublika Armenia” newspaper

Газета “Республика Армения”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

«Ազգ» օրաթերթ

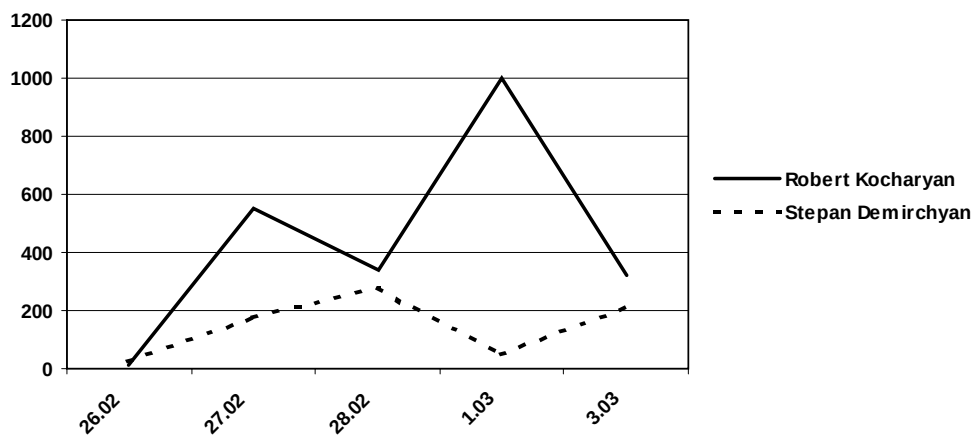
“Azg” daily

Газета “Азг”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

«Առավոտ» օրաթերթ

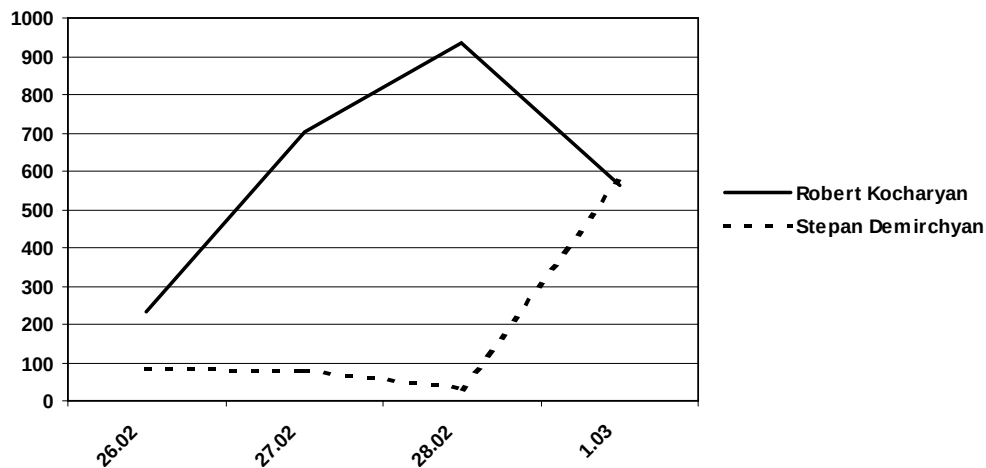
“Aravot” daily

Газета “Аравот”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝ ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

«Հայկական ժամանակ» օրաթերթ

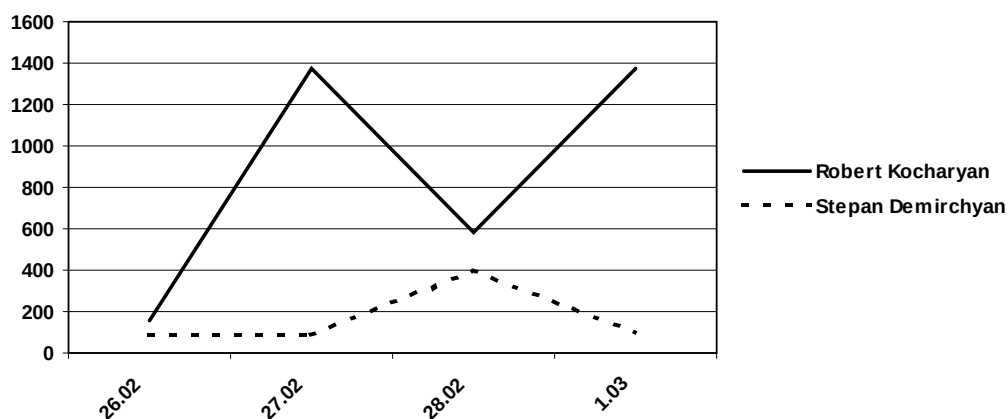
“Haikakan Zhamanak” daily

Газета “Айкакан жаманак”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝
ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage
on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА
по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

«Գոլոս Արմենիի» թերթ

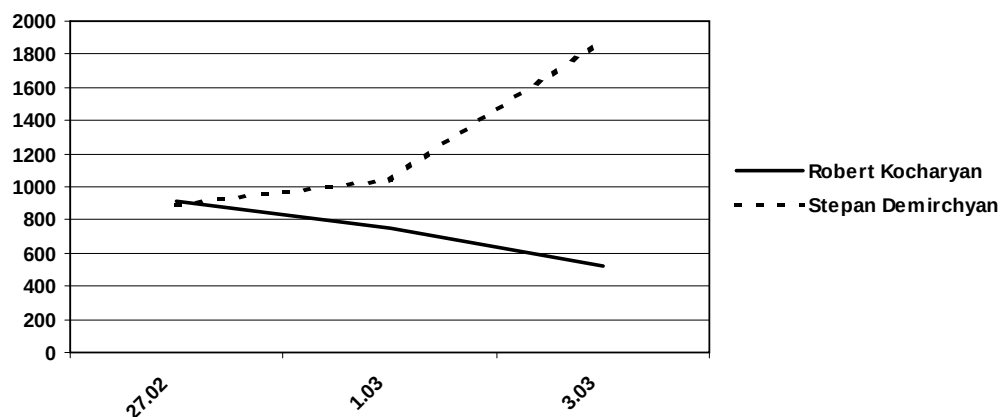
“Golos Armenii” newspaper

Газета “Голос Армении”

ՀՀ նախագահի թեկնածուների ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանման դինամիկան՝
ըստ տրամադրված թերթային տարածքի (քառ. սմ-ներով)

Dynamics of RA Presidency Candidates Editorial Coverage
on Newspaper Space Allocated (in sq. cm)

Динамика редакционного освещения кандидатов в президенты РА
по предоставленной газетной площади (в кв. см.)

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

PARLIAMENTARY ELECTIONS

ПАРЛАМЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ

ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ (ԴԱՇԻՆՔՆԵՐԻ) ՄԱՍԻՆ

2003 թվականի ապրիլի 20-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը հրապարակեց ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորության թեկնածուների գրանցման արդյունքները: Գրանցվել էին մեծամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող 401 թեկնածուներ եւ համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող 21 կուսակցություններ (կուսակցությունների դաշինքներ):

2003 թվականի մայիսի 25-ին մեծամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցեց 273 թեկնածու, համամասնական ընտրակարգով՝ 17 կուսակցություն եւ կուսակցությունների 4 դաշինք:

Մայիսի 31-ին ԿԸՀ-ը ներկայացրեց ՀՀ Ազգային ժողովի ընտրությունների քվեարկության վերջնական արդյունքները: Կուսակցություններին (կուսակցությունների դաշինքներին) կողմ տրված ձայները բաշխվել էին հետևյալ կերպ.

1. «Ազատական դաշինք - ԱԻՄ (Քրիստոնեավարներ), Մտավորական Հայաստան, Ազատ Հայք առաքելություն» - 0,82%
2. «Ազգային համաձայնություն» կուսակցություն - 0,51%
3. «Ազգային միաբանություն» կուսակցություն - 8,90%
4. «Աշխատանք, օրենք, միասնություն» կուսակցություն - 0,92%
5. «Արդարություն» դաշինք - 13,78%
6. «Արդարություն» հասարակական-քաղաքական կազմակերպություն - 0,55%
7. «Կանանց եւ արդյունաբերողների միություն» դաշինք - 2,06%
8. «Արժանապատվություն, ժողովրդավարություն, հայրենիք» դաշինք - 2,84%
9. Ժողովրդական կուսակցություն - 1,12%
10. «Հայաստանի ժողովրդավարական ազատական միություն» կուսակցություն - 4,68%
11. Հայաստանի կոմունիստական կուսակցություն - 2,11%
12. Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն - 23,66%
13. Հայաստանի նորացված կոմունիստական կուսակցություն - 0,52%
14. Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցություն - 2,88%
15. Հայաստանի Քրիստոնեա-դեմոկրատական միություն - 0,68%
16. «Հայ արհմերի բռնուցք» կուսակցություն - 0,29%
17. «Հայ յեղափոխական դաշնակցություն» կուսակցություն - 11,50%
18. «Հայոց համազգային շարժում» կուսակցություն - 0,65%
19. «Հզոր հայրենիք» կուսակցություն - 3,34%
20. Միավորված աշխատանքային կուսակցություն - 5,70%
21. «Օրինաց երկիր» կուսակցություն - 12,49%

Այսպիսով, 131 պատգամավորական տեղերից 75-ը համամասնական ընտրակարգով բաշխվեց 5%-ի արգելքը հաղթահարած 6 կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) միջև, հետևյալ կերպ.

1. Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն - 23
2. «Արդարություն» դաշինք - 14
3. «Օրինաց երկիր» կուսակցություն - 12
4. «Հայ յեղափոխական դաշնակցություն» կուսակցություն - 11
5. «Ազգային միաբանություն» կուսակցություն - 9
6. Միավորված աշխատանքային կուսակցություն - 6

**ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ - ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԻՄ)
(ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՎԱՐՆԵՐ), «ՄՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»,
«ԱԶԱՏ ՀԱՅՔ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ»**

Դաշինքի կազմում էին՝

«Ինքնորոշում Միավորում» (ԱԻՄ), նախագահ՝ Պարույր Զայրիկյան
«Մտավորական Զայաստան», նախագահ՝ Զովհաննես Թոքմաջյան
«Ազատ Զայք առաքելություն», նախագահ՝ Ռուբեն Մնացականյան

Ցուցակում առաջին անունը՝ Պարույր Զայրիկյան (ԱԻՄ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Զովհաննես Թոքմաջյան («Մտավորական Զայաստան»)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Նորիկ Խանգադյան (ԱԻՄ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԶԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Կրթություն եւ մշակույթ

- կրթօջախներին (մասնավորապես՝ բուհերին) տրամադրել հարկային արտոնություններ,
- համալիր կրթությունը մատչելի դարձնել բոլոր երեխաների համար՝ անկախ ընտանիքի սոցիալական վիճակից,
- շնորհաշատ ուսանողներին պետության հովանավորությամբ գործուղել արտերկրի առաջատար ուսումնական հաստատություններում ուսանելու,
- վերականգնել հարյուրամյակներ հայ լեզվական մշակույթի հիմք հանդիսացող եւ իրեն արդարացրած դասական ուղղագրությունը,
- օրենքով ամրագրել խաղաղ ժամանակաշրջանում ուսանողների եւ ասպիրանտների բանակ զորակոչվելու տարկետման իրավունքը,
- ասպիրանտական տեղերը 4 տարիների ընթացքում ավելացնել 2 եւ ավելի անգամ:

Գիտության առաջնային ուղղությունների ընդունումը համարելով բնագավառի զարգացման կարեւորագույն երաշխիքներից մեկը՝ աջակցել դրանց ֆինանսավորման ապահովմանը՝ նվազագույնը պետբյուջեի 3%-ի չափով:

Մշակույթը, իբրեւ ազգի հոգեւոր արտացոլում, մշտապես պետք է գտնվի առանձնահատուկ հոգածության ներքո:

Ընտրական համակարգ

- 100%-անոց համամասնական խորհրդարանական համակարգի կիրառում,
- զինված ուժերի լիազորագրային քվեարկություն,
- հավասարակշիռ ընտրական ժողովների ձեւավորում (ԱԺ ընտրություններում 1 եւ ավելի տոկոս ստացած կուսակցությունների 1-ական ներկայացուցիչների ապահովում),
- ընտրացուցակների ձեւավորում ընտրողների կողմից,
- համարակալված կտրոններով քվեաթերթիկների կիրառում:

Արտաքին քաղաքականություն

Հետամուտ լինել եվրոպական երկրների ընտանիքին Զայաստանի արդյունավետ ինտեգրմանը:

Ապահովել ՀՀ-ի գործուն մասնակցությունը կոմունիկացիոն միջազգային ծրագրերին եւ խթանել քաղաքական, տնտեսական եւ այլ ոլորտներում կայուն համագործակցությունը տարածաշրջանի երկրների հետ:

Արտաքին քաղաքականության ռազմավարության հիմքում դնել 1915-23թթ. Ցեղասպանության հետեւանքների վերացումը՝ ներառյալ Արցախի հարցի լուծումը (դաշինքը այս խնդրի խաղաղ կարգավորման կողմնակից է):

Ազգային բանակ

Ստեղծել նախադրյալներ բարձր վարձատրվող պրոֆեսիոնալ բանակի անցնելու համար (աստիճանաբար նվազեցնելով թվաքանակը, բարձրացնելով մարտունակությունը եւ տեխնիկական հագեցածությունը):

Առողջապահություն

Ընդլայնել պետպատվերով անվճար բուժսպասարկման ցանկը:

Մինչեւ 16 տարեկան երեխաներին սպասարկել անվճար:

Անապահով խավերի համար սահմանել նվազագույն անհրաժեշտ բուժսպասարկման երաշխիքներ:

Ընտանեական եւ ապահովագրական բուժսպասարկման ներդրմամբ նպաստել հասարակության առողջապահական խնդիրների լուծմանը:

Տնտեսություն

Իրականացնել ընդգծված հակամենաշնորհային տնտեսական քաղաքականություն:

Կտրուկ նվազեցնել հարկային բեռը եւ ընդլայնել հարկային դաշտը:

Ավելացնել հաստատագրված հարկերի ցանկը:

Պարզեցնել հարկային հաշվետվություններն ու հաշվարկները:

Զգալիորեն կրճատել հարկային ծառայության աշխատակազմը:

Հովանավորել հայրենական արտադրությունը, փոքր եւ միջին ձեռներեցությունը, հատուկ պայմաններ ստեղծել արդյունավետ ներդրումների համար:

Որոշակիացնել եւ հովանավորել գյուղատնտեսության առաջնային ուղղությունները, աջակցել գյուղացիական տնտեսությունների կոոպերացիային, գյուղացիական տնտեսություններին տրամադրել արտոնյալ (ոչ ավելի տարեկան 5% -ի չափով) եւ երկարաժամկետ (10 եւ ավելի տարիներ) վարկեր: Գյուղատնտեսության բնագավառում ներդնել ապահովագրական համակարգ:

Սահմանամերձ գոտի

Իրականացնել տնտեսական, հոգեւոր եւ մշակութային զարգացում ապահովող, բնակչության արտահոսքը կանխող քաղաքականություն:

Համակողմանի կիրառել տրանսֆերտների եւ դոտացիաների համակարգերը:

Աղետի գոտի

Մինչեւ երկրաշարժի հետեւանքների վերացումը տնտեսվարող սուբյեկտներին տրամադրել հարկային արտոնություններ:

Սոցիալական

Իրականացնել նվազագույն զամբյուղի գաղափարը:

Տարեցտարի նվազեցնել աշխատավարձերից սոցիալական պարտադիր հատկացումների դրույթաչափը եւ ներդնել սոցիալական կամավոր ապահովագրական համակարգը:

Տնտեսության զարգացման ճանապարհով նվազեցնել գործազրկությունը:

Զոհված, վիրավոր, պատերազմին մասնակցած զինծառայողների եւ ազատամարտիկների ընտանիքների նկատմամբ հոգածությունը դարձնել պետության առանձնահատուկ խնդիր՝ այդ նպատակներին ուղղելով պետբյուջեի ոչ պակաս քան 1 %-ը:

Բնակչության բնական աճը խթանելու նպատակով՝ երեխաների համար սահմանել լրացուցիչ նպաստներ:

Պետական բաժնեմաս ունեցող շահութաբեր ձեռնարկություններում բաժնետոմսեր հատկացնելու եւ այլ միջոցներով ձեռնամուխ լինել քաղաքացիների կողմից պատական դրամատներին ի պահ տրված եւ արժեզրկված ավանդների փոխհատուցմանը:

Սահմանադրությունն ու սահմանադրական բարեփոխումները, որպես Հայաստանը ժողովրդավարական պետություն դարձնելու հիմնական երաշխիք, եղել եւ մնում են ԱԻՄ-ի եւ նրա նախաձեռնությամբ ստեղծված «Ազատական» դաշինքի գործունեության առանցքում:

«Ազատական» դաշինքը նշյալ ծրագրերի ֆինանսական հենքը տեսնում է Հայաստանում ծաղկող նոմենկլատուրային կապիտալիզմի վերացման եւ ստվերում գործող օլիգարխներին հարկային դաշտ բերելու մեջ:

«ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Արամ Հարությունյան

Հիմնադրվել է՝ 2000 թ.

Անդամների քանակը՝ 4300*

Ցուցակում առաջին անունը՝ Արամ Հարությունյան (ԱՀԿ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Վալերի Սարգսյան (ԱՀԿ)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Արմեն Մուրադյան (ԱՀԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Ներքին քաղաքականություն

Ծրագիրը կոչված է նպաստելու ժողովրդավարական արժեքների ձեւավորմանը եւ իրականացմանը: Հենվելով ազգային համաձայնության հասարակության՝ որպես առաջնային ժողովրդավարական արժեքի վրա, այն նպատակ ունի աջակցելու հասարակական համագործակցության գործընթացներին:

Ազգային համաձայնության հասարակության ստեղծումը ենթադրում է համապատասխան պետաիրավական բարեփոխումներ: Ծրագրային նպատակների իրագործումը կնպաստի ժողովրդի արժանապատիվ, բարեկեցիկ, անվտանգ ապրելու իրավունքը ապահովող պետության կառուցմանը:

Արտաքին քաղաքականություն

Կվարվի ճկուն, բազմավեկտորային արտաքին քաղաքականություն, որը ներառում է քաղաքական երկխոսության հիման վրա բարիդրացիական հարաբերությունների ամրապնդում բոլոր ու նախ եւ առաջ՝ հարեւան պետությունների հետ, կառուցողական մասնակցություն տարածաշրջանային գործընթացներին, փոխշահավետ համագործակցություն միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում:

Արտաքին քաղաքականության հիմքում պետք է ընկած լինի ցեղասպանության միջազգային ճանաչումը եւ հետեւանքների վերացումը:

Ղարաբաղյան հիմնահարց

Հաստատելով նվիրվածությունը Ղարաբաղյան հիմնախնդրի խաղաղ եւ արդար կարգավորմանը՝ նպաստել բանակցային գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը՝ ապահովելով դրանցում արցախյան կողմի վճռորոշ մասնակցությունը:

Սփյուռքի հետ հարաբերությունները

Կարելուրել համայն հայության (մերձավոր եւ հեռավոր սփյուռք) տնտեսական, ֆինանսական, մտավոր ներուժի առավել ներգրավումը, ինչը ենթադրում է անհրաժեշտ իրավական (երկքաղաքացիության ընդունում եւ այլն) բարոյահոգեբանական պայմանները:

* Այստեղ եւ հետագայում կուսակցության անդամների թիվը տրվում է ըստ հայտարարվածի

Տնտեսական քաղաքականություն

Տնտեսական քաղաքականության հիմքում ընկած է լիբերալ պահպանողական գաղափարախոսությունը, որպես գործնական քաղաքականության ռազմավարական ծրագիր՝ ուղղված բնակչության բարեկեցության բարձրացմանը:

Կիրականացվեն այնպիսի միջոցառումներ, որոնք կծեւալորեն համագործակցության ամբողջական համակարգ պետության, փոքր եւ միջին բիզնեսի ներկայացուցիչների եւ աշխատողների միջեւ՝ դարձնելով այս ընկերակցության հնարավորությունների օգտագործումը ազգային համաձայնության հասարակության սոցիալական հիմք: Կուժեղացվի պետության կարգավորիչ դերը այս ընկերակցության մեջ, ինչը կմեղմի հարկային քաղաքականության բացասական հետեւանքները եւ կնպաստի մասնավոր հատվածի ակտիվ դրսեւորումներին: Այդ քաղաքականության արդյունքում փոքր եւ միջին բիզնեսը կընդլայնի իր հնարավորությունները՝ նոր աշխատատեղեր բացելու միջոցով՝ դուրս գալով ստվերային գործունեության ոլորտից:

Կիրականացվի միջոցառումների համալիր, որի շնորհիվ պետությունը, հետեւողականորեն իրականացնելով եկամտային քաղաքականություն՝ արդյունավետորեն կկատարի տնտեսվարող սուբյեկտի իր գործառնությունը: Համապատասխան իրավական դաշտի պայմաններում պետության, փոքր եւ միջին բիզնեսի, աշխատողների եւ այդ ուժերը ներկայացնող կառույցների (կառավարության, ձեռնարկատերերի կազմակերպություններ, արհեստակցական միություններ) համաձայնեցված վերահսկողության միջոցով կծեւալորվի արդյունավետ տնտեսական համակարգ:

Հետեւողականորեն կիրականացվի հականենաշնորհային քաղաքականություն, որը տնտեսական մրցակցության աշխուժացման պայմաններում կնպաստի տնտեսական եւ սոցիալական առաջընթացին:

Տնտեսական քաղաքականության անկատարությունը, չհամակարգված լինելը պետական կառույցներում տնտեսական հանցագործությունների եւ կոռուպցիայի հիմք են ծնում: Տնտեսական, իրավական բարեփոխումների շնորհիվ կստեղծվի մի իրավիճակ, որը կապահովի հասարակությունը ամուր հակակոռուպցիոն նորմատիվային բազայով՝ դարձնելով կաշառակերությունը հասարակության բոլոր խավերի բարոյականության խնդիր:

Սոցիալական բնագավառ

Սոցիալական ոլորտում կիրականացվի այնպիսի քաղաքականություն, որը էապես կթուլացնի հասարակության մեջ առկա ծայրահեղ բեւեռացումը:

Իրականացվող սոցիալական քաղաքականությունը կնպաստի առողջապահական, կրթական ծառայությունների մատչելիությանը: Արդյունքում տնտեսական զարգացման պայմաններում իրականացվող սոցիալական քաղաքականությունը կնպաստի հասարակության բոլոր անդամների կենսամակարդակի բարձրացմանը:

Գիտություն եւ կրթություն

Գիտությունը, կրթությունը եւ մշակույթը, որպես ազգի հարատեւման կարեւորագույն գործոններ, կդառնան պետության հոգածության առարկա:

«ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Արտաշես Գեղամյան

Հիմնադրվել է՝ 1996 թ.

Անդամների քանակը՝ 47000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Արտաշես Գեղամյան

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Ալեքսան Կարապետյան

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Հմայակ Հովհաննիսյան

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Տնտեսության բնագավառում

Տնտեսական քաղաքականության գլխավոր բաղադրիչներն են. գործող հարկային համակարգի սկզբունքային վերափոխումը՝ հարկերի շեշտակի իջեցմամբ, հասարակական խիստ վերահսկողությունը բնական պաշարների օգտագործման եւ արտահանման բնագավառներում, ներքին պահանջարկի եւ դրա միջոցով ներքին արտադրության զարգացումը ու այս հիմքի վրա՝ տնտեսության ռեալ հիմնափոխումը, ազատ եւ արդար մրցակցության ապահովման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծումը: Վերջապես՝ կրթության պետական հովանավորչություն, ինչը Հայաստանի տնտեսության, նրա ներուժի զարգացման կարեւորագույն տարրերից մեկն է: Ընդ որում, «Ազգային միաբանությունը» գտնում է, որ տնտեսական նոր քաղաքականության իրականացման կարեւոր նախապայմանը իշխանությունների նկատմամբ մարդկանց եւ գործարարների վստահության վերականգնումն է՝ կառավարության գործողությունների կանխատեսելիության, տնտեսության իրական վիճակի գնահատման, ռեալ բյուջեի կազմման, պետության ունեցած ռեսուրսների թափանցիկ օգտագործման, ներդրողների հետ ազնիվ ու կայուն հարաբերությունների հաստատման հիման վրա:

Սոցիալական բնագավառում

«Ազգային միաբանության» հռչակած հիմնական արժեքները հաստատվում են սոցիալական հետեւողական քաղաքականությամբ, որն ուղղված է հետեւյալ նպատակների իրականացմանը.

- Հայաստանի քաղաքացիների սոցիալական անվտանգության ապահովում իշխանության բոլոր առյանների կողմից՝ մարդու եւ քաղաքացու իրավունքների ու ազատությունների պահպանման հիման վրա: Խնդիրն է՝ նախ եւ առաջ կերակրել ու հագցնել մարդկանց, ավագներին ապահովել արժանապատիվ աշխատանքով, նախադպրոցական տարիքի երեխաներին՝ լիարժեք սննդով ու բժշկական անվճար սպասարկմամբ, աշակերտներին՝ դասագրքերով ու դպրոցական նախաճաշով, կենսաթոշակառուներին՝ դեղերով ու արտոնություններով, որոնք կապահովեն նվազագույն կենսամիջոցներ, պետական աջակցություն եւ պաշտպանություն.

- ընտանիքի ամրապնդում, մայրության եւ մանկության, կանանց իրավունքների պաշտպանություն, նրանց աշխատանքի եւ կենցաղի պայմանների բարելավում, աջակցություն բազմազավակ ընտանիքներին, ժողովրդագրական ճգնաժամից դուրս գալու համազգային ծրագրի ընդունում, պետական զորակցություն երիտասարդությանը:

Կրթության, գիտության եւ մշակույթի բնագավառում

Կրթությունը պետք է դառնա կարեւորագույնը ազգային գերակայությունների մեջ: Այս առումով պետք է ապահովել պետության հոգածությունը կրթության հիմնախնդիրների լուծման գործում, այն է՝ հասարակական կյանքում բարձրացնել ուսուցչի եւ դպրոցի դերը, բարելավել ուսուցչի սոցիալական պայմանները, ամրապնդել դպրոցների նյութատեխնիկական բազան, հատուկ ուշադրություն դարձնել դասագրքերի պատրաստմանը եւ հրատարակությանը: Թե պետական եւ թե մասնավոր կրթության հիմքում պետք է լինեն դաստիարակությունը ազատության եւ պատասխանատվության ոգով, հավասար, արդարացի պայմանների ստեղծումը մտավոր, հոգեւոր եւ ֆիզիկական զարգացման համար: Հարկ է կատարելագործել պետական պատվերի եւ վճարովի ուսուցման համակարգը: Միաժամանակ, անհրաժեշտ է կիրառել մասնավոր բուհերի հավատարմագրման եւ արտոնագրման ավելի խիստ կանոններ:

Գիտության բնագավառի կարեւորագույն խնդիրներն են՝ իրագործել Հայաստանի տնտեսական, քաղաքական, հոգեւոր վերածննդին նպաստող գիտական հետազոտությունների սատարման պետական ծրագրերը, աջակցել գիտական ծրագրերին եւ նախագծերին,

այլ ոչ թե՛ բյուրոկրատական քարացած կառուցվածքներ ունեցող գիտական հիմնարկներին՝ զարգացնելով պետական դրամաշնորհների համակարգը, վերջնականապես ճշտել գիտության հեռանկարային ճյուղերի զարգացման առաջնահերթությունները, հստակեցնել հայագիտության եւ հիմնարար գիտությունների պետական ֆինանսավորման հնարավորությունները:

Մշակույթի բնագավառում մեր խնդիրն է աջակցել մշակույթի գործիչների համար բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը, տաղանդների բացահայտմանն ու զարգացմանը, պետության կողմից մշակույթի հովանավորչության հաստատմանը: Ընդ որում, կարելու է, որ մշակույթի գործիչների եւ ստեղծագործողների նյութական ու բարոյական խրախուսումը պայմանավորված լինի զուտ գեղագիտական նկատառումներով՝ անկախ քաղաքական կոնյունկտուրայից:

Ազգային գաղափարախոսություն

«Ազգային միաբանությունը» ազգային գաղափարախոսության առանցքն է համարում՝ ազգի գոյապահպանման, ամբողջական Հայրենիքի, ազգային անկախ պետականության, ազգային մշակույթի, կրոնի եւ եկեղեցու հիմնադրույթները, իրավական եւ կազմակերպական համապատասխան այնպիսի կառուցվածքների ձեւավորումը, որոնք աշխարհասփյուռ հայության համար կապահովեն անհրաժեշտ պայմաններ՝ համազգային խնդիրները լուծելու ճանապարհին:

Արտաքին քաղաքականություն

ՀՀ արտաքին քաղաքականության ուղեգծի առաջնային գերակայությունը պետք է լինի անձի, հասարակության եւ պետության շահերի պաշտպանությունը: Այդ գործընթացի շրջանակներում գլխավոր ջանքերը պետք է ուղղված լինեն հետեւյալ հիմնական նպատակների իրագործմանը. երկրի անվտանգության հուսալի ապահովում, տարածքային ամբողջականության եւ ինքնիշխանության ամրապնդում ու պահպանում, սահմանադրական կարգի հիմքերի ամրապնդում, ժողովրդավարական բարեփոխումների հաջող իրագործում, բնակչության կենսամակարդակի բարձրացում, Հայաստանի առաջընթաց զարգացման, տնտեսության վերելքի, մարդու իրավունքների եւ ազատությունների պահպանման համար արտաքին բարենպաստ պայմանների ստեղծում, Հայաստանի Հանրապետությանը հարող տարածաշրջաններում լարվածության եւ կոնֆլիկտների պոտենցիալ օջախների առաջացումը կանխելուն եւ եղածների վերացմանը ցույց տրվող աջակցություն, հայկական սահմանների պարագծով բարիդրացիության գոտու ձեւավորում, Հայաստանի Հանրապետության ազգային գերակայությունները որոշելիս արտասահմանյան երկրների եւ միջպետական միավորումների հետ խնդիրների լուծման գործընթացում համաձայնության եւ ընդհանուր շահերի որոնում, Հայաստանի քաղաքացիների եւ Սփյուռքի մեր հայրենակիցների իրավունքների ու շահերի համակողմանի պաշտպանություն:

«ԱՇԽԱՏԱՆՔ, ՕՐԵՆՔ, ՄԻԱՄՆՈՒԹՅՈՒՆ»

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Միհրան Մովսիսյան

Հիմնադրվել է՝ 2001 թ.

Անդամների քանակը՝ մոտ 1000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Միհրան Մովսիսյան (ԱՕՄ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Վաչիկ Ադիլխանյան (անկուսակցական)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Բագրատ Քեռյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

«Աշխատանք, օրենք, միասնություն» (ԱՕՄ) կուսակցությունն իր առաքելությունը համարում է հայ ժողովրդի միասնությունն ու ազգային նկարագրի վերականգնումը, հայ մարդու մենթալիտետին ու էությանը համահունչ ու ներդաշնակ հասարակության կառուցումը, բարեկեցիկ ներկայի ու ապագայի համար իրավական երաշխիքների ստեղծումը:

Իր որդեգրած նպատակները կյանքի կոչելու, իրականացնելու համար ԱՕՄ-ը հետամուտ է լինելու՝

Ազգի հոգեւոր-մշակութային կյանքի լիարժեք ու լիարյուն գոյությանն ու սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված նախաձեռնությունների, ծրագրերի իրականացմանը,

աշխատատեղերի ստեղծմանն ու բնակչության զբաղվածությանը նպաստող ծրագրերի ու միջոցառումների իրականացմանը,

աստիճանաբար խորանալու միտում ունեցող սոցիալական բեւեռացումը նվազագույնի հասցնելուն, աղքատության վերացմանն ուղղված ծրագրերի մշակմանը,

մանր ու միջին ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացմանն ու միջին խավի ձեւավորմանը,

կլան, կոռուպցիա եւ հովանավորչություն հասկացությունների վերացմանը Հայաստանի Հանրապետությունում,

հայ մարդու համար, անկախ նրա քաղաքացիությունից, ՀՀ-ում ապրելու, աշխատելու եւ արտադրություն կազմակերպելու իրավական երաշխիքների ստեղծմանը,

արդյունաբերության վերականգնմանը, ինչպես նաեւ բարձր տեխնոլոգիաների թողարկման ոլորտի եւ արտադրության քիչ նյութատար, բայց աշխատատար ճյուղերի ստեղծմանը,

գյուղմթերքների արտադրության, վերամշակման ու իրացման համար գյուղմթերքներ արտադրողին պատշաճ ֆինանսական ու տեխնիկական օգնության (ցածր տոկոսադրույքով երկարաժամկետ վարկեր, գյուղտեխնիկա, որակյալ բուժանյութեր եւ պարարտանյութեր) տրամադրմանը,

սահմանամերձ գոտու բնակչության, պատերազմի վետերանների եւ ազատամարտիկների, ինչպես նաեւ՝ երիտասարդ ընտանիքների համար որոշակի արտոնությունների սահմանմանը,

ավանդատուների սառեցված ավանդների աստիճանական վերադարձմանը,

աղետի գոտու հիմնախնդիրների վերջնական լուծմանն ուղղված ծրագրերի մշակմանը եւ նրանց իրականացմանը,

Արցախի ինքնորոշման իրավունքի միջազգային ճանաչմանը,

Հայրենիք - Արցախ - Սփյուռք կապերի համակողմանի ընդլայնմանը,

արտագաղթի նվազեցմանը եւ Հայաստանից արտագաղթած բնակչության վերադարձին ուղղված պետության կողմից ձեռնարկվող քայլերի իրականացմանը,

ՀՀ Արհմիությունների կոնֆեդերացիայի հզորացմանը՝ որպես աշխատավորների եւ գործազուրկ աշխատունակ բնակչության իրավունքների եւ շահերի պաշտպանի:

ՀՀ քաղաքացին վստահ պետք է լինի վաղվա օրվա նկատմամբ: ԱՕՄ կուսակցությունն իր գործունեությամբ կնպաստի ժողովրդավարական պետության կայացմանը, բարեկեցիկ եւ ստեղծագործ կյանքի վերականգնմանը ողջ հանրապետությունում:

Պետության առաջնահերթ խնդիրներն ենք համարում՝ սոցիալական արդարության եւ սոցիալական պաշտպանվածության երաշխավորումը, բնակչության սոցիալական բեւեռացման մեղմացումը, հասարակական համաձայնության մթնոլորտի ձեւավորումը:

«ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԱՇԻՆՔ

Դաշինքի կազմում էին՝

«Հայաստանի ժողովրդական կուսակցություն», նախագահ՝ Ստեփան Դեմիրճյան
 «Հանրապետություն» կուսակցություն, համանախագահներ՝ Ալբերտ Բազեյան,
 Արամ Զ. Սարգսյան
 «Ազգային ժողովրդավարական միություն», նախագահ՝ Վազգեն Մանուկյան
 «Հայաստանի դեմոկրատական կուսակցություն» նախագահ՝ Արամ Գ. Սարգսյան
 «Ազգային ժողովրդավարական կուսակցություն» նախագահ՝ Շավարշ Քոչարյան
 «Ազգային ժողովրդավարների դաշինք» նախագահ՝ Արշակ Սադոյան

Ցուցակում առաջին անունը՝ Ստեփան Դեմիրճյան (ՀԺԿ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Արամ Զ. Սարգսյան (Հանրապետություն)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Վազգեն Մանուկյան (ԱԺՄ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷԻՆ

Ներքին քաղաքականություն

ՀՀ ԱԺ ընտրություններում հաղթելը երկրում սահմանադրական կարգի վերականգնման եւ ժողովրդավարական արժեքների կայացման օրինական ճանապարհին է: Այս նպատակների իրագործման համար ձեւավորվել է «Արդարություն» դաշինքը: Այն միավորելով ընդդիմադիր քաղաքական ուժերին՝ իր շուրջն է համախմբել հասարակությամբ պայքարելու անօրինականությունների, բռնությունների, բացասական երեւոյթների դեմ՝ համախմբված հաստատելու արդարություն եւ ժողովրդավարություն: Մեր ակտիվ մասնակցությամբ պետք է հետամուտ լինենք, որ կայանա իրապես անկախ օրենսդիր իշխանություն, ծանրակշիռ քաղաքական մարմին եւ ոչ թե գործադիր իշխանության կցորդ:

«Արդարություն» դաշինքն ունի կաշառակերության դեմ պայքարի հստակ ծրագիր, որտեղ գլխավոր շեշտը դրվում է օրենքի գերակայության վրա, ինչպես նաեւ՝ խստագույն պատժամիջոցների կիրառում կաշառքներով միջնորդված գործարքների եւ ընդհանրապես պետական ծառայողներին կաշառելու յուրաքանչյուր դեպք բացահայտելիս: Մենք ամեն ինչ անելու ենք վերացնելու կաշառակերության սոցիալական եւ տնտեսական հիմքերը:

Արտաքին քաղաքականություն

ՀՀ արտաքին քաղաքականությունը պետք է շարժել գերակայությունների սկզբունքներով: Տարածաշրջանային սպասող փոփոխություններին Հայաստանը պետք է պատասխանի ժամանակին եւ արժանի կերպով: Վերջին 5 տարիների անորոշությունից հետո Հայաստանը պետք է լուծի տարաշրջանային անվտանգության այս կամ այն համակարգում գտնվելու հարցը: Ռուսաստանին իբրեւ ռազմավարական գործընկեր, անշուշտ պետք է տալ նախապատվություն, ամենեւին սակայն չթերագնահատելով համաշխարհային եւ տարածաշրջանային գործընթացները՝ ՆԱՏՕ-ի եւ այլ միջազգային կառույցների ակտիվ մասնակցությամբ:

Դարաբաղյան հիմնահարց

Արցախի հարցի կարգավորման տարբերակներում պարտադիր պայման ենք համարում Արցախի մասնակցությունը, որպես բանակցությունների լիարժեք կողմ: Փոխզիջումը որեւէ կերպ չի առնչվելու բուն Հայաստանի տարածքներին: Թե ինչ ենք զիջելու մենք եւ ինչ Ադրբեջանը, կորոշվի բանակցությունների միջոցով: Արցախի հարցի կարգավորումը փոխկապակցված է տարածաշրջանային ինտեգրացման հարցի հետ:

Սփյուռքի հետ հարաբերություններ

Սփյուռքի դերը Հայաստանում մեծացնելու նպատակով անհրաժեշտ է վերլուծել այդ ուղղությամբ մինչ օրս իրականացված քայլերը, իրատեսորեն գնահատել ստեղծված իրավիճակը, ինչպես նաև՝ վեր հանել այն խոչընդոտները, որոնց հաղթահարման ուղղությամբ անհրաժեշտ կլինի մշակել միջոցառումների համապարփակ՝ տնտեսական ինտեգրացիայի ընթացք ու հեռանկարային ծրագիր:

Տնտեսական քաղաքականություն

Մասնավորեցված, բայց պարապուրդի մատնված ձեռնարկությունների վերագործարկումը խթանելու նպատակով չգործող արտադրության միջոցներից գանձել գույքահարկ՝ տնտեսապես աննպատակահարմար դարձնելով դրանց անգործությունը: Հարկային արտոնություններով եւ երկարաժամկետ վարկերով խրախուսել արտադրական գործունեությունը վերսկսված ձեռնարկություններին: Օգտագործել հանրապետության հանքահումքային ռեսուրսները, առկա կադրային ներուժը:

Սոցիալական բնագավառ

Տնտեսության արդյունավետության հետեւողական բարձրացմանը զուգընթաց պետք է ստանձնել պետական պատասխանատվություն՝ ավանդների աստիճանական վերադարձման նկատմամբ: Մտադիր ենք ընդլայնել անվճար առողջապահությունը եւ կրթությունը, ըստ հնարավորի բարձրացնել կենսաթոշակները եւ բյուջետային ոլորտի աշխատողների վարձատրությունը:

Գիտություն եւ կրթություն

Անհրաժեշտ է հոգ տանել գիտության նվաճումներն արտադրության մեջ ներդնելու, տեսագիտական եւ հայագիտական ճյուղերի զարգացումը պետության հովանավորությամբ ապահովելու ուղղությամբ: Պետք է ամեն կերպ աջակցել երիտասարդ տաղանդների բացահայտմանը: Երիտասարդությունը պետք է իր ապագան տեսնի Հայրենիքում եւ վստահ լինի, որ հմտությունները եւ գիտելիքներն ի սպաս կդրվեն մեր երկրի առաջընթացին:

«ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ» ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Արթուր Բալոյան
Հիմնադրվել է՝ 1999 թ.
Անդամների քանակը՝ 300

Ցուցակում առաջին անունը՝ Հակոբ Աբրահամյան (անկուսակցական)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Ատոմ Մխիթարյան (անկուսակցական)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Արսեն Քարամյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՒՆ

«Արդարություն» կուսակցության նախընտրական ծրագրի հիմքում երիտասարդ սերնդի՝ հասարակության թարմ ուժերի գաղափարական հիմնադրույթներն են:

Մեր հայրենիքի վաղվա օրն այսօրվա երիտասարդությանն է: Եվ մենք ձգտում ենք այսօր դնել այն նվիրական երկրի հիմքերը, որ մենք՝ երիտասարդներս ենք ցանկանում տեսնել: Մենք այսօր այն կամուրջն ենք, որ շաղկապում է հին եւ նոր աշխարհայացքները, այն սերունդն ենք, որ արդեն ի գործ է շարունակել պետության կերտման գործընթացը:

Մենք Հայաստանի հասարակական-քաղաքական կյանքում ներկայացնում ենք հասարակության թարմ ուժերի՝ երիտասարդ սերնդի շահերը, նոր գիտակցության, նոր արժեքային համակարգի կրողներին ու նրանց շահերը:

Մենք պետությունը ճանաչում ենք որպես հասարակության, ազգի կազմակերպման բարձրագույն ձև եւ մեծագույն արժեք, ուստի եւ Հայաստանի Հանրապետության անկախությունը համարում ենք մեր ազգի անսակարկելի նվաճումը:

Մենք պատկերացնում ենք սոցիալական արդարության հենքի վրա կառուցված եւ բարոյահոգեբանական առողջ մթնոլորտում զարգացող, հավասար մեկնարկային հնարավորություններով օժտված այնպիսի հայ հասարակություն, որտեղ յուրաքանչյուրի ազատ զարգացումը պայմաններ է ստեղծելու հասարակության ընդհանուր առաջընթացի համար:

Մենք կոչված ենք ազգային մեր ինքնությանը համապատասխանող նոր՝ երիտասարդ սերնդին բնութագրական գաղափարների ձեւակերպմանը եւ դրանց քաղաքական արտահայտություն տալուն:

Սկզբունքներ

1. ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ որպես հնարավորությունների հավասարություն,
2. ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ որպես ցանկացած բնույթի գործունեության չափանիշ,
3. ՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ որպես քաղաքակրթության երաշխիք,
4. ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ որպես հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտների զարգացման նախապայման,
5. Ներսերնդային եւ միջսերնդային ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅՈՒՆԸ,
6. ԺՈՂՈՎՐԴԱՎՐՈՒԹՅՈՒՆԸ,
7. Քաղաքական եւ հասարակական ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ,
8. ԱՎԱՆԴԱՊԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ որպես նախորդ սերունդների ժառանգության լավագույն մասի իմացություն եւ կրում,
9. Սոցիալական ԱՌԱՋԸՆԹԱՑԸ՝ որպես համազգային բարեկեցության հասնելու միջոց

Ներքին քաղաքականություն

Ձեւավորել եւ ամրապնդել քաղաքական համագործակցության մթնոլորտը, ամբողջացնել իրավական դաշտը, նոր արժեքային համակարգից բխող ժողովրդավարության հաստատում եւ մարդու իրավունքների պաշտպանություն, քաղաքացիական հասարակության ուժեղացում:

Արտաքին քաղաքականություն

Տարածաշրջանում կայուն խաղաղություն, հարեւան պետությունների հետ տնտեսական եւ քաղաքական հարաբերությունների զարգացում, ինտեգրացիա տարածաշրջանային եւ միջազգային կազմակերպություններում, սերտ համագործակցություն Եվրոպային հետ, Հայաստանի միջազգային հեղինակության բարձրացում, Սփյուռքի ներգրավում:

Կրթություն, գիտություն, մշակույթ

Կրթություն-գիտություն-արտադրություն կապի ամբողջացման համար հիմքեր, անվճար միջնակարգ կրթություն, վարկեր ուսանողներին, պետական առաջնակարգ աջակցություն բնագավառին, ֆինանսավորման աճ, նոր տեխնոլոգիաների ներդրում:

«ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՂՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԱՇԻՆՔ

Դաշինքի կազմում էին՝

- «Կանայք Հայոց աշխարհի», նախագահ՝ Ժանետա Մանուկյան
 «Հայաստանի առաջադիմական միացյալ կոմունիստական կուսակցություն», նախագահ՝ Վազգեն Սաֆարյան
 «Հայրենական ապրանք արտադրողներ» ՀԿ
 «Երեւանը եւ Երեւանցիներ» ՀԿ

Ցուցակում առաջին անունը՝ Ժանետա Մանուկյան («Կանայք Հայոց աշխարհի»)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Վազգեն Սաֆարյան (ՀԱՄԿԿ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Կարինե Ստեփանյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Ներքին քաղաքականություն

Օրենքի գերակայության ապահովում Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի, կառավարության եւ դատաիրավական համակարգի պարտականությունների գործնական տարանջատման, զանգվածային լրատվության միջոցների հեղինակության եւ հնարավորությունների միջոցով:

Արտաքին քաղաքականություն

Անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել միջազգային կազմակերպությունների եւ օտարերկրյա պետությունների իրավական ակտերով 1915 թ-ին հայ ազգի դեմ իրականացված ցեղասպանության ճանաչման համար:

Նպաստել Հայաստանի ներդրավածության խորացմանն ու ընդլայնմանը միջազգային գործընթացներին՝ առանձնահատուկ տեղ հատկացնելով միջազգային կազմակերպությունների գործունեության մեջ հանրապետության ակտիվ մասնակցությանը:

Ապահովել երկրի կայուն անվտանգությունը՝ սահմանակից երկրների հետ համագործակցության եւ հարաբերությունների կարգավորման ու զարգացման միջոցով՝ առանձնահատուկ տեղ հատկացնելով Ռուսաստանի Դաշնության հետ բարեկամական փոխհարաբերությունների խորացմանը:

Ղարաբաղյան հիմնահարց

Լայնորեն կիրառելով միջազգայն պրակտիկայում ընդունված իրավական միջոցները՝ ձգտել ԽՍՀՄ-ի փլուզման հիման վրա ինքնուրույն պետություն կազմելու, Ղարաբաղի բնակչության ինքնորոշման իրավունքի ճանաչմանը:

Ապահովել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության համար ինքնուրույն եւ զարգացած տնտեսություն ունենալու հնարավորություն:

Սփյուռքի հետ հարաբերություններ

Իրավական հիմքեր ստեղծել Հայաստանի տնտեսական զարգացմանը սփյուռքահայության փոխշահավետ մասնակցության համար:

Մշակել լիակատար երկքաղաքացիությանը անցնելու ծրագիր:

Ձեռնամուխ լինել սփյուռքահայ գիտության, մշակույթի գործիչների, խոշոր գործարարների կողմից կատարվող աշխատանքները Հայաստանի բնակչությանը ներկայացնելու պետական ծրագրի մշակմանը:

Տնտեսական քաղաքականություն

Ստեղծել հայրենական արտադրողների շահերի պաշտպանության գործուն, զորեղ եւ ճկուն համակարգ՝ անհրաժեշտ փոփոխություններ կատարելով հարկային եւ մաքսային դաշտը կանոնակարգող օրենքներում:

Ձեռնամուխ լինել պետական կառավարման մարմինների եւ պաշտոնատար անձանց կամային միջամտություններից ձեռնարկատերերի բավարար պաշտպանվածությունն ապահովելու համար:

Իրավական հիմքեր ստեղծել գյուղացիական եւ նրանց օժանդակող տնտեսությունների կայացման համար՝ երկարաժամկետ վարկային ծրագրերի պաշտպանության ապահովության միջոցով:

Խթանել մասնավորեցման գործընթացը՝ ապահովելով չաշխատող ձեռնարկությունների վերագործարկումը՝ աշխատատեղերի վերականգնման եւ տեխնիկական վերազինման միջոցով:

Սոցիալական բնագավառ

Ապահովել Հանրապետությունում գործող կանանց հասարակական կազմակերպությունների եւ կուսակցությունների մասնակցությունը կանանց հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված պետական ծրագրերի մշակմանն ու իրականացմանը:

Իրավական հիմքեր ստեղծել երիտասարդ ընտանիքների սոցիալական ապահովածության պետական երաշխիքներ ներդնելու համար:

Մշակել բռնադատված ընտանիքների եւ առանձնապես այդ ընտանիքների երեխաներին Հայաստանի բարոյաքաղաքական մթնոլորտին մերձեցնելու ծրագիր:

Իրավական հիմքեր ստեղծել աշխատանքի թոշակառուների՝ նախկին աշխատավայրերից ձեռնարկությունների շահույթի հարկվող մասի նվազեցման հաշվին լրացուցիչ թոշակավորման համար:

Իրավական հիմքեր ստեղծել կերակրող եւ մանկահասակ երեխաներ ունեցող մայրերի հիմնախնդիրների պետական կարգավորման համար:

Գիտություն, կրթություն, մշակույթ

Կանոնակարգել դպրոցների, միջնակարգ մասնագիտական եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ինքնակառավարման հարցերը:

Իրավական հիմքեր ստեղծել բարձրագույն եւ միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական ծրագրերի արդիականացման պետական վերահսկողության եւ շրջանավարտ մասնագետների աշխատանքի տեղավորման համար:

Նախաձեռնել կիրառական գիտական աշխատանքների ներդրումների խթանման պետական ծրագիր:

Հայաստանի կուլտուրայի օջախների գործունեությունը եւ զարգացումը դիտարկելով որպես կարելիության պետական խնդիր՝ ապահովել ազգային թատրոնի, կինեմատոգրաֆիայի, պետական ֆիլհարմոնիայի եւ պատկերասրահների, ինչպես նաեւ այդ ոլորտի մասնագիտական հաստատությունները պետական պատվերով:

«ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ, ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ԴԱՇԻՆՔ

Դաշինքի կազմում էին՝

«Ժողովրդա-դեմոկրատական» կուսակցություն, նախագահ՝ Գագիկ Ասլանյան
«Արժանապատիվ ապագա» կուսակցություն, նախագահ՝ Լյուդմիլա Հարությունյան

Ցուցակում առաջին անունը՝ Լյուդմիլա Հարությունյան (ԱԱ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Գագիկ Ասլանյան (ԺԴԿ)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Ստեփան Ծաղիկյան (ԱԱ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Ներքին քաղաքականություն

Կարելիոր գործոն ենք համարում պատասխանատվությունն ու բարոյականությունը ներքաղաքական կյանքում, ինչպես նաեւ՝ համախմբված հասարակության եւ կազմակերպված ու արդյունավետ պետության ներդաշնակ ձեւավորումը: Մենք կողմ ենք քաղաքական ուժերի կառուցողական ընդդիմախոսությանը, որը ծավալվում է սահմանադրական պահանջների շրջանակներում: Դաշինքն ընդհանուր ոչինչ չունի աջ կամ ձախ ծայրահեղությունների հետ: Մենք մեր գործողություններում առաջնորդվում ենք երկրի, պետության եւ ժողովրդի ներկայի ու ապագայի համար պատասխանատվության զգացումով:

Արտաքին քաղաքականություն

Տարածաշրջանում Հայաստանի նոր տեղի եւ դերի հաստատում: Հայ դատի շահերի պաշտպանում եւ Հայոց ցեղասպանության ճանաչում համայն աշխարհի քաղաքակիրթ մարդկության կողմից:

Հայաստանի ակտիվ ինտեգրումը միջազգային եւ հատկապես տարածաշրջանային տնտեսական, քաղաքական ու մշակութային կառույցներում:

Արցախյան հիմնահարց

Դաշինքը գտնում է, որ անհրաժեշտ է հասնել հարցի հնարավորինս արագ կարգավորմանը՝ միջին ժամկետային հեռանկարում որպես գլխավոր նպատակ ունենալով ԼՂՀ միջազգային ճանաչումը, իսկ երկարաժամկետ հեռանկարում՝ Հայաստանի հետ վերամիավորումը:

Սփյուռքի հետ հարաբերություններ

Սփյուռքի ներդրումային եւ մասնագիտական կարողություններն օգտագործել Հայաստանը համաշխարհային տնտեսությանն աստիճանաբար ինտեգրելու ուղղությամբ:

Ստեղծել Սփյուռքի հարցերով պետական կառույց, որը կլինի ՀՀ արտաքին քաղաքական կառույցից դուրս եւ ներդրումային հարցերով կհամագործակցի արտաքին տնտեսական կապերը համակարգող պետական կառույցի հետ: Ստեղծել համահայկական տեղեկատվական համակարգ: Արտերկրի մեր հայրենակիցները պետք է կարողանան լիարժեք մասնակցություն ունենալ Հայաստանի տնտեսական, քաղաքական, մշակութային եւ հասարակական կյանքին, դառնալ մեր դարավոր երազանքի անմիջական կերտողն ու հաղորդակիցը՝ Հայաստանն իրապես վերածելով համայն հայության բարգավաճ հայրենիքի:

Տնտեսական քաղաքականություն

Առաջնային ենք համարում տնտեսական խնդիրների իրավիճակային լուծումներից անցումը ծրագրային զարգացման: Պետական կառավարման մարմինների ուշադրությունը պետք է հրավիրել ստվերային տնտեսության ծավալների կրճատմանն ուղղված աշխատանքներին:

Պետության տնտեսական քաղաքականության գերնպատակը պետք է լինի մարդկանց պահանջմունքների բավարարման ապահովումը, իսկ միջոցը՝ տնտեսության բոլոր օբյեկտների եւ սուբյեկտների ընդհանուր, խմբակային եւ անհատական շահերի առավելագույնս հաշվեկշռումը:

Սոցիալական բնագավառ

Մենք գերակա խնդիրներ ենք համարում.

-անցումը գոյատևումից դեպի զարգացում եւ բարենորոգում

-անցումը մնացորդային սկզբունքից բարեկեցության սոցիալ-ժողովրդավարական սկզբունքին:

Որպես տեխնոլոգիա՝ առաջարկվում է սոցիալական արդարության եւ սոցիալական համերաշխության սկզբունքը:

Գիտություն եւ կրթություն

Պետական հեռանկարային ծրագրերի հիման վրա գիտության եւ կրթության աջակցման պայմանների ստեղծում:

Գիտությանն ու կրթությանն ուղղվող ֆինանսավորման ավելացում, գիտակրթական ներուժի թարմացում եւ ինքնավերարտադրում:

ՀՀ տարածքում գործող բոլոր տիպի ուսումնական հաստատությունների կարգավիճակի հստակեցում, կրթության բոլոր մակարդակների համար պետական չափորոշիչների միասնական համակարգի ստեղծում:

Կրթության ոլորտի աշխատողների վարձատրության արժանավայել չափերի սահմանում:
Կրթական համակարգի կայուն զարգացման համար համապատասխան երաշխիքների ապահովում, անվճար միջնակարգ կրթության եւ բարձրագույն կրթության հասանելիության համար ռեալ երաշխիքների ստեղծում:

«ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Տիգրան Կարապետյան
Հիմնադրվել է՝ 1995 թ.
Անդամների քանակը՝ 3500

Ցուցակում առաջին անունը՝ Տիգրան Կարապետյան (ԺԿ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Պետրոս Քացախյան (ԺԿ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Գրիգոր Սուքիասյան (ԺԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

ԺԿ-ն, որպես քաղաքական ուժ կենտրոնամետ է, տնտեսական հարցերում ազատական է:

ԺԿ-ի հիմնական նպատակներն են՝

Հայոց պետականության ամրապնդումը:
Ժողովրդի իշխանության հաստատումը:
Հասարակության պահանջները բավարարող տնտեսության եւ մշակույթի զարգացումը:

Պետական շինարարություն

ԺԿ-ն կարելու է պետական շինարարությունը: Ուշադրության կենտրոնում պետք է գտնվի քաղաքական համակարգի կայացումը՝ որպես Սահմանադրության կիրառման, Ժողովրդավարության զարգացման երաշխիք, ինչը կապահովի ժողովրդի իշխանությունը երկրում, սահմանադրական նորմերի անխափան կիրառումը:

ԺԿ-ն իր նպաստը կրերի քաղաքական առճակատման եւ սոցիալական բեւեռացման մեղմացմանը, բարոյահոգեբանական մթնոլորտի առողջացմանը, վստահության վերականգնմանը երկրում:

Ընտրությունը իշխանության հայելին է, այն կատարելության հասցնելու պայման է: ԺԿ-ն իր կառույցներով ու ներուժով կնպաստի քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, հանրությանն անհրաժեշտ իրավունքի կիրառմանը:

Արտաքին քաղաքականություն

Աշխարհում տեղի ունեցող գործընթացները արմատապես փոխում են պատկերացումները ազգային անվտանգության խնդիրների վերաբերյալ: Բախվում են դարաշրջաններ, քաղաքակրթություններ:

Նախագահական ընտրությունները փաստեցին, որ մենք աշխարհից մոռացված կղզի չենք եւ գտնվում ենք արտաքին աշխարհի հետաքրքրությունների ոլորտում: Արտաքին քաղաքականությունը պետք է միտվի ազգային անվտանգության ապահովմանը եւ երկրի կայուն զարգացմանը: Օգտվելով իր աշխարհաքաղաքական եւ պատմական յուրահատկություններից՝ ՀՀ-ն կարող է եւ պետք է քաղաքակրթությունների երկխոսության ու համագործակցության կամուրջ հանդիսանա:

Զարգացնելով հարաբերությունները բարեկամ երկրների հետ՝ պետք է առանց նախապայմանների երկխոսություն սկսի մյուս երկրների հետ: Գերակա ուղղություններում պետք

է լինի ազգային համապարփակ դոկտրինայի հիման վրա Հայրենիքի ամբողջացումը, Արցախի հարցի եւ Սփյուռքի հիմնախնդիրների լուծումը, Ցեղասպանության միջազգային ճանաչումը: Պետք է օգտագործել բոլոր միջոցներն ու հնարավորությունները Սփյուռքի ինքնության պահպանման համար:

Հայաստանը համայն հայության հայրենիքն է:

Տնտեսական ոլորտ

Մեր խնդիրներն են գիտատեխնիկական ներուժի զարգացումը եւ տնտեսության առաջնահերթությունների որոշումը: Ռազմավարական արժեք ներկայացնող օբյեկտների եւ ոլորտների մասնավորեցումը պետք է իրագործվի՝ հաշվի առնելով ազգային անվտանգության պահանջները:

ԺԿ-ն կողմնակից է ավանդական տնտեսական կապերի վերականգնմանը, միջազգային տնտեսական կառույցների հետ արդյունավետ համագործակցությանը եւ ինտեգրմանը:

ԺԿ-ն առաջնահերթ է համարում՝

հարկային, ֆինանսավարկային եւ մաքսային ճկուն քաղաքականության միջոցով հայրենական ապրանքարտադրողների գործունեության խրախուսումը:

ստվերային տնտեսությանը նպաստող գործոնների սահմանափակումը եւ վերացումը, բանկային համակարգի եւ վարկավորման մեխանիզմների կատարելագործումը,

ԺԿ-ն հանդես է գալիս հօգուտ պետության կողմից որդեգրված ագրարային ռազմավարության, որն իր մեջ պետք է ներառի՝ սակագնային քաղաքականությունը, համալիր միջոցներ՝ գյուղատնտեսության բնագավառում համաճարակների կանխումը եւ վերացումը, պարենային անվտանգությունը:

Սոցիալական ոլորտ

ԺԿ-ն նպաստելու է սահմանադրորեն ամրագրված սոցիալական պետության կայացմանը: ԺԿ-ն գտնում է, որ աղքատությունը սպառնում է ազգային անվտանգությանը, խոչընդոտում է երկրի ժողովրդավարացմանը եւ արդյունավետ ինքնակազմակերպմանը: Այն վտանգում է ազգային ավանդական, պահպանողական կառույցի՝ ընտանիքի կայունությունը, պարարտ հող է ստեղծում մեր հոգեկերտվածքին անհարիր օտար բարքերի տարածման համար, պատճառ է արտագաղթի: Աղքատության հաղթահարումն ընտանիքի պահպանության առանցքային խնդիր է:

Մտահոգիչ է երկրի դեմոգրաֆիկ պատկերը: ԺԿ-ն կարելու է աշխատանքի իրավունքի եւ զբաղվածության խնդիրների, գործատուների եւ վարձու աշխատողների հարաբերությունների, կենսաթոշակների եւ նպաստների սահմանման օրենսդրական կարգավորումը՝ ձգտելով կենսաթոշակների եւ նպաստների չափը համապատասխանեցնել կենսապահովման նվազագույն զանբյուլի պահանջներին:

Առաջնահերթ է երիտասարդության հիմնահարցերի մասին ծրագրի մշակումը եւ իրագործումը:

ԺԿ-ն գտնում է, որ կրթությունը եւ գիտությունը ՀՀ զարգացման գերակա ուղղությունն ու երաշխիքն են:

Անհրաժեշտ ենք համարում «աղետի գոտու» եւ մարզերի սոցիալ-տնտեսական ներդաշնակ զարգացումը, ռազմավարական նշանակության բնակավայրերի ամրացումը:

Ազգային փոքրամասնությունների, նրանց մշակույթի զարգացման համար ընձեռնելու ենք բարենպաստ պայմաններ:

ԺԿ-ն գտնում է, որ նախկին Հայխնայբանկում եղած բնակչության խնայողությունները ենթակա են ինդեքսավորման եւ վերադարձման, իսկ մասնավոր բանկերում պետության ուշացած միջամտության արդյունքում բնակչության կորցրած ավանդները՝ փոխհատուցման, ինչը կվերականգնի վստահությունը բանկերի նկատմամբ:

ԺԿ-ն կխրախուսի Հայոց բանակում ազգային ոգով դաստիարակությանն ուղղված ցանկացած դրսեւորումը: Ձինծառայողը պետք է արժանանա պետության եւ հասարակության հարգանքին ու հոգածությանը:

ԺԿ-ն համոզված է, որ Հայաստանը կարող է դառնալ այն երկիրը, որտեղ օրենքի առջեւ բոլորի հավասարությունը կապահովի քաղաքացիներին կանխատեսելի ապագա:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Սեյրան Ավագյան

Հիմնադրվել է՝ 2001 թ.

Անդամների քանակը՝ 21259

Ցուցակում առաջին անունը՝ Սեյրան Ավագյան (ՀԺԱՄ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Հարություն Փամբուկյան (անկուսակցական)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Սպարտակ Մելիքյան (ՀԺԱՄ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

ՀԺԱՄ կուսակցության նպատակն է՝ երկրում ավելացնել տնտեսապես անկախ, հայրենիքի ապագայի համար պատասխանատու, միշտ նախաձեռնող, համակեցության նորմերի պահպանման եւ արմատավորման գործում հետեւողական քաղաքացիներ:

ՀԺԱՄ տնտեսական կուրսի բովանդակությունն է՝ հասարակության լայն զանգվածներին արտադրության միջոցների սեփականատեր դարձնելն ու այդ հիմքի վրա բարձր արդյունավետության փոքր ու միջին բիզնես կազմակերպելը: Այդ կուրսի հիմնական նպատակը կես միլիոնից անցնող փոքր ու միջին սեփականատերերի նախաձեռնած գործն արդյունավետ դարձնելը, նրանցից իրական գործարարներ կերտելն է: Տնտեսական կուրսի նպատակն է, որ հասարակության ստվար մասը կազմեն սեփական գործի (բիզնեսի) տեր, տնտեսապես անկախ քաղաքացիները, տնտեսության կառուցվածքում եւ տնտեսական կյանքում գերակա դեր ստանձնի փոքր ու միջին արդյունավետ բիզնեսը:

Տնտեսությունն այդ կուրսով ուղղորդելու համար հանրապետությանն անհրաժեշտ է փոքր եւ միջին սեփականատերերի մի հզոր քաղաքական կազմակերպություն, որն էլ Հայաստանի ժողովրդավարական ազատական միությունը՝ ՀԺԱՄ կուսակցությունն է:

ՀԺԱՄ-ը կարծում է, որ այս փուլում վճռորոշ է պետության եւ հասարակության միջեւ երկխոսության ծավալումը եւ հանրային ու պետական արդյունավետ կառավարումը, որի իրագործմանն էլ կոչված է ՀԺԱՄ քաղաքական հռչակագրի առաջարկած քաղաքական կուրսը:

Ժողովրդավարական նոր կուրսը, որ հռչակում է ՀԺԱՄ-ը, հիմնվում է ժամանակակից ազատական գաղափարախոսության վրա: Նրա նպատակը կայուն ժողովրդավարական կարգն է:

ՀԺԱՄ կուսակցությունը ձգտում է, որ երկրում իշխանությունն ամրապնդի ժողովրդական ինքնիշխանությունը, իշխանությունների ընտրովիությունը եւ վերահսկելիությունը, իշխանությունների տարանջատումը, երաշխավորի ազատ տնտեսական մրցակցություն, պետական ռեսուրսներն ուղղի սոցիալական համակարգի զարգացմանը եւ սոցիալական պաշտպանվածությանը, բոլորի համար հասանելի դարձնի որակյալ կրթությունը եւ բժշկական սպասարկումը, աջակցի աշխատանքի եւ դրա դիմաց մարդու արժանապատիվ կենսագործունեությունը ապահովող վարձատրության իրավունքի ազատ իրագործմանը:

ՀԺԱՄ կուսակցությունն ասում է. «Պետության հեղինակությունը հասարակությունը գնահատում է նրա արդարության, ազնվության եւ պարկեշտության աստիճանով: Իշխանությունը պետք է արժանի լինի իր ժողովրդին»:

ՀԺԱՄ կուսակցությունը ձգտում է իշխանության ամբողջ ուժը ծառայեցնել ժողովրդի խորքային շահերին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Վլադիմիր Դարբինյան
Յիմնադրվել է՝ 1920 թ.
Անդամների քանակը՝ 50000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Վլադիմիր Դարբինյան (ՀԿԿ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Սանատրուկ Սահակյան (ՀԿԿ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Ռուբեն Թովմասյան (ՀԿԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Քաղաքական ոլորտ

Նորընտիր Ազգային ժողովում ծախ, ծախ-կենտրոնամետ եւ կենտրոնամետ ուժերի մեծամասնության ձեւավորման դեպքում մասնակցել ժողովրդի վստահությունը վայելող կառավարության կազմավորմանը:

Հանդես գալ գործող Սահմանադրության մեջ արմատական փոփոխություններ կատարելու նախաձեռնությամբ, որն ուղղված կլինի հանրապետության նախագահի լիազորությունների կտրուկ սահմանափակմանը, օրենսդիր (Ազգային ժողով) եւ գործադիր (կառավարություն) իշխանությունների լիազորությունների ու ֆունկցիաների ընդլայնմանը եւ պատասխանատվության բարձրացմանը, քաղաքացիական ազատությունների եւ մարդու իրավունքների անբողջ համակարգի ամրապնդմանն ու զարգացմանը՝ բազմակուսակցական ժողովրդավարության ապահովմանը:

Վերականգնել հանրապետության ավանդական շրջանային վարչատարածքային բաժանումը, որն արտահայտում է տվյալ տարածքի բնակչության հավաքական հոգեբանությունը եւ նպաստում սոցիալ-տնտեսական, հոգեւոր պահանջմունքների առավելագույն բավարարմանը:

Օրենսդրորեն ամրապնդել եւ ընդլայնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցչական բնույթը եւ իրավասությունները: Հանդես գալ «Երեւանի մասին» օրենքի ընդունման նախաձեռնությամբ:

Արտաքին քաղաքականության, ազգային անվտանգության եւ ազգային քաղաքականության ոլորտ

Զգտել ընդլայնել Ազգային ժողովի մասնակցությունը Հայաստանի արտաքին քաղաքական դոկտրինայի մշակմանն ու իրականացմանը, միջազգային եւ միջխորհրդարանական միություններում եւ կազմակերպություններում նրա արժանավայել ներկայացմանը:

Հետեւողականորեն հանդես գալ Ռուսաստանի Դաշնության հետ Հայաստանի Հանրապետության ռազմա-քաղաքական դաշինքի ամրապնդման եւ հետագա զարգացման, սոցիալ-տնտեսական համագործակցության եւ մշակութային կապերի լիարժեք վերականգնման ու ծավալման օգտին: Հարց բարձրացնել՝ Բելառուս-Ռուսաստան Միությանը անդամակցելու պայմանների շուրջ այդ երկրների օրենսդիր իշխանությունների հետ անմիջապես բանակցություններ սկսելու մասին:

Ակտիվորեն նպաստել Հայաստանի հետ ընդհանուր աշխարհաքաղաքական եւ տնտեսական շահեր ունեցող բարեկամ երկրների, առաջին հերթին՝ Իրանի, Չինաստանի, Սիրիայի, Վրաստանի, Հունաստանի, Կիպրոսի, Լիբանանի հետ բազմակողմ կապերի ամրապնդմանն ու զարգացմանը:

Նպաստել Լեռնային Ղարաբաղի հարցը խաղաղ ճանապարհով լուծելու բանակցությունների շարունակմանը՝ ելակետ ունենալով ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը եւ միեւնույն ժամանակ այդ հիմնահարցի վերջնական եւ արդարացի լուծման հնարավոր միակ ուղին համարելով Անկախ պետությունների մոր ստեղծվող միության կազմում որպես ինքնուրույն եւ իրավահավասար անդամ-պետություն ԼՂՀ-ի ընդգրկումը:

Նախաձեռնել օրենսդրական վերափոխումներ, որոնք կնպաստեն Սփյուռքի ակտիվ ներգրավմանը հայրենիքի տնտեսական վերականգնման եւ զարգացման գործընթացներում: Շարունակել աշխատանքները հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման ուղղությամբ:

Սահմանադրության նոր նախագծում նախատեսել ազգային փոքրամասնությունների ուղղակի ներկայացուցչություն՝ օրենսդիր գերագույն մարմնում:

Տնտեսական ոլորտ

Մշակել օրենք հանրապետության համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների ու միավորումների ազգայնացման մասին, այդ ձեռնարկությունների արագ գործարկման արդյունավետության ապահովման կարելու երաշխիք համարելով դրանց վերածումը համատեղ ձեռնարկությունների, առաջին հերթին՝ Ռուսաստանի եւ ԱՊՀ այլ երկրների հետ:

Օրենսդրորեն ապահովել պետական հովանավորչություն հայրենական ապրանքարտադրողների նկատմամբ՝ անկախ սեփականության ձեւից, պաշտպանելով հանրապետության ներքին շուկան, արմատական վերափոխումներ կատարելով ներդրումային եւ մաքսային քաղաքականության մեջ:

Նախաձեռնել հարկային քաղաքականության արմատական վերափոխում՝ նվազեցնելով հարկերը արդյունաբերության, հատկապես՝ արտադրության առաջատար ճյուղերում, միաժամանակ բարձրացնելով հարկերը բանկային, միջնորդային ծառայությունների եւ այլ ոլորտներում, որտեղ շահույթի նորման զգալիորեն բարձր է տնտեսության միջին ցուցանիշներից:

Օրենսդրորեն ամրագրել, որ հողը համարվում է համաժողովրդական սեփականություն, անժամկետ տրվում է անհատական եւ կոլեկտիվ գյուղացիական տնտեսություններին՝ վարձակալական կամ ժառանգական իրավունքով՝ բացառապես գյուղատնտեսական մթերքներ արտադրելու համար: Օրենքով արգելել հողի առք ու վաճառքը, ամրագրել սեփականության բոլոր ձեւերի զուգահեռ գոյությունը, տնտեսվարման այս կամ այն ձեւի ընտրությունը վերապահել գյուղացուն, քրեական պատասխանատվություն սահմանել տնտեսվարման ձեւերի ընտրության հարցում կամավորության սկզբունքը խախտելու համար:

Մշակել օրենք ռազմավարական նշանակության հողմքի եւ նյութերի արտաքին առեւտրում, թեթեւ եւ սննդի արդյունաբերության բարձր եկամտաբեր ճյուղերում (ալկոհոլային խմիչքներ, ծխախոտ եւ այլն) պետական մենաշնորհի մտցնելու մասին:

Սոցիալական ոլորտ

Մշակել օրենք կանոնավոր ինդեքսավորման հիման վրա աշխատավարձերի, կենսաթոշակների, նպաստների եւ կրթաթոշակների չափերը կենսապահովման նվազագույն միջոցներին համապատասխանեցնելու մասին՝ նպատակ ունենալով հեռանկարում զգալիորեն բարձրացնել միջին սպառողական զանբյուրի արժեքը:

Հետեւողականորեն նպաստել բնակչության անվճար բուժսպասարկման պետական ցանցի (ներառյալ պրոֆիլակտիկ եւ առողջարանային հիմնարկները) վերականգնմանը՝ չբացառելով նաեւ վճարովի բուժօժանդությունները:

Օրենսդրորեն ապահովել պետական հովանավորչություն ընտանիքի, մոր եւ մանկան, ինչպես նաեւ ծերության նկատմամբ:

Նախաձեռնել մինչեւ 1991 թ. խնայողամարկղերում ունեցած ավանդները առաջիկա հինգ տարում ժողովրդին վերադարձնելու մասին օրենքի մշակումը:

Մշակել օրենք աղետի գոտու ազգաբնակչության սոցիալ-հոգեբանական վերականգնման մասին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Անդրանիկ Մարգարյան
Հիմնադրվել է՝ 1990 թ.
Անդամների քանակը՝ 20000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Անդրանիկ Մարգարյան (ՀՀԿ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Սերժ Մարգարյան (անկուսակցական)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Տիգրան Թորոսյան (ՀՀԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Տնտեսության ոլորտ

Հայաստանի տնտեսական քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի տնտեսության օպտիմալ զարգացմանը՝ տնտեսական, մարդկային եւ բնաշխարհագրական ողջ ներուժը օգտագործելու միջոցով: Այս տեսակետից կարելու է ներքին ռեսուրսների վրա հիմնված մրցունակ արտադրությունների զարգացումը:

Նկատի ունենալով համրապետության նյութական ռեսուրսների սահմանափակությունը եւ մեր գիտական մեծ ուժի առկայությունը, առանձնակի պետք է կարելու էլ փոքր եւ միջին, հատկապես ինովացիոն ձեռնարկատիրության զարգացումը:

Գյուղատնտեսության ոլորտում ռազմավարական նպատակը երկրի պարենային անվտանգության ապահովումն է, ինչի համար առաջնային է աջակցությունը գյուղատնտեսական մթերքների արտադրությանը, վերամշակմանը եւ արտահանմանը:

Ուժեղացնելով հակաօրինական գործունեության եւ ստվերային տնտեսական գործարքների բացահայտմանն ուղղված քայլերը, հարկ է ապահովել արդարացի եւ հավասար վերաբերմունք տնտեսավարող սուբյեկտների նկատմամբ՝ թույլ չտալով խուսափում հարկերի վճարումից:

Բանկային ոլորտում անհրաժեշտ է ներդնել ավանդների երաշխավորման համակարգ:

Հաշվի առնելով ներքին շուկայի սահմանափակությունը, անհրաժեշտ է ավելի հստակորեն իրականացնել արտահանման եւ ներմուծման քաղաքականությունները:

Առանձնակի կարելու էլ Աղետի գոտին զարգացման գոտու վերածելու հրամայականը, անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել այնտեղ նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը՝ ինչպես խոշոր արդյունաբերության վերականգնման, այնպես էլ փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրության խթանման ճանապարհով:

Սոցիալական ոլորտում պետության առաջնահերթ խնդիրներն են.

- հասարակության տարբեր խավերի միջեւ առկա բեւեռացման մեղմացումը, քաղաքացու արժանապատիվ կյանքի եւ սոցիալական պաշտպանվածության երաշխավորումը, նոր աշխատատեղերի բացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը, կենսաթոշակների հետեւողական բարձրացումը:

Կրթության եւ գիտության ոլորտում գլխավորը՝ կրթական համակարգի օպտիմալացման իրականացումն է, պետք ունից կրթությանը հատկացվող միջոցների օգտագործման արդյունավետության բարձրացումը: Կարելու է ստեղծել գիտության պետական կառավարման միասնական եւ գործունե համակարգ:

Պետության մշակութային քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի՝ Ազգային պատմամշակութային ժառանգության պահպանմանն ու զարգացմանը, համաշխարհային մշակութային հարստության համատեքստում հայ մշակույթի ներկայացմանը:

Համակողմանիորեն պետք է ներդնել **առողջապահության** ֆինանսավորման բազմադրյուր համակարգը՝ պետական բյուջե, բժշկական ապահովագրություն, ուղղակի վճարումներ եւ համավճարներ: Բժշկական օգնության ծախսերի փոխհատուցման համակարգում պետք է ամրագրվի սոցիալական արդարության ու համերաշխության սկզբունքը:

Հարկ է հետևողական քայլեր կատարել երիտասարդությանը երկրի քաղաքական, տնտեսական կյանքում մասնակցություն ունենալու, նրան հայրենասիրական ոգով, պետական մտածողությամբ, ազգային եւ համամարդկային արժեքներով տոգորելու ուղղությամբ: Յուրաքանչյուր երիտասարդ պետք է համոզված լինի, որ իր բարեկեցիկ ու ապահով կյանքը Հայրենիքում է:

Նկատի ունենալով տարածաշրջանում առկա եւ հնարավոր զարգացումները, անհրաժեշտ է փաստել, որ բանակը դեռ տեւական ժամանակ ունենալու է բացառիկ դեր մեր ազգի եւ պետության անվտանգության համար:

Արտաքին քաղաքականություն

Հայաստանը պետք է շարունակի իր պրագմատիկ արտաքին քաղաքականությունը, որի հիմքում մեր հնարավորություններն ու ազգային-պետական շահերն են: Մեր երկրի համար չափազանց կարևոր է նաեւ լիարժեք ինտեգրացումը միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում:

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի լուծման վերաբերյալ մեր դիրքորոշումը նույնն է, ինչ հինգ տարի առաջ՝ պետք է միջազգայնորեն ճանաչվի Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքը, ԼՂՀ-ն չպետք է լինի Ադրբեյջանի ենթակայության ներքո, պետք է ապահովվի ԼՂՀ բնակչության անվտանգությունը, ՀՀ-ն եւ ԼՂՀ-ն պետք է ունենան ընդհանուր սահման:

Իր պատմության տարբեր ժամանակահատվածներում ողբերգական իրադարձությունների պատճառով աշխարհով մեկ սփռված հայությունը պարտավոր է ի մի բերել այն անգնահատելի փորձը, որը կուտակել են տարաբնույթ մշակույթ, քաղաքական ու տնտեսական համակարգեր ունեցող բազմաթիվ երկրներում ձեւավորված հայ համայնքները:

Սպասվող արդյունքները

-միջինժամկետ հատվածում կայուն եւ բարձր տեմպերով տնտեսական աճ՝ ապահովելով տարեկան առնվազն 6-8% աճի մակարդակ,

-սղաճի տարեկան 3%-ը չգերազանցող մակարդակի ապահովում,

-միջինժամկետ հատվածում արտահանման տարեկան առնվազն 8-10% աճ,

-միջինժամկետ հատվածում ներդրումների միջին տարեկան շուրջ 8% անվանական աճ,

-աղքատության մակարդակի հետևողական կրճատում,

-կենսաթոշակների իրական մակարդակի բարձրացում՝ այն հաշվով, որ 2005-2006թթ. աշխատանքային միջին կենսաթոշակը առնվազն հավասարվի մեկ շնչի համար աղքատության պարենային գծին,

-մինչեւ 2007 թվականը բյուջետային աշխատողների աշխատավարձերի առնվազն 50%-ով բարձրացում՝ միաժամանակ ապահովելով միջինի նկատմամբ պետական ծառայողների աշխատավարձերի առաջանցիկ աճ,

-զինծառայողների, ազատամարտիկների եւ օրենքով նրանց հավասարեցված անձանց պետական աջակցության ընդլայնում,

-ընտանեկան նպաստների հասցեականության լիարժեք ապահովում եւ ամենամյա աճ,

-ՀՆԱ-ի իրական աճի նկատմամբ առողջապահության ծախսերի առաջանցիկ աճ,

-բնակչության մեկ շնչի հաշվով առողջապահության պետական ծախսերի ամենամյա աճ,

-առաջնային բժշկության ֆինանսավորման տեսակարար կշռի էական աճ՝ ի հաշիվ հիվանդանոցային բուժօգնության տեսակարար կշռի նվազեցման,

-կրթական համակարգի աշխատողների վարձատրության ամենամյա աճ՝ 2007 թվականին ապահովելով ամսական 50-60 հազար դրամ մակարդակը,

-բնակչության բոլոր խավերի համար կրթության եւ բժշկական ծառայությունների անհրաժեշտ նվազագույն մակարդակի մատչելիության ապահովում,

-պետական կառավարման, քաղաքական եւ դատաիրավական համակարգերի բարեփոխումների ավարտ,

-կոռուպցիայի մակարդակի էական նվազում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐԱՑՎԱԾ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Յուրա Մանուկյան
Հիմնադրվել է՝ 2002 թ.
Անդամների քանակը՝ 10000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Յուրա Մանուկյան (ՀՆԿԿ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Հրանտ Ոսկանյան (ՀՆԿԿ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Յուրի Մելիք-Օհանջանյան (ՀՆԿԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Մենք՝ կոմունիստներս, իրատես ենք: Մեր նպատակն է օգնել ժողովրդին եւ երկրին դուրս գալու սոցիալ-տնտեսական ծանր ճգնաժամային վիճակից, անհրաժեշտ պայմաններ ապահովել մեր երկրի վերածննդի համար: Իսկ դրա երաշխիքը՝ սոցիալիզմի վերականգնումն է: Մեր առաջնահերթ խնդիրները պարզ են եւ հստակ՝

-ակտիվորեն նպաստել տասնյակ հազարավոր նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, արտադրական ձեռնարկությունների վերագործարկմանը՝ յուրաքանչյուր մարդուն հնարավորություն տալ աշխատելու եւ իր աշխատանքի դիմաց արժանի վաստակ ունենալու համար: Դրա հիման վրա կվերացվի մուրացկանությունը, կհաղթահարվի աղքատությունը, կկասեցվի արտագաղթը,

-օրենսդրորեն ամրապնդել եւ պաշտպանել արտադրության, առեւտրի, սպասարկման եւ այլ ոլորտներում վարձու աշխատողների իրավունքները,

-սոցիալական, կենցաղային անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծել, որպեսզի մայրը հանգիստ մեծացնի ու դաստիարակի իր զավակներին՝ վստահ լինելով նրանց ապագայի նկատմամբ,

-մտավորականը՝ ուսուցիչն ու գիտնականը, բժիշկն ու ճարտարապետը, մշակույթի բնագավառի աշխատողները պետք է օգտվեն պետության հովանավորությունից,

-ապահովել պատերազմի եւ աշխատանքի վետերանների, հաշմանդամների ու հիվանդների սոցիալական պաշտպանվածությունը: Անհապաղ միջոցներ ձեռնարկել անվճար առողջապահության, անվճար կրթության եւ նախադպրոցական համակարգերը վերականգնելու ուղղությամբ,

-շարունակել փախստականներին եւ երկրաշարժից տուժածներին աշխատանքով եւ հարմարավետ բնակարաններով ապահովելու գործընթացը,

-հասնել նրան, որ յուրաքանչյուր ոք, անկախ դիրքից ու զբաղեցրած պաշտոնից, արժանի պատասխանատվություն կրի օրենքի առաջ:

Մենք գտնում ենք, որ անգամ այսօրվա ծանր սոցիալ-տնտեսական իրավիճակում հնարավոր է անհապաղ լուծել հետեւյալ հիմնահարցերը՝

-պարբերաբար հաշվարկել բնակչության սպառողական զամբյուղի ծախսերը եւ սկսած 2004թ. հունվարից ապահովել այն՝ բնակչության մեկ շնչին ընկնող 20 հազար դրամի չափով՝ հետագայում ինդեքսավորելով այն դրամի սղաճին համապատասխան,

-խաբված ավանդատուներին վերադարձնել իրենց խնայողությունները, կատարել խնայողական բանկերում եղած ավանդների ինդեքսավորում եւ 2004 թվականից սկսել դրանց վճարումը,

-նվազագույն աշխատավարձը սահմանել բնակչության սպառողական զամբյուղի չափով,

-կենսաթոշակները հավասարեցնել նվազագույն աշխատավարձին,

- երկու անգամ բարձրացնել ուսանողական կենսաթոշակները,

-էլեկտրաէներգիայի վարձը 1կվտ/ժամ-ի համար սահմանել 16 դրամի չափով,

-խմելու, ոռոգման ջրի եւ գյուղատնտեսական բոլոր տեսակի հողերի վարձավճարը կրճատել կիսով չափ, իսկ սահմանափակ շրջաններում ընդհանրապես հանել այն:

ծունեության հետ` ի խնդիր Ղարաբաղյան հիմնահարցի արդար լուծման: Մյուս կողմից, հիմնահարցի երկարաշունչ ու տեւական լուծումը անմիջապէս կախում ունի Լեռնային Ղարաբաղի ազգաբնակչության վերարտադրության, նրա կենսապայմանների կտրուկ բարելավման, նոր աշխատատեղերի ստեղծման, երիտասարդ ընտանիքների համար կենսագործունեության պայմաններ ստեղծելու հետ:

Տնտեսական քաղաքականություն

Վերանայել սեփականաշնորման ձեւը, հանրապետության իշխանությունների մինչեւ օրս եղած կողմնորոշումը, երկրի տնտեսության զարգացման հիմքը համարել սեփականաշնորհված պետական ձեռնարկությունների գործունեությունը, ինչը մեծամասամբ ձախողվել է, քանի որ սեփականաշնորհումը իրականացվեց որպէս «նպատակ», եւ ոչ թէ «միջոց» ժողովրդի կյանքը բարելավելու համար:

Արդյունաբերական հեռանկարային ձեռնարկությունների պարտքերի սառեցում եւ հարկային ժամանակավոր արտոնությունների տրամադրում, շրջանառության մեջ ներդնելով ներքին, ռեզերվային զգալի գումարներ, որոնք հետագայում նոր հիմք կհանդիսանան արտաքին ներդրումներ հրապուրելու գործում: Նոր աշխատատեղերի ստեղծում: Երկրի հարկային եւ մաքսային, ինչպէս նաեւ բանկային համակարգերի քաղաքականությունը նպատակաւորված պետք է լինի դրան:

Հայաստանի տնտեսական զարգացման հիմքը մանր եւ միջին ձեռներեցությունն է: Մանր եւ միջին ձեռնարկության, այդ թվում ընտանեական բիզնեսի զարգացումը ոչ միայն արմատապէս կընդլայնի ապրանքների ու ծառայությունների շուկան, այլեւ կստեղծի տասնյակ հազարավոր նոր աշխատատեղեր եւ հնարավորություն կընձեռնի ազատվել վնասաբեր ձեռնարկություններից եւ հիմնադրել իրոք շահութաբեր ձեռնարկություններ: Բացի այդ, միջազգային ներդրումների տեսակետից Հայաստանը, համարվելով բարձր ռիսկայնության գոտի, միջին ձեռնարկատիրությունն ավելի նպատակահարմար է սփյուռքա հայ կապիտալի առավել ծավալուն ներհոսքը խթանելու տեսակետից:

Սոցիալական ոլորտ

Խթանել բնակչության զբաղվածության ապահովման պետական քաղաքականության մշակումը: Բարեփոխումներ զբաղվածության կենտրոնների համակարգում: Միայն հաշվառումով զբաղվող կենտրոնները վերափոխել գործազրկության հաշվառման, գործազուրկների ըստ պահանջարկի մասնագիտական ուսուցման եւ վերապատրաստման կենտրոնների, աշխատանք ապահովող հիմնարկների: Գործազուրկների ուսուցումն ու վերապատրաստումը պետք է ապահովվի պետական միջոցներով, իսկ գործազրկության համար նպաստ ոչ միայն պետական միջոցների, այլեւ վերջին աշխատատեղերից գանձումների (առնվազն 6 ամիս) հաշվին: Վերջինիս համար անհրաժեշտ է ընդունել աշխատանքային նոր օրենսգիրք, նոր օրենք արհմիությունների մասին, որոնք կկարգավորեն գործատուի եւ վարձու աշխատողի աշխատանքային բոլոր հարաբերությունները, հիմք ունենալով անհատի սոցիալական ապահովվածության երաշխիքները: «Ընտանեկան նպաստ» ծրագիրը քիչ արդյունավետ է եւ չի ընդգրկում բոլոր շահառուներին` «Փարոս» ծրագրի անկատարության պատճառով, որը ի վիճակի չէ տալ չքավորության իրական պատկերը:

Գիություն եւ կրթություն

Անհրաժեշտ է հրաժարվել պետպատվերի համակարգից եւ անցնել մասնավոր վճարովի եւ պետական անվճար միջնակարգ եւ բարձրագույն կրթության համակարգին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱ-ԳԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Խոսրով Հարությունյան
Հիմնադրվել է՝ 1990 թ.
Անդամների քանակը՝ 500

Ցուցակում առաջին անունը՝ Խոսրով Հարությունյան (ՀՔԴՄ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Անահիդա Մարտիրոսյան (ՀՔԴՄ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Ռուբեն Սաֆրաստյան (ՀՔԴՄ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Ներքին քաղաքականություն

Ժողովրդավարության անհրաժեշտ տարր է հանդիսանում յուրաքանչյուրի մասնակցությունը հասարակական կյանքին եւ իրեն վերաբերող որոշումների ընդունման գործընթացներին:

Քաղաքական արդիականացում, թափանցիկ եւ կանխատեսելի, ինչպես նաեւ ժամանակակից մարտահրավերներին դիմագրավելու ունակ, ժողովրդավարական առողջ ավանդույթներ ստեղծող եւ բազմապատկող, ժամանակակից պետական կառավարման եւ քաղաքական համակարգի ստեղծում՝ քաղաքական կուսակցությունների «քաղաքականացում», քաղաքականության ապաքրեականացում, խորհրդարանի եւ Հանրապետության նախագահի միջեւ հավասարակշռության ձեւավորում, կառավարության պատասխանատվություն:

Իրավապահ մարմինների կողմից սոցիալ-տնտեսական գործառնությունների կատարման դադարեցում, նրանց լիազորությունների ոլորտի կրճատում, օրենսդրական եւ կառուցվածքային փոփոխություններ՝ ժամանակակից միջազգային իրավական չափանիշներին համարժեք, դատական իշխանության անկախացումը գործադիր իշխանության լծից:

Արտաքին քաղաքականություն

Հարկ է կատարել գերակայությունների եւ նախաձեռնությունների որոշակի փոփոխություն: Միայն Եվրոպայի ընկերակցությանն անդամագրվելը եւ նրան ամբողջական ինտեգրվելը կարող են ապահովել Հայաստանի համար ազատության եւ անվտանգության, առաջընթացի եւ համերաշխության ապագան:

Հարեւան պետությունների հետ բնականոն եւ բարիդրացիական հարաբերությունների հաստատում: Հայաստանը պետք է զարգացնի փոխշահավետ համագործակցությունը Վրաստանի եւ Իրանի հետ, հետեւողական ջանքեր գործադրի Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի հետ հարաբերությունների կարգավորման ուղղությամբ:

Ամրապնդելով եւ ընդլայնելով Հայաստանի ռազմավարական եւ բազմակողմանի գործընկերությանը ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ ԱՄՆ-ի հետ՝ Հայաստանը պետք է ճշգրտի այդ հարաբերություններից իր ակնկալիքները եւ իր ներդրումը դրանցում, եւ պահանջի Ռուսաստանից եւ ԱՄՆ-ից, որպեսզի նրանք տարածաշրջանում իրենց քաղաքական ազդեցությանը փորձեն հասնել ոչ ի հաշիվ Հայաստանի կենսական շահերի:

Ղարաբաղյան հիմնահարց

Առկա «ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղություն» վիճակի պահպանումը, առավել եւս նոր պատերազմական գործողությունների ծավալումն սպառնում են Հայաստանի ազգային անվտանգությանը, ուստի, Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում առաջնահերթ ենք համարում ամեն գնով նոր պատերազմից խուսափելու եւ փոխադարձ վստահությունը եւ խաղաղ գոյակցությունը, հետեւողական քայլերը նախապատրաստելու խնդիրները:

«ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԻ ԲՈՌՆՑՔ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Ռազմիկ Վասիլյան
 Հիմնադրվել է՝ 2002 թ.
 Անդամների քանակը՝ մոտ 10000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Ռազմիկ Վասիլյան (ՀԱԲ)
 Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Արմեն Ավետիսյան (անկուսակցական)
 Ցուցակում երրորդ անունը՝ Միքայել Ջախարյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Հոգեւոր-գաղափարական

ա/ Հայկական Ազգային աշխարհընկալման եւ կենսաձեւի հաստատում,
 բ/ հայ Ազգի ինքնատիպությունն ու առաքելությունը խաթարող, մարդկային, ընտանեկան եւ հանրային հարաբերությունների խորքը թափանցած օտար ու մեր էությանը անհարիր երեւոյթների իսպառ մերժում,
 գ/ հայոց բարոյահոգեբանական ու ավանդական հիմքի վրա զարգացող արժեքների հաստատում, Հայոց ազգային գաղափարախոսության եւ դրանից բխող-սնվող ազգային ու պետական քաղաքականության, անվտանգության, ռազմապաշտպանական հայեցակարգերի առաջադրում, իրագործում,
 դ/ Հայ Առաքելական եկեղեցու եւ Հայոց Հավատամքի ներդաշնակեցման միջոցով Հայադավանության (Հայակրոնության) հաստատում,
 ե/ Հայոց լեզվի ու Հայոց պատմության, գիտության եւ մշակույթի պետականորեն հովանավորում՝ ելնելով Հայոց գեներտիկ որակներից: Հայոց պատմության անաչառ եւ օտար խեղաթյուրումներից զերծ վերաշարադրում, Հայագիտության լուրջ օժանդակում եւ խթանում, անկախ լեզվաքաղաքականության վարում,
 զ/ ամենատարբեր աղանդների, օտար եւ անբարո գաղափարախոսությունների ու բարոյախոսությունների, կեղծ եւ Հայաստանաքանդ «բարեգործ ու դրամաշնորհներ պարգեւող» կազմակերպությունների կասեցում եւ գործունեության արգելում:

Հասարակական-քաղաքական

ա/ Հասարակական բոլոր շերտերի գաղափարաբարոյական առողջացում, հասարակական (նույնն է՝ ժողովրդական) ու ազգային արժեքային համակարգերի նույնացում՝ ազգայնացում: Առաքինի, օրինակելի համամարդկային ու ավանդական ազգային արժեքների համադրում,
 բ/ հասարակական ու պետական լծակների հավասարակշռում, իրական ազգային պետականամետության եւ ոչ ինքնանպատակ իշխանամետության ձեւավորում: Իշխանության, իշխանամետ կառույցների ու կազմակերպությունների եւ քաղաքական ընդդիմադիր դաշտի փոխհարաբերություններում հանդուրժողականության (իհարկե՝ Հայաստանանպաստ-հայամետ ուղղվածությամբ) ապահովում:

Ներքաղաքական

ա/ Հայաստանի ներքին քաղաքական կյանքի բարոյականացում, վերադասավորում, հասարակական ու քաղաքական կայուն դաշտերի ձեւավորում,
 բ/ բոլոր մարզերում հասարակական ու քաղաքական (նաեւ՝ տնտեսական, գիտական, մարզական-մշակութային) կառույցների ձեւավորում՝ ինչպես արվում է մայրաքաղաք Երեւանում.
 գ/ Արցախում եւ ազատագրված հայկական տարածքներում տնտեսական ու գիտական-մշակութային գործունեության ծավալում, վերաբնակեցման քաղաքականության շարունակականության ապահովում,

դ/ Հայաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնություններին սատարել սեփական ազգային դիմագիծը պահպանելու եւ ընդհանուր թշնամու դեմ միասնական ճակատ ձեւավորելու մեջ: Հատկապես՝ աջակցել արյունակից ազգերի հետ համատեղ ծրագրերի իրագործմանը:

Արտաքին քաղաքական

ա/ Արցախի եւ ազատագրված տարածքների հարցի կարգավորման մոտեցումների վերանայում, բանակցություններում ճկուն, բայց հայամետ դիրքորոշման ամրագրում,

բ/ Ջավախքի կարգավիճակի վերանայում, ջավախքահայության շահերի պետականորեն պաշտպանում,

գ/ Հայ Դատի հետեւողական հետապնդում, այդ համատեքստում նաեւ՝ Նախիջեւանի ու Նախիջեւանահայոց հիմնախնդիրների քննարկում,

դ/ հայոց Ցեղասպանության միջազգայնորեն ճանաչման հետեւողական քաղաքականության դրսեւորում, Արեւմտյան Հայաստանի հարցի պարտադիր արծարծում,

ե/ հստակորեն առաջնորդվելով Հայաստանի ու Հայության շահերով՝ համաշխարհային ամենատարբեր կառույցներին անդամակցելուն զուգահեռ, լուրջ եւ հետեւողական կապերի հաստատում՝ Հայաստանին համահունչ շահեր ունեցող, մեզ հոգեհարազատ ու արյունակից ազգերի (հատկապես տարածաշրջանային) հետ: Նաեւ՝ նոր, նպատակային ռազմաքաղաքական ու տնտեսական դաշինքների ձեւավորում:

Սոցիալ-տնտեսական

ա/ Հայաստանի հարկային, մաքսային, վարկավորման եւ ներդրումային քաղաքականության վերանայում, համակարգում՝ բացառելով ազգային պետական ունեցվածքի փոշիացումն ու ազգի հետագա կախվածությունն ու հարստահարումը,

բ/ պետական ու մասնավոր տնտեսավարման հարաբերությունների կանոնակարգում ու համադրում, շուկայի եւ դրամաշրջանառության ազատ, բայց ոչ պետությանը վնասող գործունեություն: Հայոց պետության ռազմավարական նշանակություն ունեցող օբյեկտների ցանկի ճշգրտում եւ դրանց տնտեսական մենաշնորհային քաղաքականության բացառում,

գ/ հիմնականում տնտեսական, հումքի, աշխատուժի, գիտական-տեխնիկական հնարավորությունների սահմաններում, հետագայում դրա վրա հզոր, ժամանակակից-առաջավոր տնտեսության կազմակերպում, հայ ավանդական արհեստների աշխուժացում եւ արդիականացում,

դ/ հատուկ ուշադրություն՝ հասարակության ամենատարբեր (հատկապես անապահով, թոշակառու եւ նպաստառու, ուսանողության եւ երիտասարդ սերնդի, պատերազմների մասնակիցների) եւ նմանատիպ այլ խավերի սոցիալական պաշտպանվածությամբ, սոցիալական արդարության կիրառում,

ե/ ավանդական-բարոյական ընտանիքների ստեղծման նպաստում, բազմազավակության պետականորեն քաջալերում,

զ/ աշխատատեղերի ծրագրավորված ու շարունակական կազմակերպում, աշխատավարձերի, նպաստների եւ այլ վճարումների կանոնավորում,

է/ արտագնա աշխատանքների պետականորեն կազմակերպում, նրանց իրավական պաշտպանվածություն, արտագաղթի կասեցում, ներգաղթի համակարգված կազմակերպում,

ը/ դրամամիջոցների եւ ազգային արժեքների անօրինական արտահանման կասեցում,

թ/ Համահայկական դրամագլխի, դրամատան հիմնադրում:

Իրավական-բարոյական

ա/ Հայաստանի սահմանադրության, գործող օրենքների վերանայում, համապատասխանեցում մեր պատմա-արժեքային համակարգին ու հայկական էությանը, բարոյահոգեբանական նկարագրին,

բ/ Հայկական ավանդական ու բարոյական չափանիշների, կացութաձեւի վերաարժեքավորում, արդիականացում եւ պարտադիր կիրառում բոլոր ոլորտներում:

Գիտական-մշակութային

ա/ Գիտական, լեզվական, կրթական ու առողջապահական բնագավառների ազգայնացում, արդիականացում, այդ ոլորտների իրատեսական վարկավորում եւ աշխատակիցների գործունեության համար նորմալ պայմանների ստեղծում,

բ/ հայ արվեստի, մշակույթի, նաեւ մարզական ոլորտի օրինաչափ զարգացման ապահովում, հինավուրց հայկական եւ համաշխարհային մշակութային արժեքների համադրում, մեր պատմամշակութային արժեքների ինքնատիպության պահպանում, կազմակերպված ու նպատակային միջազգայնացում,

գ/ կրթական համակարգի բարելավում, կանոնակարգում:

Հայրենիք-սփյուռք

Երկկողմանի կապերի հետեւողական ամրապնդում, Հայաստանի կողմից համահայկական քաղաքականության իրականացում, սփյուռքի բոլոր կառույցների՝ ի շահ Հայոց պետականության գործունեության խրախուսում: Համահայկական քարոզչական ու տեղեկատվական-վերլուծական կենտրոնի ստեղծում, անվտանգության միասնական կառույցների ձեւավորում:

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնադրվել է՝ 1890 թ.

Անդամների քանակը՝ Հայաստանում ունի մոտ 7000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Վահան Հովհաննիսյան (ՀՅԴ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Արմեն Ռուստամյան (ՀՅԴ)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Արտաշես Թումանյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Ներքին քաղաքականություն

Հայաստանի Հանրապետությունը համայն հայության հայրենիքն է, նրա շահերի պաշտպանը եւ համազգային հոգատարության առարկան:

Հայոց պետականությունը պետք է հիմնված լինի լայն ներկայացուցչական ժողովրդավարության եւ ուժեղ գործադիր իշխանության նպատակների միասնության ու գործառույթների տարանջատման սկզբունքի վրա:

Հասարակության արժեքային համակարգի կարգավորման մեջ, պետության ակտիվ դերի վերականգնմանը զուգահեռ, պետք է խրախուսել ժողովրդի լայն մասնակցությունը, նրա քաղաքական բոլոր նախաձեռնությունները, ինչը պետության ներուժի բացահայտման վճռական պայմանն է:

Հայաստանում չի կարող լինել ժողովրդավարություն՝ առանց քաղաքական ուժերի միջեւ մրցակցության հավասար հնարավորությունների ապահովման, որի պարտադիր պայմանը պետականության ինստիտուտների բնականոն զարգացումն ու ընկերային արդարության համակարգի ձեւավորումն է:

ՀՀ պետականության կարեւորագույն բաղադրիչներից մեկը սոցիալական պետության սահմանադրորեն ամրագրված գաղափարն է: Սա նշանակում է, որ պետական տնտեսական եւ սոցիալական քաղաքականության առանցքը մարդկանց բարեկեցության ապահովումն է, շահերի ներդաշնակ համաձայնեցումը, եկամուտների խելամիտ ու արդարացի վերաբաշխումը այն հաշվով, որպեսզի սոցիալապես խոցելի ու անպաշտպան շերտերը կենսական բոլոր նվազագույն կարիքները բավարարելու հնարավորություն ունենան:

Արտաքին քաղաքականություն

Հայաստանը արտաքին աշխարհի հետ իր հարաբերությունները մշակում է փոխգործակցության, փոխլրացման համակարգում: Արտաքին քաղաքական հարաբերություններում Հայաստանի համար առաջնահերթությունների թվում պետք է լինի եվրոպական ընտանիքի հետ ինտեգրումը, արժեքային համակարգի հարստացումը:

Իբրեւ ռազմավարական խնդիր պետք է դիտել մինչ այժմ գոյություն ունեցող առաջնահերթությունների շարունակումը:

Հայոց Ցեղասպանության ճանաչման հարցը պետք է շարունակի լինել արտաքին քաղաքականության կարելորագույն տարրերից եւ ուղղություններից մեկը:

Ղարաբաղյան հիմնահարց

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության իրավական կարգավիճակի ամրագրումը, անվտանգության զորացումը եւ ընդլայնումը Հայաստանի եւ հայության կարելորագույն խնդիրներից մեկն է:

Ղարաբաղյան հարցը պետք է լուծվի խաղաղ բանակցային գործընթացում, սակայն իբրեւ նպատակակետ ունենալով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախության փաստացի եւ իրավական ճանաչումը:

Հայրենիք-Սփյուռք

Հայաստան-Սփյուռք կապերը պետք է հիմնված լինեն փոխշահավետ գործակցության վրա:

Այս առումով հարկ է վերացնել երկքաղաքացիության սահմանադրական արգելքը եւ օրենսդրորեն ամրագրել երկքաղաքացիների իրավունքների եւ պարտականությունների համապատասխան «հաշվեկշիռ»:

Հայոց պետությունը, ելնելով համայն հայության ամբողջականության գիտակցումից, ազգային շահերը ներկայացնողի իր գործոնով պետք է վճռական դերակատարություն ունենա հայության համախմբման եւ սփյուռքի հայապահպանման գործում:

Տնտեսական քաղաքականություն

Տնտեսական քաղաքականության հիմքում պետք է դրված լինի տնտեսության արդիականացման եւ հասարակության բարգավաճման գաղափարախոսությունը:

Տնտեսության լայնամասշտաբ արդիականացման համար անհրաժեշտ է ստեղծել ներդրումային եւ գործարարական բարենպաստ մթնոլորտ, վարել կանխատեսելի եւ խթանիչ մակրոտնտեսական (հարկաբյուջետային, դրամավարկային) քաղաքականություն, իրականացնել տնտեսության կառուցվածքային վերակառուցում:

Միայն ազգային կապիտալի արագ զարգացումը, բարենպաստ գործարար միջավայրի ձեւավորումը մեր երկիրը գրավիչ կդարձնեն ներդրումների համար: Արդյունավետ տնտեսական համակարգի եւ բարենպաստ գործարար մթնոլորտի ելակետային պայմաններն են՝ մասնավոր սեփականության (ամենից առաջ հող եւ անշարժ գույք) իրավունքի ամրապնդումը, նրա պաշտպանության ապահովումը, մրցակցության արդար պայմանների ստեղծումը, կայուն եւ արդյունավետ ֆինանսական համակարգի զարգացումը: Պետությունը նույնպես պետք է գտնի լավագույն հաշվեկշիռ՝ մասնավոր ձեռներեցների հետ փոխհարաբերություններում, աստիճանաբար հրաժարվի բիզնեսին անհարկի միջամտությունից, ինչը թույլ կտա հստակ սահմանազատել պետական կարգավորման ոլորտը, բարձրացնել նրա արդյունավետությունը:

Սոցիալական բնագավառ

Սոցիալական ապահովության քաղաքականությունը պետք է խարսխվի այն գլխավոր սկզբունքի վրա, ըստ որի՝ թույլը չպետք է ընկնի աղքատության եւ արժանապատվության նվազագույն սահմանից ներքեւ:

Պետությունը միջոցներ պետք է ձեռնարկի օժանդակելու թույլին, այլ ոչ թե՝ ծուլին:
Սոցիալական օժանդակության ծրագրերի արդյունավետության բարելավման առումով նպատակահարմար է սոցիալական արտոնությունները տրամադրել գերազանցապես դրամական վճարումների տեսքով:

Բնակչության առավել խոցելի խավերի (բազմազավակ ընտանիքներ, երեխաներ, հաշմանդամներ, ուսանողներ եւ այլն) եւ սոցիալական խմբերի (բռնադատվածներ, փախստականներ եւ այլն) կողմից նպաստների եւ սոցիալական այլ օժանդակությունների ստացումը երաշխավորելու նպատակով՝ անհրաժեշտ է բարելավել դրանց հասցեականությունը: Այս առումով կարելու է անհատական ծածկագրային համակարգի ներդրման միջոցով սոցիալական վճարներից ու արտոնություններից օգտվողների միացյալ տեղեկատվական բազայի ստեղծումը:

Առաջնահերթ խնդիր է ընտանեկան նպաստի համակարգի հետագա կատարելագործումը՝ կարիքավորության աստիճանի որոշման նոր բանաձևի սահմանմամբ եւ ընտանեկան նպաստ ստանալու համար դիմողների կարիքավորության մանրակրկիտ զննմամբ:

Գիտություն եւ կրթություն

Գիտատեխնիկական ներուժի պահպանումն ու զարգացումը Հայաստանի Հանրապետության անկախության եւ ազգային անվտանգության ամրապնդման կարեւորագույն գործոններից են:

Գիտական եւ գիտատեխնիկական ոլորտի պետական քաղաքականության հիմնական նպատակները պետք է լինեն՝ հանրապետության գիտական ու գիտատեխնիկական ներուժի զարգացումը, կադրերի պատրաստման արդյունավետ համակարգի ձեւավորումը, գիտության, կրթության եւ արտադրության ինտեգրումը:

Կրթական համակարգը կոչված պետք է լինի ձեւավորելու մասնագիտական պատշաճ պատրաստվածություն ունեցող եւ համակողմանի զարգացած, ինքնակազմակերպման ընդունակ, հայրենասիրության, պետականության եւ մարդասիրության ոգով դաստիարակված քաղաքացիներ:

Պետությունը պետք է երաշխավորի կրթության բնագավառի առաջանցիկ զարգացումը՝ որպես պետականության ամրապնդման կարեւորագույն գործոն:

«ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Արարատ Զուրաբյան

Հիմնադրվել է՝ 1988 թ.

Անդամների քանակը՝ 6500

Ցուցակում առաջին անունը՝ Արարատ Զուրաբյան (ՀՀՇ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Արամ Մանուկյան (ՀՀՇ)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Խաչատուր Քոքոբեյլյան (ՀՀՇ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷԻՆ

1. Հասնել իշխանությունը բռնազավթած ապօրինի մախազահի պաշտոնակցությանը, Սահմանադրական կարգի վերականգնմանը, օրինակ իշխանության հաստատմանը:

2. Թույլ չտալ Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական նենգափոխումը, որը կոչված է օրինականացնել հաստատվող բռնապետությունը, նպաստել ծավալվող ահաբեկչությանը, քայքայել պետականության հիմքերը:

3. Պետության ներքին եւ արտաքին քաղաքական խնդիրները անմիջականորեն կամ միջնորդավորված պետք է բխեն միայն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու շահերից:

4. Վերջ տալ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնորոշման իրավունքը ունեւորող տհաս քաղաքականությանը, սկսել իրական բանակցությունները Լեռնային Ղարաբաղի պարտադիր մասնակցությամբ եւ վճռական դերակատարությամբ: Հայաստանի տարածքի որեւէ մաս չի կարող լինել սակարկության առարկա:

5. Այլ պետությունների, եւ առաջին հերթին հարեւան երկրների հետ նորմալ միջպետական, փոխշահավետ տնտեսական հարաբերությունների հաստատում: Ժառանգված կամ նոր առաջացող խնդիրները պետք է լուծել միայն քաղաքական ճանապարհով, առաջին հերթին՝ երկկողմ հարաբերությունների շրջանակներում:

6. Պետականությանն ու պետական մտածողությանն անհարիր ու վնասակար «մշտական թշնամու» եւ «մշտական բարեկամի» գաղափարների մերժում, ինչը չի բացառում համագործակցությունը մարտավարական խնդիրներում եւ դիվանագիտության մեջ:

7. Վասալային կախվածության վերածված հայ-ռուսական հարաբերությունները վերադարձվել 1990-98 թթ. ձեռք բերված գործընկերային միջպետական հարաբերությունների հարթություն:

8. Ցեղասպանության ճանաչման եւ դրա հետ կապված հարցերը լուծելի են առաջին հերթին Թուրքիայի հետ միջպետական հարաբերությունների հաստատման, երկկողմ հարաբերությունների հիմքի վրա:

9. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական համակարգի ազատականացում, ինչը ենթադրում է քաղաքացիների տնտեսական նախաձեռնությունների խրախուսում, մասնավոր սեփականության անձեռնմխելիություն եւ լիակատար իրավական պաշտպանվածություն:

10. Կտրուկ տնտեսական զարգացումը հնարավոր է ապահովել օրինական իշխանության վերականգնման, վերջնական խաղաղության հաստատման, Ժողովրդավարության ամրապնդման, արդարադատության ապահովման, տնտեսության մեջ իրավապահ մարմինների եւ գործադիր իշխանության միջամտության նվազեցման, հարկային օրենսդրության պարզեցման եւ կատարելագործման, ներդրումների համար բարենպաստ դաշտի ստեղծման միջոցով:

11. Միայն տնտեսության իրական զարգացման հիմքի վրա եւ սոցիալական քաղաքականության արդյունավետ համակարգի ձեւավորմամբ կարելի է հասնել բնակչության զբաղվածության, կենսաթոշակային ապահովման եւ սոցիալական պաշտպանվածության հարցերի լուծմանը:

12. Գյուղատնտեսությանը բազմակողմանի աջակցություն, գյուղատնտեսության մեջ ապահովագրական մեխանիզմների ներդրում:

13. Պետական ապարատի ծախսերի կտրուկ նվազեցում, հարկատուների կողմից այդ ծախսերի անհրաժեշտության եւ արդյունավետության վերահսկողության մեխանիզմների ապահովում:

14. Տնտեսական մենաշնորհների վերացում, տնտեսության եկամտաբեր ճյուղերի եւ գործարարների ազատագրում պետական պաշտոնյաների «տանիքից», բոլոր իրական եկամուտների հարկում, միջին եւ մանր ձեռնարկատիրության, ազատ եւ ազնիվ մրցակցության խրախուսում:

15. Պարտադիր զինվորական ծառայության կրճատում մինչեւ 1.5, բարձրագույն կրթություն ունեցողներին՝ 1 տարվա: Աստիճանական անցում պայմանագրային (պրոֆեսիոնալ) բանակի: Այլընտրանքային ծառայության հնարավորության ապահովում:

16. Քաղաքական երկու տասնյակից ավել սպանությունների, առաջին հերթին՝ հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության բացահայտում:

17. Պետական հոգածության ապահովում գիտության, լեզվի մշակույթի նկատմամբ: Այս բնագավառների զարգացման համապատասխան հայեցակարգերի ընդունում:

«ՀԶՈՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Վարդան Վարդապետյան
Հիմնադրվել է՝ 1997 թ.
Անդամների քանակը՝ մոտ 11500

Ցուցակում առաջին անունը՝ Ռոբերտ Նազարյան (անկուսակցական)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Վարդան Վարդապետյան («Հզոր Հայրենիք»)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Ստեփան Մարգարյան («Հզոր Հայրենիք»)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆՆ

Հզոր հայրենիք

Հզոր Հայրենիքը ծառայում է հայ ժողովրդի գերագույն նպատակին՝ իրավական, անկախ, սոցիալական, հզոր պետության ստեղծմանը, որտեղ բոլոր իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանված կլինեն:

Տնտեսություն

Անհրաժեշտ է
- ձեւավորել ազատ, մրցակցային միջավայր, տարբերակված, ճկուն հարկային համակարգ,
- սեփականության բոլոր ձեւերի համար ստեղծել ազատ եւ ինքնուրույն գործելու հավասար պայմաններ,
- բացառել մենաշնորհային իրավիճակը,
- պայքարել ստվերային տնտեսության դեմ,
- արմատապես լուծել գյուղի՝ ոռոգման ջրի, սերմնացուի, բերքի իրացման խնդիրները, ներդնել ապահովագրական համակարգ,
- Շիրակի մարզում ստեղծել ազատ տնտեսական գոտի,

«Հզոր Հայրենիքի» տնտեսական քաղաքականության նպատակը բնակչության լիակատար զբաղվածության ապահովումն է: Հայաստանում մարդը աղքատ չպետք է ապրի:

Սոցիալական ոլորտ

Զգտելու ենք՝
- նվազեցնել չքավորությունը,
- բարձրացնել բյուջետային աշխատավարձերն ու թոշակները,
- ստեղծել խնայքանկի ավանդներն աստիճանաբար վերադարձնելու մեխանիզմներ,
- մշակել հատուկ ծրագիր անապահով, բազմազավակ եւ երիտասարդ ընտանիքների համար,
- ձեւավորել բժշկական ապահովագրական համակարգ եւ բուժապասարկումը դարձնել առնվազն մատչելի:

«Հզոր Հայրենիքի» նպատակն է՝ օգտագործելով ԱՊՀ երկրների հայ համայնքների հետ կուսակցության լայն կապերը, հայրենիք վերադարձնել գործարարներին՝ քանզի հայ գործարարը հնարավորություն պետք է ունենա նախ եւ առաջ հզորացնելու իր հայրենիքը, որպեսզի հայ աշխատավորը աշխատանք ունենա իր երկրում եւ ստիպված չլինի լքել Հայրենիքը:

Արտաքին քաղաքականություն

Կողմնակից ենք՝
Հայաստանի հավասարակշռված արտաքին քաղաքականությանը՝ ուղղված երկրի անվտանգության եւ կայուն խաղաղության ապահովմանը:

Կարելորում ենք՝

- Անմիջական հարեւանների հետ տարածաշրջանային համագործակցությունը
- միջազգային կառույցներին ինտեգրումը
- ԱՊՀ երկրների, հատկապես Ռուսաստանի հետ սերտ համագործակցությունն ու տնտեսական կապերի ընդլայնումը:

Հետամուտ ենք լինելու՝

- Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացին:

Նպաստելու ենք՝

- Խաղաղ բանակցային ճանապարհով ԼՂՀ հարցի կարգավորմանը՝ Արցախի ժողովրդի ազատ ինքնորոշման ճանաչմանն ու անվտանգության ապահովմանը:

Ներքին քաղաքականություն

Անհրաժեշտ է՝

- երկրում հաստատել հանդուրժողականության մթնոլորտ,
- ապահովել ՁԼՄ ազատ գործունեությունն ու խոսքի անվերապահ ազատությունը,
- պաշտպանել ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները,
- մշակել երկրում գիտության, կրթության, մշակույթի եւ սպորտի զարգացման համալիր ծրագիր, պետականորեն հովանավորել այդ ոլորտները,
- խթանել զբոսաշրջության զարգացումը,
- իրականացնել սահմանամերձ եւ լեռնային գոտիների բնակչության խնդիրների լուծման հատուկ ծրագիր,
- բարձրացնել պետական պաշտոնյաների չարաշահումների նկատմամբ պատժելիության աստիճանը,
- ապահովել հարկատուների իրավական պաշտպանվածությունը,
- շարունակել բարձրացնել հայոց բանակի մարտունակությունը,

Կարելորում ենք՝

- տարածքային կառավարման եւ տեղական ինքնակառավարման համակարգի արմատական բարեփոխումները,
- «Երեւանի մասին» օրենքի ընդունումը,
- մարզերի կարգավիճակի հստակեցումն ու դրանց լիազորությունների ավելացումը,
- բոլոր մարզերի համաչափ զարգացումը:

Առանց զարգացած մարզերի ուժեղ պետություն չի կայանա:

Պաշտպանում ենք՝

- Սահմանադրական փոփոխությունների նախագիծը, որում ներառված է կուսակցության ներկայացրած առաջարկությունների հիմնական մասը:

«Հզոր Հայրենիքը» վստահում է հայոց ազգային ներուժին եւ պատրաստ է ստանձնել վաղվա օրը կերտելու, հզոր պետություն կառուցելու քաղաքական պատասխանատվությունը:

ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Գուրգեն Արսենյան

Հիմնադրվել է՝ 2002 թ.

Անդամների քանակը՝ 901

Ցուցակում առաջին անունը՝ Գուրգեն Արսենյան (ՄԱԿ)

Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Լեւոն Պողոսյան (ՄԱԿ)

Ցուցակում երրորդ անունը՝ Սերգեյ Սարաջյան (անկուսակցական)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Միավորված աշխատանքային կուսակցությունը նոր քաղաքական ուժ է, որը միավորել է կյանքում եւ գործում կայացած մարդկանց՝ գործարարին ու բժշկին, երաժշտին ու ուսուցչին, քաղաքական գործչին ու ինժեներին, մարզիկին ու ուսանողին, մասնագետին ու բանվորին, արհեստավորին ու շինարարին, հայրենիքի պաշտպանին ու հողի մշակին:

Միավորել է մարդկանց, ում համար կենարար աշխատանքը բարձրագույն արժեք է եւ բարիքների ստեղծման միակ աղբյուր: ՄԱԿ-ի շարքերում են նաեւ բազմաթիվ մարդիկ, ովքեր դեռեւս գործազուրկ են, սակայն չեն վիատվել եւ գիտակցում են, որ միայն երկրի բնականոն զարգացման եւ բոլորի համար հավասար պայմանների ապահովման դեպքում կարող են աշխատանք ստանալ եւ հոգալ իրենց ընտանիքների կարիքները: Մենք հայ ժողովրդի մի մասն ենք:

Ես, Գուրգեն Արսենյանս, Միավորված աշխատանքային կուսակցության նախագահն եմ եւ դիմում եմ քեզ կուսակցության անդամների եւ քաղաքական խորհրդի հանձնարարականով: Ուզում եմ քեզ հետ անկեղծ լինել եւ հիմնավորել, թե ինչու համամասնական ընտրակարգով ընտրություն եւ ինչու հատկապես Ազգային ժողով:

Այսօր մենք քեզ հետ միասին մտահոգ ենք մեր հասարակության մեջ պատվի, բարոյականության եւ օրինապաշտության պակասից: Երկակի ստանդարտները, ստախոսությունը, երեսպաշտությունը եւ մոթեպաշտությունը անհանդուրժելի չափերի են հասել: Դրանք սպառնում են հասարակության, մեր երեխաների ապագային:

Անցած տարիների ընթացքում, լինելով Ազգային ժողովի պատգամավոր, փորձել եմ առավելագույնս ներագրել ընդունվող օրենքների եւ որոշումների դրական լիցքի վրա: Միշտ չէ, որ հաջողվել է: Համոզվել եմ, որ լուրջ խնդիրների կարելի է նպատակաուղղվել եւ դրանց լուծումը ակնկալել միայն հանդես գալով որպես իշխանական լիազորություններով օժտված համախոհների խումբ: Դա է այն հիմնական պատճառը, որ մեզ թելադրում է գնալ ընտրությունների միասնական թիմով:

Մենք՝ Միավորված աշխատանքային կուսակցության անդամներս, ապրում ենք պատվո եւ բարոյականության չափանիշներով: Մենք առաջնորդվում ենք այն գաղափարով, որ հարկային պարտավորություններից խուսափողը գողանում է մեր հիվանդանոցներից, ծերերից, մեր բանակից, մանկատներից, քեզանից...

Վերջին չորս տարիների ընթացքում իմ եւ իմ թիմակիցների կողմից պետբյուջե են մուտքագրվել ավելի քան վեց միլիարդ դրամ հարկեր, իսկ մեր աշխատակիցների աշխատանքի վարձատրմանն է ուղղվել մեկ միլիարդ դրամից ավելի գումար: Բարեգործական նպատակներով ծախսվել է մոտ 150 միլիոն դրամ: Միայն բոլորիս կամքն ու ուժը միասին՝ մեկ նպատակի ուղղելու դեպքում հաղթանակ կունենանք: Իսկ այդ նպատակը բոլորիս համար միակն է՝ հեղինակավոր պետություն, բարոյական հասարակություն, պարկեշտ եւ բարեկեցիկ կյանք: Մենք քաջ պատկերացնում ենք քեզ հուզող հարցերը եւ դրանց լուծման ուղիները:

ՄԱԿ-ի ցուցակով ընտրված պատգամավորները դրսևորելու են կյանքի կարգավորմանը եւ բարելավմանը ուղղված օրենքների ընդունման ունակություններ, գործադիր իշխանությանը վերահսկելու կարողություն, խորհրդարանի, որպես ժողովրդի ներկայացուցչական մարմնի անկախ գործունեությունը երաշխավորելու վճռականություն: Մենք գիտենք ինչ անել եւ ինչպես անել:

Հետեւիր մեր քարոզարշավին, ճանաչիր մեզ:

Միացիր մեզ, մենք միասին կհաղթենք:

«ՕՐԻՆԱՅ ԵՐԿԻՐ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ՝ Արթուր Բաղդասարյան
Հիմնադրվել է՝ 1998 թ.
Անդամների քանակը՝ 41000

Ցուցակում առաջին անունը՝ Արթուր Բաղդասարյան (ՕԵԿ)
Ցուցակում երկրորդ անունը՝ Սերգո Երիցյան (ՕԵԿ)
Ցուցակում երրորդ անունը՝ Թամարա Պողոսյան (ՕԵԿ)

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐՆ ԷՆ

Օրենքի երկրի կառուցումը ենթադրում է մարդու իրավունքների պաշտպանության գործուն մեխանիզմներ: Նշված ոլորտում անհրաժեշտ է շարունակել դատական համակարգի բարեփոխումները, ձեւավորել մարդու իրավունքների պաշտպանի (օմբուդսմենի) ինստիտուտը, նպաստել փաստաբանական ծառայությունների մատչելիությունը քաղաքացիների համար, կանխել պետական պաշտոնյաների չարաշահումները, պայքարել Հայաստանում երբեմն առկա անպատժելիության մթնոլորտի դեմ: Նպաստել դատաիրավական համակարգի հումանիզացիային:

Ներքին քաղաքականություն

ՀՀ հետագա զարգացման եւ հզորացման կարելորագույն առիավատչյան կայուն ժողովրդավարական սկզբունքների հիման վրա մրցունակ քաղաքական համակարգի իրական մեխանիզմի ստեղծումն է, Ազգային ժողովի դերի եւ նշանակության բարձրացումը եւ պառլամենտարիստական ավանդույթների ձեւավորումը, կուսակցությունների խոշորացումը եւ կայուն կուսակցական համակարգը, ազնիվ ու թափանցիկ ընտրությունները, աջակցությունն իրապես անկախ մամուլի ձեւավորմանը, ժողովրդավարական քաղաքական մշակույթի զարգացումը՝ հենվելով հայ ժողովրդի դարերով մշակված համակեցության եւ ազգային սահմանադրական ավանդույթների վրա: Պետական կառավարումը պետք է իրականացվի ազգային անվտանգության եւ զարգացման հայեցակարգերի եւ տարբեր ոլորտների ռազմավարական ծրագրերի հիման վրա: Կարելորագույն խնդիրը կոռուպցիայի դեմ պայքարն է եւ պետական ապարատի թափանցիկությունը քաղաքացիների համար:

Արտաքին քաղաքականություն

Մեր տարածաշրջանում մրցակցային առաջնության ձեռքբերումը: Աշխարհի ուժային կենտրոնների հետ ամուր եւ արդյունավետ դիվանագիտական հարաբերություններ: Նշվածի համար անհրաժեշտ է նպաստել տարածաշրջանային անվտանգության համակարգի ձեւավորմանը եւ Հայաստանի ներգրավվմանը տարածաշրջանային կոմունիկացիոն ծրագրերում, աջակցել կրթության, առողջապահության եւ մշակութային ոլորտներում Հայաստանը տարածաշրջանային կենտրոն դարձնելու գործին, նպաստել ՀՀ ձեռնարկություններին՝ ամուր դիրքեր գրավել տարածաշրջանի երկրների շուկաներում: Ազգային կարելորագույն խնդիրներն են մնում դարաբաղյան հիմնահարցի փաթեթային լուծումը եւ Հայաստան-Սփյուռք-Ղարաբաղ համագործակցության առավել արդյունավետ մեխանիզմի ստեղծումը:

Տնտեսական քաղաքականություն

Հայաստանի տնտեսությունը պետք է լինի արտահանողական ուղղվածության: Առավել կարելոր խնդիրներն են. պետական մակարդակով կազմակերպչական եւ շուկայագիտական օժանդակություն այն խոշոր ձեռնարկություններին, որոնք մրցունակ են միջազգային շուկայում, որոնք աշխատում են տեղական հումքով եւ որոնց արտադրանքը խթանում է հայկական տնտեսության տարբեր ոլորտների զարգացմանը: Անհրաժեշտ է հնարավորու-

թյուններ ստեղծել հատկապես բարձր տեխնոլոգիաներով աշխատող մանր եւ միջին ձեռնարկությունների համար, հարկային համակարգի ֆիսկալ բնույթը ձեւափոխել զարգացման խթանման գերակայության: Անհրաժեշտ է համալիր զարգացման ծրագիր ագրոպարենային համակարգի համար:

Բնապահպանության ոլորտի գերակայություններն են. էկոանվտանգության հայեցակարգի մշակումը, էկոապահովագրական համակարգի ստեղծումը եւ էկոռիսկերի կանխարգելման մեխանիզմների ձեւավորումը: Կոնկրետ հիմախնդիրներն են. Սեւանի կոլեկտորի կառուցումը եւ անտառների վերականգնումը:

Սոցիալական բնագավառ

Սոցիալական քաղաքականությունը պետք է իրականացվի հետեւյալ գերակայություններով. 1) գործազրկության հիմնախնդրի կարգավորման եւ զբաղվածության ապահովման հստակ մեխանիզմների ստեղծում. 2) սոցիալական պաշտպանության համակարգ, որը ներառում է նվազագույն զամբյուղի մասին օրենք. ՀՀ աշխատանքային նոր օրենսգիրք եւ օրենք սոցիալապես առավել անպաշտպան խավերի իրավական օժանդակության մասին, 3) սոցիալական արդարության եւ հավասար սոցիալական մեկնարկային հնարավորությունների ապահովում:

Կրթություն, գիտություն

Անհրաժեշտ է համալիր ծրագրերի մշակում եւ իրականացում՝ դպրոցների նյութատեխնիկական բազայի ամրապնդման, ուսումնա-մեթոդական ծրագրերի անընդհատական արդիականացման ոլորտում: Անհրաժեշտ է մանկավարժների նկատմամբ պետական հոգածության իրական քաղաքականություն: Խիստ կարեւոր է նպաստել համալսարանների ձեւավորմանը՝ որպես խոշոր գիտակրթական կենտրոնների, գիտության զարգացման երկարաժամկետ ծրագրերի իրականացում եւ գիտական հայտնագործությունների կոմերցիալիզացիա, բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացում: Կրթական համակարգի կարեւորագույն բաղկացուցիչ է շարունակական վերապատրաստման եւ գործազուրկների վերաորակավորման արդիական մեխանիզմների ստեղծումը:

SUMMARY OF ELECTORAL BLOCS/PARTIES

On April 20, 2003 Central Election Commission of the Republic of Armenia announced the results of registration of candidates for seats in RA National Assembly. 401 majority candidates were registered and 21 parties/blocs participating in the elections by proportional system.

On May 25, 2003 273 candidates participated in elections by majority system, 17 parties and 4 blocs by proportional system.

On May 31, CEC announced the final results of voting for RA National Assembly elections. The votes cast for parties/blocs were distributed as follows:

1. "Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission'" - 0.82%
2. "National Accord" party - 0.51%
3. "National Unity" party - 8.90%
4. "Labor, Law, Unity" party - 0.92%
5. "Justice" bloc - 13.78%
6. "Justice" party - 0.55%
7. "Union of Industrialists and Women" bloc - 2.06%
8. "Dignity, Democracy, Motherland" bloc - 2.84%
9. Popular Party - 1.12%
10. Democratic Liberal Union of Armenia - 4.68%
11. Communist Party of Armenia - 2.11%
12. Republican Party of Armenia - 23.66%
13. Renewed Communist Party of Armenia - 0.52%
14. Ramkavar-Azatakan Party of Armenia - 2.88%
15. Christian-Democratic Union of Armenia - 0.68%
16. "Fist of Armenian Aryans" party - 0.29%
17. Armenian Revolutionary Federation "Dashnaktsutiun" - 11.50%
18. Armenian National Movement - 0.65%
19. "Powerful Motherland" party - 3.34%
20. United Labor Party - 5.70%
21. "Orinats Yerkir" party - 12.49%

Thus, 75 out of 131 deputy mandates on the proportional system were distributed among six parties/party blocs, having overcome the 5% barrier, as follows:

1. Republican Party of Armenia - 23
2. "Justice" bloc - 14
3. "Orinats Yerkir" party - 12
4. Armenian Revolutionary Federation "Dashnaktsutiun" - 11
5. "National Unity" party - 9
6. United Labor Party - 6

LIBERAL BLOC - NATIONAL SELF-DETERMINATION UNION (CHRISTIANOCRATS), "INTELLECTUAL ARMENIA", "AZAT HAIK MISSION"

The bloc comprised:

National Self-Determination Union (NSDU), chairman Parour Hayrikian
"Intellectual Armenia", chairman Hovhannes Tokmajyan
"Azat Haik Mission", chairman Ruben Mnatsakanyan

First name on the voting list: Parour Hayrikian (NSDU)

Second name on the list: Hovhannes Tokmajyan

Third name on the list: Norik Khanzadyan (NSDU)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Education and Culture

Education is the pillar of national security, therefore it is essential to undertake the following steps:

- to provide education centers (higher education institutions in particular) with tax privileges
- to make general education available for all children irrespective of a family's social conditions
- to send talented students, under state sponsorship, to the leading foreign educational institutions for study
- to restore classic Armenian spelling justifying itself throughout the ages and serving as a basis of Armenian linguistic culture
- to legalize the right of students and post-graduate students for delay of military service in times of peace
- to increase vacancies for post-graduate studies twofold or more.

Considering adoption of leading scientific tendencies as one of the guarantees for the development of this sphere, to assist their financing - 3% from the minimal state budget.

Culture, as a spiritual reflection of the nation, should constantly be placed under special care.

Electoral System

- implementation of a 100% proportional parliamentary system
- voting by proxy for armed forces
- formation of representative electoral commissions (with 1 representative from each party that got 1% or more votes in the National Assembly elections)
- preparation of voting lists by electors themselves
- introduction of ballots with numbered coupons

Foreign Policy

To promote Armenia's productive integration in the family of European countries. To ensure RA active participation in international communication programs and to boost political, economic and other cooperation with the countries in the region.

To accept as the basis for foreign policy strategy elimination of the consequences of the Genocide 1915-23, alongside settlement of the Artsakh issue (the bloc opts for peaceful resolution of this issue).

National Army

To set ground for transition to a professional army with high payment rates (gradually decreasing quantity, increasing military and technology potential).

Health Care

To enlarge the list of public health services.

To provide free health care to children under 16 years of age.

To provide vulnerable social groups with necessary minimum medical guarantees.

To promote solution of health care problems through family and insurance health services.

Economy

To carry out consistent anti-monopolistic economic policy.

To sharply reduce tax burden and enlarge the tax field.

To increase the list of registered taxes.

To clarify tax reports and calculations.

To considerably reduce personnel employed in the tax sphere.

To support domestic production, small and medium entrepreneurship, to create special conditions for effective investments.

To determine and support leading agricultural spheres, to assist rural economies' transition to co-operative activity, to provide village economies with privileged (not more than 5% annually) and long-term (for 10 or more years) credits. To introduce insurance system in the agricultural field.

Border Zone

To carry out policy ensuring economic, spiritual and cultural development and preventing population outflow.

To largely use transfer and grant systems.

Earthquake Zone

Until elimination of earthquake consequences, to provide subjects engaged in economic activity with tax privileges.

Social Sphere

To put to life the concept of minimal consumption basket.

To annually reduce the rates of obligatory social payments deducted from salaries and to establish voluntary social insurance system.

To reduce unemployment through economic development.

To make the support for the families of dead, wounded soldiers and Karabagh war participants an issue of top state priority allotting no less than 1% from the state budget.

With the aim of boosting natural population growth, to provide additional social benefits for the children.

In enterprises having profitable state share, to reimburse, through allotting stocks and through other means, devaluated deposits made by citizens to state banks.

Constitution and Constitutional Amendments - as the main guarantee of transforming Armenia into a democratic state - will be the basis of the activity of NSDU and the "Liberal" bloc initiated by it.

"Liberal" bloc views the financial basis for the stated programs in eliminating nomenclature capitalism thriving in Armenia and in bringing oligarchs, acting in the shade, to tax field.

"NATIONAL ACCORD" PARTY

Leader: Aram Harutyunyan

Founding Date: 2000

Membership: 4,300*

First name on the voting list: Aram Harutyunyan (NAP)

Second name on the list: Valery Sargsyan (NAP)

Third name on the list: Armen Muradyan (NAP)

* Herein information on party membership is provided as officially declared

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior Policy

The program is to promote formation and implementation of democratic values. Viewing national accord of society as a primary democratic value, the program intends to assist the processes of social cooperation.

The creation of a society of national accord presupposes corresponding state and legal reforms. Implementation of program goals will contribute to the establishment of a state ensuring people's right for welfare, prosperous and secure existence.

Foreign Policy

Flexible, multilateral foreign policy will be carried out including consolidation of friendly relations on the basis of political dialogue with all but primarily with neighboring states, as well as fruitful participation in regional processes, mutually advantageous cooperation within international organizations.

Foreign policy should be based on international recognition and elimination of the consequences of the Genocide.

The Karabagh Problem

Confirming its devotion to peaceful and just settlement of the Karabagh problem, to contribute to the efficiency of the negotiation process ensuring decisive participation of the Artsakh side.

Relations with the Diaspora

To prioritize the fullest possible involvement of the economic, financial, intellectual potential of all Armenians (Near and Far Diaspora), which presupposes necessary legal (adoption of dual citizenship and etc.), moral and psychological environment.

Economic Policy

The basis of economic policy lies in liberal conservative ideology as a strategic program of active policy aimed at increasing population welfare.

Activities will be implemented establishing an integral state system of cooperation among the state, small/medium business representatives and staff, making the use of this partnership opportunities social basis of national accord of society. The regulatory role of the state will be strengthened by this partnership, which will mitigate negative consequences of tax policy and will contribute to active involvement of the private sector. As a result of this policy small and medium businesses will enlarge their opportunities through new job places leaving the field of shadow activity.

A complex of activities will be implemented due to which the state, consistently implementing income policy, will effectively fulfill its function of an economic subject. Under the conditions of the corresponding legal field, an efficient economic system will be established through accorded supervision of the state, small and medium business staff and the structures representing these forces (government, entrepreneurial organizations, trade unions).

Consistent anti-monopolistic policy will be conducted contributing to economic and social progress under the conditions of lively competition.

Imperfection of the economic policy, its disorganization, give rise to economic crimes and corruption within state structures. Economic, legal reforms will lead to a situation providing the society with a strong anti-corruption normative base making bribery a moral problem for all sectors of society.

Social Sphere

In the social sector, a policy considerably weakening extreme polarization of society will be implemented.

The social policy underway will contribute to the availability of health, education services. As a result, the social policy implemented within economic policy framework will contribute to the rise of living standards for all members of society.

Science and Education

Science, education and culture, as the main factors of national survival, will be placed under state care.

“NATIONAL UNITY” PARTY

Leader: Artashes Geghamyan

Founding date: 1996

Membership: 47,000

First name on the voting list: Artashes Geghamyan

Second name on the list: Alexan Karapetyan

Third name on the list: Hmayak Hovhannisyan

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Economy

The main components of economic policy are principal transformation of the tax system now in force through radical reduction of taxes, strict control by the society over the spheres of exploitation and export of natural resources, development of internal demand and development of internal production leading to real transformation of economy, creation of necessary conditions for ensuring free and fair competition. Finally, state patronage of education, which is one of the main components of Armenia's economy and development of its potential. In addition, "National Unity" holds that the most important condition for implementing new economic policy is the restoration of trust in authorities by the businessmen and the people on the basis of predictability of government's activity, assessment of the real situation of economy, drafting a real budget, transparent use of the resources of the state, establishment of fair and stable relations with investors.

In the Social Sphere

- the main values proclaimed by the "National Unity" are supported by consistent social policy that is directed at the implementation of the following aims:
- ensuring social security for Armenian citizens by all state bodies on the basis of protection of human rights. The primary aim is to first and foremost feed and dress the people, to provide the senior with proper jobs, pre-school children - with adequate amount of food and free medical care, pupils - with textbooks and school breakfast, pensioners - with medicines and privileges that will ensure minimal means of subsistence, state assistance and protection.
- consolidation of a family, protection of mother, child and women's rights, improvement of their work and life conditions, assistance to families with many children, adoption of nationwide program for overcoming demographic crisis, state support to the young.

Education, Science and Culture

Education should become the most important issue among national priorities. In this respect, it is essential to provide state care in solving problems of education sphere that is to increase the role of teacher and school in social life, to improve teacher's social conditions, to consolidate school's material and technical base, to devote special attention to the compo-

sition and publication of textbooks. The basis of both public and private education should be upbringing in the spirit of freedom and responsibility, creation of equal and fair conditions for mental, spiritual and physical development.

It is essential to improve the system of state order and paid education. At the same time it is necessary to apply stricter regulations to accreditation and licensing of private higher educational institutions. The main aims of education sphere are to:

Implement state programs supporting scientific research that promotes economic, political and spiritual renaissance of Armenia;

To assist scientific programs, projects and not scientific institutions with static bureaucratic structure through developing the system of state grants;

To finally specify development priorities of leading branches of science, to clarify possibilities of state financing of Armenian studies and fundamental sciences.

In the sphere of culture, our aim is to promote creation of favorable conditions for art workers, for discovery and development of talents, establishment of state patronage of culture. In addition, what is important is to make sure that material and moral encouragement of art workers and artists is conditioned solely by esthetic views free from political implications.

National Ideology

“National Unity” views as the pivot of national ideology the basic principles of national survival, integrated Homeland, national independent statehood, national culture, religion and church; formation of corresponding legal and organizational structures that will provide necessary conditions for solving nationwide problems for Armenians all over the world.

Foreign Policy

The top priority of RA foreign policy should be protection of the interests of individual, society and state. Within this process, the main efforts should be directed at the implementation of the following primary aims:

Provision of the country's stable security, consolidation and preservation of territorial integrity and sovereignty;

Consolidation of the basis of constitutional order, successful implementation of democratic reforms, raising population's living standards, creation of external favorable conditions for Armenia's progressive development, its economic growth, human protection;

Assistance in preventing the creation of potential hotbeds of tensions and conflicts and elimination of already existing ones in the regions bordering on the Republic of Armenia; establishment of a friendly zone along Armenian borders;

In defining national priorities of the Republic of Armenia, search for accord and common interests with foreign countries and interstate associations in the process of solving problems;

Multilateral protection of the rights and interests of Armenian citizens and our compatriots from Diaspora.

“LABOR, LAW, UNITY” PARTY

Leader: Mihran Movsisyan

Founding date: 2001

Membership: about 1,000

First name on the voting list: Mihran Movsisyan (LLU)

Second name on the list: Vachik Adilkhanyan (non-partisan)

Third name on the list: Bagrat Keryan (non-partisan)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

“Labor, Law, Unity” (LLU) party views its mission in the restoration of Armenian people's unity and national character, establishment of a society harmonious with the mentality and nature of an Armenian, creation of real guarantees for prosperous present and future.

For the fulfillment of the stated goals, LLU will undertake the following:

- implementation of initiatives, programs that are aimed at full and active development of the nation's spiritual, cultural life and social, economic progress
- realization of programs and activities contributing to the creation of job places and population employment
- development of programs aimed at reduction of growing social polarity to minimum and at poverty elimination
- development of small and medium entrepreneurial activity, formation of the middle class
- elimination of the concepts of clan, corruption and patronage in the Republic of Armenia
- creation of real guarantees for an Armenian, irrespective of citizenship, to live, work and do business in RA
- restoration of industry, as well as creation of high tech field and those branches of production that consume little material but are labor-intensive
- for production, processing and sale of agricultural products, providing producer of agricultural products with proper financial and technical assistance (long-term credits with low interest, agricultural technology, high quality medical and fertilizer stuff)
- ensuring certain privileges for the population at the border zone, for the families of war veterans and Karabagh war participants, as well as for young families
- gradual return of frozen deposits to depositors
- development and implementation of the programs aimed at final settlement of problems of the earthquake zone
- international recognition of Artsakh's right for self-determination
- multi-lateral enlargement of Homeland-Artsakh-Diaspora ties
- realization of steps undertaken by the state to reduce emigration and to promote return of population migrated from Armenia
- strengthening of RA confederation of trade unions as the protector of rights and interests of the employed and unemployed labor force.

RA citizen should be confident in tomorrow. LLU party will contribute with its activity to the establishment of a democratic state, restoration of prosperous and creative life on the whole territory of the Republic.

We view as top state priorities the following: guarantee of social justice and social protection, reduction of social polarization of the population, creation of the atmosphere of social accord.

“JUSTICE” BLOC

The bloc comprised:

- “People's Party of Armenia”, chairman Stepan Demirchyan
- “Republic” party, co-chairmen Albert Bazeyan, Aram Z. Sargsyan
- “National Democratic Union”, chairman Vazgen Manukyan
- “Democratic Party of Armenia”, chairman Aram G. Sargsyan
- “Party of National Democrats”, chairman Shavarsh Kocharyan
- “Bloc of National Democrats”, chairman Arshak Sadoyan

First name on the voting list: Stepan Demirchyan (PPA)

Second name on the list: Aram Z. Sargsyan ("Republic")

Third name on the list: Vazgen Manukyan (NDU)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior Policy

Winning in RA National Assembly elections is a legitimate path to restoration of constitutional order and adoption of democratic values. "Justice" bloc has been formed for the purpose of bringing these goals to life. Having united opposition forces under its banner, it mobilized the public to fight against illegality, violence, negative phenomena in order to establish justice and democracy through unified efforts. Through our active participation we should ensure establishment of a real independent legislative branch and not supplement of the executive branch.

"Justice" bloc has a clear program for fighting corruption where the emphasis is put on the supremacy of law with execution of severe punishment in cases of disclosure of deals made through bribery and in general in each case of an attempt to bribe officials. We will do our best to eliminate social and economic roots of corruption.

Foreign Policy

RA foreign policy is to be guided by priority principle. Armenia should respond to the changes, likely to occur in the region, in a timely and proper manner. After the uncertainty of the past 5 years, Armenia should finally decide to which regional security system it belongs. Russia, certainly, should be given preference as a strategic ally without underestimating, however, global and regional processes initiated by NATO and other international structures.

Karabagh Problem

In all alternatives of Artsakh problem settlement we view Artsakh's legitimate participation in the negotiation process as a binding condition. Mutual concessions in no way concern Armenian territories proper. What concessions will be made either by us or Azerbaijan the negotiation process is to decide. The settlement of Artsakh issue is interwoven with the issue of regional integration.

Relations with the Diaspora

In order to increase the role of Diaspora in Armenia, it is necessary to analyze the recent steps taken in this direction, to soberly assess the current situation, as well as to single out those obstacles for the elimination of which it is necessary to develop a comprehensive program of activities aimed at economic integration and future prospects.

Economic Policy

With the purpose of promoting reactivation of privatized but idle enterprises, it is essential to levy property taxes on suspended production means, rendering their activity economically inexpedient. To encourage operation of reactivated enterprises with tax privileges and long-term credits. To use the Republic's natural resources, current human resources potential.

Social Sphere

Alongside consistent increase of productivity, it is necessary to enlarge public health and education systems, to raise pensions and budget sphere workers' salaries as far as possible.

Science and Education

It is essential to promote the process of introducing scientific breakthroughs into the sphere of production, encouraging state sponsorship of the theoretical and Armenian studies' science branches. It is necessary to promote discovery of young talents by all means. The young generation should see its future in the Homeland and be certain that skills and knowledge will contribute to our country's progress.

“JUSTICE” PARTY

Leader: Arthur Baloyan

Founding date: 1999

Membership: 300

First name on the voting list: Hakob Abrahamyan (non-partisan)

Second name on the list: Atom Mkhitarian (non-partisan)

Third name on the list: Arsen Karamyan (non-partisan)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

The basis of “Justice” party pre-election program lies in the ideological principles of the young generation, fresh forces of society. Tomorrow of our Homeland is the youth of today. And we aspire today to lay foundation for that blessed land which we, the youth, are looking forward to. Today we are the bridge linking old and new world views; we are the generation that is already able to continue the process of state building. In the social, political life of Armenia we represent the interests of the fresh forces of society - the young generation, the bearers of new conscience, new system of values and their interests.

We view state as the highest form of society and nation organization and the greatest value, so that we consider independence of the Republic of Armenia as indubitable achievement of our nation.

We have an image of the Armenian society, built on the basis of social justice, developing in morally and spiritually healthy atmosphere, providing equal starting opportunities, where the free development of each individual will create conditions for the general progress of society.

We are to provide a definition and political expression to the ideas of the young generation corresponding to our national essence.

Principles

1. JUSTICE as equality of opportunities
2. MORALITY as the criterion of any type of activity
3. LEGALITY as a guarantee of civilization
4. FREEDOM as a pre-condition for the development of all spheres of social life
5. PEACE within and between the generations
6. DEMOCRACY
7. Political and social STABILITY
8. PRESERVATION OF TRADITIONS as the knowledge and experience of the best part of previous generations' legacy
9. Social PROGRESS as a means to achieve nationwide prosperity

Interior Policy

To create and consolidate atmosphere of political cooperation, to ensure integration of the legal field, consolidation of democracy proceeding from a new value system, and protection of human rights, strengthening of civil society.

Foreign Policy

To ensure stable peace in the region, development of economic and political relations with neighboring states, integration in regional and international organizations, close cooperation with Europe, increase of Armenia's international authority, involvement of the Diaspora.

Education, Science, Culture

To lay ground for education-science-production integration, to ensure public secondary education, student loans and proper state assistance, growth of investment, introduction of new technologies.

“UNION OF INDUSTRIALISTS AND WOMEN” BLOC**The bloc comprised:**

“Women of the Armenian Land”, chairman Zhaneta Manukyan

“United Progressive Communist Party of Armenia” (UPCPA), chairman Vazgen Safaryan

“Domestic Producers” NGO

“Yerevan and its Inhabitants” NGO

First name on the voting list: Zhaneta Manukyan (“Women of the Armenian Land”)

Second name on the list: Vazgen Safaryan (UPCPA)

Third name on the list: Karine Stepanyan

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM**Interior Policy**

To ensure supremacy of law through practical division of powers of RA National Assembly, government and the judicial system, through media authority and possibilities.

Foreign Policy

To take necessary steps for the recognition of the Genocide, executed against the Armenian nation in 1915, through legal acts of international organizations and foreign states.

To contribute to the enlargement of Armenia's integration in international processes assigning special place to the Republic's active involvement in the activity of international organizations.

To ensure stable independence of the country through cooperation, normalization and development of friendly relations with neighboring countries, attaching special attention to the enlargement of friendly relations with the Russian Federation.

The Karabagh Problem

Making a wide use of the legal norms accepted in international practice, to aspire to the establishment of an independent state on the basis of USSR disintegration, to the recognition of Karabagh population's right for self-determination.

To provide the Mountainous Karabagh Republic with the opportunity of having independent and developed economy.

Relations with the Diaspora

To create legal basis for mutually profitable participation of the Diaspora in the economic development of Armenia.

To develop a program of adopting absolute dual citizenship.

To promote development of a state program for introducing activity of Diaspora science, culture representatives and large entrepreneurs to the population of Armenia.

Economic Policy

To create an efficient, strong and flexible system for the protection of domestic producers' rights, introducing necessary changes in the laws regulating tax and customs fields.

To ensure proper protection of entrepreneurs from arbitrary interference of state governing bodies and officials.

To provide legal basis for the establishment of village and assisting economies through support of long-term loan programs

To boost privatization process ensuring reactivation of suspended enterprises through restoration of job places and provision with technology.

Social Sphere

To ensure involvement of women public organizations and parties, currently active in Armenia, in the development and implementation of state programs aimed at solving women's problems.

To set legal ground for state guarantees ensuring social security of young families.

To develop a program aimed at integrating forcefully uprooted families and primarily children from these families in the moral political atmosphere of Armenia.

To provide legal basis for additional pensions to the retired workers at the expense of decreasing profit taxes for the enterprises where they previously worked.

To set legal ground for state regulation of the problems of nursing mothers and those with infants.

Science, Education and Culture

To regulate self-government issues of schools, of secondary special and higher education institutions.

To set legal ground for state control over the modernization of higher and secondary special education programs and for the creation of job places for graduate specialists.

To initiate a state program for promoting investments in applied scientific projects.

Viewing the activity and development of Armenian cultural centers as a top state priority, to ensure state order for national theatre, cinematography, state philharmonic societies and picture galleries, as well as other special educational institutions of this field.

“DIGNITY, DEMOCRACY, MOTHERLAND” BLOC

The bloc comprised:

“Popular Democratic Party” chairman Gagik Aslanyan

“Dignified Future” party, chairman Lyudmila Harutyunyan

First name on the voting list: Lyudmila Harutyunyan (DF)

Second name on the list: Gagik Aslanyan (PDP)

Third name on the list: Stepan Tsaghikyan (DF)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior Policy

We hold responsibility and morality as important factors in political life, alongside harmonious development of a mobilized society and organized, effective state. We opt for constructive opposition of political forces within constitutional provisions. The bloc has nothing in common with either right or left poles. The feeling of responsibility for the present and future of the country, state and people leads us in our activity.

Foreign Policy

Consolidation of the place and role of Armenia in the region. Protection of the interests of Hay Dat and recognition of the Armenian Genocide by the civilized mankind worldwide. Active integration of Armenia in the international and especially regional economic, political and cultural structures.

Artsakh Problem

The bloc views it necessary to resolve the issue as soon as possible considering international recognition of the Mountainous Karabagh as the main goal in the mid-term, and in the long term - its unification with Armenia.

Relations with the Diaspora

To use Diaspora's investment and professional capacity for Armenia's gradual integration in global economy.

To create a state structure on Diaspora issues acting independently of RA foreign policy structure and cooperating on investment issues with a state structure that regulates international economic ties. To create pan-Armenian information network. Our compatriots abroad should actively participate in the economic, political, cultural and social life of Armenia, should become immediate creators and participants of our life-long dream - transforming Armenia into a prosperous homeland for all Armenians.

Economic Policy

We view the transition from situational solution of economic problems to program development to be a priority. The attention of state bodies should be focused on reducing shadow economy turnover. The primary goal of state economic policy should be meeting people's needs through complete balancing of general, group and individual interests of all the objects and subjects of economy.

Social Sphere

We consider primary goals the following:

- transition from survival to development and welfare
- transition from residual principle to the principle of social democratic prosperity

As a method to achieve it, the principle of social justice and social peace is put forward.

Science and Education

Provision of conditions for assisting science and education on the basis of long-term state programs.

Increase of financing for science and education, replenishment and self-reproduction of scientific-educational potential.

Determination of the status of all types of educational institutions active on RA territory, creation of common state accreditation system for all levels of education.

Ensuring proper payment rates for workers in the sphere of education.

Providing necessary guarantees for stable development of education system, real guarantees for availability of public secondary education and higher education.

POPULAR PARTY

Leader: Tigran Karapetyan

Founding date: 1995

Membership: 3,500

First name on the voting list: Tigran Karapetyan (PP)

Second name on the list: Petros Katsakhyan (PP)

Third name on the list: Grigor Sukiasyan (PP)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

PP as a political force is centrist, liberal in economic issues.

The main aims of PP are:

- consolidation of Armenian statehood
- establishment of people's rule.
- development of economy and culture meeting society's demands.

State Building

PP attaches importance to state building. Attention should be focused on the establishment of political system as a guarantee for putting Constitution in force, development of democracy, which will provide for people's rule in the country and unimpeded implementation of constitutional norms.

PP will contribute its share in the mitigation of political confrontation and social polarization, improvement of moral psychological atmosphere, restoration of trust in the country.

Elections are the mirror of authority, a condition for rendering it perfect. PP with its structures and potential will contribute to establishment of civil society, exercise of rights necessary for society.

Foreign Policy

Processes going on in the world radically change notions about issues of national security. Epochs and civilizations come to clash.

Presidential elections have come to prove that we are not an island isolated from the rest of the world, we are within the realm of its interests. Foreign policy should be directed at provision of national security and stable development of the country. Making use of its geopolitical and historical peculiarities, RA may and should serve as a bridge for dialogue and cooperation of civilizations. Developing relations with neighboring countries, RA should start a dialogue without preconditions with other countries. Top priorities should include integration of the Homeland on the basis of universal national doctrine, solution of Artsakh issue and Diaspora's top problems, international recognition of the Genocide. It is essential to use all means and opportunities for preserving Diaspora's independence. Armenia is the Homeland of all Armenians.

Economic Sphere

Our aims are developing scientific technical potential and defining economic priorities. Privatization of entities and spheres of strategic import should be implemented taking into consideration national security demands. PP opts for restoration of traditional economic ties, cooperation and integration with international economic structures.

PP holds as priorities:

encouragement of domestic producers' activity through flexible tax, financial and customs policy, limitation and elimination of the factors promoting shadow economy, improvement of the bank system and mechanisms of crediting.

PP opts for state agrarian strategy supposed to include tariff policy, combined measures, prevention and elimination of epidemics in the sphere of agriculture, food security.

Social Sphere

PP will contribute to establishment of social state legitimized by Constitution. PP holds that poverty menaces national security, impedes democratization of the country and efficient self-organization. It endangers stability of national traditional conservative structure - stability of the family, sets favorable ground for dissemination of alien customs incongruous with our spiritual set up, provokes emigration. Overcoming of property, preservation of family values are top priorities.

What raises concern is the demographic situation in the country. PP attaches importance to legislative regulation of the right for work and employment problems, employer-employee relations, pensions and benefits with the aim of setting rates up to the demands of minimal basket of goods.

Of primary importance is development and implementation of the program on youth issues.

PP holds that education and science are the primary direction and guarantee of RA development.

We think necessary harmonious social economic development of the "Earthquake zone" and regions, fortification of populated areas of strategic import.

We will provide favorable conditions for national minorities, for the development of their culture.

PP considers that population's savings in the previous Armenian Savings Bank are subject to indexation and return, and the deposits lost in private banks by the population as a result of state's belated interference are subject to reimbursement, which will restore trust in banks.

PP will welcome any initiative of educating patriotism in the Armenian army. An army soldier should enjoy respect and care of the state and society.

PP is convinced that Armenia may become a country where equality of all citizens before law will provide predictable future for the citizens.

DEMOCRATIC LIBERAL UNION OF ARMENIA

Leader: Seyran Avagyan

Founding date: 2001

Membership: 21,259

First name on the voting list: Seyran Avagyan (DLUA)

Second name on the list: Harutyun Pambukyan (non-partisan)

Third name on the list: Spartak Melikyan (DLUA)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

The aim of DLUA party is to increase the number of citizens who are economically independent, responsible for the future of the Homeland, possess entrepreneurial skills, are consistent in preserving and consolidating norms of coexistence. The essence of the economic course by DLUA is making large masses of the population owners of the means of production and upon this ground organizing small and medium business of high productivity. The main aim of this course is rendering efficient the activity of small and medium proprietors whose number surpasses half a million, transforming them into real businessmen. The goal pursued by the economic course is to make a large portion of society business owners, economically independent citizens, to assign priority within economic structure and economic life to small and medium business.

In order to set economy along this plane, the Republic needs a strong political organization of small and medium proprietors, and Democratic Liberal Union of Armenia (DLUA) party comes to serve this purpose.

DLUA holds that at this stage it is decisive to develop a dialogue between state and society, as well as to provide effective public and state governance whose implementation is made the focus of the proposed course of DLUA's political program.

The new democratic course proclaimed by DLUA is based on modern liberal ideology. Its aim is stable democratic regime. DLUA aspires to consolidating people's self-government by the authorities, election and control of authorities, division of power, free economic competition, directing state resources to the development of social system and social protection; availability of proper education and health care to all, assisting unimpeded implementation of activity and its proper remuneration ensuring dignified existence.

DLUA holds, "Society evaluates state prestige based on the degree of justice, fairness and morality. Authorities should deserve the people".

DLUA party aspires to directing all power of authorities to the vital interests of the people.

COMMUNIST PARTY OF ARMENIA

Leader: Vladimir Darbinyan

Founding date: 1920

Membership: 50,000

First name on the voting list: Vladimir Darbinyan

Second name on the list: Sanatruk Sahakyan

Third name on the list: Ruben Tovmasyan

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Political Sphere

In case of the formation of left, left-centrist and centrist majority in the National Assembly, to participate in building government enjoying people's trust.

To come forward with the initiative of making radical changes in the current Constitution which will be aimed at considerable limitation of RA President's power, at enlarging powers, functions and responsibility of the legislative (National Assembly) and executive (government) authorities, consolidation and development of the entire system of political freedoms and human rights - ensuring multiparty democracy.

To restore the Republic's traditional regional administrative territorial division which reflects collective conscience of the population of the given area and largely contributes to adequate satisfaction of social, economic and spiritual needs.

To legitimize and enlarge the representative character and powers of local self-governing bodies. To come forward with the initiative of adopting law "On Yerevan".

Foreign Policy, National Security and National Policy

To aspire to enlarging participation of the National Assembly in the development and implementation of the foreign policy doctrine of Armenia, to its proper representation in international and interparliamentary associations and organizations.

To consistently maintain consolidation and future development of Armenia's military political alliance with the Russian Federation, social economic cooperation, full restoration and development of cultural ties.

To raise the issue of starting immediate negotiations with the legislative authorities of these countries on the conditions of joining Belarus-Russia Union. To actively promote consolidation and development of multilateral relations with the neighboring countries, having common geopolitical and economic ties with Armenia, primarily with Iran, China, Syria, Georgia, Greece, Cyprus, Lebanon.

To promote the process of negotiations aimed at peaceful resolution of the Mountainous Karabagh issue having as a basis the principle of self-determination of nations and at the same time viewing the only possible way of final and just resolution of this issue integration of the Mountainous Karabagh Republic, as an independent member state with equal rights, within the newly created CIS.

To initiate legislative reforms which will contribute to active involvement of the Diaspora in the process of Homeland's economic restoration and development. To continue work for international recognition of the Genocide.

To foresee in the new Constitutional draft direct representation of national minorities in the supreme legislative body.

Economic Sphere

To develop law on the nationalization of large industrial enterprises and associations of strategic significance to the Republic, viewing their transformation to joint enterprises, primarily with Russia and other CIS countries, as an important guarantee of their fast productivity.

To legalize state sponsorship of domestic products, irrespective of the type of property, protecting domestic market of the Republic and making radical changes in the investments and customs policy.

To initiate radical transformation of tax policy decreasing taxes in the leading branches of industry and production at the same time raising taxes in the bank sphere, the intermediary services and other spheres where the profit rate considerably surpasses average economic indicators.

To legalize the fact that land is considered to be national property and it may be provided for no fixed terms to individual and collective rural economies with the right for rent or legacy to produce exclusively agricultural goods. To legally prohibit purchase and sale of land, to ratify parallel existence of all types of property, to give freedom to the villager in choosing type of rural economy, to set criminal responsibility for violating the principle of free will in the choice of types of rural economies.

To develop law on export of raw material and stuff of strategic import, to introduce state monopoly in highly profitable branches of light and food industry (alcoholic beverages, cigarettes, etc.)

Social Sphere

To develop law on equalization of salaries, pensions, benefits and scholarships rates on the basis of regular index to minimal subsistence level with the prospect of raising the value of average basket of goods.

To consistently contribute to the restoration of the state network of free health care for the population (including preventive centers and health resorts) not excluding also paid medical services.

To legalize state care of family, mother and child, as well as the elderly.

To initiate development of the law on returning to the people within the coming 5 years the deposits they stored in savings banks before 1991.

To develop law on social and psychological recovery of the earthquake zone population.

REPUBLICAN PARTY OF ARMENIA

Leader: Andranik Margaryan

Founding date: 1990

Membership: 20,000

First name on the voting list: Andranik Margaryan (RPA)

Second name on the list: Serge Sargsyan (non-partisan)

Third name on the list: Tigran Torosyan (RPA)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Armenian economic policy should be directed towards optimal development of economy with full usage of economic, human and natural potential. In this respect, it is the development of competitive industries based on internal resources that is important.

Taking into consideration scarcity of the Republic's material resources and the presence of our strong scientific potential, it is especially important to prioritize the development of small and medium, especially innovation enterprises.

In the agricultural sphere, the strategic aim is ensuring the country's food security. Therefore, it is essential to assist production, processing and export of agricultural products.

Strengthening measures directed against illegal activity and shadow economy deals, it is necessary to provide fair and equal treatment for entrepreneurs, at the same time excluding tax evasion.

In the banking sphere it is essential to introduce a system of deposit guarantees.

Taking into consideration the limitation of internal market, it is necessary to implement export and import policies more clearly.

Prioritizing the requirement of transforming earthquake zone into a developing one, it is essential to attach special importance to the creation of new job places there through both restoration of large industry and through promoting small and medium enterprises.

Top Issues in the Social Sphere

Reducing the gap among different layers of the population, ensuring dignified life and social protection of the citizen, creation of favorable conditions for opening new job places, consistent raising of pensions.

In the sphere of education and science the priorities are optimization of education sphere, efficient use of state budget allotments to education. It is important to create a unified and active system of state management of science.

The cultural policy of the state should be directed at the preservation and development of national historical cultural legacy, at representation of Armenian culture in world cultural heritage.

Overall, it is essential to introduce a multi-source system of public health financing - state budget, health insurance, direct payments and general payments. In the system of reimbursing health care expenses the principle of social justice and peace should be consolidated. It is essential to take consistent steps for involving the youth in the political, economic life of the country, of imbuing the young with the spirit of patriotism, state mentality, national and universal values. Each young individual should be confident that his prosperous and secure life is in the Homeland.

Taking into consideration existing and anticipated developments in the region, it is essential to state that the army will still for a long time have an exclusive role in our national and state security.

Foreign Policy

Armenia should continue its pragmatic foreign policy on which our opportunities and national state interests rest. Integration in international organizations is also of primary importance to our country.

Our position on the resolution of the Karabagh issue is the same as five years ago: the right of Artsakh people for self-determination should gain international recognition, the Mountainous Karabagh Republic should not be subordinate to Azerbaijan, the security of the population of the Mountainous Karabagh Republic should be ensured, the Republic of Armenia and the Mountainous Karabagh Republic should have a common border.

Due to grievous events in different periods of its history our Armenian nation, scattered about the world, is to put together the invaluable experience accumulated by the Armenian communities formed in the countries with different cultural patterns, political and economic systems.

Expected results:

- in the midterm, stable and fast economic growth at 6-7% minimal annual level
- keeping annual inflation level not higher than 3%
- in the midterm, minimal 8-10% annual increase of export
- in the midterm, 8% minimal annual rise of investments
- consistent reduction of the poverty level
- increase of the real level of pensions so that in 2005-2006 average work pension equals the poverty food line per one person
- until 2007, minimal 50% increase of the salary of budget workers simultaneously providing progressive increase of the average salary of civil servants.
- enlarging state assistance to the military, Karabagh war participants and people of similar status
- adequate distribution and annual increase of family benefits
- progressive growth of health expenditures alongside real growth of GDP
- annual growth of state expenditures of public health per capita
- considerable increase of financing proportion for primary health care while decreasing it for hospital care
- annual rise in the salary of education sphere workers in 2007 providing the level of 50-60 thousand AMD
- minimal availability level of education and health services for all layers of the population
- completing the reforms of state governing, political, judicial and legal systems
- considerable reduction of corruption level

RENEWED COMMUNIST PARTY OF ARMENIA

Leader: Yura Manukyan

Founding date: 2002

Membership: 10,000

First name on the voting list: Yura Manukyan (RCPA)

Second name on the list: Hrant Voskanyan (RCPA)

Third name on the list: Yuri Melik-Ohanjanyan (RCPA)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

We, communists, are realists. Our aim is to help the people and the country to get out of the serious social economic crisis, to provide necessary conditions for the renaissance of our country. And the guarantee of that is restoration of socialism. Our priorities are simple and clear:

- to actively contribute to the creation of thousands of new job openings, restoration of industrial enterprises, to provide each person with an opportunity to work and to get proper payment for his work. This will lead to elimination of begging, overcoming of property and reduction of emigration
- to legalize and protect the rights of hired workers in the spheres of production, trade, services and others
- to create necessary social life conditions so that mother peacefully raises and brings up her children being confident of their future
- intellectuals, teachers and scientists, doctors and architects, art workers should be placed under state care
- to ensure social protection of war and labor veterans, disabled and ill. To take urgent measures towards restoration of the systems of public health, free education and pre-school education
- to continue the process of providing refugees and earthquake victims with jobs and comfortable apartments
- to achieve a situation when each individual is brought to proper legal responsibility irrespective of his standing and position

We hold the view that even in today's difficult social-economic situation it is possible to solve the following problems:

- to periodically count the expenditures of population's basket of goods allotting 20,000 AMD per capita starting from January 2004, later adapting to inflation rate
- to reimburse the depositors with their savings, to implement indexation of these deposits in savings banks and to start their repayment from 2004
- to pay minimal salaries according to the rate of population's consumption basket
- to adjust pensions to minimal salary rate
- to raise students' scholarships twofold
- to set 16 AMD electricity payment rate for 1 kilowatt-hour
- to half reduce payment for drinking, irrigation water and for all types of agricultural lands, and to remove it altogether in the border regions.

RAMKAVAR-AZATAKAN PARTY OF ARMENIA

Leader: Ruben Mirzakhanyan

Founding date: 1990

First name on the voting list: Ruben Mirzakhanyan (RAPA)

Second name on the list: Gagik Abrahamyan (non-partisan)

Third name on the list: Lavrenty Barsegyan (RAPA)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior Policy

People are certain that National Assembly is busy with intriguing, deputies are occupied with questions of personal welfare under the cover of their immunity, while the government is engaged in seizing people's property. It is essential to clear off the atmosphere of bribery, to eliminate its objective reasons primarily through courts. An important issue is to ensure real independence of the judicial branch through improvement of legislature, to achieve a situation in which the courts of the Republic will perfectly implement legal protection of all human rights, will uproot illegality reigning in the country.

Foreign Policy

The world continues to remain an arena for military and economic clashes. In the situation of absence of power balance more and more countries resort to arms race, to sophistication of current military potential. Similarly, in our region the solution of existing problems is sought not in peaceful negotiations and integration, but in creating open or secret strategic alliances. An obvious example of this is on the one hand Turkey-Israel alliance against many countries of the region, Azerbaijan-Turkey strategic alliance on the other, as well as Azerbaijan-Turkey-Georgia alliance declared as economic. Armenia, Iran and Russian are circumvented in large regional cooperation initiatives. This in its turn brings to the increase of Russia's strategic role in Armenia, which instead of making our country a crossroad of international communication may be fraught with the danger of transforming it into a hotbed of international conflict. How can it be avoided, and at the same time how to ensure the security of our people and the borders, to achieve fair resolution of the Mountainous Karabagh problem, inflow of external investments - these are top priorities of Armenian foreign policy. In other words, still the diplomacy of walking on the edge is to be carried out by our Ministry of Foreign Affairs, the activity of which is not discussed by the National Assembly with proper attention and competence leaving the control of this sphere exclusively to the President of the Republic - Ministry of Foreign Affairs.

Karabagh Problem

The Mountainous Karabagh problem is to be resolved only through political negotiations at the basis of which the principle of self-determination of nations is to be set.

In the capacity of National Assembly deputy, RAPA representatives may effectively integrate their activity with that of other organizations of the Diaspora - especially with RAPA in the United States and Europe - for fair resolution of the Karabagh issue.

On the other hand, the long-term and lasting resolution of the issue directly depends on birth rate of the Mountainous Karabagh population, radical improvement of their life conditions, creation of new job openings, young families.

Economic Policy

To reconsider privatization methods: until now the approach of the authorities, based on the activity of privatized enterprises as regards economic development of country, has partially failed since privatization was carried out as an "aim" and not as a "means" to improve people's life.

Freezing the debts of developing enterprises, ensuring temporary tax liberties putting in circulation considerable internal reserve sums that in the future will serve as a new basis for attracting external investments. Creation of new job openings. The tax, customs and banking policy of the country should be directed at that.

The basis of Armenia's economic development is small and medium enterprises. The development of small and medium enterprises, as well as family business will not only considerably enlarge the market of goods and services but also will create tens of thousands of new job openings - will provide an opportunity to get rid of unproductive enterprises and to establish really efficient ones.

Besides, Armenia is viewed a zone of high risk as regards international investments, therefore medium entrepreneurship is more suitable for boosting more large-scale inflow of the Diaspora capital.

Social Sphere

To promote development of state policy on population employment. Reforms in the sphere of employment centers, to transform these centers, engaged only in registration, into institutions engaged in registration of unemployment, training and retraining of unemployed according to demand, providing employment.

Training and retraining of the unemployed should be carried out through state means, whereas unemployment benefit should be provided not only through state financing but also through deductions from the recent place of work (at least 6 months). Therefore, it is essential to adopt a new labor code, a new law on trade unions that will regulate all employer-employee relations taking as a basis guarantees of individual's social security. "Family benefit" program is of low efficiency and does not include the whole contingent because of the imperfection of "Paros" program which is unable to provide a realistic view of poverty level.

Science and Education

It is essential to reject the system of state order and pass on to private paid and public free secondary and higher education systems.

CHRISTIAN-DEMOCRATIC UNION OF ARMENIA

Leader: Khosrov Harutyunyan

Founding date: 1990

Membership: 500

First name on the voting list: Khosrov Harutyunyan (CDUA)

Second name on the list: Anaida Martirosyan (CDUA)

Third name on the list: Ruben Safrastyan (CDUA)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior policy

An essential component of democracy is each individual's participation in social life and in decision making process directly concerning him.

Political modernization, creation of a transparent and predictable political and state governing system able to respond to modern military challenges and creating, multiplying healthy democratic traditions, "politicization" of political parties, decriminalization of politics, formation of a balance between Parliament and President of the Republic, government responsibility.

Suspension of social-economic functions of law and order bodies, reducing their powers, legislative and structural changes in accordance with modern international legal standards, independence of the judicial power from the influence of the executive.

Foreign Policy

It is essential to introduce certain changes in priorities and initiatives. Only Armenia's accession to European Commonwealth and its full integration within this union may ensure future freedom and security, progress and peace for Armenia.

Establishment of natural friendly relations with neighboring states. Armenia should develop mutually beneficial cooperation with Georgia and Iran, make consistent efforts to settle relations with Turkey and Azerbaijan.

Consolidating and enlarging its multilateral strategic partnership with both Russia and USA, Armenia should specify its expectations from these relations and its investment in them and demand that Russia and USA attempt to establish their political influence in the region not at the expense of Armenia's interests.

The Karabagh Problem

Preservation of the current situation of "neither war, nor peace", and especially development of new military operations menace Armenia's national security, therefore we hold as a priority in the resolution of the Karabagh conflict making consistent steps towards paving the way for avoiding new war, for mutual trust and peaceful existence

We should accept any alternative of Karabagh conflict resolution which will guarantee Karabagh's free and secure development.

Economy

Christian-Democratic Union of Armenia professes market economy system and principles of consolidation of social equilibrium within it.

Our national economy, based on market economy structures, should develop efficiently meanwhile taking into consideration the demands of social and natural environment.

Provision of free competition not subject to the pressure and influence of monopolists distorting it, of government, criminal mafia structures and interest groups.

Social Sphere

Through provision of proper payment, improvement of life and work conditions and aspiration to provide each person willing to work with a job, creation of new job openings and struggle against unemployment, recognition of the right for cooperation and responsibility in economy.

Equality of opportunities and rights between men and women. Return of people in the extreme degree of poverty and disabled persons to social and cultural life.

Promoting society favorable for child and family.

Involvement and participation of elderly people in the work of the society united for common cause. The public health system should provide everybody with availability of medical care.

Science, Education and Culture

The basis of culture lies in the protection of religion, social initiative, freedom of ideological expression.

Cultural policy of Armenia should be directed at different intellectual and spiritual traditions that together, through diverse types of exchange and mutual aspirations, represent national culture.

National culture should at the same time be interwoven with cultural events on European level, assist to reciprocal acquaintance with European folk traditions, to westernization of education and research, as well as orientation towards traditional values of national culture.

In order to occupy its proper place in modern world, considerable resources are necessary, and in the global information age it is science, education and culture level that come to serve this purpose. Stable growth of economy is possible today only if professionals with modern education work in the economic sphere and if cultural environment is formed contributing to the development of science and education.

The sphere of education becomes subject to individualization and internationalization. National criteria of education will be viable as long as they are equivalent to international criteria.

“FIST OF ARMENIAN ARYANS” PARTY

Leader: Razmik Vasilyan

Founding date: 2002

Membership: about 10,000

First name on the voting list: Razmik Vasilyan (FAA)

Second name on the list: Armen Avetisyan (non-partisan)

Third name on the list: Mikael Zakharyan (non-partisan)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Spiritual Ideological Sphere

- a) consolidation of the Armenian national outlook and way of life
- b) absolute rejection of phenomena distorting the unique character and mission of the Armenian nation, alien and incongruous with our reality, penetrating individual, family and public relations
- c) establishment of values developing on Armenian moral psychological and traditional basis; putting forward and implementing Armenian national ideology, national and state policy, security, military and defense systems conceptions that are deduced from this ideology
- d) through harmonization of the Armenian Apostolic Church and Armenian creed, to consolidate Armenian faith (religion)
- e) state patronage of the Armenian language and Armenian history, science and culture proceeding from Armenian genetic properties. Objective and independent interpretation of the Armenian history free from alien distortions, considerable assistance and promotion of the Armenian studies, implementation of independent language policy
- f) halting and prohibiting the activity of organizations that represent various sects, profess alien and immoral views, “charity and grant providing” organizations that have dishonest and anti-Armenian intentions.

Social Political Sphere

- a) ideological moral recreation of all the layers of society, identification - nationalization of social (popular) and national value systems, combination of pure, exemplary global and conservative national values
- b) balancing of public and state levers, formation of real national aspiration for state building instead of lust for power in personal purposes. Ensuring tolerance in the relations among authorities, pro-government structures, organizations and political opposition (certainly in the direction beneficial for Armenia and pro-Armenian in essence).

Interior Policy

- a) moralization of internal political life of Armenia, reorganization, formation of stable social and political fields
- b) establishment of social and political (as well as economic, scientific, sports and cultural) structures in all the regions as it is carried out in Yerevan capital
- c) implementation of economic and scientific cultural activity in Artsakh and liberated Armenian territories, as well as ensuring consistent implementation of the policy of repopulation
- d) support of national minorities living in Armenia in maintaining their national character and in forming a front against mutual enemy. To particularly promote implementation of joint programs with blood related nations.

Foreign Policy

- a) reconsideration of the issue of Artsakh and the liberated territories, adoption of flexible but pro-Armenian stance
- b) reconsideration of Javakhk's status, state protection of the interests of Javakhk Armenians
- c) consistent approach to Hay Dat issue, as well as discussion of the problems of Nakhichevan and Nakhichevan Armenians in this context
- d) consistent political activity directed towards the policy of international recognition of the Armenian Genocide, persistent raising of the issue of Western Armenia
- e) proceeding from the interests of Armenia and Armenians, alongside accession to various world structures, establishment of stable and consistent relations with spirit and blood related nations (especially regional) having interests harmonious with those of Armenia. Formation of new, purposeful, military, political and economic alliances.

Social Economic Sphere

- a) reconsideration, systemization of tax, customs, credit and investment policy excluding waste of national state property and further dependence and oppression of the nation
- b) normalization and comparison of state and private economic relations, activity of the market with free money circulation but not harmful to the state. Specifying objects of strategic import to the Armenian state and prevention of monopolistic economic policy.
- c) within the limits of generally theoretical material, labor force, scientific technical opportunities, further establishment on its basis of a strong modern leading economy, activation and modernization of Armenian traditional crafts
- d) special attention to the social protection of different sectors of society (especially hard-up, pensioners-beneficiaries, students and youth, war participants) and other vulnerable groups; objective implementation of social justice
- e) promoting traditional moral families, state encouragement of families with many children
- f) planned and consistent organization of job places, normalization of salaries, benefits and other payments
- g) state control over jobs abroad, their legal protection, reduction of emigration, systematized organization of immigration
- h) halting illegal export of currency and national values abroad
- i) establishment of pan-Armenian capital and treasury.

Moral Legal Sphere

- a) reconsideration of active Constitutional laws of Armenia, their conformity with our Historical value system and Armenian reality, Moral and Psychological character
- b) reconsideration and modernization of Armenian traditional and moral criteria, way of life, their obligatory use in all spheres.

Scientific Cultural Sphere

- a) nationalization, modernization of scientific, language and health spheres, optimum crediting of these fields and normal work conditions for the employees
- b) ensuring appropriate development of Armenian art, culture and sports spheres, correlation of ancient Armenian and global cultural values, preservation of the uniqueness of our historical cultural values, organized and purposeful internationalization
- c) improvement and regulation of education system.

Homeland-Diaspora

Consistent consolidation of bilateral ties, implementation of Pan-Armenian Policy by Armenia, encouragement of the activity of all Diaspora's structures to the benefit of Armenian state. Creation of a pan-Armenian promotion and information analytical center, establishment of collective security structures.

ARMENIAN REVOLUTIONARY FEDERATION “DASHNAKTSUTIUN”

Founding date: 1890

Membership: approximately 7000 members in Armenia

First name on the voting list: Vahan Hovhannisyan (ARFD)

Second name on the list: Armen Rustamyan (ARFD)

Third name on the list: Artashes Tumanyan (non-partisan)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Interior Policy

The Republic of Armenia is the Homeland of all Armenians, protector of their interests and is itself under national care. The model of Armenian state should be based on the principle of enlarged representative democracy and on unified goals and separated functions of a strong executive branch. In the regulation of the value system of a society, it is necessary, alongside restoration of state's active role, to encourage active participation of the people, all its political initiatives, which is a primary condition for revealing state's potential.

There can be no democracy in Armenia without providing equal conditions for competition among political forces the primary condition for which is a natural development of state institutions and formation of a system of social justice. One of the main components of RA state model is the concept of a constitutionally ratified social state. It means that the pivot of state economic and social policy is provision of people's welfare, harmonious balance of interests, reasonable and just distribution of incomes so that socially vulnerable sectors may have an opportunity to satisfy all their minimal needs.

Foreign Policy

Armenia develops its relations with the outside world along the plane of mutual cooperation and exchange. In the sphere of foreign policy, Armenia should prioritize integration with European family, enrichment of the system of values.

It is necessary to follow already existing priorities as a strategic goal.

The issue of the recognition of the Armenian Genocide should be again viewed as one of the most important components and directions of foreign policy.

The Karabagh Problem

Consolidation of the legal status of the Mountainous Karabagh Republic, strengthening and enlargement of its security is one of the top issues for Armenia and Armenians.

The Karabagh problem should be resolved through peaceful negotiation process but having as an aim de facto and de jure recognition of the Mountainous Karabagh Republic.

Homeland-Diaspora

Armenia-Diaspora ties should be based on mutually beneficial cooperation.

In this respect, it is necessary to eliminate constitutional obstacles to dual citizenship and to legalize corresponding "balance" of the rights and obligations of dual citizenship. Armenian state, proceeding from integration of all Armenians, with its function of representing national interests should have a decisive role in assembling all the Armenians and in preserving Diaspora's Armenian identification.

Economic Policy

The basis of economic policy should be ideology of economy modernization and social prosperity.

For large-scale modernization of economy it is necessary to create favorable environment for investment and entrepreneurial activity, to conduct predictable and encouraging macroeconomic (fiscal, monetary and credit) policy to implement structural reconstruction of economy.

Only fast development of national capital, formation of favorable entrepreneurial climate will make our country attractive for investments. The primary conditions for effective economic system and favorable entrepreneurial environment are consolidation of the right for private property (first of all land and real estate), guarantee of its protection, creation of fair conditions for competition, development of a stable and effective financial system. In its turn the state itself should find the best balance in the relations with private entrepreneurs, to gradually withdraw from irrelevant interfering in business, which will enable to clearly distinguish state regulation sphere, to raise its efficiency.

Social Sphere

The policy of social security should be based on the important principle of not allowing a decline below minimal levels of poverty and dignity.

The state should take measures to assist the weak and not the lazy.

To improve efficiency of social assistance programs, it is necessary to provide social benefits primarily through financial payments.

To ensure benefits and other types of social assistance for the most vulnerable layers of the population (families with many children, children, disabled, students etc.) and social groups (repressed, refugees etc.), it is necessary to improve their address system. In this respect it is important to create a common database of those using social payments and benefits through introduction of individual code system.

It is a priority to further improve the family benefits system through developing a new formula for the definition of the needy and through thorough examination of the poverty level of those applying for family benefit.

Science and Education

Preservation and development of the scientific and technical potential are one of the most important factors for consolidating independence and national security of the Republic of Armenia.

The primary aims of state policy in the scientific and scientific technical sphere should be development of the Republic's scientific and scientific technical potential, formation of an efficient system of staff training, integration of science, education and production.

The education system should have as its goal preparation of citizens with proper level of professionalism and universal development, capable of self-organization, educated in the spirit of patriotism, statehood and humanism.

The state is to ensure progress of educational sphere as the most important factor of state consolidation.

ARMENIAN NATIONAL MOVEMENT

Leader: Ararat Zurabyan

Founding date: 1988

Membership: 6,500

First name on the voting list: Ararat Zurabyan (ANM)

Second name on the list: Aram Manukyan (ANM)

Third name on the list: Khachatur Kokobelyan (ANM)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

1. To achieve resignation of the illegitimate president, who has illegally seized power, to restore constitutional order and establish legitimate authority.

2. Not to allow distortion of Constitution aimed at legalizing despotism, at promoting widespread terrorism and disrupting the basis of statehood.

3. Internal and external political issues of the state either directly or indirectly should be derived only from the interests of the citizen of the Republic of Armenia.

4. To put an end to the ignorant policy violating the right of the Mountainous Karabagh for self-determination. To start real negotiations with obligatory participation and decisive role of the Mountainous Karabagh. None of Armenian territories should become an object of bargaining.

5. Establishment of normal, mutually beneficial interstate economic relations with other, primarily neighboring states. The issues left as a legacy or newly formed ones should be resolved solely through political means, primarily within the framework of bilateral relations.

6. Rejection of the ideas of a "permanent foe" and "permanent friend" inappropriate and harmful for statehood and state mentality not excluding, however, cooperation in strategic issues and in diplomacy.

7. To redirect Armenian-Russian relations, turned into vassal dependence, to the plane of friendly interstate relations achieved in 1990-98.

8. The issue of the recognition of the Genocide and other related issues may be resolved primarily through establishment of interstate relations with Turkey on the basis of bilateral relations.

9. Liberalization of the economic system of the Republic of Armenia, which presupposes encouragement of citizens' economic initiatives, inviolability and complete legal protection of private property.

10. Fast economic progress may be achieved through restoration of legal authority, establishment of final peace, consolidation of democracy, guarantee of justice, reduction of the intervention of law and order in economy, clarification and improvement of tax legislation, creation of favorable climate for investments.

11. It is only on the basis of real development of economy and establishment of effective system of social policy that employment of the population, provision of pensions - resolution of social security issues may be achieved.

12. Multilateral assistance to agriculture, introduction of insurance mechanisms in agriculture.

13. Radical decrease of expenses of state bureaucracy, provision of mechanisms of control by the taxpayers over necessity and efficiency of these expenditures.

14. Removing economic monopolies, liberation of profitable branches of economy and businessmen from the “roof” of state officials, taxation of all real incomes, encouragement of medium and small enterprises, free and fair competition.

15. Obligatory reduction of military service up to 1.5 years, for the graduates with higher education - up to 1 year. Gradual transition to contract (professional) army. Provision of the opportunity of alternative service.

16. Disclosure of more than two dozens of assassinations, primarily the heinous crime of October 27.

17. Ensuring state assistance to science, language culture. Adoption of conceptions promoting development of these fields.

“POWERFUL MOTHERLAND” PARTY

Leader: Vardan Vardapetyan

Founding date: 1997

Membership: about 11,500

First name on the voting list: Robert Nazaryan (non-partisan)

Second name on the list: Vardan Vardapetyan (“Powerful Motherland”)

Third name on the list: Stepan Margaryan (“Powerful Motherland”)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Powerful Motherland serves the greatest aim of the Armenian people - creation of a legal, independent, social, powerful state where all the rights and freedoms will be protected.

Economy

It is essential to:

- to form free, competitive environment and diversified, flexible tax system
- to create equal conditions for free and independent activity of all types of property
- to exclude monopoly
- to fight shadow economy
- to finally solve the village’s problems of irrigation water, seed stocks, of harvest sale; to introduce insurance system
- to create free economic zone in Shirak region

The aim of Powerful Motherland’s economic policy is ensuring full employment of the population. The ordinary man should not live in poverty in Armenia.

Social Sphere

We will aspire to the following:

- to reduce poverty
- to raise budget salaries and pensions
- to create mechanisms for gradual return of savings bank’s deposits
- to develop a special program for families in need, with many children and young families
- to establish medical insurance system and to make health care available

The aim of Powerful Motherland is to attract entrepreneurs back to the Homeland using

extensive ties of the party with the Armenian communities in CIS countries since an Armenian entrepreneur should have an opportunity first and foremost to strengthen his Homeland for the Armenian worker to have a job in his own country and not to be forced to leave his Homeland.

Foreign Policy

We opt for:

Balanced foreign policy of Armenia directed at the provision of the country's security and stable peace.

We prioritize:

- regional cooperation with immediate neighbors
- integration in international structures
- close cooperation and enlargement of economic ties with CIS countries and Russia in particular.

We will promote:

- the process of the recognition of the Armenian Genocide

We will contribute to:

- settlement of the issue of the Mountainous Karabagh Republic through peaceful negotiation
- recognition of self-determination and provision of security of Artsakh people.

Interior Policy

It is essential:

- to establish atmosphere of tolerance in the country
- to provide for free activity of media and for unimpeded freedom of speech
- to protect rights of national minorities
- to work out a complex program for the development of science, education, culture and sports in the country, to provide state sponsorship of these spheres
- to promote development of tourism
- to implement a special program for the solution of the problems of border and upland zone population
- to raise penalty level for state officials' abuse of power
- to provide for legal protection of tax payers
- to continue increasing the potential of the Armenian army.

We hold important:

- radical reforms of local government and local self-government systems
- adoption of law "On Yerevan"
- clarification of the status of regional divisions and increase of their powers
- equal development of all the regions

There will be no strong state without developed regions.

We stand for:

- the draft of constitutional amendments including the majority of the suggestions proposed by the party.

Powerful Homeland believes in Armenian national potential and is ready for taking the political responsibility of creating tomorrow and building a strong state.

UNITED LABOR PARTY

Leader: Gurgen Arsenyan

Founding date: 2002

Membership: 901

First name on the voting list: Gurgen Arsenyan (ULP)

Second name on the list: Levon Poghosyan (ULP)

Third name on the list: Sergey Sarajyan (non-partisan)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

United Labor Party (ULP) is a new political force that has united people with firm standing in life and activity: businessman and doctor, musician and teacher, politician and engineer, athlete and student, specialist and worker, craftsman and builder, soldier and farmer.

To unite people for whom work is the greatest virtue and the only source for creating material values. Within ULP ranks there are also many people who are still unemployed but have not lost hope perceiving that only in case of natural development of the country and provision of equal conditions for all, can they get a job and take care of their families. We are a part of the Armenian people.

I, Gurgen Arsenyan, chairman of United Labor Party, address you on behalf of party members and Political Council. I want to be sincere with you and substantiate the choice of election by proportional system and particularly to National Assembly.

Today we are all concerned over lack of dignity, morality and law in our society. Double standards, deception, hypocrisy and self-interest have reached intolerable proportions, they menace the future of our society and our children.

In the course of past years, as a National Assembly deputy, I tried to do my best and work for positive trends in the laws and decisions adopted. I did not always succeed, I got convinced that only coming forward as a group of co-thinkers endowed with official power, can we focus on top problems and anticipate their solution. This is the main reason that serves as an impetus for us to participate in elections as a team.

We, members of United Labor Party, live in accordance with the norms of honor and morality. We are led by the idea that a tax evader steals from our hospitals, the elderly, our army, kindergartens, from you personally...

In the past four years, my team members and I have contributed to investing about more than six milliard AMD of taxes in the state budget, and a sum of more than one milliard AMD has been allotted to our staff as remuneration. 150 million has been spent on charity.

Only through united will and power for one common aim will we gain victory. And this aim is one and the same for all - legitimate state, moral society, dignified and prosperous life. We are well aware of the issues you are concerned about and ways to solve them.

The deputies elected by ULP party list will demonstrate skills necessary for adopting laws directed at normalization and improvement of life conditions, ability to control executive power, decisiveness to guarantee independent activity of Parliament as a body representing the people.

We know what to do and how to do it.

Follow our campaign and our activity.

Join us, together we will win.

“ORINATS YERKIR” PARTY

Leader: Arthur Baghdasaryan

Founding date: 1998

Membership: 41,000

First name on the voting list: Arthur Baghdasaryan (OYP)

Second name on the list: Sergo Eritsyan (OYP)

Third name on the list: Tamara Poghosyan (OYP)

MAIN PROVISIONS OF PRE-ELECTION PROGRAM

Building a country of law presupposes active mechanisms of human rights protection. It is essential to achieve the following in this sphere: to continue reforms of the judicial system, to establish institution for the protection of human rights (ombudsman), to provide for availability of legal services to the citizens, to prevent abuse of power by state officials, to fight against former atmosphere of impunity occasionally developing in Armenia. To contribute to humanization of the judicial system.

Interior Policy

Primary guarantee of further development and strengthening of RA is creation of real mechanisms of competitive political system, created on the basis of stable democratic principles, increasing the role and significance of the National Assembly and creation of parliamentary traditions, enlargement of parties and a stable political system, fair and transparent elections, assistance to establishment of really independent media, development of democratic political culture based on co-existence and national constitutional traditions of the Armenian people shaped throughout the ages. State governing should be implemented on the basis of conceptions of national security and development, strategic programs of different spheres. The top priority is struggle against corruption and transparency of the state machinery for the citizens.

Foreign Policy

Achieving leading positions in our region. Stable and productive diplomatic relations with world powers. Therefore it is essential to promote creation of regional security system and involvement of Armenia in regional communication programs, to assist in making Armenia a regional center in the spheres of education, public health and culture, assist RA enterprises in taking firm positions on the markets of the countries in the region. National top priorities continue to be package resolution of the Mountainous Karabagh problem and creation of most productive mechanisms of Armenia-Diaspora-Karabagh cooperation.

Economic Policy

Armenia's economy should be export-oriented. The most important problems are: on the state level, organizational and market research assistance to those large enterprises which are competitive on world market, use local raw material and with production boosting development of different spheres of Armenian economy. It is necessary to create opportunities, especially for small and medium enterprises specializing in high technology, to transform the fiscal nature of tax policy into one taking development as a priority. A universal development program is necessary for agriculture food system.

The priorities of environmental sphere are: development of the concept of environmental security, creation of environment insurance system and establishment of preventive mechanisms of ecorisks. The concrete aims are construction of Sevan's manifold and restoration of forests.

Social Sphere

Social policy should be implemented according to the following priorities: 1. building exact mechanisms for the solution of unemployment problems and provision of employment, 2. system of social security that includes law on the minimal basket of goods, new Labor Code of RA and law on legal assistance to socially vulnerable groups, 3. provision of social justice and equal starting opportunities

Education, Science

It is necessary to have development and implementation of universal programs in the sphere of consolidation of school material and technical base, continuous modernization of education methodology programs. Feasible policy on state care for teachers is necessary. It is especially important to promote formation of universities as large scientific educational centers, implementation of long-term programs on the development of science and commercialization of scientific discoveries, development of high technologies. The most important component of educational system is the creation of modern mechanisms for continuous retraining and re-qualification of the unemployed.

КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ ОБ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ БЛОКАХ/ПАРТИЯХ

20 апреля 2003 Центральная избирательная комиссия Республики Армения огласила результаты регистрации кандидатов в депутаты Национального Собрания Армении. Был зарегистрирован 401 кандидат, участвующий в выборах по мажоритарной избирательной системе, и 21 партия/партийный блок, участвующая в выборах по пропорциональной избирательной системе.

25 мая 2003 в выборах по мажоритарной избирательной системе приняли участие 273 кандидата, по пропорциональной избирательной системе - 17 партий и 4 партийных блока.

31 мая ЦИК представила окончательные результаты голосования по выборам в Национальное Собрание РА. Голоса, поданные за партии/партийные блоки, распределились следующим образом:

1. "Либеральный блок - ОНС(Христианократы), "Интеллектуальная Армения", "Миссия Азат Айк" - 0.82%
2. Партия "Национальное согласие" - 0.51%
3. Партия "Национальное единение" - 8.90%
4. Партия "Труд, закон, единство" - 0.92%
5. Блок "Справедливость" - 13.78%
6. Общественно-политическая организация "Справедливость" - 0.55%
7. Блок "Союз промышленников и женщин" - 2.06%
8. Блок "Достоинство, демократия, родина" - 2.84%
9. Народная партия - 1.12%
10. Партия "Демократический либеральный союз Армении" - 4.68%
11. Коммунистическая партия Армении - 2.11%
12. Республиканская партия Армении - 23.66%
13. Обновленная коммунистическая партия Армении - 0.52%
14. Партия Рамкавар-Азатакан Армении - 2.88%
15. Общественно-политическая организация "Христианско-демократический союз Армении" - 0.68%
16. Партия "Кулак армянских арийцев" - 0.29%
17. Партия "Армянская Революционная Федерация "Дашнакцутюн" - 11.50%
18. Партия "Армянское общенациональное движение" - 0.65%
19. Партия "Могучая Родина" - 3.34%
20. Объединенная трудовая партия - 5.70%
21. Партия "Оринац еркир" - 12.49%

Таким образом, из 131 депутатского мандата 75 - по пропорциональной избирательной системе - распределились между шестью партиями/партийными блоками, преодолевшими необходимый 5% барьер, следующим образом:

1. Республиканская партия Армении - 23
2. Блок "Справедливость" - 14
3. Партия "Оринац еркир" - 12
4. Армянская Революционная Федерация "Дашнакцутюн" - 11
5. Партия "Национальное единение" - 9
6. Объединенная трудовая партия - 6

ЛИБЕРАЛЬНЫЙ БЛОК - ОБЪЕДИНЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ (ХРИСТИАНОКРАТЫ), "ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ АРМЕНИЯ", "МИССИЯ АЗАТ АЙК"

В блок вошли:

Объединение Национальное Самоопределение (ОНС), председатель - Паруйр Айриkyн
"Интеллектуальная Армения", председатель - Ованес Токмаджян
"Миссия Азат Айк", председатель - Рубен Мнацакянян

Первое место в избирательном списке: Паруйр Айриkyн (ОНС)

Второе место в списке: Ованес Токмаджян ("Интеллектуальная Армения")

Третье место в списке: Норик Ханзадян (ОНС)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Образование и культура

Образование - это столп национальной безопасности, поэтому необходимо предпринять следующие шаги:

- предоставить образовательным центрам (в особенности высшим учебным заведениям) налоговые льготы,
- сделать общее образование доступным для всех детей, независимо от социальных условий семьи,
- отправлять талантливых студентов под попечительством государства в ведущие учебные заведения за рубежом,
- восстановить как основу армянской языковой культуры классический армянский стиль написания, оправдавший себя за многие века,
- узаконить право студентов и аспирантов на отсрочку от армейской службы в мирное время,
- увеличить места в аспирантуре в два раза или более раз.

Исходя из того, что следование ведущим научным тенденциям является одной из гарантий развития этой сферы, содействовать их финансированию - в размере как минимум 3% от государственного бюджета.

Культура как зеркало духовности нации должна быть под постоянной, особой опекой.

Избирательная система

- переход на 100% пропорциональную парламентскую систему,
- голосование по доверенности для вооруженных сил,
- формирование репрезентативных избирательных комиссий (по одному представителю от каждой партии, получившей 1% или более голосов во время выборов в Национальное Собрание),
- составление избирательных списков самими избирателями,
- введение бюллетеней с пронумерованными корешками.

Внешняя политика

Способствовать эффективной интеграции Армении в семью европейских стран.

Гарантировать активное участие РА в международных коммуникационных программах и поощрять политическое, экономическое и другие формы сотрудничества со странами региона.

Положить в основу стратегии внешней политики устранение последствий Геноцида 1915-23 гг., решение вопроса Арцаха (блок является сторонником мирного урегулирования этой проблемы).

Национальная армия

Создать предпосылки для перехода к профессиональной высокооплачиваемой армии (постепенно снижая количество и повышая боеспособность и техническую оснащенность).

Здравоохранение

Расширить сферу бесплатных медицинских услуг по госзаказу. Бесплатное обслуживание детей до 16 лет. Для необеспеченных слоев населения предоставить необходимые минимальные гарантии медицинских услуг. Внедрением семейного и страхового медицинского обслуживания способствовать решению проблем здравоохранения в обществе.

Экономика

Проводить последовательную антимонопольную политику.

Резко снизить налоги и расширить налоговое поле.

Расширить перечень фиксированных налогов.

Сделать налоговые отчеты и отчисления более четкими и ясными.

Значительно сократить рабочий персонал налоговой сферы.

Поддерживать отечественное производство, малое и среднее предпринимательство, создать особые условия для эффективных инвестиций.

Определить и поддержать ведущие сельскохозяйственные сферы, помочь деревенским хозяйствам перейти к кооперации, обеспечить сельские хозяйства особыми (не больше 5% в год) и долгосрочными (на 10 или более лет) кредитами. Внедрить систему страхования в сельскохозяйственную сферу.

Приграничная зона

Проводить политику, гарантирующую экономическое, духовное и культурное развитие и предотвращающую миграцию населения.

Широко использовать системы трансфертов и дотаций.

Зона бедствия

До устранения последствий землетрясения предоставить субъектам, занятым экономической деятельностью, налоговые льготы.

Социальная сфера

Реализовать понятие минимальной потребительской корзины.

Ежегодно сокращать размер обязательных социальных выплат, взимаемых с зарплаты, и создать добровольную систему социального страхования.

Сократить безработицу посредством экономического развития.

Сделать заботу о семьях погибших, раненых, участников войны военнослужащих и ополченцев вопросом государственного значения, выделяя на это не менее 1% государственного бюджета.

С целью стимулирования естественного прироста населения предоставить дополнительные социальные льготы детям.

На предприятиях с прибыльной долей государственного участия посредством выделения акций или другими путями компенсировать обесцененные вклады граждан в государственные банки.

Конституция и конституционные поправки - как главная гарантия трансформации Армении в демократическое государство - были и будут основой деятельности ОНС и созданного по его инициативе Либерального блока.

Финансовую основу отмеченных программ Либеральный блок видит в искоренении процветающего в Армении номенклатурного капитализма и приведении действующих в тени олигархов в налоговое поле.

ПАРТИЯ “НАЦИОНАЛЬНОЕ СОГЛАСИЕ”

Лидер: Арам Арутюнян

Дата основания: 2000

Число членов: 4300*

Первое имя в избирательном списке: Арам Арутюнян (ПНС)

Второе имя в списке: Валерий Саркисян (ПНС)

Третье имя в списке: Армен Мурадян (ПНС)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Программа должна содействовать формированию и реализации демократических ценностей. Основываясь на национальное согласие общества как на первостепенную демократическую ценность, программа намерена содействовать процессам общественного сотрудничества.

Создание общества национального согласия подразумевает соответствующие государственные и правовые реформы. Реализация целей программы будет способствовать созданию государства, гарантирующего право народа на благосостояние, достойное и безопасное существование.

Внешняя политика

Будет проводиться гибкая многосторонняя внешняя политика, включающая в себя укрепление на основе политического диалога дружественных отношений со всеми и, в первую очередь, соседними странами, а также плодотворное участие в региональных процессах, взаимовыгодное сотрудничество в рамках международных организаций.

В основе внешней политики должно лежать международное признание геноцида и устранение его последствий.

Карабахская проблема

Оставаясь приверженцами мирного и справедливого урегулирования Карабахской проблемы, содействовать эффективности переговорного процесса, гарантировав решающее участие арцахской стороны.

Отношения с диаспорой

Содействовать большему привлечению экономического, финансового, интеллектуального потенциала всех армян (диаспора ближнего и дальнего зарубежья), что предполагает необходимые правовые (принятие двойного гражданства и пр.), морально-психологические условия.

Экономическая политика

Основой экономической политики является либерально-консервативная идеология как стратегическая программа действенной политики, направленной на повышение благосостояния населения.

Будут предприняты шаги для создания целостной системы партнерства между государством, представителями и работниками малого и среднего бизнеса с целью превращения возможностей этого партнерства в социальную основу национального согласия общества. Регулирующая роль государства будет усилена этим партнерством, что смягчит негативные последствия налоговой политики и будет способствовать активной деятельности частного

* Здесь и далее число членов партии дается в соответствии с заявленным.

сектора. В результате подобной политики малый и средний бизнес расширит свои возможности - посредством создания новых рабочих мест, выйдет из теневой сферы.

Будет осуществлен комплекс мер, благодаря которому государство, последовательно осуществляя доходную политику, сможет эффективно выполнять свою функцию экономического субъекта. При наличии соответствующего правового поля и посредством согласованного контроля со стороны государства, малого и среднего бизнеса, работников и представляющих их структур (правительство, объединения предпринимателей, профсоюзы) сформируется эффективная экономическая система.

Будет проведена последовательная антимонопольная политика, которая в условиях оживления конкуренции будет содействовать экономическому и социальному прогрессу.

Несовершенство экономической политики, ее бессистемность создают условия для экономических преступлений и коррупции в государственных структурах. Посредством экономических и правовых реформ будет создана ситуация, которая обеспечит обществу сильной антикоррупционной нормативной базой, превратив взяточничество в моральную проблему для всех слоев общества.

Социальная сфера

В социальном секторе будет проведена политика, которая существенно ослабит крайнюю поляризацию общества. Осуществляемая социальная политика сделает общедоступными услуги здравоохранения, образования. В результате, социальная политика, реализованная в рамках экономической политики, будет способствовать повышению жизненного уровня всех членов общества.

Наука и образование

Наука, образование и культура как важнейшие факторы национального выживания станут предметом заботы государства.

ПАРТИЯ "НАЦИОНАЛЬНОЕ ЕДИНЕНИЕ"

Лидер: Арташес Гегамян

Дата основания: 1996

Число членов: 47000

Первое имя в избирательном списке: Арташес Гегамян

Второе имя в списке: Алексан Карапетян

Третье имя в списке: Амаяк Ованнисян

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Экономика

Основными компонентами экономической политики являются: принципиальное реформирование действующей налоговой системы с резким сокращением налогов, строгим общественным контролем над использованием и экспортом природных ресурсов, развитие внутреннего спроса и внутреннего производства, что приведет к реальному трансформированию экономики, создание условий, необходимых для поддержания свободной и честной конкуренции. Наконец, государственный патронаж над системой образования, которое является одним из наиболее важных элементов развития армянской экономики и ее потенциала. При этом "Национальное единение" считает, что важной предпосылкой для реализации новой экономической политики является восстановление доверия народа и предпри-

нимателей - на основе предсказуемости деятельности правительства, определения реального состояния экономики, составления реалистичного бюджета, прозрачности использования государственных ресурсов, установления честных и стабильных отношений с инвесторами.

Социальная сфера

Основные ценности, приверженность которым провозгласила партия “Национальное единение”, подтверждаются последовательной социальной политикой, которая направлена на реализацию следующих задач:

- обеспечение социальной безопасности со стороны всех властных инстанций на основе соблюдения прав человека. Основная задача - сначала накормить и одеть людей, обеспечить старших достойной работой, детей дошкольного возраста - полноценным питанием и бесплатным медицинским обслуживанием, школьников - учебниками и завтраками, пенсионеров - лекарствами и привилегиями, которые обеспечат прожиточный минимум, государственную поддержку и защиту пенсионеров;
- укрепление семьи, охрана материнства и детства, защита прав женщин, улучшение их бытовых и рабочих условий, помощь многодетным семьям, принятие национальной программы выхода из демографического кризиса, государственное содействие молодежи.

Образование, наука и культура

Образование должно стать важнейшим из национальных приоритетов. В этом отношении необходимо обеспечить государственное внимание к проблемам, существующим в сфере образования, а именно повысить роль школы и учителя в общественной жизни, улучшить социальные условия учителей, укрепить материально-техническую базу школ, уделять особое внимание подготовке и изданию учебников. В основе как государственного, так и частного образования должно лежать воспитание в духе свободы и ответственности, создание равных, справедливых условий для умственного, духовного и физического развития. Необходимо усовершенствовать систему госзаказа и платного обучения. В то же время необходимо применить более строгие правила аккредитации и лицензирования частных вузов.

Важнейшими условиями в области науки являются:

- осуществить государственные программы поддержки научных исследований, направленных на экономическое, политическое и духовное возрождение Армении;
- оказать поддержку научным программам и проектам, а не научным учреждениям, имеющим бюрократизированные, закостенелые структуры, путем развития системы государственных грантов;
- окончательно уточнить приоритеты развития перспективных отраслей науки, определить возможности государственного финансирования арменоведения и фундаментальных наук.

В области культуры нашей задачей является содействие созданию благоприятных условий для деятелей культуры, раскрытию и развитию талантов, государственному патронажу над культурой. При этом необходимо, чтобы материальное и моральное поощрение деятелей культуры было обусловлено исключительно эстетическими соображениями, вне зависимости от политической конъюнктуры.

Национальная идеология

“Национальное единение” считает осью национальной идеологии следующее: постулаты выживания нации, целостной Родины, независимой национальной государственности, национальной культуры, религии и церкви; формирование таких правовых и организационных структур, которые обеспечат необходимые условия для разрешения национальных задач объединенными усилиями армян всего мира.

Внешняя политика

Основным приоритетом внешнеполитического курса РА должна быть защита интересов личности, общества и государства. В рамках этого процесса основные усилия должны быть направлены на реализацию следующих основных целей:

- надежное обеспечение безопасности страны, укрепление и сохранение территориальной целостности и суверенитета;
- укрепление основ конституционного строя, успешная реализация демократических реформ, повышение уровня жизни населения, создание внешних условий, благоприятствующих развитию Армении, подъему экономики, защите прав человека;
- содействие предотвращению появления потенциальных очагов региональной напряженности и конфликтов в регионах, прилегающих к Республике Армения, и искоренению существующих очагов, формирование зоны доброжелательности по периметру армянской границы;
- поиск согласия и общих интересов при определении национальных приоритетов Армении в процессе разрешения проблем с иностранными государствами и межгосударственными объединениями;
- всесторонняя защита прав и интересов граждан Армении и соотечественников из Диаспоры.

ПАРТИЯ “ТРУД, ЗАКОН, ЕДИНСТВО”

Лидер: Мигран Мовсисян

Дата основания: 2001

Число членов: около 1000

Первое имя в списке: Мигран Мовсисян (ТЗЕ)

Второе имя в списке: Вачик Адилханян (беспартийный)

Третье имя в списке: Баграт Керян (беспартийный)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Партия “Труд, закон, единство” (ТЗЕ) видит свою миссию в восстановлении единства армянского народа и его национальной идентификации, создание общества, созвучного и соответствующего менталитету и сущности армянина, создание реальных гарантий для благополучного настоящего и будущего.

Для претворения в жизнь своих целей ТЗЕ будет последовательна в:

- реализации инициатив, программ, направленных на полное и активное развитие духовной, культурной жизни, а также на социальный, экономический прогресс,
- реализации программ и мероприятий, способствующих созданию рабочих мест и занятости населения,
- разработке программ, направленных на уменьшение социальной поляризации, а также на искоренение бедности,
- развитии малого и среднего предпринимательства, формировании среднего класса,
- искоренении понятий клана, коррупции и протекционизма в Республике Армения,
- создании реальных гарантий для армянина жить, работать и иметь свое дело в РА, независимо от его гражданства,
- восстановлении промышленности, а также создании сферы высоких технологий и тех отраслей производства, которые не требуют больших сырьевых затрат, но являются трудоемкими,

- оказании производителю сельскохозяйственной продукции необходимой финансовой и технической помощи (долгосрочные кредиты под низкие проценты, сельскохозяйственная техника, высококачественные медицинские материалы и удобрения) для производства, переработки и сбыта этой продукции,
- предоставлении некоторых привилегий населению приграничной зоны, семьям ветеранов войны и ополченцев, а также молодым семьям,
- постепенном возврате замороженных вкладов вкладчикам,
- разработке и реализации программ, направленных на окончательное урегулирование проблем зоны бедствия,
- международном признании права Арцаха на самоопределение,
- многостороннем расширении связей Родина-Арцах-Дiaspora,
- реализации мер со стороны государства для снижения уровня эмиграции и содействия возврату населения, эмигрировавшего из Армении,
- усилении Конфедерации профсоюзов РА как защитника прав и интересов занятой и незанятой рабочей силы.

Гражданин РА должен быть уверен в завтрашнем дне. Партия ТЗЕ будет способствовать своей деятельностью становлению демократического государства, восстановлению благополучной и творческой жизни по всей Республике.

Мы рассматриваем как вопросы государственной важности гарантию социальной справедливости и социальной защищенности, уменьшение социальной поляризации населения, создание атмосферы общественного согласия.

БЛОК "СПРАВЕДЛИВОСТЬ"

В блок вошли:

Народная партия Армении, председатель - Степан Демирчян
 Партия "Республика", сопредседатели - Альберт Базеян, Арам З. Саркисян
 Национально-демократический Союз, председатель - Вазген Манукян
 Демократическая партия Армении, председатель - Арам Г. Саркисян
 Партия национальных демократов, председатель - Шаварш Кочарян
 Блок национальных демократов, председатель - Аршак Садоян

Первое имя в избирательном списке: Степан Демирчян (НПА)

Второе имя в списке: Арам З. Саркисян ("Республика")

Третье имя в списке: Вазген Манукян (НДС)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Победа на выборах в Национальное Собрание РА является законным путем восстановления конституционного порядка и утверждения демократических ценностей. Блок "Справедливость" был основан для реализации этих целей. Сплотив вокруг себя оппозиционные силы, блок мобилизовал общественность на борьбу против беззакония, насилия и негативных явлений с целью утвердить справедливость и демократию совместными усилиями. Нашим активным участием мы должны содействовать тому, чтобы была создана независимая законодательная власть, а не придаток исполнительной власти.

Блок "Справедливость" имеет четкую программу борьбы против коррупции, где основной акцент делается на верховенство закона, а также на применение суровых мер наказания в случаях выявления сделок, совершенных посредством взяток и подкупа государственных служащих вообще. Мы сделаем все возможное, чтобы искоренить социальные и экономические причины коррупции.

Внешняя политика

Внешняя политика РА должна руководствоваться принципами приоритетности. Армения должна своевременно и соответствующим образом реагировать на изменения, ожидаемые в регионе. После неопределенности последних пяти лет Армения должна решить для себя, к какой региональной системе безопасности она относится. Предпочтение несомненно должно быть отдано России как стратегическому партнеру, не пренебрегая, однако, глобальными и региональными процессами при активном участии НАТО и других международных структур.

Проблема Карабаха

Во всех вариантах решения проблемы Арцаха мы рассматриваем полноправное участие Арцаха в процессе переговоров как обязательное условие. Уступки с обеих сторон ни в коей мере не должны затрагивать исконно армянские территории. Какие уступки должны быть сделаны нами или Азербайджаном, решится в процессе переговоров. Урегулирование проблемы Арцаха связано с вопросом региональной интеграции.

Отношения с Диаспорой

Чтобы способствовать повышению роли диаспоры в Армении, необходимо проанализировать недавние шаги, предпринятые в этом направлении, трезво оценить создавшуюся ситуацию, а также наметить те препятствия, для устранения которых будет необходимо разработать программу мероприятий, направленных на экономическую интеграцию и дальнейшие перспективы.

Экономическая политика

Для возобновления работы приватизированных, но простаивающих предприятий обложить простаивающие предприятия налогом на имущество с тем, чтобы сделать их бездеятельность экономически нецелесообразной. Поощрять работу предприятий, возобновивших свою деятельность, налоговыми льготами и долгосрочными кредитами. Использовать природные ресурсы республики, а также ее кадровый потенциал.

Социальная сфера

Наряду с последовательным ростом производительности необходимо расширить системы государственного здравоохранения и образования, поднять насколько возможно пенсии и зарплаты работников бюджетной сферы.

Наука и образование

Необходимо способствовать процессу внедрения научных открытий в сферу производства, поощряя установление государственной опеки над теоретической областью науки и арменоведением. Необходимо поощрять поиск молодых талантов всеми путями. Молодежь должна видеть свое будущее на Родине и должна быть уверена, что навыки и знания будут использованы в целях прогресса страны.

ПАРТИЯ “СПРАВЕДЛИВОСТЬ”

Лидер: Артур Балоян

Дата основания: 1999

Число членов: 300

Первое имя в избирательном списке: Акоп Абрамян (беспартийный)

Второе имя в списке: Атом Мхитарян (беспартийный)

Третье имя в списке: Арсен Карамян (беспартийный)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Основой предвыборной программы партии “Справедливость” являются идеологические принципы молодого поколения - свежих сил общества. Завтрашний день нашей Родины - это сегодняшняя молодежь. Мы стремимся сегодня заложить основы той благодатной земли, которую мы, молодежь, хотим увидеть завтра. Мы сегодня тот мост, который связывает старые и новые мировоззрения, мы то поколение, которое уже способно продолжить процесс построения государства. В социально-политической жизни Армении мы представляем интересы свежих сил общества - молодого поколения, носителей нового сознания, новой системы ценностей и их интересы.

Мы рассматриваем государство как высшую форму организации общества и нации и как наибольшую ценность, следовательно, мы считаем, что независимость Республики Армения - это несомненное достижение нашей нации.

Мы представляем себе такое армянское общество, которое построено на основе социальной справедливости и развивается в морально и духовно здоровой атмосфере, предоставляет равные возможности, и где свободное развитие каждого создаст условия для прогресса всего общества.

Мы призваны определить и дать политическое выражение идеям молодого поколения, соответствующим нашей национальной сущности.

Принципы

1. СПРАВЕДЛИВОСТЬ как равенство возможностей,
2. МОРАЛЬ как критерий любого вида деятельности,
3. ЗАКОННОСТЬ как гарантия цивилизованности,
4. СВОБОДА как предпосылка для развития всех сфер общественной жизни,
5. МИР внутри и между поколениями,
6. ДЕМОКРАТИЯ,
7. Политическая и социальная СТАБИЛЬНОСТЬ,
8. ПРИВЕРЖЕННОСТЬ ТРАДИЦИЯМ как знание и опыт лучшей части наследия предыдущего поколения,
9. Социальный ПРОГРЕСС как средство достижения общенационального процветания.

Внутренняя политика

Создать и укрепить атмосферу политического сотрудничества, укомплектовать правовое поле, утверждение демократии, продиктованной новой системой ценностей, а также защита прав человека, усиление гражданского общества.

Внешняя политика

Обеспечить стабильный мир в регионе, развитие экономических и политических отношений с соседними государствами, интеграцию в региональные и международные организации, тесное сотрудничество с Европой, повышение международного авторитета Армении, вовлечение Диаспоры.

Образование, наука, культура

Создать предпосылки для восполнения цепочки образование-наука-производство, обеспечить бесплатное среднее образование, кредиты для студентов и необходимую государственную помощь, рост инвестиций, внедрение новых технологий.

БЛОК “СОЮЗ ПРОМЫШЛЕННИКОВ И ЖЕНЩИН”

В блок вошли:

“Женщины страны армянской”, председатель - Жанета Манукян

“Прогрессивная объединенная коммунистическая партия Армении” (ПОКПА), председатель - Вазген Сафарян

Неправительственная организация “Отечественные производители”

Неправительственная организация “Ереван и ереванцы”

Первое имя в избирательном списке: Жанета Манукян (“Женщины страны армянской”)

Второе имя в списке: Вазген Сафарян (ПОКПА)

Третье имя в списке: Карине Степанян (беспартийная)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Обеспечить верховенство закона путем реального разграничения обязанностей Национального Собрания, правительства и судебной системы РА посредством авторитета и возможностей средств массовой информации.

Внешняя политика

Предпринять необходимые шаги для признания геноцида, совершенного против армянской нации в 1915 году, посредством правовых актов международных организаций и зарубежных стран.

Способствовать углублению и расширению интеграции Армении в международные процессы, придавая особое значение активному вовлечению Республики в деятельность международных организаций.

Обеспечить стабильную безопасность страны посредством сотрудничества, нормализации и развития отношений с соседними странами, придавая особое значение углублению дружественных взаимоотношений с Российской Федерацией.

Карабахская проблема

Широко используя правовые нормы, принятые в международной практике, стремиться к признанию права населения Карабаха на самоопределение, созданию независимого государства на основе распада СССР.

Обеспечить для Нагорно-Карабахской Республики возможность иметь самостоятельную и развитую экономику.

Отношения с Диаспорой

Создать правовую базу для взаимовыгодного участия диаспоры в экономическом развитии Армении.

Создать программу перехода к полноценному двойному гражданству.

Способствовать развитию государственной программы по ознакомлению населения Армении с работами представителей науки, культуры и крупных предпринимателей диаспоры.

Экономическая политика

Создать эффективную, сильную и гибкую систему защиты прав отечественных произ-

водителей, внося необходимые изменения в законы, регулирующие налоговую и таможенную сферы.

Обеспечить необходимую защиту предпринимателей от волевого вмешательства органов государственного управления и официальных лиц.

Обеспечить правовую базу для создания сельских и других вспомогательных хозяйств посредством обеспечения защиты долгосрочных кредитных программ.

Стимулировать процесс приватизации, обеспечивая возобновление деятельности простаивающих предприятий посредством создания рабочих мест и технического переоснащения.

Социальная сфера

Обеспечить вовлечение женских общественных организаций и партий, действующих сегодня в Армении, в разработку и осуществление государственных программ по решению проблем женщин.

Создать правовые основы предоставления государственных гарантий для социальной обеспеченности молодых семей.

Разработать программу приобщения семей, насильственно изгнанных с мест жительства, и прежде всего детей из этих семей к морально-политической атмосфере Армении.

Создать правовую базу для дополнительных пенсий пенсионерам за счет понижения налогов на прибыль тех предприятий, где они работали.

Обеспечить правовую базу для государственного регулирования проблем кормящих матерей и матерей с малолетними детьми.

Наука, образование и культура

Решить вопросы самоуправления школ, специальных средних и высших учебных заведений.

Создать правовую базу для государственного контроля за модернизацией программ высшего и специального среднего образования, а также для предоставления рабочих мест выпускникам соответствующих вузов.

Внедрить государственную программу по поощрению инвестиций в действующие научные проекты.

Рассматривая деятельность и развитие армянских культурных очагов как вопрос государственной важности, обеспечить госзаказом национальный театр, кинематографию, государственную филармонию и картинные галереи, а также специализированные учреждения этой сферы.

БЛОК “ДОСТОИНСТВО, ДЕМОКРАТИЯ, РОДИНА”

В блок вошли:

Народно-демократическая партия, председатель - Гагик Асланян
Партия “Достойное будущее”, председатель - Людмила Арутюнян

Первое имя в избирательном списке: Людмила Арутюнян (ДБ)

Второе имя в списке: Гагик Асланян (НДП)

Третье имя в списке: Степан Цагикян (ДБ)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Мы считаем важным фактором ответственность и этичность внутривнутриполитической жизни, а также гармоничное формирование сплоченного общества и организованного и эффективного государства. Мы за конструктивную оппозиционность политических сил в рамках конституционных требований. Блок не имеет ничего общего ни с правыми, ни с левыми силами. В нашей деятельности мы руководствуемся чувством ответственности за настоящее и будущее страны, государства и людей.

Внешняя политика

Укрепление места и роли Армении в регионе. Защита интересов Ай Дата и признание Геноцида армян цивилизованным человечеством всего мира.

Активная интеграция Армении в международные и особенно региональные экономические, политические и культурные структуры.

Проблема Арцаха

Блок считает необходимым найти скорейшее решение этой проблемы, рассматривая международное признание Нагорного Карабаха как основную цель на данный момент, а в дальнейшем - его присоединение к Армении.

Отношения с Диаспорой

Использовать инвестиционные и профессиональные возможности Диаспоры для постепенной интеграции Армении в мировую экономику. Создать государственную структуру по делам Диаспоры, которая будет действовать вне структуры внешней политики РА, а в вопросах инвестиций будет сотрудничать с государственной структурой, координирующей внешние экономические связи. Создать общеармянскую информационную систему. Наши соотечественники за рубежом должны активно участвовать в экономической, политической, культурной и общественной жизни Армении, должны стать непосредственными создателями и участниками нашей многовековой мечты - превратить Армению в процветающую Родину для всех армян.

Экономическая политика

Мы считаем приоритетом переход от ситуационного решения экономических проблем к программному развитию. Внимание государственных органов должно быть обращено на работу по сокращению объемов теневой экономики. Основной целью экономической политики государства должно быть удовлетворение насущных потребностей людей, а средством достижения этой цели должно стать полное сбалансирование общих, групповых и индивидуальных интересов всех объектов и субъектов экономики.

Социальная сфера

Мы выдвигаем следующие основные цели:

- переход от выживания к развитию и благосостоянию,
- переход от остаточного принципа к принципу социально-демократического благосостояния.

Как средство достижения предлагается принцип социальной справедливости и солидарности.

Наука и образование

Создание условий для содействия науке и образованию на основе долгосрочных государственных программ.

Увеличение финансирования науки и образования, увеличение и самовоспроизводство научно-образовательного потенциала.

Четкое определение статуса всех типов учебных заведений, действующих на территории РА, создание объединенной государственной системы аккредитации для всех уровней образования.

Обеспечение работников сферы образования соответствующими ставками оплаты.

Обеспечение необходимых гарантий для стабильного развития системы образования, создание реальных гарантий для доступности государственного среднего и высшего образования.

НАРОДНАЯ ПАРТИЯ

Лидер: Тигран Карапетян

Дата основания: 1995

Число членов: 3500

Первое имя в списке: Тигран Карапетян (НП)

Второе имя в списке: Петрос Кацахян (НП)

Третье имя в списке: Григор Сукиасян (НП)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

НП как политическая сила является центристской, либеральной в экономических вопросах.

Основными целями НП являются:

- укрепление армянской государственности,
- установление власти народа,
- развитие экономики и культуры, отвечающих требованиям общества.

Построение государства

НП придает важное значение построению государства. Внимание должно фокусироваться на становлении политической системы как гаранта осуществления Конституции, развития демократии, что обеспечит власть народа в стране и беспрепятственное осуществление конституционных норм.

НП внесет свою лепту в ослабление политических трений и социальной поляризации, улучшение морально-психологической атмосферы, восстановление доверия в стране.

Выборы являются зеркалом власти, условием ее усовершенствования. НП с ее структурами и потенциалом будет способствовать становлению гражданского общества, реализации прав необходимых для общества.

Внешняя политика

Развитие событий в мире радикально меняют представления о вопросах национальной безопасности. Сталкиваются эпохи и цивилизации.

Президентские выборы показали, что мы не остров, изолированный от остального мира, и что мы находимся в сфере интересов внешнего мира. Внешняя политика должна быть

направлена на обеспечение национальной безопасности и стабильного развития страны. Используя свои геополитические и исторические особенности, РА может и должна служить мостом для диалога и сотрудничества между цивилизациями. Развивая отношения с соседними странами, РА должна начать диалог без предварительных условий с другими странами. Главенствующими направлениями - на основе общенациональной доктрины - должны быть целостность Родины, решение вопроса Арцаха и главных проблем Диаспоры, международное признание Геноцида. Необходимо использовать все средства и возможности для сохранения самобытности Диаспоры. Армения - родина всех армян.

Экономика

Нашими целями являются развитие научно-технического потенциала и определение экономических приоритетов. Приватизация объектов и сфер, представляющих стратегическую важность, должна быть осуществлена с учетом требований национальной безопасности. НП является сторонником восстановления традиционных экономических связей, сотрудничества и интеграции с экономическими структурами.

Приоритетами НП являются:

- поощрение деятельности местных производителей посредством гибкой налоговой, финансовой и таможенной политики, ограничение и устранение факторов, содействующих теневой экономике,
- улучшение банковской системы и механизмов кредитования.

НП выступает за государственную аграрную стратегию, которая должна включать в себя тарифную политику, комплексные средства - предотвращение и устранение эпидемий в сфере сельского хозяйства, продовольственную безопасность.

Социальная сфера

НП будет способствовать становлению конституционно утвержденного социального государства. НП считает, что бедность угрожает национальной безопасности, препятствует демократизации страны и эффективной самоорганизации. Это ставит под угрозу стабильность национальной традиционной консервативной структуры - стабильность семьи, создает благодатную почву для распространения чуждых обычаев, несовместимых с нашим духовным началом, становится причиной эмиграции. Преодоление бедности и сохранение семьи являются основными приоритетами.

Вызывает беспокойство демографическая ситуация в стране. НП придает важность законодательному регулированию права на работу и проблем занятости, отношений между работодателем и работником, пенсий и пособий, стремясь установить размер пенсий и пособий в соответствии с нуждами минимальной потребительской корзины.

Особая важность придается разработке и осуществлению программы по вопросам молодежи.

НП считает, что образование и наука являются основным направлением и гарантией развития РА.

Мы считаем важным гармоничное социально-экономическое развитие "Зоны бедствия" и областей, укрепление стратегически важных населенных пунктов.

Мы предоставим благоприятные условия для национальных меньшинств, для развития их культуры.

НП считает, что сбережения населения в бывшем Армсбербанке подлежат индексации и возврату, а потерянные населением из-за запоздалого государственного вмешательства вклады в частных банках подлежат компенсации, что восстановит доверие к банкам.

НП будет поощрять любую тенденцию, направленную на воспитание национального духа в армянской армии. Военнослужащий должен пользоваться уважением и заботой государства и общества.

НП убеждена, что Армения может стать страной, где равенство всех перед законом обеспечит всем гражданам предсказуемое будущее.

ДЕМОКРАТИЧЕСКИЙ ЛИБЕРАЛЬНЫЙ СОЮЗ АРМЕНИИ

Лидер: Сейран Авагян

Дата основания: 2001

Число членов: 21259

Первое имя в избирательном списке: Сейран Авагян (ДЛСА)

Второе имя в списке: Арутюн Памбукян (беспартийный)

Третье имя в списке: Спартак Меликян (ДЛСА)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Целью партии ДЛСА является увеличение числа граждан, которые экономически независимы, ответственны за будущее Родины, предприимчивы, последовательны в сохранении и укреплении норм сосуществования. Суть экономического курса ДЛСА - сделать широкие массы общества хозяевами средств производства и на этой основе организовать малый и средний бизнес высокой продуктивности. Основная цель этого курса - придать эффективность деятельности малых и средних собственников, чье число превосходит полмиллиона, превратить их в настоящих бизнесменов. Цель экономического курса сделать большую часть общества хозяевами своего дела, экономически независимыми гражданами, предоставить приоритет в экономической структуре и экономической жизни эффективному малому и среднему бизнесу.

Чтобы направить экономику в это русло, республике нужна сильная политическая организация малых и средних собственников, а партия Демократический Либеральный Союз Армении (ДЛСА) именно такая организация.

ДЛСА считает, что на данном этапе решающим является диалог между государством и обществом, а также обеспечение эффективного общественного и государственного управления, на осуществление которого и направлен предложенный курс политической программы ДЛСА.

Новый демократический курс, провозглашенный ДЛСА, основан на современной либеральной идеологии. Его цель - стабильный демократический строй. ДЛСА стремится, чтобы в стране власть укрепила народное самоуправление, избираемость властей и контроль над ними, разделение властей, обеспечила свободную экономическую конкуренцию, направила государственные ресурсы на развитие социальной системы и социальной защищенности, сделала общедоступными качественное образование и медицинское обслуживание, содействовала свободному осуществлению права на работу и ее оплату, обеспечивающую человеку достойную жизнь.

ДЛСА считает: "Общество оценивает авторитет государства в зависимости от степени его справедливости, честности и морали. Власть должна быть достойна своего народа."

ДЛСА стремится подчинить всю силу власти служению насущным интересам народа.

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ АРМЕНИИ

Лидер: Владимир Дарбинян

Дата основания: 1920

Число членов: 50000

Первое имя в избирательном списке: Владимир Дарбинян

Второе имя в списке: Санатрук Саакян

Третье имя в списке: Рубен Товмасян

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Сфера политики

В случае формирования левого, левоцентристского и центристского большинства в Национальном Собрании принять участие в создании правительства, пользующегося народным доверием.

Выступить с инициативой о внесении радикальных изменений в действующую Конституцию, направленных на значительное ограничение власти президента республики, расширение полномочий, функций и ответственности законодательной (Национального Собрания) и исполнительной (правительства) властей, укрепление и развитие всей системы гражданских свобод и прав человека, обеспечение многопартийной демократии.

Восстановить традиционное административно-территориальное деление республики, которое отражает коллективную психологию населения данной территории и максимально способствует удовлетворению социально-экономических, духовных нужд.

Законодательно закрепить и расширить представительский характер и полномочия органов местного самоуправления. Выступить с инициативой о принятии закона “О Ереване”.

Сфера внешней политики, национальной безопасности и национальной политики

Стремиться к расширению участия Национального Собрания в разработке и осуществлении доктрины внешней политики Армении, к ее достойному представительству в международных и межпарламентских объединениях и организациях.

Последовательно поддерживать укрепление и дальнейшее развитие военно-политического союза Республики Армения с Российской Федерацией, социально-экономическое сотрудничество и полноценное восстановление культурных связей. Поднять вопрос о незамедлительном начале переговоров об условиях вхождения в Союз Беларусь-Россия с законодательными органами этих стран.

Активно содействовать укреплению и развитию многосторонних связей с соседними странами, у которых есть с Арменией общие геополитические и экономические интересы, главным образом, с Ираном, Китаем, Грузией, Грецией, Кипром и Ливаном.

Содействовать продолжению переговоров, направленных на мирное разрешение вопроса Нагорного Карабаха, взяв за основу принцип самоопределения наций, и одновременно с этим считая единственно возможным, окончательным и справедливым путем разрешения этого вопроса присоединение НКР к Союзу Независимых Государств в качестве независимого и равноправного государства-члена.

Выступить с инициативой о законодательных реформах, направленных на активное вовлечение Диаспоры в процесс экономического восстановления и развития родины. Продолжить работу в направлении международного признания геноцида армян.

Предусмотреть в новом проекте Конституции непосредственное представительство национальных меньшинств в высшем законодательном органе.

Сфера экономики

Разработать закон о национализации крупных промышленных предприятий и объединений, имеющих стратегическую важность для республики, рассматривая как главную гарантию быстрой продуктивности этих предприятий их трансформацию в совместные предприятия - в первую очередь с Россией и другими странами СНГ.

Законодательно обеспечить государственную опеку местных производителей, независимо от вида собственности, защищая внутренний рынок республики и внося коренные преобразования в инвестиционную и таможенную политику.

Инициировать коренное преобразование налоговой политики, снижая налоги в промышленной области, особенно в отраслях производства, в то же время повышая налоги в банковских, посреднических службах и других сферах, где размер прибыли значительно превышает средние экономические показатели.

Законодательно закрепить, что земля считается общенародным достоянием, на неограниченный срок предоставляется индивидуальным и коллективным сельским хозяйствам - с правом аренды или наследования - исключительно в целях производства сельскохозяйственных продуктов. Законодательно запретить куплю-продажу земли, обеспечить одновременное существование всех видов собственности, дать сельчанину свободу выбора того или иного вида хозяйства, ввести уголовную ответственность за нарушение принципа свободы выбора вида хозяйств.

Разработать закон о внешней торговле сырьем и материалами, имеющими стратегическое значение, государственной монополии на высокодоходные отрасли легкой и пищевой промышленности (алкогольные напитки, сигареты и пр.)

Социальная сфера

Разработать закон о выравнивании зарплат, пенсий, пособий посредством регулярной индексации с минимальным прожиточным уровнем, имея в перспективе цель существенно повысить стоимость средней потребительской корзины.

Последовательно содействовать восстановлению государственной сети бесплатного медицинского обслуживания населения (в том числе, профилактических учреждений и здравниц), не исключая при этом платные медицинские услуги.

Законодательно обеспечить государственную заботу о семье, матери и ребенке, а также о стариках.

Инициировать разработку закона о возвращении населению в течение ближайших пяти лет вкладов, положенных в сберкассы до 1991.

Разработать закон о социально-психологической реабилитации населения зоны бедствия.

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ ПАРТИЯ АРМЕНИИ

Лидер: Андраник Маргарян

Дата основания: 1990

Число членов: 20000

Первое имя в избирательном списке: Андраник Маргарян (РПА)

Второе имя в списке: Серж Саркисян (беспартийный)

Третье имя в списке: Тигран Торосян (РПА)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Экономическая политика Армении должна быть направлена на оптимальное развитие экономики посредством использования всего экономического, человеческого и природного потенциала. Исходя из этого, важно развитие конкурентоспособных предприятий, основанных на внутренних ресурсах.

С учетом ограниченного количества материальных ресурсов республики и наличия сильного научного потенциала особая важность придается развитию малых и средних, особенно инновационных предприятий.

В сельскохозяйственной сфере стратегической целью является обеспечение продовольственной безопасности страны, для чего необходимо содействовать в первую очередь производству, переработке и экспорту сельскохозяйственных продуктов.

Усиливая шаги по раскрытию незаконной деятельности и теневых экономических сделок, необходимо обеспечить справедливое и равное отношение к хозяйствующим субъектам, не позволяя уклонения от налогов.

В банковской сфере необходимо внедрить систему депозитных гарантий.

Принимая во внимание ограниченные возможности внутреннего рынка, необходимо более четкое осуществление политики экспорта и импорта.

Придавая важность насущной необходимости превратить Зону бедствия в зону развития, необходимо сделать предметом особого внимания создание в ней новых рабочих мест - как посредством восстановления крупной промышленности, так и поддержки малых и средних предприятий.

Основные задачи государства в социальной сфере:

- Ослабление поляризации между различными слоями населения, обеспечение достойной жизни и социальной защиты гражданина, обеспечение благоприятных условий для создания новых рабочих мест, последовательное повышение пенсий.

- В сфере образования и науки приоритетным является оптимизация системы образования, повышение эффективности использования средств, выделяемых на образование из госбюджета. Необходимо создать единую и действенную систему государственного управления наукой.

- Политика государства в области культуры должна быть направлена на сохранение и развитие Национального историко-культурного наследия, на представление армянской культуры в контексте мирового культурного достояния.

- Необходимо внедрение всесторонней системы финансирования здравоохранения - государственный бюджет, медицинское страхование, прямые выплаты и совыплаты. В системе компенсации затрат на медицинское обслуживание должен быть положен принцип социальной справедливости и солидарности.

- Необходимо предпринять последовательные шаги для вовлечения молодежи в политическую, экономическую жизнь страны, привития ей духа патриотизма, государственного мышления, национальных и общечеловеческих ценностей. Каждый молодой человек должен быть уверен, что его состоятельная и обеспеченная жизнь - на Родине.

- Принимая во внимание существующие и возможные развития в регионе, необходимо признать, что армия еще долгое время будет играть исключительную роль для нашей национальной и государственной безопасности.

Внешняя политика

Армения должна продолжать свою прагматичную внешнюю политику, в основе которой лежат наши возможности и национально-государственные интересы. Для нашей страны также крайне важна полноценная интеграция в рамках международных организаций.

Наша позиция в отношении решения Карабахского вопроса та же, что и пять лет назад: право народа Арцаха на самоопределение должно быть международно признано, НКР не должна быть подчинена Азербайджану, необходимо обеспечить безопасность населения НКР, РА и НКР должны иметь общую границу.

Разбросанная по всему миру из-за трагических событий в разные периоды своей истории армянская нация обязана свести воедино тот бесценный опыт, который накопили армянские общины в многочисленных странах с различными культурными, политическими и экономическими системами.

Ожидаемые результаты

- в среднесрочной перспективе стабильный и быстрый рост экономики как минимум до уровня 6-8% в год,
- обеспечение годового уровня инфляции не выше 3%,
- в среднесрочной перспективе ежегодное повышение экспорта как минимум на 8-10%,
- в среднесрочной перспективе ежегодный номинальный рост инвестиций примерно на 8%,
- последовательное сокращение уровня бедности,
- повышение реального уровня пенсий с таким расчетом, чтобы в 2005-2006 гг. средняя трудовая пенсия, как минимум, сравнялась с продовольственным рубежом бедности на душу населения,
- до 2007 года как минимум 50% повышение зарплаты работникам бюджетной сферы при одновременном обеспечении прогрессирующего роста средней зарплаты госслужащих,
- расширение государственной помощи военнослужащим, ополченцам и людям, законодательно приравненным к ним,
- обеспечение полноценной адресности семейных пособий и их ежегодный рост,
- прогрессирующий рост затрат на здравоохранение в соответствии с реальным ростом ВВП,
- ежегодный рост государственных затрат на здравоохранение на душу населения,
- существенный рост доли финансирования первичного здравоохранения за счет сокращения доли амбулаторного медобслуживания,
- ежегодное повышение зарплаты работников сферы образования, обеспечив к 2007 году ежемесячный уровень в 50-60 тысяч драмов,
- обеспечение доступа к минимальному уровню образования и медицинского обслуживания для всех слоев населения,
- завершение реформирования государственного управления, политической и судебной правовой систем,
- значительное понижение уровня коррупции.

ОБНОВЛЕННАЯ КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ АРМЕНИИ

Лидер: Юра Манукян

Дата основания: 2002

Число членов: 10000

Первое имя в избирательном списке: Юра Манукян (ОКПА)

Второе имя в списке: Грант Восканян (ОКПА)

Третье имя в списке: Юрий Мелик-Оганджян (ОКПА)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Мы, коммунисты - реалисты. Наша цель - помочь народу и стране выйти из серьезно-го социально-экономического кризиса, создать необходимые условия для возрождения нашей страны. А гарантией этого является восстановление социализма. Наши приоритеты четки и ясны:

- активно способствовать созданию десятка тысяч новых рабочих мест, восстановлению промышленных предприятий, предоставить каждому возможность работать и получать достойную оплату своей работы. Это приведет к устранению попрошайничества, преодолению нищеты и сокращению эмиграции;
- законодательно укрепить и защитить права наемных работников в производстве, торговле, обслуживании и других сферах;
- создать необходимые социальные и бытовые условия для того, чтобы мать могла спокойно вырастить и воспитать своих детей, будучи уверенной в их будущем;
- интеллигенция, учителя и ученые, врачи и архитекторы, работники сферы культуры должны быть взяты под опеку государства;
- обеспечить социальную защиту ветеранов войны и труда, инвалидов и больных. Принять срочные меры по восстановлению систем бесплатного здравоохранения, образования и дошкольного образования;
- продолжить процесс предоставления беженцам и пострадавшим от землетрясения рабочих мест и удобных квартир;
- добиться того, чтобы каждый человек, независимо от своего положения и занимаемой должности, был ответственен перед законом.

Мы считаем, что даже при сегодняшней тяжелой социально-экономической ситуации можно незамедлительно решить следующие проблемы:

- периодически рассчитывать расходы населения на потребительскую корзину, и, начиная с января 2004 года, обеспечивать ее в размере 20000 драмов на душу, в дальнейшем индексируя ее в соответствии с уровнем инфляции,
- вернуть обманутым вкладчикам их сбережения, осуществить индексацию вкладов в сберегательных кассах и начать их выплату с 2004 года,
- установить минимальную зарплату в размере потребительской корзины,
- приравнять пенсии к минимальной заработной плате,
- вдвое повысить студенческие стипендии,
- установить плату за электроэнергию в размере 16 драмов за один кВт/ч,
- наполовину сократить плату за питьевую и оросительную воду и аренду всех типов сельскохозяйственных земель, а в приграничных районах отменить ее вообще.

ПАРТИЯ РАМКАВАР-АЗАТАКАН АРМЕНИИ

Лидер: Рубен Мирзаханян

Дата основания: 1990

Первое имя в избирательном списке: Рубен Мирзаханян (ПРАА)

Второе имя в списке: Гагик Абрамян (беспартийный)

Третье имя в списке: Лаврентий Барсегян (ПРАА)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Люди уверены, что Национальное Собрание занято интригами, депутаты поглощены вопросами личного благосостояния, прикрываясь своей неприкосновенностью, а правительст-

во занято расхищением народного имущества. Необходимо последовательно очищать атмосферу взяточничества и взяточдательства, устранить ее объективные причины, в первую очередь, посредством судов.

Важной задачей является обеспечение реальной независимости судебной власти посредством усовершенствования законодательства, достижение того, чтобы суды нашей республики полноценно осуществляли судебную защиту всех прав человека, искореняли бесправие, царящее в стране.

Внешняя политика

Мир продолжает оставаться ареной военных и экономических столкновений. В условиях однополярности многие страны уже с новым рвением включаются в гонку вооружений и усовершенствование уже существующего оружия. Аналогичным образом в нашем регионе поиск решения актуальных проблем ведется не путем мирных переговоров и интеграции, а созданием открытых или секретных военно-экономических альянсов. Ярким примером этого, с одной стороны, является военный союз Турция-Израиль против многих стран региона, а с другой стороны - стратегический союз Азербайджан-Турция, а также альянс Азербайджан-Турция-Грузия, декларированный как экономический. Армения, Иран и Россия остаются за бортом крупных региональных инициатив по сотрудничеству. Это, в свою очередь, естественным образом приводит к возрастанию стратегической роли России в Армении, что чревато опасностью превращения нашей страны в линию международного противостояния вместо превращения в точку международного общения. Как избежать этого и в то же время обеспечить безопасность нашего народа и границ, справедливое решение проблемы Нагорного Карабаха, приток иностранных инвестиций - вот в чем заключаются основные задачи внешней политики Армении. То есть, вновь политика постоянного хождения по лезвию ножа, которую должно проводить наше Министерство иностранных дел, деятельность и работа которого не обсуждается Национальным Собранием с должными глубиной и компетентностью, оставляя управление этой сферой исключительно на плечах президента и МИДа республики.

Проблема Карабаха

Проблема Нагорного Карабаха должна быть решена только путем политических переговоров, в основе которых должен лежать принцип национального самоопределения.

Будучи депутатами Национального Собрания, представители ПРАА могут продуктивно координировать работу с деятельностью диаспоры и, в частности, с организациями Партии Рамкавар-Азатакан в США и Европе во имя справедливого решения Карабахской проблемы.

С другой стороны, долгосрочное и длительное решение этого вопроса напрямую зависит от рождаемости населения Нагорного Карабаха, резкого улучшения условий жизни, создания новых рабочих мест, от молодых семей.

Экономическая политика

Пересмотреть способ приватизации: курс властей, рассматривавших деятельность приватизированных госпредприятий как основу экономического развития страны, по большей части провалился, поскольку приватизация была осуществлена как "цель", а не как "средство" улучшения жизни народа.

Замораживание долгов перспективных промышленных предприятий и предоставление временных налоговых льгот, выпуск в обращение значительных внутренних резервных сумм, которые в будущем станут новой базой для привлечения иностранных инвестиций. Создание новых рабочих мест. Налоговая, таможенная и банковская политика страны должна быть направлена именно на это.

Основой экономического развития Армении являются малые и средние предприятия. Развитие малых и средних предприятий, а также семейного бизнеса не только значительно расширит рынок товаров и услуг, но и создаст десятки тысяч новых рабочих мест и даст возможность освободиться от убыточных предприятий и создать новые прибыльные предприятия. Кроме того, поскольку с точки зрения иностранных инвестиций Армения рассматривается как зона повышенного риска, среднее предпринимательство более целесообразно для стимулирования более обширного притока капитала из диаспоры.

Социальная сфера

Способствовать разработке государственной политики по обеспечению занятости населения. Реформы в системе центров занятости: преобразовать центры, осуществляющие только учет, в центры, занятые регистрацией уровня безработицы, профессиональной подготовкой и переподготовкой безработных в соответствии со спросом, в учреждения, предоставляющие работу. Подготовка и переподготовка безработных должны быть проведены на государственные средства, а пособие по безработице должно предоставляться не только за счет государственных средств, но и за счет выплат с последнего места работы (как минимум в течение 6 месяцев). Для этого необходимо принять новый трудовой кодекс, новый закон о профсоюзах, которые, основываясь на гарантиях социального обеспечения личности, будут регулировать все трудовые отношения между работодателем и наемным работником. Программа “Семейное пособие” малоэффективна и не включает весь контингент в силу несовершенства программы “Парос”, которая не в состоянии отразить реальную картину нищеты.

Наука и образование

Необходимо отказаться от системы госзаказа и перейти к системе частного платного и государственного бесплатного среднего и высшего образования.

ХРИСТИАНСКО-ДЕМОКРАТИЧЕСКИЙ СОЮЗ АРМЕНИИ

Лидер: Хосров Арутюнян

Дата основания: 1990

Число членов: 500

Первое имя в избирательном списке: Хосров Арутюнян (ХДСА)

Второе имя в списке: Анаида Мартиросян (ХДСА)

Третье имя в списке: Рубен Сафрастян (ХДСА)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Основной составляющей демократии является участие каждого человека в общественной жизни и в процессе принятия касающихся его решений.

Политическая модернизация: создание прозрачной и предсказуемой политической системы и системы государственного управления, способной ответить на вызовы современности, а также создающей и приумножающей здоровые демократические традиции, “политизация” политических партий, декриминализация политики, формирование баланса между парламентом и президентом Республики, ответственность правительства.

Прекращение выполнения социально-экономических функций правоохранительными органами, ограничение сферы их полномочий, законодательные и структурные изменения, отвечающие современным международным правовым нормам, независимость судебной власти от исполнительной.

Внешняя политика

Необходимо внести некоторые изменения в приоритеты и инициативы. Только присоединение Армении к Европейскому сообществу и ее полная интеграция может обеспечить ей свободу и безопасность, прогресс и согласие в будущем.

Установление естественных дружественных отношений с соседними государствами. Армения должна развивать взаимовыгодное сотрудничество с Грузией и Ираном, предпринять последовательные усилия для урегулирования отношений с Турцией и Азербайджаном.

Укрепляя и расширяя стратегическое и многостороннее сотрудничество как с Россией, так и США, Армения должна уточнить свои ожидания от этих отношений и свой вклад в них и потребовать от России и США, чтобы они достигали своего политического влияния в регионе не за счет жизненных интересов Армении.

Проблема Карабаха

Сохранение ситуации “ни войны, ни мира”, а тем более развертывание новых военных действий угрожают национальной безопасности Армении, поэтому в вопросе Карабахского урегулирования считаем первоочередными задачами предотвращение любой ценой новой войны и подготовку последовательных шагов, направленных на взаимное доверие и мирное сосуществование.

Мы должны принять любой вариант решения Карабахского конфликта, который гарантирует свободное и безопасное развитие Карабаха.

Экономика

Христианско-демократический Союз Армении - сторонник системы рыночной экономики и укрепления в ней социального равновесия.

Наша национальная экономика, опирающаяся на структуры рыночной экономики, должна эффективно развиваться, в то же время с учетом потребностей общества и естественной среды.

Обеспечение свободной конкуренции, неподвластной искажениям, давлению и влиянию монополистов, правительства, криминогенно-мафиозных структур и лоббистских групп.

Социальная сфера

Посредством предоставления соответствующей оплаты улучшение жизненных и трудовых условий и стремление обеспечить работой каждого человека, желающего работать, создание новых рабочих мест, борьба против безработицы, признание права сотрудничества и ответственности в экономике.

Равенство возможностей и прав мужчин и женщин. Возвращение людей, находящихся за чертой бедности, и инвалидов в общественную и культурную жизнь.

Пропаганда общества, благоприятного для ребенка и семьи.

Вовлечение и участие пожилых людей в работу солидарного общества.

Система здравоохранения должна обеспечить всем доступность медицинской помощи.

Наука, образование и культура

В основе культуры лежит защита свободы вероисповедания, общественной инициативы, идеологического плюрализма.

Политика Армении в области культуры должна быть нацелена на различные интеллектуальные и духовные традиции, которые в совокупности, будучи гармонично связанными многочисленными взаимопроникновениями и взаимоустремлениями, представляют национальную культуру.

Национальная культура должна в то же время быть вплетена в культурную жизнь европейского масштаба, должна способствовать взаимному ознакомлению с европейскими народными традициями, европеизации образования и научных исследований, а также ориентации на великие традиционные ценности национальной культуры.

Дабы занять достойное место в современном мире, необходимы серьезные ресурсы, и таковым в глобальную информационную эру является уровень науки, образования и культуры. Стабильный рост экономики сегодня возможен только, если в экономике работают профессионалы с современным уровнем образования и сформирована культурная среда, которая способствует развитию науки и образования.

Система образования подвергается индивидуализации и интернационализации. Национальные критерии образования будут жизнеспособны в той мере, в какой они соответствуют международным критериям.

ПАРТИЯ “КУЛАК АРМЯНСКИХ АРИЙЦЕВ”

Лидер: Размик Василян

Дата основания: 2002

Число членов: около 10000

Первое имя в избирательном списке: Размик Василян (КАА)

Второе имя в списке: Армен Аветисян (беспартийный)

Третье имя в списке: Микаел Захарян (беспартийный)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Духовно-идеологическая сфера

- а) укрепление Армянского Национального мировоззрения и образа жизни;
- б) абсолютное неприятие чуждых и несовместимых с нашей сутью явлений, искажающих самобытность и миссию Армянской Нации, проникающих в глубину человеческих, семейных и общественных отношений;
- в) установление ценностей, развивающихся на Армянской морально-психологической и традиционной основе, выдвижение и осуществление Армянской национальной идеологии и следующих из нее концепций национальной и государственной политики, безопасности, обороны;
- г) посредством гармонизации Армянской Апостольской церкви и Армянского вероисповедания укрепить Армянскую веру (Армянскую религию);
- д) государственная забота об Армянском Языке и Армянской Истории, науке и культуре, исходя из Армянских генетических особенностей. Объективное и свободное от чуждых искажений толкование Армянской истории, серьезная поддержка и содействие Арменоведению, ведение независимой языковой политики;
- е) прекращение и запрещение деятельности различных сект, чуждых и аморальных идеологий и нравственности, а также “благотворительных и предоставляющих гранты” организаций, направленных на разрушение Армении.

Общественно-политическая сфера

а) идеологическое и моральное оздоровление всех слоев общества, идентификация - национализация общественных (народных) и национальных систем ценностей, сопоставление высокоморальных образцов общечеловеческих и традиционных национальных ценностей;

б) сбалансированность общественных и государственных рычагов, формирование реальной национальной прогосударственности, а не самоцельной провластности. Обеспечение терпимости в отношениях между властью, провластными структурами и организациями и политической оппозицией (несомненно, в направлении, благоприятном для Армении и проармянским по сути).

Внутренняя политика

а) укрепление нравственности во внутривнутриполитической жизни Армении, ее реорганизация, формирование устойчивых общественного и политического полей;

б) создание общественных и политических (а также экономических, научных, спортивных и культурных) структур во всех областях, как это делается в столице - Ереване;

в) реализация экономической и научно-культурной деятельности в Арцахе и на освобожденных армянских территориях, а также обеспечение последовательной политики повторного заселения;

г) поддержка национальных меньшинств, проживающих в Армении, в сохранении ими национального облика и формировании единого фронта против общего врага. Особенно содействовать проведению совместных программ с родственными нациями.

Внешняя политика

а) пересмотр подходов к урегулированию вопроса Арцаха и освобожденных территорий, закрепление гибкой, но проармянской позиции в переговорах;

б) пересмотр статуса Джавахка, государственная защита интересов армян Джавахка;

в) последовательная постановка вопроса Ай Дата, а также обсуждение в этом контексте проблем Нахичевана и его армян;

г) последовательная политика, направленная на международное признание Геноцида армян, обязательное поднятие вопроса Западной Армении;

д) четко руководствуясь интересами Армении и Армянской нации, одновременно с членством в различных всемирных структурах, установление серьезных и последовательных связей с народами, родственными как по духу, так и по крови (особенно, в регионе). А также формирование новых, целевых стратегическо-политических и экономических альянсов. \

Социально-экономическая сфера

а) пересмотр, систематизация налоговой, таможенной, кредитной и инвестиционной политики Армении, исключающей растрату национальной и государственной собственности и дальнейшую зависимость и угнетение нации;

б) систематизация и сопоставление отношений государственного и частного хозяйствования, свободная рыночная и денежная политика, не вредящая государству. Уточнение списка объектов, имеющих стратегическую важность для Армянского Государства, и прекращение экономической монополистской политики в отношении них;

в) в рамках преимущественно теоретического потенциала, рабочей силы, научных технических возможностей последующее создание на этой базе сильной современной ведущей экономики, активизация и модернизация армянских традиционных ремесел;

г) особое внимание социальной защите различных секторов общества (особенно небеспеченных, пенсионеров, получающих пособие, студентов и молодежи, участников вой-

- ны) и других подобных слоев - равное применение принципа социальной справедливости;
- д) содействие созданию традиционных моральных семей, государственное поощрение многодетности;
- е) запланированная и последовательная организация рабочих мест, нормализация зарплат, пособий и других выплат;
- е) государственная организация работы за рубежом, ее правовая защищенность, сокращение эмиграции, систематизированная организация иммиграции;
- ж) прекращение нелегального вывоза валюты и национальных ценностей за рубеж;
- з) создание общеармянского капитала и казначейства.

Морально-правовая сфера

- а) пересмотр конституции, действующих законов Армении, их соответствие нашей Историческо-Ценностной системе и Армянской сущности, Морально-Психологическому Образу;
- б) переосмысление, модернизация и обязательное внедрение во все сферы Армянских традиционных и моральных критериев, образа жизни.

Научная и культурная сфера

- а) национализация, модернизация научной, языковой и здравоохранительной сфер, реалистичное кредитование этих областей и создание нормальных рабочих условий для служащих;
- б) обеспечение равномерного развития Армянского искусства, культуры и спорта, сопоставление древнеармянских и глобальных культурных ценностей, сохранение самобытности наших историко-культурных ценностей, организованная и целевая интернационализация;
- в) реформирование и регламентация сфер образования.

Родина-диаспора

Последовательное укрепление двусторонних связей, проведение Арменией Всеармянской Политики, поощрение деятельности всех структур диаспоры на пользу Армянской Государственности. Учреждение Всеармянского пропагандистского, информационного и аналитического центра и создание единых структур безопасности.

АРМЯНСКАЯ РЕВОЛЮЦИОННАЯ ФЕДЕРАЦИЯ “ДАШНАКЦУТЮН”

Дата основания: 1890

Число членов: около 7000 в Армении

Первое имя в избирательном списке: Ваан Ованнисян (АРФД)

Второе имя в списке: Армен Рустамян (АРФД)

Третье имя в списке: Арташес Туманян (беспартийный)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Внутренняя политика

Республика Армении - это родина всех армян, защитник их интересов и объект общенациональной заботы. Модель армянского государства должна быть основана на принципах

пе расширенной представительной демократии и на объединенных целях и разделенных функциях сильной исполнительной власти. В регулировании системы ценностей общества необходимо, наряду с восстановлением активной роли государства, поощрять активное участие народа, все его политические инициативы, что является решающим условием для раскрытия потенциала государства.

В Армении не может быть демократии без предоставления равных условий для соперничества между политическими силами, обязательным условием чего является естественное развитие государственных институтов и формирование системы социальной справедливости.

Один из главных компонентов государственной модели РА - это понятие социальное государство, закреплённое в конституции. Это означает, что оплотом государственной экономической и социальной политики является обеспечение народного благосостояния, гармоничное согласование интересов, разумное и справедливое распределение доходов таким образом, чтобы социально необеспеченные слои получили возможность удовлетворить все свои минимальные потребности.

Внешняя политика

Армения строит свои отношения с внешним миром на основе сотрудничества и комплементарности. Во внешнеполитических отношениях для Армении одним из приоритетов должна стать интеграция с европейским сообществом, обогащение системы ценностей.

Как стратегическую задачу необходимо рассматривать следование до сих пор существующим приоритетам.

Вопрос признания Геноцида армян должен оставаться одним из важнейших составляющих и направлений внешней политики.

Карабахский вопрос

Укрепление правового статуса Нагорно-Карабахской Республики, укрепление и расширение гарантий ее безопасности является одним из важнейших вопросов для Армении и армян.

Карабахская проблема должна быть решена путем мирных переговоров, имея также в перспективе фактическое и юридическое признание независимости Нагорно-Карабахской Республики.

Родина-Диаспора

Связи Армения-Диаспора должны быть основаны на взаимовыгодном сотрудничестве.

В этом смысле необходимо отменить конституционный запрет на двойное гражданство и законодательно закрепить соответствующий "баланс" между правами и обязанностями людей с двойным гражданством.

Армянское государство, исходя из осознания целостности всего армянского народа и представляя национальные интересы, должно сыграть решающую роль в объединении армянского народа и сохранении армянской самоидентификации диаспоры.

Экономическая политика

В основе экономической политики должна лежать идеология модернизации экономики и процветания общества.

Для крупномасштабной модернизации экономики необходимо создать благоприятные условия для инвестиций и предпринимательской деятельности, вести предсказуемую и стимулирующую макроэкономическую (фискальную, кредитно-финансовую) политику, реализовывать структурную реорганизацию экономики.

Только быстрое развитие национального капитала, формирование благоприятного делового климата сделает нашу страну привлекательной для инвестиций. Исходными условиями для эффективной экономической системы и благоприятного делового климата являются укрепление права на частную собственность (прежде всего, на землю и недвижимость), гарантия его защиты, создание равных условий для конкуренции, развитие стабильной и эффективной финансовой системы. Государству также необходимо найти оптимальный баланс в своих отношениях с частными предпринимателями, постепенно отказаться от неуместного вмешательства в бизнес, что позволит четко разделить сферу государственного регулирования, повысить ее эффективность.

Социальная сфера

Политика социального обеспечения должна быть основана на важном принципе, согласно которому слабый не должен пасть ниже минимального уровня бедности и достоинства.

Государство должно предпринять меры для помощи слабому, а не ленивому.

Для повышения эффективности программ социального обеспечения необходимо предоставлять социальные льготы, главным образом, в виде финансовых выплат.

Чтобы обеспечить получение пособий и других видов социальной помощи наиболее уязвимыми слоями населения (многодетные семьи, дети, инвалиды, студенты и пр.) и социальными группами (репрессированные, беженцы и пр.), необходимо улучшить их адресность. В связи с этим важно создание единой базы данных пользующихся социальными выплатами и льготами посредством внедрения системы индивидуального кодирования.

Первоочередной задачей является дальнейшее улучшение системы семейных пособий посредством разработки новой формулы определения уровня бедности и детального изучения социального положения тех, кто обращается за семейным пособием.

Наука и образование

Сохранение и развитие научно-технического потенциала является одним из важнейших факторов укрепления независимости и национальной безопасности Республики Армения.

Основными целями государственной политики в научной и научно-технической сфере должны быть развитие научного и научно-технического потенциала республики, формирование эффективной системы подготовки кадров, интеграция науки, образования и производства.

Система образования должна быть призвана формировать граждан с должным уровнем профессиональной подготовки, всесторонне развитых, способных к самоорганизации, воспитанных в духе патриотизма, государственности и гуманизма.

Государство должно обеспечить поступательное развитие сферы образования как главного фактора укрепления государственности.

АРМЯНСКОЕ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЕ ДВИЖЕНИЕ

Лидер: Арарат Зурабян

Дата основания: 1988

Число членов: 6500

Первое имя в избирательном списке: Арарат Зурабян (АОД)

Второе имя в списке: Арам Манукян (АОД)

Третье имя в списке: Хачатур Кокобелян (АОД)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

1. Добиться отставки нелегитимного президента, незаконно захватившего власть, а также восстановления конституционного порядка и утверждения легитимной власти.

2. Не допустить извращения Конституции Республики Армения, направленного на узаконивание усиливающейся тирании, на содействие распространяющемуся терроризму и на подрыв основ государственности.

3. Внутренние и внешнеполитические задачи государства непосредственным или опосредованным образом должны исходить из интересов гражданина Республики Армения.

4. Положить конец невежественной политике, попирающей право Нагорного Карабаха на самоопределение. Начать реальные переговоры с обязательным участием и решающей ролью Нагорного Карабаха. Ни одна армянская территория не должна стать объектом сделок.

5. Установление нормальных, взаимовыгодных межгосударственных экономических отношений с другими, в первую очередь, соседними странами. Уже существующие или недавно возникшие проблемы должны быть решены только политическим путем, в первую очередь, в рамках двусторонних отношений.

6. Отказ от понятий “вечный враг” и “вечный друг”, неприемлемых и губительных для государственности и государственного мышления, что не исключает сотрудничество в тактических вопросах и в дипломатии.

7. Вернуть армяно-российские отношения, превратившиеся в вассальную зависимость, в плоскость дружественных межгосударственных отношений, достигнутых в 1990-98 гг.

8. Вопрос признания Геноцида и связанные с этим проблемы могут быть решены в первую очередь путем установления межгосударственных отношений с Турцией на основе двусторонних отношений.

9. Либерализация экономической системы Республики Армения, которая предполагает поощрение экономических инициатив граждан, неприкосновенность и полноценную правовую защиту частной собственности.

10. Резкое экономическое развитие может быть достигнуто путем восстановления законной власти, установления окончательного мира, укрепления демократии, обеспечения правосудия, сокращения вмешательства правоохранительных органов и исполнительной власти в экономику, упрощения и усовершенствования налогового законодательства, создания благоприятных условий для инвестиций.

11. Только путем реального развития экономики и формирования эффективной системы социальной политики можно добиться занятости населения, пенсионного обеспечения и социальной защищенности.

12. Всестороннее содействие сельскому хозяйству, внедрение механизмов страхования в сельское хозяйство.

13. Резкое снижение затрат государственного аппарата, создание механизмов контроля со стороны налогоплательщиков за необходимостью и эффективностью этих затрат.

14. Устранение экономических монополий, освобождение доходных отраслей экономики и предпринимателей от “крыши” государственных чиновников, налогообложение всех реальных доходов, поощрение среднего и малого предпринимательства, свободной и честной конкуренции.

15. Обязательное сокращение военной службы до 1.5 лет, для людей с высшим образованием - до 1 года. Постепенный переход к контрактной (профессиональной) армии. Предоставление возможности альтернативной службы.

16. Раскрытие более двух десятков политических убийств и в первую очередь злодеяния, совершенного 27 октября.

17. Обеспечение государственной заботы о науке, культуре, языке. Принятие концепций, направленных на развитие этих областей.

ПАРТИЯ “МОГУЧАЯ РОДИНА”

Лидер: Вардан Вардапетян

Дата основания: 1997

Число членов: около 11500

Первое имя в избирательном списке: Роберт Назарян (беспартийный)

Второе имя в списке: Вардан Вардапетян (“Могучая Родина”)

Третье имя в списке: Степан Маргарян (“Могучая Родина”)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

“Могучая Родина” служит высшей цели армянского народа - созданию правового, независимого, социального, могучего государства, где все права и свободы будут защищены.

Экономика

Необходимо:

- сформировать атмосферу свободной конкуренции и дифференцированную, гибкую налоговую систему,
- создать равные условия для свободной и независимой деятельности всех видов собственности,
- исключить монополии,
- бороться против теневой экономики,
- коренным образом решить проблемы села с оросительной водой, семенным фондом, сбытом урожая, внедрить систему страхования,
- создать свободную экономическую зону в Ширакской области.

Целью экономической политики “Могучей Родины” является полная занятость населения. Человек в Армении не должен жить в бедности.

Социальная сфера

Мы будем стремиться:

- сократить нищету,
- повысить бюджетные зарплаты и пенсии,
- создать механизмы для постепенного возврата вкладов в Сбербанк,
- разработать специальную программу для нуждающихся, многодетных и молодых семей,
- сформировать систему медицинского страхования и сделать медицинское обслуживание как минимум доступным.

Цель “Могучей Родины” - вернуть на Родину предпринимателей, используя широкие связи партии с армянскими общинами в странах СНГ, так как армянский предприниматель должен иметь возможность прежде всего усилить свою Родину, чтобы армянский труженик имел работу в своей стране и не был вынужден покидать Родину.

Внешняя политика

Мы являемся сторонниками:

- сбалансированной внешней политики Армении, направленной на обеспечение безопасности страны и стабильного мира.

Мы считаем важным:

- региональное сотрудничество с непосредственными соседями,
- интеграцию в международные структуры,

- тесное сотрудничество и расширение экономических связей со странами СНГ, особенно с Россией.

Мы окажем всяческое содействие:

- процессу признания Геноцида армян.

Мы будем способствовать:

- урегулированию вопроса НКР путем мирных переговоров, признанию права народа Арцаха на свободное самоопределение и обеспечению его безопасности.

Внутренняя политика

Необходимо:

- утвердить атмосферу терпимости в стране,
- обеспечить свободную деятельность СМИ и безоговорочную свободу слова,
- защитить права национальных меньшинств,
- выработать комплексную программу по развитию науки, образования, культуры и спорта, установить государственную опеку над этими сферами,
- стимулировать развитие туризма,
- осуществить специальную программу для решения проблем населения приграничных и высокогорных зон,
- повысить степень наказуемости за злоупотребление властью со стороны государственных лиц,
- обеспечить правовую защищенность налогоплательщиков,
- продолжать повышение боеспособности армянской армии.

Мы считаем главным:

- радикальные реформы системы территориального управления и местного самоуправления,
- принятие закона “О Ереване”,
- четкое определение статуса областей и расширение их полномочий,
- равномерное развитие всех областей.

Невозможно построить сильное государство без развитых областей.

Мы защищаем:

- проект конституционных поправок, который включает основную часть предложений, выдвинутых нашей партией.

“Могучая Родина” верит в армянский национальный потенциал и готова взять на себя политическую ответственность за созидание завтрашнего дня и строительство могучего государства.

ОБЪЕДИНЕННАЯ ТРУДОВАЯ ПАРТИЯ

Лидер: Гурген Арсенян

Дата основания: 2002

Число членов: 901

Первое имя в избирательном списке: Гурген Арсенян (ОТП)

Второе имя в списке: Левон Погосян (ОТП)

Третье имя в списке: Сергей Сараджян (беспартийный)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Объединенная трудовая партия - это новая политическая сила, которая объединила людей, состоявших в жизни и деле: предпринимателя и врача, музыканта и учителя, политика и инженера, спортсмена и студента, специалиста и рабочего, ремесленника и строителя, защитника родины и земледельца.

Партия объединила людей, для которых созидательный труд высочайшая ценность и единственный источник создания благ. В рядах ОТП есть также много людей, которые еще безработные, но не потеряли надежду и осознают, что только при естественном развитии страны и предоставлении всем равных условий они смогут получить работу и заботиться о своих семьях. Мы являемся частью армянского народа.

Я, Гурген Арсенян, председатель Объединенной трудовой партии обращаюсь к тебе по поручению членов партии и Политического совета. Я хочу быть искренним с тобой и обосновать, почему именно выборы по пропорциональной системе и почему в Национальное Собрание.

Сегодня мы с тобой вместе обеспокоены недостатком чести, нравственности и законопослушания в нашем обществе. Двойные стандарты, обман, лицемерие и корысть достигли невыносимых размеров, они угрожают будущему нашего общества и наших детей.

В течение прошлых лет, будучи депутатом Национального Собрания, я попытался максимально повлиять на положительный заряд принимаемых законов и решений. Это мне не всегда удавалось. Я убедился в том, что, только выступив как группа единомышленников, наделенных властными полномочиями, можно сконцентрироваться на серьезных проблемах и ожидать их решения. Это главная причина, которая побуждает нас участвовать в выборах как одна команда.

Мы, члены Объединенной трудовой партии, живем в соответствии с нормами чести и морали. Мы руководствуемся идеей, что тот, кто уклоняется от налоговых обязательств, крадет у наших больниц, стариков, армии, детских садов, у тебя лично...

За прошедшие четыре года от меня и моих сотоварищей в государственный бюджет поступило налогов на сумму свыше шести миллиардов драмов, а нашим сотрудникам в качестве оплаты труда было выплачено свыше одного миллиарда драмов. 150 миллионов драмов было потрачено на благотворительные цели.

Только объединив волю и силу на достижение одной общей цели мы сможем добиться победы. А эта цель одна и та же для всех - авторитетное государство, нравственное общество, достойная и обеспеченная жизнь. Мы хорошо представляем себе волнующие вас вопросы и пути их решения.

Депутаты, избранные по списку ОТП, проявят способность к принятию законов, направленных на нормализацию и улучшение жизни, контролю за исполнительной властью, решимость гарантировать независимую деятельность парламента как органа народного представительства.

Мы знаем что делать и как делать.

Следи за нашей кампанией, узнай нас.

Присоединяйся к нам, вместе мы победим.

ПАРТИЯ “ОРИНАЦ ЕРКИР”

Лидер: Артур Багдасарян

Дата основания: 1998

Число членов: 41000

Первое имя в избирательном списке: Артур Багдасарян (ОЕ)

Второе имя в списке: Серго Ерицян (ОЕ)

Третье имя в списке: Тамара Погосян (ОЕ)

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ ПРОГРАММЫ:

Создание страны, в которой царит закон, предполагает действенные механизмы защиты прав человека. В этой сфере необходимо: продолжить реформы судебной системы, сформировать институт защитника прав человека (омбудсмена), содействовать доступности юридических услуг для граждан, предотвратить злоупотребление властью со стороны государственных служащих, бороться против атмосферы безнаказанности, иногда существующей в Армении. Способствовать гуманизации судебно-правовой системы.

Внутренняя политика

Важнейшая гарантия дальнейшего развития и укрепления РА - в создании реального механизма конкурентоспособной политической системы, основанной на стабильных демократических принципах, повышении роли и значения Национального Собрания и формировании традиций парламентаризма, укрупнении партий и стабильной партийной системе, справедливых и прозрачных выборах, содействии формированию действительно независимой прессы, опираясь на сформированные веками традиции сосуществования и на национальные конституционные традиции армянского народа в развитии демократической политической культуры. Государственное управление должно осуществляться на основе концепций национальной безопасности и развития и стратегических программ в различных сферах. Важнейшей задачей является борьба против коррупции и прозрачность государственного аппарата для граждан.

Внешняя политика

Достижение ведущих позиций в нашем регионе. Крепкие и продуктивные дипломатические отношения с силовыми центрами мира. Для этого необходимо способствовать формированию системы региональной безопасности и вовлечению Армении в региональные коммуникационные программы, содействовать превращению Армении в региональный центр в области образования, здравоохранения и культуры, помочь предприятиям РА занять крепкие позиции на рынках стран региона. Важнейшими задачами нации остаются пакетное решение карабахской проблемы и создание наиболее эффективного механизма сотрудничества Армения-Дiaspora-Карабах.

Экономическая политика

Экономика Армении должна быть ориентирована на экспорт. Самыми важными проблемами являются: организационная и маркетинговая помощь на государственном уровне тем крупным предприятиям, которые конкурентоспособны на международном рынке, используют местное сырье и продукция которых стимулирует развитие различных сфер армянской экономики. Необходимо создать возможности для преобразования фискального характера налоговой системы в приоритет стимулирования развития, в особенности для малых и средних предприятий, работающих в области высоких технологий. Необходима программа комплексного развития агропродовольственной системы.

Приоритетами экологической сферы являются: развитие концепции экологической безопасности, создание системы экологического страхования и формирование механизмов предупреждения экорисков. Конкретными целями являются строительство севанского коллатора и восстановление лесов.

Социальная сфера

Социальная политика должна быть осуществлена согласно следующим приоритетам: 1. создание четких механизмов для решения проблемы безработицы и обеспечения занятости; 2. система социальной защиты, которая включает в себя закон о минимальной потребительской корзине, новый кодекс законов о труде и закон о правовой помощи социально незащищенным слоям; 3. обеспечение социальной справедливости и равных стартовых возможностей.

Образование, наука

Необходима разработка и осуществление комплексных программ в области укрепления материально-технической базы школ, постоянная модернизация учебно-методических программ. Необходима реальная политика государственной опеки по отношению к педагогам. Особенно важно способствовать формированию университетов как крупных научно-учебных центров, осуществлению долгосрочных программ по развитию науки и коммерциализации научных открытий, развитию высоких технологий. Самым важным компонентом учебной системы является создание современных механизмов по постоянной переподготовке и переквалификации безработных.

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԿՈՒՄԲԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԼՄ-ՆԵՐՈՒՄ ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ 2003 ԹՎԱԿԱՆԻ
ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՔԱՐՈԶՉՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒՍԱՔԱՆՍԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ՀՀ նախագահի ընտրությունների համեմատ եական դրական քայլ էր զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչության կարգի վերաբերյալ ՀՀ ԿԸՀ-ի 2003 թվականի մարտի 28-ին ընդունած որոշումը, նրանում վերացված էին այն հիմնական թերությունները, որոնք Երեւանի մամուլի ակումբը մատնանշել էր նախագահական ընտրությունների ժամանակ (*stet*՝ *ԵՄԱ մեկնաբանությունը*, էջ 306):

Մոնիտորինգի ընթացքում արձանագրվեցին քաղաքական քարոզչության համար եթերաժամանակ տրամադրելու, գովազդային նյութերի մատուցմանն առնչվող օրենսդրության որոշ խախտումներ: Եղել են առանձին դեպքեր, երբ հաղորդումները չեն ուղեկցվել համապատասխան լուսագրով: Այսպես, ԱԼՄ հեռուստաընկերությունում մի շարք հաղորդումներ, որոնք ակնհայտ նախընտրական քարոզչական էին, ուղեկցվում էին «Նախընտրական քաղաքական հաղորդում» կամ պարզապես «Քաղաքական հաղորդում» լուսագրով, ինչը չէր համապատասխանում օրենքի պահանջին (ըստ օրենքի պետք է նշվեին «Քաղաքական գովազդ» կամ «Նախընտրական քարոզչական հաղորդում» բառերը) եւ շփոթության մեջ էր գցում հեռուստադիտողին: Վերջինս չէր կարող կողմնորոշվել՝ դրանք վճարովի, թե՞ խմբագրության նախաձեռնությամբ իրականացված հաղորդումներ էին:

Թեպետ խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ տպագիր լրատվամիջոցներում դիտարկվել է միայն քաղաքական գովազդի առկայությունը, իսկ խմբագրական լուսաբանումը չի եղել դիտարկման առարկա, այսուհանդերձ մոնիտորինգի խումբը արձանագրել է, որ թերթերում եղել են նյութեր, որոնք կարելի էր գովազդ կամ քարոզչական նյութ համարել, սակայն դրանք համապատասխան նշում չունեին կամ հրապարակվում էին հարցազրույցի տեսքով: Օրինակ՝ ՀԺԱՄ կուսակցության նախընտրական նյութը «Հայաստանի Հանրապետություն»-ում շարունակաբար տպագրվել է իբրեւ գովազդ (կուսակցությանը հատկացված անվճար եւ վճարովի ծավալի չափով), իսկ «Հայոց աշխարհ» օրաթերթում մույն նյութը տպագրվել է առանց որեւէ նշումի:

Մոնիտորինգը ցույց տվեց, որ Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունը, ի տարբերություն ՀՀ նախագահի ընտրությունների, դրսևորեց ընտրարշավները լուսաբանելու հավասարակշռվածություն՝ ձգտելով առավելություն չտալ կուսակցություններից եւ դաշինքներից որեւէ մեկին: ՀՀՀ-ի բանավիճային հաղորդումներին էլ հրավիրվեցին տարբեր կուսակցությունների ներկայացուցիչներ:

Նույն հավասարակշռվածությունն առկա էր նաեւ Հայաստանի հանրային ռադիոյի լրատվական թողարկումներում:

Համագգային երկու մասնավոր հեռուստաալիքներ՝ «Պրոմթեսլը» եւ «Արմենիան» իրենց լրատվական եւ վերլուծական ծրագրերում առավել շատ ժամանակ հատկացրեցին այն կուսակցություններին եւ դաշինքներին, որոնց ընդունված է համարել իշխանամետ (նախագահամետ): Ընդամին «Պրոմթեսլի» բանավիճային հաղորդումներին էլ հիմնականում մասնակցեցին այդ կուսակցությունների եւ դաշինքների ներկայացուցիչները:

Սրանցից որոշակիորեն տարբերվում էր «Շանթ» հեռուստաընկերությունը, որի լրատվական եւ վերլուծական ծրագրերում առավելություն ուներ միայն Հայաստանի հանրապետական կուսակցությունը, իսկ մնացած կուսակցություններն ու դաշինքները լուսաբանվեցին հավասարակշռված եւ համարյա հավասարաչափ: «Շանթն» առանձնանում էր նաեւ բանավիճային հաղորդումներ կազմակերպելու ակտիվությամբ:

Հետաքրքիր է ԱԼՄ եւ «Կենտրոն» հեռուստաընկերությունների լուսաբանումների համեմատությունը: Այս երկու ալիքների սեփականատերերն էլ (Տիգրան Կարապետյան եւ Գուրգեն Արսենյան) մասնակցում էին ընտրություններին եւ համամասնական, եւ մեծամասնական ընտրակարգերով: Սակայն եթե «Կենտրոն» հեռուստաընկերության սեփականատիրոջ՝ Գուրգեն Արսենյանի ղեկավարած «Միավորված աշխատանքային կուսակցությունը» այդ հեռուստաընկերության լուսաբանումներում առավելություն չի ունեցել, ապա ԱԼՄ-ի սեփականատեր Տիգրան Կարապետյանն իր հեռուստաընկերության եթերն օգտագործում էր սեփական կուսակցության քարոզարշավի նպատակներով: Այստեղ «Ժողովրդական կուսակցության» լուսաբանումը մի քանի անգամ գերազանցում էր

մյուս կուսակցությունների ու դաշինքների լուսաբանումներին: Ավելին՝ կուսակցության եւ հեռուստաընկերության ղեկավարն ամեն օր եթերում էր՝ իբրեւ հաղորդավար:

Ինչ վերաբերում է «Կենտրոն» հեռուստաընկերությանը, ապա այն աչքի էր ընկնում առավել հավասարակշռվածությամբ, ձգտում էր լուսաբանել բոլոր կուսակցությունների եւ դաշինքների ընտրարշավները, բանավեճի էր հրավիրում տարբեր կուսակցությունների ցուցակներում ընդգրկված կամ մեծամասնական ընտրակարգով քվեարկվող թեկնածուներին:

Նման հավասարակշռություն ցուցաբերեց նաեւ Գյումրիում հեռարձակվող «Ցայգ» հեռուստաընկերությունը, այն տարբերությամբ, որ այստեղ լրատվական եւ վերլուծական ծրագրերում հիմնականում լուսաբանվում էին այն կուսակցություններն ու դաշինքները, որոնք ընտրարշավ էին ծավալում Շիրակի մարզում: Այս հեռուստաընկերության մասին խոսելիս, չի կարելի չնշել նրա գովազդային հնարավորությունների լայնորեն օգտագործումը: Ավելին, վերջին օրերին գովազդային ակտիվությունն այնքան մեծ էր, որ հեռուստաընկերությունը ստիպված եթեր չէր տալիս անգամ լրատվական թողարկումները:

Ի դեպ, ընտրարշավի վերջին օրերին որոշ հեռուստաընկերություններ (ՀՀՀ, «Կենտրոն», «Շանթ» եւ այլն) նույնպես փոփոխություններ կատարեցին հեռուստացանցում եւ ավելացրեցին բանավեճային բնույթի հաղորդումների եւ քաղաքական գովազդի քանակը, իսկ քարոզչության վերջին օրը՝ մայիսի 23-ին, դիտարկվող բոլոր հեռուստաալիքների երեկոյան եթերն ընդհուպ մինչեւ ժամը 24:00-ն զբաղեցրել էին միայն նախընտրական եւ գովազդային հաղորդումները:

Հեռարձակվող լրատվամիջոցներով այս ընտրությունների լուսաբանման առանձնահատկությունն այն էր, որ կուսակցությունների ու դաշինքների նշանային հիշատակումներում ակնհայտ գերակշռություն ունեին դրական հիշատակումները: Այսինքն՝ լրատվական ռեպորտաժների հեղինակները սինխրոն կամ վերապատմելով մեջբերում էին կուսակցությունների (դաշինքների) ներկայացուցիչներին խմբագրական մեկնաբանություններ չկատարելով կամ մնալով չեզոք:

Համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող բոլոր կուսակցություններն ու դաշինքներն օգտվեցին ՀՀՀ-ում իրենց հատկացված անվճար գովազդային եթերաժամանակից, իսկ նրանց մեծ մասը՝ նաեւ վճարովիից:

Ի տարբերություն սրա՝ կուսակցությունները օգտագործեցին Հայաստանի հանրային ռադիոյի միայն անվճար գովազդային եթերաժամանակը, ընդսմին, ոչ մի կուսակցություն կամ դաշինք չսպառեց հանրային ռադիոյում իրեն հատկացված անվճար 120 րոպեն, ավելին՝ որոշ կուսակցություններ չօգտվեցին կամ քիչ օգտվեցին դրանից: Իսկ ռադիոյի վճարովի եթերից օգտվել է միայն ՀՀՀ-ն, այն էլ միայն մեկ անգամ՝ մայիսի 23-ին: Սա ենթադրել է տալիս, որ կուսակցությունները ռադիոն էլ ազդեցիկ լրատվամիջոց չեն համարում եւ գերադասում են օգտվել մասնավոր հեռուստաընկերությունների ավելի թանկ գովազդից:

Կուսակցությունների եւ դաշինքների մի մասը միայն օգտագործեց «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» պաշտոնաթերթերում իրենց հատկացված անվճար եւ վճարովի գովազդային տարածքը, ինչպես նաեւ՝ վճարովի գովազդ տեղադրեց որոշ մասնավոր թերթերում: Եղան թերթեր («Օրրան», «Այր-Ֆե», «Հայոց աշխարհ», «Նովոյե վրեմյա»), որոնց համամասնական ընտրակարգով մասնակցող կուսակցություններն ու դաշինքներն ընդհանրապես գովազդ չառաջարկեցին:

Մոնիտորինգի խումբը արձանագրում է նաեւ, որ մի քանի թեկնածուներ անընդհատ երեւում էին եթերում իբրեւ լրատվական կամ հեղինակային հաղորդումներ վարողներ: Ճիշտ է սա օրենքով եւ ԿԸՀ ընդունած քարոզչության Կարգով արգելված չէ, սակայն մասնագիտական էթիկայի տեսակետից անընդունելի է, որովհետեւ այդ դեպքում լրագրողի մասնագիտության առավելությունն օգտագործվում է սեփական քաղաքական նպատակների համար:

Եվ վերջում մի նկատառում, որն ուղղակիորեն չի առնչվում մոնիտորինգին, քանի որ դիտարկվում էր միայն համամասնական ընտրակարգով քվեարկվող կուսակցությունների եւ դաշինքների ընտրարշավների լուսաբանումը: Այսուհանդերձ, պետք է արձանագրել. մեծամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող թեկնածուները շատ քիչ էին օգտվում ԶԼՍ-ների գովազդային հնարավորություններից: Սա մի քանի խորհրդածությունների տեղիք է տալիս՝ ա) նախընտրական հիմնադրամի՝ օրենքով նախատեսված չափը փոքր է գովազդային ակտիվ արշավ իրականացնելու համար, բ) թեկնածուները ԶԼՍ-ներով քարոզչությունից ավելի գերադասում են այլ եղանակներ, գ) նրանք, ովքեր օգտագործում են ԶԼՍ-ները, այդ անում են ավելի շատ թաքնված գովազդի ձեւով:

**YEREVAN PRESS CLUB REPORT
ON MONITORING RESULTS FOR ARMENIAN MEDIA
COVERAGE OF RA NATIONAL ASSEMBLY ELECTION
CAMPAIGN 2003**

The resolution passed by RA CEC on March 28, 2003 on the Procedure for pre-election promotion in media was a significant positive step as compared with RA presidential elections: the main shortcomings, revealed by Yerevan Press Club in the period of presidential elections, were removed (see *YPC Comments, page 310*).

In the course of the monitoring, certain infringements of the law were registered related to the allocation of airtime for political promotion, the presentation of the advertising materials. There were several cases when the programs were not accompanied with a special mark. Thus, a number of programs on "ALM" TV company, that were of an obviously promotional nature, were marked as "Pre-election political program" or simply "Political program", which was against the law requirements (according to the law, it should have been "political advertising" or "pre-election promotional program") and confused the viewer. As a result, the latter could not determine whether this was a paid program or an editorial initiative.

Though only the presence of political advertising in print media was monitored during parliamentary elections, and the editorial coverage was not considered, nevertheless, the monitoring group reported that newspapers featured pieces which could be classed as advertising or promotional, yet they did not bear the appropriate note or else were published as an interview. Thus, the pre-election material of Democratic Liberal Union of Armenia in "Hayastani Hanrapetutian" daily was constantly published as advertising (within the free and paid newspaper space allocated to the party), while in "Hayots Ashkhar" the same piece was published without the special marking.

The monitoring showed that the Public Television of Armenia (PTA), unlike the elections of the RA President two months ago, displayed balance in the election coverage, striving not to show preferences for any of the parties/blocs. The representatives of different parties were invited to participate in the discussion programs on the PTA.

Similar balance was present in the newscasts of Public Radio of Armenia (PRA).

Two private national channels "Prometheus" and "Armenia" in their newscasts and analytical programs allocated most of their time to the parties/blocs, which are usually considered pro-governmental (pro-presidential). Moreover, the discussion programs on "Prometheus" TV channel mostly gave floor to the representatives of these parties/blocs too.

The situation was quite different with Yerevan "Shant" TV company, in the newscasts and analytical programs of which advantage was given only to the Republican Party of Armenia, while other parties/blocs were covered in a balanced manner and almost equally. "Shant" was also noteworthy for the active organization of discussion programs.

It is interesting to compare the coverage of "ALM" and "Kentron" TV companies. The owners of both TV companies (Tigran Karapetyan and Gurgen Arsenyan) took part in the elections both by proportional and majority representation systems. However, while the United Labor Party, headed by the owner of "Kentron" Gurgen Arsenyan, had no advantages in the coverage of this TV channel, the owner of "ALM" Tigran Karapetian used the air of his channel for the pre-election promotion of his own party. The coverage of Popular Party on "ALM" was several times higher than the coverage of other parties/blocs. Moreover, the leader of the party and the TV company was on air every day as a host of programs.

As to "Kentron" TV, it was noteworthy for greater balance, aspired to cover the pre-election campaigns of all the parties/blocs, was actively endorsing proportional or majority candidates to participate in the discussion programs.

A similar balance was displayed by "Tsayg" TV company, operating in Gyumri - with the only difference that its newscasts and analytical programs mostly covered the parties/blocs that were waging election campaign in Shirak region. Speaking of this TV company, one cannot fail to note the extensive use of its advertising potential. Moreover, during the last days of the election campaign the advertising activity of the candidates has increased so much that the TV was even compelled to stop airing the newscasts.

Notably, by the end of the campaign some TV channels (PTA, "Kentron", "Shant", etc.) also modified their broadcasts schedules increasing the number of the discussion programs and political advertising, and on May 23, the last day of election campaign, the air of all the TV companies in question was filled only with pre-election and advertising programs up to 24.00.

The peculiarity of the coverage of NA elections in the broadcast media is that among the connotationally colored mentionings of the parties/blocs the positive mentionings were predominant. That is, the authors of the stories, either simultaneously or by re-narrating, quoted the representatives of the parties/blocs, refraining from editorial comments or maintaining the neutrality of tone.

All the parties/blocs, participating in elections by proportional representation system, used the free advertising time allocated by PTA, most of them using the paid time as well.

Unlike PTA, on the Public Radio of Armenia the parties/blocs only used the free airtime, and none of them consumed the free 120-minute limit, provided by PRA, some parties did not even use it - at all or almost. The paid airtime was only utilized by "Dashnaksutiun" party once - on May 23. This prompts a conclusion that the parties/blocs do not think radio to be an influential medium and prefer to use the more expensive advertising time on the private TV channels.

Only a few parties/blocs used the advertising space allocated by "Hayastani Hanrapetutiun" and "Respublika Armenia" official newspapers, as well as placed paid advertising in a number of private newspapers. There were also newspapers that have not been addressed by parties/blocs registered by proportional system for advertising at all ("Orran", "Ayb-Feh", "Hayots Ashkhar", "Novoye Vremya").

The monitoring group also notes that some candidates constantly appeared on the air as hosts for newscasts or authorship programs. While this is not prohibited by the law and the CEC Procedure for pre-election promotion in media, it is however inconsistent with professional ethics, since in this case the advantages of the journalistic profession are used for personal political purposes.

And finally, another circumstance that is not directly related to the monitoring since only the coverage of pre-election campaign of the parties/blocs registered by proportional system was monitored: the majority candidates did not fully use the explicit advertising capacities of the media. This prompts the conclusions: a) the amount of the pre-election fund as stipulated by the law is insufficient for holding active advertising campaign; b) the candidates prefer to use methods other than campaigning in media; c) those who use media mostly do it as implicit advertising.

ОТЧЕТ ЕРЕВАНСКОГО ПРЕСС-КЛУБА О РЕЗУЛЬТАТАХ МОНИТОРИНГА ОСВЕЩЕНИЯ СМИ АРМЕНИИ КАМПАНИИ ПО ВЫБОРАМ В НАЦИОНАЛЬНОЕ СОБРАНИЕ РА 2003

Принятое 28 марта 2003 ЦИК РА постановление о Порядке ведения предвыборной агитации в СМИ стало существенным положительным шагом по сравнению с выборами президента РА: в нем были устранены основные недостатки, отмеченные Ереванским пресс-клубом в период президентских выборов (см. *“Комментарий ЕПК...”* - стр. 313).

В ходе мониторинга были зафиксированы некоторые нарушения законодательства, связанные с предоставлением эфирного времени для политической агитации, подачей рекламных материалов. Были отдельные случаи, когда передачи не сопровождались специальной пометкой. Так, некоторые передачи на телеканале “АЛМ”, которые имели очевидный предвыборно-агитационный характер, шли с пометкой “Предвыборная политическая передача” или просто “Политическая передача”, что не соответствовало требованию закона (согласно закону, должно было быть “политическая реклама” или “предвыборная агитационная программа”) и вызывало у телезрителя путаницу. В результате последний не мог сориентироваться, создана ли передача на платной основе или является инициативой редакции.

Хотя во время парламентских выборов в печатных СМИ отслеживалось лишь наличие политической рекламы, а редакционное освещение не было предметом исследования, тем не менее группа мониторинга отметила, что в газетах появлялись материалы, которые можно было отнести к рекламным или агитационным, однако они не имели соответствующей пометки или же публиковались в форме интервью. К примеру, предвыборный материал Демократического либерального союза Армении в “Айастан Анрапетутюн” постоянно публиковался как реклама (в рамках предоставленной партии бесплатной и платной газетной площади), тогда как в “Айоц ашхар” тот же материал печатался без специальной пометки.

Мониторинг показал, что Общественное телевидение Армении (ОТА), в отличие от состоявшихся два месяца назад выборов президента РА, продемонстрировало сбалансированность при освещении выборов, стремясь не оказывать предпочтение ни одной из партий/блоков. В ходе дискуссионных передач на ОТА также обеспечивалось участие представителей различных партий/блоков.

Аналогичная сбалансированность присутствовала и в информационных выпусках Общественного радио Армении (ОРА).

Два частных общенациональных канала “Прометей” и “Армения” в своих информационных и аналитических программах наибольшее время уделяли тем партиям/блокам, которые принято считать провластными (пропрезидентскими). Более того, в дискуссионных программах на канале “Прометей” также, в основном, принимали участие представители этих партий/блоков.

Ситуация существенно отличается в случае с ереванской телекомпанией “Шант”, в информационных и аналитических передачах которой преимуществом обладала лишь Республиканская партия Армении, а остальные партии/блоки освещались сбалансированно и почти равномерно. “Шант” выделялась также активностью в организации дискуссионных программ.

Интересно сравнить освещение телекомпаний “АЛМ” и “Кентрон”. Владельцы обеих телекомпаний (Тигран Карапетян и Гурген Арсенян) принимали участие в выборах как по пропорциональной, так и по мажоритарной системе. Однако если Объединенная трудовая партия, возглавляемая владельцем “Кентрон” Гургеном Арсеняном, не имела никаких преимуществ в освещении этого телеканала, то владелец “АЛМ” Тигран Карапетян использовал эфир своего канала для предвыборной агитации своей Народной партии. Освещение Народной партии на “АЛМ” в несколько раз превысило освещение других партий/блоков.

Более того, лидер партии и телекомпании сам ежедневно выходил в эфир как ведущий программ.

Что касается телекомпании “Кентрон”, то она выделялась большей сбалансированностью, стремилась освещать предвыборные кампании всех партий/блоков, приглашала к участию в дискуссионных программах кандидатов в депутаты по пропорциональной или мажоритарной системе.

Аналогичную сбалансированность проявила и действующая в Гюмри телекомпания “Цайг” - с той лишь разницей, что в ее информационных и аналитических передачах освещались в основном те партии/блоки, которые вели избирательную кампанию в Ширакской области. Говоря об этой телекомпании, нельзя не отметить широкое использование кандидатами в депутаты ее рекламных возможностей. Более того, в последние дни избирательной кампании рекламная активность кандидатов возросла настолько, что телекомпания была даже вынуждена прекратить трансляцию информационных программ.

Примечательно, что на финише избирательной кампании некоторые каналы (ОТА, “Кентрон”, “Шант” и т.д.) также вносили изменения в сетку вещания, увеличивая число передач дискуссионного характера и объем политической рекламы, а 23 мая, в последний день избирательной кампании, эфир всех рассматриваемых телекомпаний был заполнен лишь предвыборными и рекламными передачами вплоть до 24.00.

Особенностью освещения парламентских выборов вещательными СМИ стало то, что среди знаковых упоминаний партий/блоков очевидным образом преобладали положительные. Это обусловлено тем, что в репортажах высказывания представителей партий/блоков приводились в прямой речи или цитатах. При этом авторы репортажей воздерживались от редакционных комментариев либо сохраняли нейтральный тон.

Все партии/блоки, принимавшие участие в выборах по пропорциональной избирательной системе, воспользовались бесплатным (а большинство из них и платным) рекламным временем, выделенным ОТА.

В отличие от ОТА, на Общественном радио Армении партии/блоки воспользовались лишь бесплатным эфирным временем, при этом ни одна партия/блок не исчерпали бесплатный лимит в 120 минут, предоставляемый ОРА, некоторые же партии вообще или почти не воспользовались им. Платный радиозфир использовала лишь АРФ “Дашнакцутюн” и то один раз - 23 мая. Это позволяет предположить, что партии/блоки не считают радио влиятельным СМИ и предпочитают пользоваться более дорогостоящей рекламой на частных телеканалах.

Лишь немногие партии/блоки использовали рекламную площадь, предоставляемую официальными газетами “Айастан Арапетутюн” и “Республика Армения”, а также помещали платную рекламу в ряде частных газет. Были и такие газеты, к которым партии/блоки, участвующие в выборах по пропорциональной системе, вообще не обратились для размещения рекламы (“Орран”, “Айб-Фэ”, “Айоц ашхар”, “Новое время”).

Группа мониторинга также отмечает, что некоторые кандидаты постоянно появлялись в эфире в качестве ведущих информационных или авторских программ. Несмотря на то, что это не запрещено законом и принятым ЦИК Порядком ведения предвыборной агитации в СМИ, однако неприемлемо с точки зрения профессиональной этики, поскольку преимуществ журналистской профессии используются в собственных политических целях.

И наконец, еще одно обстоятельство, которое напрямую с мониторингом не связано, поскольку исследовалось лишь освещение избирательных кампаний партий/блоков, участвовавших в выборах по пропорциональной системе: кандидаты, участвовавшие в выборах по мажоритарной системе, очень мало пользовались открытыми рекламными возможностями СМИ. Это наталкивает на следующие выводы: а) установленного законом размера предвыборного фонда для осуществления активной рекламной кампании недостаточно; б) кандидаты предпочитают кампании в СМИ другие методы; в) те, кто используют СМИ, делают это, в основном, в форме скрытой рекламы.

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ ԵՎ ՊՐԱՖԻԿՆԵՐ

TABLES AND CHARTS

ТАБЛИЦЫ И ГРАФИКИ

21.04-23.05 2003

Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն («Հայուր» և «Հայկուր» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)

Public Television of Armenia ("Haylur" newscast/"Sunday Haylur" weekly news analytical program) Общественное телевидение Армении (информационная программа "Айлур"/еженедельная информационно-аналитическая программа "Воскресный Айлур")

ՀՀ ԱԺ ընդոտություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վայրկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в HC RA партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программмах, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Airtime	Mentionings				Advertising	
		Nature			Number	Paid	Free
		Positive	Negative	Neutral			
		+	-	0			Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	955	2	0	11	13	0	3325
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	150	0	0	2	2	0	3460
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannissyan	3650	17	0	12	29	6863	3600
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	130	3	0	1	4	0	3524
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	4055	11	0	22	33	4411	3600
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitaryan, Arsen Karamyan	150	1	0	3	4	220	3600
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	65	1	0	2	3	2680	3600
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	1085	3	0	9	12	1754	3600
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	140	0	0	4	4	0	1895
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	1840	9	0	12	21	7306	3600
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tomnasyan	800	2	0	10	12	0	3588
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	4000	27	0	6	33	7043	3600
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	410	1	0	6	7	0	3365
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsegyan	2335	20	0	10	30	5560	3600
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	713	2	0	8	10	5716	3600
"Fist of Armenian Atyans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	135	0	0	3	3	0	3572
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannissyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	3845	17	0	8	25	6101	3600
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	110	0	0	4	4	0	3528
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	2225	15	0	9	24	4309	3600
United Labor Party: Gurgun Asenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	60	0	0	4	4	3252	3600
"Orinats Yeriki" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	3915	17	0	12	29	6217	3600

21.04-23.05 2003

**Հայաստանի հանրային ռադիո (Լուրեր)
Public Radio of Armenia (News)
Общественное радио Армении (Новости)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշաղկների խմբագրական լուսաբանումը (վարկյաններով), ինչպես նաև հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շարժական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի իրենական թողարկումներում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վարկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в HC РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Airtime	Mentionings				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Positive	Negative	Neutral				
		+	-	0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	135	1	0	0	1	0	6490	6490
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0	0	0	0	5340	5340
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyen	0	0	0	1	1	0	3355	3355
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	415	0	1	5	6	0	3635	3635
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitaryan, Arsen Karameyan	160	1	0	0	1	0	2145	2145
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	220	1	0	0	1	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	143	1	0	0	1	0	4940	4940
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	1	1	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	400	1	0	3	4	0	300	300
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	120	0	0	1	1	0	5305	5305
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	1245	6	0	22	28	0	7010	7010
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	120	0	0	1	1	0	6235	6235
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	600	1	0	6	7	0	2225	2225
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Fist of Armenian Aiyans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0	1	1	0	4575	4575
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutjun": Vahan Hovhannisyen, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	695	1	0	6	7	570	6920	7490
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	0	0	0	0	0	0	4060	4060
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	280	1	0	4	5	0	940	940
United Labor Party: Gurgun Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Ornats Yerkir" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Ertisyan, Tamara Poghosyan	310	0	0	5	5	0	6275	6275

21.04-23.05 2003

«Պրոմեթեուս» հեռուստաընկերություն («Lraber» լրատվական ծրագիր)
“Prometheus” TV Company (“Lraber” newscast)
Телекомпания “Прометей” (информационная программа “Лрабер”)

ՀՀ Աժ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (ռաշինքների) ընտրաշաղկների խմբագրական լուսաբանումը (կայրկյաններով), հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շարքաթվական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական բողոքություններում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (ռաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գրվագրային ժամանակը (կայրկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в HC RA партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программмах, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Airtime	Mentionings				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Posit ive +	Nega tive -	Neut ral 0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia': 'Azat Haik Mission': Parourir Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	285	0	0	3	3	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	35	0	0	1	1	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhamsisyan	0	0	0	1	1	1318	0	1318
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Kenyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	585	2	0	6	8	3227	0	3227
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Aksen Karamyan	30	0	0	1	1	63	0	63
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	175	2	0	1	3	5772	0	5772
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	1540	1	0	3	4	1970	0	1970
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	2	2	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	3931	13	0	13	26	8236	0	8236
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	205	0	0	2	2	18	0	18
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	8898	36	0	3	39	10933	0	10933
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	170	0	0	1	1	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsegayan	10490	36	0	4	40	7216	0	7216
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Satrasyan	1215	3	0	6	9	8061	0	8061
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0	1	1	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannissyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	7509	28	0	4	32	6286	0	6286
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	180	1	0	3	4	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	3695	17	0	6	23	11941	0	11941
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0	0	0	4222	0	4222
"Orinats Yekir" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	9594	37	0	3	40	15693	0	15693

21.04-23.05 2003

«ԱԼՄ» հեռուստաընկերություն («Օրեցօր» լրատվական ծրագիր)
“ALM” TV Company (“Day by Day” newscast)
Телекомпания “АЛМ” (информационная программа “День за днем”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշաղկների խմբագրական լրատվամուտը (վարկյաններով), իրշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շարաքական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վարկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной информационно-аналитической программмах, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Airtime	Mentionings				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Positive	Negative	Neutral				
		+	-	0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	50	0	0	1	1	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyian	0	0	0	0	0	3600	0	3600
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adikhanian, Bagrat Keyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	220	0	0	3	3	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitaryan, Arsen Karamyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	120	0	0	1	1	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	5525	17	0	14	31	19415	3755	23170
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	1280	1	0	12	13	2422	0	2422
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	145	0	0	1	1	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	715	0	1	38	39	6666	0	6666
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	100	0	0	1	1	0	0	0
Rankavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	0	0	0	1	1	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safirstyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Fist of Armenian Aiyans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0	0	0	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaktsutun": Vahan Hovhannisyian, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	205	0	1	7	8	5845	1800	7645
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	0	0	0	1	1	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	782	0	0	9	9	3715	0	3715
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	130	0	0	2	2	8840	0	8840
"Orinats YerKir" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Eritsyan, Tamara Poghosyan	660	1	0	11	12	9482	0	9482

«Արմենիա» հեռուստաընկերություն («ժամը» լրատվական ծրագիր/«Հարթը» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)
“Armenia” TV Company (“Zham” newscast/“Week” weekly news analytical program)
Телекомпания “Армения” (информационная программа “Жам” /еженедельная информационно-аналитическая программа “Неделя”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (րաշխերների) ընտրաշավների խմբագրական լուսարարումը (վարկյաններով), հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դավան, բացասական) լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական բողոքություններում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (րաշխերներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գրվագրային ժամանակը (վարկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

21.04-23.05

Party/Bloc	Airtime	Mentions				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Positive	Negative	Neutral				
		+	-	0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmalyan, Norik Khanzadyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannissyan	0	0	0	1	1	21355	0	21355
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adikhanian, Bagrat Keyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	18	0	0	2	2	1782	0	1782
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Aisen Karanyan	0	0	0	0	0	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	228	1	0	1	2	4502	0	4502
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	2278	13	0	7	20	10358	0	10358
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	0	0	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyian, Spartak Melikyan	4533	29	0	11	40	26455	0	26455
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	101	0	0	1	1	1690	0	1690
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	5159	23	0	44	67	25864	0	25864
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrants Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0	0	0	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	3559	19	0	16	35	25696	0	25696
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	1678	8	0	8	16	17496	0	17496
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avelisyan, Mikael Zakharayan	0	0	0	0	0	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannissyan, Armen Rustanyan, Artashes Tumanyan	2768	16	0	16	32	18481	0	18481
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	73	1	0	2	3	1738	0	1738
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	887	5	0	9	14	2709	0	2709
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	280	2	0	1	3	7022	0	7022
"Orinats Yerik" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	3762	24	0	9	33	36777	0	36777

21.04-23.05 2003

**«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն («Էպիկենտրոն» լրատվական ծրագիր)
“Kentron” TV Company (“Erikentron” newscast)
Телекомпания “Кентрон” (информационная программа “Эпикентрон”)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշաղկունների խմբագրական լուսաբանումը (վարկյաններով), հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շարաքական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական բողոքություններում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վարկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программмах, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Airtime	Mentionings				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Positive	Negative	Neutral				
		+	-	0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khazadzyan	275	0	0	3	3	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	128	0	0	2	2	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyen	111	0	2	8	10	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mhram Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0	1	1	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	1842	6	0	21	27	2726	0	2726
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyen	107	0	0	2	2	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	219	2	0	1	3	2968	0	2968
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	384	1	0	8	9	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	1	1	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	370	0	3	6	9	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	417	0	2	3	5	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	1433	3	2	33	38	10495	0	10495
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	102	0	0	2	2	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanian, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	308	1	1	9	11	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safaryan	171	0	0	5	5	0	0	0
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avelisyan, Mikael Zakharayan	8	0	0	2	2	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannisyen, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	723	1	2	11	14	5365	0	5365
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	433	1	0	5	6	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	323	3	1	8	12	4922	0	4922
United Labor Party: Gurgun Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	1058	8	0	3	11	22889	0	22889
"Orinats Yerki" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Eritsyan, Tamara Poghosyan	241	0	2	8	10	6701	0	6701

21.04-23.05 2003

«Շանթ» հեռուստաընկերություն («Հորիզոն» լրատվական ծրագիր/«Հեռանկար» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)
“Shant” TV Company (“Horizon” newscast/“Perspective” weekly news analytical program)
Телекомпания “Шант” (информационная программа “Горизонт” /еженедельная информационно-аналитическая программа “Перспектива”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մամուլեղ կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշավների խմբագրական լուսարձանը (վայրկյաններով), հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական բողոքություններում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վայրկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в HC RA партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям/блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Editorial coverage	Mentionings			Advertising		
		Nature		Number	Paid	Free	Total
		Positive +	Negative -				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	405	0	0	3	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	120	0	0	1	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyen	130	0	0	8	6378	0	6378
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0	0	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	781	0	0	25	256	0	256
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyun	0	0	0	0	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	255	0	0	3	2541	0	2541
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	817	0	0	7	2345	0	2345
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	0	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	2426	6	0	17	2748	0	2748
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	147	0	0	4	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	5790	11	0	60	12681	0	12681
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	306	0	0	2	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsiegyan	2201	1	0	29	5731	0	5731
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	580	0	0	4	3285	0	3285
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avelisyan, Mikael Zakhanyan	0	0	0	1	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksut'yun": Vahan Hovhannisyen, Armen Rustamyan, Artashes Tunanyan	1469	3	0	24	6810	0	6810
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachaturov Kokobelyan	668	0	0	3	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	1075	0	0	14	9596	0	9596
United Labor Party: Gurgun Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	120	0	0	1	5324	0	5324
"Orinats Yerikr" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	433	1	0	10	8216	0	8216

21.04-23.05 2003

«Ցայգ» հեռուստաընկերություն («Ազդարար» լրատվական ծրագիր/«Ամփոփագիր» շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագիր)

“Tsayg” TV Company (“Azdarar” newscast/“Ampragir” weekly news analytical program)
Телекомпания “Цайг” (информационная программа “Аздарар” /еженедельная информационно-аналитическая программа “Ампопагир”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաշաղկի հանրագրական լուսարձանում (վարկյաններով), հիշատակումների հաճախությունը եւ բնույթը (չեզոք, դրական, բացասական) լրատվական շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում, ինչպես նաեւ կուսակցություններին (դաշինքներին) ժամը 18.00-ից մինչեւ 01.00-ը տրամադրված գովազդային ժամանակը (վարկյաններով)

Editorial Coverage (in sec.), Mentioning Frequency and Context (positive, negative, neutral) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs, Plus Advertising Time (in sec.) Allocated to Parties/Blocs from 18.00 to 01.00

Редакционное освещение (в сек.), частота и характер (позитивный, негативный, нейтральный) упоминаний баллотирующихся в НС РА партий /избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ, а также рекламное время (в сек.), выделенное партиям /блокам с 18.00 до 01.00

Party/Bloc	Editorial coverage	Mentionings				Advertising		
		Nature			Number	Paid	Free	Total
		Positive +	Negative -	Neutral 0				
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia': 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	270	0	0	4	4	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	10	0	0	2	2	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyen	327	0	1	4	5	3555	0	3555
"Labor, Law, Unity" party: Milran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	37	0	0	2	2	210	0	210
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	1175	0	2	7	9	231	0	231
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyen	404	0	0	3	3	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0	1	1	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	717	0	0	4	4	5114	0	5114
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0	1	1	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	67	0	0	3	3	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	92	0	1	4	5	3182	0	3182
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	664	1	0	7	8	3814	0	3814
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0	1	1	1046	0	1046
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsegyan	332	0	0	4	4	2316	0	2316
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrasyan	0	0	0	1	1	2456	0	2456
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharayan	0	0	0	1	1	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutiun": Vahan Hovhannisyen, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	459	0	0	6	6	4605	0	4605
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	31	0	1	4	5	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	247	0	0	4	4	3987	0	3987
United Labor Party: Gurgun Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0	1	1	3042	0	3042
"Orinats Yerik" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Eritsyan, Tamara Poghosyan	169	0	0	5	5	5361	0	5361

21.04-23.05 2003

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ*
“Hayastani Hanrapetutian” daily*
Газета “Айастані Анрапетутіон”*

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններին (դաշինքներին) տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ լծարովի եւ անլծար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC RA (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyan	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyan	947.9	947.9	1895.8
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	953.28	1286.49	2239.77
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	1086.6	1086.6
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	0	290.14	290.14
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	947.2	947.2
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsegyan	0	962.01	962.01
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"Fist of Armenian Armys" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannisyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachaturov Kokobelyan	0	952.75	952.75
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	910.2	910.2	1820.4
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yerik" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	0	874.92	874.92

զվարժությունները, որոնք ընդհանրապես գովազդ չեն ստացել, արդյունավետ չեն ներկայացվում

*No tables are provided for the newspapers without advertising

*Таблицы газет, где реклама вообще не размещалась, не приводятся

21.04-23.05 2003

«Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթ
 "Respublika Armenia" newspaper
 Газета "Республика Армения"

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններին (ռաշիններին) տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC RA (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission'": Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmalyan, Norik Khazadzyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyen	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adikhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyan	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	0	0	0
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	930.75	930.75
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutiun": Vahan Hovhannisyen, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	0	0	0
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yerkir" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Eritsyan, Tamara Poghosyan	0	0	0

21.04-23.05 2003

«Ազգ» օրաթերթ
“Azg” daily
Газета “Азг”

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին նախակցող կուսակցություններին (դաշինքներին) տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC RA (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission'; Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyan	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adikhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karamyan	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	660.45	0	660.45
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0
Rankavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barssegyan	0	1882.4	1882.4
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avelisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutiun": Vahan Hovhannisyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	0	0	0
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yerikir" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	0	0	0

21.04-23.05 2003

«Արավոտ» օրաթերթ
“Aravot” daily
Газета “Аравот”

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին նախակողմնապես տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ վճարովի և անվճար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC РА (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission': Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyan	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mhnan Movsisyan, Vachik Adikhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitaryan, Arsen Karamyanyan	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	2103.64	0	2103.64
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	0	0	0
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsgeyan	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avelisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannisyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachaturs Kokobelyan	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	0	0	0
United Labor Party: Gurgen Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yerki" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	0	0	0

21.04-23.05 2003

«Հայկական ժամանակ» օրաթերթ
 “Haikakan Zhamanak” daily
 Газета “Айкакан жаманак”

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մամակցող կուսակցություններին (դաշինքներին) տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC RA (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Hak Mission'"; Parouir Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyan	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adikhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	0	0
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitarian, Arsen Karanyan	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country", Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	0	0	0
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsgeyan	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"Fist of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	0	0
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaktsutun": Vahan Hovhannisyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachatur Kokobelyan	0	1228.5	1228.5
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	0	0	0
United Labor Party: Guren Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yerikr" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergo Eritsyan, Tamara Poghosyan	0	0	0

21.04-23.05 2003

«Գոլոս Արմենիի» թերթ
 «Golos Armenii» newspaper
 Газета «Голос Армении»

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններին (դաշինքներին) տրամադրված գովազդային տարածքը (այդ թվում՝ լծարովի եւ անլծար գովազդ, քառ. սմ-ներով)

Advertising Space (including paid and free advertising) Allocated to Parties/Blocs Running for RA NA (in sq. cm)

Рекламная площадь (в том числе платная и бесплатная реклама), выделенная для партий/избирательных блоков, баллотирующихся в HC PA (в кв. см)

Party/Bloc	Paid advertising	Free advertising	Total
"Liberal Bloc - NSDU (Christianocrats), 'Intellectual Armenia', 'Azat Haik Mission'": Parour Hayrikian, Hovhannes Tokmajyan, Norik Khanzadyan	0	0	0
"National Accord" party: Aram Harutyunyan, Valery Sargsyan, Armen Muradyan	0	0	0
"National Unity" party: Artashes Geghamyan, Alexan Karapetyan, Hmayak Hovhannisyan	0	0	0
"Labor, Law, Unity" party: Mihran Movsisyan, Vachik Adilkhanyan, Bagrat Keryan	0	0	0
"Justice" bloc: Stepan Demirchyan, Aram Z. Sargsyan, Vazgen Manukyan	0	409	409
"Justice" party: Hakob Abrahamyan, Atom Mkhitaryan, Arsen Karamyan	0	0	0
"Union of Industrialists and Women" ("Women of the Armenian Country": Progressive United Communist Party of Armenia): Zhaneta Manukyan, Vazgen Safaryan, Karine Stepanyan	0	0	0
"Dignity, Democracy, Motherland" bloc: Lyudmila Harutyunyan, Gagik Aslanyan, Stepan Tsaghikyan	0	0	0
Popular Party: Tigran Karapetyan, Petros Katsakhyan, Grigor Sukiasyan	0	0	0
Democratic Liberal Union of Armenia: Seyran Avagyan, Harutyun Pambukyan, Spartak Melikyan	0	0	0
Communist Party of Armenia: Vladimir Darbinyan, Sanatruk Sahakyan, Ruben Tovmasyan	0	0	0
Republican Party of Armenia: Andranik Margaryan, Serge Sargsyan, Tigran Torosyan	0	0	0
Renewed Communist Party of Armenia: Yura Manukyan, Hrant Voskanyan, Yuri Melik-Ohanjanyan	0	0	0
Ramkavar-Azatakan Party of Armenia: Ruben Mirzakhanyan, Gagik Abrahamyan, Lavrenty Barsegyan	0	0	0
Christian-Democratic Union of Armenia: Khosrov Harutyunyan, Anaida Martirosyan, Ruben Safrastyan	0	0	0
"First of Armenian Aryans" Party: Razmik Vasilyan, Armen Avetisyan, Mikael Zakharyan	0	1256	1256
Armenian Revolutionary Federation "Dashnaksutun": Vahan Hovhannisyan, Armen Rustamyan, Artashes Tumanyan	0	0	0
Armenian National Movement: Ararat Zurabyan, Aram Manukyan, Khachaturov Kokobelyan	0	0	0
"Powerful Motherland" Party: Robert Nazaryan, Vardan Vardapetyan, Stepan Margaryan	0	0	0
United Labor Party: Gurgun Arsenyan, Levon Poghosyan, Sergey Sarajyan	0	0	0
"Orinats Yekiri" Party: Arthur Baghdasaryan, Sergio Eritsyan, Tamara Poghosyan	397	647.5	1044.5

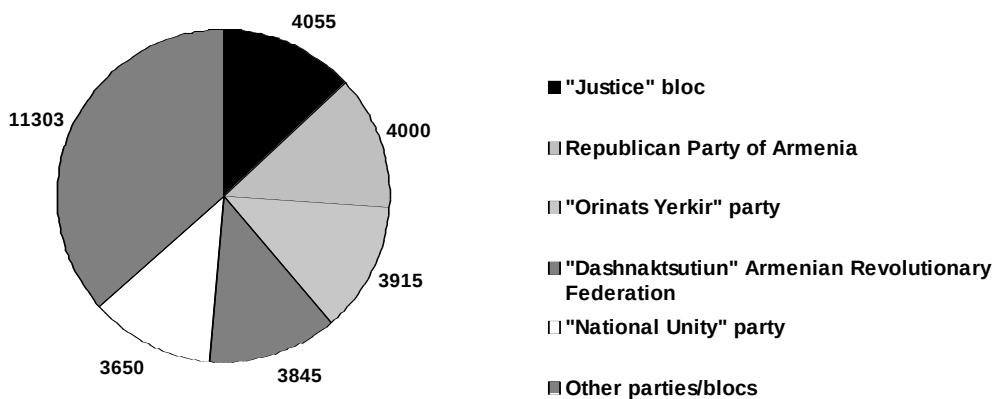
21.04-23.05 2003

**Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն («Հայլուր»/«Կիրակնօրյա Հայլուր»)
Public Television of Armenia (“Haylur”/“Sunday Haylur”)
Общественное телевидение Армении (“Айлур”/“Воскресный Айлур”)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

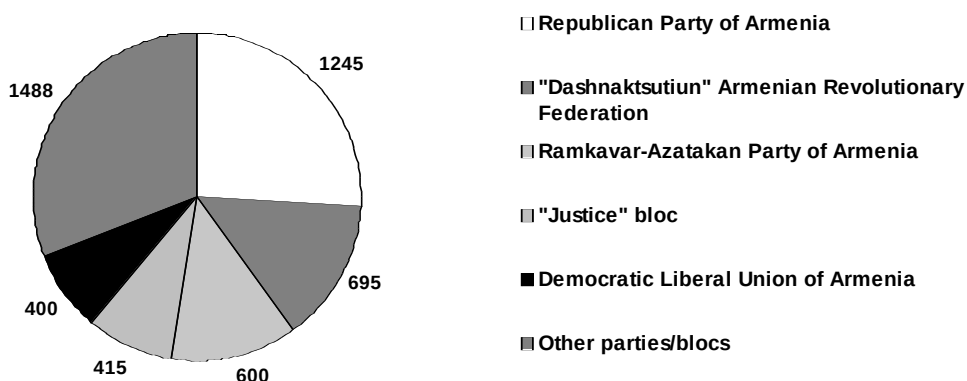

**Հայաստանի հանրային ռադիո (Լուրեր)
Public Radio of Armenia (News)
Общественное радио Армении (Новости)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

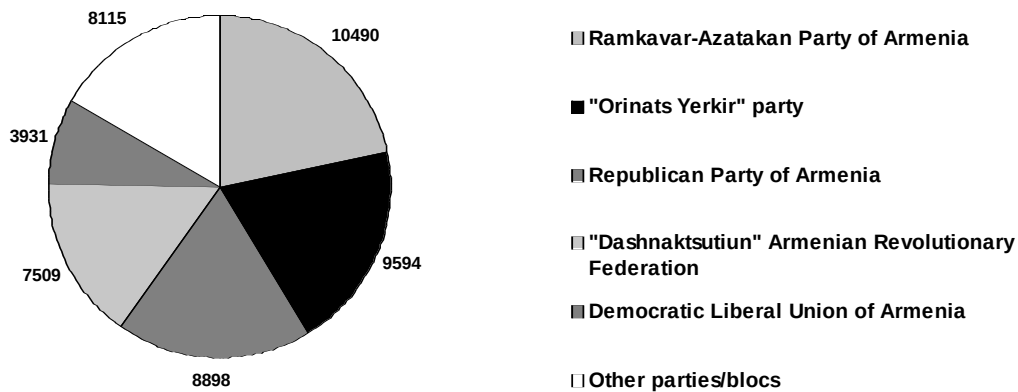
21.04-23.05 2003

**«Պրոմեթեյ» հեռուստաընկերություն («Լրաբեր»)
“Prometheus” TV Company (“Lraber”)
Телекомпания “Прометей” (“Лрабер”)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաընկերների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

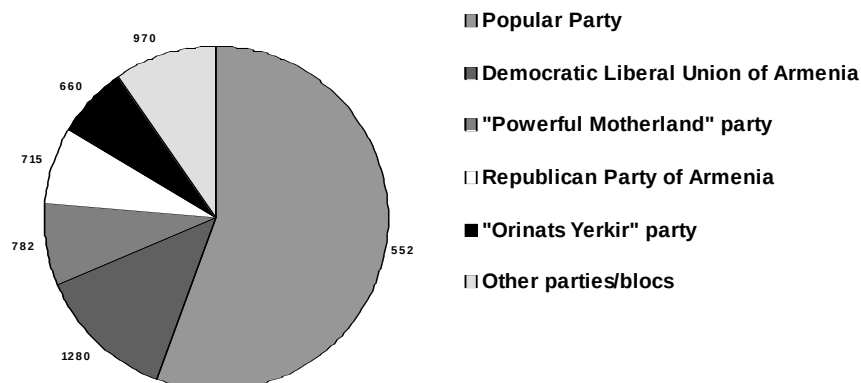

**«ԱԼՄ» հեռուստաընկերություն («Օրեցօր»)
“ALM” TV Company (“Day by Day”)
Телекомпания “АЛМ” (“День за днем”)**

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաընկերների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

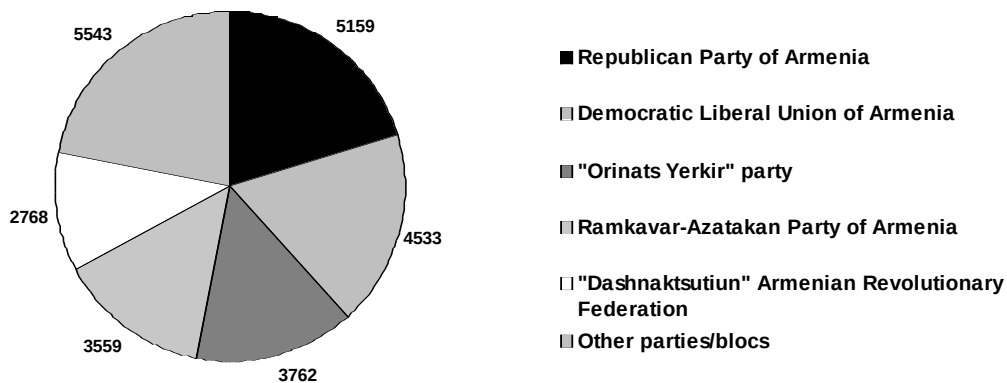
21.04-23.05 2003

«Արմենիա» հեռուստաընկերություն («Ժամը»/«Շաբաթը»)
“Armenia” TV Company (“Zham”/“Week”)
Телекомпания “Армения” (“Жам”/“Неделя”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաընկերների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

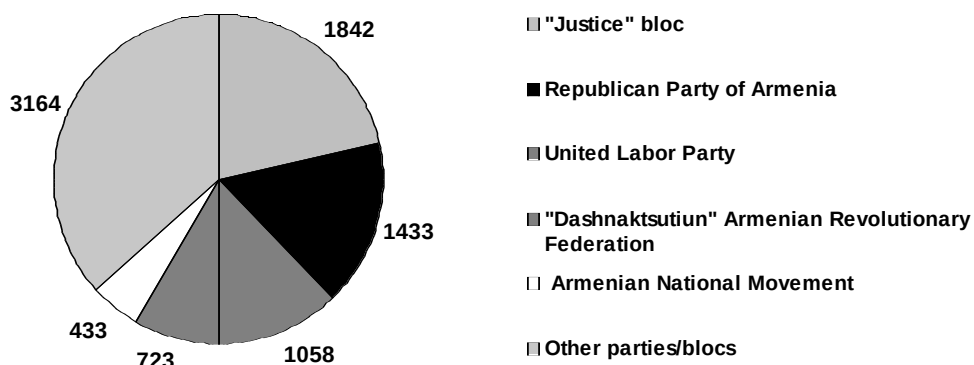

«Կենտրոն» հեռուստաընկերություն («Էպիկենտրոն»)
“Kentron” TV Company (“Epikentron”)
Телекомпания “Кентрон” (“Эпикентрон”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրաընկերների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

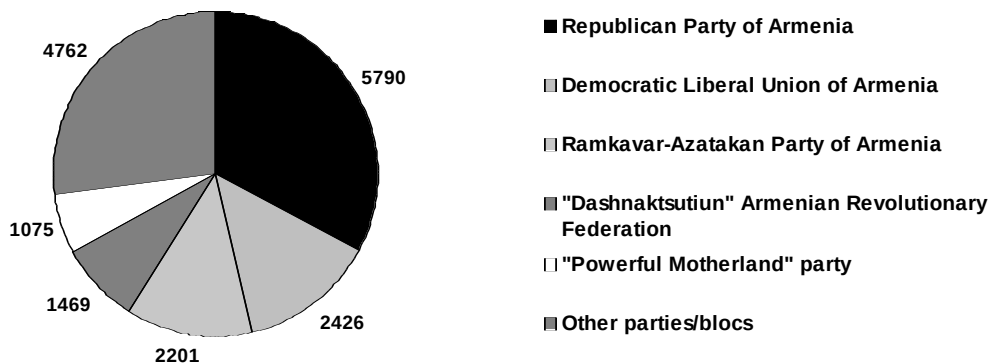
21.04-23.05 2003

«Շանթ» հեռուստաընկերություն («Հորիզոն»/«Չեռանկար»)
“Shant” TV Company (“Horizon”/“Perspective”)
Телекомпания “Шант” (“Горизонт”/“Перспектива”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

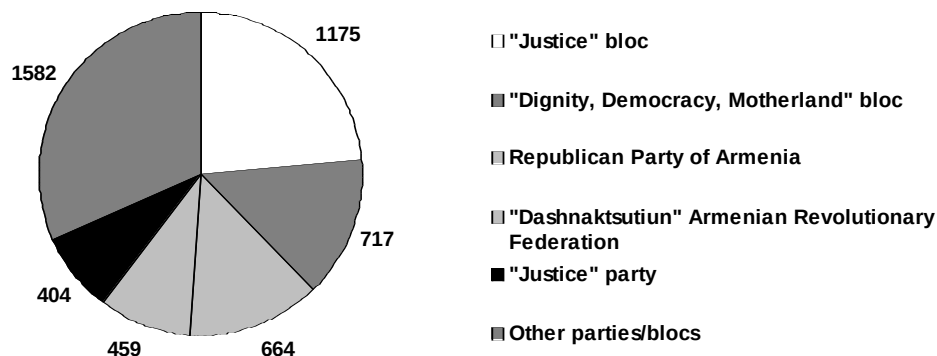

«Ցայգ» հեռուստաընկերություն («Ազդարար»/«Ամփոփագիր»)
“Tsayg” TV Company (“Azdarar”/“Amporagir”)
Телекомпания “Цайг” (“Аздарар”/“Ампоагир”)

ՀՀ ԱԺ ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (դաշինքների) ընտրարշավների խմբագրական լուսաբանումը (վայրկյաններով), լրատվական եւ շաբաթական լրատվական-վերլուծական ծրագրերի հիմնական թողարկումներում (հինգ առավել շատ լուսաբանվածները, մյուսները՝ գումարային)

Editorial Coverage (in sec.) of Parties/Blocs Running for RA NA in Main Newscasts and Weekly News Analytical Programs (five with greater coverage, the rest - in total)

Редакционное освещение (в сек.) баллотирующихся в НС РА партий/избирательных блоков в основных выпусках информационной и еженедельной информационно-аналитической программ (пять, получивших наибольшее освещение, и остальные - суммарно)

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

APPENDICES

ПРИЛОЖЕНИЯ

ՀՀ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍՓԻՐՔ (Քաղվածքներ)

ԳԼՈՒԽ 4. ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՂՉՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոդված 18. Նախընտրական քարոզչության հիմնական սկզբունքները

1. Պետությունն ապահովում է քաղաքացիների նախընտրական քարոզչության ազատ իրականացումը: Նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է հավասար հիմունքներով: Այն ապահովում են պետական մարմինները՝ ընտրական հանձնաժողովների պահանջով՝ նախընտրական ժողովներ, թեկնածուների հետ ընտրողների հանդիպումներ եւ ընտրությունների հետ կապված այլ միջոցառումներ կազմակերպելու նպատակով նրանց դափնիներ եւ այլ շինություններ տրամադրելու միջոցով: Դրանք ընտրություններին մասնակցող թեկնածուներին ու կուսակցություններին տրամադրվում են հավասար հիմունքներով, անվճար՝ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած ժամանակացույցով եւ կարգով:

2. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները, կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները (այսուհետ՝ կուսակցություն) իրավունք ունեն օրենքով չարգելված ձեւերով քարոզչություն կատարել ցանկացած թեկնածուի կամ կուսակցության օգտին կամ նրա դեմ:

3. Ջանգվածային լրատվության միջոցներից օգտվելու համար թեկնածուներին եւ կուսակցություններին երաշխավորվում են հավասար պայմաններ՝ եթերաժամանակ կամ ծավալ, սակագին եւ այլն:

4. Արգելվում է նախընտրական քարոզչություն կատարել եւ ցանկացած բնույթի քարոզչական նյութ տարածել՝

1) պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, ինչպես նաեւ դրանց աշխատակիցներին իրենց աշխատանքային պարտականությունները կատարելիս:

2) սահմանադրական դատարանի անդամներին, դատավորներին, ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարարության, դատախազության մարմինների աշխատակիցներին (ծառայողներին), զինծառայողներին:

3) բարեգործական եւ կրոնական կազմակերպություններին:

4) օտարերկրյա քաղաքացիներին եւ կազմակերպություններին:

5. Նախընտրական քարոզչությունն սկսվում է թեկնածուների եւ կուսակցությունների գրանցման համար նախատեսված վերջին օրվան հաջորդող օրը եւ վերջանում է քվեարկությունից մեկ օր առաջ: Քվեարկության եւ նրան նախորդող օրը նախընտրական ցանկացած քարոզչություն արգելվում է: Տեղամասային կենտրոնում չգտնվող քարոզչական նյութերը քվեարկության օրը մնում են իրենց տեղերում:

6. Նախընտրական քարոզչությունը կարող է անցկացվել զանգվածային լրատվության միջոցներով, հրապարակային նախընտրական միջոցառումների ձեւով (նախընտրական ժողովներ եւ հանդիպումներ ընտրողների հետ, հրապարակային նախընտրական քննարկումներ, բանավեճեր, հանրահավաքներ, երթեր, ցույցեր կազմակերպելու միջոցով), տպագիր նյութեր հրապարակելու, ձայնագրված եւ նկարահանված նյութեր տարածելու միջոցով:

7. Նախընտրական քարոզչության ժամանակ թեկնածուներին (կուսակցություններին) արգելվում է անձամբ կամ որեւէ այլ եղանակով քաղաքացիներին անհատույց կամ արտոնյալ պայմաններով տալ (խոստանալ) դրամ, սննդամթերք, արժեթղթեր, ապրանքներ կամ մատուցել (խոստանալ) ծառայություններ:

8. Թեկնածուները եւ կուսակցությունները պարտավոր են պահպանել նախընտրական քարոզչության կազմակերպման սահմանված կարգը: Ընտրական հանձնաժողովները հսկում են նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի պահպանումը: Այդ կարգի խախտման դեպքում թեկնածուին (կուսակցությանը) գրանցած հանձնաժողովը դիմում է իրավասու մարմիններ՝ դրանք կանխելու նպատակով, ինչպես նաեւ դատարան՝ տվյալ

թեկնածուի կամ կուսակցության ընտրական ցուցակի գրանցումը ուժը կորցրած ճանաչելու համար: Ընտրական հանձնաժողովներից այդպիսի դիմումներ ստանալու դեպքում դատարանը պարտավոր է որոշում կայացնել հնգօրյա ժամկետում, իսկ քվեարկությանը նախորդող 5 օրվա ընթացքում՝ անհապաղ:

9. Ձերբակալված եւ կալանքի տակ գտնվող թեկնածուները նախընտրական քարոզչությունն իրականացնում են իրենց վստահված անձանց միջոցով: Այդ նպատակով՝ ձերբակալված եւ կալանքի տակ գտնվող թեկնածուներն իրավունք ունեն նախընտրական քարոզչության ընթացքում՝ օրական մինչեւ 2 ժամ տեւողությամբ, ձերբակալվածներին պահելու եւ կալանքի տակ պահելու լիազորություն ունեցող հաստատություններում հանդիպումներ ունենալ ոչ ավելի, քան իրենց 3 վստահված անձի հետ:

Հոդված 19. Նախընտրական քարոզչության իրավունքի չարաշահման անթույլատրելիությունը

Նախընտրական քարոզչության ընթացքում արգելվում է սահմանադրական կարգը բռնի տապալելու, ռասայական, ազգային, կրոնական գերակայության քարոզումը, ռասայական, ազգային կամ կրոնական թշնամանք առաջացնող նյութերի հրապարակումն ու տարածումը:

Հոդված 20. Նախընտրական քարոզչությունը զանգվածային լրատվության միջոցներով

1. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուները եւ Ազգային ժողովի՝ համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները հանրային ռադիոյով եւ հանրային հեռուստատեսությամբ հավասար պայմաններով անվճար եւ վճարովի եթերաժամերի (այդ թվում՝ ուղիղ եթերով) իրավունք ունեն:

2. Հանրային ռադիոյից եւ հանրային հեռուստատեսությունից Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներին եւ Ազգային ժողովի՝ համամասնական ընտրակարգով ընտրական ցուցակներ առաջադրած կուսակցություններին անվճար եթերաժամ տրամադրելու կարգը սահմանում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը:

3. Թեկնածուներն ու կուսակցություններն իրավունք ունեն հավասար պայմաններով օգտվելու նաեւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած ռադիոյի եւ հեռուստատեսության եթերաժամերից:

4. Պետական, տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած պարբերական մամուլի ղեկավարությունը, քարոզչական նյութեր հրապարակելիս, պարտավոր է հավասար պայմաններ ապահովել թեկնածուների եւ կուսակցությունների համար:

5. Զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է հրապարակային բանավեճերի, կլոր սեղանների, մամուլի ասուլիսների, հարցազրույցների, քաղաքական գովազդի եւ օրենքով չարգելված այլ ձեւերով:

6. Արգելվում է նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող ռադիոհաղորդումները եւ հեռուստահաղորդումներն ընդմիջել ապրանքների կամ ծառայությունների գովազդով:

7. Տեղամասային կենտրոններում արգելվում է նախընտրական շտաբների տեղակայումը, իսկ քվեարկության օրվանից առաջ՝ 7 օրվա ընթացքում, նաեւ նախընտրական քարոզչությունը:

8. Նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող ռադիոհաղորդումները եւ հեռուստահաղորդումները եթեր հեռարձակելիս ձայնագրվում եւ տեսագրվում են: Դրանք պահպանվում են առնվազն 6 ամիս:

9. Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինները նախընտրական քարոզչության նպատակով կազմակերպվող հանդիպումների, հանրահավաքների, ժողովների համար թեկնածուներին եւ կուսակցություններին Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կարգով անվճար տրամադրում են անհրաժեշտ տարածքներ:

Արգելվում է պատմամշակութային շինությունները եւ դրանց հարող տարածքները վերոհիշյալ նպատակներով տրամադրել:

Հոդված 22. Քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործության արգելումը

1. Հանրային ռադիոյի եւ հանրային հեռուստատեսության լրագրողներին, խմբագրությունների անդամներին, ովքեր գրանցված են որպես թեկնածուներ, արգելվում է ընտրությունները լուսաբանել հանրային ռադիոյով եւ հանրային հեռուստատեսությամբ:

2. Նախընտրական քարոզչության ժամանակ պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ծառայողներին եւ աշխատակիցներին, ինչպես նաեւ զանգվածային լրատվության պետական եւ հանրային միջոցների աշխատակիցներին արգելվում է իրենց վերապահված լիազորությունները (իրավունքները) գործադրել թեկնածուների միջեւ անհավասար պայմաններ ստեղծելու, կողմնակալություն ցուցաբերելու միջոցով քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործելու նպատակով: Թեկնածու առաջադրվելիս այդ անձինք զանգվածային լրատվության պետական միջոցներից օգտվում են սույն օրենսգրքով սահմանված կարգով:

3. Նախընտրական քարոզչության վերջին 7 օրվա ընթացքում արգելվում է թեկնածուների եւ կուսակցությունների վարկանիշերի վերաբերյալ սոցիոլոգիական հարցման արդյունքներ հրապարակելը:

Հոդված 23. Քվեարկության եւ դրան նախորդող օրը նախընտրական քարոզչության արգելումը

1. Քվեարկության եւ դրան նախորդող օրն արգելվում է այն շենքի ներսում կամ շուրջը, որտեղ գտնվում է տեղամասային կենտրոնը, ինչպես նաեւ անմիջապես դրա մուտքի մոտ ընտրողների վրա ազդեցություն գործել բանավոր կամ գրավոր ձեւով, երաժշտության կամ պատկերավոր միջոցների օգնությամբ, ստորագրություններ հավաքելը, ինչպես նաեւ այլ եղանակներով նախընտրական քարոզչություն կատարելը:

2. Արգելվում է մինչեւ քվեարկության ավարտվելը հրապարակել ընտրողների հարցման արդյունքները այն մասին, թե ում օգտին են նրանք քվեարկել:

3. Արգելվում է քվեարկության օրը տեղամասային կենտրոնին հարող տարածքում մինչեւ 50 մետր շառավղով խմբերով հավաքվելը:

Հոդված 81. Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուի նախընտրական քարոզչությունը

1. Հանրային ռադիոյի եւ հեռուստատեսության եթերաժամերից՝ Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուների անվճար ու վճարովի նախընտրական քարոզչությունը իրականացվում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կարգով:

2. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուների համար ապահովում է հանրային ռադիոյի եւ հանրային հեռուստատեսության ուղիղ եթերաժամերից անվճար եւ վճարովի օգտվելու հավասար հնարավորություններ:

3. Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուն իրավունք ունի անվճար օգտվել հանրային հեռուստատեսության եթերաժամից ոչ ավելի, քան 60 րոպե, իսկ հանրային ռադիոյի եթերաժամից՝ ոչ ավելի, քան 120 րոպե:

4. Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը կամ նախաձեռնող խումբը իրավունք ունեն թեկնածուի նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով օգտվել հանրային հեռուստատեսության եթերաժամից ոչ ավելի, քան 120 րոպե, իսկ հանրային ռադիոյի եթերաժամից՝ ոչ ավելի, քան 180 րոպե:

5. Հանրապետության Նախագահի առաջադրված թեկնածուի համաձայնությամբ՝ այդ եթերաժամերից կարող է օգտվել նաեւ նրան առաջադրած կուսակցությունը կամ նախաձեռնող խումբը:

6. Հանվել է (31.07.2002, ՀՕ-406-Ն):

7. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն ընտրությունների կազմակերպման ու անցկացման համար հատկացված միջոցների հաշվին ընտրությունների արդյունքով ծայների 25 եւ ավելի տոկոս ծայներ ստացած թեկնածուներին փոխհատուցում է ընտրարշավում կատարած ծախսերի 50%-ը:

RA ELECTORAL CODE

(Extracts)

CHAPTER 4. PRE-ELECTION CAMPAIGN

Article 18. Basic Principles for Pre-Election Campaign

1. The state ensures the free implementation of citizens' pre-election campaign. The pre-election campaign is exercised on equal basis. It is ensured by the state bodies, for the purpose of organization of pre-election meetings, meetings of candidates with the electorate and other events related to elections, by providing them halls and other premises, upon the request of electoral commissions. They are provided to the candidates and parties, running in elections, on equal basis, free of charge, in accordance with the timetable and procedures established by the Central Electoral Commission.

2. Citizens, parties, party alliances (hereinafter party) of the Republic of Armenia have the right to campaign for or against any candidate or party, by means not prohibited by law.

3. The candidates and parties are guaranteed equal conditions - airtime or space, tariffs, etc. - for access to mass media.

4. It is forbidden to conduct the pre-election campaign and to disseminate campaign documents of any kind to:

1) State and local self-administration bodies, as well as their staff while performing their official duties;

2) Members and Judges of the Constitutional Court, officials (employees) of the Ministry of Interior Affairs and National Security, the Prosecutor's office, and the military;

3) Charitable and religious organizations;

4) Foreign citizens and organizations.

5. The election campaign commences on the day following the last day envisaged for the registration of candidates and parties, and ends two days prior to the day of voting. Any election campaign is prohibited on the day of voting and the day prior to it. Campaign documents, which are not at the precinct center, stay during the day of voting in their places.

6. Pre-election campaign can be held through mass media, through electoral public events (such as pre-election rallies and meetings with electorate, public electoral discussions, debates, rallies, marches), by printing publications, disseminating audiovisuals.

7. During the pre-election campaign candidates and parties are banned from giving (promising) - personally or through other means - money, food, bonds, and goods to citizens free of charge or on privileged terms or rendering (promising) services.

8. The candidates and the parties are bound to observe the procedures for organization of the pre-election campaign. Electoral Commissions oversee the observance of the established procedure of the pre-election campaign. In the event of violation of the procedures the commission, that has registered the candidate or the party, appeals to the relevant bodies in order to prevent them, as well as to the Court - to declare the registration of that candidate or party electoral list invalid. The Court, after receiving such appeals from electoral commissions, has to pass a judgement within five days' period, and in case they are received within five days prior to the day of voting - immediately.

9. The arrested or detained candidates carry out their pre-election campaign through their proxies. For that purpose, in the period of the pre-election campaign, the arrested and detained candidates have the right of holding daily meetings, for up to two hours, with not more than three proxies, at the institutions that have the right to hold the arrested or the detained.

Article 19. Non-Allowance of Abuse of the Right of Pre-Election Campaigning

During the pre-election campaign it is forbidden to call for the violent overthrow of the constitutional order, racial, national, religious and other supremacy, publication and dissemination of materials stimulating racial, national or religious hatred.

Article 20. Pre-Election Campaign Through Mass Media

1. Candidates for the President of the Republic and the parties registered by the proportional system for the National Assembly have the right to paid and free of charge airtime (including live broadcasting) on the public radio and television, on equal conditions.

2. The Central Electoral Commission establishes the procedure for the provision of free airtime on the public radio and television for candidates for the President of the Republic and for the parties that have presented party lists based on the proportional system for the National Assembly.

3. Candidates and parties have the right to have airtime also on the radio and TV established by local self-administration bodies on equal conditions.

4. The management of the state periodical press as well as of that established by local self-administration bodies when publishing promotional pieces shall ensure equal conditions for the candidates and parties.

5. Pre-election campaign through mass media is implemented in the form of public debates, round tables, press conferences, interviews, political advertisements and other forms not prohibited by the law.

6. It is forbidden to interrupt the radio and television broadcasts of pre-election campaign with advertisements of goods or services.

7. It is forbidden to establish campaign headquarters at precinct centers, and within seven days prior to the day of voting - campaigning at the precinct centers.

8. Television and radio broadcasts with pre-election campaign shall be video and audio recorded. They are preserved for at least six months.

9. The state and local self-governing bodies, for the purpose of meetings, rallies and assemblies, organized for pre-election campaigning, allocate required territories to candidates and parties free of charge, according to the procedure established by the Central Electoral Commission.

It is forbidden to allocate historical and cultural buildings and adjacent territories for such purposes.

Article 22. Prohibition of Influencing the Expression of Citizens' Free Will

1. Reporters of public radio and television, staff members of the editorial offices, that are registered as candidates, are not to cover the elections on the public radio and television.

2. During the pre-election campaign, the officials and members of the state and local self-governing bodies, as well as the employees of the state-owned and public mass media are banned from making use of their powers (authorities) for creation of uneven conditions between the candidates, by influencing the expression of citizens' free will through prejudiced support. When nominated as candidates these people make use of the state-owned means of mass media in the procedure established by this code.

3. It is forbidden to publish the results of public polls on the ratings of candidates and parties within the last seven days of the pre-election campaign.

Article 23. Prohibition of the Pre-Election Campaigning on the Day of Voting and the Day Prior to It

1. On the day of voting and the day prior to it, within the building where the precinct center is located or in its vicinity, as well as right at its entrance, it is forbidden to influence the voters orally or in written form, through music or visual means, to collect signatures, as well as to campaign in other ways.

2. Until the end of the voting it is forbidden to publish voters' survey results with the question on who they have voted for.

3. It is forbidden to assemble in groups on the day of the election in the area surrounding the precinct center, in the radius of up to 50 meters.

Article 81. Pre-Election Campaign of the Candidate Nominated for the President of the Republic

1. The free of charge and paid pre-election campaign of the candidates for the President of the Republic on public TV and radio is carried out in the procedure established by the Central Electoral Commission.

2. The Central Electoral Commission ensures equal opportunities for candidates for the President of the Republic for the use of free of charge and paid live airing time on public TV and public radio.

3. A candidate nominated to run for the President of the Republic has the right to use not more than 60 minutes of free airing time on public TV, and not more than 120 minutes of free airing time on public radio.

4. A candidate nominated to run for the President of the Republic, or upon his consent the party or initiative group, that has nominated him, have the right to use the paid airing time on public TV for not more than 120 minutes, and on public radio - for not more than 180 minutes, at the expenses of the candidate's pre-election fund.

5. Upon the consent of the candidate for the President of the Republic the party or initiative group, that has nominated him, can also use the airing time.

6. Removed (July 31, 2002).

7. The Central Electoral Commission reimburses to the candidates, who have received 25 and more per cent of the votes cast in the elections, fifty per cent of the costs during the pre-election campaign, from its means allocated for organization and conducting of elections.

ИЗБИРАТЕЛЬНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ (ВЫДЕРЖКИ)

ГЛАВА 4. ПРЕДВЫБОРНАЯ АГИТАЦИЯ

Статья 18. Основные принципы предвыборной агитации

1. Государство обеспечивает свободное осуществление гражданами предвыборной агитации. Предвыборная агитация осуществляется на равной основе. Ее обеспечивают государственные органы по требованию избирательных комиссий посредством предоставления им залов и иных помещений с целью организации предвыборных собраний, встреч избирателей с кандидатами и иных мероприятий, связанных с выборами. Они предоставляются участвующим в выборах кандидатам и партиям на равных основаниях, безвозмездно - по графику и в порядке, установленном Центральной избирательной комиссией.

2. Граждане, партии, партийные блоки (в дальнейшем - партия) Республики Армения имеют право вести в незапрещенных законом формах агитацию за любого кандидата или любую партию или против них.

3. Кандидатам и партиям гарантируются равные условия - эфирное время или объем, тариф и т.д. - для пользования средствами массовой информации.

4. Запрещается вести предвыборную агитацию и распространять агитационный материал любого характера:

1) государственным органам и органам местного самоуправления, а также их сотрудникам при исполнении своих служебных обязанностей;

2) членам Конституционного Суда, судьям, сотрудникам (служащим) министерства внутренних дел и национальной безопасности, органов прокуратуры, военнослужащим;

3) благотворительным и религиозным организациям;

4) иностранным гражданам и организациям.

5. Предвыборная агитация начинается на следующий день после последнего дня, предусмотренного для регистрации кандидатов и партий, и завершается за день до дня голосования. В день голосования и предшествующий ему день запрещается любая предвыборная агитация. Агитационные материалы, не находящиеся в центре избирательного участка, в день голосования остаются на своих местах.

6. Предвыборная агитация может проводиться через средства массовой информации, в форме публичных предвыборных мероприятий (посредством организации предвыборных собраний и встреч с избирателями, публичных предвыборных дебатов, дискуссий, митингов, шествий, демонстраций), публикации печатных материалов, распространения материалов аудио- и видеозаписи.

7. Кандидатам (партиям) во время предвыборной агитации запрещается лично или каким-либо иным способом безвозмездно или на льготных условиях давать (обещать) гражданам деньги, продукты питания, ценные бумаги, товары или оказывать (обещать) услуги.

8. Кандидаты и партии обязаны соблюдать установленный порядок организации предвыборной агитации. Избирательные комиссии контролируют соблюдение установленного порядка предвыборной агитации. В случае нарушения этого порядка комиссия, зарегистрировавшая кандидата (партию), обращается в компетентные органы с целью пресечения нарушения, а также в суд для аннулирования регистрации данного кандидата или данной партии. При поступлении таких заявлений от избирательных комиссий суд обязан вынести решение в пятидневный срок, а в течение 5 дней, предшествующих дню голосования, - немедленно.

9. Задержанные и содержащиеся под стражей кандидаты осуществляют предвыборную агитацию через своих доверенных лиц. С этой целью задержанные и содержащиеся под

стражей кандидаты в период предвыборной агитации имеют право на встречи продолжительностью до 2 часов ежедневно со своими не более чем тремя доверенными лицами в учреждениях, имеющих полномочие на содержание задержанных и на содержание под стражей.

Статья 19. Недопустимость злоупотребления правом на предвыборную агитацию

В ходе предвыборной агитации запрещается пропаганда насильственного свержения конституционного строя, расового, национального, религиозного и иного превосходства, публикация и распространение материалов, разжигающих расовую, национальную или религиозную вражду.

Статья 20. Предвыборная агитация через средства массовой информации

1. Кандидаты в Президенты Республики и партии, зарегистрированные на выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, имеют право на бесплатное и платное эфирное время (в том числе и в прямом эфире) на общественном радио и общественном телевидении на равных условиях.

2. Порядок предоставления бесплатного эфирного времени на общественном радио и общественном телевидении кандидатам в Президенты Республики и партиям, выдвинувшим избирательные списки на выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, определяется Центральной избирательной комиссией.

3. Кандидаты и партии имеют также право пользоваться на равных условиях эфирным временем на радио и телевидении, учрежденных органами местного самоуправления.

4. Руководство периодической печати, учрежденной государством либо органами местного самоуправления, при опубликовании агитационных материалов обязано обеспечивать равные условия для кандидатов и партий.

5. Предвыборная агитация через средства массовой информации осуществляется в форме публичных дискуссий, "круглых столов", пресс-конференций, интервью, политической рекламы и в иных не запрещенных законом формах.

6. Запрещается прерывать радиопередачи и телепередачи, посвященные предвыборной агитации, рекламой товаров или услуг.

7. В центрах избирательных участков запрещается размещение предвыборных штабов, а за 7 дней до дня голосования также и предвыборная агитация.

8. При выпуске в эфир радиопередач и телепередач, посвященных предвыборной агитации, производится их аудио- и видеозапись. Они хранятся не менее шести месяцев.

9. Для встреч, митингов, собраний, организуемых в целях предвыборной агитации, государственные органы и органы местного самоуправления в порядке, установленном Центральной избирательной комиссией, бесплатно предоставляют кандидатам и партиям необходимую территорию.

Запрещается предоставление для вышеуказанных целей историко-культурных сооружений и прилегающей к ним территории.

Статья 22. Запрещение воздействия на свободное волеизъявление граждан

1. Запрещается зарегистрированным в качестве кандидатов журналистам, членам редакций общественного радио и общественного телевидения освещать выборы по общественному радио и общественному телевидению.

2. В период предвыборной агитации запрещается служащим и сотрудникам государственных органов и органов местного самоуправления, а также сотрудникам государствен-

ных и общественных средств массовой информации использовать предоставленные им полномочия (права) для создания неравных условий кандидатам посредством проявления пристрастности в целях воздействия на свободное волеизъявление граждан. При выдвижении кандидатами эти лица пользуются средствами массовой информации в порядке, установленном настоящим Кодексом.

3. В течение 7 последних дней предвыборной агитации запрещается опубликование результатов социологических опросов по рейтингу кандидатов и партий.

Статья 23. Запрещение предвыборной агитации в день голосования и предшествующий ему день

1. В день голосования и предшествующий ему день в здании, где находится участковый центр, или около него, а также непосредственно у его входа запрещается воздействовать на избирателей в устной или письменной форме, при помощи музыки или изобразительных средств, собирать подписи, а также иным способом вести предвыборную агитацию.

2. До окончания голосования запрещается публиковать результаты опроса избирателей о том, в пользу кого они проголосовали.

3. В день голосования запрещается собираться группами на прилегающей к центру избирательного участка территории в радиусе до 50 метров.

Статья 81. Предвыборная агитация кандидата, выдвинутого в Президенты Республики

1. Бесплатная и платная предвыборная агитация кандидатов, выдвинутых в Президенты Республики, в эфире общественного радио и телевидения осуществляется в порядке, установленном Центральной избирательной комиссией.

2. Центральная избирательная комиссия обеспечивает кандидатам, выдвинутым в Президенты Республики, равные возможности для бесплатного и платного пользования прямым эфиром общественного радио и общественного телевидения.

3. Кандидат, выдвинутый в Президенты Республики, имеет право бесплатно использовать эфирное время общественного телевидения продолжительностью не более, чем 60 минут, а эфирное время общественного радио - не более, чем 120 минут.

4. Кандидат, выдвинутый в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия или инициативная группа имеют право использовать на платной основе за счет предвыборного фонда кандидата эфирное время общественного телевидения продолжительностью не более, чем 120 минут, а эфирное время общественного радио - не более, чем 180 минут.

5. С согласия кандидата, выдвинутого в Президенты Республики, этим эфирным временем могут воспользоваться также и выдвинувшие его партия или инициативная группа.

6. Изъят (31.07.2002).

7. Центральная избирательная комиссия за счет средств, выделенных для организации и проведения выборов, компенсирует 50% расходов, произведенных в ходе избирательной кампании, кандидатам, получившим по итогам выборов 25 и более процентов голосов.

*Ընդունվել է ԿԸՀ կողմից, 2003 թ. հունվարի 15-ին
Գրանցվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից,
2003 թ. հունվարի 17-ին*

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՁԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ
ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՔԱՐՈՉՋՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ**

1. Սույն կարգը սահմանված է Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի դրույթների համաձայն եւ կարգավորում է Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կողմից զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հետ կապված հարաբերությունները:

2. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների նախընտրական քարոզչությունը սկսվում է 2003 թվականի հունվարի 21-ին ժամը 00.00-ից եւ ավարտվում՝ 2003 թվականի փետրվարի 17-ին ժամը 24. 00-ին:

3. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները, կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները, նախաձեռնող խմբերն իրավունք ունեն օրենքով չարգելված ձեւերով քարոզչություն կատարել:

4. Նախընտրական քարոզչություն կատարելու իրավունք չունեն՝

1) պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինները, ինչպես նաեւ դրանց աշխատակիցներն իրենց աշխատանքային պարտականությունները կատարելիս.

2) սահմանադրական դատարանի անդամները, դատավորները, ոստիկանության, ազգային անվտանգության ծառայության, դատախազության մարմինների աշխատակիցները (ծառայողները), զինծառայողները.

3) բարեգործական եւ կրոնական կազմակերպությունները.

4) օտարերկրյա քաղաքացիները եւ կազմակերպությունները.

5) հանրային ռադիոյի եւ հանրային հեռուստատեսության լրագրողները, խմբագրությունների անդամները, ովքեր գրանցված են որպես թեկնածուներ:

5. Նախընտրական քարոզչության ժամանակ զանգվածային լրատվության միջոցների աշխատակիցներին արգելվում է իրենց վերապահված լիազորությունները եւ իրավունքները գործադրել թեկնածուների միջեւ անհավասար պայմաններ ստեղծելու, կողմնակալություն ցուցաբերելու միջոցով քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործելու նպատակով:

6. Ձանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է հրապարակային բանավեճերի, կլոր սեղանների, մամուլի ասուլիսների, հարցազրույցների, քաղաքական գովազդի եւ օրենքով չարգելված այլ ձեւերով՝ հավասար հիմունքներով:

7. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների համար ապահովում է Հանրային հեռուստաընկերության եւ Հանրային ռադիոընկերության եթերաժամերից անվճար եւ վճարովի օգտվելու հավասար հնարավորություններ:

Հանրապետության Նախագահի թեկնածուները Հանրային հեռուստաընկերության եւ Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի (այդ թվում՝ ուղիղ եթերով) եթերաժամերից օգտվում են սույն կարգի համաձայն:

8. Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամով՝ անվճար եւ վճարովի հիմունքներով, նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է 2003 թվականի հունվարի 21-ից փետրվարի 17-ը՝ ժամը 19.00-ից մինչեւ 20.30-ը:

Հանրային ռադիոընկերության անվճար եթերաժամը, յուրաքանչյուր օր, հատկացվում է ժամը 14.30-ից մինչեւ 16.00-ը, իսկ վճարովի եթերաժամ կտրամադրվի 21.40-ից մինչեւ 23.30-ը:

9. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն իրավունք ունի Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամից անվճար օգտվել ոչ ավելի, քան 60 րոպե:

10. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը կամ նախաձեռնող խումբն իրավունք ունեն թեկնածուի նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով օգտվել Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամից ոչ ավելի, քան 120 րոպե՝ պայմանագրային կարգով:

11. Հանրային հեռուստաընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամով Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կողմից նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հաջորդականությունը որոշվում է վիճակահանության արդյունքում կազմված գրաֆիկի համաձայն, որը հաստատվում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից:

12. Հանրային հեռուստաընկերության ղեկավարության կողմից եթերաժամերի ներկայացված ժամանակահատվածը կապված տեխնիկական անհրաժեշտությունից կարող է տեղաշարժվել ոչ ավելի քան 30 րոպե առաջ կամ հետ:

13. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներն իրավունք ունեն հավասար պայմաններով օգտվել Հայաստանի Հանրապետությունում գործող մասնավոր հեռուստաընկերությունների եթերաժամերից:

14. Նախընտրական քարոզչության ժամանակահատվածում հեռուստառադիոընկերությունները հրապարակավ հայտնում են վճարովի քաղաքական գովազդի եւ քարոզչական այլ հաղորդումների՝ իրենց եթերաժամի արժեքը:

15. Մասնավոր հեռուստաընկերություններից յուրաքանչյուրն իրենց եթերաժամը բոլոր թեկնածուներին տրամադրում են միեւնույն տեւողությամբ եւ միեւնույն սակագնով:

Թեկնածուները մասնավոր հեռուստաընկերությունների վճարովի եթերաժամերից օգտվում են պայմանագրային կարգով:

16. Հեռուստառադիոընկերությունների վճարովի եթերաժամերից օգտվելու համար Հանրապետության Նախագահի թեկնածուները կամ նրանց լիազոր ներկայացուցիչները հայտերը (ղիմունները) համապատասխան հեռուստառադիոընկերությանն են ներկայացնում հեռուստաեթերի օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ, կից ներկայացնելով անկանխիկ վճարման (փոխանցման) հանձնարարականը: Մեկ օր առաջ հեռուստաեթերաժամ տրամադրելու նպատակով ներկայացված հայտերի (ղիմունների) համար վճարումը կատարվում է կանխիկ:

17. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներն իրավունք ունեն հավասար հիմունքներով օգտվել Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամերից:

18. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն իրավունք ունի Հանրային ռադիոընկերության եթերաժամից անվճար օգտվել ոչ ավելի, քան 120 րոպե:

19. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը կամ նախաձեռնող խումբն իրավունք ունեն թեկնածուի նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով օգտվել Հանրային ռադիոընկերության եթերաժամից՝ ոչ ավելի, քան 180 րոպե:

Հանրապետության Նախագահի թեկնածուները Հանրային ռադիոընկերության վճարովի եթերաժամից օգտվում են սույն կարգի 16-րդ կետով սահմանված կարգով:

20. Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամից Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կողմից նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հաջորդականությունը որոշվում է վիճակահանությամբ կազմված, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից հաստատված, գրաֆիկի համաձայն:

21. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուի համաձայնությամբ՝ այլ եթերաժամերից կարող է օգտվել նաեւ նրան առաջադրած կուսակցությունը, կուսակցությունների դաշինքը կամ նախաձեռնող խումբը:

22. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներն իրենց տեսագրությունները հեռարձակելու համար տեսաերիզները Հանրային հեռուստաընկերություն պետք է ներկայացնեն հեռարձակման օրը մինչեւ ժամը 16.00-ը, իսկ ձայներիզները՝ Հանրային ռադիոընկերություն՝ 2 ժամ առաջ:

23. Հեռուստառադիոընկերությունների հատկացրած եթերաժամը թեկնածուների կողմից չօգտագործվելու դեպքում դրա փոխարեն այլ լրացուցիչ եթերաժամ չի տրվում:

24. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներին տրված անվճար եւ վճարովի եթերաժամը այլ թեկնածուների կողմից չի կարող օգտագործվել:

25. Նախընտրական քարոզչությունը սկսվելու օրվանից, եռօրյա պարբերականությամբ, հեռուստառադիոընկերությունները Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով են ներկայացնում տեղեկատվություն թեկնածուների կողմից համապատասխան հեռուստառադիոընկերության եթերաժամերից (վճարովի եւ անվճար) օգտվելու վերաբերյալ:

26. Նախընտրական քարոզչության վերաբերյալ հաղորդումները հեռուստատեսությամբ հեռարձակելիս էկրանի վրա պարտադիր անընդմեջ լուսագրով նշվում է «քաղաքական գովազդ» կամ «նախընտրական քարոզչական հաղորդում» բառերը, իսկ ռադիոհաղորդումների դեպքում՝ յուրաքանչյուր հաղորդման ընթացքում, ոչ պակաս քան երեք անգամ, հիշեցվում է այդ մասին:

27. Արգելվում է նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումները եւ ռադիոհաղորդումներն ընդմիջել ապրանքների կամ ծառայությունների գովազդով:

28. Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած պարբերական մամուլի ղեկավարությունը, քարոզչական նյութեր հրապարակելիս պարտավոր է հավասար պայմաններ ապահովել Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների, նրանց առաջադրած կուսակցությունների, կուսակցությունների դաշինքների եւ նախաձեռնող խմբերի համար:

29. «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» օրաթերթերում՝ նախընտրական քարոզչության համար սահմանված ժամանակահատվածում, անվճար հրապարակվող քարոզչական նյութերի համար յուրաքանչյուր թեկնածուի հատկացվում է 0.25 մամուլ ծավալ:

30. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը, կուսակցությունների դաշինքը կամ նախաձեռնող խումբը «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» օրաթերթերում անվճար հրապարակվող նախընտրական նյութերը խմբագրություն են ներկայացնում հրապարակման օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ:

31. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը, կուսակցությունների դաշինքը կամ նախաձեռնող խումբն իրավունք ունեն թեկնածուի նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով նախընտրական քարոզչական նյութեր հրապարակել բոլոր թերթերում:

Համապատասխան հրատարակչության ղեկավարը պարտավոր է հավասար պայմաններով՝ միեւնույն սակագնով հավասար ծավալ տրամադրել յուրաքանչյուր թեկնածուին: Վճարովի ծավալը տրամադրվում է պայմանագրային կարգով:

Թերթերի առաջին էջում տպագրվում է Հանրապետության Նախագահի թեկնածուի հոդվածի ծանուցումը (ամոսսը):

32. Նախընտրական քարոզչության ընթացքում արգելվում է սահմանադրական կարգը բռնի տապալելու, ռասայական, ազգային, կրոնական գերակայության քարոզումը, ռասայական, ազգային կամ կրոնական թշնամանք առաջացնող նյութերի հրապարակումը, ինչպես նաեւ թեկնածուների վերաբերյալ կեղծ, զրպարտչական լուրեր տարածելը:

33. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումները եւ ռադիոհաղորդումներն եթեր հեռարձակելիս տեսագրվում եւ ձայնագրվում են:

Հեռուստառադիոընկերությունները ընտրությունների ավարտից հետո նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումների եւ ռադիոհաղորդումների տեսագրություններն ու ձայնագրությունները պահպանում են առնվազն վեց ամիս:

34. Ձանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու ընթացքում ընտրական հանձնաժողովները հսկողություն են իրականացնում սույն կարգի դրույթների պահպանման եւ կիրառման նկատմամբ: Հայտնաբերված խախտումների վերաբերյալ դիմումները ներկայացվում են Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի քննարկմանը:

35. Նախընտրական քարոզչության սույն կարգի խախտման դեպքում առաջանում է ՀՀ օրենքով սահմանված պատասխանատվություն:

Unofficial translation

*Adopted by RA CEC on January 15, 2003
Registered by RA Ministry of Justice on January 17, 2003*

**RESOLUTION OF THE CENTRAL ELECTORAL COMMISSION
OF THE REPUBLIC OF ARMENIA ON THE PROCEDURE FOR
PRE-ELECTION PROMOTION OF RA PRESIDENCY
CANDIDATES IN MEDIA**

1. This Procedure has been established in accordance with the provisions of the Electoral Code of the Republic of Armenia and regulates the relations, arising due to the implementation of pre-election campaign of the RA presidency candidates in media.

2. The pre-election campaign of the RA presidency candidates commences on January 21, 2003 at 00.00 and ends on February 17, 2003 at 24.00.

3. Citizens, parties, party alliances, initiative groups of the Republic of Armenia have the right to conduct campaign in the manner not prohibited by law.

4. The following are forbidden to engage in pre-election campaign:

1) State and local self-administration bodies, as well as their staff, while performing their official duties;

2) Members of the Constitutional Court, judges, officials (employees) of the Police, National Security Service, the Prosecutor's structures and the military;

3) Charitable and religious organizations;

4) Foreign citizens and organizations;

5) Journalists of public radio and public television, members of the editorial staffs that are registered as candidates.

5. During the pre-election campaign, the employees of media are banned from making use of their powers (authorities) for creation of uneven conditions for the candidates, by influencing the expression of citizens' free will through prejudiced support.

6. Pre-election campaign through media is implemented on equal basis in the form of public debates, round tables, press conferences, interviews, political advertising and other forms not prohibited by the law.

7. The Central Electoral Commission ensures equal opportunities for candidates for the President of the Republic for the use of free of charge and paid air time on the Public TV and Public Radio.

Candidates for the President of the Republic have the right to paid and free of charge air-time (including live broadcasting) on the Public television and Public radio in accordance with this Procedure.

8. The pre-election campaign on Public television is implemented on paid and free of charge basis on January 21 - February 17, 2003 from 19.00 to 20.30.

Free airtime on the Public Radio will be provided daily from 14.30 up to 16.00, and the paid airtime - from 21.40 up to 23.30.

9. A candidate for presidency has the right to use not more than 60 minutes of free airing time on Public TV.

10. A candidate nominated to run for the President of the Republic, or upon his consent the party or initiative group, that has nominated him, have the right to use the paid airing time on public TV for not more than 120 minutes - on contractual basis, paid by the candidate's pre-election fund.

11. The succession of election campaign conducted by the candidates for the President of the Republic through Public Television on paid and free basis is determined in accordance with the schedule established by means of a sortition, which is approved by the Central Electoral Commission.

12. In case of technical necessity the airtime provided by the administration of Public Television can be shifted ahead or backward for not more than 30 minutes.

13. Candidates for the President of the Republic are entitled to use airtime of private TV companies, functioning in the Republic of Armenia, on equal basis.

14. During the election campaign period the TV companies make public announcements regarding the airing time cost for paid political advertisement and other programs of promotional nature.

15. The duration and the tariff of the airtime provided by each private TV company to the candidates must be equal for all candidates. Candidates have the right to paid air time of private TV companies on contractual basis.

16. Candidates for the presidency, or their authorized representatives, submit applications to the relevant TV and radio companies for the use of paid air time not later than 3 days prior to the broadcast, attaching payment order for money transfer. The payment for the applications submitted one day prior to the broadcast is made by cash.

17. Candidates for the presidency have the right to free and paid airtime on Public Radio Company on equal basis.

18. A candidate nominated to run for the presidency has the right to use not more than 120 minutes of free airing time on Public Radio.

19. A candidate nominated to run for the President of the Republic, or upon his consent - the party or initiative group that has nominated him have the right to use the paid air time on Public Radio for not more than 180 minutes, paid from the candidate's pre-election fund.

Candidates for the President of the Republic make use of the paid air time on public radio in accordance with the point 16 of this Procedure.

20. The succession of pre-election campaign conducted by the candidates for the President of the Republic through Public Radio Company on paid and free basis is determined in accordance with the timetable established by sortition, which is approved by the Central Electoral Commission.

21. Upon the consent of the candidate for the President of the Republic this airtime can be used also by the party, party alliance or initiative group, that has nominated him.

22. Video records meant for broadcast must be submitted to the Public TV Company by the candidates for the presidency before 16.00 of the broadcast day, and the audio records must be submitted to the Public Radio Company 2 hours prior to the broadcast.

23. If the candidates fail to use the air time provided by TV and radio companies, no additional time is allocated to them.

24. The free and paid air time provided to the candidates cannot be used by other candidates.

25. Beginning from the day of the start of the pre-election campaign the TV and radio companies with a three-day periodicity provide information to the Central Electoral Commission on the candidates' use of the airing time (paid and free of charge) on the relevant TV or radio company.

26. During the broadcast of the pre-election campaign the constant presence of the words "Political Advertising" or "Pre-election Campaign Program" on the screen is required, and in case of radio programs this must be mentioned at least 3 times during each program.

27. It is forbidden to interrupt the radio and television broadcasts of pre-election campaign with advertising of goods or services.

28. The administration of the periodical press established by the government or the local self-governing bodies, when publishing campaign materials, must ensure equal conditions for the Candidates for the President of the Republic, the parties, party alliances and initiative groups that have nominated them.

29. During the pre-election campaign period each candidate is provided an area of 0.25 of quire for free publication of promotional materials in "Hayastani Hanrapetutian" and "Respublika Armenia" newspapers.

30. A candidate nominated to run for presidency, or upon his consent - the party or initiative group that has nominated him must submit the materials for free publication to the editorial office of “Hayastani Hanrapetutюн” and “Respublika Armenia” dailies not later than 3 days prior to the publication day.

31. A candidate nominated to run for the President of the Republic, or upon his consent - the party or initiative group, that has nominated, him have the right to publish campaign materials in all newspapers paying from the candidate’s pre-election fund.

The head of the relevant periodical must provide each candidate equal space by equal tariffs on equal basis. Paid area is provided on contractual basis.

On the front page of the newspapers the notice (announcement) of the article of the Candidate for the President of the Republic is published.

32. During the pre-election campaign it is forbidden to call for the violent overthrow of the constitutional order, racial, national, religious and other supremacy, publication and dissemination of materials stimulating racial, national or religious hatred as well as dissemination of false, libelous information about the candidates.

33. Television and radio broadcasts of pre-election campaign of the candidates for the President of the Republic shall be video and audio recorded.

After the end of the elections TV and radio companies preserve the video and audio records related to the pre-election campaign for at least six months.

34. During the period of pre-election campaign through media the electoral commissions oversee observance and implementation of the terms of this Procedure. Appeals concerning revealed violations are submitted to the consideration of the Central Electoral Commission.

35. In case of a violation of this Procedure for pre-election promotion, responsibility is stipulated in accordance with RA legislation.

Принято ЦИК 15 января 2003
Зарегистрировано Министерством юстиции РА
17 января 2003

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЦЕНТРАЛЬНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ
КОМИССИИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ О ПОРЯДКЕ
ВЕДЕНИЯ ПРЕДВЫБОРНОЙ АГИТАЦИИ В
СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ
КАНДИДАТАМИ В ПРЕЗИДЕНТЫ РЕСПУБЛИКИ**

1. Настоящий Порядок установлен согласно положениям Избирательного кодекса Республики Армения и регулирует отношения между кандидатами в Президенты Республики при ведении ими предвыборной агитации в средствах массовой информации.

2. Предвыборная агитация кандидатов в Президенты Республики начинается 21 января 2003 года в 00.00 часов и заканчивается 17 февраля 2003 года в 24.00 часа.

3. Граждане, партии, партийные блоки, инициативные группы Республики Армения имеют право вести агитацию в незапрещенных законом формах.

4. Запрещается вести предвыборную агитацию:

1) государственным органам и органам местного самоуправления, а также их сотрудникам при исполнении своих служебных обязанностей;

2) членам Конституционного Суда, судьям, сотрудникам (служащим) полиции, службы национальной безопасности, органов

прокуратуры, военнослужащим;

3) благотворительным и религиозным организациям;

4) иностранным гражданам и организациям;

5) журналистам и членам редакций общественного радио и общественного телевидения, зарегистрированным в качестве кандидатов.

5. В период предвыборной агитации сотрудникам средств массовой информации запрещается использовать предоставленные им полномочия и права для создания неравных условий кандидатам посредством проявления пристрастности в целях воздействия на свободное волеизъявление граждан.

6. Предвыборная агитация в средствах массовой информации осуществляется на равных условиях в форме публичных дискуссий, “круглых столов”, пресс-конференций, интервью, политической рекламы и в иных не запрещенных законом формах.

7. Центральная избирательная комиссия обеспечивает кандидатам в Президенты Республики равные возможности для использования бесплатного и платного эфирного времени Общественной телекомпании и Общественной радиокomпании.

Кандидаты в Президенты Республики пользуются бесплатным и платным эфирным временем (в том числе прямым эфиром) Общественной телекомпании и Общественной радиокomпании согласно настоящему Порядку.

8. Предвыборная агитация в эфире Общественной телекомпании на бесплатной и платной основе осуществляется с 21 января по 17 февраля 2003 года с 19.00 до 20.30 часов.

Бесплатное эфирное время Общественной радиокomпании предоставляется ежедневно с 14.30 до 16.00 часов, а платное эфирное время будет предоставлено с 21.40 до 23.30.

9. Кандидат в Президенты Республики имеет право бесплатно использовать эфирное время Общественной телекомпании продолжительностью не более, чем 60 минут.

10. Кандидат в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия или инициативная группа имеют право использовать на платной основе за счет пред-

выборного фонда кандидата эфирное время Общественной телекомпании продолжительностью не более, чем 120 минут - в договорном порядке.

11. Очередность предвыборной агитации, проводимой кандидатами в Президенты Республики в бесплатном и платном эфире Общественной телекомпании, определяется согласно графику, составленному в результате жеребьевки, который утверждается Центральной избирательной комиссией.

12. Предоставленное руководством Общественной телекомпании эфирное время в случае технической необходимости может смещаться вперед или назад не более, чем на 30 минут.

13. Кандидаты в Президенты Республики имеют право использовать эфирное время частных телекомпаний, действующих в Республике Армения, на равных условиях.

14. В период предвыборной агитации телерадиокомпания публично сообщает стоимость эфирного времени для платной политической рекламы и других передач агитационного характера.

15. Продолжительность и тариф эфирного времени, предоставляемого каждой частной телекомпанией кандидатам, должны быть одинаковыми для всех кандидатов. Кандидаты пользуются платным эфирным временем частных телекомпаний на договорной основе.

16. Для использования платного эфирного времени кандидаты в Президенты Республики либо их полномочные представители представляют заявки (заявления) соответствующим телерадиокомпаниям не позднее, чем за 3 дня до телеэфира, прилагая платежное поручение по безналичной оплате (переводу). Оплата заявок (заявлений), поданных за один день до предоставления эфирного времени, производится наличными.

17. Кандидаты в Президенты Республики имеют право на бесплатное и платное эфирное время Общественной радиокompании на равных условиях.

18. Кандидат в Президенты Республики имеет право бесплатно использовать эфирное время Общественной радиокompании продолжительностью не более, чем 120 минут.

19. Кандидат в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия или инициативная группа имеют право использовать на платной основе за счет предвыборного фонда кандидата эфирное время Общественной радиокompании продолжительностью не более, чем 180 минут.

Кандидаты в Президенты Республики пользуются платным эфиром Общественной радиокompании согласно пункту 16 настоящего Порядка.

20. Очередность предвыборной агитации, проводимой кандидатами в Президенты Республики в бесплатном и платном эфире Общественной радиокompании, определяется согласно графику, составленному в результате жеребьевки, который утверждается Центральной избирательной комиссией.

21. С согласия кандидата в Президенты Республики этим эфирным временем могут воспользоваться также выдвинувшие его партия, партийный блок или инициативная группа.

22. Видеокассеты, предназначенные для трансляции в эфире, должны быть представлены Общественной телекомпанией кандидатами в Президенты Республики до 16.00 часов дня вещания, а аудиокассеты - Общественной радиокompании за 2 часа.

23. В случае неиспользования кандидатами эфирного времени, предоставленного телерадиокомпаниями, другое дополнительное эфирное время им не предоставляется.

24. Предоставленное кандидатам в Президенты Республики бесплатное и платное эфирное время не может быть использовано другими кандидатами.

25. Со дня начала предвыборной агитации телерадиокомпания с трехдневной периодичностью представляют в Центральную избирательную комиссию информацию об использовании кандидатами эфирного времени (платного и бесплатного) соответствующей телерадиокомпанией.

26. При трансляции по телевидению предвыборных агитационных передач обязательно постоянное наличие на экране слов "политическая реклама" или "предвыборная агита-

ционная передача”, а в случае с радиопередачами - напоминание об этом должно осуществляться не менее, чем 3 раза во время каждой передачи.

27. Запрещается прерывать телепередачи и радиопередачи, посвященные предвыборной агитации, рекламой товаров или услуг.

28. Руководство периодической печати, учрежденной государством, либо органами местного самоуправления, при опубликовании агитационных материалов обязано обеспечивать равные условия для кандидатов в Президенты Республики, выдвинувших их партий, партийных блоков и инициативных групп.

29. В период предвыборной агитации в ежедневных газетах “Айастан Анрапетутюн” и “Республика Армения” каждому кандидату предоставляется площадь в 0.25 печатного листа для бесплатной публикации агитационных материалов.

30. Кандидат в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия, партийный блок или инициативная группа должны предоставить бесплатно публикуемые агитационные материалы в редакции ежедневных газет “Айастан Анрапетутюн” и “Республика Армения” не позднее, чем за 3 дня до публикации.

31. Кандидат в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия, партийный блок или инициативная группа имеют право на платной основе за счет предвыборного фонда кандидата публиковать предвыборные агитационные материалы во всех газетах.

Руководитель соответствующего издания обязан на равных условиях предоставлять каждому кандидату равную площадь по одинаковому тарифу. Платная площадь предоставляется на договорной основе.

На первой странице газет публикуется уведомление (анонс) статьи кандидата в Президенты Республики.

32. В ходе предвыборной агитации запрещается пропаганда насильственного свержения конституционного строя, расового, национального, религиозного превосходства, публикация материалов, разжигающих расовую, национальную или религиозную вражду, а также распространение лживых, клеветнических сведений о кандидатах.

33. При выпуске в эфир телепередач и радиопередач, посвященных предвыборной агитации кандидатов в Президенты Республики, производится их аудио- и видеозапись.

После окончания выборов телерадиокомпания хранят видео- и аудиозаписи телепередач и радиопередач, посвященных предвыборной агитации, в течение, как минимум, шести месяцев.

34. В период проведения предвыборной агитации в средствах массовой информации избирательные комиссии осуществляют контроль над соблюдением и исполнением положений настоящего Порядка. Заявления о выявленных нарушениях представляются на рассмотрение Центральной избирательной комиссии.

35. При нарушении настоящего Порядка ведения предвыборной агитации предусматривается ответственность, установленная законом РА.

*Ընդունվել է ԿԸՀ կողմից, 2003 թ. մարտի 28-ին
Գրանցվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից
2003 թ. ապրիլի 21-ին*

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ՀԱՄԱՄԱՍՆԱԿԱՆ ԸՆՏ-
ՐԱԿԱՐԳՈՎ ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
(ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԱՇԻՆՔՆԵՐԻ) ԵՎ ՄԵԾԱՄԱՍՆԱԿԱՆ
ԸՆՏՐԱԿԱՐԳՈՎ ԳՐԱՆՑՎԱԾ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ԿՈՂ-
ՄԻՑ ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ
ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ**

1. Սույն կարգը սահմանված է Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի դրույթների համաձայն եւ կարգավորում է Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) եւ մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուների կողմից զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հետ կապված հարաբերությունները:

2. Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) եւ մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուների նախընտրական քարոզչությունը սկսվում է 2003 թվականի ապրիլի 21-ին ժամը 00.00-ից եւ ավարտվում՝ 2003 թվականի մայիսի 23-ին ժամը 24.00-ին:

3. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները, կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները, նախաձեռնող խմբերն իրավունք ունեն օրենքով չարգելված ձեւերով քարոզչություն կատարել:

4. Նախընտրական քարոզչություն կատարելու իրավունք չունեն՝

ա) պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինները, ինչպես նաեւ դրանց աշխատակիցներն իրենց աշխատանքային պարտականությունները կատարելիս.

բ) սահմանադրական դատարանի անդամները, դատավորները, ոստիկանության, ազգային անվտանգության ծառայության, դատախազության մարմինների աշխատակիցները (ծառայողները), զինծառայողները.

գ) բարեգործական եւ կրոնական կազմակերպությունները.

դ) օտարերկրյա քաղաքացիները եւ կազմակերպությունները:

5. Ջանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է հրապարակային բանավեճերի, կլոր սեղանների, մամուլի ասուլիսների, հարցազրույցների, քաղաքական գովազդի եւ օրենքով չարգելված այլ ձեւերով՝ հավասար հիմունքներով:

6. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) Հանրային հեռուստաընկերության եւ Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի (այդ թվում՝ ուղիղ եթերով) եթերաժամերից օգտվում են սույն կարգի համաձայն:

7. Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամով՝ անվճար եւ վճարովի հիմունքներով, նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է 2003 թվականի ապրիլի 21-ից մայիսի 23-ը՝ յուրաքանչյուր օր ժամը 18.00-ից մինչեւ 20.30-ը:

Հանրային ռադիոընկերության անվճար եթերաժամը, յուրաքանչյուր օր, հատկացվում է ժամը 14.05-ից մինչեւ 16.00-ը, իսկ վճարովի եթերաժամ կտրամադրվի 21.40-ից մինչեւ 24.00-ը:

Քարոզչական նյութերը զուգահեռաբար հեռարձակվում են հանրային հեռուստառադիոընկերության արբանյակային կապով:

8. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրավունք ունեն Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամից անվճար օգտվել ոչ ավելի, քան 60 րոպե:

9. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրավունք ունեն իրենց նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով օգտվել Հանրային հեռուստաընկերության եթերաժամից ոչ ավելի, քան 120 րոպե՝ պայմանագրային կարգով:

10. Հանրային հեռուստաընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամով համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հաջորդականությունը որոշվում է վիճակահանության արդյունքում կազմված գրաֆիկի համաձայն, որը հաստատվում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից:

11. Հանրային հեռուստաընկերության դեկավարության կողմից եթերաժամերի ներկայացված ժամանակահատվածը, կապված տեխնիկական անհրաժեշտությունից, կարող է տեղաշարժվել ոչ ավելի, քան 30 րոպե՝ առաջ կամ հետ:

12. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրավունք ունեն հավասար հիմունքներով օգտվել Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամերից:

13. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրավունք ունեն Հանրային ռադիոընկերության եթերաժամից անվճար օգտվել ոչ ավելի, քան 120 րոպե:

14. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրավունք ունեն իրենց նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով օգտվել Հանրային ռադիոընկերության եթերաժամից՝ ոչ ավելի, քան 180 րոպե՝ պայմանագրային կարգով:

15. Հանրային ռադիոընկերության անվճար եւ վճարովի եթերաժամից համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու հաջորդականությունը որոշվում է վիճակահանությամբ կազմված, Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից հաստատված, գրաֆիկի համաձայն:

16. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) իրենց տեսագրությունները հեռարձակելու համար տեսաերիզները Հանրային հեռուստաընկերություն պետք է ներկայացնեն հեռարձակման օրը մինչեւ ժամը 15.00-ն, իսկ ձայներիզները՝ Հանրային ռադիոընկերություն, եթերից 2 ժամ առաջ:

17. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցություններին (կուսակցությունների դաշինքներին) հանրային հեռուստառադիոընկերությունում տրված անվճար եւ վճարովի եթերաժամը այլ կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից չի կարող օգտագործվել:

18. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) եւ մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուներն իրավունք ունեն հավասար պայմաններով (միեւնույն տեւողությամբ, միեւնույն սակագնով) պայմանագրային կարգով օգտվել Հայաստանի Հանրապետությունում գործող մասնավոր հեռուստառադիոընկերությունների եթերաժամերից:

19. Նախընտրական քարոզչության ժամանակաշրջանում հեռուստառադիոընկերությունները հրապարակավ հայտնում են վճարովի քաղաքական գովազդի եւ քարոզչական այլ հաղորդումների՝ իրենց եթերաժամի արժեքը:

20. Հեռուստառադիոընկերությունների վճարովի եթերաժամերից օգտվելու համար համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները), մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուները հայտերը (դիմումները) համապատասխան հեռուստառադիոընկերությանն են ներկայացնում եթերի օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ, կից ներկայացնելով անկանխիկ վճարման (փոխանցման) հանձնարարականը: Մեկ օր առաջ եթերաժամ տրամադրելու նպատակով ներկայացված հայտերի (դիմումների) համար վճարումը կատարվում է կանխիկ:

21. Հեռուստառադիոընկերությունների հատկացրած եթերաժամը համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) եւ մեծամասնական

ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուների կողմից չօգտագործվելու դեպքում, դրա փոխարեն այլ լրացուցիչ եթերաժամ չի տրամադրվում:

22. Նախընտրական քարոզչությունը սկսվելու օրվանից, եռօրյա պարբերականությամբ, Հանրային եւ մասնավոր հեռուստառադիոընկերությունները Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով են ներկայացնում տեղեկատվություն համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից եթերաժամերից (վճարովի եւ անվճար) օգտվելու վերաբերյալ, իսկ մասնավոր հեռուստառադիոընկերությունները մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուին գրանցած համապատասխան ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով են ներկայացնում տեղեկատվություն թեկնածուի կողմից տվյալ հեռուստառադիոընկերության վճարովի եթերաժամից օգտվելու վերաբերյալ:

23. Նախընտրական քարոզչության վերաբերյալ հաղորդումները հեռուստատեսությամբ հեռարձակելիս էկրանի վրա պարտադիր անընդմեջ լուսագրով նշվում է «քաղաքական գովազդ» կամ «նախընտրական քարոզչական հաղորդում» բառերը, իսկ ռադիոհաղորդումների դեպքում՝ յուրաքանչյուր հաղորդման ընթացքում, ոչ պակաս, քան երեք անգամ, հիշեցվում է այդ մասին:

24. Արգելվում է նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումները եւ ռադիոհաղորդումներն ընդմիջել ապրանքների կամ ծառայությունների գովազդով:

25. Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած պարբերական մամուլի ղեկավարությունը քարոզչական նյութեր հրապարակելիս պարտավոր է հավասար պայմաններ ապահովել համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) համար:

Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած պարբերական մամուլի ղեկավարությունը քարոզչական նյութեր հրապարակելիս պարտավոր է հավասար պայմաններ (ծավալ, սակագին) ապահովել մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուների համար:

26. «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» օրաթերթերում՝ նախընտրական քարոզչության համար սահմանված ժամանակահատվածում անվճար հրապարակվող քարոզչական նյութերի համար յուրաքանչյուր համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) հատկացվում է 0.25 մամուլ ծավալ:

27. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» օրաթերթերում անվճար հրապարակվող նախընտրական նյութերը խմբագրություն են ներկայացնում հրապարակման օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ:

28. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) եւ մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուները իրավունք ունեն իրենց նախընտրական հիմնադրամի հաշվին, վճարովի հիմունքներով, նախընտրական քարոզչական նյութեր հրապարակել մասնավոր տպագիր լրատվամիջոցներում:

Համապատասխան հրատարակության ղեկավարը՝ բացի կուսակցական մամուլից, պարտավոր է միեւնույն սակագնով ծավալ տրամադրել կուսակցություններին (կուսակցությունների դաշինքներին), մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուներին: Վճարովի ծավալը տրամադրվում է պայմանագրային կարգով:

29. Նախընտրական քարոզչության ընթացքում արգելվում է սահմանադրական կարգը բռնի տապալելու, ռասայական, ազգային, կրոնական գերակայության քարոզումը, ռասայական, ազգային կամ կրոնական թշնամանք առաջացնող նյութերի հրապարակումը, ինչպես նաեւ պատգամավորության թեկնածուների վերաբերյալ կեղծ, զրպարտչական լուրեր տարածելը:

30. Համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) եւ մեծամասնական ընտրակարգով գրանցված պատգամավորության թեկնածուների նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումները եւ ռադիոհաղորդումներն եթեր հեռարձակելիս տեսագրվում եւ ձայնագրվում են:

Հեռուստառադիոընկերությունները ընտրությունների ավարտից հետո նախընտրական քարոզչությանը վերաբերող հեռուստահաղորդումների եւ ռադիոհաղորդումների տեսագրություններն ու ձայնագրությունները պահպանում են առնվազն վեց ամիս:

Unofficial translation

*Adopted by RA CEC on March 28, 2003
Registered by RA Ministry of Justice on April 21, 2003*

**RESOLUTION OF THE CENTRAL ELECTORAL COMMISSION OF
THE REPUBLIC OF ARMENIA ON THE PROCEDURE FOR
PRE-ELECTION PROMOTION IN MEDIA OF THE PARTIES
(PARTY BLOCS) REGISTERED FOR THE RA
NATIONAL ASSEMBLY ELECTIONS BY THE SYSTEM
OF PROPORTIONAL REPRESENTATION AND THE DEPUTY
CANDIDATES REGISTERED BY THE MAJORITARIAN SYSTEM**

1. The following procedure has been established according to the Electoral Code of the Republic of Armenia and regulates the relations concerning the implementation of pre-election campaign in media of the parties (party blocs) registered for National Assembly elections by the system of proportional representation and the deputy candidates registered by the majoritarian system.

2. The pre-election campaign of the parties (or party blocs) registered by the system of proportional representation and the candidates for deputies registered by the majoritarian system begins on April 21, 2003 at 00.00 and ends on May 23, 2003 at 24.00.

3. The citizens of the Republic of Armenia, parties, party blocs, initiative groups have a right to implement campaigning through the ways not prohibited by law.

4. The right to conduct pre-election campaign is not granted to:

- a) state and local self-governing bodies, as well as their staff during the fulfillment of their office duties;
- b) the members of the Constitutional Court, judges, the staff of the police, national security service, the prosecutor's office, the military;
- c) charity and religious organizations;
- d) foreign citizens and organizations.

5. The pre-election campaign in the media is implemented through public debates, round tables, press conferences, interviews, through political advertising and other ways not prohibited by law on equal terms.

6. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation use the free or paid airtime (as well as live broadcasting) on the Public Television and Public Radio in accordance with the given procedure.

7. The free or paid airtime on Public Television is provided starting from April 21 to May 23 daily in the time period from 18.00 to 20.30.

The free airtime on Public Radio is provided daily starting from 14.05 to 16.00, whereas the paid airtime will be provided starting from 21.40 to 24.00.

The pre-election campaign materials are simultaneously aired on the satellite network of the Public Television.

8. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation have a right to use no more than 60 minutes of the free airtime of the Public Television.

9. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation have a right to use no more than 120 minutes of paid airtime on the Public Television paying from their pre-election fund on contractual basis.

10. The sequence of implementing pre-election campaigning on the Public Television through free or paid airtime by the parties (party blocs) registered by the system of proportion-

al representation is defined by means of the schedule formed as a result of sortition and ratified by the Central Electoral Commission.

11. The time period provided by the Public Television administration, depending on technical necessity, may be shifted for no more than 30 minutes ahead or back .

12. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation have a right on equal basis to use the free and paid airtime of the Public Radio.

13. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation have a right to use no more than 120 minutes of the Public Radio free airtime.

14. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation have a right to use no more than 180 minutes of the Public Radio paid airtime paying from their pre-election fund on contractual basis.

15. The sequence for conducting the pre-election campaign by the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation on the Public Radio free and paid airtime is defined through the schedule formed by sortition and ratified by the Central Electoral Commission.

16. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation are to submit the video records for their broadcasting to the Public Television on the day of broadcast till 15.00, and the audio records - to the Public Radio 2 hours prior to broadcast.

17. The free and paid airtime provided to the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation cannot be used by other parties and party blocs.

18. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation and the deputy candidates registered by the majoritarian system have a right on equal basis (with the same duration, tariff) on contractual basis to use the airtime provided by the private TV companies functioning in the Republic of Armenia.

19. During the election campaign period the TV and radio companies make public announcements regarding the airing time cost for paid political advertisement and other programs of promotional nature.

20. In order to make use of the paid airtime of the TV and radio companies, the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation, the deputy candidates registered by the majoritarian system submit their applications to the corresponding TV and radio company not later than 3 days before the day of broadcast enclosing the payment order for the money transfer. For the applications requesting airtime one day ahead of the schedule, the payment is through cash.

21. In case the parties (party blocs) and the deputy candidates registered by the system of proportional representation and the deputy candidates registered by the majoritarian system do not use the airtime provided by TV and radio companies, no additional airtime is provided as a replacement.

22. From the very day of the start of pre-election campaign, the Public and private Television and Radio companies with a three days' periodicity submit to the Central Electoral Commission information on the use of airtime (free and paid) by the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation, and private TV and radio companies present to the corresponding electoral district commission, which has registered the majoritarian deputies, information on the use of the candidate of the free air time of the given TV and radio company.

23. During the broadcast of the pre-election campaign programs on television, the note "political advertisement" or "pre-election promotion program" is necessarily displayed all of the time on the screen, and in case of radio programs, during each program this is mentioned no less than three times.

24. It is forbidden to interrupt the TV and radio programs on pre-election campaigning with commercials.

25. The administration of the periodical press, founded by the state and local self-governing bodies, when publishing campaign materials, is obliged to create equal conditions for the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation.

The administration of the periodical press, founded by the state and local self-governing bodies, when publishing campaign materials, is obliged to create equal conditions (volume, tariff) for the deputy candidates registered by the majoritarian system.

26. In the “Hayastani Hanrapetutiun” and “Respublika Armenia” daily newspapers during the time period allotted for pre-election campaigning, each party (party bloc) registered by the system of proportional representation is provided with 0.25 of the press space for the campaign materials published free of charge.

27. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation submit the campaign materials, published free of charge in the daily newspapers “Hayastani Hanrapetutiun” and “Respublika Armenia,” to the editorial office no later than 3 days before the day of publishing.

28. The parties (party blocs) registered by the system of proportional representation and the deputy candidates registered by the majoritarian system have a right to publish campaign materials in the private print media on the payable basis from their pre-election fund.

The head of the corresponding periodical, besides the partisan press, is obliged to provide equal space on equal tariffs to parties (party blocs), to the deputy candidates registered by the majoritarian system.

The paid space is provided on the contractual basis.

29. During pre-election campaign it is forbidden to publish materials on the appeal for the violation of the constitutional order, profession of racial, national, religious discrimination, provocation of racial, national or religious intolerance, as well as dissemination of false and libelous information about the deputy candidates.

30. The TV and radio programs on the pre-election campaign of the parties (party blocs) registered by the system of proportional representation and the deputy candidates registered by the majoritarian system are video and audio recorded during the broadcast.

The TV and radio companies after the elections preserve the video and audio records related to the pre-election campaign for no less than six months.

Неофициальный перевод

**Принято ЦИК РА 28 марта 2003
Зарегистрировано Министерством юстиции РА
21 апреля 2003**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЦЕНТРАЛЬНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ
КОМИССИИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ О ПОРЯДКЕ ВЕДЕНИЯ
ПРЕДВЫБОРНОЙ АГИТАЦИИ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ
ИНФОРМАЦИИ ПАРТИЯМИ (ПАРТИЙНЫМИ БЛОКАМИ),
ЗАРЕГИСТРИРОВАННЫМИ ДЛЯ УЧАСТИЯ В ВЫБОРАХ В
НАЦИОНАЛЬНОЕ СОБРАНИЕ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ ПО
ПРОПОРЦИОНАЛЬНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ,
И КАНДИДАТАМИ В ДЕПУТАТЫ, ЗАРЕГИСТРИРОВАННЫМИ ПО
МАЖОРИТАРНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ**

1. Настоящий Порядок установлен согласно положениям Избирательного кодекса Республики Армения и регулирует отношения между партиями (партийными блоками), зарегистрированными для участия в выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, и кандидатами в депутаты, зарегистрированными по мажоритарной избирательной системе, при ведении ими предвыборной агитации в средствах массовой информации.

2. Предвыборная агитация партий (партийных блоков), зарегистрированных для участия в выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, и кандидатов в депутаты, зарегистрированных по мажоритарной избирательной системе, начинается 21 апреля 2003 года в 00.00 часов и заканчивается 23 мая 2003 года в 24.00 часа.

3. Граждане, партии, партийные блоки, инициативные группы Республики Армения имеют право вести агитацию в не запрещенных законом формах.

4. Запрещается вести предвыборную агитацию:

- а) государственным органам и органам местного самоуправления, а также их сотрудникам при исполнении своих служебных обязанностей;
- б) членам Конституционного Суда, судьям, сотрудникам (служащим) полиции, службы национальной безопасности, органов прокуратуры, военнослужащим;
- в) благотворительным и религиозным организациям;
- г) иностранным гражданам и организациям.

5. Предвыборная агитация в средствах массовой информации осуществляется на равных условиях в форме публичных дискуссий, "круглых столов", пресс-конференций, интервью, политической рекламы и в иных не запрещенных законом формах.

6. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, пользуются бесплатным и платным эфирным временем (в том числе прямым эфиром) Общественной телекомпании и Общественной радиокompании согласно настоящему Порядку.

7. Предвыборная агитация в эфире Общественной телекомпании на бесплатной и платной основе осуществляется с 21 апреля по 23 мая 2003 года ежедневно с 18.00 до 20.30 часов.

Бесплатное эфирное время Общественной радиокompании предоставляется ежедневно с 14.05 до 16.00 часов, а платное эфирное время будет предоставлено с 21.40 до 24.00.

Агитационные материалы параллельно транслируются по спутниковой связи Общественной телекомпании.

8. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, имеют право бесплатно использовать эфирное время Общественной телекомпании про-

должительностью не более, чем 60 минут.

9. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, имеют право использовать на платной основе за счет своего предвыборного фонда эфирное время Общественной телекомпании продолжительностью не более, чем 120 минут - в договорном порядке.

10. Очередность предвыборной агитации, проводимой партиями (партийными блоками), зарегистрированными по пропорциональной избирательной системе, в бесплатном и платном эфире Общественной телекомпании, определяется согласно графику, составленному в результате жеребьевки, который утверждается Центральной избирательной комиссией.

11. Предоставленное руководством Общественной телекомпании эфирное время в случае технической необходимости может смещаться вперед или назад не более, чем на 30 минут.

12. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, имеют право на бесплатное и платное эфирное время Общественной радиокompании на равных условиях.

13. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, имеют право бесплатно использовать эфирное время Общественной радиокompании продолжительностью не более, чем 120 минут.

14. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, имеют право использовать на платной основе за счет своего предвыборного фонда эфирное время Общественной радиокompании продолжительностью не более, чем 180 минут - в договорном порядке.

15. Очередность предвыборной агитации, проводимой партиями (партийными блоками), зарегистрированными по пропорциональной избирательной системе, в бесплатном и платном эфире Общественной радиокompании, определяется согласно графику, составленному в результате жеребьевки, который утверждается Центральной избирательной комиссией.

16. Видеокассеты, предназначенные для трансляции в эфире, должны быть предоставлены Общественной телекомпании партиями (партийными блоками), зарегистрированными по пропорциональной избирательной системе, до 15.00 часов дня вещания, а аудиокассеты - Общественной радиокompании за 2 часа до эфира.

17. Предоставленное партиям (партийным блокам), зарегистрированным по пропорциональной избирательной системе, бесплатное и платное эфирное время не может быть использовано другими партиями (партийными блоками).

18. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, и кандидаты в депутаты, зарегистрированные по мажоритарной избирательной системе, имеют право использовать эфирное время частных телекомпаний, действующих в Республике Армения, на равных условиях (с одинаковой продолжительностью, с одинаковым тарифом) в договорном порядке.

19. В период предвыборной агитации телерадиокompании публично сообщают стоимость эфирного времени для платной политической рекламы и других передач агитационного характера.

20. Для использования платного эфирного времени партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, кандидаты в депутаты, зарегистрированные по мажоритарной избирательной системе, представляют заявки (заявления) соответствующим телерадиокompаниям не позднее, чем за 3 дня до эфира, прилагая платежное поручение по безналичной оплате (переводу). Оплата заявок (заявлений), поданных за один день до предоставления эфирного времени, производится наличными.

21. В случае неиспользования партиями (партийными блоками), зарегистрированными по пропорциональной избирательной системе, и кандидатами в депутаты, зарегистрированными по мажоритарной избирательной системе, эфирного времени, предоставленного телерадиокompаниями, другое дополнительное эфирное время им не предоставляется.

22. Со дня начала предвыборной агитации Общественная и частные телерадиокомпании с трехдневной периодичностью представляют в Центральную избирательную комиссию информацию об использовании партиями (партийными блоками), зарегистрированными по пропорциональной избирательной системе, эфирного времени (платного и бесплатного), а частные телерадиокомпании представляют в соответствующую окружную избирательную комиссию, зарегистрировавшую кандидата в депутаты, зарегистрированного по мажоритарной избирательной системе, информацию об использовании кандидатом платного эфирного времени данной телерадиокомпании.

23. При трансляции по телевидению предвыборных агитационных передач обязательно постоянное наличие на экране слов “политическая реклама” или “предвыборная агитационная передача”, а в случае с радиопередачами - напоминание об этом должно осуществляться не менее, чем 3 раза во время каждой передачи.

24. Запрещается прерывать телепередачи и радиопередачи, посвященные предвыборной агитации, рекламой товаров или услуг.

25. Руководство периодической печати, учрежденной государством и органами местного самоуправления, при опубликовании агитационных материалов обязано обеспечивать равные условия для партий (партийных блоков), зарегистрированных по пропорциональной избирательной системе.

Руководство периодической печати, учрежденной государством и органами местного самоуправления, при опубликовании агитационных материалов обязано обеспечивать равные условия (площадь, тариф) для кандидатов в депутаты, зарегистрированных по мажоритарной избирательной системе.

26. В период предвыборной агитации в ежедневных газетах “Айастан Анрапетутюн” и “Республика Армения” каждой партии (партийному блоку), зарегистрированному по пропорциональной избирательной системе, предоставляется площадь в 0.25 печатного листа для бесплатной публикации агитационных материалов.

27. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, должны предоставить бесплатно публикующиеся агитационные материалы в редакции ежедневных газет “Айастан Анрапетутюн” и “Республика Армения” не позднее, чем за 3 дня до публикации.

28. Партии (партийные блоки), зарегистрированные по пропорциональной избирательной системе, и кандидаты в депутаты, зарегистрированные по мажоритарной избирательной системе, имеют право на платной основе за счет своего предвыборного фонда публиковать предвыборные агитационные материалы в частных печатных СМИ.

Руководитель соответствующего издания, кроме партийной прессы, обязан предоставлять партиям (партийным блокам), кандидатам в депутаты, зарегистрированным по мажоритарной избирательной системе, площадь по одинаковому тарифу.

Платная площадь предоставляется на договорной основе.

29. В ходе предвыборной агитации запрещается пропаганда насильственного свержения конституционного строя, расового, национального, религиозного превосходства, публикация материалов, разжигающих расовую, национальную или религиозную вражду, а также распространение лживых, клеветнических сведений о кандидатах в депутаты.

30. При выпуске в эфир телепередач и радиопередач, посвященных предвыборной агитации партий (партийных блоков), зарегистрированных по пропорциональной избирательной системе, и кандидатов в депутаты, зарегистрированных по мажоритарной избирательной системе, производится их видео- и аудиозапись.

После окончания выборов телерадиокомпании хранят видео- и аудиозаписи телепередач и радиопередач, посвященных предвыборной агитации, в течение, как минимум, шести месяцев.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍՈՒԼԻ ԱԿՈՒՄԲԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԸՆՏՐԱՐՇԱՎՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱԲԱՆՄԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Երեւանի մամուլի ակումբի կողմից անցկացվող մոնիտորինգի նպատակներից մեկն էր՝ պարզել, թե առկա օրենսդրությունը եւ պետական կառույցները որքանով են նպաստում, որ ՁԼՄ-ներն իրականացնեն ընտրությունների ազատությունը, արդարությունն ու թափանցիկությունն ապահովելու իրենց առաքելությունը:

Այս ընտրությունները նախորդներից տարբերվում էին նրանով, որ առաջին անգամ անց էին կացվում ավելի ընդլայնված օրենսդրական բազայի պայմաններում. 1999 թվականի խորհրդարանական ընտրություններից հետո փոփոխություններ են կատարվել ընտրական օրենսգրքում, բացի այդ՝ հասարակության վրա հսկայական ազդեցություն ունեցող հեռարձակող լրատվամիջոցների գործունեությունը կարգավորվում է 2000 թվականին ընդունված «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքով:

Թերթերում եւ հեռուստատեսությամբ հրապարակվող նյութերի, ինչպես նաեւ մեր դիտարկումների հիման վրա կարելի է գնահատել, որ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն աշխատել է բաց ու թափանցիկ, նրա նիստերին մշտապես ներկա են եղել լրագրողները, իսկ հանձնաժողովի մամուլի պատասխանատուն եւ մյուս աշխատակիցները պատրաստակամությամբ պատասխանել են բոլորին հետաքրքրող հարցերին, անհրաժեշտության դեպքում տրամադրել փաստաթղթեր: Այսինքն՝ լրատվամիջոցների հետ աշխատանքի առումով ԿԸՀ-ի նկատմամբ դժգոհություն չենք կարող ներկայացնել:

Սակայն պետք է արձանագրել, որ քարոզարշավի ընթացքում լրատվամիջոցների գործունեությանը հետևելը բացահայտեց նաեւ օրենսդրական կարգավորման մի շարք թերություններ:

1. Անհատականությունները սկսվում են «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ «Հեռուստառադիոհաղորդումները հանրաքվեների եւ ընտրությունների ժամանակաշրջանում» հոդվածից:

Այդ հոդվածի առաջին պարբերությունն ասում է. «**Հանրաքվեների եւ ընտրությունների ֆարոգչությանը նախորդող** ու դրանց անցկացման ժամանակաշրջանում հեռուստառադիոհաղորդումները հեռարձակվում են ընտրությունների եւ հանրաքվեների մասին օրենսդրությանը համապատասխան» (այս եւ հետագա բոլոր ընդգծումները մերն են - ԵՄԱ): Հայաստանի Հանրապետության «Ընտրական օրենսգիրքը» որեւէ հոդվածով չի սահմանում «հանրաքվեների եւ ընտրությունների քարոզչությանը նախորդող ժամանակաշրջան» հասկացությունը: Սա տարբեր մեկնաբանությունների եւ լրատվամիջոցների հասցեին մեղադրանքների տեղիք է տալիս: Ո՞րն է այդ ժամանակաշրջանը՝ նախորդող մե՞կ ամիսը, երկո՞ւ ամիսը, մե՞կ տարին... Ըստ էության «հանրաքվեների եւ ընտրությունների քարոզչությանը նախորդող ժամանակաշրջանը» սկսվում է ցանկացած ընտրության ավարտվելու հաջորդ օրը եւ տեւում հինգ կամ չորս տարի:

Անհատականությունը վերացնելու համար մենք առաջարկում ենք կամ ՀՀ «Ընտրական օրենսգրքում» սահմանել, թե ինչ է «հանրաքվեների եւ ընտրությունների քարոզչությանը նախորդող ժամանակաշրջանը», կամ փոփոխություն կատարել «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածում: Մասնավորապես՝ այդ ժամանակաշրջանը կարելի է ձեւակերպել. «Ընտրություններ եւ հանրաքվեներ հայտարարվելու օրվանից, մինչեւ քարոզչության պաշտոնական սկզբի օրն ընկած ժամանակահատվածը»:

2. ՀՀ «Ընտրական օրենսգիրքի» 20-րդ հոդվածը սահմանում է. «1. Հանրապետության Նախագահի թեկնածուները եւ Ազգային ժողովի՝ համամասնական ընտրակարգով գրանցված կուսակցությունները **հանրային ռադիոյով եւ հանրային հեռուստատեսությամբ** հավասար պայմաններով անվճար եւ վճարովի եթերաժամերի (այդ թվում՝ ուղիղ եթերով) իրավունք ունեն: 2. **Հանրային ռադիոյից եւ հանրային հեռուստատեսությունից** Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներին եւ Ազգային ժողովի՝ համամասնական ընտրակարգով ընտրական ցուցակներ առաջադրած կուսակցություններին անվճար եթերաժամ տրամադրելու կարգը սահմանում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը»:

ԿԸՀ 2003թ. հունվարի 15-ին ընդունած որոշմամբ սահմանված «Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կողմից զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչության իրականացնելու կարգի» 7 կետում նշված է. «Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների համար ապահովում է *Հանրային հեռուստաընկերության եւ Հանրային ռադիոընկերության* եթերաժամերից անվճար եւ վճարովի օգտվելու հավասար հնարավորություններ»։ Հետագա մի քանի կետերը նույնպես նվիրված են դրան։

Խնդիրն այստեղ Կարգի լավ կամ վատ լինելը չէ։ Մենք ուզում ենք ուշադրություն հրավիրել մի այլ հանգամանքի վրա։ Այսօր բացի Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունից (ՀՀՀ) գործում է նաեւ «Շիրակ» հանրային հեռուստատեսությունը, որի գործունեության վրա, ըստ էության չեն տարածվել, ոչ «Ընտրական օրենսգրքի» 20-րդ հոդվածը, ոչ էլ ԿԸՀ ընդունած վերոհիշյալ որոշումը։ Այսինքն՝ թեկնածուները զրկված էին հանրային մի ալիքից անվճար օգտվելու հնարավորությունից, իսկ վճարովի գովազդ, այդ ալիքը, ինչպես ցույց են տալիս մոնիտորինգի արդյունքները, չի ստացել։

3. ՀՀ «Ընտրական օրենսգրքի» 20-րդ հոդվածի 3-րդ կետում նշված է. «Թեկնածուներն ու կուսակցություններն իրավունք ունեն հավասար պայմաններով օգտվելու նաեւ *սեղական ինֆ-նակառավարման մարմինների հիմնադրած ռադիոյի եւ հեռուստատեսության* եթերաժամերից»։

Սա ավելորդ կետ է, քանի որ հակասում է «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքին. այդ օրենքի 16 հոդվածը նշում է. «Հայաստանի Հանրապետությունում կարող են լինել հանրային եւ մասնավոր հեռուստառադիոընկերություններ»։ Ըստ նույն օրենքի 17 հոդվածի «Մասնավոր հեռուստառադիոընկերությունների հիմնադիրներ չեն կարող լինել՝ ա) պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինները (...)»։ Ըստ 28 հոդվածի՝ «(...)Հանրային հեռուստաընկերությունն ստեղծում է պետությունը (...)»։ Այս երկու մեջբերումներից պարզ է դառնում, որ «տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնադրած ռադիո եւ հեռուստատեսություն» պարզապես չի կարող գոյություն ունենալ։

4. Այժմ օրենսդրական մեկ դրույթի կիրառման մասին. խոսքը «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքի 28-րդ՝ «Հանրային հեռուստառադիոընկերության կարգավիճակը եւ գործունեության սկզբունքները» հոդվածին է վերաբերում։ Այն, մասնավորապես, նշում է. «(...) Հանրային հեռուստառադիոընկերությունում (...) գ) *հեռաձայնկող հաղորդումներում ֆաղափական դիրքորոշման գերակշռությունը* եւ ընտրարշավներից դուրս քաղաքական գովազդի առկայությունն արգելվում է»։

Թեպետ սրա ուսումնասիրությունը մեր մոնիտորինգի խնդիրներից չի եղել, սակայն ձեւակերպումն ինքնին հարցեր է առաջացնում. ինչպե՞ս է որոշվում մի քաղաքական դիրքորոշման առավելությունը, երկրորդ՝ ենթադրենք հայտնաբերվել է որեւէ քաղաքական դիրքորոշման առավելություն, ի՞նչ հետեւանք կարող է ունենալ դա Հանրային հեռուստաընկերության համար ընդհանրապես եւ ընտրությունների քարոզչության ժամանակաշրջանում մասնավորապես։ Մենք դեմ չենք նման ձեւակերպմանը, ավելին՝ պաշտպանում ենք այն, մեզ հետաքրքրում է պրակտիկայում դրա կիրառությունը (մանավանդ հանրային հեռուստատեսության եթերում եւ անցած տարիներին, եւ քարոզչության շրջանում մեկ տեսակետի գերակշռությունն ակնհայտ է), ուստի կարծում ենք պահանջը նաեւ կիրառման մեխանիզմներ պիտի ունենա։

5. Անդրադառնանք ՀՀ ԿԸՀ հունվարի 15-ին ընդունած որոշմամբ սահմանված «Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կողմից զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչության իրականացնելու կարգին»։ Այս կարգի 31 կետում նշված է (բերում ենք ամբողջությամբ).

«Հանրապետության Նախագահի թեկնածուն կամ նրա համաձայնությամբ՝ նրան առաջադրած կուսակցությունը, կուսակցությունների դաշինքը կամ նախաձեռնող խումբն իրավունք ունեն թեկնածուի նախընտրական հիմնադրամի հաշվին վճարովի հիմունքներով նախընտրական քարոզչական նյութեր հրապարակել բոլոր թերթերում։

Համապատասխան հրատարակչության դեկլարիչ պարտավոր է հավասար պայմաններով՝ միեւնույն սակագնով հավասար ծավալ տրամադրել յուրաքանչյուր թեկնածուին։ Վճարովի ծավալը տրամադրվում է պայմանագրային կարգով։

Թերթերի առաջին էջում տպագրվում է Հանրապետության Նախագահի թեկնածուի հոդվածի ծանուցումը (անոնսը)»:

Այս կետը հակասում է մամուլի ազատության համընդհանուր սկզբունքներին: Եթե անգամ այն արդարացնելու համար հղում կատարվի «Ընտրական օրենսգրքի» 18-րդ հոդվածի 3 կետին, որն ասում է. «Չանգվածային լրատվության միջոցներից օգտվելու համար թեկնածուներին եւ կուսակցություններին երաշխավորվում են հավասար պայմաններ՝ եթերաժամանակ կամ ծավալ, սակագին եւ այլն», ապա, միեւնույն է, դա ամբողջությամբ կարող է վերաբերել միայն պետական տպագիր լրատվամիջոցներին եւ բոլոր հեռարձակողներին (վերջիններիս համար նման պահանջ կա «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքի 11 հոդվածում): Մասնավոր տպագիր լրատվամիջոցներին կարող է վերաբերել միայն հավասար սակագնի պահանջը:

Էլ առավել անընդունելի է վերոհիշյալ կետի վերջին պարբերությունը («Թերթերի առաջին էջում տպագրվում է Հանրապետության Նախագահի թեկնածուի հոդվածի ծանուցումը (անոնսը)»): Սա արդեն ուղղակի միջամտության է լրատվամիջոցների գործունեությանը եւ հակասում է ոչ միայն «Մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցների մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածին («Հայաստանի Հանրապետությունում մամուլը եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցներն ազատ են, գրաքննության չեն ենթարկվում»), այլեւ Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի 1999 թվականի սեպտեմբերի 9-ի «Մամուլում ընտրարշավների լուսաբանման վերաբերյալ» R (99)15 հանձնարարականի պահանջներին: Հանձնարարականի հավելվածի «Տպագիր մամուլին վերաբերող միջոցառումներ» բաժնի 1 կետն ասում է. «Մամուլում ընտրությունների լուսաբանումը կարգավորող մարմինները չպետք է միջամտեն թերթի կամ հանդեսի ազատությանը (...):»:

6. Ավելի անհասկանալի է Կարգի 5-րդ կետը, որն ասում է. «Նախընտրական քարոզչության ժամանակ զանգվածային լրատվության միջոցների աշխատակիցներին արգելվում է իրենց վերապահված լիազորությունները եւ իրավունքները գործադրել թեկնածուների միջեւ անհավասար պայմաններ ստեղծելու, կողմնակալություն ցուցաբերելու միջոցով քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործելու նպատակով»: Պատահական չէ, որ այս դրույթը հարուցել էր նաեւ միջազգային դիտորդների տարակուսանքը եւ նրանք փորձում էին ընթերցել սրա էությունը եւ հասկանալ՝ արդյո՞ք Հայաստանի լրագրողները խախտում են այն:

Նախ՝ որոնք են այն լիազորություններն ու իրավունքները, որ ՁԼՄ աշխատակիցները կարող են գործադրել «քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործելու նպատակով»: Լրագրողների իրավունքները սահմանված են «Մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցների մասին» ՀՀ օրենքի 27-րդ հոդվածով: Այդ հոդվածում ընտրարշավների կամ այլ ժամանակահատվածի համար իրավունքների որեւէ տարանջատում չկա: Ինչ վերաբերում ընտրությունների ժամանակ լրագրողների իրավունքներին, ապա դրանք սահմանված են «Ընտրական օրենսգրքի» 30 հոդվածով: Ըստ դրա լրագրողները (ինչպես նաեւ վստահված անձինք եւ դիտորդները) իրավունք ունեն «1. ներկա գտնվել ընտրական հանձնաժողովի նիստերին, իսկ քվեարկության ընթացքում՝ նաեւ տեղամասային կենտրոնում. 2) անարգել ծանոթանալ ընտրական փաստաթղթերին, քվեաթերթիկների նմուշներին, ընտրական հանձնաժողովի որոշումներին, նիստերի արձանագրություններին, ստանալ դրանց պատճենները, կատարել քաղվածքներ»: Վերոհիշյալ լիազորություններից որեւէ մեկը լրագրողներին հնարավորություն չի ընձեռում դրանք օգտագործել «թեկնածուների միջեւ անհավասար պայմաններ ստեղծելու, կողմնակալություն ցուցաբերելու միջոցով քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտման վրա ներգործելու նպատակով»:

Գուցե այս կետը գրելիս ենթադրվել է նախընտրական քարոզչության լուսաբանման անաչառության պարտադրանքը: Բայց այդ դեպքում դարձյալ հակասություն է ստեղծվում. լրագրողը, ինչպես եւ ցանկացած քաղաքացի, կարող է ունենալ իր տեսակետներն ու կարծիքները, համակրանքներն ու հակակրանքները եւ արտահայտել դրանք իր լրատվամիջոցի էջերում: Ավելին՝ դա նաեւ սահմանադրական դրույթ է. ՀՀ Սահմանադրության հոդված 24-ն ուղ-

ղակի ասում է. «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր կարծիքը պնդելու իրավունք: Արգելվում է մարդուն հարկադրել՝ հրաժարվել իր կարծիքից կամ փոխել այն»: Հետեւաբար՝ Կարգի այս կետը, եթե այն անաչառություն է ենթադրում, չի կարող վերաբերել լրագրողին (իբրեւ անհատի): Իսկ եթե ԿԸՀ-ը ուզում էր իրոք անաչառություն պարտադրել, ապա դա կարող էր անել միայն լրատվամիջոցների, այն էլ միայն հեռարձակողների վերաբերյալ: Քանզի ԵԽ նախարարանների կոմիտեի մեր նշած Հանձնարարականն ուղղակի ասում է. «Մամուլում ընտրությունների լուսաբանումը կարգավորող մարմինները չպետք է միջամտեն թերթի կամ հանդեսի ազատությանը կամ նրա՝ քաղաքական նախապատվությունն արտահայտելու իրավունքին»:

Հեռարձակողների նկատմամբ անաչառության պարտադրանքը կիրառելի է, քանի որ հեռարձակողն օգտագործում է հանրությանը պատկանող կապուղին, եւ հեռարձակումը լիցենզավորվող գործունեություն է, այսինքն՝ պետությունը՝ տրամադրելով կապուղին կարող է նաեւ որոշակի պայմաններ թելադրել: Սա նաեւ թույլատրում է Հանձնարարականը, որի հավելվածի «Հեռարձակող լրատվամիջոցներին վերաբերող միջոցառումներ» բաժնի 1-ին եւ 2-րդ կետերը հենց դրան են վերաբերում. «Կարգավորող մարմինները ընտրարշավի ժամանակ պետք է խթանեն հեռարձակող լրատվամիջոցներում բազմակարծության արտահայտումը:

Հարգելով հեռարձակող լրատվամիջոցների ազատության սկզբունքը՝ կարգավորող մարմինները պետք է հետեւեն, որ հեռարձակվող ծրագրերում պահպանվի անաչառության, հավասարակշռության եւ անկողմնակալության սկզբունքը: Դա պետք է վերաբերի թե հանրային ծառայությանը, թե մասնավոր հեռարձակողներին»:

Ընդունելով հանդերձ, որ հեռարձակողներին անաչառություն պարտադրելը թույլատրելի է, մենք, այսուհանդերձ, կարծում ենք, որ այն պետք է ամրագրված լինի օրենքով, այլ ոչ թե թողնվի ԿԸՀ կարգավորմանը: Թեպետ այստեղ էլ ցանկանում ենք կրկնել այն, ինչ ասացինք հանրային հեռուստատեսության անաչառության դրույթի վերաբերյալ. չափանիշներ պիտի սահմանված լինեն:

7. Վերջապես՝ ԿԸՀ որոշմամբ հաստատված կարգի 24-րդ կետը՝ «Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներին տրված անվճար եւ վճարովի եթերաժամը այլ թեկնածուների կողմից չի կարող օգտագործվել»: Եթե անգամ նման կարգավորում անհրաժեշտ է (որովհետեւ հակառակ դեպքում մի որեւէ թեկնածու, օգտագործելով մեկ ուրիշի ժամերը կարող էր առավելություն ստանալ) ապա, կարծում ենք, այս խնդիրն էլ պետք է կարգավորվեր օրենսդրությամբ եւ ոչ թե թողնվեր ԿԸՀ-ի կարգավորմանը:

Ասեմք, որ մասնավոր հեռուստաընկերությունները Հանրայինի համար նախատեսված այս պահանջից ավելի խիստ հետեւություններ արեցին՝ նախընտրական քարոզչության համար եթերաժամանակ տրամադրելու իրենց պայմանները հայտարարելիս նշելով, թե թեկնածուն չի կարող իր վճարովի գովազդային ժամանակն օգտագործել այլ թեկնածուի օգտին քարոզելու համար: Իհարկե, սա կարելի է մեկնաբանել իբրեւ մասնավոր ընկերության եւ նախագահի թեկնածուի պայմանագրային հարաբերությունների խնդիր, սակայն էթիկայի տեսակետից այն անընդունելի է: Ի վերջո յուրաքանչյուր մարդ ինքը պետք է որոշի, թե ինչպես է տնօրինում իր գնած ապրանքը՝ տվյալ դեպքում եթերաժամանակը:

Խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ ՀՀ Նախագահի ընտրությունների համեմատ էական դրական քայլ էր զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչության կարգի վերաբերյալ ՀՀ ԿԸՀ-ի ընդունած մարտի 28-ի որոշումը, որում վերացված էին այն հիմնական թերությունները, որոնք մենք նշել ենք վերելում: Կարգը հնարավորինս համապատասխանեցված էր ՀՀ օրենսդրությանը եւ միջազգային ընդունված չափանիշներին: Ավելին, Կարգի նախագծում կային մի շարք անընդունելի դրույթներ, որոնք հետագայում՝ արդարադատության նախարարությունում գրանցվելիս վերացվեցին: Սակայն այս առումով թերացում պետք է համարել այն, որ Կարգը արդարադատության նախարարությունում գրանցվել է միայն 2003թ. ապրիլի 21-ին, երբ պաշտոնական քարոզչությունն արդեն սկսվել էր:

YEREVAN PRESS CLUB COMMENTS ON LEGISLATIVE REGULATION OF ELECTION CAMPAIGN COVERAGE AND RELATED ISSUES

One of the aims of the monitoring conducted by Yerevan Press Club was determination of the extent to which the legislation in force and government structures contribute to media's mission of ensuring free, fair and transparent elections.

These elections differed from the previous ones since for the first time they were conducted within an enlarged legislative base: after parliamentary elections of 1999, some amendments were introduced in the Electoral Code. Besides, the activity of broadcast media, having great influence on the society, is regulated by the Law "On Television and Radio" adopted in 2000.

Considering the materials, provided by newspapers and television, as well as our observations, the work of the Central Electoral Commission (CEC) may be evaluated as open and transparent. At its sessions, journalists were constantly present, and the spokesperson of the Commission and other staff willingly answered all the questions, showing documents in case of necessity. Thus, we do not have any grounds for discontent over CEC's work with the media.

However, it should be noted that monitoring of media activity in the course of election campaign also disclosed a number of shortcomings in the sphere of legislation.

1. Ambiguity starts from Article 11 of RA Law "On Television and Radio" - "Radio and TV Programs during Referendums and Elections".

The first paragraph of the article in question stipulates, "Radio and TV programs *in the period prior to referendums and elections*, as well as in the process of conducting them, are broadcast in accordance with the legislation on elections and referendums" (*here and below - emphasis by YPC*). No article of RA Electoral Code provides definition for the concept of "the period prior to referendums and elections". This provokes different interpretations and accusations against journalists: which period is that - previous month, two months or a year?.. In essence, "the period prior to referendums and elections" starts on the next day after any elections and lasts four or five years.

To overcome this ambiguity, we propose either to give a definition of "the period prior to referendums and elections" in RA Electoral Code or to introduce an amendment in Article 11 of RA Law "On Television and Radio". In particular, the period in question may be defined as "Period starting from the day of announcing elections and referendums to the official start of election campaign".

2. Article 20 of the Electoral Code runs, "1. Candidates for the President of the Republic and the parties registered by the proportional system for the National Assembly have the right to paid and free of charge airtime (including live broadcasting) on *the public radio and television*, on equal conditions. 2. The Central Electoral Commission establishes the procedure for the provision of free airtime on *the public radio and television* for candidates for the President of the Republic and for the parties that have presented party lists based on the proportional system for the National Assembly."

Clause 7 of the RA CEC Resolution on the Procedure for Pre-Election Promotion in Media of Presidency Candidates of January 15, 2003 states, "The Central Electoral Commission ensures equal opportunities for candidates for the President of the Republic for the use of free of charge and paid airtime on *the Public TV and Public Radio*". A few subsequent clauses are also devoted to this.

The problem lies not in qualifying the Procedure as bad or good. We want to focus attention on another circumstance. At present, besides Public Television of Armenia (PTA), there is also "Shirak" public television, the activity of which has evidently been influenced by neither Article 20 of the Electoral Code nor the CEC Resolution mentioned above. Thus, candidates were deprived of the opportunity to use free airtime of one public channel, and the channel in question, according to the monitoring, has not received paid advertisement.

3. Clause 3 of Article 20 in RA Electoral Code stipulates, "Candidates and parties have the right to use, *on equal conditions*, airtime also on the *radio and TV established by local self-administration bodies*".

This clause is superfluous since it contradicts RA Law "On Television and Radio", Article 16 of the Law stipulates, "In the Republic of Armenia, there may be public and private TV and radio com-

panies". According to Article 17 of the Law in question, "The founders of private TV and radio companies may be: a) state bodies or local self-government bodies (...)" According to Article 28, "(...) Public Television is established by the state (...)" These two quotations make it clear that "radio and TV established by local self-administration bodies on equal conditions" simply cannot exist.

4. Proceeding to the application of one legislative provision - Article 28 of RA Law "On Television and Radio" - "Status and Principles of Public Television Activity". It notes in particular, "(...) On Public Television (...) c) **predominance of political orientation in broadcasted programs** and political advertising beyond election campaign are prohibited".

Although our monitoring did not cover research on this issue, the wording itself raises questions: how the predominance of one political orientation is determined? Secondly, in case the predominance of one political orientation is disclosed, what consequence may it have for the Public Television in general and the period of election campaign in particular? We are not against this wording, moreover, we support it, but we are interested in its practical application (especially as predominance of one point of view was evident on the air of Public Television both during previous years and in the period of election campaign). Thus, we hold that the requirement should also be supported by practical mechanisms.

5. Let the RA CEC Resolution on the Procedure for Pre-Election Promotion in Media of Presidential Candidates of January 15, 2003 be recalled again and Clause 31 of the Procedure be quoted in full:

"A candidate nominated to run for the President of the Republic, or upon his consent - the party or initiative group that has nominated him have the right to publish campaign materials in all newspapers paying from the candidate's pre-election fund.

The head of the relevant periodical must provide each candidate equal space by equal tariffs on equal basis. Paid area is provided on contractual basis.

On the front page of the newspapers the notice (announcement) of the article of the Candidate for the President of the Republic is published."

This clause contradicts the commonly accepted principles of press freedom. Even considering Clause 3 of Article 18 of the Electoral Code that stipulates, "The candidates and parties are guaranteed equal conditions - airtime or space, tariffs, etc. - for access to mass media"- still all of this may fully apply only to state print media and all the broadcasters (a similar requirement is made to the latter in Article 11 of RA Law "On Television and Radio"). Private print media only have the requirement for equal tariff.

It is the last paragraph of the mentioned clause that is most unacceptable ("On the front page of the newspapers the notice (announcement) of the article of the Candidate for the President of the Republic is published"). It is already direct intervention into media activity which contradicts not only Article 2 of RA Law "On Press and Other Media Outlets" ("RA press and other media outlets are free and not liable to censorship"), but also the requirements of R (99) 15 Recommendation "On Media Coverage of Election Campaigns", adopted on September 9, 1999 by the Committee of Ministers of the Council of Europe. Clause 1 of "Measures Concerning the Print Media" section of the appendix to the Recommendation stipulates, "Regulatory frameworks on media coverage of elections should not interfere with the editorial independence of newspapers or magazines (...)"

6. It is Clause 5 of the CEC Procedure that is most ambiguous. It runs, "During the pre-election campaign, the employees of media are banned from making use of their powers (authorities) for creation of uneven conditions for the candidates, by influencing the expression of citizens' free will through prejudiced support". It is not accidental that this provision raised doubts of international observers and they attempted to perceive its essence and understand whether Armenian journalists really violate it.

First and foremost, what are the powers and rights that media staff may apply "with the aim of influencing the expression of citizens' free will"? Journalists' rights are stipulated by Article 27 of RA Law "On Press and Other Media". This article does not contain any differentiation of rights for election campaigns or any other period. As regards journalists' rights during elections, these are stipulated by Article 30 of the Electoral Code. According to this article, journalists (as well as entrusted persons and observers) have a right to: "1. attend the sessions of the electoral commission, and during voting - also the election center, 2. freely access the electoral documents, ballot samples, decisions

of the electoral commission, session records, to get their copies and use excerpts". And the person empowered with this authority anyway does not have any right to use them 'through creation of uneven conditions for the candidates and prejudiced support with the aim of influencing the expression of citizens' free will'".

Might the authors of the clause have intended to provide for objectivity in election campaign coverage? But in this case a new contradiction emerges: a journalist, as any citizen, may have his views and opinion, likes and dislikes expressed on the pages of his periodical. Moreover, it is also a constitutional provision - Article 24 of RA Constitution directly stipulates, "Everyone is entitled to assert his or her opinion. No one shall be forced to retract or change his or her opinion." Consequently, the requirement of the given clause of the Procedure, should it call for objectivity, cannot apply to the journalist (i.e. an individual). And if CEC really intends to demand objectivity, it could have applied it only to broadcast media. Since the Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe mentioned by us directly states, "Regulatory frameworks on media coverage of elections should not interfere with the editorial independence of newspapers or magazines nor with their right to express any political preference."

The objectivity requirement to the broadcasters is quite applicable, since a broadcaster uses a means of communication belonging to the state, and broadcasting is a licensed activity, i.e. the state, providing the means for communication, may also dictate certain conditions. It is also allowed by the Recommendation: Clauses 1 and 2 of the "Measures Concerning Print Media" section of the appendix to the Recommendation are devoted to this, "During electoral campaigns, regulatory frameworks should encourage and facilitate the pluralistic expression of opinions via the broadcast media.

"With due respect for the editorial independence of broadcasters, regulatory frameworks should also provide for the obligation to cover electoral campaigns in a fair, balanced and impartial manner in the overall programme services of broadcasters. Such an obligation should apply to both public service broadcasters as well as private broadcasters in their relevant transmission areas".

Considering the fact that the objectivity requirement to the broadcasters is quite acceptable, we nevertheless think that it should be ratified by law and not be left to CEC's discretion. Nevertheless, in this case, as well as in the case of Public Television, this requirement should be enforced by practical mechanisms.

7. Finally, Clause 24 of the Procedure stipulated by CEC Resolution, "The free and paid airtime provided to the candidates for President of the Republic cannot be used by other candidates". Even if this regulation is necessary (since in the opposite case any candidate, using another's airtime, could get advantage), we think that this issue should also be settled by the legislation and not be left to CEC's decision.

We will note that private TV companies drew more serious conclusions from this requirement for the Public Television, making a reservation in their airtime provision terms for election campaign that a candidate cannot use his paid advertising time for promotion of another candidate. Certainly, it may be considered to be an issue of contractual relations between the private company and the presidential candidate; however, it is unacceptable from the ethical aspect. Ultimately, any person has a right decide on the use of the commodity purchased by him - in this case airtime.

During parliamentary elections, in comparison to RA presidential elections, the adoption on March 28 by RA CEC of the Resolution on the Procedure for Pre-Election Promotion in Media was certainly a step forward. It had dispensed with all above-mentioned shortcomings. The Procedure was brought in accordance with RA legislation and international standards wherever possible. Moreover, there were a number of unacceptable provisions in the draft of the Procedure that were later annulled during the registration in the Ministry of Justice. However, in this respect one should view as a shortcoming the fact that the Procedure was registered in the Ministry of Justice only on April 21, when the official promotion had already set off.

КОММЕНТАРИЙ ЕРЕВАНСКОГО ПРЕСС-КЛУБА К ЗАКОНОДАТЕЛЬНОМУ РЕГУЛИРОВАНИЮ ОСВЕЩЕНИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ КАМПАНИЙ И СМЕЖНЫМ ВОПРОСАМ

Одной из целей мониторинга, проводимого Ереванским пресс-клубом, было определение, насколько существующее законодательство и государственные структуры способствуют выполнению СМИ своей миссии по обеспечению свободных, справедливых и прозрачных выборов.

Эти выборы отличались от предыдущих тем, что впервые они проводились в условиях более расширенной законодательной базы: после парламентских выборов 1999 в Избирательный кодекс были внесены поправки, кроме того, деятельность вещательных СМИ, имеющих огромное влияние на общество, регулируется Законом РА "О телевидении и радио", принятым в 2000.

Исходя из материалов, предоставленных газетами и телевидением, и наших наблюдений, деятельность Центральной избирательной комиссии можно оценить как открытую и прозрачную: на ее заседаниях постоянно присутствовали журналисты, пресс-секретарь ЦИК и другие работники с готовностью отвечали на все вопросы, в случае необходимости предоставляли также документы. Таким образом, у нас нет оснований для недовольства относительно работы ЦИК со СМИ.

Вместе с тем, следует отметить, что наблюдение за деятельностью СМИ в течение избирательной кампании выявило ряд упущений в законодательной сфере:

1. Неясности начинаются со статьи 11 Закона РА "О телевидении и радио" "Телерадиопередачи в период референдумов и выборов".

В первом абзаце этой статьи говорится: **"В период, предшествующий агитации референдумов и выборов, и во время их проведения телерадиопередачи транслируются в соответствии с законодательством о выборах и референдумах."** (здесь и далее выделено ЕПК). Ни одна статья Избирательного кодекса Республики Армения не дает определения понятия "период, предшествующий агитации референдумов и выборов". Это дает основания для различных толкований и обвинений в адрес журналистов. И что это за предшествующий период - месяц, два месяца, год?.. По сути, "период, предшествующий агитации референдумов и выборов", начинается на следующий же день после завершения любых выборов и длится четыре или пять лет.

Для устранения этой неясности мы предлагаем либо дать определение в Избирательном кодексе РА "периода, предшествующего агитации референдумов и выборов", либо внести поправку в статью 11 Закона РА "О телевидении и радио". В частности, данный период можно определить как "период со дня объявления выборов и референдумов до дня официального начала избирательной кампании".

2. Статья 20 Избирательного кодекса гласит: "1. Кандидаты в Президенты Республики и партии, зарегистрированные на выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, имеют право на бесплатное и платное эфирное время (в том числе и в прямом эфире) на **общественном радио и общественном телевидении** на равных условиях. 2. Порядок предоставления бесплатного эфирного времени на **общественном радио и общественном телевидении** кандидатам в Президенты Республики и партиям, выдвинувшим избирательные списки на выборах в Национальное Собрание по пропорциональной избирательной системе, определяется Центральной избирательной комиссией."

В пункте 7 Постановления ЦИК РА от 15 января 2003 о порядке ведения предвыборной агитации в СМИ кандидатами в президенты отмечается: "Центральная избирательная

комиссия обеспечивает кандидатам в Президенты Республики равные возможности для использования бесплатного и платного эфирного времени **Общественной телекомпании и Общественной радиокomпании.**” Последующие несколько пунктов также посвящены этому.

Проблема заключается не в том, насколько плох или хорош данный Порядок. Мы хотим обратить внимание на другое обстоятельство. На сегодняшний день кроме Общественного телевидения Армении (ОТА) существует также общественное телевидение “Ширак”, деятельность которого, по сути, не регулируется ни статьей 20 Избирательного кодекса, ни вышеупомянутым постановлением ЦИК. Иначе говоря, кандидаты были лишены возможности бесплатного использования еще одного общественного канала, а платную рекламу этот канал, согласно результатам мониторинга, не получил.

3. В пункте 3 статьи 20 Избирательного кодекса РА отмечается: “Кандидаты и партии имеют также право пользоваться на равных условиях эфирным временем на **радио и телевидении, учрежденных органами местного самоуправления**”.

Это пункт лишний, поскольку противоречит Закону РА “О телевидении и радио”, статья 16 которого гласит: “В Республике Армения могут действовать общественные и частные телерадиокomпании”. Согласно статье 17 того же закона, “Основателями частных телерадиокomпаний не могут быть: а) государственные органы или органы местного самоуправления (...)” А согласно статье 28, “(...) Общественное телевидение создается государством (...)” Из этих двух выдержек становится ясно, что существование “радио и телевидения, учрежденных органами местного самоуправления”, попросту невозможно.

4. Теперь о применении одного законодательного положения. Речь идет о статье 28 Закона РА “О телевидении и радио” “Статус и принципы деятельности Общественной телерадиокomпании”, в которой, в частности, отмечается: “(...) В Общественной телерадиокomпании (...) в) в транслируемых передачах **преобладание политической позиции** и наличие политической рекламы вне избирательных кампаний запрещаются.”

Хотя этот аспект не являлся предметом нашего исследования, сама формулировка вызывает вопросы: как определяется доминирование политической позиции, и, даже если оно, допустим, было бы определено, то какое последствие это может иметь для Общественного телевидения в целом и в период избирательной кампании, в частности? Мы не против подобной формулировки, более того, мы ее поддерживаем, но нам интересно ее применение на практике (тем более, что в эфире Общественного телевидения как в прошедшие годы, так и в период избирательной кампании очевидно преобладание одной точки зрения). Иначе говоря, на наш взгляд, это требование должно также быть подкреплено практическими механизмами.

5. Вернемся к Постановлению ЦИК РА от 15 января 2003 о порядке ведения предвыборной агитации в СМИ кандидатами в президенты и приведем полную цитату пункта 31 данного Порядка:

“Кандидат в Президенты Республики, либо - с его согласия - выдвинувшая его партия, партийный блок или инициативная группа имеют право на платной основе за счет предвыборного фонда кандидата публиковать предвыборные агитационные материалы во всех газетах.

Руководитель соответствующего издания обязан на равных условиях предоставлять каждому кандидату равную площадь по одинаковому тарифу. Платная площадь предоставляется на договорной основе.

На первой странице газет публикуется уведомление (анонс) статьи кандидата в Президенты Республики.”

Этот пункт противоречит общепринятым принципам свободы прессы. Даже с учетом пункта 3 статьи 18 Избирательного кодекса, гласящего: “Кандидатам и партиям гарантиру-

ются равные условия - эфирное время или объем, тариф и т.д. - для пользования средствами массовой информации”, процитированное выше положение может касаться только государственных печатных СМИ и всех вещателей (аналогичное требование к последним содержится в статье 11 Закона РА “О телевидении и радио”). К частным же печатным СМИ может предъявляться только требование об обеспечении равного тарифа.

И наиболее неприемлем последний параграф упомянутого положения (“На первой странице газет публикуется уведомление (анонс) статьи кандидата в Президенты Республики”). Это уже прямое вмешательство в деятельность СМИ, которое к тому же противоречит не только статье 2 Закона РА “О печати и других средствах массовой информации” (“В Республике Армения печать и другие средства массовой информации свободны, не подвергаются цензуре”), но и требованиям Рекомендации R (99) 15 “Об освещении СМИ избирательных кампаний” Комитета министров Совета Европы от 9 сентября 1999. В Приложении к Рекомендации, в пункте 1 раздела “Меры в отношении печатных СМИ” сказано: “Структуры, регулирующие освещение выборов средствами массовой информации, не должны ущемлять редакционную независимость газет или журналов (...)”.

6. Наиболее непонятным является пункт 5 Порядка ЦИК: “В период предвыборной агитации сотрудникам средств массовой информации запрещается использовать предоставленные им полномочия и права для создания неравных условий кандидатам посредством проявления пристрастности в целях воздействия на свободное волеизъявление граждан.” Не случайно, что это положение вызвало также сомнения у международных наблюдателей; они пытались вникнуть в суть и понять, нарушают ли его армянские журналисты.

Прежде всего, каковы те полномочия и права, которые сотрудники СМИ могут использовать “в целях воздействия на свободное волеизъявление граждан”? Права журналистов определены статьей 27 Закона РА “О печати и других средствах массовой информации”. В этой статье нет какого-либо разграничения прав - во время избирательных кампаний или в иное другое. Что касается прав журналистов в период выборов, то они определены статьей 30 Избирательного кодекса. Согласно последней, журналисты (а также доверенные лица и наблюдатели) имеют право: “1. присутствовать на заседаниях избирательной комиссии, а во время голосования - также в участковом центре; 2. беспрепятственно знакомиться с избирательными документами, образцами бюллетеней, решениями избирательной комиссии, с протоколом заседаний, получать их копии, делать выписки”. Все перечисленные полномочия никак не предполагают предоставление журналистам возможностей “для создания неравных условий кандидатам посредством проявления пристрастности в целях воздействия на свободное волеизъявление граждан”.

Возможно при написании этого пункта подразумевалось требование беспристрастности при освещении предвыборной кампании? Но и в этом случае вновь возникает противоречие: журналист, как и любой гражданин, может иметь свои взгляды и мнения, симпатии и антипатии и выражать их на страницах своего издания. Более того, это также и конституционное право. Статья 24 Конституции РА устанавливает: “Каждый имеет право настаивать на своем мнении. Запрещается принуждение человека к отказу от своего мнения или его изменению”. Следовательно, требование этого пункта Порядка, если оно подразумевает обеспечение беспристрастности, не может относиться к журналисту (как к индивидууму). А если ЦИК намеревалась и впрямь требовать беспристрастности, то могла это сделать только по отношению к СМИ и то только вещательным. Так как упомянутая нами Рекомендация Комитета министров СЕ гласит: “Структуры, регулирующие освещение выборов средствами массовой информации, не должны ущемлять редакционную независимость газет или журналов, либо их право на выражение любого политического предпочтения.”

Требование беспристрастности к вещателю вполне приемлемо, так как он использует

средство коммуникации, принадлежащее обществу, вещание же является лицензированным действием, то есть государство, предоставляя средство коммуникации, может также диктовать определенные условия. Это требование допускается также и в Приложении к Рекомендации Комитета министров СЕ, которая в пунктах 1 и 2 раздела “Меры в отношении вещательных СМИ” отмечает: “В период избирательных кампаний регулирующие структуры должны поощрять и содействовать плюрализму мнений в вещательных СМИ.

Уважая редакционную независимость вещательных СМИ, регулирующие структуры должны следить за соблюдением в вещательных программах принципа объективности, сбалансированности и беспристрастности. Это должно распространяться как на общественных, так и на частных вещателей.”

Соглашаясь с тем, что требование беспристрастности к вещателям вполне допустимо, мы вместе с тем считаем, что оно должно быть закреплено законом, а не оставлено на усмотрение ЦИК. Хотя и здесь, как и в случае с Общественным телевидением, это требование должно также быть подкреплено практическими механизмами.

7. И наконец, рассмотрим пункт 24 Порядка ЦИК: “Предоставленное кандидатам в Президенты Республики бесплатное и платное эфирное время не может быть использовано другими кандидатами.” Даже если данное регулирование необходимо (так как в противном случае один кандидат, используя часы другого, получает преимущество), мы считаем, что этот вопрос также должен быть урегулирован законодательством, а не оставлен на усмотрение ЦИК.

Отметим, что частные телекомпании сделали еще более серьезные выводы из этого требования, предусмотренного для Общественного телевидения: при предоставлении эфира для предвыборной агитации в качестве условия оговаривали, что кандидат не может использовать свое платное рекламное время для агитации в пользу другого кандидата. Конечно, это условие можно рассматривать как вопрос договорных отношений между частной компанией и кандидатом в президенты, однако оно неприемлемо с точки зрения этики. В конце концов, любой человек вправе сам решать, как ему распорядится купленным продуктом - в данном случае, эфирным временем.

В период парламентских выборов принятое 28 марта 2003 ЦИК РА Постановление о порядке ведения предвыборной агитации в СМИ стало существенным положительным шагом по сравнению с выборами президента РА: в нем были устранены основные недостатки, отмеченные нами выше. Порядок был приведен в максимальное соответствие с законодательством Армении и принятыми международными нормами. Кроме того, в проекте Порядка имелся ряд неприемлемых положений, которые в дальнейшем, при регистрации в Министерстве юстиции РА, были устранены. В этом отношении, однако, следует считать упущением тот факт, что Порядок был зарегистрирован в Министерстве юстиции лишь 21 апреля 2003, когда официальная агитация уже началась.

**2003 թվականի հունվարի 17-ին, ՀՀ նախագահի թեկնածուների ղառնական
ընտրականի նախօրյակին, Հայաստանի ժողովրդական միությունը, Երևանի մամուլի
ակումբը եւ Հայաստանի «Ինտերնյուս» հասարակական կազմակերպությունը համատեղ դի-
մում հղեցին ղեական եւ մասնավոր ՀԼՄ-ների ղեկավարներին, Հայաստանի
լրագրողներին, ղեական կառույցներին եւ տեղական ինքնակառավարման
մարմիններին, թեկնածուներին եւ կուսակցություններին:**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ,
ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԿՈՒՄԲԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԻՆՏԵՐՆՅՈՒՍ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԴԻՄՈՒՄԸ**

Հայաստանը հերթական կարելոր ժամանակաշրջանում է գտնվում. 2003 թվականը նախագահա-
կան եւ խորհրդարանական ընտրությունների տարի է:

Արդար ու թափանցիկ ընտրությունները շատ բանով կայանաավորեն երկրի, պետության եւ
հասարակության հետագա զարգացումն ու ժողովրդավարացումը, քաղաքացիական հասարակու-
թյան կայացումը:

Այդ արդարությունն ու թափանցիկությունն ապահովելու գործում անգնահատելի է զանգվածա-
յին լրատվության միջոցների դերը:

Ցավոք, նախորդ նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրությունների լուսաբանման ժա-
մանակ մամուլի գործունեության մեջ նկատված դրական միտումները վերջին տարիներին զարգա-
ցում չունեցան, խորացավ զանգվածային լրատվության միջոցների բեռնացվածությունը:

**Հաւելի առնելով մամուլում նախընտրական մթնոլորտի արդեն իսկ առկա մտահոգիչ դրսեւորում-
ները՝ մենք դիմում ենք Հայաստանի բոլոր լրատվամիջոցների ղեկավարներին եւ լրագրողներին,
կոչ անելով՝**

- հանդուրժող լինել բոլոր թեկնածուների եւ կուսակցությունների նկատմամբ, թույլ չտալ վիրավո-
րական արտահայտություններ թեկնածուների հասցեին, չծաղրել նրանց հայացքներն ու կարծիքները,
- չհրապարակել զրպարտություն, շանտաժ եւ սպառնալիքներ պարունակող նյութեր,
- բոլոր թեկնածուների համար ապահովել սեփական տեսակետներն արտահայտելու հնարավո-
րինս հավասար պայմաններ,
- հրապարակումներում հենվել միայն ստուգված փաստերի վրա,
- եթե խմբագրությունը հասարակական հետաքրքրություն ներկայացնող տեղեկություն է ստա-
ցել, սակայն չի կարողացել ճշտել փաստերը, ապա հրապարակելիս անպայման այդ մասին տեղե-
կացնել ընթերցողներին, ունկնդիրներին եւ հեռուստադիտողներին,
- եթե որեւէ թեկնածուի հասցեին քննադատական նյութ է հրապարակվում, այդ թեկնածուին
հնարավորություն տալ հանդես գալու պատասխանով,
- բոլոր թեկնածուների համար ապահովել վճարովի տարածքից կամ եթերաժամանակից օգտ-
վելու հավասար պայմաններ,
- խուսափել թաքնված քաղաքական գովազդից: Քաղաքական գովազդ պարունակող նյութերը
հստակ առանձնացնել խմբագրական եւ այլ նյութերից:

**Մենք հանրային հեռուստատեսությանը, հանրային ռադիոյին եւ ղեական լրատվամիջոցներին
կոչ ենք անում՝**

- նախընտրական քարոզչության ժամանակ առաջնորդվել միմիայն օրենքով,
- չանտեսել կարելոր փաստերն ու իրադարձությունները, անաչառ ներկայացնել բոլոր թեկնա-
ծուների ընտրարշավային միջոցառումների մասին տեղեկատվությունը,
- խմբագրական նյութեր հրապարակելիս խուսափել համակրանք եւ հակակրանք արտահայտելուց:

Մենք ղեական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին կոչ ենք անում՝

- որեւէ գործողությամբ չսահմանափակել խոսքի ազատությունը,
- չխոչընդոտել մամուլի եւ լրագրողների աշխատանքը,
- բոլոր լրատվամիջոցների համար ապահովել գործունեության հավասար պայմաններ:

Մենք թեկնածուներին եւ կուսակցություններին կոչ ենք անում՝

- գիտակցել, որ ընտրությունների ժամանակաշրջանում իրենք գտնվում են մամուլի ու հասա-
րակության ուշադրության կենտրոնում, ուստի իրենց ցանկացած գործողություն կամ խոսք կարող
է քննադատության թիրախ դառնալ,
- հանդուրժող լինել մամուլի հրապարակումների նկատմամբ:

17. 01. 2003 թ.

On January 17, 2003, before the commencement of the official election campaign of the RA presidency candidates, the Journalists Union of Armenia, Yerevan Press Club and Internews Armenia public organization have issued a joint Address to the heads of official and private media, journalists of Armenia, state structures and local self-administration bodies, candidates and parties.

**ADDRESS BY
JOURNALISTS UNION OF ARMENIA, YEREVAN PRESS CLUB AND
INTERNEWS ARMENIA PUBLIC ORGANIZATION**

It is yet another important epoch for Armenia: 2003 is a year of presidential and parliamentary elections.

The further development and democratization of the country, state and the society, as well as the establishment of the civil society, is largely conditioned by fair and transparent elections.

The role of media is inestimable in ensuring this fairness and transparency.

Unfortunately, the positive tendencies observed in the media activities during the previous presidential and parliamentary elections did not get developed over the past years; the polarization of media intensified.

Considering the alarming signs of the pre-election atmosphere that are already existent in the media, we call on the management of all the media and journalists of Armenia:

- to be tolerant towards all the candidates and parties, not to allow offensive remarks towards the candidates, not to deride their views and opinions;
- not to publish materials containing libel, blackmail and menaces;
- to provide as equal terms as possible for all the candidates to express their viewpoints;
- to rely only on verified facts in their publications;
- if the editorial staff has received information of public interest but has been unable to verify the data, to inform the readers, listeners or viewers about it when publishing them;
- to enable a candidate to respond, if a criticizing piece concerning him was published;
- to provide equal opportunities for all the candidates to use the paid print space or air-time;
- to avoid implicit political advertising; to separate distinctly the pieces containing political advertising from editorial and other stories.

We call on Public Television, Public Radio and state-owned media:

- to be guided only by the law during pre-election promotion;
- not to neglect important facts and events, to present the information about the electoral campaign events of all the candidates in an unbiased manner;
- to avoid expressing likes and dislikes in editorial coverage.

We call on state and local self-administration bodies:

- not to restrict the freedom of speech by any action;
- not to impede the work of media and journalists;
- to provide equal conditions for the activities of all media.

We call on the candidates and parties:

- to realize that during the elections they are in the center of attention of media and public; thus, any of their actions or words may become a target of criticism;
- to be tolerant towards the publications in the media.

17 January, 2003

17 января 2003 накануне официальной избирательной кампании кандидатов на пост президента РА Союз журналистов Армении, Ереванский пресс-клуб и общественная организация "Интерньюс" Армении выступили с совместным обращением к руководителям официальных и частных СМИ, журналистам Армении, государственным структурам и органам местного самоуправления, кандидатам и партиям.

ОБРАЩЕНИЕ СОЮЗА ЖУРНАЛИСТОВ АРМЕНИИ, ЕРЕВАНСКОГО ПРЕСС-КЛУБА И ОБЩЕСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ "ИНТЕРНЬЮС" АРМЕНИЯ

Армения вступила в очередной важный период: 2003 - год президентских и парламентских выборов.

Справедливые и прозрачные выборы во многом обусловят дальнейшее развитие и демократизацию страны, государства и общества, становление гражданского общества.

В обеспечении этой справедливости и прозрачности неопределима роль средств массовой информации.

К сожалению, положительные тенденции, отмеченные в освещении прессой предыдущих президентских и парламентских выборов, за последние годы не получили развития, усугубилась поляризация СМИ.

Исходя из уже существующих и вызывающих озабоченность проявлений предвыборной атмосферы в прессе, мы обращаемся ко всем руководителям СМИ и журналистам Армении с призывом:

- быть терпимыми по отношению ко всем кандидатам и партиям, не допускать оскорбительных высказываний в адрес кандидатов, не высмеивать их взгляды и мнения;
- не публиковать материалы, содержащие клевету, шантаж и угрозы;
- обеспечить всем кандидатам по возможности равные условия для выражения собственной точки зрения;
- в своих публикациях опираться лишь на проверенные факты;
- если редакция получила сведения, представляющие общественный интерес, однако ей не удалось проверить факты, в случае их публикации обязательно уведомить об этом читателя, слушателя или телезрителя;
- в случае публикации материала, содержащего критику в адрес какого-либо из кандидатов, предоставить этому кандидату возможность выступить с ответом;
- обеспечить всем кандидатам равные условия для пользования платной газетной площадью или эфирным временем;
- избегать скрытой политической рекламы. Материалы, содержащие политическую рекламу, должны быть четко отделены от редакционных и иных материалов.

Мы призываем Общественное телевидение, Общественное радио и государственные СМИ:

- в период предвыборной агитации руководствоваться только законом;
- не игнорировать важные факты и события, беспристрастно представлять информацию о предвыборных мероприятиях всех кандидатов;
- в редакционных материалах воздерживаться от выражения симпатий и антипатий.

Мы призываем государственные структуры и органы местного самоуправления:

- не ограничивать свободу слова каким-либо действием;
- не препятствовать работе СМИ и журналистов;
- обеспечить всем СМИ равные условия для деятельности.

Мы призываем кандидатов и партии:

- сознавать, что в период выборов они находятся в центре внимания прессы и общества и, следовательно, любое их действие или слово может стать мишенью для критики;
- быть терпимыми к публикациям в прессе.

17 января 2003

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԼՄ - ՆԵՐՈՒՄ 2003 ԹՎԱԿԱՆԻ
ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱՔԱՆՍԱՆ
ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳ**

1. Մոնիտորինգի նպատակները

- ստանալ քանակական տվյալներ, որոնք ցույց կտան, թե Հայաստանի ՁԼՄ-ները որքան ազատ եւ անաչառ են տեղեկություններ հաղորդել ընտրությունների եւ թեկնածուների մասին,
- վիճակագրական տվյալների միջոցով որոշել, թե ՁԼՄ-ներին վերաբերող օրենսդրական բազան եւ պետական կառույցները որքանով են նպաստում, որ ՁԼՄ-ներն իրականացնեն ազատ, արդար եւ թափանցիկ ընտրություններ ապահովելու իրենց առաքելությունը,
- պարզել, թե ընտրարշավի ընթացքում հայկական ՁԼՄ-ները որքանով են ապահովում ընտրությունները լուսաբանելու հարցում Հայաստանի միջազգային պարտավորությունների (մասնավորապես Եվրոպայի խորհրդի առջև ստանձնած) կատարումը:

2. Մոնիտորինգն ընդգրկում է 14 համազգային թերթ. «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», «Ազգ», «Այր-Ֆե», «Հայկական ժամանակ», «Հայոց աշխարհ», «Առավոտ», «Օրրան», «Իրավունք», «Գոլոս Արմենիի», «Նովոյե վրեմյա», «Հայաստանի կոմունիստ», «Այծմ», «Երկիր», 3 տեղական թերթ. «Կոմայրի», «Լոռու մարզ», «Սյունյաց աշխարհ», 4 համազգային հեռուստընկերություն. Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն, ԱԼՍ, «Արմենիա», «Պրոմթեւս», 5 տեղական հեռուստաընկերություն. «Շիրակ», «Ինտերկապ», «Կեմտրոն», «Ցայգ», «Շանթ», 1 համազգային ռադիոընկերություն. Հայաստանի հանրային ռադիո:

3. Մոնիտորինգի ժամանակաշրջանը. 2003 թվականի հունվարի 21-ից մինչև փետրվարի 17-ը (պաշտոնական քարոզչության ժամանակաշրջանը):

4. Մոնիտորինգի ծավալը. նշված լրատվամիջոցների ողջ թերթային տարածքը եւ ողջ եթերաժամանակը:

5. Մոնիտորինգի առարկան. թեկնածուների հիշատակումները (այդ թվում, *դրական, բացասական, չեզոք*) եւ *նյութերի ծավալը*, այսինքն՝ *թերթային տարածք/եթերային ժամանակը (հառակուսի սանժմեՏԵՐՆՈՎ եւ վայրկյաններով)*, որը տրամադրվել է թեկնածուներին՝ իրենց հայացքները, կարծիքները արտահայտելու, ինչպես նաեւ այլ անձանց՝ թեկնածուների մասին իրենց դատողություններն ու պատմությունները ներկայացնելու համար (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար գովազդ կամ նախընտրական քարոզչական նյութ, խմբագրական լուսաբանում):

6. Մոնիտորինգի արդյունքների ամփոփման տեխնոլոգիան եւ ժամկետները. դիտարկողները (մոնիտորները) հաշվում են թեկնածուների հիշատակումները (այդ թվում՝ դրական, բացասական, չեզոք) եւ թեկնածուներին նվիրված նյութերի ծավալը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար գովազդ/նախընտրական քարոզչական նյութ, խմբագրական լուսաբանում): Մոնիտորինգի տվյալները պաշտոնական քարոզարշավի ընթացքում ամեն շաբաթ ընդհանրացվում են: Մոնիտորինգի արդյունքների մասին նախնական հրապարակային հաղորդումը պատրաստվում է մինչև 2003 թվականի փետրվարի 22-ի ժամը 12-ը: Մոնիտորինգի վերջնական հաշվետվությունը պատրաստվում է ընտրություններն ավարտվելուց հետո մեկ ամսվա ընթացքում եւ հետագայում իրատարակվում է բրոշյուրով:

7. Մոնիտորինգի մեթոդոլոգիան

ա) հիշատակումների հաշվառումը

- Ամեն օր արձանագրվում եւ հաշվառվում են նախագահի թեկնածուների անունների հիշատակումները: Յուրաքանչյուր մեկ նյութում արձանագրվում է թեկնածուի անվան միայն մեկ հիշատակում: **Նյութ** ասելով նկատի է առնվում թերթային տեքստի (հոդված, լուր եւ այլն) կամ եթերի (հաղորդում, լրատվական ծրագրի առանձին սյուժե եւ այլն) թեմատիկորեն, կառուցվածքով եւ ձեւավորմամբ առանձնացված միավորը: Այս կամ այն հրապարակման (հաղորդման, լրատվական սյուժեի եւ այլն) խմբագրական մեկնաբանությունը, որն առանձնացված է «խմբագրության կողմից», «խմբագրության մեկնաբանությունը» եւ այլ բառերով, դիտարկվում է իբրեւ առանձին նյութ: Իսկ վերնագիրը, լիդը, հեռուստա կամ ռադիոսյուժեին նախորդող հաղորդավարական տեքստը, թերթերի առաջին էջերի եւ հեռուստառադիոլրատվական ծրագրերի բացման անոնսները դիտարկվում են իբրեւ ընդհանուր նյութի մաս: Հիշատակում է համարվում նաեւ թերթում զետեղված լուսանկարը (կամ թեկնածուի՝ լուսանկարում երեւալը. այստեղ եւ հետագայում

լուսանկար ասելիս հասկանալ նաեւ գծանկարները, ծաղրանկարները, շարժերը), ինչպէս նաեւ հեռուստատեսային կադրում թեկնածուի ցանկացած ձեւով հայտնվելը: Եթե լուսանկարը (կադրում հայտնվելը) այն նյութի մասն է, որում տվյալ թեկնածուն արդեն հիշատակվում է գրավոր (կամ բանավոր) տեքստում, ապա լուսանկարը (կադրում հայտնվելը) չի արձանագրվում իբրեւ լրացուցիչ հիշատակում: Եթե լուսանկարը թերթի հրապարակման մաս (իլյուստրացիա, ձեւավորում) չէ, ապա այն դիտարկվում է իբրեւ առանձին նյութ եւ արձանագրվում է իբրեւ առանձին հիշատակում: Նույն կերպ, թեկնածուի հայտնվելը հեռուստատեսային այն նյութի կադրում, որում նա բանավոր չի հիշատակվում, դիտարկվում է իբրեւ առանձին հիշատակում:

- Հիշատակումների ընդհանուր թիվն արձանագրելուն զուգահեռ հաշվարկվում է նաեւ դրական, բացասական եւ չեզոք հիշատակումների թիվը: Նշանային (դրական, բացասական) հիշատակում ասելով պետք է հասկանալ այն հրապարակումներում հիշատակումները, որոնք ընթերցողների մոտ թեկնածուի մասին միանշանակ դրական կամ բացասական ընդհանուր տպավորություն կարող են թողնել: Այնտեղ, ուր նման միանշանակություն չկա, հիշատակումն արձանագրվում է իբրեւ չեզոք: Դիտարկողի (մոնիտորի) բոլոր կասկածները նույնպէս մեկնաբանվում են հոգուտ հիշատակումը չեզոք հաշվառելու:

բ) Նյութերի ծավալի հաշվառումը

- Դիտարկողները (մոնիտորները) քանոնով եւ ժամանակաչափով/վայրկյանաչափով ամեն օր չափում են այն թերթային տարածքը / եթերային ժամանակը, որը տրամադրվել է թեկնածուներին իրենց հայացքները, կարծիքները արտահայտելու, ինչպէս նաեւ այլ անձանց՝ թեկնածուների մասին իրենց դատողություններն ու պատմությունները ներկայացնելու համար: Ընդսմին՝ թեկնածուի մասին նյութը ձեւավորող լուսանկարը դիտարկվում է իբրեւ այդ նյութի մի մաս եւ գումարվում է այդ տարածքին:

- Նյութերի ընդհանուր տարածքը արձանագրելուն զուգահեռ, առանձին հաշվառվում է նաեւ վճարովի եւ անվճար գովազդի/նախընտրական քարոզչական նյութի եւ խմբագրական լուսաբանման ծավալը:

1) Եթե նյութն ամբողջությամբ վերաբերում է այս կամ այն թեկնածուին, ապա չափվում եւ արձանագրվում է նրա ամբողջ տարածքը/տեւողությունը (բացառությամբ 3, 4 եւ 5 կետերում նշված դեպքերի):

2) Եթե թեկնածուին վերաբերում է այս կամ այն նյութի մի մասը, ապա չափվում եւ հաշվառվում է նյութի միայն այն մասը (մասերը), որն անմիջականորեն նրան է վերաբերում:

3) Եթե ամբողջությամբ X թեկնածուին վերաբերող նյութում տրվում են այլ թեկնածուի (անվանենք նրան Y) արտահայտությունները (X թեկնածուի մասին արտահայտություններից տարբեր) կամ այլ անձանց դատողությունները, պատմությունները Y-ի մասին (առանց X-ի հետ համեմատելու), ապա նյութի այդ մասի տարածքը գումարվում է Y-ին վերաբերող նյութերի տարածքին եւ հանվում է X-ին վերաբերող տվյալ նյութի տարածքից:

4) Եթե ամբողջությամբ X թեկնածուին վերաբերող նյութում տրվում են Y թեկնածուի (կամ այլ թեկնածուների) արտահայտությունները X-ի մասին կամ այլ անձանց դատողությունները, պատմությունները Y-ի մասին՝ X-ի հետ համեմատելով, ապա նյութի այդ մասի 50 %-ը գումարվում է X-ին վերաբերող նյութերի ծավալին, իսկ 50 %-ը՝ Y-ին վերաբերող նյութերի ծավալին:

5) Եթե X թեկնածուին վերաբերող թերթային նյութը ձեւավորող լուսանկարում առկա է նաեւ Y թեկնածուն (կամ այլ թեկնածուներ), ապա լուսանկարի տարածքի՝ Y թեկնածուին վերաբերող մասը գումարվում է Y-ին վերաբերող նյութերի տարածքին եւ հանվում է X-ին վերաբերող տվյալ նյութի տարածքից:

գ) Դիտարկողների (մոնիտորների) աշխատանքային գրաֆիկը

- Թերթի յուրաքանչյուր համարի կամ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի եթերային օրվա մոնիտորինգի համար տրվում է մեկ օր: Նախորդ օրվա տվյալները հաջորդ օրը ժամը 12-ին տրվում են մոնիտորինգի համակարգողին Երեւանի մամուլի ակումբում: Բացառություն է կիրակին. նախորդ օրվա մոնիտորինգի տվյալները Մամուլի ակումբ են ներկայացվում երկուշաբթի՝ կիրակի օրվա մոնիտորինգի տվյալների հետ:

- Մոնիտորինգի համակարգողը յուրաքանչյուր շաբաթ ընդհանրացնում է բոլոր հետազոտվող ԶԼՄ-ների՝ կիրակիից շաբաթ օրը ներառյալ մոնիտորինգի տվյալները: Շաբաթական ընդհանրացված տվյալները պետք է պատրաստ լինեն յուրաքանչյուր երկուշաբթի օրվա վերջում:

METHODOLOGY FOR CONDUCTING MONITORING OF ARMENIAN MEDIA COVERAGE OF PRESIDENTIAL ELECTIONS 2003

1. The objectives of the monitoring:

- Producing quantitative data on how free and impartial the Armenian media are in informing the voters about the elections and candidates;
- Determining by statistical data the extent to which the media-related legislation and the state structures contribute to the mission of the media (primarily, public and state-owned ones) to ensure the free, fair and transparent elections;
- Specifying the extent to which the Armenian media ensure the compliance of Armenia with its international commitments (in particular, those to the Council of Europe) with regard to election coverage.

2. The monitoring is centered on: 14 national newspapers - "Hayastani Hanrapetutian", "Respublika Armenia", "Azg", "Ayb-Feh", "Haikakan Zhamanak", "Hayots Ashkhar", "Aravot", "Orran", "Iravunk", "Golos Armenii", "Novoye Vremya", "Hayastani Communist", "Ayzhm", "Yerkir"; three regional newspapers - "Kumayri" (Gyumri, Shirak region), "Loru Marz" (Lori region), "Syunyats Ashkhar" (Kapan, Syunik region); four national TV companies - Public Television of Armenia, "ALM", "Armenia", "Prometheus"; five regional TV companies - "Shirak" (Gyumri), "Tsayg" (Gyumri), "Interkap" (Vanadzor, Lori region), "Kentron" (Yerevan), "Shant" (Yerevan); one national radio company - Public Radio of Armenia.

3. Monitoring period: January 21 - February 17, 2003 (official pre-election campaign) and February 18-19 (till 20.00 on the voting day) - the days, when pre-election campaign is prohibited by the law.

4. The monitoring volume: the whole newspaper space and the airtime of the media mentioned.

5. The monitoring object: *mentionings* of candidates (including **positive, negative and neutral** ones) and **the volume of the pieces**, that is, **newspaper space/airtime (in square centimeters and seconds)**, allocated to the candidates to express their ideas, as well as for the judgements narrations about them made by others (including the paid and free advertising/promotional materials and editorial coverage).

6. Technologies and the timeframes for monitoring data processing: the monitors count the mentionings of the candidates (including the positive, negative and neutral ones) as well as the volume of pieces devoted to the candidates (including the paid and free advertising/promotional materials and the editorial coverage). The data of the monitoring are summarized on weekly basis and for the whole period of official pre-election campaign. The data for February 18 are summarized separately. The preliminary report on the findings is prepared by 12.00 on February 22, 2003. The final report of the monitoring is developed in the course of a month after the elections and is published as a brochure in the end.

7. Monitoring methodology:

a) *Mentionings count:*

- Mentionings of the presidency candidates are fixed and counted every day. In each piece one mentioning of each candidate is recorded. The term "**piece**" signifies a unit of

newspaper text which is unified by subject, structure and layout (article, story, etc.). The same principle applies to the unit of air (program, report in a newscast, etc.) The editorial comment to this or that publication (program, report), that is marked by such words as “editor’s note”, etc., are viewed as a separate story. The headline, the lead, the text of the presenter that introduces the TV or the radio story are viewed to be a part of the total piece. The photograph of a candidate or his presence in the photograph (the terms signifies also the sketches, drawings, etc.), as well any appearance of the candidate on the TV shot are considered to be a mentioning. If the photograph (appearance in the shot) is a part of the material where the candidate is already mentioned textually or verbally, they are not recorded as an additional mentioning. If the picture is not a part (illustration) of a newspaper publication, it is considered to be a separate piece and is recorded as mentioning. The same holds for the appearance of the candidate in a TV shot, where he is not verbally mentioned;

- Apart from recording the total number of mentioning, the positive, negative and neutral mentionings are counted. The mentionings are perceived to be connotationally colored (positive, negative) if they make a definitely positive or negative impression of the candidate on the reader. The cases lacking this definiteness are recorded as neutral. The doubts of the monitor are also interpreted as neutral.

b) Measurement of the piece volume:

- Monitors every day measure the newspaper space/airtime, allocated to the candidates for the expression of the views and opinions, as well as for narrations about them made by other individuals. The area of the picture that illustrates the piece about the candidate is viewed to be a part of the story and is added to the space taken by the story;

- Apart from recording the total volume of stories, the volume of paid and free advertising/promotional materials and editorial coverage are calculated;

- 1) If the material is fully devoted to a candidate, his total area/duration is recorded, but for the cases specified in items 3, 4 and 5;

- 2) If only a part of a piece is devoted to the candidate, only the part which refers to him directly is measured and recorded;

- 3) If the material, fully devoted to candidate X, presents judgments (other than those referring to candidate X) of other candidate(s) - conventionally named as Y - or the narrations of other people about Y (without comparisons with X), this part of the piece is added to the volume for Y and is deducted from the area of the piece on X;

- 4) If the piece, completely devoted to candidate X, features the judgements about him made by candidate(s) Y or the judgments and narrations of other individuals of Y in comparison with X, 50% of these piece volume are added to the volume of X and the other 50% are added to the volume referring to Y;

- 5) If on the photograph illustrating the newspaper piece on candidate X candidate(s) Y is present, the part of the picture devoted to Y is added to the volume of Y and is deducted from the pieces on X.

c) Monitors' working schedule:

- One day is allocated to monitor for each newspaper issue or the air day of TV and radio. The next day at 12.00 the findings for the previous day are submitted by the monitor to the monitoring coordinator at Yerevan Press Club.

- The monitoring coordinator makes a weekly summary of monitoring findings for all the media studied for the period including each Saturday. The summarized weekly data must be ready by the end of every Monday.

ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРОВЕДЕНИЮ МОНИТОРИНГА ОСВЕЩЕНИЯ СМИ АРМЕНИИ ПРЕЗИДЕНТСКИХ ВЫБОРОВ 2003

1. Цели мониторинга:

- получение количественных данных, свидетельствующих о том, насколько свободно и беспристрастно СМИ Армении информируют электорат о выборах и кандидатах;
- определение посредством полученных данных, насколько законодательная база СМИ и госструктуры способствуют выполнению СМИ (в первую очередь, общественными и государственными) своей миссии по обеспечению свободных, справедливых и прозрачных выборов;
- выявление, в какой степени армянские СМИ обеспечивают в период избирательной кампании выполнение Арменией международных обязательств (и в частности, перед Советом Европы) в вопросах освещения выборов.

2. Мониторинг охватывает: 14 общенациональных газет - "Айастан Анрапетутюн", "Республика Армения", "Азг", "Айб-Фэ", "Айкакан жаманак", "Айоц ашхар", "Аравот", "Орран", "Иравунк", "Голос Армении", "Новое время", "Айастан коммунист", "Айжм", "Еркир"; 3 местные газеты - "Кумайри" (Гюмри, Ширакская область), "Лору марз" (Лорийская область), "Сюняц ашхар" (Капан, Сюникская область); 4 общенациональные телекомпании - Общественное телевидение Армении, "АЛМ", "Армения", "Прометей"; 5 местных телекомпаний - "Ширак" (Гюмри), "Цайг" (Гюмри), "Интеркап" (Ванадзор, Лорийская область), "Кентрон" (Ереван), "Шант" (Ереван); 1 общенациональную радиокompанию - Общественное радио Армении.

3. Период мониторинга: 21 января - 17 февраля 2003 (официальная избирательная кампания) и 18-19 февраля (до 20.00 в день голосования) - дни, когда предвыборная пропаганда запрещена по закону.

4. Объем мониторинга: вся газетная площадь и все эфирное время указанных средств массовой информации.

5. Объект мониторинга: *упоминания* кандидатов (в том числе, *позитивные, негативные и нейтральные*) и *объем материалов*, т.е., *газетная площадь/эфирное время* (в *кв.см* и *секундах*), выделенные кандидатам для выражения своих взглядов, мнений, а также суждений, рассказа о них со стороны других лиц (в том числе, платная и бесплатная реклама/агитационно-пропагандистские материалы и редакционное освещение).

6. Технология и сроки подведения итогов мониторинга: мониторы высчитывают упоминания кандидатов (в том числе, позитивные, негативные и нейтральные) и объем материалов, посвященных кандидатам (в том числе, платная и бесплатная реклама/агитационно-пропагандистские материалы и редакционное освещение). Данные мониторинга обобщаются еженедельно и за весь период официальной избирательной кампании. Данные по 18-19 февраля обобщаются отдельно. Предварительное публичное сообщение об итогах мониторинга готовится к 12.00 22 февраля 2003. Окончательный отчет по мониторингу готовится в течение месяца после окончания выборов и в дальнейшем издается брошюрой.

7. Методология мониторинга:

а) Подсчет упоминаний:

- ежедневно фиксируются и подсчитываются упоминания имен кандидатов в президенты. В каждом одном материале фиксируется только одно упоминание каждого из кандидатов. Под *материалом* имеется в виду тематически, композиционно и оформительно выделенная единица газетного текста (статья, заметка и т.д.) или эфира (передача, отдельный сюжет в информационных программах и др.) Редакционный комментарий к той или иной публикации (передаче, информационному сюжету), выделенный словами "от редакции", "комментарий редакции" и др., рассматривается как отдельный материал. Тогда как заголовок, лид, текст ведущего, предваряющий теле-, радиосюжет, рассматриваются как

часть общего материала. Упоминаниями считаются также газетная фотография (или присутствие на фотографии - здесь и далее под фотографией понимаются также рисунки, карикатуры, шаржи и т.д.), а также любое появление кандидата в телевизионном кадре. Если фотография (появление в кадре) является частью материала, где данный кандидат уже упоминается текстуально или устно, то как дополнительное упоминание она не фиксируется. Если фотография не является частью (иллюстрацией) газетной публикации, то она рассматривается как отдельный материал и фиксируется как отдельное упоминание. Равно как и появление кандидата в кадре телематериала, где он устно не упоминается, рассматривается как отдельное упоминание;

- помимо фиксации общего количества упоминаний, подсчитывается также количество позитивных, негативных и нейтральных упоминаний. Под знаковыми (позитивными, негативными) упоминаниями понимаются те, которые содержатся в публикациях, создающих у аудитории однозначно позитивное или негативное общее впечатление о кандидате. Там, где подобной однозначности нет, упоминание фиксируется как нейтральное. Все сомнения монитора также трактуются в пользу фиксации упоминания как нейтрального.

б) Подсчет объема материалов:

- мониторы ежедневно линейкой и хронометром/секундомером измеряют газетную площадь/эфирное время, выделенные кандидатам для выражения своих взглядов, мнений, а также суждений, рассказа о них со стороны других лиц. При этом площадь фотографии, иллюстрирующей материал о кандидате, рассматривается как часть данного материала и приплюсовывается к его площади;

- помимо фиксации общего объема материалов, подсчитывается также отдельно объем платной и бесплатной рекламы/агитационно-пропагандистских материалов и редакционного освещения;

1) если материал полностью посвящен тому или иному кандидату, то измеряется и фиксируется вся его площадь/продолжительность (за исключением случаев, отмеченных в пунктах 3, 4 и 5);

2) если кандидату посвящается часть того или иного материала, то измеряется и фиксируется только та часть (части) материала, которая относится непосредственно к нему;

3) если в материале, полностью посвященном кандидату X, даются высказывания (иные, нежели о кандидате X) другого (других) кандидата - назовем его (их) Y - или суждения, рассказы иных лиц об Y (без сравнения с X), то эта часть материала приплюсовывается к объему материалов, относящемуся к Y, и вычитывается из площади данного материала, посвященного X;

4) если в материале, полностью посвященном кандидату X, даются высказывания о нем кандидата (кандидатов) Y или суждения, рассказы иных лиц об Y в сравнении с X, то 50% этой части материала приплюсовывается к объему материалов, относящемуся к X, и 50% - к объему материалов, относящемуся к Y;

5) если на фотографии, иллюстрирующей газетный материал о кандидате X, присутствует кандидат (кандидаты) Y, то часть площади фотографии, относящаяся к Y, приплюсовывается к объему материалов, посвященных Y, и вычитывается из площади материалов, посвященных X.

в) График работы мониторов:

- на мониторинг каждого номера газеты или эфирного дня ТВ или радио дается один день. На следующий день в 12.00 данные предыдущего дня предоставляются монитором координатору мониторинга в Ереванский пресс-клуб;

- координатор мониторинга еженедельно обобщает данные мониторинга всех исследуемых СМИ по каждую субботу включительно. Обобщенные еженедельные данные должны быть готовы в конце дня каждого понедельника.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԼՄ-ՆԵՐՈՒՄ 2003 ԹՎԱԿԱՆԻ ԽՈՐՀՐԳԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱՐԱՆՄԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳ

1. Մոնիտորինգի նպատակները

- ստանալ քանակական տվյալներ, որոնք ցույց կտան, թե Հայաստանի հեռարձակող ՁԼՄ-ները որքան ազատ եւ անաչառ են տեղեկություններ հաղորդել ընտրությունների եւ թեկնածուների մասին,
- վիճակագրական տվյալների միջոցով որոշել, թե ՁԼՄ-ներին վերաբերող օրենսդրական բազան եւ պետական կառույցները որքանով են նպաստում, որ ՁԼՄ-ները (առաջին հերթին հանրային) իրականացնեն ազատ, արդար եւ թափանցիկ ընտրություններ ապահովելու իրենց առաքելությունը,
- պարզել, թե ընտրարշավի ընթացքում հայկական հեռարձակող ՁԼՄ-ները որքանով են ապահովում ընտրությունները լուսաբանելու հարցում Հայաստանի միջազգային պարտավորությունների (մասնավորապես Եվրոպայի խորհրդի առջեւ ստանձնած) կատարումը,
- գնահատել տպագիր եւ հեռարձակող ՁԼՄ-ների գրավչությունը կուսակցությունների (դաշինքների) համար՝ նախընտրական քարոզչություն իրականացնելու (քաղաքական գովազդի համար թերթային տարածքի եւ եթերաժամանակի օգտագործման) առումով

2. Մոնիտորինգն ընդգրկում է. 4 համազգային հեռուստընկերություն. Հայաստանի հանրային հեռուստատեսություն, ԱԼՄ, «Արմենիա», «Պրոմեթեւս», 3 տեղական հեռուստաընկերություն. «Կենտրոն» (Երեւան), «Շանթ» (Երեւան), «Ցայգ» (Գյումրի), 1 համազգային ռադիոընկերություն. Հայաստանի հանրային ռադիո, 10 հասարակական-քաղաքական թերթ. «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» պաշտոնաթերթերը, ինչպես նաեւ մասնավոր՝ «Ազգ», «Այրֆե», «Հայկական ժամանակ», «Հայոց աշխարհ», «Առավոտ», «Օրրան», «Գոլոս Արմենիի» եւ «Նովոյե վրեմյա» թերթերը:

3. Մոնիտորինգի ժամանակաշրջանը. 2003 թվականի ապրիլի 21-ից մինչեւ մայիսի 23-ը (պաշտոնական քարոզչության ժամանակաշրջանը):

4. Մոնիտորինգի ծավալը. Կուսակցությունների (դաշինքների) նախընտրական քարոզչությանը (քաղաքական գովազդին) տրամադրված թերթային տարածքը, հեռարձակող լրատվամիջոցների հիմնական լրատվական թողարկումները եւ բանավիճային ծրագրերը, ինչպես նաեւ կուսակցությունների (դաշինքների) նախընտրական քարոզչությանը (քաղաքական գովազդին) տրամադրված եթերաժամանակը՝ ժամը 18:00-ից մինչեւ 01:00-ն:

5. Մոնիտորինգի առարկան. Կուսակցությունների (դաշինքների) եւ նրանց առաջնորդների *հիշատակումները* (այդ թվում, *դրական, բացասական, չեզոք*): *Նյութերի ծավալը*, այսինքն *եթերային ժամանակը (վայրկյաններով)*, որը հեռարձակող լրատվամիջոցների հիմնական լրատվական թողարկումներում տրամադրվել է կուսակցություններին (դաշինքներին)՝ իրենց հայացքները, կարծիքները արտահայտելու, ինչպես նաեւ այլ անձանց՝ թեկնածուների մասին իրենց դատողություններն ու պատմությունները ներկայացնելու համար: Հեռուստաալիքների բանավիճային ծրագրերին *մասնակցած անձանց թվարկումը*: Հեռարձակող եւ տպագիր լրատվամիջոցներում նախընտրական քարոզչությանը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար քաղաքական գովազդին) տրամադրված *ծավալը*, այսինքն *եթերաժամանակը* եւ *թերթային տարածքը (վայրկյաններով եւ քաղաքական սանձիմեքներով)*:

6. Մոնիտորինգի արդյունքների ամփոփման տեխնոլոգիան եւ ժամկետները. դիտարկողները (մոնիտորները) հաշվում են հեռարձակող լրատվամիջոցների հիմնական լրատվական թողարկումներում կուսակցությունների (դաշինքների) եւ նրանց առաջնորդների հիշատակումները (այդ թվում, դրական, բացասական, չեզոք) եւ կուսակցություններին (դաշինքներին) նվիրված նյութերի ծավալը, արձանագրում են հեռուստաալիքների բանավիճային ծրագրերի մասնակիցների անուններն ու պաշտոնները, չափում են հեռարձակող եւ տպագիր լրատվամիջոցներում նախընտրական քարոզչությանը (այդ թվում՝ վճարովի եւ անվճար քաղաքական գովազդին) տրամադրված ծավալը: Մոնիտորինգի տվյալները ընդհանրացվում են ամեն շաբաթ եւ պաշտոնական քարոզարշավի ամբողջ ժամանակաշրջանի համար: Մոնիտորինգի արդյունքների մասին նախնական հրապարակային հաղորդումը պատրաստվում է մինչեւ 2003 թվականի մայիսի 26-ի ժամը 12-ը: Մոնիտորինգի վերջնական հաշվետվությունը պատրաստվում է ընտրություններն ավարտվելուց հետո մեկ ամսվա ընթացքում եւ հետագայում հրատարակվում է բոլորշուրով:

7. Մոնիտորինգի մեթոդոլոգիան

ա) *հիշատակումների հաշվառումը*

- Ամեն օր արձանագրվում եւ հաշվառվում են կուսակցությունների (դաշինքների) հիշատակումները, ինչը նշանակում է նաեւ նրանց առաջնորդների (ցուցակում առաջին երեք անձանց) հիշատակումները: Յուրաքանչյուր մեկ նյութում արձանագրվում է թեկնածուի անվան միայն մեկ հիշատակում: **Նյութ** ասելով նկատի է առնվում լրատվական ծրագրի թեմատիկորեն, կառուցվածքով եւ ձեւ-

ավորմամբ առանձնացված միավորը (սյուժեն): Այս կամ այն լրատվական սյուժեի խմբագրական մեկնաբանությունը, որն առանձնացված է «խմբագրության կողմից», «խմբագրության մեկնաբանությունը» եւ այլ բառերով, դիտարկվում է իբրեւ առանձին նյութ: Իսկ հեռուստա կամ ռադիոսյուժեին նախորդող հաղորդավարական տեքստը դիտարկվում է իբրեւ ընդհանուր նյութի մաս: Հիշատակում է համարվում նաեւ հեռուստատեսային կադրում կուսակցությունների (դաշինքների) առաջնորդների ցանկացած ձեւով հայտնվելը: Եթե կադրում հայտնվելը այն նյութի մասն է, որում տվյալ առաջնորդը կամ կուսակցությունը (դաշինքը) արդեն հիշատակվել է բանավոր, ապա այն չի արձանագրվում իբրեւ լրացուցիչ հիշատակում: Առաջնորդի հայտնվելը հեռուստատեսային այն նյութի կադրում, որում նա կամ նրա կուսակցությունը (դաշինքը) բանավոր չի հիշատակվում, դիտարկվում է իբրեւ առանձին հիշատակում:

- Հիշատակումների ընդհանուր թիվն արձանագրելուն զուգահեռ հաշվարկվում է նաեւ դրական, բացասական եւ չեզոք հիշատակումների թիվը: Նշանային (դրական, բացասական) հիշատակում ասելով պետք է հասկանալ այն հրապարակումներում հիշատակումները, որոնք լսարանի մոտ կուսակցության (դաշինքի) կամ նրա առաջնորդի մասին միանշանակ դրական կամ բացասական ընդհանուր տպավորություն կարող են թողնել: Այնտեղ, ուր նման միանշանակություն չկա, հիշատակումն արձանագրվում է իբրեւ չեզոք: Դիտարկողի (մոնիտորի) բոլոր կասկածները նույնպես մեկնաբանվում են հօգուտ հիշատակումը չեզոք հաշվառելու:

բ) Նյութերի ծավալի հաշվառումը

- Դիտարկողները (մոնիտորները) ժամանակաչափով/վայրկյանաչափով ամեն օր չափում են լրատվական ծրագրերի հիմնական թողարկումների այն եթերային ժամանակը, որը տրամադրվել է կուսակցություններին (դաշինքներին) կամ նրանց առաջնորդներին՝ իրենց հայացքները, կարծիքները արտահայտելու, ինչպես նաեւ այլ անձանց՝ նրանց մասին իրենց դատողություններն ու պատմությունները ներկայացնելու համար:

1) Եթե նյութն ամբողջությամբ վերաբերում է այս կամ այն կուսակցությանը (դաշինքին) կամ նրա առաջնորդներին, ապա չափվում է արձանագրվում է նրա ամբողջ տեւողությունը (բացառությամբ 3 եւ 4 կետերում նշված դեպքերի):

2) Եթե կուսակցությանը (դաշինքին) կամ նրա առաջնորդներին վերաբերում է այս կամ այն նյութի մի մասը, ապա չափվում է հաշվառվում է նյութի միայն այն մասը (մասերը), որն անմիջականորեն նրանց է վերաբերում:

3) Եթե ամբողջությամբ X կուսակցությանը (դաշինքին) կամ նրա առաջնորդներին վերաբերող նյութում տրվում են այլ կուսակցությունների (դաշինքների) առաջնորդների կամ ներկայացուցիչների (անվանենք նրան/նրանց Y) արտահայտությունները (X թեկնածուի մասին արտահայտություններից տարբեր) կամ այլ անձանց դատողությունները, պատմությունները Y-ի մասին (առանց X-ի հետ համեմատելու), ապա նյութի այդ մասի տարածքը գումարվում է Y-ին վերաբերող նյութերի ծավալին եւ հանվում է X-ին վերաբերող տվյալ նյութի ծավալից:

4) Եթե ամբողջությամբ X կուսակցությանը (դաշինքին) կամ նրա առաջնորդներին վերաբերող նյութում տրվում են Y կուսակցությունների (դաշինքների) առաջնորդների կամ ներկայացուցիչների արտահայտությունները X-ի մասին կամ այլ անձանց դատողությունները, պատմությունները Y-ի մասին՝ X-ի հետ համեմատելով, ապա նյութի այդ մասի 50 %-ը գումարվում է X-ին վերաբերող նյութերի ծավալին, իսկ 50 %-ը՝ Y-ին վերաբերող նյութերի ծավալին:

գ) Բանավիճային ծրագրերի մասնակիցների հաշվառումը

- Դիտարկողները (մոնիտորները) ամեն օր հաշվառում են դիտարկվող հեռուստաալիքների բանավիճային ծրագրերի («թոք-շոուների») մասնակիցներին՝ արձանագրելով ալիքը, ծրագրի անվանումը, վարողի անունը եւ հրավիրված մասնակցի (մասնակիցների) անունը(ները)/պաշտոնը(ները):

դ) Հեռարձակող եւ տղազիր լրատվամիջոցներում նախընտրական ֆարոգչության (ֆաղաֆական գովազդի) ծավալի չափումը

- Դիտարկողները (մոնիտորները) ամեն օր քանոնով կամ ժամանակաչափով/վայրկյանաչափով չափում են թերթերում իբրեւ գովազդ կամ հեռուստառադիոալիքներում իբրեւ «քաղաքական գովազդ» կամ «նախընտրական քարոզչական հաղորդում» նշված նյութերի ծավալը:

ե) Դիտարկողների (մոնիտորների) աշխատանքային գրաֆիկը

- Թերթի յուրաքանչյուր համարի կամ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի եթերային օրվա մոնիտորինգի համար տրվում է մեկ օր: Նախորդ օրվա տվյալները հաջորդ օրը ժամը 12-ին տրվում են մոնիտորինգի համակարգողին երեւանի մամուլի ակումբում:

- Մոնիտորինգի համակարգողը ամեն շաբաթ ընդհանրացնում է բոլոր հետազոտվող ԶԼՄ-ների՝ մինչեւ յուրաքանչյուր շաբաթ օրը ներառյալ մոնիտորինգի տվյալները: Շաբաթական ընդհանրացված տվյալները պետք է պատրաստ լինեն յուրաքանչյուր երկուշաբթի օրվա վերջում:

METHODOLOGY FOR CONDUCTING MONITORING OF ARMENIAN MEDIA COVERAGE OF PARLIAMENTARY ELECTIONS 2003

1. The objectives of the monitoring:

- Producing quantitative data on how free and impartial the Armenian broadcast media are in informing the voters about the parties/blocs participating in elections by proportional representation system;
- Determining statistically the extent to which the media-related legislation and the state structures contribute to the mission of the media (primarily, public ones) to ensure the free, fair and transparent elections;
- Specifying the extent to which the Armenian broadcast media ensure the compliance of Armenia with its international commitments (in particular, those to the Council of Europe) with regard to election coverage;
- Evaluating the attractiveness of the print and broadcast media for parties/blocs in terms of pre-election promotion (the use of newspaper space and air time for political advertising).

2. The monitoring is centered on 4 national TV channels - Public Television of Armenia, "Prometheus", "Armenia", "ALM"; 3 local TV channels - "Kentron" (Yerevan), "Shant" (Yerevan), "Tsayg" (Gyumri); 1 national radio channel - Public Radio of Armenia; 10 newspapers - official "Hayastani Hanrapetutian" and "Respublika Armenia", as well as the private "Azg", "Ayb-Feh", "Haikakan Zhamanak", "Hayots Ashkhar", "Aravot", "Orran", "Golos Armenii" and "Novoye Vremya".

3. Monitoring period: April 21 - May 23, 2003 (official pre-election campaign).

4. Monitoring volume: newspaper space allocated to pre-election campaign of parties/blocs (political advertising), the main newscasts and discussion programs, and the air time allocated to the pre-election promotion of parties/blocs (political advertising) within the period of 18.00-01.00.

5. The monitoring object: *mentionings* (including **positive, negative and neutral** ones) of parties/blocs or their leaders; **volume of materials**, i.e., **airtime** (in **seconds**), allocated to the parties/blocs to express their ideas, opinions as well as for the judgements, narrations about them made by others in the main newscasts of broadcast media; **the participant composition** of the discussion programs of TV channel programs; **volume**, i.e., airtime and newspaper space (**in square centimeters and seconds**), allocated to the pre-election promotion (including the paid and free advertising) in broadcast and print media.

6. Technologies and the timeframes for monitoring data processing: the monitors count the mentionings of the parties/blocs or their leaders (including positive, negative and neutral ones) as well as the volume of pieces devoted to parties/blocs in the main newscasts of broadcast media; record the names and the positions of the participants in the discussion programs of TV channels; measure the volume of the pre-election promotion of the parties/blocs (including the paid and free advertising) in broadcast and print media. The data of the monitoring are summarized on weekly basis and for the whole period of official pre-election campaign. The preliminary report on the findings is prepared by 12.00 on May 26, 2003. The final report of the monitoring is developed in the course of a month after the elections and is published as a brochure in the end.

7. Monitoring methodology:

a) *Mentionings count:*

- Mentioning of parties/blocs are fixed and counted every day, to which the mentionings of their leaders (the first three in the party list) are set equal. Only one mentioning of each party/bloc is recorded for one single piece. The term "**piece**" signifies a unit of a newscast unified by subject, structure and design (story). The editorial comment to a story that is

marked by such words as “editor’s note”, etc., are viewed as a separate story. Meanwhile the text of the host, introducing the TV or radio piece is considered to be a part of the story. Any appearance of a leader of party/bloc in the TV shot is considered to be a mentioning. If the appearance in the shot is a part of a story where the leader or his/her party/bloc is mentioned verbally, it is not recorded as an additional mentioning. If the appearance of the leader is in the TV shot of a report, where he/she or the party/blocs he/she represents are not mentioned verbally, it is considered to be a separate mentioning;

- Apart from recording the total number of mentionings, the positive, negative and neutral mentionings are counted. The mentionings are perceived to be connotationally colored (positive, negative) if they make a definitely positive or negative impression of the party/bloc or its leader on the audience. The cases lacking this definiteness are recorded as neutral. The doubts of the monitor are also interpreted as neutral.

b) Measurement of the piece volume:

- Monitors every day measure the airtime of the newscasts, allocated to the parties/blocs or their leaders for the expression of the views and opinions, as well as for narrations about them made by other individuals;

1) If the material is fully devoted to a party/bloc or its leaders, its total duration is recorded, but for the cases specified in items 3 and 4;

2) If only a part of a piece is devoted to the party/bloc or its leaders, only the part which refers to them directly is measured and recorded;

3) If the piece, fully devoted to party/bloc X or its leaders, presents judgments (other than those referring to party/bloc X) of leaders or other identified representatives of other parties/blocs - conventionally named as Y - or the narrations of other people about Y (without comparisons with X), this part of the piece is added to the volume for Y and is deducted from the volume of the piece on X;

4) If the piece, completely devoted to party/bloc X or its leaders, features the judgements about it made by the leaders or the identified representatives of party/block Y or the judgments and narrations of other individuals of Y in comparison with X, 50% of these piece volume are added to the volume of X and the other 50% are added to the volume referring to Y.

c) Recording of the participants in the discussion programs:

- Every day monitors record the participants of the discussion programs (talk shows) on the channels studied, specifying the TV channel, the title of the program, the name of the host and the name(s)/position(s) of the invited speakers.

d) Measurement of pre-election promotion (political advertising) volume in the broadcast and print media:

- Every day monitors with a ruler or a watch measure the volume of pieces marked in newspapers as advertising and as “political advertising” or “pre-election promotion program” on TV and radio channels. The volume of paid and free advertising is measured separately.

e) Monitors’ working schedule:

- One day is allocated to monitor for each newspaper issue or the air day of TV and radio. The next day at 12.00 the findings for the previous day are submitted by the monitor to the monitoring coordinator at Yerevan Press Club.

- The monitoring coordinator makes a weekly summary of monitoring findings for all the media studied for the period including each Saturday. The summarized weekly data must be ready by the end of every Monday.

ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРОВЕДЕНИЮ МОНИТОРИНГА ОСВЕЩЕНИЯ СМИ АРМЕНИИ ПАРЛАМЕНТСКИХ ВЫБОРОВ 2003

1. Цели мониторинга:

- получение количественных данных, свидетельствующих о том, насколько свободно и беспристрастно вещательные СМИ Армении информируют электорат о партиях/блоках, участвующих в выборах по пропорциональной системе;
- определение посредством полученных данных, насколько законодательная база СМИ и структуры способствуют выполнению СМИ (в первую очередь, общественными) своей миссии по обеспечению свободных, справедливых и прозрачных выборов;
- выявление, в какой степени вещательные СМИ Армении обеспечивают в период избирательной кампании выполнение международных обязательств РА (и в частности, перед Советом Европы) в вопросах освещения выборов;
- оценка привлекательности печатных и вещательных СМИ для партий/блоков в плане ведения предвыборной агитации (использования газетной площади и эфирного времени для политической рекламы).

2. Мониторинг охватывает: 4 общенациональные телекомпании - Общественное телевидение Армении, "Прометей", "Армения", "АЛМ"; 3 местных телекомпании - "Кентрон" (Ереван), "Шант" (Ереван), "Цайг" (Гюмри); 1 общенациональную радиокompанию - Общественное радио Армении; 10 общественно-политических газет - официальные "Айастани Анрапетутюн" и "Республика Армения", а также частные "Азг", "Айб-Фэ", "Айкакан жаманак", "Айоц ашхар", "Аравот", "Орран", "Голос Армении" и "Новое время".

3. Период мониторинга: 21 апреля - 23 мая 2003 (официальная избирательная кампания).

4. Объем мониторинга: газетная площадь, отведенная под предвыборную агитацию партий/блоков (политическую рекламу), основные выпуски информационных и дискуссионные программы, а также эфирное время, отведенное под предвыборную агитацию партий/блоков (политическую рекламу) в период с 18.00 до 01.00.

5. Объект мониторинга: *упоминания* (в том числе, *позитивные, негативные и нейтральные*) партий/блоков или их лидеров; *объем материалов*, т.е., *эфирное время (в секундах)*, выделенное партиям/блокам для выражения своих взглядов, мнений, а также суждений, рассказа о них со стороны других лиц в основных выпусках информационных программ вещательных СМИ; *перечень участников* дискуссионных программ телеканалов; *объем*, т.е., эфирное время и газетная площадь (в *секундах* и *кв.см*), отведенные под предвыборную агитацию (в том числе, платную и бесплатную рекламу) в вещательных и печатных СМИ.

6. Технология и сроки подведения итогов мониторинга: мониторы высчитывают упоминания партий/блоков или их лидеров (в том числе, позитивные, негативные и нейтральные) и объем материалов, посвященных партиям/блокам, в основных выпусках информационных программ вещательных СМИ; фиксируют имена и должности участников дискуссионных программ телеканалов; измеряют объем предвыборной агитации партий/блоков (в том числе, платной и бесплатной рекламы) в вещательных и печатных СМИ. Данные мониторинга обобщаются еженедельно и за весь период официальной избирательной кампании. Предварительное публичное сообщение об итогах мониторинга готовится к 12.00 26 мая 2003. Окончательный отчет по мониторингу готовится в течение месяца после окончания выборов и в дальнейшем издается брошюрой.

7. Методология мониторинга:

а) Подсчет упоминаний:

- ежедневно фиксируются и подсчитываются упоминания партий/блоков, к чему приравниваются упоминания их лидеров (первых трех в избирательном списке). В каждом одном материале фиксируется только одно упоминание каждой из партий/блоков. Под *материалом* имеется в виду тематически, композиционно и оформительно выделенная единица информационной программы (сюжет). Редакционный комментарий к тому или иному информационному сюжету, выделенный словами "от редакции", "комментарий редакции" и др., рассматривается как отдель-

ный материал. Тогда как текст ведущего, предваряющий теле-, радиосюжет, рассматривается как часть общего материала. Упоминанием считается также любое появление лидеров партий/блоков в телевизионном кадре. Если появление в кадре является частью материала, где данный лидер или его партия/блок упоминается устно, то как дополнительное упоминание оно не фиксируется. Если появление лидера имеет место в кадре телематериала, где он или его партия/блок устно не упоминаются, оно рассматривается как отдельное упоминание;

- помимо фиксации общего количества упоминаний, подсчитывается также количество позитивных, негативных и нейтральных упоминаний. Под знаковыми (позитивными, негативными) упоминаниями понимаются те, которые содержатся в материалах, создающих у аудитории однозначно позитивное или негативное общее впечатление о партии/блоке или их лидерах. Там, где подобной однозначности нет, упоминание фиксируется как нейтральное. Все сомнения монитора также трактуются в пользу фиксации упоминания как нейтрального.

б) Подсчет объема материалов:

- мониторы ежедневно хронометром/секундомером измеряют эфирное время основных выпусков информационных программ, выделенное партиям/блокам или их лидерам для выражения своих взглядов, мнений, а также суждений, рассказа о них со стороны других лиц;

1) если материал полностью посвящен той или иной партии/блоку или их лидерам, то измеряется и фиксируется вся его продолжительность (за исключением случаев, отмеченных в пунктах 3 и 4).

2) если партии/блоку или их лидерам посвящается часть того или иного материала, то измеряется и фиксируется только та часть (части) материала, которая относится непосредственно к ним.

3) если в материале, полностью посвященном партии/блоку X или ее лидерам, даются высказывания (иные, нежели о партии/блоке X) лидеров или обозначенных представителей другой (других) партий/блоков - назовем его (их) Y - или суждения, рассказы иных лиц об Y (без сравнения с X), то эта часть материала приплюсовывается к объему материалов, относящемуся к Y, и вычитывается из объема данного материала, посвященного X.

4) если в материале, полностью посвященном партии/блоку X или ее лидерам, даются высказывания о них лидеров или обозначенных представителей партии/блока Y или суждения, рассказы иных лиц об Y в сравнении с X, то 50% этой части материала приплюсовывается к объему материалов, относящемуся к X, и 50% - к объему материалов, относящемуся к Y.

в) Фиксация участников дискуссионных программ:

- мониторы ежедневно фиксируют участников дискуссионных программ ("ток-шоу") на исследуемых телеканалах, указывая телеканал, название программы, имя ведущего и имя (имена)/должность(-и) приглашенных участников.

г) Измерение объема предвыборной агитации (политической рекламы) в вещательных и печатных СМИ:

- мониторы ежедневно линейкой или хронометром/секундомером измеряют объем материалов, выделенных в газетах как реклама и обозначенных как "политическая реклама" или "предвыборная агитационная передача" на теле- и радиоканалах. При этом отдельно измеряется объем платной и бесплатной рекламы.

д) График работы мониторов:

- на мониторинг каждого номера газеты или эфирного дня ТВ или радио дается один день. На следующий день в 12.00 данные предыдущего дня предоставляются монитором координатору мониторинга в Ереванский пресс-клуб;

- координатор мониторинга еженедельно обобщает данные мониторинга всех исследуемых СМИ по каждую субботу включительно. Обобщенные еженедельные данные должны быть готовы в конце дня каждого понедельника.